

ספר

אהבת ציון וירושלים

כ"ל

שנויי נוסחאות וגירסאות

מתלמוד ירושלמי

הנמצאים בספרי הראשונים, בדפוסים ישראים ופראנמענמין כתבי יד

עם הערות ותקונים

הוצתק והוכנס לאינטרנט
www.hebrewbooks.org
ע"י חיים תשס"ט

ספני

בער ראטנער

מין ונכר להנאון בעל פנים פאידות ויל.

מסכתות: פאה, דמאי, מעשר שני,
ערלה ובכורים.

כרך י"ב.

ווילנא-תרע"ו.

בדפוס ש. פ. גארבער

AHAWATH ZION WE-JERUSCHOLAIM.

Varianten und Ergänzungen des Textes des Jerusalemischen
Talmuds nach alten Quellen und handschriftlichen Fragmenten
ediert, mit kritischen Noten und Erläuterungen versehen

V O N

B. R A T N E R.

Traktate: Pea, Demai, Maaser Scheni, Orla & Bikkurim.

Subventionnirt von der Zuns-Stiftung in Berlin

W I L N A.

Buchdruckerei F. Garbez.

1 9 1 7.

אהבת ציון וירושלים

מסכת פאה.

פ"א היא אלו דברים זכו. בדברים רבא פ"א כך שנו רבותינו אלו זכו. **פ"א** היא במשנה וגמ"ח. בכבלי קדושין (ל"ט ע"ב) וגמ"ח והכנסת אורחים (ב' מלות ליהא). ובמדרש משלי פכ"ז תנן זכו ובקור חולים ועין חלה והשכמת ביה המדרש. לפנינו ליתא כ"ז וע"ש בהערות רש"ב ז"ל. ובילקוט המכירי משלי שם כבוד אב ואם אהבה (הבאת) שלום זכו. ובילקוט שמעוני תהילים ר' תשכ"ב וגמ"ח ובקור חולים זכו. ובמדרש זוטא לשה"ש (ער 18) כבוד אב ואם זכו והצדקה זכו.

פ"א היא במשנה שאדם אוכל. במנהיג (ג' ע"א ד"ב) שאדם עושה אותם אוכל. ועי' שבת קכ"ז ע"א וברקדוקי סופרים שם. **פ"א** היא ר' אימי. בר"ש ר' אמי. וכן בד' קושמניא.

פ"א היא לא חנינן הרומה. כס' יראים הנדפס סכ"ה (ק"ט) בירושלמי הקשה ולחשוב נמי הרומה ומתרג' לה. ועי' בתוס' חנינה ו' ע"ב ד"ה שאין. **פ"א** היא ספני המחלוקת. כעין זה לקמן בפ"ה ה"ד ר"ח בשם ר"י במחלוקת. ובשבעות פ"ו ה"ז ר"ח אמר במחלוקת. וכן הוא בכמה מקומות למאות. ויש בירושלמי עוד לשון: עוד היא במחלוקת. (סנהדרין פ"ט ה"א ובכ"ט) ובפי' הר"ש מפני המחלוקת כלומר שיש הרומות חלוקת זו מזו זכו ואין מחלוקת זה לשון פלוגתא דתנאי ודכחותה בכ"ט זכו מחלוקת בששנים ארוקין זכו. וכתוס' חנינה ו' ע"ב ד"ה שאין ומשני תמך מפני המחלוקת לשון פלוגתא דמיא דמחלוקת בששניהן ארוקין זכו ע"כ. ובהגהה הב"ח מניה: ואין מחלוקת זה לשון פלוגתא זכו. וכס' כריתות סי' נ"ג לשון מחלוקת לשון חלוקה כמו היא דב"ט מחלוקת בששניהם ארוקים זכו וכן בירושלמי בריש פ"א וליהני הרומה ומשני מפני המחלוקת רוצה לומר מפני שיש כמה חלוקים בתרומה עכ"ל ומ"ש התוס' ובכריתות הנ"ל נובע מפני הר"ש הנ"ל. וכן מ"ש ברדב"ז ה' בכורים פ"ה א' ותרצו בירושלמי מפני המחלוקת כלומר שיש תרומות חלוקות זכו נ"כ נובע מהנ"ל.

פ"א היא א"ר יוסי אדם עושה כל זכו. ברמב"ם ה' בכורים פ"ב ה"ז לעשות כל שדה בכורים עושה. וכרדב"ז שם בירושלמי דריש פאה פטר רבי יוסי הרוצה לעשות (ב' מלות ליהא) כל שדה בכורים עושה זכו. ובפי' הר"ש כאן ליתא כ"ז מלות מן א"ר יוסי זכו.

פ"א היא הרי אין אדם עושה כל שדה פאה. בתוספתא פאה פ"א העושה כל שדה פאה אינו פאה. אבל בכבלי נדרים ו' ע"ב כובא בריהא אחרת שלא נמצאת לפנינו כזה"ל מכלל דכי פטר שדה כולה תיהי פאה היא פאה אין והתניא מנן שאם רוצה לעשות כל שדה פאה עושה ת"ל פאה שרץ וע"ש ברש"י דין וכתוס' ד"ה כו.

פ"א ה"א עד שלא קצר שיכולת. בראש נדרים ו' ע"ב בירושלמי משני לה דגרסינן בירושלמי בפ"ק המאה עד שלא קצר וכו'. ובר"ש (ד' ראשון) קצירת שכולת ראשונה (הראשונה) וכו' לא נתייבחה כל (ליתא) שדהו. וכו'.
פ"א ה"א נקש לעשות כל כריו תרומה. בר"ש מכול יום פ"ד משנה ז' כדמפרש בירושלמי בריש ספ' פאה דאין יכול לעשות כל גורנו תרומה דבעינן ראשית ששיריה ניכרים. וקשמה מקובצת בב"מ פ"ו ע"א דאכתי תיקשי לך מתרומה דחמה אחת פומרת הכרי וכו' ואין לומר דחמה אחת לאו דוקא וכו' ועוד דאמרי בירושלמי דפאה נבי אלו דברים שאין להם שיעור ופריך ליהשיב גמי תרומה ומשני נהי דאין לה שיעור למטה וכו' ואי בעי שוה פרושה א"כ יש לה שיעור למטה וכו'. ולפנינו בירושלמי ליתא התרוץ שהביא הש"ס הנ"ל. ועי' בתוס' נדרים ו' ע"ב ד"ה סכלל.

פ"א ה"א קצר חצייה ומכר חצייה ומכר וכו'. כדפסי אמשטרדם ווימאמיר לנכון הני' מתוספתא פאה פ"א קצר חצייה ומכר מה שקצר קצר חצייה והקריש מה שקצר נותן וכו'.

פ"א ה"א חורה פיאה לעמרין. וכן הוא לקמן בפ"ב ה"ז ובפ"ד ה"א. אבל בבבלי כבא קמא צ"ד ע"א דתניא (תוספתא פאה פ"א) מצות פאה להפריש מן הקמה לא הפריש מן הקמה מפריש מן העומרים וכו' משום ד' ישמעאל אמרו אף מפריש מן העיסה ונותן לו (י' מלות אחרונות ליתא בירושלמי ובתוספתא הנ"ל). ובריטב"א רה"ש ד' ע"ב וכדחתן לא הפריש פאה מן הקמה בפריש מן העומרים לא הפריש מן העומרים מפריש מן הכרי וכו' כלשון דתנן בבבלי סנהדרין פ"ח ע"א מכות פ"ו ע"ב ותמורה ו' ע"ב ואולי היה כ"ז במשנה בפאה ולפנינו חסר. וברמב"ם (מ"ע פ"א ה"ב) ואפילו שחן הקמה ולשו ואפאו פת (ב' מלות אחרונות ליתא בהנ"ל ועי' ברדב"ז).

פ"א ה"א מה פאה קמה וכו'. בר' קושטנטינא מה פאת קמה לא חורה פאה (קמה) לקצירת וכו' אף פאה עמרים (עומרים) לא חורה (תחזור) לקצירת וכו'.
פ"א ה"א והן חר מן ששים וכו'. וכו' בר"ש כשם בירושלמי. ושם בר"ש למיד יש לה שיעור למטה אם נתן פחות מששים וכו'. ובתוס' חגיגה ו' ע"ב ד"ה שאין ופליגא אמוראי בירושלמי וכו' ומשני אם פחת מששים וכו' ועי' בהגהת הב"ח שם. ובהגהת הגר"א הניה בר"ש: כפחות מששים. והנהתו נזכע מהתוס' חגיגה הנ"ל ובפ"י הרא"ש, (כס' פי שנים) ל"ג המלות חר מן ששים וכו' וע"ש. ובכאור מהרי"ט אלנאוי לה' בכורות להרשב"ן פ"ח סי' פ' דאמרי' בירושלמי וכו' והן חר מששים וכו' מן דמר אין לו שיעור מלמטה (לא מלמעלין ולא מלמטין) וכו' ע"ש.
פ"א ה"א הפיאה והככורים וכו'. בר"ש הנ"ל מאן דמר הפאה והככורים והראיין (כן בר' ווינציא, אבל בר"א ווימאמיר ליתא המילות: והככורים והראיין) אין להם שיעור. ועי' בתוס' חגיגה הנ"ל ובמשנה למלך פ"א מה' מתנות עניים המ"ו.

פ"א ה"א רוק של יבמה וכו'. בכ"מ (מ"ע פ"א המ"ז) ליתא זה.

פ"א ה"א דם צפור של מצורע. בפ"י הרא"ש בירושלמי בעי וכו' דם בהן של מצורע. וברדב"ז (מ"ע פ"א המ"ז) ובגמ' פריך אמאי לא חשיב אפר פרה וכו'. וליג דם צפור של מצורע. ועי' סוטה פ"ו ע"ב.

פ"א ה"א לא אהנין סהני'. בפ"י הר"ש א"ר יוסי (ב' מלות ליתא) לא מיתני' במתני' וכו'. ובתוס' חגיגה ז' ע"א ד"ה והככורים מביאים בירושלמי גזרסים א"ר יוסי לא איתנין במתני' וכו'. ובכת"י ר"ש סיריליו אמר לין ר' יוסי

יבנו. ועי' במיהט"ש להרמב"ם כאן שמביא הירושלמי ובכסף משנה הג"ל.
פ"א היא סתני' בראיית קרבן אבל בראיית פנים יש לה שיעור. ברא"ש
 כאן; והגידסא הפוכה בירושלמי במעות סופר עכ"ל. וזכונהו שצ"ל סתני' בראיית
 פנים אבל בראיית קרבן יש לה שיעור. ובבבלי חגיגה ז' ע"א כחלוקת בזה.
 זבתוס' חגיגה שם ד"ה ר' יוחנן זהבי איהא בירושלמי במס' פאה סתני' בראייה
 אבל בקרבן יש לו שיעור. ובהנהגת הבי"ח שם הגיה בהתוס' תנ"ל סתני' בראיית
 פנים אבל בראיית קרבן יש לו שיעור. וזבירושלמי ד' אמשטרדם וזמאמיר הגי'
 באן; סתני' בראיית פנים אבל בראיית קרבן יש לה שיעור. וכן הגי' בכתי'
 ד"ש מיריליו. ורואה אני שיר מאחרת שלמה בהבתי' שטמנס גרפכו ירושלמי
 בדפוס' אמשטרדם וזמאמיר. וגם הרש"ם הגיה כן מדעתו.

פ"א היא תנא ר' יסא קובי דר' יוחנן וכו' א"ל יש כן זו. בד' וזמאמיר
 הגא ד' יוסי וכו' א"ל יש כעין זו. וכד' קושט' יש כאן זו. וכבר הראיתי
 באהבה ציון וירושלים לשבה (צד 32) שני' דפוס וזניצא עיקריה ושטרנלא
 בפומיה דר' יוחנן להשיב לר' יסא יש כן זו.

פ"א היא כעדרה מן השרץ. בהוספתא שבועות פ"א שרץ תחילת ברייתן
 כעדרה ועי' באהבה ציון וירושלים לשקלים צד 140 שורה 34.

פ"א היא וקשיה וכו' חכמים הן שנתנו. בד' קושט' וקשיא מן דו ספך לה
 לדבר תורה הוא אמר חכמים אסרו מעה כסף ושהי כסף. ובשרה יהושע ובספרי
 ירושלמי (ד"ו) יש כאן ס"ס וכו' וכן בהבתיהו כאן עכ"ל טוה נראה שהגיה
 בגוף הירושלמי.

פ"א היא דר' יוחנן אמר. בכתי' רש"ם דר' יוחנן דו אמר. ובתמים דעים
 להראב"ד סי' רמ"ד אמר ר' יוסי בר בון ר' אושעיה בדעתיה (ג' מלות ליתא)
 ור' יוחנן בדעתיה.

פ"א היא כל השיעורין הל"ם דו אמר מעה כסף וכו' דבר תורה. בתוס'
 קדושין י"ו ע"א ד"ה ונילף ל"מ' וכו' דעולת ראייה שתי כסף דבר תורה אמרו
 בירושלמי פ"ק דמס' פאה דהוי הלכה למשה מסיני. וברישב"א שם בירושלמי
 דפאה פרישו דהלכתא נמידי לה שאין לה שיעור. וזה שלא בדיוק.

פ"א היא ויהא יודע מאי זה שיעור אבל. בתמים דעים הג"ל הוי דו אמר
 ראייה כל שהוא חכמים הם שאסרו מעה כסף שתי כסף. י"ג מלות אלו ליהא
 לפנינו. אבל כ"ה בד' קושמנטינא. ועי' בחגיגה שם.

פ"א היא דאמר ר' לא בשם ר' אמי אתפלגון חוקיה ור"י. בדפוס וזמאמיר
 חסרות המלות: בשם ר' אמי. ובתוס' חגיגה ח' ע"א ד"ה מופלין וכן מצינו
 בירושלמי אמר ר' אילא (לא) בשם ר"א איתפלגון חוקיה ור"י חוקיה אמר אדם
 חולק חובתו לשתי בהמות וכו'.

פ"א היא ר"ש בן לקיש בשם חוקיה. כעין זה בערלה פ"א ה"ה.
פ"א היא אדם מופל בהמות לבהמה. כפי' רבינו חננאל חגיגה ח' ע"ב פי'
 מופלין בהמה של חגיגה עם בהמות אחרות של מעות מעשר שני או של
 נדרים ונדבות ומפורש בתלמוד ארץ ישראל שזה שמופל הוא ממעשר שני
 וכו' עכ"ל. ולפנינו בירושלמי כאן ליתא זה.

פ"א היא ואין אדם מופל מעות למעה. בכתי' ר"ש מיריליו ובדפוס וזמאמיר
 וקושט' מוסף: ור' יוחנן אמר אדם מופל מעות למעות ואין אדם מופל בהמות
 לבהמה. וכ"ה בשנאים קלים בחגיגה פ"א ה"ב.

פ"א ה"א היו לפניו עשר בהמות וכו'. בתום חנינה ח' ע"ב ד"ה חחר מובא כ"ו בשניים ק"ים.

פ"א ה"א אמר דא ופא וכו'. בד"א: טאן אמר דא ומאן אמר דא.

פ"א ה"א אתא שמעון בר זוו בשם ר"י. בתום הנ"ל אמר רב שמן בר אבא בשם ר"י. ובכ"י ר"ש סדיליו אתא ר' שמעון בר זוא בש"ר יוחנן ואמר.

פ"א ה"א הרא דתימר בנפשו וכו'. בסמ"ג ה' אבולת ופרש בירושלמי בחסד שמופז כגון תקוני המת והכלה (ד' מ"ח אחרונות מהסמ"ג בעצמו) אבל במסות יש שיעור וכו'. ובתום חנינה ז' ד"ה גמ"ח ובילקום משלי ר' תתקל"ב מובא כל זה.

פ"א ה"א דמר רשב"ל בשם ר' יהודה בן חנינה. בר' וימאמר בשם ר' יוסי בן חנינה. ובכפתור ופרח פ"ד (צד 96) ובפ"י ר"י בן מלכי צדק (כמאה פ"א

מ"א) ובילקום משלי הנ"ל בשם ר' יהודה בן חנינה. אבל באר"ז ח"א בהקדמה סי' כ"ה ושם ח"א ה' צדקה סי' י"ג בשם ר' יוסי בן חנינה. ועי' באר"ז לכלאים צד 32.

פ"א ה"א מהונך ומראשית כל תבואתך כמראשית וכו'. ובכתובות פ"ד ה"ח כבד את ה' מהונך כמראשית כל תבואתך. ובסדרני כ"ק סי' קצ"ב ובירושלמי

מפיק מעשר מעות מכבד ה' מהונך ומראשית כל תבואתך וכו'. וכ"ה בהגהת מרדכי ב"ב (ריווא, סי' הרנ"ב) ועי' בשו"ת חוזה יאיר בהשמטת ד' רע"א ע"א. ובכרכי יוסף (יו"ד, סי' רס"ט אות ה').

פ"א ה"א חומש מנכסיו למצוה. בפ"י מהר"י בן מ"צ הנ"ל ובאר"ז בהקדמה סי' כ"ה מנכסיו למצוה. ובר' וימאמר כאן: מנכסיו למצוה. ובכתי"ר רש"ם שיהא

אדם מפריש עד חומש מנכסיו למצוה עד היכן. ובמור"ד (סי' רס"ט) חומש נכסיו מצוה מן המוכחר וכו'. ובכ"י שם מהירושלמי דריש פ"א נראה שהיא מצוה וכו'.

פ"א ה"א ר"ג בן אינינא. בכתובות פ"ד ה"ח ר"ג בר אינא. ובכפ"פ הנ"ל ר"ג בן אינינא. ובילקום הנ"ל בר אינינא. ובאר"ז ח"א סי' י"ג ר"ג בר אינונא.

וזב"א"ש פ"א בר אינונא. ובירושלמי יבמות פ"ח ה"ה אמר ר' אינינא לא אמר ר' לעזר וכו'. ובגישין פ"א ה"ו ר' אינינא בשם ר' יוחנן ובלבד בשמר

וזבבלי פסחים מ"ז ע"א א"ר אינינא בשם ר' ינאי וכו'. והגר"ב הגיה שם א"ר אייבו. ולפי הנ"ל הנהתו ללא צורך. ועי' בר"ם חולין קכ"ב ע"ב אות ק'.

פ"א ה"א מספיד כולא. בר' אמש"ט מספיד כולה. ובכ"י הנ"ל מספיד כולה.

פ"א ה"א בתחילה לקרן וכו'. בסמ"ג עשין קס"ב ואמרין בירושלמי שנה ראשונה לקרן מכאן ואילך בכל שנה ושנה חומש לריוח וכו'. ובתום כתובות

נ' ע"א ד"ה אל מפורש בירושלמי וכו'. ובמור"ד (קמ"ט) וקאמר בירושלמי וכו'. ובשזורי כנה"ג (יו"ד רס"ט) אמר הסאסף פתוך דברי הרב מפורש שלא

היה גורם בירושלמי כנ"י הבעל המורים זר' ירוחם שלמי גי' הרב הפורים אף מן הקרן צריך לתן חומש ואלו הרב כתב שמן הקרן יפריש אחר סי' ולא

יכולתי להלום בירושלמי וכו'.

פ"א ה"א מכאן ואילך לשכר. באר"ז הנ"ל ולכסף לשכר. ועי' בסמ"ג הנ"ל.

פ"א ה"א רב הונא אמר למצוה עד שליש. ובילקום הנ"ל רב הונא אמר למצוה מהו לכל המצות עד שליש או למצוה אחת עד שליש מברין לסימר וכו'. ועי' אר"ז לכלאים צד 54.

פ"א ה"א רב חביבא בשם רבנן דתמן מהו שליש לרמים. בילקום עה"ת (ד' רס"ה) ושל"י התקל"ב (שאלוניקי רפ"א) ר' חנינא בשם רבנן דתמן וכו'.

ובכ"ק הנ"ל אילימא שליש כיתו וכו' במערבא אמרי משמיה דר' זורא עד

שליש משלו וכו'. ולפנינו בירושלמי ליתא זה. והמעין כבבלי שם יראה שמסדר הבבלי לא ראה מה שנאמר בירושלמי כאן.

פ"א ה"א שליש לדמים. כערוך ערך הדר א' ובריב נמרא דפאה ירושלמי סוד שליש לדמים היאך עבדא לקח מצוה אחת וראה אתרת נאה הימנה וכו'. וגי' הערוך משונה קצת משלפנינו.

פ"א ה"א תני ר' ישמעאל זה וכו'. בבבלי שבת קל"ג ג"כ לא נזכר בשם ר' ישמעאל. והכוונה למבילהא בשלח.

פ"א ה"א מעשה בר' ישבב. מובא בילקום שמעוני עה"ת ר' המ"ו בשנינים. ובסדר הדורות (צד 245) ר' ישבב הסופר (ליתא) וכו'. ועי' בבלי כתובה ג' ע"א וכנה"ג (ד"ב, 595). ובסדר הדורות שם: ר' ישבב בשם ר' לוי לא מצאתי זכרו. אולם באבודרהם (ד' פ"א ד' זאלקאזע) רב הונא ורבי ישבב ור"י דסכנין בשם ר' לוי וכו'. והיה לפניו כן בוקרא רבה פ"ל.

פ"א ה"א שלח לו רבן גמליאל. בכתובות הנ"ל ולא הגיחו חבירו ומנ ר' עקיבא. ולפי גי' הבבלי אין צריכין לקושיה הירושלמי ור"ג לא קודם לאושא היה. ובתוספתא אהלות פמ"ז מעשה בר' ישבב וכו' כשכא אצל ר' עקיבא א"ל כל מה שינעת לריק ינעת. ובסדר הדורות (צד 90) בירושלמי פאה רפ"ק וכו' ושלח לו ר"ג הוקן (ליתא) וכו' ועי' בס' חסידים (ד"ב, צד 408) ובס' ברכי יוסף (י"ד סי' רס"ט).

פ"א ה"א ור"ג לא קודם לאושא היה. כעין זה בירושלמי פסחים פ"א ה"ו ר"ח סגן הכהנים לא לקודם לאושא היו. (ע"ר ר"ח סגן הכהנים ראה אצו"ר לשקלים צד 25). ובספרי ברכה פ' שמ"ד הלכו להם אצל ר"ג לאושא וכו'.

פ"א ה"א נתנין נפשן עליו וכו'. בדרשת הרמב"ן לרה"ש: כל דבר שב"ד נוהגין לבם עליו לסוף עולה בידם ככו שג' למשה בסניו.

פ"א ה"א שאין אהם יגיעין בו. בר' פ"א, ומדרש הנאים (205) ועי' באצו"ר שבת 22.

פ"א ה"א ר' תנחומא בשם רב הונא. בככורים פ"א ה"ו ר"ה ר"ה וכו'. ובסה"ר לא זכרו מכאן ומשם.

פ"א ה"א אשר צוה אותו משה. בילקום שמעוני הנ"ל בשנינים.

פ"א ה"א ר' חונה בשם רבי. בילקום שמעוני מלאכי (תקפ"ח שאלוניקי רפ"א) ר' יהודה אומר. ונראה שהמלה רבן, ר"ה: ר' יהודה. ובילקום משלי ר' התקלה ר' הונא אומר.

פ"א ה"א אפילו דברים ששמע וכו'. בילקום שמעוני משלי הנ"ל אלו (וכ"ה בכתי' רומי ולפנינו אפילו) דברים ששמע מרבו וכו' אלו (אפילו) דברים שלא שמע מרבו וכו' אמר ר"א מניס (ליתא) אם נתת וכו' שסמך סן המויקן (הפיסין) וכו'. ועי' בסתנות כהונה בב"ר הנ"ל.

פ"א ה"א כמה שנאמר למשה מסניו. כמנן אכות לרה"שב"ץ (פ"א א') ואפילו מה שתלמיד והיק עתיד לומר לפני רבו כולם ניתנו ה"לם וכן הוא במס' פאה ירושלמית וכן בראשון פחגינה (ה"ח) וכן הוא בשני (צ"ל פ"ד) דמגילה. ועי' לקסן בפרק ב' ה"ו.

פ"א ה"א ורבנן אמרי וכו'. בב"ר פ"א ר' אבהו אמר.

פ"א ה"א ר' דוסא אמר. בסה"ר לא זכרו. ועי' באצו"ר לסוכה 134.

פ"א ה"א מכיון צדקה וכו'. כערוך ערך צדק א' ענין צדקה בפ"ק דפאה ירושלמי

ירושלמי וכו'. ובבב"ר פ"א אות י"ד א"ר אבדימס (ר' אבא) אם נתת מביסק צדקה וכו'. וע"ש במ"כ שנוסתתו בירושלמי משונה.

פ"א ה"א מן הפיסין וכו'. עי' באצו"ר לשביעית צד 47 שורה 12.

פ"א ה"א הארנונית. בשו"ת רשב"ש סי' תי"ב זו ארנונא ופירש"י וכו' זה עשו"י תבואה ובהמה משנה לשנה וזה הפי' נראה נכון לאתרוגים ז"ל והביאנו לו ראייה מהירושלמי במס' פאה וכו'.

פ"א ה"א סנכו המלך. תוספתא פאה. ובבב"ר ב"ב י"א ובילקוט ישעיהו ר' תציה בשנתיים. ובערוך ערך מלכו (בירושלמי) מלכו המלך כל' סנכו הנא בנ'. ואני הוכחתי במק"א (וגרס) שהמלך האחרון מצאצאי אגריפס בבית שני היו שמו סנכו.

פ"א ה"א ולא מיה אלא שלא ימות מיתה לע"ל. בדפוסי אשמדרם חיימאמדי אלא שלא ימות לעולם הבא. ובאורו שפסקה עה"כ צדקה תציל ממות והלא סת? אלא שלא ימות לע"ל. ובירושלמי כהובות פרק ד' ה"ח (ברו"ו) מה חומש בכל שנה גר"ש בהילכתה קדמיתא דפיהא ולא מיה אלא שלא ימות לעתיד לבוא. ונראה שהמעתיק הירושלמי שם העיר שקצר ההלכה שם מהמאמר שכתוב לעיל מה חומש בכל שנה? עד המאמר ולא מיה וכו'.

פ"א ה"א צדקה וגמ"ח שוקלת וכו'. תוספתא סוף פאה. ועי' בבב"ר מוכה מ"ט ע"ב. ובילקוט שמעוני תהלים ר' תהנ"ט בשם ירושלמי דפיהא אמ"ר יצחק בר סרין בשם ריש לקיש החסד הוא מעולם ועד עולם אבל הצדקה עד שלושה דורות שנאמר וצדקתו לבני בנים (כ"ב מלות חסדות לפנינו בכל ההוצאות ובמדרש תהלים סוכור ק"ג אות מ"ו הוא בשם ר' יוחנן בשם ר' לוי) צדקה וכו' צדקה נוהגת בעשירים (לעניים) וגמלות חסדים נוהגת בין בעניים בין בעשירים (לעניים ולעשירים) וכו' ר' יונתן בן אריה (ר' יוחנן בר סריא, וגירסתנו קצת תססה כי לא מצאתי הוגמתו במקום אחר שר' יוחנן בר סריא יאמר בשם ר' יוחנן. ועי' בבב"ר ירושלמי סוף יבמות יוחנן בן יונתן אריה וכו') בשם ר' יוחנן וכו'. ובכפתור ופרח (פרק מ"ד) עור בירושלמי גמ"ח נוהג בחיים וסתים בעניים ובעשירים וכו'. ובמנן אבות להרשב"ץ (פ"א ג') ובמדרש קהלת שהצדקה היא לעניים וכו'. ועי' במנורת המאור סי' רכ"א. היוחסין וסדר הדורות (210) מביאים בשם הירושלמי ר' יונתן בר הילא. ולא ציינו המקור. ואולי כווננו לני' הילקוט הנ"ל וצ"ל ר' יונתן בר אריה.

פ"א ה"א שגמ"ח חביבה יותר מן הצדקה ות"ת. לפני המלה ות"ת צריכה להיות נקודה שפסקת כי זה קאי על מ"ש במשנה ות"ת כנגד כולן. ובשו"ת סהרשד"ם (י"ד סי' ק') כתב שחייבין בכבוד העוסק במצוה גמ"ח יותר מת"ת ויש סמך מפי"ש בירושלמי פ"ק דפאה וכו' שניח חביבה יותר מן הצדקה ות"ת. ושנה כזה שהמלה ות"ת מוסכת למטה והיא פסקא דמתניתין. גם הרשב"י ז"ל בהערוקא למדרש תהלים שם הביא הירושלמי כמו שהביא הרשד"ם.

פ"א ה"א שאלו את ר' יהושע. וכ"ה בתוספתא ע"ו פ"א. אבל במנחות צ"פ סע"ב שאל ב"ד וכו' את ר' ישמעאל וכו'. ובפי' רבינו הגאון בע"ז כ"ב ע"א בתוספתא שאלו לר' יהושע וכו'. ובמספר זכרו תורת משה (ח"ב ד' א') שאלו לרביב"ל וכו'. ובפי' הרע"ב באבות ספ"ה כששאלו את ר' יהושע וכו'. ונראה שגם לן גם במנחות הנ"ל. והגרי"ב הניח שם כששאלו את ר' ישמעאל. וזה ללא צורך.

פ"א ה"א מה שילמד אדם את בנו יונת. וכ"ה בירושלמי סוטה פ"ט המ"ג.

אבל בתוספתא הג"ל ספר יוני. ובמנחות הג"ל חכמת יזית. וכ"ה בשם הירושלמי באר"ו בהקדמה סי' י"ט ובשוח"ט ובילקום הכיכרי תהלים מזמור א' ובאגדה אבל בר"ש פאה כאן בד' ראשון יזית ובר' המאוחרים חכמת יזית ושם בר"ש ואי היה נרטינן חכמת יזית וכו' היה נוחא וכו'. ועי' במי' סהר"י בן מ"צ בפאה כאן.

פ"א ה"א ותני ר' ישמעאל וכ"ה בקדושין פ"א ה"ו ופוסה פ"ט המ"ו ובר"ש הג"ל זה תני ר' שמעון. ועי' במבוא שלי להסדע"ר (צד 11) ע"ד החלופים בין ר' ישמעאל לר' שמעון.

פ"א ה"א ובחרת בחיים וכו'. ככפרים (פס"ד) ירושלמי מס' פאה ובחית וכו'. ובילקום קהלת פסוק בכל עת יהיו בגדיך לבנים בני רבי בשם עדה קדושה אמרו קנה לך דברי אומנות עם וכו' ובילקום תהלים (ר' תר"ד שאלוניקי רפ"א) א"ל לא ילמד אדם את בנו אפילו על אומנות שלא יבטל מר"ת א"ל ובחרת בחיים. והלשון צריך היקף.

פ"א ה"א יבא עלי. בשו"ת המבי"ט ח"ב סי' קי"ב ומצאתי בעין לשון זה בירושלמי בלשון הקדש במס' סוטה וכו' יבא עלי אם נתכונתי לכך שרוצה לומר יבא רעה ח"ו אם נתכונתי לכך וכן שם בגדה פ' כל היר אר"ח ייתי עלי וכו' שהוא לשון קבלת קללה ח"ו אם יהיה כך וכו' ע"ש ובאצו"ר לכלאים צד 79. **פ"א** ה"א יבא עלי אם שמעתיה סר"י. צ"ל אם לא שמעתיה סר"י. וכ"ה במ"ע פס"ה עי' מ"ש באצו"ר לשבת פ"ו ה"א צד 70.

פ"א ה"א לכו ושאלו את דמה ב"ג. בבבלי קדושין ל"א ע"א ודברים רבה פ"א סי' מ"ו ובמררש הגדול (פ' יתרו) דומא בר נתניה פמרבולי היה וכו'. ועוד במדרשים בשנתיים. ובערוך ערך פמר ר' ירושלמי בריש פאה לכו שאלו את דמה ב"ג דמה ב"ג ראש פמרבולי היה פעם אחת היתה מספרתו אמו (אמו מספרת) לפני כל בולי (כפני כלבולי) שלו וכו' ע"ש ובילקום בקונדרס אחרון (325).

פ"א היא ראש פמרבולי היה. עי' בסעריך ערך פמר.

פ"א ה"א אברה ישפה של בנימין וכ"ה בקדושין פ"א ה"ו. ובתרגום יונתן בירושלמי שמה כ"ה כ'. אבל לא כן דעת יוסף הכהן בקדמוניות 3. 7. 5. זכחום' עי' כ"ד ע"א ד"ה ואכני וכן ששמע בירושלמי בפאה דסייתי האי עוכרא דדמא ב"ג גבי פעם אחת אברה ישפה מבנימין וכו'. ובהוס' ר"א לעי' שם ואע"ג דבירושלמי דמס' פאה קאמר על הדוא מעשה פ"א אברה ישפה לא מסתבר דמכח זה פריך דא"כ ה"ל לפרש בהדיא דאיתו מעשה לאו באכני שהם הוא וכו'. ובילקום שמעוני בקתפרס אחרון מוכא כל המאמר בשנתיים קלים. ועי' בדברים רבא הג"ל.

פ"א ה"א ואית דמרין ריגליה דאכנה וכו'. בתום' קדושין ל"א ע"א ד"ה והיה בירושלמי יש שהיו רגליו פשוטות על התיבה ולכך לא שיברה עכ"ל.

פ"א ה"א מיתתן ליה כפסקוליה אחרייא. בד' זימאמר במס'קולא אחרייא. ובירושלמי קדושין פ"א ה"ו כד פסקו לה לאחרייא ולא קביל. ובכ"י במזר ד"ד סי' ר"ע ובירושלמי מסיים וכו' נחת לגביהן אמר לא וכו' בעו מיתתן ליה כדפסק ליה לאחרייא וכו' ע"ש ובילקום איזב ר' תתקב"ב.

פ"א ה"א אסקוניה לאלף. בבבלי קדושין ל"א ע"א בקשו ממני חכמים אננים לאפוד בששים ריבוא שכר ורב כהנא סתני בשמונים ריבוא וכו'.

פ"א ה"א אמר ר' שבת. במה"ר ירושלמי פאה. וכיון לכאן.

פ"א ה"א להוך חזרה בשבת. בקדושין הג"ל בשבת ונפסק קורדייקין שלה

(ג' מלות ליהא) וכו'. וכל המאמר סובא בתום קדושין ל"א ע"ב ד"ה ר' טרפון ובקנדרם אחרון בילקוט הנ"ל ועי' בר"ן קדושין פ"א סי' הרי"ג ובכ"ט ה' מסדרים: פ"ו ה"ד. ובב"י (במזר יו"ד ר"מ) והר"ן כתב וכו' דאע"ג דלא אפשיטא בנפרא דילן ילפינן לה מדגרסינן בירושלמי אמו של ר"מ וכו' ונפלה קדרייקין שלה פי' מנעל שלה וכו' ע"ש. ובתום הנ"ל אברה פוזסקי דידיה בחצירה וכו'.

ד"א היא עושה כן אלף אלפים. בר"ן הנ"ל עושה כן אלפים וכו'.

פ"א היא אמו של ר' ישמעאל וכו'. סובא בב"י (במזר יו"ד ר"מ) בשנים ובספר הולדות אדם וחיה (נהיב א' ח"ד) אם היה לומר ורוצה אביו או אמו כשיצא מבית המדרש לשמשו או לשהות מימי החיצה רגליו בשביל אהבה וכו' ויש לאב ולאם נחת רוח בזה יניח להם לעשות וזה נקרא כבודם מאחר שרצונם בזה כך פשוט בירושלמי עכ"ל. ובר"ן קדושין סי' הרי"א ומיהו אם היה אביו מקפיד בדבר הרבה וקבל מדגרסינן בירושלמי דפ"ק דפאה (ולא הזכיר בירושלמי קדושין במקומו) אמו של ר' ישמעאל באתה וכו' הוא כבודה ומכאן אתה למד כן אף לאביו. ובדרשות עה"ה לר"י אבן שועיב (אחרי מות ר' ג' ע"ג) ובירושלמי כתבו שהאב חייב לכבד בנו חכם ולקום מפניו דאמרו שם אימיה דר' נתניא (ר' ישמעאל) קבלה עליה בי מדרשא פי' נתרעפה עליו דלא סוקיר לה ר' נתניא ברה אמרו לה במאי אמרה להו דלא שביק לי דאמחי רגלוי: אמרו לו כבודו של אדם וכו' ועי' בשו"ת חיים שאל ח"ב סי' ס"ג.

פ"א היא ואניבוניה אביו. בד' אמשט' ואניבוניה אבין.

ד"א היא אב ר' אבון פטור אני מכבוד אב ואם. בכ"ר פ' נ"ח אות ב' יום שמת ר' אבון נולד ר' אבין בריה ועי' במדרש קהלת פסוק וורח השמש. ובבבלי סנהדרין ע"ו ע"א תני אביה ד"ר אבין. ובבבלי קדושין ל"א ע"ב אמר ר' יוחנן אשרי מי שלא חמאן, ר' יוחנן כי עברתו אמו מת אביו וכו' וכן אביו.

ד"א היא סבא סבא אכול ואדיש וכו'. בקדושין הנ"ל סבא וכו' דכלבייא אכלין ומדשין. ובערוך ערך דש א' (פירו רל"ו) ובראש פאה ירושלמי סבא וכו' וכלביא (דכלביא) אכלין ומדשין. ובהוס' קדושין ל"א ע"א ד"ה ומורדו ובגמרת ירושלמי גרסינן מעשה וכו' מאכיל לאביו פסיונו (פטימין) וכו' אמר לו סבא מאי איכפת לך עד דמחוק ואכול (ו' מלות ליהא) כלומר לעום ואכול כעין כלבים דמדשין ואוכלים וכו'. ועי' שם ע"ב ברש"י יבגמרת ירושלמי גרים וכו'. ובב"י במזר יו"ד סי' ר"מ בשני נוסח וכבר העירותי באצו"ר לברכות צד 117 שלהב' היו העתקות שונות מהירושלמי. ומלכר שההמשש בירושלמי ד' וויניצא היו לו ירושלמי כתיי. ומפורש זה בב"י במזר יו"ד סי' ר"ו בירושלמי (גדרים פרק הנודר מן הסבושל ה"ח) הנודר מן היין אסור ביין סבושל חמרא מבשלא קרו ליה כך הוא ג' הרא"ש וכך מצאתי בירושלמי כתיבת יד ולאפוקי מנוסחת הרפום (ד' וויניצא) שכתוב בה סוחר ביין סבושל וכו' וגרסינן תו בירושלמי (שם הי"ג) מ"פ דר"י וכו' הנודר מן היין מותר בקונדימין כך הוא הגי' בספרי הרפום ובספר כתיבת יד וכו' עכ"ל. ובדברינו אלו נוכל לסלואת למ"ש באצו"ר לביצה (צד 119) בדבר ג' הראב"ה שעל יין סבושל סכרכין שנ"ב ע"ש.

ד"א היא כודנו לירחיים. בקדושין הנ"ל כודנו ברחיים ובע"ו פ"א היו כודנו לרחיים. ובערוך ערך כדן א' בריש פאה ירושלמי כודנו לאביו בקחיים וירש ג"ע וכו' ע"ש. ובהוס' קדושין הנ"ל ושוכ מעשה באחד שהיה מחזן ברחיים ואב זקן (ליתא)

(ליתא) היה לו ואתא ציז (צמות) לצחנין פי' מצוה המלך בשביל אביו וכו' עי' בס' חסידים (ד"ב, צד 236).

פ"א ה"א ששלשתן שוהפין בו: כלאים פ"ח ה"ה.

פ"א ה"א אי זהו מורא וכו'. הוי"כ קדושים פ"א סי' י' ובבלי קדושין ל"א ע"ב ובסמ"ב ה' סמרים פ"ו ה"ג וברב"ז שם ובמסיקתא י' הדברות הנ"ל.
פ"א ה"א מן דמאן הונא בר חייא אמר משל זקן ואית דבעי סיכר משלו. במסיקתא (י' הדברות) דמאן התא בר חייא אמר משל זקן ורבנן אמרין משלו. ובבבלי קדושין ל"ב ע"א מחלוקת בזה רב יהודה ורב נתן בר אושעיא. ובסמ"ב עשין ק"ב ואם אין לאב הכל יהיה משל הבן כדמוכח בירושלמי דפאה. ובחי' סהרי"ט בקדושין ל' ע"א וכן משמע בירושלמי דבעי זקן דמאן פי' משל מי ומייתי מההיא דכבר את ה' מהונך וכו'.

פ"א ה"א אחר האיש ואחד האשה וכו'. בתו"כ רי"ט קדושים תוספתא פאה פ"א וקדושין פ"א ובבלי שם ל' ע"ב ובמסיקתא י' הדברות הנ"ל וע"ש.

פ"א ה"א מילתיה דר"ח בר זוא אמר. בקדושין הנ"ל הונה בר חייה אמר (ד' מלות ליתא) מילתיה דר"ח בר בא פליגא דאמר ר' חייה בר בא (ו' מלות ליתא).
פ"א ה"א תנא ר' יודן בן דורתי. בקדושין הנ"ל ר' יודן בר ברתיה דרשב"י. ובמסיקתא (י' הדברות) ר' יהודה בר דורתי בעא קומי ר"ח בר אבא (עי' לעיל) הרא דאמר רשב"י וכו'. ובבבלי פסחים (ע' ע"ב) יהודה בן דורתי. עי' דקדוקי סופרים שם.

פ"א ה"א גדול הוא כיבוד או"א שהעדיפו הקב"ה יותר מכבודו. טובא בר"ש ובפי' ר"י בן מ"צ כפאה פ"א מ"א וע"ש. אבל בילקום שמעוני משלו ר' התקל"ב בשם ירושלמי דפאה אמר רשב"י גדול כבוד אב ואם שהשוה הכתוב כבודן לכבודו זמוראו למוראו וקללתן לברכהו וכן בדיק כפני ששלשתן שוהפין (כ"ב מלות ליתא לפנינו בשם רשב"י ועי' לעיל) בעין (מילתיה) דר"ח וכו'. ובילקום שמעוני עה"ה ר' רצ"ז טובא הירושלמי בנ"י הדפוס. ובבבלי סנהדרין ג' ע"א שכן הוקש כבודן לכבוד המקום ועי' במכילתא יתרו.

פ"א ה"א ממי את מכבודו משיחנך. בהוס' קדושין ל"א ע"א ד"ה כבר בירושלמי דריש מהונך כמו מחונך משמע וכו' כבר את ה' מחונך דמשמע ממה שחנך וכו'. וע"ש בגליון ובמנורת המאור סי' קס"ב.

פ"א ה"א ואפילו את מסבב על הפתחים וכו' במדרש לעולם (כ"ה ח"ג צד 115) ובמדרש גדול וגדולה (שם צד 124) ובילקום עה"ה ר' רצ"ה ובאגודה זכרי"ט ובר"י בן מ"צ הנ"ל. ובראשית חכמה כסופו אפי' אתה מחור על הפתחים ובר"ש הנ"ל פי' לא שייכב את הפתחים להן לאביו אלא שאם יהן לאביו מה שבידו יהא צריך לחזור על הפתחים בשביל עצמו וכו'. וברא"ש קדושין פ"א סי' נ' והא דקא אמרין ואפילו הוא מחור על הפתחים לא שיכבדו משלו וחזור הוא על הפתחים וכו' ובס' מישרים נתיב ל"ב ח"א ובירושלמי כתב כי אפילו הן מחור וכו'. ובריומ"כ קדושין שם והביאו ראיה לדבריהם מדגרסינן בירושלמי תנ"רשב"י הן מחור על הפתחים חייב לזון את אבותיו וכו' ועי' במור יוד' סי' ר"ט ובב"י וככ"ח שם. ולפי הג"מ היתה כאן הגי' שסונה וז"ל בה' סמרים פ"ו ה"א כן איתא בתלמודא דירן וכו' אבל בירושלמי דפאה ארשב"י וכו' שאפילו אין לך כלום אתה צריך לפחון ברחיים בשבילו (ולא נזכר שמחייב לסבב על הפתחים) ע"כ בירושלמי עכ"ל. וזהו סמ"ג עשין קי"ב. ובתוס' קדושין ל"ב ע"א ד"ה אורז

צ"כ לא גרסו המלות: ואפילו את מסבב על הפתחים. אבל בתום קדושין ל"א ע"א ב"ה כבר איתא. ועי' ברא"ש קדושין פ"א סי' נ'. ובשו"ת חות יאיר סי' קפ"ו. ובדרשות עה"ת לר"י אכן שע"ב (אחרי סוף ד' ג' ע"ג) בירושלמי גדול מה שנאמר בכבוד אב ואם ממה שנאמר בהקב"ה וכו' ובאב ואם כתיב ככד' את אביך ואת אמך אעפ"י שאין לך השכיר עצמך וכבדם וזוגם. ובס' חרדים פ"ה סי' א' אמרו בירושלמי דחייב הבן להשכיר עצמו בפועל וכו'.

פ"א ה"א כדי שיהו עושין אותן באסונה. דברים רבא תצא פ"ז בשנים. ובמגן אבות להרשב"ץ (פ"ב א') ואמרו בפסיקתא וכן בירושלמי דפאה וכו' כדי שיהיו ישראל עושין אותם משלם. ובראשית חכמה (פרק המצות שער א') וגרסי' וכו' אמר ר' אבא (אחא) וכו' ע"ש.

פ"א ה"א אמר ר' בא ב"כ השוה וכו'. במדרש שמואל פ"ו תני ר"ש ב"י שתי מצות נלה הקב"ה וכו'. וע"ש בהערות ר"ש בוכער ז"ל ובמדרש תהלים מזמור פ' את כ"א. ובילקוט עה"ת ר' רצ"ח ובסחזור וימרי (צד 493).

פ"א ה"א תני ר"ש ב"י. במדרש הג"ל ר"א בר כהנא בשם רשב"י. **פ"א ה"א** אמר ר' לוי והוא דרבה מנה. בתנחומא (עקב) ר"ל אומר גדולה מותא אמרו.

פ"א ה"א עין שהלעינה וכו'. בערוך ערך עין בפ"ק דפאה ירושלמי עין תלענ על כיבוד אב וכו' ע"ש וכן סובא הירושלמי בילקוט המכירי משלי ל' י"ו. ובמגן אבות להרשב"ץ הג"ל בשניים גדולים ובילקוט עה"ת ר' רצ"ח.

פ"א ה"א ר' יונתן ור' ינאי וכו'. כעין זה בכבלי כתובות ס"מ ע"ב ר' חנינא ור' יהונתן וכו'. ובשו"ת סהר"ם בר"ב (הוצאת בלאך ז"ל צד 164) הגי' ר' חייא זר' יונתן. ובתום קדושין ל"ב ע"א ד"ה אורו סובא הירושלמי וגרסו ר' יונתן יד' יאשיהו. ובאבא נ"כ בילקוט המכירי משלי כ"א, כ' ובילקוט שמעוני עה"ת הג"ל זע"ש. ובפסיקתא רבתי (עשרת הדברות) ר' ינאי ור' יונתן היו משילים באמרי (ב' מלות ליתא) אתא חד סב (כר נש) וכו'.

פ"א ה"א מיכו הוה. בר' אמשט' מיכו הוא.

פ"א ה"א איזיל צור כנישתא וכו'. בדפוס' אמשטרדם ווימאמיר איזיל צעק בי כנישתא ע"י וכו'. וכ"ה בשם הירושלמי בתום קדושין ל"ב ע"א ד"ה אורו ובירושלמי ר' קושמאנט. איזיל לצור וכו'. ובשרה יהושע אלך לכנישתא דצור שהוא מקום חכמים וגדולים וכו'. ובילקוט שמעוני עה"ת ר' רצ"ו ואמרית ליה בצור כנישתא עליו וכו'. ובזית רענן שז' פי' בעיר צור בבית הכנסת וכו'. אבל בילקוט ר' שאלוניקי צור כנישתא וכו'. ובכפתור ופרח פס"ד (צד 94) ובילקוט המכירי ומשלי (כ"א, כ"א) ובפסיקתא רבתי (עשרת הדברות) הגי' איזיל צור כנישתא. ובשו"ת הרשב"א חלק ד' סי' נ"ו (שאלוניקי תקס"ח) ומכל מקום ראוי הוא הבן לבזותו ולהפוס עליו ההפלה בבית הכנסת לזון את האב משלו דגרסינן בירושלמי ר' ינאי ור' יהונתן וכו' ואמרית ליה זיל צור כנישתא עליוהי ובזותיה וכו' אלמא אפילו לסאן דאמר אין כופין סוגרין עליו בית הכנסת ומכין אותו וכו'. ובספר חסידים (סי' התתחק"ב, דפוס ברלין) ר' ינאי וכו' איזיל צור כנישתא עליוהי ובזותיה וכו' מכאן שאדם יכול לסגור בית הכנסת לעסוק שיתנו צדקה לעניים ולבזיח את מי שאינו רוצה לתת. ובכפ"פ הג"ל כתב הרשב"א ז"ל ומסתברא שאם הבן אמיר שכופין אותו וכו'. וכיון לתשובת הרשב"א הג"ל.

פ"א ה"א ולמה לא כפיתניה וכו'. בחולין ק"י ע"ב איתתה להווא נכרא דלא הוה

דגה סוקר אבנה ואמיה כפתורו אמר לחד שבקורו דהניא כל מצות עשה וכו'. וע"ש בתום ד"ה כל ובגליון שם. ולא זכרו מירושלמי דילן. וברא"ש (קדושין פ"א סי' נ') וכן הביא רבינו חננאל ו"ל ראה (שכופין) מן הירושלמי מעבדא דר' יונתן שכפה את הבן לזון את האב וכו'. ובתום הרא"ש (שם ל"ב ע"א) ועד הביא ראה מן הירושלמי מעבדא דר' יוחנן (זנתן) שכופין את הבן לזון את האב ונראה דאין ראה כשם וכו'.

פ"א היא א"ל וכופין ליה א"ל ואדין את לזון. כעין זה בירושלמי גימין פ"ם ה"י בעון קומי ר"א וכופין א"ל ואדין את (בד' אחרונים: אית) ל"י וכו'. **פ"א** היא וכופין ליה. בילקוט שמעוני עה"ת הג"ל [מסוים: א"ל אין כופין את הבן לזון את האב. אבל לפנינו בירושלמי ליתא זה ואדרבא להפך מסיק להלכה שכופין את הבן לזון את האב. וכו"ה להלכה ברמב"ם ה' ספרים פ"ו ה"ג. ועי' בהג"מ וברדב"ז ובכ"ס שם.

פ"א היא חזר ביה ר' יונתן וכו'. בפסיקתא רבתי הג"ל חזר ביה ר"י וכו' עד דלא חזר ביה כהונא בר חימא מן דחזר ביה כרבנן (י"א מלות ליתא).

פ"א היא אתא ר"י בר אחא וכו'. בנדרים פ"מ ה"א אם באומר הנייה על אבא הרא הוא דמר ר"י כ"א ר"ש ב"ג בשם ר"י כופין את הבן שיוון את האב וכו'.

פ"א היא אמר ר' יוסי כי ר' בון הלואי וכו'. סוכא סרבינו חננאל כפי' לקדושין הג"ל. (עי' ברא"ש הג"ל) ובש"ת סה"רם בר"ב (הוצאת בלאך סי' תשנ"ה). וכן סוכא בכסופ' הג"ל והמניה העיר שם שלפנינו ליתא המלות: בר בון. ולא זכר סכאן.

פ"א היא ר"ש בר ר"י הוה נסיב שיבשתיה. בירושלמי ע"ז פ"ג ה"א ובבבלי כתובות י"ז ובכ"ז פ' ג"ט ובילקוט המכירי משלי כ"א כ"א בשניים. וכח' הרמב"ן והרשב"א בכתובות י"ז ע"א והא מלתא ספרק ממאי דאיתא בב"ר ר"ש בר יצחק וכו' ואיתא נמי בירושלמי דפאה פ"ג (צ"ל פ"א) עכ"ל.

פ"א היא דקמה ליה שבשתיה. ובירושלמי סומה פ"ם ה"טו' ר' ירמיה שיבשב זלבש עמרה של זית שמע שמואל ואמר וכו'. ועי' איכה רבה פ"ה פסוק נפלה עמרת ראשינו ובמתנות כהונה שם ובב"ר הג"ל. לעזי מעתיק: רקמה ליה שבשתיה. **פ"א** היא בקשהו במקומך ורדפיהו במקום אחד. דא"ז פרק השלום ובמנן אבות להרשב"א (פ"א י"ב) ובירושלמי דפאה אמרו וכן בילמרנו כפ' חקת בקשהו במקומך ורדוף אחריו במקום אחר.

פ"א היא נאמר רדיפה רדיפה. כפי' ר"י בן ס"ג כאן: א"ר מבוזי (מבוזא) נאמר כאן רדיפה ונאמר בנמ"ח רדיפה מה רדיפה שנא' להלן כבוד בעה"ז וזחיים בעה"ב אף כאן בן (נ') מלות ליתא ואיתא בירושלמי עם יפה מראה)

פ"א היא ר' תנחומא וכו'. כר"ש: ר' הנחומא א"ר אליעזר (ב' מלות ליתא).

פ"א היא ר' אבא אבוי דר' אבא בר מרי. בש"ת סה"רם בר"ב (הוצאת בלאך) (תתפ"ג) בירושלמי וכו' ורבא ורב מרי בשם ר' אחא וכו'. ובר"ש (ר' ראשון) ר' בא אבוי דר' בא מרי וכו'. ובסדר הדורות (צד 15) וג"ל שצ"ל אבא אבוי דר' אבא מרי וכו'.

פ"א היא אפילו לדבר אחד מן התורה. מלת אפילו ליתא כר"ש ד' ראשון.

פ"א היא חפצים אלו אבנים מובות וכו'. בערוך ערך חפץ ירושלמי בפ"ק דפיאה חפצים אלו אבנים מובות וסרנליות חפצין אלו מצות ומ"ם (אלו דברי יתורה) שנאמר כי באלה חפצתי עכ"ל. ועי' במתנהו כדזנה בב"ד פ' ל"ה והכי

איהא בהדיא בירושלמי בפס' פאה וכו' ובסדרה נבוכים ח"ג נ"ד, ובמנן אבות להרשב"ץ (פ"ד א') ואמרו בירושלמי דפאה וכו' ושם בירושלמי הזביתו כי חפצי האל הם המצות וכו'. ובמנהיג (צד 10 ד"ב) ובפ"ק דמ"ק וכו' הא חפצי שמים ישו בה שמבמלים ת"ת לעשות מצות ואיתא בירושלמי דריש מס' פאה עכ"ל.

פ"א ה"א ארמב"ן שלח לר' הקדוש. בשאלתות סי' קס"ה ובכה"ג ה' מזוהה (ד. ברלין צד 233) סובא זה בשנתיים גדולים ובהוספות. ובילקוט שמעוני עה"ת ר' תתמ"ד ארמב"ן וכו'. ובילקוט כשלי ר' תהקל"ד ויהושע ר' ל"א ובכ"ר פ' ל"ה ארמב"ן וכו' ובילקוט זכריה הקע"ט (שאלתיקי) וקרנן סלך פרסי וכו'. ובמנן אבות להרשב"ץ (פ"ד א') ואמרו עוד בירושלמי ארמב"ן וכו'.

פ"א ה"א לרבינו הקדוש. זכ"ה בכל המקומות הג"ל. אולם בכ"ר ובילקוט יהושע הג"ל ליתא מלת הקדוש. ולפי"ו המעשה היה עם רב ולא עם רבני. וכס' זכרון תורת משה (ח"ב ד' מ' ע"ב) ארמב"ן שלח לרבי וכו'. ובסמאר עינים פנ"ב בהערה: מצאנו ארמב"ן עמיתו של ר' בירו' דפאה וכו'.

פ"א ה"א אטימימין. בילקוט (כר' הישנים) אטימימין. ובמעריך בפ"ק דפאה וכו' מרגלית (סרגלי) מבא אטימימין פ"י שאין לה ערך כי מימי בלשון זני ערך והאלף שבראש התיבה מהפך פירושה וכו'.

פ"א ה"א שלח ליה חר מזוהה. במנהגי מהר"ל (ה' מזוהה) אמר לי סה"ר סג"ל וכו' שאל סאתו אם רשאי למכור מזוהה לנו כי ההנמון מעירו בקשו למסור לו אחת ורוצה לקבוע אותה וכו' והשיב לו בתשובה מכמה ראיות שאסור למסור להם עכ"ל. ולא זכרו בירושלמי דילן שמפורש להפך. שוב ראיה בכאר שבע בשו"ת (ע"ר ע"ב) נשאלתי גוי שבקש שיהנו לו מזוהה וכו' וזוהו תשובתי לכאורה נראה שסותר וכו' דגרסינן בירושלמי ארמב"ן וכו' ע"ש.

פ"א ה"א ארבעה דברים שהן נפרעין וכו'. מכאן המקור למ"ש הרמב"ם בה' דעות פ"ו הג' אמרו חכמים שלש עבירות וכו'. ובפיהמ"ש להרמב"ם באבות פ"ג ולשון ההוספה (פאה פ"א) על ג' דברים נפרעין וכו' ובתוספתא שלפנינו אלו הדברים נפרעין וכו'. ובסמ"ג לחזן מ' ואמרינן בירושלמי דפאה ובהוספתא דפאה על שלש עבירות נפרעין וכו'. וכן סובא בילקוט בקונדרס אחרון (כשרידי ירושלמי 25). ובסמ"ק סי' קכ"ד ואמרינן בירושלמי שלש עבירות אדם אוכל פירותיהן בעוה"ז והקרן קיימת לו לעוה"ב וכו' וע"ש שנייים.

פ"א ה"א שהנפש נכרתה ועונה עמה. בילקוט בק"א הג"ל שנפמרה בכרתה ועונה עמה לעוה"ב. וכן הרנם בירושלמי (במדבר מ"ז ל"א) ליום דינא רבא. ובמנן אבות להרשב"ץ (ג', י"א) בירושלמי וכו' סלמך שהנפש נכרתה ועונה עמה וכו'. וע"ש (ב', י"ד) ובספרי אמר אמר ראב"י כדבר זה זיפתו וכו' הכרת כשה"ז תכרת בעוה"ב וכו'.

פ"א ה"א חשוזין הן על אבר סן החי. סובא בזיק"ר פ' כ"ז ובילקוט הסנירי תהלים סוכור ק"ה פסוק י"ט וע"ש בהערות.

פ"א ה"א וגוהנן בהן כעכדים. בכ"ר פ' פ"ד וקורין להם עכדים. ובמתנת כהונה שם: בירושלמי בפ"ק דמס' פאה וגוהגים בהם כעכדים.

פ"א ה"א הא דובא מתגריא לך. בכ"ר הג"ל שאני מגרה בך את הדוב. **פ"א** ה"א ר' יסא בשם ר' יוחנן זה שהוא אומר וכו'. סובא בילקוט הסנירי תהלים סומך ג' פסוק מ"ב ורעים ירושלמי וכו'. וע"ש בהערות רש"י ול' פ"א

פ"א ה"א פן יסרף ואין מציל. לבנינו בתהלים נ' כ"ב פן אסרף ונ'. אבל בכת"י: פן יסרף.

פ"א ה"א אסר ר' לא תני ר' ישמעאל וכו'. בעין זה לקסן במאה פ"ו ה"ו הני ר"א ב"נ קומי ר' לא ר"ד ישמעאל אם נאל ונ'. ובסנהדרין פ"א ה"ד אסר ר' הלא תני ר' ישמעאל בן אשר יעשה וכו'. בסבוא הירושלמי (צד ק"ב) מעתיק ממע"ש פ"ה ונשנה במאה פ"ו הנ"ל הני ר' אייבו בר נגרי קומי ר' לא כ"ר ישמעאל, ובכל הדפוסים הני ר' ישמעאל.

פ"א ה"א אסר ר' חנינה בוא וראה וכו'. בויק"ר פ"ש כשם בר קמרא וע"ש.

פ"א ה"א מותר לומר לשון הרע וכו'. דא"ו פרק השלוש. ובסמי' לזוין י' זבהנהת מימוני ה' דעות פרק ז' ה"ג ובילקוט שמעוני מלכים א' ר' קפי' מוכא הירושלמי בשנים קמנים ועי' בס' חסידים (ד"ב סי' צ"א). ובעין מאסר חז"ל כאן מספר הערואראם (372) בשם ר' יוחנן היסטאפעס.

פ"א ה"א בעין קומי ר' יחנן. בס' זכרון תורת משה (ח"ב מ' ע"א) כעא ר' סימון קומי ר' י'.

פ"א ה"א כולחמיה דציפורין. בתענית פ"ד ה"ח בולחמי ירושלם יושבים, ובאורו שרי רועי העיר. וגמזא אצל פלינוס הצעיר (ספר י' סנהב ס"ח) בולחמי העיר. ועי' באצ"ר מגילה צד 93 ובסמי' צד 55.

פ"א ה"א זה דומן ואחיתופל. מוכא בערוך לשון א'.

פ"א ה"א אבל דורו של אחאב וכו'. ויק"ר פ' כ"ו ובסמי' לזוין מ' ובירושלמי דמ"א שבימי אחאב וכו'. וע"ש ובסמ"ק הנ"ל.

פ"א ה"א שהו המים קשים לו להביא יותר מן הלחם. וכ"ה בויק"ר פכ"ו וע"ש במ"ב. ובס' הרקמה (צד 179) כאשר אמרו רבותינו ז"ל למה הזכיר המים מפני שהיתה סציוותה קשה בימים הם כלחב עכ"ל ועי' בדרשות סה"י אבן שועיב הנ"ל.

פ"א ה"א שהוא הורג שלשה. בערכין מ"ו ע"ב במערבא אפרי לשון תלתאי קמיל תלתאי. ובויק"ר פכ"ו ולמה קרא שלישי שהוא הורג שלשה זכו'. ובספר' המוסר (צד 25) אמרו חכמים ז"ל שלשה זכו' ועוד אמרו זהמקבלו יותר מן האומרו וכו' (וא ליתא לפנינו) ובדרשות סה"י אבן שועיב ר' ס"ה ע"ב ואמרו שהמקבל חסד מכולם וכו'. ועי' במדרש תהלים מוסר י"ב. ובעין מאסר חז"ל כאן מצינו בספרו של הערואראם (ספר. 7,10) בשם ארמאבאן אחיו של ר' יוחנן.

פ"א ה"א ובימי שאול וכו'. ויקרא רבא פכ"ו וע"ש.

פ"א ה"א על שלא הניח לשואל להתפייס. בבבלי סנהדרין כ' ע"א אסר רב יהודה אמר רב מפני מה נענש אבנר מפני שזדה לו למתות בשואל ולא פיתחה וכו'. ובפ"י רבינו הננאל שם ובפרוש פירשו בירושלמי במס' סוטה פרק מ' עכ"ל. וחידוש שלא הביא מפאה כאן. ובערוך ערך בר ו' מוכא נ"ב הירושלמי בשניונים ובגירסא אחרת.

פ"א ה"א נולגלי דהדין בסירה הוערת. בערוך ערך גלגל ח' מה את בעי מן גלגלי דדין בסירה הוערת פ"י ציצית עכ"ל. ובמתנות כהונה (בויק"ר פ' כ"ו) זכריש חקת גרם מה אהה בעי מן גלימא דירך ופיס הוא דבירושלמי דמס' פאה גרם מן גלגלי עכ"ל ובכמ"ר פ"ט במ"ב: ה"ג בירושלמי וכו' א"ל אבנר מה את בעי מן גלימא דירך וכו' ובמעריך (גלגל) ובירושלמי וכו' גלגלי וכו'.

פ"א ה"א בסירה הוערה. כבבלי מנהדרין מ"מ ע"א אמר ר' אבא בר כהנא בור וסירה נרסו לו לאבנר שיהרנ זכו'. ובפ"י רבינו חננאל שם בור וסירה וכו' ספורש בתלמוד א"י כסימה פ"א (חידוש שלא זכר הר"ח מפאה כאן) שרצה שפול (כצ"ל) להשיב את דוד מפני שאמר בעת שלקח הצפחה והחנית היה יכול להורגני ובין שלא הרגני צדיק הוא אין לרודפו וא"ל אבנר לא כי זכו' א"ל כנף. סעידך בסירה הוערה כלומר נסבך בקוצים ונחתך וכו' ע"ש ובערוך ערך בר (פזרו רל"ז) ליתא מלת הוערה ובערוך השלם לקאהום איהא. ועי' במעריך ערך בר.

פ"א ה"א אמר כאן והורג כרומי. בימה מראה אומר כאן והורג בארם וכו'.
פ"א ה"א עכירה יש לה קרן וכו'. תוספתא פ"א כ"ר פל"ג אות א וע"ש ובמדרין פרק ב'.

פ"א ה"א מחשבה רעה וכו'. במדרש תהלים מזמור ל' ר' נחמיה אמר (ג' מלות ליתא) וכו'.

פ"א ה"א או נדברו יראי ה' איש אל רעהו. בילקום המכירי ישעיה (צר 28) סוסף: ויקשב ה' וישמע (מלאכי ג' ט"ז). ובמגן אבות להרשב"ץ (פ"ג ב') ובירושלמי דמ"ב פאה מאי ולחושבי שמו (זה סוף הפסוק הנ"ל) אמר' חשב לעשות מצוה ולא עשאה כגון שנאמרה לו יעשה ולא יכול לעשותה מעלה עליו הכתוב כאלו עשאה. ולפנינו אינו מבואר יפה. ועי' בהשב"ץ ח"ג סי' רפ"ה ומה ששאלתם אם נאנס ולא השלים מצותו וכו'.

פ"א ה"א אבל בנזים חילופין וכו'. כבבלי קדושין הנ"ל ליתא זה. ובערוך ערך חשב א' (פזרו רל"ז) אבל בנזים חילופים ובערוך השלם חילופיה. וע"ש בתוס' קדושין ל"א ע"ב ד"ה מחשבה ובילקום המכירי עובדיה (צר 14). ובחי' הרשב"ץ על רה"ש (ר' י"ט ע"ד).

פ"א ה"א מחשבה רעה הקב"ה מצרפה מקמל מחסם אחיך יעקב. לפנינו עובדיה א' מ"ז המלה מקמל מוסבת לפסוק מ"ו ואח"כ מהחיל פסוק אחר מחסם וגו'. ומירושלמי כאן נראה כי המלה מקמל מוסבת להמלה מחסם. וכ"ה באיזה כתבי יד (עי' קומעל). אבל בתוס' קדושין הנ"ל ליתא המלה מקמל ושם הני' מחסם וגו' ולא מצינו שעשה עשו ליעקב שום רעה (שחשב עליו להורגו וכו') אלא שחשברו הרעה וכו'. ועי' בילקום שמעוני תהלים ר' תשי"ג ובילקום המכירי הנ"ל ובחי' הרשב"ץ הנ"ל. ובחי' מהר"י ספראני לקדושין ל"מ ע"א ובירושלמי מצאתיה בלשון הוה שנאמר מקמל מחסם וכו' ע"ש.

פ"א ה"א מחשבה רעה וכו'. בילקום שמעוני תהלים ר' תשי"ג בשם ירושלמי דפאה א"ר הונא (ג' מלות ליתא) אמר דוד אם אין וגו' חשב לעשות מצוה וכו' הרע לך שכן הוא שהרי דוד חשב לבנות ב"ה וכו'. ד"א מומר שיר וכו'. וכ"ז ליתא לפנינו. ועי' מדרש תהלים מומר ל' אות ד'.

פ"א ה"א וכתוהא על הראשונות. באמונות ודעות להס"ג (מאמר ה' פ"א) וארז"ל בבאור זה כתוהא על הראשונות. ועי' בבלי קדושין מ' ע"ב.

פ"א ה"א הרי שהיה אדם וכו'. תוספתא קדושין פ"א כשם ר' שמעון ובאז"ז ח"א סי' המ"ח מוכח הירושלמי בשניים קלים. ועי' בכית המדרש (חדר ששי) צר 67.

פ"א ה"א אר"י ולא עוד וכו'. בראשית חכמה שער התשובה פ"א (ד' ק"ז) בשניים. ובחי' הרשב"ץ על רה"ש (ד' י"ט ע"ד) ואמדינן עלה כפיהא וכו' מ"י וכו'

וכו' נחשבות (נחשבו) עליו וכו' ע"ש ובספר ערוגת הבושם מר' יהודה הנזיר נחשבו כל הכנירות סור וקציעות ואהל (ביוצר לשבת שובה) וכו' ודרשו רבותינו בירושלמי דפאה אמר הקב"ה אם עשיהם תשובה כל עונות שעשיהם היו הן לפני כסור ואהלות כל בנדות ישראל מתכפרים וכו'.

פ"א ה"א אבל הפורק עול וכו'. בחי' הרשב"ץ על רה"ש הנ"ל אבל הפורק (הפורק) עול ומיפר ברית וכו' שיש בידו כל (ליחא) מעשים טובים וכו'.

פ"א ה"א ע"ו וגילוי עריות. בחי' הרשב"ץ הנ"ל מוסיף: ושפיכות דמים וכו'.

פ"א ה"א ליתן לו שכרו משלם לע"ל. בס' חסידים סס' מני"ס (ר"ב סי' ל') כרי שיהא לו שכר משלם על צדקותיו לעתיד לבוא. דבר זה נאמר בתלמודי ובתלמוד א"י ואנו מוכיחין כאן מה שאמר בתלמוד א"י לפי שתפסו בו דרך קצרה וכו'. ובמגן אבות להרשב"ץ (פ"ב מ"ו) ומושב שיתסרקו בימורין בעולם הזה כרי שישאר שכרם שלם בעולם הנא וכן אמרו בירושלמי של סס' פאה ובראשון מקדושין וכו'. ובחי' הרשב"ץ על רה"ש (ד' כ' ע"א) גרסין בירושלמי וכו' רובה וכיזת ופעוט עונות (עבירות) וכו' ליתן לו שכרן שלם בעה"ב.

פ"א ה"א נותנים לו שכר סזחה קלות. בקהלת רבה פ"ח פסוק וטוב לא יהיה אשריהן וכו' לרשעים שמגיע אליהם כמעשה הצדיקים. וע"ש במתנות כהונה.

פ"א ה"א אם באותו שעשה תשובה וכו'. בפ"י המשניות להרשב"ם לאבות (פ"ג משנה י"א) ושם אמר בכל הדברים וכו' כמה אנן קיימין אם כשעשה תשובה אין לך דבר שעומד בפני בעל תשובה אלא כשלא עשה תשובה ומת בימורין וכו'. ובפ"י רבינו יונה שם והני מילי כשלא עשה תשובה וכו' והכי מוקי לה בנמרא במס' פאה. ובארזי ח"א סי' תמ"ח מובא בשנויים קלים. ובספר המוסר (צד 86) כדאמר בירושלמי כמה אנן קיימין וכו' כשלא עשה תשובה ומת ביימורין כלומר אין כח בימורין לכפר וכו'. ובס' מגן אבות להרשב"ץ (פ"ג י"א) ושם אמרו מה אנן קיימין וכו'.

פ"א ה"א האומר אין תחיית מהים. במשנה א' בפ' חלק אין תחיית המתים מן התורה וע"ש בפירש"י, ובדקדוקי סופרים העיד שם שבר"ף ליתא המלות: מן התורה.

פ"א ה"א והלוחש על המכה. כתוספתא סנהדרין פ"ב הלוחש וכו' ורוקק (ליחא) וכו'. ובירושלמי סנהדרין שם ה"א רב אמר ברוקק. ובבבלי שם ק"א ע"א בשם ר' יוחנן.

פ"א ה"א את השם באותיותיו. במשנה הנ"ל בדו"ו באותיותיו. ובירושלמי מנילה פ"א ה"א כל האותות הכפולים וכו'.

פ"א ה"א המפר ברית. בתורה האדם להרשב"ן (שער הגמול) והמפר ברית כשר.

פ"א ה"א יש תורה ואיני סובלה. בד' זימאמיר ואיני סופנה. וכ"ה בדלו בסנהדרין פ"י ה"א. ובפ"י המשנה להרשב"ם באבות (פ"ג משנה ה') פורק עול תורה שאמר אין (יש) תורה מן השמים ואיני סובלה. אבל בס' המוסר (שם) שאומר תורה מן השמים ואיני סובלה.

פ"א ה"א כגון יהויקים מלך יהודה וחכיריו. רמב"ם ה' תשובה פ"ג ה"א ובפ"י המשניות להרשב"ם הנ"ל והוא מפורש בן בנמרת פאה אמרו המגלה פנים בתורה העובר על ד"ת בפרהסיא כיהויקים בן יאשיהו. ובמגן אבות להרשב"ץ (ד' מ"ו) ובירושלמי של סס' פאה וכו' וזה לשונם שם המגלה פנים בתורה עובר על ד"ת בפרהסיא כיהויקים בן יאשיהו וחכיריו וכו'. וכ"ה במאירי שם (ד' ק"א)

ק"א ע"ב ד' שאלוניקי). ועי' ירושלמי עירובין פ"ז ה"א משומר בנילוי מנים הרי דוא כנוי לכל דבר.

פ"א היא רובו זכויות יורש גיע. וכיה בסנהדרין הנל אבל בקדושין הנל הרא דאז אמר בעוהזו אבל לעולם המ רובו זכויות יורש גיע וכו'. ובכתב תמים לריס תקו (אוצר נחמד נ' צד 89) וכן בירושלמי דקדושין אבל לעהיב רבו זכויותיו יורש גיע רבו עונותיו (עבירות) וכו'.

פ"א היא רובו עבירות יורש ניהנם. בסנהדרין פ"י היא מוסף: היה מעויין וכו'. וכיה בדי' זימאמיר כאן. וביטה מראה הוא מעויין. ובקדושין פ"א ה"י היה מחציון וכו' ובילקוט המכירי סיכה (צד 81) היה מעויין וכו'. ושם (צד 59) בשם מדרש תהלים כף מאונים מעויין היא וכו'. ועי' במדרש תהלים מזכור ל' אות ד'

פ"א היא אמר ריביח נושא עין אין כתיב כאן. בערכין ח' ע"ב ר"א אמר כובש ר"י בר חנינא אמר נושא וכו'. ובילקוט עהית ר' ת' נושא עונות אין כתיב כאן אלא נושא עין חוסף שטר אחד וכו'. וכיה בילקוט סיכה כ' תקנים (בילקוט ד' שאלוניקי מציון ירושלמי רפאה פ"א על המאמר בינונים דב חסד וכו' ולפנינו ליתא) ובכתי' רומי. בירושלמי כאן.

פ"א היא דר' אלעזר אומר ורב חסד מטה כלפי חסד. כבכלי רה"ש יז ע"א בה"א ורב חסד מטה כלפי חסד. ועי' בתוספתא סנהדרין פ"א ובאמונות ודעות לרס"ג סאמר ה' פ"ז ובחי' הרשב"ץ על רה"ש (בפ"ב) דאמרינן בפאה ירושלמי אמר ר"א ולך ה' חסד ומשמע שלכף זכות הוא עושה מדת החסד פ"י אתה תשלם לאיש כמעשהו ואין ליה וכו' העתיה כר' (דר') אלעזר דאמר וכו' משמע שבכף זכות הוא עושה מדת חסד להוסיף וכו'.

פ"א היא וסינין סיינה ותרעין תריעה. בירושלמי סנהדרין פ' חלק היא שבועות פ"א ה"ס וקדושין פ"א ה"י וסינין סיינה ותרעין תריעה, וכינו סיינין סיינה ותרעין תריעה א"א כיני (ז' מלות ליתא) ר"י בשם רשב"י וכו'. ובתנחומא (וישב, י"ד הוצאת רש"י דל) משל ההדיוט אומר גודרין את הנדור וכו'. ועי' בילקוט שמעוני משלי ר' תתקליו. ובהקדמה למנחת שי וכן בירושלמי סף פ"ק רפאה סיינין סיינא ותרעין תריעה.

פ"א היא אין סמרתת עלוי סיפסק הוא. במנן אבות להרשב"ץ (פ"ב י"ב) יכן אמרנו בירושלמי בראשון מפאה ובראשון מקדושין אין סמרתת עליה מפסיק וכו'.

פ"א היא הק' אין. צ"ל הקב"ה אין. ועי' ראש דוד לרחיריא (קס"א ע"ב).

פ"א היא נעשה שוכן ס"ם נושא עין כתיב. בילקוט הנל ס"ם נושא עין נשא כתיב (ב' מלות ליתא) וכו'. ועי' ביות הענן שם ובמדרש תהלים מזמור ל"ב איה ב' וע"ש בהערות רש"י ז"ל ובפסקתא דריב (סליחות ס"י ט"ז) נושא עין נושא עין.

פ"א היב במשנה אין פוחתין לפאה מששים. בבכורים פ"ג היא תני ר' ישמעאל הבכורים וכו'. פ"אה אחד מששים וכו'.

פ"א היב במשנה ולפי העניים ולפי העניה. וכיה לקמן בפסקא דמתניתין בה"ב. ובמתניתא דב"ס ולפי רוב העניים. ובר' קישמנטינא ולפי רוב העניים ולפי רוב הענה. ובסמ"ג לווין רפ"ד וברדב"ז (ס"ע פ"א המ"ו) ולפי רוב העניים ולפי רוב הענה (הענה) פ"י ולפי רוב העניים ולפי ברכת הזרע כי

נדגרי תבואה וענבים הכל נקרא ענבה עכיל. ובס' יראים החרש (קיי"ט) לפי רוב העניים ועיש, ובאגודה כני' הסמיג הניל.

פ"א היב אין אומרים לו וכו'. בר"ש כאן מפרש המאמר. ובמשנה למלך (מ"ע פ"א המיו) נרסינן בירושלמי תני אין אומרים וכו' ולא ידעתי למה השמיטו רבינו עכ"ל. ואולי סחמת שמקרה כזה אין חזינונו נפרץ.

פ"א היב שדהו מרובה. עי' בר"ש כאן. וברמב"ם (מ"ע פ"א הט"ו) וברדב"ז שם: ירושלמי וכו' ר"ש דריש שני הדברים (דברים) לקולו (לקלו) של בעה"ב וכו'. וק"ל כתנא דסתניתין וכו'. הלכך עניי' מרובים וענוה וכו'.

פ"א היג במשנה נותנין פאה וכו'. תו"כ קדושים פ"א בשנויים ועיש במסרת התלמוד. ובמהניחא דכ"מ נותנין פאה מתחלה השדה ובאמצעה (ומאמצעה) וכו' אם שיר קלה (קלח) אחד וכו'. וברדב"ז (מ"ע פ"ב הי"ב) נותנין וכו' ומאמצעיתה וזכ"מ: ומאמצעיתה. ובמזרחי (וקרא י"ט ח') ומה ששינונו במס' פאה נותנין פאה בתחלת השדה ובאמצעה.

פ"א היג במשנה רש"א וכלבד שיתן בסוף. בסמ"ג לזוין רפ"ד ובמזרחי הנ"ל שיתן לבסוף. ובחוקני (קדושים) ר' שמעון אומר נתן בין בתחילה בין באמצע בין בסוף יצא והרי זו פאה וכו'. וכנראה שכן גרס בהמשנה הראב"ד בפ"י לתו"כ הנ"ל.

פ"א היג במשנה נותן אלא משום הבקר. בערוך (בקר) נותן משום הבקרי.

פ"א היג יש לו כמה לקצור. כרדב"ז (מ"ע פ"ב הי"ג) יש לו מה (כמה) לקצור. ובכפתור ופרח (פרק נ"ב) ובירושלמי נרסינן נתן פאה בין בתחילה בין באמצע יצא וכו' יש לך כמה לקצור. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: ובקצרכם את קציר ארצכם לא תכלה פאת שדך (ו' מלות ליתא) וכו' אפי' יש לו כמה לקצור וכו'. ובר"ש (ד' ראשון) אפי' יש לו כמה לקצור. וכו' המאוחרים אפי' יש לו כמה לקצור. וכן הוא בפ"י הרא"ש.

פ"א היג מעות הקדש מתחללין לא בהלוש וכו'. במעילה י"ח ע"ב ובתלוש מן הקרקע.

פ"א היג ראשונה מהו וכו'. בר"ש (ד' ראשון) פי' ראשונה מהו בעי היא ד' יומי (ר' יסא) בשם ר"י וכו' ע"ש. ובהו"ט כאן בירושלמי ראשונה מהו וכו' והיטר כשיר (כשיעור) כל שדהו וכו'.

פ"א היג אלא כשיעור המשתתיר. ברמב"ם (מתנות עניים פ"ב הי"ב) וצריך שיניח בסוף השדה כשיעור הפיאה הראויה וכו'. ובכסף משנה שם ומפרש בירושלמי דכשיעור דאמר ר"ש לא כשיעור כל שדהו קאמר אלא כשיעור המשתתיר ואפילו את"ל דריש פליג את"ק, פסק בר"ש משום דהירושלמי מפרש מילתיה אלמא סבר דהלכתה כותיה עכ"ל. ועי' בר"ש וברע"ב כאן. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: ומאחר וכו' לאו מכל השדה שכבר נתן אלא מאותו שנשתתיר יתן וכו'.

פ"א היג לעולם הוא מוסף וחולך. עי' בפ"י מהר"י בן מ"צ כאן.

פ"א היג במשנה כלל אמרו. בערוך (לוף) כלל גדול אמרו. ומ"ס הוא.

פ"א היג במשנה וגירולו מן הארץ. בכבלי ברכות ס' ע"ב והא על דבר שאין גדולו מן הארץ קתני תני על דבר שאינו יונק מן הארץ.

פ"א היג חולש מנין ח"ל לקצור. לקמן בפרק ג' היג הני לקט קצירך ולא לקט קיסוף. ובתוספתא פאה פ"ב רי"א אין לקט אלא נשך בשעת הקצירה לכד שנאמר ולקט קצירך וכו' וברמב"ם (מ"ע פ"א הי"א) אחד הקצור ואחד התולש וכו' ועי' בכ"מ. ומ"ס אחד הקצור וכו' וירושלמי פ"ק רפאה.

פ"א היג קצור מנין וכו'. ברפומי אמשמרדם וקושממניא עוקר מנין וכו'. והמקור

המקור בהו"כ קרושים פ"א סי' ו' וע"ש בפי' הראב"ד שהביא גי' אחרת. ובחולין קל"ו ע"א סודה ר' יוסי וכו' דתניא ר' יוסי אומר (ג' מלות ליתא ועי' בר"ם שם) קציר אין לי אלא קציר עוקר מנין וכו'. ובסמ"ג לזוין (ד' רפ"ב) רפ"ד ותניא בת"כ אין לי אלא הקוצר (קוצר) ת"ל קצירכם (קצירך) וכו' ועי' ברדב"ז ה' מ"ע פ"א ה"א. בהו"כ אין לי אלא קוצר הולש וכו'.

פ"א ה"ד אין לי אלא הכואה וכו'. הו"כ הנ"ל. ומובא בר"ש וכפ"י מהר"י בן מ"צ כאן. ובסמ"ג הנ"ל אין לי אלא הכואה קטנית מנין ת"ל ארצכם (בארצכם) ועי' בהוי"ט ובמלאכת שלמה כאן. שהאריכו בזה הרבה.

פ"א ה"ד אילנות מניין. רמב"ם (מ"ע פ"א ה"ב) ועי' בכ"מ.

פ"א ה"ד תני זורעין וכו'. בתוספתא כלאים פ"א (הוצאת צ"ט) זורעין זרעתי אילן כאחה הזורע חרצנים עם החיטין (ב' מלות ליתא) הרי זה לוקה ארבעים. וע"ש גי' כת"י אחר. וברמב"ם (כלאים פ"א ה"ו) ומותר לזרוע זרעים זרע אילן כאחד וכו'. ובכ"מ ומותר וכו' ואיתיה בהדיא בירושלמי פ"ק דפאה וכו' וצ"ל דהא דשרי לזרוע זרע וזרע אילן ביחד דוקא בשאר אילנות חוץ מן הגפן דגרסינן בירושלמי זורעין זרעים וזרעי אילן כאחד (כאחה) וכו' ונראה דדייק מדלא כתיב וכו' עכ"ל. ועי' בכלאים פ"ח ה"א. ובתשכ"ץ ח"ג סי' שי"ך אבל באילנות לא נזכרה הרחקה ואפילו לערב זרעוני אילן ולזרעם כאחד מותר כדאיתא בתוספתא דכלאים עכ"ל. וחידוש שלא זכר הירושלמי.

פ"א ה"ד תמן אמרין וכו'. זרעי אילן קרוין זרעים. בר' זימאמיר וקושטאמניא ובה את אמר זרעי אילן אינן (ליתא) קרוין זרעים. ובכלאים פ"ח ה"א (ברד"ז) ר' (לפנינו במ"ס: אמר) יודן קפידקיא בעא קומי ר"י תמן את אמר אין זרע אילן קרוין זרעים והכא את אמר זרעי אילן קרוין זרעים וכו'.

פ"א ה"ד תמן מיעט הכתוב וכו'. בר' קושטאמ"ט א"ל הכא מעט הכתוב את שאין דרך בני אדם לקרותם זרעים התם רבה הכתוב על כל זרע זרוע אשר יזרע. **פ"א** ה"ד כי תבצר כרמך. בילקוט בק"א כי תבצר כרמך לא תעולל (ב' מלות ליתא) וכו' אמר ר' יודן (ר' יונה) וכו' כי תחבוט ויהך לא תפאר (ב' מלות ליתא) וכו'. מה (זית מה) זית זכרם וכו'.

פ"א ה"ד אר"י לא תקיפו וגו'. בהולין קל"א ע"א דכתיב כי תחבוט ויתך וגו' ותנא דבי ר' ישמעאל שלא תטול הפארהו ממנו. ובפירש"י שם ע"ב בלומר לא תטול כל פארו וכו' שלא תטול פאה. ובירושלמי לא נזכר מהנא דר"י. **פ"א** ה"ד ת"ל קצירך אפילו קציר אורו וכו'. ככה"ג (ד"ב, 637) וכל מיני דבני קצירה נינהו כגון חטים וכו' ואורו דוחן וכו' מיהייבי בפאה. וע"ש בהערות.

פ"א ה"ד פמור מן הפרט חייבין בפואה. בר' אמשטרדם וקושמ' חייב בפאה ובילקוט בקונדרס אחרון (בשרידי ירושלמי 326) מובא כל המאמר בשנויים.

פ"א ה"ד יצא זית ולימד על כל האילנות. בהוס' שבת ס"ח ע"א ד"ה ואילו ואומר ר"ת דמדאורייתא לא מיהייב בפאה אלא כרגן ותירוש ויצהר דמתם קציר דכתיב גבי פאה הוא דגן וכו'. וכאן בירושלמי מפורש שזה מדאורייתא.

פ"א ה"ד וכשם שיצא זית ולימד וכו' האילנות פרט. זה ליתא בר' קושמ' וכן הנכנן.

פ"א ה"ד ודבר שהוא שוה בשניהן. כדפוסו אמשטר' וקושמ' וילקוט הג"ל דכר שאינו שוה בשניהן אינו מלמד. ובצ"ל. ובפתח עינים להר' חיר"א בחולין קל"א ע"א מפורש בירושלמי וכו', ומשני אר"א דבר שהוא שוה בשניהם מלמד דבר שאינו שוה בשניהם אינו מלמד ופי' הרב מהר"ש מידיליו בפירושו לירושלמי כ"י

כ"ו ז"ל אבל פרט אינו שוה בשניהם דנבו כרם שיך פרט שנופל פרט א' מהאשכול וכו' ע"ש.

פ"א ה"ד ע"ד דרבנן דאינון אמרין הרי הוא בכללו וכו'. בגליון העירו שחולק על הי"ג מדות. ועי' בנייר פ"ו ה"ב דר' ישמעאל אמר כלל ופרט הכל בכלל וכדברה (בר' זיט' וכד רבה) מן דר' ישמעאל אמר אפילו כלל ופרט הכל בכלל וכו'. ובתורות פ"א ה"א ודרובה מדר' ישמעאל דוא' אמר אפילו כלל ופרט וחזר וכלל הכל בכלל ועי' סוטה פ"ט ה"ה. ואתיהי רר' יונה כ"י וכו'.

פ"א ה"ד כרם שהוא חייב כפיאה. בר' אמשטרם וקושט' כרם יהוא חייב בפרט (כפיאה) וכו' נאמר (ואמר וכד' קראמאשין כט"ס: ואם וע"ש בגליון) אף בפועל כך. וכד' אמשטרם ואומר אף וכו'.

פ"א ה"ד יאות. אמר ריב"ז מ"ט דרבנן. לפנינו כתוספתא פאה פ"א (בהוצאת צ"ט שורה 28) לא נזכרו רבנן החולקים על ר' יוסי ברבי יהודה. ובפי' מהרי"ב מ"צ (פ"א ה') הנא דידן תני דתמרים חייבין כפאה ריב"ז תני דמורין מן הפאה ואומר טעם וכו'. ממתין לאחרון שבהן.

פ"א ה"ד קולקוס לירק ולמעשרות וכו'. הסאמר כאן משוכש. ובגדרים פ"ז ה"א הגי' ר"י ב"ח וריב"ל תריהון אמרין קולקס כירק למעשרות ולשביעית ופיאה ולכלאים. (ולבכורים). וזה המזה דהלא אין מביאין בכורים אלא משבעת המינין בלבד (? ולגדרים צריכה. ובערוך ערך לוף (בכל הדפוסים הראשונים) כפאה כפ' כלל גדול (צ"ל כפאה על המשנה כלל אמרו וכו') אמרו אפאה ירושלמי קולקס לירק למעשרות לשביעית לפיאה ע"ל. וכפ' מים חיים לפר"ח ובירושלמי פ"ק דפאה קולקס לפיאה צריכה פי' מיכיעיא ייה על סין ירק שנקרא קולקס וכו' אי מיחייב כפיאה או לא ולא פשיט מירי אלא דצריכא תלמוד עכ"ל ונירסתו משונה.

פ"א ה"ה במשנה ובאילן האונן וכו'. תו"כ קדושים פ"א. ובפי' הראב"ד שם זאני תסיה על כמה מיני פירות שלא נטנו כאן התפחים וכו' ע"ש. וביראים הנדפס מכתי' סי' ק"ט מוכא המשנה וליהא שם האונן. ועי' בתו"ט בדמאי פ"א משנה א' ד"ה וביהודה האונן. וברדב"ז (מ"ע פ"א ה"ב) ליתא והאגוניים ועי' בתום מנחות פ"ו ע"א ד"ה שלשה. ובתום קדושין ג' ע"א ד"ה מה כיון דאיכא אילנות טובא שאין חייבין כפיאה כגון האונן והחרובים השנויים כמס' פאה וכו'. וזה להיפך מסשנתינו שחייבים כפאה. ועי' בתום שבת ד' ס"ח ע"א ד"ה ואלו.

פ"א ה"ה ר' יוסי ר' יעקב כ"ו בשם ר' אבהו ר' נחמיה בר עוקבן וכו'. בסדר הדורות (צד 282) ר' נחמיה בר עוקבן אר' יוסי ור' יעקב בר זבדי ירושלמי עכ"ל. וכיון לירושלמי דילן. אך לא העתיק הירושלמי כדיוק. וכן מ"ש בסה"ד שם ר' נחמיה בן סר עוקבן כריה דרב יוסף ירושלמי ר"פ תרש. הנה באר"ז ח"א סי' השע"ה מביא הירושלמי דיבמות וגורס ר' נחמיה בשם רב יוסף. ושם להלן ושוב מצאתי בספר שהוכא מספרד בן ר' נחמיה בר עוקבא בשם ר' יוסי וכו'. וכ"ה במ' התרומה סי' קל"א וברא"ש ובהוס' הרא"ש שם ובסדרכי גיטין סי' תי"ב ור' נחמיה ורב יוסף. ובתום יבמות קי"ג ע"ב ד"ה יצתה הגי' ר' נחמיה בשם ר' יהודה. מהג"ל נראה שכספרד היו כתי' מהירושלמי.

פ"א ה"ה מה שאין כן בתרומה. יש מי שהניה משא"כ בבכורים. **פ"א** ה"ה ולמה נקראו שמן בכורים כפי' מהרי"ב מ"צ כפאה א' משנה א' גרסינן בירושלמי דפרקין ולמה נקראו בכורין שהן בכורין לכל שקדמינן לתרומה ולמעשר (ג' מלות אחרונות מהריב"ם בעצמו).

פ"א ה"ה וכל הקודם את חבירו, חבירו מתחייב בו. כדמאי פ"ה ה"א שכל הקודם את חבירו חבירו מתחייב בו.

פ"א ה"ה דב"ש אומרים הבקר וכו'. בר"ש: ובירושלמי אמרין מתני' דב"ש היא דב"ש אמרי הפקר לעניים הפקר וכו' ע"ש. וברדב"ז (מתנה עניים פ"ב ה"א) ואמרין בירושלמי דהך סיפא ב"ש היא אבל ב"ה אומרים דהפקר פסוד מן המעשרות אפילו הפקירו אתר מירות. ובמשינה למלך (מ"ע פ"א ה"ז) וראיתי בירושלמי וכו' עלה דמתני' דלעולם נותן משום פאה וכו' דקאמר מתני' ב"ש היא וכו'. **פ"א** ה"ה ואתיא דר"ע כחנניות. בספרי ראה (ק"ז) ובבבלי כ"ט פ"ח ע"א בשננים. ובר"ש: אמרי' בירושלמי אתיא דר"ע כחנניות (בחנניות) בני חנון דתניא (דתנא) למה חרבו חניות בני חנון ג' שנים (כן בד"ז אבל בד' קושטמניא ליתא ב' מלות אחרונות) עד שלא חרב הבית שהיו מוציאין פירוזיהן מכלל המעשרות דהוה דרשין עשר תעשר את כל תבואת זרעך (ד' מלות ליתא בד"ז ואתא בד' קושט') פרט ללוקח וכו'. וברדב"ז (ה' מעשר פ"ו ה"ג) בירושלמי ואתיא דר"ע כחנניות וכו'. ובמלאכת שלמה: ועוד נהנין בירושלמי ואתיא דר"ע דמחייב במעשרות הזורע אחר מרוח מדרבנן כחנניות בני חנון שהם לא חשו לדברי חכמים ונחרבו וכו'. ובלקת טוב (ראה) ומנין לרבות שאר כל הפירות וגו' להביא את המוכר שהוא חייב במעשר וכו' וע"ש בהערות.

פ"א ה"ה בני חנון. בד' קושט' בית חנון. ובספרי הנ"ל בני חנון. ובבבלי הנ"ל בני הינו. ובכת"י בגמ' שם בני חנון. עי' דקדוקי סופרים שם. ובר"ש בפאה כאן (בד' ראשון) בני חנון.

פ"א ה"ה קנס קנסו וכו'. כדמב"ם ה' מעשר פ"ו ה"ז וע"ש ברדב"ז ובכ"ט. ובבאור מהר"י קורקוס שם ובירושלמי וכו' קופצין לגתות ולערסות (ולגרנות) וכו'. ובר"ש (ד' ראשון) מפרש בירושלמי אר"י קנסו כהן (להן) וכו'.

פ"א ה"ה אולית לדרומא ושמעית ר' חנון אבוי דר"ש וכו' שבת אחת. בחולין קל"ב ע"ב אמר ריב"ל זקני דרום אמרו כהן טבח שתיים ושלש שבתות (שבת אחת). והנה ר' חנון אבוי דר"ש הוא אחד מוקני דרום שנוכרו בחולין הנ"ל. **פ"א** ה"ה בשם ר"ש בן לוי. בדפוס קושט' זויט' בשם ריב"ל כמו שהוא בבבלי הנ"ל. ובירושלמי חולין (ע"ג) בשם ר' יוחנן, ור"י לא היה בדרום. **פ"א** ה"ה ר' יודן מדמי. בר"ש: ר' יודן מדמי לה להדא דר' יוחנן משום (ליתא) קנס קנסו בהן. ובר"ש (ד' ראשון) משום קנס קנסו כהן (כהן).

פ"א ה"ה לא נחלקו ר' ור' יהודה הנשיא וכו'. וכן לקמן כמס' זו פ"ב ה"ה בפלוגתא דרבי ור"י הנשיא. ור"ש גראסבערג הודיעני שבכת"י של ר"ש סיריליך המונח באקספארד הני' ברבי ור"י הנשיא. ופי' רש"ם ברבי שם חכם. ואח"ז ראיתי בשדה יהושע שהגיה ג"כ ברבי. ובשו"ת ר' בצלאל אשכנזי סי' מ"ו ועוד גרסינן בסוף פ"א ממס' פאה הני לא נחלקו ברבי ור' יהודה הנשיא וכו' פי' ברבי חכם אחד גדול בדורו וכו'. וגראה שר' בצלאל סמך בזה על כת"י רש"ם הנ"ל. ובעיני נראה שהג' ברבי היא הגתת רש"ם מלכו. ולא שמצא כן בכת"י חזיה זה מחמת שמצינו דוגמתו שם העצם בגמ' בבבלי כן. אולם הג' ההיא בבבלי ג"כ מסופקת וא"א לסמוך עליה ובודאי ברבי שם התואר הוא. עי' חולין ג"כ ע"ב הוא דאמר כי האי תנא דתניא ברבי אומר וכו'. וע"ש בפירש"י ובגליון. אבל באיזה כתבי יד בגמרא שם הגירסא דתניא רבי אומר עי' ד"ס שם. ובחולין י"א ע"ב ומכת ה' ע"ב תני ברבי אומר לא הדגו וכו'. וע"ש בפירש"י. אבל בפ"י

בפי' רבינו חננאל במכות שם הגי' תני רבי אומר. ובאור זרוע ח"ג (סנהדרין, סי' ל"ב) הגי' כדודי אומר. ובילקום שמעוני עה"ת (ר' תתקכ"ג שאלותיו רפ"א) מוכח הגמ' הגי' וגורם תני ר' אליעזר הקפר אומר. והיא גי' נפלאה. ובבבלי ע"ז ס"ג ע"א ר' אלעזר הקפר ברבי זכ"ה בכ"מ. ובמנן אבות להרשב"ץ (ג', ח') ובפרק בן זומא יש במשנה ר' אליעזר הקפר ברבי (ליתא). ובעיקר הגי' בירושלמי כאן רבי ור' יהודה הנשיא שנהקשו בה הרבה מהמפרשים, פליאה בעיני איך לא התעוררו שמצינו בירושלמי בהרבה מקומות המלה רבי, כתובה בלא נקודות מלמעלה, וכאמת חסר שם הנקודות מלמעלה. והמלה ר"ת: ר' יוסי או שם אחר המתחיל באות י'. וכן כאן המלה רבי ר"ת: ר' יוסי, ואולי ר' יוסי בר' יהודה שמצינו תמיד ביחד עם רבי שהוא ר' יהודה הנשיא ואפשר יותר קרוב שהיא ר"ת: ר' יוחנן. ומצינו דוגמתו בירושלמי בבא מציעא פ"ד ה"ג מחלוקת ר' יוחנן ור' יהודה הנשיא. ובמשנה למלך פ"ו סה' מתנות עניים הס"ו כתוב וז"ל הו בעי התם (בירושלמי) לוקח מהו שיוכה בפאה שהיא מהרת עומרים בפלוגתא דר"י ור' יהודה הנשיא עכ"ל. מזה נראה בכרוך שהמלה ורבי ר"ת וכן היתה מנוקדת לפני בעל משנה למלך.

פ"א ה"ה במעשר עני שהוא מובל. בר' אמשורדם מעשר עני מובל.

פ"א ה"ה סעוי הוא ללחת. ברמב"ם (מ"ע פ"ו הט"ז) ואפילו לזה הרמ"ם וכו'.

פ"א ה"ז כמשנה משום פאה. בר"ש (מע"ש פ"ג ו') נותן פאה ופטור וכו'.

פ"א ה"ז כמשנה עד שימרח. במעשות פ"ה ה"א תמן תנינן לעולם וכו'.

ובמהנייתא דבי"ט וכמשנה שבמשנות מוסף. ונותן משם הבקר ופטור מן המעשרות עד שימרח (ח' מלות ליתא) וכ"ה בר"ש ובפי' ר"י בן מ"צ וכאגודה וברדב"ז ה' מעשר פ"ג ה"כ ובמ"ע שם פ"ב ה"א ובהרומות פ"ב ה"א. ובקהלת יעקב לר"י אלנאוי סי' ק"יד דמשנה שלמה שנינו וכו' ונותן משום הפקר וכו'. ועי' בהנהת הרש"ש כב"מ פ"ה ע"א ד"ה תבואה.

פ"א ה"ז כמשנה ונוטל מן הגורן וכו' ומאכיל וכו'. במעשרות פ"ה ה"א

דתנינן תמן נוטל מן הגורן וזרע ופטור מן המעשרות עד שימרח דברי ר"ע.

וליתא הבבא: ומאכיל וכו'. וכמשנה שבמשניות: ומאכיל לבהמה וכו' ונוטל מן

הגורן וכו'. וברדב"ז ה' מעשר הגי': מאכיל לבהמה וכו' עד שימרח ונוטל מן

הגורן וזרע ופטור מן המעשרות עד שימרח (ט' מלות ליתא) דברי ר"ע. וכ"ה

כאגודה. ועי' ברדב"ז וככ"מ ה' מעשר פ"ו ה"ג ובכפ"פ פל"ג (תק"ו). ובסמ"ג

עשין קל"ה ותנן מאכיל לבהמה וכו' עד שיתכרח (שימרח) בכרי (ליתא) וכ"ה

בתוס' ע"ז ס"א ע"ב ד"ה ומכניסה וברש"י שם. ובחי' מהר"י ממראני בקדושין (ר'

פ"ב ע"ב) והגן בפרקא קמא דפאה לעולם וכו' ונוטל ונותן (ליתא) משום הפקר וכו'.

פ"א ה"ז כמשנה והמעשרות שלהן. בכ"מ (מעשר פ"א ה"ד) המעשרות

שלהן. ובכפ"פ (פל"ד) כהן ולוי שלקחו מן (את) הגורן המעשרות שלהם עד

שימרחו כלומר כל זמן שלא נכנסו לגורן וכו'.

פ"א ה"ז כמשנה המקדיש ופודה. בתוס' מנחה ס"ו ע"ב ד"ה כרי המקדיש

והפודה. ובחי' הרשב"א כביצה י"ג. ע"א הקשו הם ז"ל מדהנן במס' מעשרות

(ליתא) הקדיש תבואתו ומרחה פטורה מן המעשרות וכו'.

פ"ב ה"א כמשנה ואילו מפסיקין. במתניתא דב"מ אלו מפסיקין. ובערוך

(שחת, דפוס ראשון) באילו מפסיקין פר' ב' דפ"אה.

פ"ב ה"א כמשנה מפסיקין לפיאה. כפי' ר"ג בכ"ב נ"ה ע"א כרתגן אלו (כני')

המתניתא דב"מ הנ"ה) מפסיקין לפאה ולשרות (ליהא) דצריך להניח שהי פיאות וכו'.
פ"ב ה"א במשנה ודרך היחיד ודרך הרבים. עי' בבבלי כ"ק ס"א ע"א וב"ב
 נ"ה ע"ב ובד"ס שם. ובהוס' בכ"ק שם ד"ה אלו במס' פאה גרם בסדר המשנה
 דרך היחיד ואח"כ דרך הרבים וכו'. ועי' בס' יראים הנדפס מחדש סו' קי"ט.

פ"ב ה"א במשנה ושביל היחיד ושביל הרבים הקבוע. במתניהא דב"מ ושביל
 הרבים ושביל היחיד הקבוע וכ"ה בערוך (שביל) ועי' לקמן בפרק זה בהלכה
 א' ובהוס' כ"ק הנ"ל. ובהוס' בכ"ב הנ"ל ד"ה דרך ובש"ס שם.

פ"ב ה"א במשנה וזרע. במתניהא דב"מ זרע אחר (ליהא). וכ"ה במנחות ע"א ע"ב.
פ"ב ה"א במשנה וחכ"א וכו'. ביראים הנדפס מחדש (קי"ט) וחכ"א לעולם
 (ליהא) וכו' ע"ש. וברש"י מנחות (ע"א ע"ב) ד"ה וחכ"א.

פ"ב ה"א שנאמר שרך וכו'. מובא ברמב"ם (מ"ע פ"ג א') ועי' ברדב"ן
 ובב"מ שם. ובבה"ג (ד"ב צד 688) והוא דאיכא מיני זרעים דלא מפסקי וכו'
 מ"מ דשרה אחד טיקרו פאה שרך אמר רחמנא וכו' והכי דאמי הפסקה כדהנן
 ואלו מפסיקין וכו'. ומקורו מכאן.

פ"ב ה"א ואינו מחובר וכו'. ככת"ו ר"ש סיריליו ואינו מחזור דאין היטר
 מחזור דוא וכו' הא גדר מחזור אף הוא אינו מחזור וכו' דהא אמרה שאינו
 מחזור ואין היטר אינו (ליהא) מחזור וכו'. ועי' בשדה יהושע.

פ"ב ה"א אפי' שער כותש לא מפסיק. חסר המלה לא בר' וימאמר ועי'
 שנו המפרשים. שוב ראיתי שגם בר"א חסרה המלה: לא.

פ"ב ה"א הפריש פיאה וכו'. לא קדשה. כפי ר"ש משאנן בתוי"כ
 (קדושים פ"א) ובירושלמי נאמר אפילו אם הניח אינה קדושה לפיאה. ועי' בר"ש
 כאן. ובפי' מהר"י קורקיס על הרמב"ם (מ"ע פ"ג ה"א) מפרש (הפריש) וכו'
 פי' ואינה פטורה מן המעשר.

פ"ב ה"א ר' זעירא בעא קימי ר"י נתכוון לזכות מן המיצר. בירושלמי
 קדושין פ"א ה"ה ר"ז בעא קימי ר"י נתכוון לקנות מן המיצר. ובב"ב פיג
 ה"א נתכוון לקנות המיצר.

פ"ב ה"א וזרע מינה. בברכות פיג ה"א ר' זירא שרע כציבורא. ועי'
 באצ"ר שם צד 73. וזה הלשון מצוי הוא אצל ר"ז.

פ"ב ה"א לא צירכה ולא קדשה מ שום פיאה אילא קדשה. בר' אמשטרם
 לא צירכה דלא קדשה וכו'. ובד' קושטנטינא לא צירכה אי קדשה משום
 פיאה אי לא קדשה.

פ"ב ה"א ריביה אמר הצובות מפסיקין. וכ"ה בר' קושטנטינא. אבל בר"א
 הצובות. ובבבלי ב"ב ג"ו ע"א משמיה דר' אסי בר חנינא חצובא מפסיקין
 בנכסי הגר מאי חצובא וכו'. ושם נ"ה ע"א כי אתא רבין אייר יוחנן אפילו
 לפאה וכו'. ובבבלי ע"ז י"ד ע"ב חצב. קשבא וכו' וע"ש בפירש"י ובתוס'
 שם ד"ה חצב. ובירושלמי שם ה"ה חצר.

פ"ב ה"א אתא ר' חנינא בשם רב חסדא בהן תיחם יהושע. ובב"ב הג"ל אמר
 רב יהודה אמר רב שבו תיחם יהושע. לישראל את הארץ. ועי' בדקדוקי
 סופרים שם, ובפתחה לר"ש סיריליו ר"ח סתם אינו אביו דרמי בר חנינא
 אלא הלמידו דרב חסדא הוא הכי משמע בריש אלו מפסיקין וכו'.

פ"ב ה"א שלולית כל שהיא מושכת וכו'. בבבלי ב"ק ס"א ע"א מחלוקת
 אמוראי בזה. והירושלמי מובא ברמב"ם (מ"ע פיג ה"ב) ועי' ברדב"ן ובכ"מ

שם. ובתום' מנחות ע"א ע"ב ד"ה הנחל ובתום' רידיא בביק שם ובסמיג לויין רפ"ד. ובריש משאנץ בפ"י לתוי"כ (קדושים פ"א). אבל בפ"י למשניות כאן לא זכר הירושלמי.

פ"ב ה"א אע"פ שאינו מושך נתכוון. המלה נתכוון ליתא בספרי הראשונים הג"ל וכן ליתא בר' אמשטרדם וקושטאנמ' וויטאמיר וכן הנכון. ובס' מים חיים להפ"ח. והכי מוכח בירושלמי דאיתא התם נחל אע"פ שאינו מושך כלל.

פ"ב ה"א אנא מימר לך. בר' קישטנטינא אחא למימר לך. וכ"ה בריש כאן ובתום' טנחות הני"ל ובתום' ב"ק ס"א ע"א ר"ה אלו ובכ"ב נ"ה ע"ב ד"ה דרך. ובתום' רידיא בכ"ק שם פ"י בירושלמי מאחר ששנו שאפילו דרך היחיד מפסיק למה הוצרכו לומר דרך הרבים, אלא לומר שצריך להיות דרך היחיד קבוע בימות החמה ובימות הגשמים כדרך הרבים עכ"ל ולפינו אינו מכואר. וע"י בכ"ס במתנות עניים פ"ג ה"ג. ובירושלמי מכיון דתנינן וכו'.

פ"ב ה"א אינו מפסיק לאילן אלא גדר. בתום' מנחות הג"ל פירוש דקתני בתר הך בבא הכל מפסיק לזרעים ואינו מפסיק לאילן אלא גדר. וע"י תום' ב"ק וב"ב הג"ל.

פ"ב ה"א ככיוון דתנינן שביל היחיד שביל הרבים מה צורכא. בפ"י הריש ור"י בן מ"צ ובתום' ב"ק ובבבא בתרא הג"ל הני' כמו שהוא לפנינו. אבל בתום' מנחות הג"ל והדר פריך (בירושלמי) מכיון דתנינן שביל הרבים ושביל היחיד מה צורכא ונראה דגרסינן איפכא דזו אינה קישיא דהא אצטרדין לאשמועינן דאפילו שביל היחיד מפסיק אבל איפכא פריך שפיר דכיון דתנא שביל היחיד שביל הרבים מה צריכא וכו' ע"ש ובשטה מקובצת שם. ובח"י הרמב"ן בכ"ב נ"ה ע"ב הוו עלה בני מערבא במס' פאה וכו' וקשיא להו מני תנא ליה שביל הרבים שביל היחיד ל"ל וניחו להו להוציא את הקבוע וכו' וק"מ הוא דהא אי לא תנא שביל היחיד מנא ידעינן ונראה כי הני' בהפך מכיון דתנא שביל היחיד וכו' ע"ש. ומה נראה כי כתי' שונים היה להם מהירו'.

פ"ב ה"א להוציא את הקבוע וכו'. בפ"י מהר"י בן מ"צ: ואקשינן וכיון דתני שביל היחיד שביל הרבים הקבוע בימות החמה ובימות השמים (ה' מלות אחרונות ליתא וקאי על משנתינו) ל"ל? ותירץ לאפוקי דקבוע בימות החמה ואינו קבוע בימות הגשמים פ"י בקיץ וחורף עכ"ל. וע"י בערוך ערך קבע א'.

פ"ב ה"א בור וכו' בני תלמים של פתוח. לפלא שהלא בתוספתא פאה פ"א מפורש: אלו מפסיקין לפיאה וכו' הבור וכו' ושלושה תלמים של פתוח וכו'?

פ"ב ה"א רי"א וכו' בשלושה תלמים של פתוח. כל זה טובא ברמב"ם פ"ג מסכתות עניים ה"ד. ובהשנות הראב"ד שם באמת אין הנירסא מתנהגת כדבריו.

אמרו בירושלמי רב אמר וכו' זרע (וזרע) אחר כל שהוא (בריו אפילו כל שהוא, אבל בר' קושט' כנ"י הראב"ד) רי"א וכו' של פתוח ופליגי (מה ופליגי)

וכו' בחמישים ושתים (בחמישים על שתיים) וכי מעיינת ביה שפיר וכו'. ובבאור סהר"י קורקום שם טובא השנת הראב"ד הני"ל בשינויים וז"ל ובהשנות אי"א

וכו' בירושלמי וכו' רי"א בור וניר בית רובע (ב' מלות ליתא) זרע אחר בשלושה (בשלושה, וברמב"ם שם: בשלושה תלמים של פתוח וכו') ומ"ס הני'

בירושלמי שלנו כך היא רב אמר וכו' ע"ש. וברדב"ז ובכ"ס ובר"ש ובפ"י ר"י בן מ"צ כאן. וע"י בירושלמי כלאים פ"ב ה"ז עד שלשה תלמים של פתוח וכו'.

ת"ר ה"א אכלה נוב"י וכו'. תוספתא פאה פ"א. וברמב"ם (ס"ע פ"ג ד"ה)

ועי' ברדביו ובכאור מהרי' קורקוס ובכסף משנה שם שהביאו הירושלמי דילך
פ"ב ה"א או בהמה פטורה. בר' קושטנטינא ליתא מלת פטורה. וכן הנכון.
 וכן ליתא בתוספתא פאה פ"א ובמנחות ע"א ע"ב. ומוכאה כאן בשנת לשנא
 מהשנה ו' פ"ב דפיאה.

פ"ב ה"א עד שלא הביא שלישי. ברמב"ם (מ"ע פ"ב ה"ז) ובכ"מ שם
 ירושלמי פ"ג וצ"ל פאה פ"ב. וברדב"ז שם והכי איתא בירושלמי פ"ב שאם לא
 הביאה שלישי לא שמה קצירה. ועי' במשנה מנחות ע"א ע"א ובתוי"כ אמור פ"י
 ובתוספתא מנחות ספ"י.

פ"ב ה"ב אשכחתי תני אמת וכו'. תוי"כ קדושים פ"ב.
פ"ב ה"ב סן מה דאמר ר"י. בכ"מ הג"ל מה (מן מה) דאמר ר"י בעומד
 מצד זה (מצד אחר) וכו'. מכאן ומכאן (מיכן ומיכן) וכו'.

פ"ב ה"ב אשכחתי תני ופליגי היה וכו'. בכסף משנה ה' מ"ע פ"ג ה"ב
 ובירושלמי וכו' אשכחתי תני ופליגי (ופליגי) דתניא (ליתא) היה וכו' וע"ש
 שם פרש' המאמר. ובכאור מהרי' קורקוס שם: ומצאו תוספתא שאין נראה כן
 מפנה והיא התוספתא שהזכרתי וכו'.

פ"ב ה"ב מצד אחר אינו מפסיק. וכ"ה ברדב"ז ובכ"מ שם אבל בכאור
 מהרי' קורקוס הג"ל ואם לאו אינו מפסיק.

פ"ב ה"ב חייא ב"א בשם רשב"ל. בר"ש דאמר ריש לקיש בירושלמי וכו'.
 ובר' קושטנטינא חייא בר אבא היה שם סלע וכו'. וקצר בשם רשב"ל כדרך
 בעל שדה יהושע לקצר בשמות האמוראים.

פ"ב ה"ב אם עיקר הוא וכו'. בר"ש ובמ"י הרע"ב כפאה פ"ב נ' ספרש
 בנמ' בירושלמי דהכל לאתויי סלע שהיה עובר וכו'. ולפנינו אינו מובאר זה.
 ועי' בר"ש ובכאור מהרי' קורקוס וברדב"ז (במ"ע פ"ג ה"ז) בשם הירושלמי
 אם עוקר אדם (הוא) את המחרישה מצד זה ונתנה בצד אחר (ונתנו לצד זה)
 מפסיק. אבל בכ"מ שם כנ"י הדפוס.

פ"ב ה"ב פחות מיכן נותן וכו'. זה ליתא בתוספתא פאה פ"א.
פ"ב ה"ב מצד זה ונתנה בצד זה. בר"י קורקוס וברדב"ז: מצד זה ונתן
 בצד אחר. וע"ש בכסף משנה.

פ"ב ה"ב אלא בגין סופה וכו'. ברדב"ז (מ"ע פ"ג ה"ז) מובא כל המאמר
 בשנויים ומסיים: אלא בגין סיפא שאם היו ראשי מדרגות מעורבין שהוא נותן
 פאה (ליתא) אחת (מאחר) על הכל וכו' ושם נרסא אחרת היתה לו בירושלמי
 וכו' עכ"ל. ועי' בכ"מ שם.

פ"ב ה"ג במשנה ואם היה שער כותש. עי' אצו"ר כלאים צד 38.
פ"ב ה"ג מה כותש ועולה במכתש וכו'. בפיהמ"ש להרמב"ם (ד' ראשון)
 ואמרו בתלמוד בעלי במכתש וכו' ולפנינו במסקנא כותש ע"ג גדר. ובר"ש
 כלאים פ"ה ג' ובירושלמי גרים בנמרא דמתני' דפיאה כמה כותש כע"י (בר'
 ראשון: בעל במכתש) במכתש או כותש ע"ג גדר מן מה דתנינן שער כותש
 אין הגדר כותש וכו' ומיבעיא ליה כאיזה מחד מהני לישיני דפרשינן האי
 כותש אי בגדר קאמר שהעפר תיחוח למעלה כע"י כותש במכתש וכו' או
 כותש ע"ג הגדר וכו'. ובמ"י מהרי"י במ"צ שם ונרמ"ן ע"ה בנמ' מה כותש
 ועולה במכתש (כנ"י שלפנינו) כלומר שכל הגדר דומה למכתש וכו' ואי קשיא
 לך נרסא בירושלמי דפיאה: נרסא משבשחא הוא והג' המדוקדקת מה כותש:

בעלי במכתש פי' כשם שהמכתש לעולם חסר והעלי כותש, כן הנופות מיעטו הגדר וכו' ע"ש ובראש שם ובירושלמי וכו' במה כותש בעלי במכתש וכו' פי' הי' והן שיהו כתוך עשרה טפחים. בתו"כ קדושים פי' ספורש: אלא נדר שהוא גבוה עשרה טפחים.

פ"ב הי' לארכעה רוחות העיר. מלה אחרונה ליתא ברי' קושמנטיא. **פ"ב** הי' היו שם שלשה אילנות. בריש כאן וברדכ"ז (מע פ"ג הכ"א) היו שם שלשים אילנות וכו'. ובפי' מהר"י בן מיצ בשם הירושלמי היו שם אלנות הראשונים רואין את האמצעים והאמצעים רואין את הראשונים שבאותו הצד (בי' מלות ליתא) ואין החצונים (הראשונים) רואין זאין מפריש מן הראשונים על האמצעים וכו' ואינו מפריש מן החצונים (הראשים) על החצונים (הראשים) מי' לפי שאין רואין זאין מלות מריב"ם בעצמו) עכ"ל ובפי' הראב"ד לתוי"כ (קדושים פ"ב) נראה מנמרא דב"מ. דלחומרא הוא שאם היו שני חרובין זה בצד זה הראשון רואה את האמצעי (והאמצעים וכו' ליג) וכו' והכי מפרש לה התם ולא ידענא מה מעמא עכ"ל. ובפי' (לתוי"כ קדושים פ"ב) מר"ו הצרפתי ובירושלמי אמרי' וכו' ואין הקצוות (הראשונים) רואים וכו'. **פ"ב** הי' מפריש מן הראשים וכו'. בריש (ד' ראשון) מפריש מן הראשונים (הראשים) על האמצעיים ומן האמצעיים על הראשונים (הראשים) ואינו מפריש מן הראשונים (מן הראשים על הראשים).

פ"ב הי' חצי איגרו וחצי שמתית וכו'. ברי' קושמ' חצי אנורי וחצי שחמתית וכו'. וכי' בשם הירושלמי בריש ובפי' ר"י בן מיצ כאן. ועי' בתו"כ שזכר הירושלמי. ובבבכורים פי'א הי' שמן אנורי ובמ"ש שם.

פ"ב הי' במשנה בשורע ריש וכו'. בבה"ג (ד' ברלין צד 639) מעשה שורע ריש איש המצפה לפני ר"ג ב' מיני חיטים (ג' מלות ליתא) וכו'. וביוחסין (ד' לונדון 78) שמעון איש המצפה בומן הכית לפני ר"ג הזקן (ליהא) בפ"ב דסאה וכו'. וכי' ביוחסין ד' קראקא (שמא) ד' ס"ו ע"ב.

פ"ב היו במשנה אמר נחום. וכי' בבה"ג הנ"ל ובפי' הראש' בניזר נז"ר ע"ב. אבל בסמ"ג לוויין רפ"ד ושאלו את נחום וכו'. ובתוס' נזיר הנ"ל ד"ה שקיבל ושאלו לנחום הלכה (ליתא). וברי' קישמ' בירושלמי כני' הסמ"ג. ובפתיחה לאבות מהמאירי (שאלוניקי) נחום אלבלר (הליבלר). ובתנחומא הישן (במדבר כ"ד) אמר ר' הנחום. וכי' בילקוט עה"ת ר' תרצה. ובאצו"ר בכיצה צד 46 שורה 35 העירותי כדונמא זו שבמ"ש בכיצה פי"ה הי"ב ר' נחום כתוב בשו"ת הרשב"א ר' הנחום. ושמות אלו קרובים זה לזה.

פ"ב היו במשנה מקובל אני מר' מיישא. בתנחומא הנ"ל ובילקוט המכירי (משלי כ"ב כ"ב) מקובל אני מר' מיישא שקיבל מן הזקנים וכו'. וע"ש בהערות רשיב ז"ל. ובראש ס' תנין (פארין תרכ"ו) ור' יודא מסרו לר' מיישא ור' מיישא מסרו לר' נחום הלבלר ור' נחום הלבלר מסרו לר'. ודברים תמוהים הם **פ"ב** הי' במשנה שקיבל מאבא. בתנחומא הישן הנ"ל וצריך אדם כשהוא שומע דבר לומר איתו בשם אומרו אפילו משלישי של הלכה ששנו רבותינו וכו' מקובל אני מר' מיישא שקבל מן הזקנים הלימ וכו'. וכי' בתנחומא החדש הנ"ל. ולא גרס בהמשנה שקבל מאבא שקבל מן הזונות, ולפי נוסחתנו ראוי להיות אפילו מחמישי של הלכה וכנראה שכני' התנחומא כן היתה הגי' גם בכבלי נזיר הנ"ל. ובסמ"ג לוויין הנ"ל (ד' רפ"ב) מקובל אני מר' מיישא שקבל מאביו

(מאבא). ובפ"י הרא"ש בנוזר הנ"ל מר' יאשיה שקבל מאביו. ובפ"י רש"י
בנוזר ליג שקיבל מאביו. ובס' יראים הנדפס מחדש (ק"ט) אמר נחום הלבלר
הל"מ כנורע שדהו וכו'.

פ"ב ה"ו במשנה שני מיני חיטים. בפ"י הרא"ש הנ"ל ארבע מיני חיטים.
פ"ב ה"ו אם באת הלכה ת"י וכו'. בפ"י ר"י בן מ"צ כאן: גרסינן בירושלמי
ר"ז בשם ר"י אם באת הלכה על ירך וכו' אל תפליגנה בדבר (לדבר) אחר
ש"הרי כמה הלכות נאמרו למשה בסנינו וכו'.

פ"ב ה"ו אלא ביני. בילקוט שמעוני הושע (תקכ"ה) אלא בעיני וכו'.
פ"ב ה"ו אפילו בן כמו לא זר נחשבו. בד"א: אפילו בן לא כמו זר
נחשבו. ובילקוט הנ"ל אפילו בן כמו זר נחשבו. ובתוס' גיטין ס' ע"ב ד"ה
אחמיהו במדרש אמרין כמו זר נחשבו שניים כהנו את התורה ואם היה
נכתב הכל לישראל וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ו ר' חניי בשם רשב"י. בילקוט הנ"ל ר' חני בר' שמלאי וכו'.
פ"ב ה"ו ר' יהושע בן לוי וכו' תלמוד יאודה: וכו' נאמר למשה בסנינו ידוע
שריב"ל גנה האנדות וכאן מפורש ששבח האנדות. ועי' בבבלי סנילה י"ט ע"א.
פ"ב ה"ו ר"ז בשם שמואל. בתשב"ץ קטן (תקל"א) איר חני אר"ז בשם
ר' (ליתא) שמואל.

פ"ב ה"ו אין למדין לא מן ההלכות. מובא זה בשנויים קלים בפ"י רבינו
הגנאל חגיגה י' ע"ב ובערוך ערך תלמוד ובתוס' הוריות ב' ע"ב ד"ה הכי
וברשב"ם ב"ב ק"ל ע"ב ובאור זרוע ח"ג ס"י ק"ד ובשו"ת רדב"ז ס"י תרמ"ז
ובשו"ת בנימין זאב ס"י קל"א. ובס' כללי ישמאל וויניציא (ביש"ע ר' י"א)
מבוא הרשב"ם כ"ב הנ"ל וגורם אין למדין מן הכללות (ההלכות, ועי' בבבלי
עירובין כ"ז ע"א) וכו'.

פ"ב ה"ו ולא מן התוספות. בתשב"ץ הנ"ל ליתא. ועי' באצו"ר לחגיגה פ"א ה"י.
פ"ב ה"ו אלא מן התלמוד. ברשב"ם הנ"ל ובתו"ט ברכות פ"ה מ"ד ובשו"ת
ר"ב אשכנזי ס"י ט"ז (ד' ס"ט) אלא מן הגמרא. ובערוך הנ"ל (פזרו רל"ז) לא
מהלכות (בערוך השלם: לא מן הלכות) וכו' פי' לאו דמטבא הוא וכו' ע"ש.
פ"ב ה"ו תני ר' חלפתא בן שאול. בחגיגה ספ"א והא תנא ר"ח ב"ש.

פ"ב ה"ו מן ההוריה. בד"י קישט' מן ההוראה. וכ"ה בפ"י ר"ח בחגיגה
י' ע"ב. ובס' הכריתות ח"ד ס"י י"ד בירושלמי ר' חני (חנניה) בשם ר' (ליתא)
שמואל אין לומדין מן ההוריה.

פ"ב ה"ו ברם כההוא סבר עבד. בחגיגה הנ"ל כהוא דסביר עבד. ובס'
כריתות הנ"ל אמר ליה (ליתא) ר' מנא הרא דתימא (דתימר) כההוא דלא סבר
ברם דההוא סבר וכו'.

פ"ב ה"ו א"ל בין סבר בין לא סבר כהוא דפליגא. בחגיגה הנ"ל א"ל בי
דסבר בין דלא סבר כהוא דפליג ברם וכו' בין סבר בין לא סבר עבד (ליתא
ובד' קושטנטינא בפאה כאן: א"ל רב הונא (ב' מלות ליתא) בין סבר בין לא
סבר כההוא דפליגא ברם כההוא דלא פליגא בין סבר בין לא סבר. ובפ"י
רבינו חננאל בחגיגה הנ"ל כההוא דאיבא מאן (ב' מלות ליתא) דפליג אבל
כהאי דלא פליג עבד. וגירסתו משונה משלפנינו. ועי' בס' כריתות הג"ל.
ובתשובת הרשב"א ח"א ס"י שליה בשאלה דקיי"ל אין למדין הלכה לא מפי
משנה ולא מפי ברייתא וכו' וקרוב אני לומר דלא אמרו אין למדין אלא במקום

שאמרו הלכה כנגד הכלל האמור בנמרא כגון שאמרו הלכה כפלוני היחיד במקום רבים וכו' וסיוע מצאתי לדברי בירושלמי בפ' קמא (כ') דפ'א דגרסינן התם ר' חנינא (חנניה) בשם שמואל אין למדין וכו' בין סבר בין לא סבר שהוא דפליג ברם שהוא דלא פליג בין סבר בין לא סבר עכר עיכ בירושלמי זנראה לי פירושו כמו שאמרתי עכ"ל.

פ"ב ה"ז במשנה קירסמיה נמלים. הרי"ש גראסבערג הודיעני שבכתי של ר"ש שיריליו באקספארד הני' קרוסה נמלים אכלה חגב. אולם ככל ההוצאות בהמשנה ליתא המלות: אכלה חגב. אבל כ"ה בתוספתא פאה פ"א. ולעיל במס' זו בפ"ב היא אכלה נוביי. וכ"ה בתוי"כ קדושים פ"א ובמנחות ע"א ע"ב.

פ"ב ה"ז במשנה בהמה פטורה. בסמ"ג לוויין רפ"ד פטורין פ"י שאין כאן ובקצרוכם עכ"ל.

פ"ב ה"ז במשנה שחובת הקציר בקמה. בר' קושט' ובמשנה שבמשניות שחובת הפיאה בקמה. ולקמן בפרק ג' ה"ז (בר' וויניציא) שחובת קציר בקמה וכו' משום שחובת קציר בקמה וכו'. וברמב"ם (פ"ב ממ"ע ה"ד) שחובת הפיאה בקמה.

פ"ב ה"ז במשנה נותן פאה ממה שקצר. ברמב"ם הנ"ל נותן פאה בשיעור מה שקצר. וע"ש ברדב"ז וכסף משנה.

פ"ב ה"ז בהתיאור בשקצרוה לעצמן. כובא בפ' ריש ור"י בן מ"צ וברמב"ם (כ"ע פ"ב ה"ד) שדה שקצרו נכרום לעצמן. ובפ"י הראב"ד לספרא קדושים פ"א מ"ד שז' בפיאה ירושלמי מתני' בשקצרוה וכו'. ובא"ו ח"א ס' רל"ה נראה בעיני המחבר וכו' לפסוק מ"אן דלגול גוים אינו פטר בעיסת ישראל וכבר היה מסיפק ר"א ממ"ז ז"ל וכו' ומורי הרב ר' שמחה היה משיב עליו ספיקתו וכו' וע"י בשו"ת מהר"ם ברי"ב ס' קצ"ט (הוצאת רנ"ר ז"ל). ואמרין בירושלמי בשקצרוה (בשקצרוה) לעצמן אבל אם (ליתא) קצרוה לישראל' חיובה. ושם ס' תש"ס מר' שמחה ער"ו והא"ו משיב: מצאתי השוכה לרכריו דקציר גוים פומר מן הפאה כמי נלגול גוים מן החלה ותנן קצרוה וכו'. ובאגדה (פאה ס' ב') פ"י קצרו כותיים לעצמם ולא פיע"י כותים. ולא זכר הירושלמי. ובתשובת הרא"ש כלל ב' סימן ב' שמעתי שר' שמחה הביא דאיה מן הירושלמי וכו' ומפרש בנמרא ירושלמי ברי"א בשקצרוה לעצמן אבל קצרוה לישראל ר"ל בפאה חיבת. וכיון למ"ש הא"ו הנ"ל בשם ר' שמחה. ומכאן נראה שהרא"ש לא היה לו הא"ו. וידוע שהתשובות חבר הרא"ש בבחרותי.

פ"ב ה"ז שאין בקיאין בלקט. בר' קושטמינא שאין בקיאין בלקט שכתה ופיאה. וכ"ה בשם הירושלמי ברי"ש וברא"ש ובפ"י ר"י בן מ"צ. וברמב"ם (מ"ע פ"ב ה"ז) שאין בקיאין בלקט ופאה. אבל בהמקור בתוספתא פאה פ"ג (הוצאת צ"ט) שאין בקיאין בלקט. ובפ"י הראב"ד הנ"ל וכן תני (תני כן) וכו' שאין בקיאין בלקט. ובתשובת הרא"ש הנ"ל ותניא אין שוכרין פועלים גוים מפני שאין בקיאין בלקט שכתה ופיאה וכו' ע"ש ובא"ו הנ"ל ותניא וכו'.

פ"ב ה"ז בשקצרוה לאברה. בפ"י ריש משאנך בתוי"כ קדושים פ"א ובנמרא רפאה קאמר בשקצרוה לאברה אבל קצרוה לנוולה (שלא לאברה). ועי' להלן הואיל והם ישראל חובת קציר בקמה וכו'. וע"י ברי"ש כאן. וברא"ש ועל' למס' ספרש בירושלמי מתני' בשקצרוה וכו'.

פ"ב ה"ז א"ר הושעיא בר שימי. בר' קושט' א"ר אושעיא. וכ"ה

במשנה למלך (מ"ע פ"ב ה"ד). אבל ב"ש כאן: אמר ר' הושעיא ברבי.
פ"ב חיו ואין קרקע נגול. בריא ואין קרקע נגולת ובערלה פ"א היב וכלאים
 פ"ו היה ויש קרקע נגול. ובריש (כלאים פ"ו משנה ו') מובא הירושלמי מערלה
 וכלאים והני' ואין קרקע נגולת. ועי' אצו"ר לכלאים צד 54.

פ"ב ה"ו מפריש מן הקציר על הקמה. בר' אמשטרדם מן הקמה על הקמה.
פ"ב ה"ו כילה את שדהו וכו'. עי' ב"ש ובפ"י ר"י בן מ"צ.

פ"ב ה"ו הלוקח סותר בלקט שכחה ופיאה יאות. המאמר קשה להבין.
 ועי' משנה למלך (מ"ע פ"ו ה"ט) נרסינן בירושלמי פ"ב פ"א ופיאה אמתניתין דקצרו
 לסטים דאם קצר חציה ומכר חציה שהלוקח נותן פאה לכל דאין המוכר זוכה
 בפאה שהיא מתרת עומרים אבל אם מכר מה שקצר הלוקח זוכה בפאה עכ"ל
פ"ב ה"ו קציר ארציכם וכו'. מובא ברמב"ם (מ"ע פ"א ה"ד). הרי הכתוב
 אומר ובקוצרכם את קציר ארצכם וכו'. וע"ש ברדב"ן. וככ"מ שם: ירושלמי
 פ"ג (צ"ל פ"ב) דפאה.

פ"ג היא במשנה שבין הותים. באגודה שבין שני זיתים.

פ"ג היא אנו תנינן של בין הותים. צ"ל שבין הותים. ובפ"י ר"י בן מ"צ
 ובריש: אין תנינן שבין הותים תני דבי (דבית) רבי שבין האילנות ומסיק
 דתרווייהו צריכי דאי מסתני' הוה אמינא זית דחייב בפאה מפסיק לב"ש וכו'
 וברא"ש: ובירושלמי איכא הנא דתני שבין האילנות (אילנות) ותרווייהו צריכינן
 אילנות צריכי לב"ש וכו' ע"ש.

פ"ג היא מה נן קיימין וכו'. וכ"ה בר' קושטנטינא. וכ"ה ב"ש וברא"ש
 כאן ובהשנות הראב"ד (ה"י מ"ע פ"ג ה"ט). אבל ברדב"ן (ה"י מ"ע פ"ג ה"ט)
 אבל רבינו (הרמב"ם) לא היה גורם כך וכך היא גרסתו ומה אנו קיימין אי
 במרווחין אף ב"ה (ב"ש וכו') מודו שנתן פאה מכל אחד ואחד זאי ברצופין
 אף ב"ש (ב"ה וכו') מודו שנתן מאחד על הכל וכו' גם ממה שכתב בפירושי
 המשנה נראה שכך היתה גרסתו וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס שם: וגרסת ספרינו
 אינה כדברי הרא"ה (הראב"ד) דה"נ מה אנו קיימין אי במרווחים אף ב"ש וכו' ע"ש.

פ"ג היא כי נן קיימין בנטועין מטע עשר וכו'. וכ"ה בר' קושטנטינא.
 אבל בריא זוטאמר בנטועין מטע עשר לבית סאה ב"ש עובדין להון כרצופין
 (כמרווחין) וב"ה עובדין להון כמרווחין (כרצופין). וכנ"י ד' וויניציא כ"ה בפ"י
 ר"י בן מ"צ בפאה כאן וברמב"ם (מ"ע פ"ג ה"ט). וכנ"י ד' אמש"ל כ"ה
 בהשנות הראב"ד הנ"ל.

פ"ג היא מיט דב"ש וכו'. ברדב"ן הנ"ל ומן הירושלמי נראה כגרסתו של
 רבינו דנרסינן התם מיט דב"ש שאין דרך בני אדם להיות מכניסין זרעים בין
 האילנות כלומר ומשום הכי עבדי להו ב"ש כמרווחין והיינו כגרסת רבינו.
פ"ג היא מסתברא ב"ש יודין לריי. ב"ש: ובריש פירקין רוצה לומר
 בירושלמי דב"ש דאמרי לעיל דזתים מפסיקין בתבואה אתיא כר' יוסי, ומסיק
 ב"ש מודו לר' יוסי שאין דרך בני אדם להיות מכניס בצל בין הירק, ר' יוסי
 לא מודה לב"ש שכן דרך בני אדם וכו'.

פ"ג היא כמן דהוא אילן. בר' קושטנטינא מוסיף: היו שנים. ובכת"י
 של ר"ש שירליו היו שנים צריכה. ועי' בשדה יהושע.

פ"ג היב במשנה המנמר את שדהו. במנחות ע"ב המנמר שדה
 שויר בו וכו'. ובשטה מקובצת מניה שם: המנמר מקצת שדהו. ובערוך

ערך נמר המנמר שדרו וכו' פי' הזורע שדרו מינין הרבה, וי"א קוצר מקום ומניח מקום כמו עור הנמר שיש בו נוונים הרבה.

פ"ג היב במשנה בזורע שבת או חרדל בשלשה מקומות. בסתניתא דכ"ט לשלשה מקומות. ובבבלי נזיר נ"ז ע"ב ונדה נ"א ע"א בב' אי ג' מקומות. וכו"ה בתוס' נזיר שם ד"ה שקיבל ובפי' הרא"ש שם. ובר' קושטנטינא בירושלמי פאה (פי' ה"א) בזורע שבת או חרדל בשני מקומות או בשלשה מקומות אבל ברז"ל בשלשה מקומות. ובה"ג (ר' ברל"ן צד 638) ליתא כלל המלות בשלשה מקומות.

פ"ג היב במשנה מכל א' ואחד. בבבלי נזיר נ"ז ע"ב אמר נחום הלכלך כך מקובלני וכו' בזורע שבת וכו'. וע"ש ברש"י ותוס' ולעיל פרק ב' משנה ו'.

פ"ג היב כהדין נימרה וכו' נמרדה קריי לה. ובר' קושטנטינא: כהדין נמרא וכו' נמרא קריי לה. ובשדה יהושע נמרדא כתוב וכו' ובערוך ערך נמר ירושלמי כהדין נימרה. ובר"ש ובפי' מהר"י בן מ"צ הובלין עולין תחילה נמרדה קריי לה כלומר מקומות המזובלין יותר בשדה, שם התבואה מסהרת לעלות וכו'.

פ"ג היב עד כדון כשהיה יבש וכו'. ברמב"ם (מ"ע פי"ג הי"ב) כמה דברים אמורים כשהיה יבש מכאן ויבש מכאן ולח באמצע אבל לח מכאן ומכאן ויבש באמצע מניח מן היבש בפני עצמו וכו'. ועי' בפיה"ש להרמב"ם כאן. ובהשנות הראב"ד שם ערבובי. דברים יש כאן ולא הסכים להלכה כי בעיא היא בנמרא (כוונתו לירושלמי דילן) ולא איפשיטא וכו'. ובבבאי מהר"י קורקוס שם; ובירושלמי ה"ג לה עד כדון כשהיה יבש מכאן ומכאן ולא (ולח) באמצע וכו' ולכך סובר רבינו (הרמב"ם) דה"פ עד כדון כאלו אמר בד"א כשהיה יבש מכאן ומכאן וכו' ואפשר שהוא גורס לא בהדיא וכו' ע"ש.

פ"ג היב ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן. בהשנות הראב"ד שם ומה שאמרו בנמרא ר' חייא (ר' בא ר"ח) בשם ר"י אתיא דר"ם בשיטת ר"ע (רבז) וכו' מילתא אחריתי היא אם יטול מן הלח על היבש וכו'. וברדב"ז שם בירושלמי עד כדון וכו' חציו לח וחציו יבש וכו' זו היא הצעת הירושלמי והראב"ד ז"ל סובר שהיא בעיא ואפשר אליבא דר"ע ולא נפשטה וכו' ולא ירדתי לסוף דעתו שהרי לשון עד כדון הוי כמו בד"א וא"כ אין זה לשון בעיא ומשנתנו בשוה יבש מכאן ומכאן ויבש מכאן ולח באמצע וכו' הרי לך כי סוגיית הירושלמי פשטה כדברי רבינו וכו'. ובכ"ס שם שם בירושלמי עד כדון וכו' ר' בא בר חייא (ר' בר ר' חייא) וכו'.

פ"ג היב כן ר' מאיר אומר לה ויבש וכו'. במנחות ע"א ע"ב ר' מאיר בשיטת ר"ש אמרה וכו' כי אתא רבין אמיר יוחנן מחייב היה ר"ע אף במנמר לאוצר סבר לה כוותיה וכו' ע"ש. והתלמודים חולקים בזה.

פ"ג היב אמרי חברייא קומי ר' יוסי וכו'. בכ"ס (מ"ע פי"ג הי"ב) ודע דבירושלמי מסיים בה הכי אמרי חברייא קומי ר' יוסא (יוסי) ולמה לי כר"ע אפילו כרבנן דתנינן: (רתנינן תמן, והמלה תמן תמוה דהלא משנתנו היא בפרקין. וכן ליתא המלה תמן בר' קושטנטינא) המחליק בצלים לחים (ליתא, אבל איתא במשנה ב') לשוק ומקיים יבשים לגורן נותן פאה לאלו לעצמן ולא ללעצמן (וי' מלות אחריו ליתא ואיתא במשנה) איר יוסא (יוסי) שמעינן שוק גורן וכו' וכתב הרי' שלמה שיביליו (נראה ששים ושצ"ל סדיליו ולקמן

בפרק זה בכסף משנה היינו והר"י שלמה אישבילי ז"ל נדרס וכו' ז"ל בפירושו לירושלמי עד כדון שהיה יבש מכאן וכו' ע"ש .

פ"ג היב אר"י שמענין וכו' לח ויבש שני מינין . בתו"מ: והיינו דבירושלמי מחלק הכי אמר ר' ייסא (יוסי) שמענין שיק ונורן שני מינים לח ויבש שני מינים לא (ליתא) ופי' בכ"מ מהך מתניתין שמענין דשוק ונורן שני מינים אבל לח ויבש שיהא שני מינים לרבנן לא שמענין וכו' ומ"ש התו"מ שני מינים לא זה ליתא בהירושלמי רק שהכסף משנה (פ"ג היב כה' מ"ע) מפרש כן הירושלמי בשם הר"ש שיריליו .

פ"ג היב כיני שבת בג' מקומות וכו' . לעיל בפרק ב' ה"א כיני מתניתא שבת בג' מקומות וכו' . ונראה שכיווני להני' השונות שהבאנו לעיל בהמשנה ולזה אמרו שיש לפרש שבת בג' מקומות וכו' .

פ"ג היב ר' יסא בשם ר' יוחנן וכו' . בר"א ליתא המלות; ר' יסא בשם והירושלמי טובא בפ"י המשניות להרמב"ם ובר"ש ובפי' ר"י בן מ"צ בשנים קלים . ומה נראה שגם בר' אמשטרם קצרו בשמות האמריים .

פ"ג היב ע"ד דשמואל מפרש מכל קלח וקלח וכו' ר"י יוחנן מפרש מכל ערוגה . במשנה לעיל בריוו ובמתניתא דב"מ ניתן פאה מכל אחד ואחד . אבל בר' אמש"ט מכל אחת ואחת . וזה הלוי כפלונתא דשמואל ור"י יוחנן כאן . וע"י בתו"מ . ובתוס' חדשים שמשני לחנם על התו"מ .

פ"ג היג במשנה המחליק בצילים . באגודה המחלק בצילים לחים למוכרן ליתא לשוק . ובר"ש: המחליק וכו' אלו (לא"ו) לעצמן .

פ"ג היג במשנה המירל וכו' . בפיהמ"ש להרמב"ם ונרם המרל כרם מדולדל וכו' וברב"ז (מ"ע פ"ב ה"ז) וכן בכרם המרל וכו' . וכ"ה במתניתא דב"מ .

פ"ג היג במשנה וכן באפונים . ברמב"ם מ"ע פ"ג הי"ג או פ"ל"ם (ב' מלות ליתא) וכו' . ובפיהמ"ש להרמב"ם ואפונין (באפונים) .

פ"ג היג במשנה והמחליק מאחת יד . בפ"י מהר"י קרקוס (מ"ע פ"ב ה"ז ובכ"מ) מתנית עניים פ"ג הכ"ג) מאחר יד . ולקמן פ"ד משנה ז' אחר היד וכו' . ובמתניתא דב"מ והמחליק מאחת נותן וכו' . וברמב"ם (מ"ע פ"ב ה"ז) ואם היה ביצר לשוק מרוח אחת . ואולי נרם הרמב"ם בהמשנה כג"י המתניתא דב"מ אף כי בפירושו להמשנה נדרס כג"י הדפוס שלפנינו . ובערוך (מדל) המחליק באחת יד פי' בענין אחד וכו' פי'א באחת יד בפעם אחת .

פ"ג היגתי המירון חייב וכו' . בתוספתא פאה פי'א המארג חייב בתחלתו וכו' .

פ"ג היג דתנינן המחליק בצילין . במשנתנו בצילין לחין . וכן בחגיגה פי'א ה"ה .

פ"ג היג תני לקט קצירך ולא לקט קיטוף . תויב קדושים פי'ב וע"ש בראב"ד .

פ"ג היג אפילו כ"ש פטור מן הפאה . ברמב"ם (מ"ע פ"ב ה"ז) וכן כל

הקומף מלילות וכו' אפי' קמף כן כל שדהו פטור מן הלקט ומן השכחה (ר' מלות ליתא בירושלמי) ומן הפאה . וע"י תמורה ו' ע"א ובירושלמי מעשרות

פ"א . ובמס'ה למלך (מ"ע פ"ד הכ"ז) דהראב"ד הוא גרים במימרא בשיבליים

חייב וניחא מאי דקאמר המלקט שבליים לעיסתו אפילו כ"ש חייב ואתי כ"ש

כפשוטו דאף שהוא דבר מועט חייב וכו' עכ"ל . ואית דנרמי אפילו כל

שדהו וכו' .

פ"ג היג ר' אלעזר אמר . בכ"מ ובמשנה למלך הנ"ל ר' אלעזר .

פ"ג היג היו לו חמש גפנים והוא כוערן . וכן בר' קושמנמינא . אבל

דחור

בתוספתא פאה פ"א היו לו ארבעה וחמשה נפנים וכוזרן ומכניסן לחיך ביתו וכיה בירושלמי ד' ויטאמיר. ובד' אמשטרדם.

פ"ג היג פטור מן הפרט ומן הערלה ומן הרבעי. בתוספתא הנ"ל פטור מן הפרט ומן השכחה ומן הפיאה. ובאיזה כתבי יד מהתוספתא ליתא ומן השכחה ומן הפיאה. וברמב"ם (מ"ע פ"ד ה' כ"ז) מי שהיו לו חמש נפנים וכוזרן לחיך ביתו אם לאכול ענבים פטור מן הפרט ומן השכחה ומן הרבעי. ובהשנות הראב"ד שם: ומן הפאה. וזה נובע מהנ"ל בתוספתא הנ"ל. אבל לפני הרמב"ם לא היה זה בהתוספתא. ומ"ש בירושלמי כאן: ומן הערלה, מזה לא זכרו הרמב"ם והראב"ד. אולם כבר היה זה בהירושלמי לפני הכסף משנה (מ"ע פ"ד הכ"ז). והנ"ל המזה הוא ערלה אמורה אפילו כל שהוא? שוב ראיתי ברדב"ז (מ"ע פ"ד הכ"ז) שכ' והא דקתני מן הערלה אינה הלכה עכ"ל. **פ"ג** היג כאן וכאן בנמורות. בכת"י רומי ליתא זה.

פ"ג היג תמן כשבקש וכו'. בר"א כאן כשבקש. ועי' במשנה למדך שם. ובבאור מהר"י קורקוס שם כשבקש לשתותן (לעשותן) יין.

פ"ג היג יין עושה. מלה אחרינה ליתא בד' קושטנטינא.

פ"ג היג לשתותן יין והוא ששיר. ברמב"ם (מ"ע פ"ד הכ"ז) ואם בצרן לעשות יין חייב בכל אלא אם כן שיר מקצתן. ובהשנות הראב"ד לא כן הסוגיא אלא חייב בכל אע"פ ששיר. ובכסף משנה שם ומחלוקתן תלוי בפירוש הירושלמי וכו'. לכך נראה דגרסין שאם בקש לשתותן יין חייב אלא אם כן שיר וכו'. ונראה שזאת היתה גרסת רבינו וכו'. ועי' במשנה למדך שם.

פ"ג היג תני א"ר יודה בד"א. תוספתא פאה פ"א בשם ר' יהודה. ובר"ש (ד' ראשון) תני ר' חייא ובד' המאותיים תני ר' יהודה. וברדב"ז (מ"ע פ"ב ה"ז) ואמרינן עלה בירושלמי תני ר' חייא (ר"י) בד"א במדל לשוק וכו'. ופי' מדל לבית וכו'. אבל ברדב"ז (מ"ע פ"ד הכ"ז) תניא אר"י וכו'. וכן בכ"ם (מ"ע פ"ג הכ"ג). ובמלאכת שלמה כאן בשם ר"ש שיריליו תני ר' חייא. ועי' בפי ר"י בן מ"צ כאן. והנ"ל תני ר' חייא יותר נוח.

פ"ג היג בשעביה ע"מ להדל וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ג הכ"ג) אבל אם הידל למכור בשוק אינו נותן פאה לזה שהידל, הידל להביא בביתו וכו'. ועי' ברדב"ז ובכ"ם שם. ובר"ש ד' ראשון ליתא כל זה.

פ"ג היג במשנה מכל אחד ואחד. ברדב"ז (מ"ע פ"ב ה"ב) מכל אחת ואחת וחכ"א מאחת (מאחד) וכו'. ובאגודה ר"י אומר נותן (ליתא) וכו' וכיה בשאלתות ס"י צ"ח. ובמשנה שבמשניות כני' הרדב"ז.

פ"ג היג ר"א פורגרה ושמואל אמר צומחתה. ובד' קושט' צומחתא ובר"ש: פרגרא ושמואל אמר צומחתא. ובפי' ר"י בן מ"צ רבא (רב) אמר פרגרא וכו' צמתתא וכו'. ובמעשרות פ"א ה"ז (בדומי) פורגרה.

פ"ג היג ר' יעקב בר בון בשם ר' חנינא. זה לא נזכר במה"ד (237). ובירושלמי יבמות פ"י ה"ז ר' יעקב בי ר' בון בשם ר' יוסי בן חנינה והן שעמדו וכו'. ובגדרים פ"ג היג ר' יעקב בר אבון בשם ר"ש בר נחמן.

פ"ג היג ה"ד ה"ז לית מעמא דלא וכו'. בד' קושטנטינא ה"ז לית מעמא אלא וכו' ובר"ש (ד' ראשון) אע"פ שאינן מתקיימין (מתקיימות) לו מדובה (במדובה) מתקיימין לו (ליתא) במועט (בממועט) ה"ז אומר (ליתא) לית מעמא אלא משום מוכנסן (מכניסו) לקיום וכו'.

פ"ג ה"ד קצר חצי שרה וכו'. זה מ"ם כאן וצ"ל לקמן אחרי הלכה ד' בראש ה"ה.
פ"ג ה"ה כמשנה שנים שלקחו. בד' קושט' שחלקו. וכו' בסמ"ג לחין רפ"ד.
פ"ג ה"ה חצי שרה בשותפות. בד' קושט' תניא קצרו חצי השרה בשותפות
 וחלקו וכו'. וכו' בד' אמשטרדם. וברמב"ם (מ"ע פ"ג המ"ו) השותפין שקצרו
 חצי השרה ואח"כ חלקו זה שלקח הקציר אינו מפריש כלום וכו'. וע"ש ברדב"ז
 וכ"מ שזכרו ירושלמי דילן. ועי' בכאור מהר"י קורקוס שם.

פ"ג ה"ה חזרו וחלקו וכו'. בד' קושט' חזרו ונשתתפו וקצרו חצי השרה
 בשותפות מפריש (אינו מפריש) מחלקו שבסוף על חבירו שבסוף וכו'. וכד"א
 חזרו ונשתתפו וקצרו מפריש משלו שבסוף על חבירו שבסוף וכו'. וברמב"ם הנ"ל
 חזרו ונשתתפו וקצרו החצי האחר בשותפות כל אחד מהן מפריש מחלקו שבקמה
 על חלק חבירו שבקמה אבל לא על החצי שנקצר. והוה כני' ד' קושט' ואמשט'
 הנ"ל. וכוודאי היה להרמב"ם הכת"י מהירושלמי ששמנו נדפס בד"ק ואמשט'
 הנ"ל. וז"ל הרדב"ז שם: חזרו ונשתתפו וכו' בירושלמי חזרו (לפנינו במ"ס: חזרו
 וחלקו) ונשתתפו וקצרו חצי שרה בשותפות וחלקו אינו מפריש משלו שבסוף על
 של חבירו שבסוף וכו' זה הלשון הוא הנמצא בספרים שלנו (ד' וויניציא) ונראה
 דמעות סופר הוא וכצ"ל מפריש משלו שבסוף על של חבירו שבסוף וכו'. ובכאור
 מהר"י קורקוס שם: ונראה שהני' הנכונה בירושלמי היא כך קצר חצי השרה
 וכו' חזרו ונשתתפו וכו' מפריש שבסוף וכו' ובירושלמי שלנו יש בו מעוות וכו'
 עכ"ל. ובכסף משנה שם בירושלמי וכו' חזרו וחלקו ונשתתפו וקצרו חצי שרה
 בשותפות וחלקו אינו מפריש שבסוף וכו' סי' אותו שלקח הקציר אינו מפריש
 וכו' ע"ש. והנה הרדב"ז והר"י קורקוס הגיהו בהירושלמי מלבם כפי שנמצא באמת
 בכתבי יד קושט' ואמשטרדם. והכסף משנה דחק את עצמו עפ"י הירושלמי ד'
 וויניציא. ועכשיו ראיתי שבכת"י רומי (בשרירי ירושלמי צד 355) הני' כמו
 שהוא ברפוס קושט' ואמשטרדם הנ"ל. וטוה נראה שד' וויניציא משובש.

פ"ג ה"ה ולא הספיק וכו' עד שקצר כולה. בכת"י רומי עד שקנה כולה.
פ"ג ה"ה חצייה הכיאה שלישי וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ג ה"ו) שדה שהגיע
 חצייה עד שלישי וחצייה לא הגיע וכו'. וברדב"ז שם בירושלמי אמר ריב"ל וכו'
 מפריש מן הראשון על האמצעיים כלומר על אותו החצי שהכיאה שלישי בתחילה
 זמן האמצעיים על הראשון כלומר הואיל ובאו בשוה וכו'. ובכ"מ שם ירושלמי
 וכו' מפריש מן הא' (הראשון) על האמצעיים ומן האמצעיים על הא' (הראשון)
 ואינו מפריש מן הא' על הא' (מן הראשון על הראשון) ולשון זה נראה שאין
 לו הבנה והר"י קורקוס גורס בכל הני א' ראשון ופירש אבל לא מן הראשון
 כו' והר"י שלמה אישבילי (צ"ל שיריליו) ז"ל גורס כני' דידן וכו'. ובכאור מהר"י
 קורקוס שם בירושלמי וכו' מפריש מן הראשון וכו'.

פ"ג ה"ה ואינו מפריש מן הראשון וכו'. ברמב"ם הנ"ל ומן האמצעיים על
 הראשון וכו'. וברדב"ז שם זה לא נזכר בירושלמי בספרים שלנו יש ללמוד אותו
 דאמרינן במיפא אבל לא מן הראשון על הראשון (הראשון) וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ו כמשנה אם שייר שרהו. כרדב"ז ובכ"מ (מ"ע פ"ג ה"ח) אם שייר
 בעל השרה וכו'. שבכל מקום שאמר ר"י אימתו וכו' ועי' סבוא למ"ע שלי צד 18.

פ"ג ה"ו ואפילו לא התחיל. בד' קושט' ליתא מלת אפילו.

פ"ג ה"ו לקח גז צאנו וכו'. ספרי שופטים קס"ו תולין קל"ה ע"א וע"ש.

פ"ג ה"ו שנייא היא תמן וכו'. בד' קושט' כמה דתימר תמן בין שהתחיל וכו'.

פ"ג ה"ו במשנה בית רובע. בערוך (בית רובע, ד' ראשון) ר"א אומר בקרקע (קרקע) בית רובע וכו' זה פי' ר' דניאל זצ"ל פי' בית רבע בית רבע הקב מצאנו בתוספות כלאים רבע הקב עשר אמות ומחצה על עשר אמות ומחצה.

פ"ג ה"ו במשנה בעושה סאהים. עי' ספרי תצא (רפ"ב).

פ"ג ה"ו במשנה ר' יהושע בן בתירה. וכו' במתניתא דב"מ ויולקוט המכירי החלים מומור קכ"ט ה'. אבל במשנה שבמשניות ר' יהודה בן בתירה ובפתחה לאבות מהמאירי ר' יאושע בן בתירא. והעיר שם המניה לא מצינו בגמ' במס' פאה כ"א ר' ירושע סתם ור' יאודה כ"ב נזכר שם וכו' ע"כ צ"ל במקום ר' יאושע כ"ב ר' יאודה כ"ב וכו' ע"ש. וגם הסה"ר (185) לא זכר מזה.

פ"ג ה"ו מה שדה שני' להלן שתיים. כר' קושט' מה שדה שני' להלן סאתים אף שדה הנאמר כאן סאתים. ובערוך (בית רובע) פי' דילוף שדך משרך וכו' בעושה ב' סאתים דילוף שדה שדה מושבחת וכו'. ובקורו מכאן.

פ"ג ה"ו ו' על ו' מערוגה. משנה שבת פ"ט.

פ"ג ה"ו מה קצירה וכו'. מובא ביולקוט המכירי הנ"ל בשניים קלים.

פ"ג ה"ח במשנה קרקע כ"ש וכו'. בכבלי ב"ב (קמ"ט ע"א) קרקע כ"ש חייב (חייבה) בפאה וכו' ולכהוב עליו (עליה) פרוובל וקנות עמו (עמה) וכו'. וכו' ברב"ז (מ"ע פ"ב ה"ג). ועי' הגי' במשנה שבמשניות כאן.

פ"ג ה"ח במשנה ובכנורים. בכבלי ב"ב כ"ז ע"א ובכנורים וכו' עי' דקדוקי סופרים שם. וברשב"ם שם וכו' ע"א ובכנורים וכו'. וכו' לנזחא הנ"ל. ועי' לקמן בגמ' בהלכה זו. ובתשובות הנאונים (זכרון לראשונים צד 140) ותניא רע"א וכו' וכו' מעשר וכו'. ועי' ברשב"ם כ"ב ק"ג ע"א ד"ה וכו' ע"א.

פ"ג ה"ח ר' אימי בשם רשב"ל. כבשהור ופרח (פנ"ב) רבי משם ריש לקיש. **פ"ג** ה"ח הגע עצמך שהיה שם שיכולת אחת וכו'. בר"ש (ד' ראשון) ר' חנינא (ר' חנניה) בשם ר"פ הפתר שהיה שם שיכולת (קלח) וכו' ה' שכולים. ושם להלן: לפי"ו דחק בחנם ירושלמי לוקמה בשכולת וכה' ה' שכולים וכו' וכו' ברב"ז (מ"ע פ"ב ה"ג) ועי' בפ"י ר"י בן מ"צ כאן וככפ"פ הנ"ל. ובתום כ"ז ע"א ד"ה קרקע ומשני הפתר שהיה שם קנה א' וכו' חמשה שכולות. ובתום נדרים ו' ע"ב ר"ה כי בירושלמי וכו' אי עד שלא קצר אין כאן חיוב אי שקצר אין כאן פאה וכו' ע"ש. ובחי' הרמב"ן ב"ב כ"ז ע"ב ובירושלמי כמס' פאה הפתר כגון שעלו חמש שבלים בקנה אחד פירות וכו'. ובסמ"ג לווין רפ"ד ומקשה בירושלמי והלא צריך בקוצר שיקצור לעצמו שום דבר וכו' (הסמ"ג מעצמו סבאר הקושיא בירושלמי ולא שמפורש כן בירושלמי) ומתריך תפטר כגון שעלו חמש שכולת בקנה אחד שיקצור הארבעה ויניח החמישי פאה. ועי' ברטב"ם וככ"ס פ"ב מס"ע ה"א. ובס' מנחה כלולה ק"כ ע"ב וזה יכול להיות בשבע שבלים עולות בקנה אחד. ולהמחבר הזה היו כתבי יד מירושלמי.

פ"ג ה"ח וליהנן אמר קמה כ"ש חייבת בפאה. כר' קושט' ולהנן אמרין וכו'. ובירושלמי קדושין פ"א ה"ה גר שמת וכו' המחויק בקמה חייב בלקט שכחה ופיאה וכו'. ועי' בר"ש ספ"א דפאה ובשמה מקובצת בכ"ק צ"ד ע"א. **פ"ג** ה"ח הני והראיון ר"י בשם ר"י. כר' קושט' הני והראיון מי שאין לו קרקע וכו'. ובר"ש: הני והראיון ר"י בשם ר"י מי שאין לו קרקע וכו' פסור מן הדידי (חסר כאן בר"ש שלטים סלות שיש בירושלמי אחרי מלת הדידי) ר"י בשם ריב"ל וכו'. וכבבלי פסחים ח' ע"ב דא"ר אמי כל אדם שיש לו קרקע

עולה לרגל ושאין לו קרקע אין עולה לרגל. וכאן בירושלמי נזכר זה בשם בריהא. וז"ל אמר לא נזכר כלל.

פ"ג ה"ח ר' מנא בעי וכו'. כחי' הרמב"ן בב"ב כ"ו ע"ב ושמעתי דבירושלמי בסס' פאה גרסינן ר' מנא בעי ולמה לינן (לננן) אמרין מי שאין לו קרקע פטור סן הודיו דכתיב ואת (לפנינו בירושלמי במ"ס : ומן) האדמה וכו'. ובילקוט בק"א ר' מנא בעי ואמר (ליהא) מי שאין לו קרקע פטור מן הודיו וכו'.

פ"ג ה"ח פטור מן הודיו. בתוס' בב"ב כ"ו ע"א ר"ה ובירודי ומיהו ע"כ אין יודיו בלא קרקע דהני עלה בירושלמי אף בודיו ומכל מקום לא גרסינן ליה (פי' בנזף המשנה כמ"ש לעיל) מדהני עלה בירושלמי מכלל דבמשנה ליתיה.

ובתוס' קרושין כ"ו ע"א ר"ב ובירודי משום דבירושלמי פריך אהא מלתא גופא אמאי לא הני ובירודי אלא משמע דל"ג ליה וכו'. וברש"א בקרושין שם דבריהם (של בעלי ההוס') תמוהים וכו' וגם מה שכתבו דבירושלמי פריך וכו' אמאי לא הני ובירודי וכו' ליתא התם הני וכו' ראיכא פלוגתא בהא בירושלמי וצ"ע בכל זה דבירושלמי שלפנינו וכו'. וגי' המרשא"ה בהירושלמי היתה משנה משלפנינו.

פ"ג ה"ח ר' יוסי בי ר' בון בשם ר"י וכו'. כחי' הרמב"ן בב"ב הנ"ל ר"י בר ר"ב בשם ר"י אמר סן (ליהא) שמעת' (שמועתא) כן מי שאין לו קרקע פטור מן הודיו פי' שאינו התורה על מעשרו לפי שאין יכול לומר ואת האדמה אשר נתת לנו. ובסמ"ג עשין קל"ח גרסינן בירושלמי דפאה ר"י בב"ב בשם ר' יוחנן אמר (אמר שמועתא כן) מי שאין לו קרקע פטור מן הודיו. ובילקוט שמעוני עה"ת ר' התקל"ט ר' יוחנן אמר שמועתא מי שאין לו קרקע פטור מן הודיו שאין יכול לומר (ג' מלות ליתא) ואת האדמה וכו'. ובילקוט בקנדרס אחרון (שרידי ירושלמי 325) מובא המאמר בשנויים.

פ"ג ה"ח אמר שמועתה כן. כעין זה בתרומות פ"ו ה"ב ר"י בי ר' בון אמר אילין שמועתא הכא וכו'. ובערלה פ"ב ה"ד ר"י בי ר' בון אמר אילין שמועתא היא וכו'. ובע"ז פ"ה ה"ג ר"י בי ר' בון אמר שמועתה כן. ועי' מ"ש באצו"ר לתרומות הנ"ל. ועי' בתו"ט ובתוס' חדשים כאן.

פ"ג ה"ח מעשה באחד וכו'. כל המאמר מובא בשנויים במדרש חיות פ"ז סי' א' וע"ש במ"כ שזכר ירושלמי דילן. ובילקוט עה"ת ר' ת"ד ובילקוט מלכים ר' רב"ב ובקנדרס אחרון (שרידי ירושלמי 326) ובהשב"ץ ח"א סי' ג'. ובעקירה (פ' יולך ד' רס"ט) ובמדרש וכו' מעשה באחד וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ח תרין אחין באשקלון. בילקוט עה"ת הנ"ל ר' שאלוניקי תרין אחין באשקול. והעיר אשקלון אף כי מראשיתה היתה נחשבת לפלשתים. אולם אח"כ כבשה ונחשבת לא"י. וכן תושב שטראבא (759) את אשקלון לעיר בא"י. ועי' שביעית פ"ו ה"א. וברדב"ו (ה' תרומות פ"א ה"ט) צ"ל דהרי אשקלון הו' חד בדרום וחד בארץ פלשתים וכו'. ובי"ה ברין רישנימין ועי' פלינזס, 2, 13, 5.

פ"ג ה"ח שלחון לו מקמן. במערך (מקם) מקום המשפט נקרא בעדבי מקאמא וכו'. בירושלמי דפאה שלחו לו מקמן. ועי' לעזוי ערך מקמא.

פ"ג ה"ח ולא שביק להון. במ"כ הנ"ל ולא שבק יתהון וכו'.

פ"ג ה"ח ר' יוסי בשם חזקיה וכו'. בכבלי ב"ק י"ב ע"א מנהני מילי אמר חזקיה וכו'. ובסה"ד (154) ר' חנניה ור' בון בר כהנא ור' זירא בשם חזקיה ירושלמי קרושין פ"א. וזה שלא בנוסחתינו שם וכאן.

פ"ג ה"ח מעשה במרוני אחר. בקרושין פ"א ה"ה וב"ב פ"ט ה"ט מעשה במרוני

בטרונני אחד. ובהוספתא ב"ב פ"י מעשה במדוני אחד. וכפי ר"ג בבב קנ"ו ע"ב מאותו מקום היה ששמו מדון ובר"ן קדושין (סי' תר"ג) מעשה בעירוני אחד וכו'. פ"ג ה"ח א"ל לא ר"א שנייא היא ש"ט וכו'. בקדושין הנ"ל א"ל לא כר' ליעזר הוא שנייא הוא ש"ט דר' ליעזר, הוא ש"ט דרבנן א"ל ש"ט דר"ל כבריא דרבנן (ח' מלות ליתא) ובב"ב הנ"ל א"ל ולא ר' אליעזר הוא שנייא היא ש"ט דר"ל כבריא דרבנן א"ל ש"ט דר"א כבריא דרבנן, אבל בבבלי ב"ב קנ"ו ע"ב אמרו לו משם ראייה, טרוני בריא היה. וע"ש.

פ"ג ה"ח קרקע כל שהוא מהו טב. חמש מיות אלו חסרות כאן בר' זוטאמיר. ובכסתור ופרח (פרק נ"ב) ירושלמי וכו' המן הנינן וכו' חייב בפואה ובכבורים (בר' זוטאמיר חסר הסלה האחרונה) וכו' הפתר שנשתייר (שהיה) שם מקום שכולת אחת וסרגליות טמונה בה (כו). ועי' בפירש"י גיטין ח' סע"ב ד"ה שייר. פ"ג ה"ט במשנה הכותב נכסיו ש"ט וכו'. משנתינו נשנה גם במשנה ב"ב (קס"ו ע"ב). ובאגודה שכיב טרע שכתב כל נכסיו ושיר וכו'.

פ"ג ה"ט במשנה שלא כתב לה. באגודה שלא כתב לה כלום.

פ"ג ה"ט במשנה כ"ש אבדה כתובתה. במתניתא דכ"ב איבדה כתובתה. ובירושלמי גיטין פ"ה ה"ב איבדה כתובתה. ושם כתובות פ"ב ה"ח איכר כתובתה. וברמב"ם (זכיה ומתנה פ"ו ה"ט) הכותב נכסיו לכניו בין זכרים בין נקבות וכו' אבדה כתובתה. ובפיהמ"ש להרמב"ם כאן: וראיה ע"ז מה שאמרו אבדה כתובתה ולא אמר איבדה וכו' ועי' במניד משנה ברמב"ם ובאגודה הנ"ל.

פ"ג ה"ט איזה הוא ש"ט וכו'. מוצא הירושלמי בעישור (מאמר שביעי כתיבת גיטין) ושם ה' מתנה שכ"מ (צד 124) ובאור זרוע ח"ג ב"ב סי' ר"ה ובש"ת סהר"ם בר"ב (הוצאת מק"ג צד 166) ובאגודה ועי' בר"ש ופי"ר ר"י בן מ"צ כאן וברמב"ם ה' אבל פי"ד ה"ה וככ"מ שם וכרא"ש גיטין פ"ו ה"ט' וככ"ב פ"ט ה"ח ובשלמי הנכורים בנימין סי' תחק"ב ובמניד ה' גירושין פ"ב ה"י"ב. ובנמוקי יוסף בב"ב (סי' הת"ק) גרסינן בירושלמי איזהו מסוכן כל שקפץ וכו' כלומר שנפל למשכב פתאום וכו'.

פ"ג ה"ט ר' חונא ר' פנחס ר' חזקיה סלקון מבקרה לר' יצמי בירושלמי קדושין פ"א ה"י ר' חונא ור' פנחס ור' חזקיה סלקין מישאול בשלמיה דר' יוסף למולף סיניה וכו' ע"ש ובסנהדרין פ"ג ה"י ר' חונא ר' פנחס ר' חזקיה חוקק (בש"ת הרשב"א מובא בש"ת סהר"י בן לב (ח"ב סי' ח') מוצא הירושלמי וליתא מלה: חוקק וכיון לש"ת הרשב"א ח"ד סי' ר' ושם הגי' ר"ה ור"פ ור' חזקיה סלקון לחד חוקק (ג' מלות אחרונות ליתא בהירושלמי בכל ההוצאות) ולא עלון וכו' ועי' במבוא הירושלמי) לא עלון בפירקא בההוא יומא וכו' ובבבא סציעא פ"ד ה"א ר' חונא ר' פנחס ר' חזקיה סלקון גבי ר' יוסי לגרפה וכו'. ובתורת האדם להרמב"ן (ד' ה' ע"ב ד' וויניציא) ר' חזניה (חונא) ור' (ר') פנחס ור' (ר') חזקיה סלקון מבקר' לר' יונה (לר' יוסי) וכו'. המלות לחד חוקק לא הובאו בשום מקום. פ"ג ה"ט כי בעיתון וכו' כעין זה בכבורים פ"ג ה"ג בני בעיתה סבטלה דאורייתה. ובירושלמי גיטין פ"ו סה"ה כי בעיתון וכו'. ובתורת האדם להרמב"ן הנ"ל בפאה ירושלמי וכו' א"ל בעיתון סקימה מתניתא פירוש בתמיה לומר שהחברים כקדובין ונכנסין אצלו מיר עכ"ל. ובטור יוד' שלה וחקדובין נכנסין מיד לבקרו והרחוקין אחר נ' ימים והחברים כקדובים. ובב"י שם ופ"ש והחברים כקדובים בפאה ירושלמי וכו' אמר לון בעיתון סקימה מתניתין פי' בתמיהה

לומר שהחברים כקדובין ונכנסין אצלו סוד עכ"ל. וזה מהרמב"ן הנ"ל. ובחרושי
הנהגה בסוד הנ"ל לא ידעתי הכוונה בזה לפרש הירושלמי בלשון בתמיה דשם
בירושלמי הכי איתא כי בעיתון מיקיימה סתניהא שיר קרקע וכו' ופי' הרא"ש
(ברא"ש ליתא, ונראה שצ"ל הרא"ש) כי בעיתון וכו' אם הרצו לקיים משנתנו
לירע פירושה הכי הוא שיר קרקע וכו' עכ"ל. ולא ראה הרמב"ן הנ"ל.

פ"ג ה"ט שיר קרקע וכו' ואפילו לא הכריא. כו' אקשטירס וויטאמיר:
אפילו הכריא. וכ"ה בפ' ר"י בן מ"צ ובר"ש כאן.

פ"ג ה"ט לא שיר וכו' והוא שהכריא. בירושלמי ב"ב פ"ט ה"ח הגי' להפך
ודא דת מר לא שיר. קרקע כ"ש אין מתנתו מתנה באותו שלא הכריא אבל
אם הכריא וכו'. ובבבלי ב"ב קמ"ח ע"ב עמר חוזר ככולן וכו'.

פ"ג ה"ט ר' נא ר"ה בשם רב עשו וכו'. בב"ב הנ"ל הדא היא דמר ר'
יוחנן בשם ר' ינאי עשאו דברי ש"מ ככריא שכתב ונתן וכו'. ובכתובות פ"א
ה"א ה"א דאמר ר' אבא בר רב הונא עשו וכו'. ובגיטין ספ"ק דאמר ר' בא
בר רב הונא בשם רב עשו וכו'. ועי' בבבלי ב"ב קנ"א ע"א. ובספר השמרות
לר"י הברצלוני (צד 102) ירושלמי ר' יוחנן בשם ר' ינאי עשו דברי ש"מ
ככריא שכתב ונתן וכו'. וכן מובא בעיטור ה' מתנת שכ"מ (צד 122)

פ"ג ה"ט וכמסיים ובאמר וכו'. בכתובות הנ"ל ובמסיים ואמר הנו שדה
פלוגי לפלוגי. ובעיטור הנ"ל וכדמסיים (ובמסיים) ובאמר תנו שדה לפלוגי.

פ"ג ה"ט אמר תנו חצי שדה פלוגי וכו'. בכתובות הנ"ל אמר תנו שדה
פלוגי לפלוגי כמי שסיים או עד שיאמר חציה בצפון וחציה בדרום. וברמב"ם
(זכיה ומתנה פ"ג ה"ה) אבל אם אמר לו חלק כך וכך כשדה פלוגית הואיל
זסיים השדה אע"פ שאי סיים החלק נומל אותו חלק וכו'. ועי' בהשנות הראב"ד
שם. ושם הרמב"ם כפי גי' הירושלמי כהוכות הנ"ל.

פ"ג ה"ט ר' בינא בשם ר' ירמיה שיר מטלטלין לא עשה כלום וכו'.
בב"ב פ"ט ה"ח ר' ירמיה בשם רב שיר מטלטלין לא עשה כלום אלא הניח
לו בעיה ולקח קרקע כמי ששיר לו קרקע (וי' מלות ליתא).

פ"ג ה"ט הנא ר"י בר פוי דבר דליא ולא ידעין מה. כעין זה בכלאים
פ"ח סה"ד. ובמתנה כהונה בב"ר פכ"ג ועור מצאתי בירושלמי תני אר"י בן פוי
דבר דלא משמע שהוא שם יחוס משפחה וכו'. ושם בפ' ע"ו במ"כ: ברדלא
שהי תיבות הן בר דלא וכו' גם יכול להיות שנקרא כן ע"ש סקוטו כדאיתא
בירושלמי אנשי ברדלא וכו'. ועי' במבוא הירושלמי צד ע'.

פ"ג ה"ט רב אמר וכו' רב אבא בר חונא ור' יוחנן. בבבלי ב"ב קנ"ב ע"ב
מחלוקת רב ושמואל ומדעת רב אבא בר חונא ור' יוחנן אין זכר. וע"ש.

פ"ג ה"ט ע"ד דרב אין יכול לוכל בתרומה. בר' אמשטירס ע"ד דרב יכול
לוכל בתרומה ע"ד דרב בר חונא ור' (ברד"ו כמ"ס: אמר) יוחנן אין (ליתא)
יכול הוא לוכל בתרומה. וכצ"ל. ובס' קהלת יעקב לר"י אלנאוי סי' נ"ט כמו
שמתבאר בירושלמי דפאה תנא כתב וכו' היה רבו ראשון (הראשון) וב' כהן
השלישי (השלישי) ישראל ע"ד דרב דאמר דאינו יכול לחזור בו (ה' מלות
ליתא) יכול (כנו' ד' אמשט' הנ"ל) לאכול בתרומה ע"ד דר"י אינו יכול לאכול
בתרומה הכל מודים (מודין) וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ט בריא שכתב דייחיקי וכו'. בהוספתא ב"ב פ"ח (הוצאת צ"ס) בריא
שכתב דייחיקי, שכ"ס שכתב נכסו במתנה אע"פ שזיכה לאחר מתנה, לא עשה
כלום

כלום וכו'. וחידוש שלא נזכר כאן ממ"ש בירושלמי ב"ב פ"ח ה"ח ר' אבא בר חנה ר' יוחנן וריש לקיש תריהון אמרין כל זאיילו יבריא ויחזור בדייתיקתו חוזר אף במתנתו.

פ"ג ה"ט אי ודו דייתיקי וכו'. תוספתא ב"ב פ"ח וע"ש. ובשמה מקובצת בב"מ י"ט ע"א כתב הרב ר"י הלוי אכן מינש בתשובה וכו' ושאלתם על מה שאמרה הברייתא וכו' דייתיקי דא תהא לטיקם וכו' תשובה זאלתכם זו מורה שאתם חשבתם שמה שאמרה הברייתא דייתיקי דא תהא וכו' מתנה כל שכתוב וכו' שהוא פי' דייתיקי ומתנות האמורים במשנה ואין הענין כן אבל הברייתא היא הלכה בפני עצמה ואין כוונתה לפרש המשנה וכו' ע"ש בחי' הרמב"ם ב"ב (קל"ה ע"ב) ומצאתי בתוכפות (הנ"ל) שהיא שנויה כך הכותב דיתקי וכו' אי זהו דיתקי דא תהא לעמוד ולהיות וכו'. ועי' בהשוכות חכמי צרפת ולותר ס' מ"ט. **פ"ג ה"ט** מקולי כתובה שנו. ראה בהג"מ (ה' אישות פ"י ה"ז אות ד'). **פ"ג ה"י** במשנה נכסיו לעברו. בראב"ן ס' פ"ד הכותב כל (ליהא) נכסיו. **פ"ג ה"י** במשנה חוץ מא' מריבוא שבהן. במתניתא דכ"מ חוץ מא' מריבו שבהם. ובתוספתא פאה פ"א מאחד ברבוא שבהם. ובתוספתא ב"ב פ"ט חוץ מאחד מרבוה בהם. ועי' בר"ש וכפי' ר"י בן מ"צ כאן. ובערוך (ערך רב, ד"ה) דתנן רפ"ג דפאה חוץ מאחד מריבוא שבהן פי' אחד מריבוא לאו כל כך דוקא וכו' יש ששונין חוץ מאחד מרובו ופי' חוץ מדבר אחד שהוא הרב עכ"ל. ובחי' הרשב"א בניטין ח' ע"א ועוד דגרסינן בתוספתא דב"ב רש"א אם אמר כל נכסי וכו' ע"ש. וביד רמה בב"ב שם.

פ"ג ה"י ר"י בשם ר' לעזר שייר ממלמלין לא עשה כלום. כבבלי ב"ב ק"ג ע"א ואמר רב דימי בר יוסף אמר ר' אלעזר עשו ממלמלין שייר אצל עבר ולא עשו ממלמלין וכו'. ובהוס' ב"ב קמ"ט ע"ב ד"ה שייר ובגמרת א"י רפ"ג דפאה ור' יוסי בשם ר' אלעזר שייר ממלמלין ולא עשה כלום אני אומר גופו של עבר (ב' מלות ליהא) שייר וכו' ושם פי' רבינו חננאל דמתחילה סובר ת"ק וכו' וכן פי' בגמרת א"י לשון רבינו חננאל. והתוספתא (פאה פ"ג וב"ב פ"י) נראה דבשיבוש. מיתניא וכו' וסמי תוספתא מקמי ירושלמי וכו'. וע"ש בגליון. ולפנינו בירושלמי כאן ובניטין פ"א ה"א ליתא למה שהביא הר"ח. ועי' בהוס' גימין מ' ע"א ד"ה לעולם. ובאמת אין כאן מחלוקה רק גירסאות שונות בהתוספתא. **פ"ג ה"י** וכשבא מעשה לפני ר' יוסי וכו'. תוספתא פאה פ"א וב"ב פ"י וכבלי גימין מ' ע"א. וכלקוט המכירי משלי כ"ד כ"ו כשנאמרו דברים לפני ר"י קרא עליו מקרא זה שפתים ישקזגו' ובירושלמי דורעים כן.

פ"ד ה"א במשנה רש"א אף בחילקי אנונים. במדרש חוית ש"ז פסיק אל גנת דחננן רש"א אף בחלקי אנונים. ובמתניתא דב"ב אף בחלקי אנונים. ובערוך ערך חלק (פיורו רל"ז) רש"א אף בחילקי אנונים וכו' פי' אחר (נוסח אחר) אף בחילוק אנונים. ועי' בחו"ט מה שהביא בשם הרמב"ם.

פ"ד ה"א במשנה ואחד אומר לבנו. כשו"ת מהר"י מטרני ח"א ס' ס"ט ותניא בת"כ תעזוב הנח לפניהם והם יבזבוו אפי' צ"ט אומרים לחלק ואחד אומר לבזבוו וכו'. ועי' בהר"ט ובמפרשים שם.

פ"ד ה"א במשנה וכדליה וברקל וכו'. ביראים הנדפס מחדש (קכ"ב) יכול אפילו בדלת וברקל פי' שהורכבו התבואה והגפן על הדקל ת"ל אותם סיעט. וע"ש בהערות ובמלאכת שלמה.

פ"ד ה"א מיכן יתפאה וכו'. בילקוט בקונדרס אחרון (ש"ן 326) בשנויים קטנים. ועי' בר"ש וכפי' ר"י בן מ"צ כאן.

פ"ד ה"א מה קציר מיוחד וכו'. עי' רמב"ם (ט"ע פ"ב המ"ז). וכבאור מהר"י קורקוס שם וההפרש שיש בין במחובר לבהלוש דריש לה בירושלמי ובספרי (ובספרא) פ' קדושים מדכתוב וכו' מה קציר קטן מושל בהם וכו'.

פ"ד ה"א שאינן של סכנה. בפ"י מהר"י קורקוס הנ"ל ואמרו שם (בירושלמי) דדוקא אלו. לפי שיש סכנה בעלייתם וכו'. ובילקוט הנ"ל אחר שריבה הכתוב ומיעט (מיעט) מרבה אני וכו'.

פ"ד ה"א קורא שם פואה למעלן וכו'. ברמב"ם (ט"ע פ"ב המ"ז) בעל הבית כוריד אותה וכו'. וברדב"ז שם ומסוק בירושלמי דאפילו קורא לה שם פאה בראש דאילן ההוצאה על בעל הבית להורידה להם וכו'. ועי' בר"ש כאן וכפי' מהר"י בן מ"צ: אין היסור למעלן הוצאה של עניים להוריד הפירות למסן אין היסור למסן הוצאה של בעל הבית, הדר אמרו אפילו למעלה המרוח על בעה"ב שיהא הוצאה שלו מפני סכנה. ולפנינו אינו מכוון יפה.

פ"ד ה"א הני בשם ר' אימי וכו'. בר' אמסטרדם תני בשם ר' מאיר. במלאכת שרצה כאן: ירושלמי תני בשם ר"ם כל האילנות סכנה ורבנן אסרין אין סכנה אלא הדלית והדקל בלבד, הדלית מפני חלישותה והדקל מפני נוכח (ו' כ"ז) אחרונות ליהא לפנינו).

פ"ד ה"א בחמשה חלוקי אנווים. בתו"ב קדושים פרק ג' פ"א חלוקים אנווים כדלית ובדקל. ובפ"י הר"ש משאנן שם ובגמרא מעשה וכתו (שמתו) חמשה אחין בחמשה חלוקי (חלוקי) אנווים. ובפ"י מהר"י בן מ"צ כאן: דאר' חנינה (חנינה) בשם ר"ל מעשה שמהו ד' (חמשה) אחין בה' חלוקי אנווים.

פ"ד ה"א התנו כיניהן אפילו כן וכו'. בר' קושט' אפילו ק' וכו'. ובר"ש: התנו כיניהן אפילו כן אין שומעין לו בעל הבית מחלק (יחלק) בידו וכו' ר"ש כ"א בעי וכו'. וע"ש שמפרש המאמר.

פ"ד ה"ב במשנה נפל מקצה הפיאה. בבבלי ב"מ י' ע"א אמר אביי מותיב ר"ח בר יוסף פיאה אמר רבא מותיב ר"י בר אידי נזיקין, אמר אביי מותיב רחב"י פיאה נפל מקצה פיאה וכו'. וכוון אביי לטס' פיאה כאן. ומדוע לא אמר אביי מותיב ר"ח כ"י ורעים כמו שאמר רבא מותיב ר"י בר אידי נזיקין? והראשונים בהבאם סמס' בסדר ורעים קראו תמיד על שם הסדר. עי' אצו"ר בשביעית צד 117 שורה 5.

פ"ד ה"ב במשנה אין לו כה כלום. ברמב"ם (ט"ע פ"ב ה"ח) ליתא זה וע"ש. **פ"ד ה"ב** במשנה ופירם מליתו עליה מעבירין אוהו ממנה. בר' קושט' ופירש מליתו עליה מעבירין אותו הימנה. וב"ה בכ"מ (ה' ט"ע פ"ב ה"ח). ובהוס' קדושין נ"ט ע"א ד"ה עני ובש"ת מהר"ם בר"ב סי' הנ"א (הוצאה רג"ר ז"ל). וברדב"ז ח"ב סי' רכ"ז ובש"ת מהר"י קולין סי' קל"ב. ושם סי' קפ"ז שנינו בכס' פאה נפל לו על הפיאה או פרש וכו' מכאן מדרקד רבינו יעקב וכו'.

פ"ד ה"ב במשנה וכן בלקט. ברדב"ז הנ"ל ליתא ועי' ברמב"ם (ט"ע פ"ב ה"ח). **פ"ד ה"ב** הני בשם ר"ם זב"י. תוספתא פאה פ"א וע"ש. ובר"ש: ובהוספתא ובירושלמי תנו בשם ר"ם קונסין אותו (בו) וכו'. ובפ"י מהר"י בן מ"צ הניא רס"א קונסין אוהו ונומלין הימנו הכל נמצא מה שביקש לא נתנו לו ושלו נמלין מידו וכו'. ובחוס' רי"ד בקדושין נ"ט ע"א ובירושלמי ובהוספתא תני בשם ר"ם וכו'. וברדב"ז (ט"ע פ"ב ה"ח) ובירושלמי ומוציאין ממנו מקצת הפיאה (ב' מלות

ליתא) וכו'. ובתשובות מהרש"ל סי' ל"ו ותני עלה בירושלמי וכו' ומוציאין ממנו את התלוש ואת הסחובר פי' אפילו מה שלקמ כבר וכו' וע"ש ובתשובות ררכ"ו הנ"ל. ובשו"ת חיים שאל להרחיב"א ז"ל ח"ב סי' ס' אות נ' שהארץ בזה. פ"ד ה"ב ר"ש בן לקיש בשם אבא כהן בר דליא. כעין זה בב"ב פ"ח ה"ח ריש לקיש בשם אבא בר דלייה. ובא"ו ח"ג (ב"ב, סי' ע"ו) מוכא זה בני' ר"ש ב"ל אמר בשם אבא כהן בר רבא.

פ"ד ה"ב אדם זכה לחבירו במציאה. גיפה מראה אדם זכה במציאה וכו'. ובירושלמי גיטין פ"ח ה"ג אם (צ"ל אדם) זכה במציאה בתוך ארבע אמות (נ' מלות ליתא). ובב"מ פ"א ה"ד אדם זכה במציאה בתוך ד' אמות שלו. ואזוה מהראשונים נדמו כאן כמו שהוא לפנינו. בילקוט דה"א ר' אלף פ' מוכא הירושלמי בזה"ל: אדם זוכה לחבירו במציאה. ובהגהת מרדכי בב"מ סי' תמ"ב ובירושלמי איחא בסס' פאה ר"ל וכו' אדם זוכה לחבירו במציאה וכו'. אבל ברימב"א ובשטה מקובצת ב"מ י' ע"א והכי משמע בירושלמי כגיטין דגרסינן התם ר"ל וכו' אדם זוכה במציאה בתוך ד' אמות. והג"ה היא נראית לאמה שהלא מפורש לקמן בפרק זה ה"ז ריש לקיש אמר אין אדם זוכה לחבירו במציאה ואיך אפשר לגרום כאן בשם ר"ל אדם זכה לחבירו במציאה. ובוודאי המחלוקת כאן אם אדם זוכה בד"א שלו. וראיתי אח"כ בס' קהלת יעקב לר"י אלגאזי סי' קי"ט שכ' ואולם לע"ד אי לאו דמסתפינא וכו' וצריך לגרום ר"ל וכו' אדם זוכה במציאה בתוך ד' אמותיו וכו'.

פ"ד ה"ב ר' יונה אמר רב הושעיא. בילקוט הנ"ל רב הונא אמר ר"ה. פ"ד ה"ב אם בתוך ארבע אמות עשיר הוא. וכ"ה בגיטין הנ"ל אם בתוך ארבע אמות עשיר הוא ואם חוץ לארבע אמות יש (ויש) אדם מקדיש וכו'. אבל בב"מ הנ"ל והיכי אם בנתונין בתוך ידו עשיר הוא, אי כשאין נתונין להוך ידו יש אדם מקדיש דבר שאינו שלו, הוי אומר בנתונין בתוך ד"א שלו. ובהגהת מרדכי הנ"ל אי בתוך ארבע אמות עשיר הוה אי חוץ לד' זכה (ליתא) מקדיש דבר שאינו ברשות. ועי' בילקוט הנ"ל.

פ"ד ה"ב וקיימנה במקדיש וכו'. בגיטין הנ"ל קיימנה במקדיש. ובילקוט הנ"ל וקיימנה במקדש ראשון. ובהגהת מרדכי הנ"ל וקיימנן במקדיש ראשון כולו (ליתא) ראשון שהיה סבביה ראשון שהיה זוכה לצורך הקדש וכו'.

פ"ד ה"ב א' ר' אבין. בילקוט הנ"ל (שאלוניקי רפ"א) אמר ר' אשיין. ובר' אחרונים א"ר וכו' בעיניו (בעיניה) שהיה וכו'.

פ"ד ה"ב התיב ר"י בר אידי בשם רשב"ל. בגיטין הנ"ל התיב ר"י ב"א קומי ר"ל. פ"ד ה"ב שנים שהיו מתכתשין על העומר. בב"מ פ"א ה"ד שנים שהיו מתכתשין בעומר. ובר"ש: בירושלמי מייתי הא דתני ר"ח שנים שהיו מתכסין (מתכתשין) על העומר ובא עני אחר וכו'.

פ"ד ה"ב בשלא אמר יוכו לי ד"א. בר"ש הנ"ל וההם (בירושלמי) משני כוליהו (קושיות) בשלא אמר יוכו לי ארבע אמות. ובפ"י ר"י בן ס"צ גרסינן בש"א אמר יוכו לי ארבע אמות שלי.

פ"ד ה"ב אמר ר' יסא. בד"א חסרות ג' מלות אלו. ובריימב"א ב"מ י' ע"א ור' יוסי בשם ר' יוחנן וכו'. ובש"מ שם: אבל בירושלמי פליגי בה ר' יוחנן ור"ל דר"י אמר לגיטין ומציאה אמרו ולא למתנה ור"ל אמר דה"ה למתנה וכו'. פ"ד ה"ב רוכה דר"י ורוכה דר"ל. ברימב"א הנ"ל הבא דר"י חבא דר"י.

דר"ל. ובאור המלה הנבא עי' בערוך ערך תב ה' וערך הוב שפי' קשיא.
 לעזוי מעתיק כנוסח הדפוס. ועי' מ"ש באצו"ר לערלה פ"א סה"ד רהוב.
פ"ד ה"ב רובה רר' יוחנן מה אם מציאה. וכו' בניטין הנ"ל. וככ"מ פ"א
 ה"ד נתקצרה הסוגיא וליתא כ"ג. ובריטב"א הנ"ל תבא דריש לקיש (ר' יוחנן,
 וגי' הריטב"א יוהר נוח) מה אם מציאה שאינו זוכה בה מדעת אחר הרי הוא
 זוכה בהוך ד' אמות, סתנה שהוא זוכה בהוך ד' אמות לא כל שכן וכו' משמע
 דלכ"ע אם במציאה אמר דכ"ט במחנה. ובשמה מקובצה הנ"ל אמרינן בירושלמי
 חיליה (רובה) דר"ל (כני' הנ"ל) ומה אם מציאה שאינו זוכה מדעת אחרים
 קנה, סתנה שהוא זוכה בה מדעת אחרים לא כ"ש.

פ"ד ה"ב רובה דר"ש בן לקיש מה אם סתנה שאינו זוכה וכו'. בניטין
 הנ"ל אם סתנה שאם (צ"ל שאינו) זכה וכו'. ובשמה מקובצה בכ"מ הנ"ל רובה
 דר' יוחנן (כמ"ס: דר"ש בן לקיש) מה אם סתנה שהוא זוכה בה מדעת אחר,
 אינו זוכה בה בהוך ארבע אמות, מציאה לא כ"ש וכו' זו סוגית ירושלמית
 והיא שנויה עוד בפ"ו (צ"ל בפ"ד) דפאה משובשת בנוסחאות ולפי דקדוקה
 כתבתיה עכ"ל בשם הרמב"ן.

פ"ד ה"ב מה אם סתנה וכו' זוכה בה מדעת אחר. ברא"ש ב"מ (פ"א סי'
 כ"ח) ולכל דבר יונין לו ד' אמות במציאה ובסתנה וכו' והכי איהא בירושלמי
 דניטין. ובנמ"ק יוסף בכ"מ (סי' רנ"ב) והא דאמרינן דר' אמות של אדם קנות
 לו משמע מן הירושלמי דמס' גיטין דלאו כמילי דהפקד בלחוד הוא כגון במציאה
 ובככסי הנר אלא אפילו במכר ובמנהגה נמי דנרסינן ההם מה אם מציאה שאינו
 זוכה בה מדעת אחר הרי זוכה כחוך ד"א סתנה שהוא זוכה בה מדעת אחר לא כ"ש.
פ"ד ה"ב מעתה אפי' קרוב ללוה זכה הלוה. בחי' הרשב"א בניטין (ע"ח
 ע"ב) זכה המלוה. ועי' ברמב"ן שם.

פ"ד ה"ג במשנה שלש אובעות וכו'. בערוך (אבע, פיורו רל"ז) שלש אבעות
 וכו' פי' אבעות עתים ויש אומר איבעות חיפושות (בערוך השלם: חיפושות) וכו' ע"ש.
פ"ד ה"ג במשנה ואין עוקרין אותה בקרדומות. באגודה ואין חומטין
 אותה בקרדומות. ואפשר שבעל אגודה נאד כן מדעתו לפרש המשנה.

פ"ד ה"ג במשנה בית נמר. עי' אצו"ר ליומא צד 91 שורה 25.
פ"ד ה"ג במשנה מלקטין על החבל. לקמן בפסקא דסתהיתין בה"ג מלקטין
 אותה (ליתא) עם (על) החבל. ובערוך (נמר א' פיורו רל"ז) של בית נמר
 מלקטין אותו על החבל.

פ"ד ה"ג אמר ר"ב דתימר. בר' קושט' כמה (ליתא) דתימר. וכו' בערוך
 ערך אבע כמה דאת אמר וכו' בפ' מהר"י בן ס"צ ובר"ש. ובאגודה בירושלמי
 מפרש לשון נבעה מצפוני ועי' ברש"י ישעיה א', ח'.

פ"ד ה"ג בשחר סני' המניקה וכו'. כזבא ברמב"מ (ס"ע פ"ב ה"ז). ועי'
 ברדב"ן ובכ"מ שמכיאום הירושלמי. ובפ' מהר"י בן ס"צ גרסינן בירושלמי סני'
 המניקה כלומר בשעה שישנין וולדותיהן הן פנויות ובאות תוסלות פאה וכו'.
 ועי' בכפ"פ פרק נ"ב.

פ"ד ה"ג לפחות אינו פוחת. בפ' מהר"י בן ס"צ: לא אמרו אלא שלא
 יוסיפו כלומר חשו למורח בעל הבית אבל אם רוצה לפתוח פוחת (אינו פוחת).

פ"ד ה"ג של בית נמר וכו'. בפ' מהר"י בן ס"צ היו מלקטין (מלקטין).
 על החבל פי' היו מודדין חבל של ק' אמה וכן אחרת וכן אחרת והיו קושרין
 ראש

ראש החבל בצד הקסה עד שכלה החבל היו קוצרין ומניהין פאה אחת לכל חבל וזה פי' מכל אופן ואופן מכל שורה. ובערוך (הנ"ל פיורו רל"ז) פי' שכ איש. (קאדום ז"ל מגיה בירושלמי) היו מלקטין עם החבל, חבלים להם וחבל אחד לעניים וכו'. ובערוך השלם הגי' היו מלקטין על החבל צימ חבלים להם וחבל אחד לעניים וכו'.

פ"ד הי' הני בשם ר"ש מפני וכו'. הוספתא פאה פ"א הו"כ קדושים פ"א ובבלי שבת כ"ג ע"א בשנויים. וכפ"י ר"ש משאנן שם ובירושלמי דפאה קהני בשם ר"ש בן יוחאי (ב' סלות ליתא) משום ה' דברים אמרו להניח פאה בסוף וחד מניהו ספני הרמאין וחד שלא ידחה את העניים היינו אפילו שאינו רוצה להזנותן אלא לרחותן עכ"ל. ולפנינו אינו מכואר יפה ועי' בפ"י הראב"ד בתו"כ שם. **פ"ד** הי' ג' את השעה קנויה. בר"א ובתו"כ הנ"ל השעה פנויה. ובהוספתא הנ"ל שלא יראה שעה שאין אדם יאמר לעמי קרובו בא וסול וכו'. ועי' אד"ו ה' צדקה סי' כ"ו וכהנ"ל מרדכי ב"ב (ד' ריווא) סי' תרנ"ב.

פ"ד הי' ג' מפני הרמאים כיצד וכו'. בר' קושטמניא ליתא זה.

פ"ד הי' ג' ומשום שאמרה הורה לא תכלה פאת שדך. בהוספתא פאה פ"א ליתא זה ובבבלי שבת כ"ג ע"ב ומשום כל תכלה אמו כולחו לאו משום כל תכלה ניהו אמר רבא מפני הרמאין. ולפנינו בירושלמי כאן מפורש בנזף הבריתא המים מפני הרמאיים. אמנם כנ"ל ליתא זה בדפוס קושטמניא.

פ"ד הי' ד' במשנה פטור מן הלקט וכן השכחה. תו"כ קדושים פ"א. ועי' בפ"י הראב"ד ור"ש משאנן. ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תס"א פטור מלקט שכחה ופאה ר' יהודה מחייב בשכחה שאין השכחה (שכחה) אלא בשעה העמוד.

פ"ד הי' ד' במשנה ואח"כ נתגיד וכו'. בכפתור ופרח פרק נ"ב נראה שלא נרם לזה בהמשנה. ישכתב שם מדעתו שאם קצרו ואח"כ נתגיד פטור וכו'.

פ"ד הי' ד' וימי בשם רב ר"ח ר"י בשם שמואל. ובר"ש (ד' ראשון) בירושלמי יאות אמר ר' זורא (ר' יודה) מ"ט דרבנן ר' יוסי בשם ר' יודא וכו'. אבל בפ"י מהר"י בן מ"צ א"ר יוסי א"ר חזקיה אמר רב יהודה אמר שמואל. ובר' אמיטדרם ר' אמי בשם ר' חזקיה וכו'. ובר' קושטמני' ר' יוסי בשם שמואל. ורל"ג המד"ל על כל האמוראים האמצעיים.

פ"ד הי' עומר בשדה ושכחת קמה. בר' קושט' ושכחת עומר בשדה זו שכחת קמה. ובר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ ושכחת עומר בשדה זו שכחת קמה את שיש לו וכו' שכחת עמרים (עמדין) פי' דרשינן בספרי וכו'. ובשו"ת הרשב"א הנ"ל כדפרש בירושלמי טעמא דרבנן דכתוב ושכחת קמה ושכחת עומר (ושכחת עומר בשדה ושכחת קמה) את שיש לו וכו' שכחת עומר (עומדין) את שאין לו וכו' שכחת עומר (עומדין) וכו' ע"ש שכתב המאמר. ובשו"ת הרא"ש כלל ב' סי' י"ד כדפרש בירושלמי טעמא דרבנן וכו'.

פ"ד הי' ד' ר' חזקיה בשם ר"י במחלוקת. בתו"כ קדושים פ"א סי' י"א ובהוספתא פאה פ"ב (שורה ל"ב בהוצאת צוקערמאנדעל) מחלוקת בזה. ועי' אמר רב ירמיה במחלוקת ועי' חולין קל"ה ע"ב.

פ"ד הי' במשנה עמרים ופדה עמרים חייב. כרדכ"ז (מ"ע פ"ב ה"ח) עומרים ופדה עומרים חייב כלומר חייב בשכחה. ובכ"י קהלה יעקב לר"י אלגאנו סי' קי"ד ל"ג בכא זו בהמשנה.

פ"ד הי' במשנה ומשנא לעונה מעשרות ופדאן פמורין. במשנה שכמשנת

וזן כד' אמשטרדם בירושלמי כאן ובסתתא דכ"ס הגי' ופראן חייבין. וכ"ה
במשנה בחלה פ"ג מ"ג. ועי' ברמב"ם ה' מעשר פ"ג הלכה כ"ה ובכ"ס שם.
ובמלאכת שלמה לר' שלמה עדנו משבאו לעונת המעשרות ופראן חייבים כצ"ל
גם בכבא זו וכו'. ונראה גם מזה שגם לפנינו היה הירושלמי ד' ויניציא כמו
שהוכחתי כבר באצויר לברכות צד 35. ועי' באצויר ללחל צד 186. וכבאר
מהר"ט אלגוזי לה' חלה להרמב"ן סי' י"ב.

פ"ד ה"ה ולמה תניתה תרין זימנין. ע"ש מ"ש הר"ט אלגוזי הנ"ל ובאצויר
לחלה שם. ובמרכבת המשנה ח"א ה' תרומות פ"א הי"ב וראיתי להרע"ב שספרש
סתני' דפאה כדרך רבינו לענין מירוח וכו'. ותמה עליו החז"ט ואישתמטתיה
דבירושלמי גרסינן ולמה תנינה תרי זימני וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ה וריב"ל בשם בר פדיה. בסה"ד (312) ריב"ל בשמו (ר' פדיה)
פאה פ"ד ה"ה. ובכסה מקומות נמצאו הלויים ב"ב.

פ"ד ה"ה ואיהפלגון שדה. בד' קושט' דאיתפלגון וכו'. ועי' במרכבת המשנה הנ"ל.
פ"ד ה"ה ולקחה ממנו ישראל רע"א פטור וחכ"א בתוספת חייב. בערלה
פ"א ה"א ובהלה פ"ג ה"ג רע"א התוספת פטור וכו'. ובחולין קל"ז ע"א משהביאה
שליש ר"ע מחייב בתוספת וחכמים פוטרין וכו'. ועי' באצויר למעשרות צד 125.
פ"ד ה"ה תיפתר כר"ע במירוח. בחלה הנ"ל או כר"ע במתלוקת וכו'.

פ"ד ה"ו במשנה ר' לעזר אומר. בד' קושט' ר' אליעזר אומר וכ"ה באוין
ה' צדקה סי' י"ז וברדב"ז ובכ"ס (ט"ע פ"ב הר"ט) ועי' בכבלי כ"ס מ' ע"ב
וגיטין י"א ע"א ובתוס' רה"ט ר' ע"ב ד"ה לקט.

פ"ד ה"ז ריב"ל אמר כבעל הבית עשיר וכו' מאחר שהוא ראוי וכו'. בכבלי
ב"מ (ט' ע"ב) אמר עולא אמר ריב"ל מתלוקת מעשיר לעני וכו' ובפי' מהר"י
בן מ"צ גרסינן אר"י ב"ל לא נחלקו אלא בבעה"ב עשיר דר' אליעזר סבר תרי
מנו וכו'. וברושב"א בב"מ ט' ע"ב ובירו בירושלמי דמס' פאה פירש מנו דוכי
לנפשיה. מתוך שהוא במתנות עניים לעצמן, וזכה בפאה זו לאחרים וכו'. וזה
אינו פטור בירושלמי רק סבאר מ"ש מאחר שהוא ראוי ליטול וזה.

פ"ד ה"ז ר' ועירא ר' לעזר לחבירו. בד' קושט' אר"י לחביריו. ובד'
אמשטרדם אמר ר' ועירא ר"א ור"י וריב"ל שלשתן וכו' ובגדה פ"ג הי"ח ר' ועירא
מחוי לחברייה. ועי' באצויר כלאים צד 37 על מ"ש ר"י מחוי לחביריו.

פ"ד ה"ז אמר ר' יוחנן בשאינן טפולין וכו'. בכבלי בי"מ י"ב ע"ב דאמר
ר"ח בר אבא אמר ר' יוחנן לא גדול גדול ממש ולא קטן קטן ממש אלא גדול
וסמוך על שלחן אביו והי קטן. קטן ואינו סמוך על שלחן אביו והי גדול.

פ"ד ה"ז תני השוכר את הפועל. בירושלמי בי"מ פ"א ה"ז תני ר' הרשעיה
(כ' מלות ליתא) השוכר וכו' מציאתו (מציאה) לבעל הבית. ובכבלי כבא מציעא
י' ע"א לא זכרו הברייתא ההיא. וע"ש.

פ"ד ה"ז מ"ד הראוי ליטול כ"ש ליתן וכו'. וכ"ה במע"ש פ"ה ה"ז וגם בד'
קישטנטינא מאן דאמר הראוי ליטול כ"ש ליתן, מאן דאמר הראוי ליתן הא
ליטול לא. ובשדה יהושע מ"ד הראוי לתן כ"ש הראוי לטול ומ"ד הראוי
לטול הא לתן לא.

פ"ד ה"ז היו התקבל וכו' אם רצה להחזיר לא יחזיר. בד' קישטנטינא
התקבל וכו' אם רצה להחזיר יחזיר (לא יחזיר) האשה שאמרה התקבל לי
גיטי אם רצה להחזיר לא יחזיר. (י' מלות ליתא ואיתא במשנה א' פ"י דג"ס)

ובמעיש פ"ה היו אם רצה להחזיר יחזיר. וכ"ה הני' במשנה ירושלמית בניטין הניל. ובבבלי במשנה שם אם רצה לחזור יחזור. ובתוס' ריד"א שם אם רצה להחזיר יחזיר וכו' ורצה להחזיר ולבטל השליחות יכול לבטל עכ"ל. פ"ד היו פליגא על מ"ד הראוי ליתן זכה דתנינן תמן עישור וכו'. בד' אמטדרם וקושטמנינא והא מהני' פליגא על מ"ד הראוי ליטול (ליתן) זכה דתנינן תמן וכו'. ובצ"ל.

פ"ד היו עישור אחר וכו'. בריש מע"ש (פ"ה מיט) עישור אחר שאני וכו'. פ"ד היו ואפילו תימא משהעשיר. בבבלי נדרים נ' ע"א אועתר ר"ע. פ"ד היו ר"י ר' חוקיה. בריש פאה פ"ד ט' ר' חוקיה ר' ירמיה בשם ר' יוחנן. ובפ"י סהריי בן מ"צ גרסינן בירושלמי א"ר ירמיה בשם ר' יוחנן. ובשו"ת ר"ב אשכנזי (ד' ע"ב) כנ"י הדפוס.

פ"ד היו כרם כמ"ד יש קנין לגוי וכו'. בסמ"ג עשין קליגא אמנם בירושלמי דרבאי (פ"ה הי"ח) נחלקו אמוראי אליבא דר"י ויוחנן ואליבא דרבנן אם יש קנין לגוי או אין קנין.

פ"ד היו לעיטרו מן המעשרות עליה ר"א שאל. בשו"ת רב"א הניל כרם כמ"ד אין קנין וכו' אפילו הבקירו חייב (נ' מלות אחרונות ליתא). פ"ד היו אף קדמייתא על וכו'. המלה קדמייתא אין לה מובן. ובשו"ת רב"א הניל ליתא.

פ"ד היו כמ"ד יש קנין וכו'. בשו"ת ר"ב אשכנזי (ס"א) ברם כמ"ד יש קנין לנכרי בא"י לפוטרו וכו' קל הקלו וכו' (נ' מלות ליתא) עליה ר"א וכו' ובמרכבת המשנה ח"א ה' תרומות פ"א ה"י ובירושלמי וכו' ר"י בשם ר"י כמ"ד יש קנין וכו' ע"ש.

פ"ד היו עליה ר"א שאל. בריש הניל ומסיק בירושלמי דריא אכולהו שאל בין לר' ירמיה בשם ר' יוחנן בין לר' יוסי בשם ר' יוחנן. פ"ד היו במשנה הנושר בשעת הקצירה. בס' יראים הנדפס מחדש (ק"ב) הנושר בשעת קצירה פ"י לא בשעת קיטוף אם הולך כשרהו וקיטף מלילות ונושר מידו אין זה לקט וכו'.

פ"ד היו במשנה הכהו ק"ץ. בתי"ב קדושים פ"ב מוסיף: עקצתו עקרב נבעת נפל מ"דו על הארץ וכו'. ובסמ"ג לוויין (רפ"ה) כדתניא בתי"ב וכו' סכאן אמרו וכו' ע"ש וביראים הניל. וברב"ז (מ"ע פ"ד הי"ב).

פ"ד היו תני לקט קצירך וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ד הי"ב) מובא זה. וברב"ז שם בירושלמי תני לקט קצירך לא הקוצר ביד (כל הקוצר בידו) ודכוותה פרט כרמך ולא הפרט ביד (הפורט בידו) ולעיל שם היא ואמרי' בירושלמי ולא הקוצר ביד, וברא"ש: בירושלמי דריש ליה מרכתיב לקט קצירך אין לקט אלא מחמת קציר וכו'.

פ"ד היו ואפילו לאחר המגל. ברב"ז (מ"ע פ"ד א') ואפילו אחר המגל. ועי' בשו"ת הרב"ז ללשונות הרמב"ם (הי"ב ס"א צ"ב) מה שהקשה מהירושלמי על פסק הרמב"ם פ"ד הי"ח במשנה חוררי וכו'. באו"ז ה' צדקה י"ח תנן חורי הנמלים וכו' הרי הן (אף) של בעה"ב, שלאחר (ושל אחר) הקוצרים וכו'.

פ"ד היו ר"י בשם רבי שמואל העליונים. באו"ז ח"א ס"י י"ח לרמפרש בירושלמי ר"י בשם שמואל (וכ"ה בריש ובפ"י סהריי בן מ"צ בפאה פ"ד י"א עלפנינו ר"ס"ג ר"י שמואל) השליונייה ר"ו והתחתונים (בד' וצמארי) והתחתונים

לבעה"ב בירוקים שכשהתבואה יבשה ומתלבנת קוצרים אותה עכ"ל.

פ"ד ה"ח לעניים בלבנים וכו'. בערוך ערך חר א' (פיזרו רל"ז) פי לבנים הן הכבושלים (בערוך השלם: מבושלים) ואיכא למימר בשעת קצירה נפלו, ירוקין שאינן כבושלים דוודאי מקודם לכן נפלו וכו'. ועי' בריש כאן.

פ"ד ה"ח לבעל הבית בירוקין. ברמב"ם (מ"ע פ"ד ה"ט) ואע"פ שנמצא שחור (בירוקים) אין אומרים הרי זה משנה העברה שספק הלקט לקט, ובכ"פ משנה שבו: שם בירושלמי.

פ"ד ה"ח שא"א לגורן באו"ז ובר"ש הנ"ל מפרש בירושלמי טעמא דר' סאיר משום דאי אפשר לגורן בלא ירקין וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ח אמר ר' יהודה דרבי ביח וכו'. בר' אמשטרדם אמר ר' יוחנן ובחילין קליד ע"א א"ל (ר' יוחנן לר"ל) אל תקניטני שב"שון יחיד אני שינה אותה דתניא ר' יהודה בן אנרא (חגרא ובירושלמי מגילה פ"א ה"א חגרא אחוי וכו') ובמנחות כ"ט סע"ב אנרא וכו') אומר משום ר' סאיר ספק לקט לקט ספק שכחה שכחה ספק פאה פאה (ו' מלות ליתא) וכו' כי אתא רבין, אמר קמה אקמה רמי ליה (ריש לקיש לר' יוחנן). ולפנינו בירושלמי כאן הקשו מקשה דנמלים אקמה דנר. ובתשובות ר"י אבן מינש סי' ז' והא דאמר' בפ' הזרוע כי אתא רבין אמר קמה אקמה וכו' מכמה הוה קשי לן ולא קמינן על פירושה משום דלא אשכחן משנה ולא ברייתא דאיכא למשמע מינה לענין קמה שספקא לקולא כי היכא דלירמי עלה האי מתניתין דחורי הנמלים שבתוך הקמה דקתני שספק לקט לקט ובימי רבינו הרב ז"ל לבתר אסתתמא לן טובא. ולא אתברר לן האי פירושא מיהו לבתר כמה שני אחזיו לן דאיכא לפרושי הכא וכו'.

פ"ד ה"ח ר"ש בן לקיש אמר דברי הכל היא וכו'. אבל בחולין הנ"ל רמי ליה ר"ש בן לקיש לר' יוחנן תנן ספק פטור וכו' אמר לו (ריש בן לקיש) אל השנה אותה אלא בלשון בן הדל והא טעמא קאמר וכו'. ועי' במלאכה שלמה מר' שלמה עדני בפ"י כאן.

פ"ד ה"ח ר' סאיר משיב את ר"י בן חנרא, בתוספתא גרה פ"י מחלוקת ר' סאיר ור"י בן אנרא.

פ"ד ה"ח ומנין שספק לקט לקט. עי' ספרי תצא (רפ"ג). ומובא בילקוט בקונדרם אחרון (ש"י, 326) ובנמוקי יוסף בב"ב (ס"י התק"ו) דאע"ג דאמרין ספק לקט וכו' ואפילו הוה ליה כספק ליכא למיחש דהא פרישו לה בירושלמי דוקא במתנות עניים ומקראי ילפי לה.

פ"ד ה"ח ר"ש ב"ג בשם ר' יוחנן עני וכו'. בחולין קליד ע"א דאמר ר"ש בן לקיש מאי דכתוב עני ורש הצדיקו וכו'. ועי' בערוך חר א'. ובאו"ז הנ"ל ירושלמי וכו' ר"ש בר נחמני (נחמן) משום (בשם) ר' יוחנן עני ורש (לפנינו במ"ס: ועשיר) הצדיקו במתנותיו. ובהגהת מרדכי בב"ב סי' תרנ"ט ובירושלמי וכו' ר"ש בר נחמני בשם ר' יוחנן (יונתן) וכו'. ובב"ב (במפורד יו"ד רנ"ט) בשם הגהות מרדכי ובירושלמי אמרין מנין שספק לקט וכו' במתנותיו יש לי ללמוד מכאן דה"ה ספק צדקה צדקה וכו' ע"ש ובשירורי ברכה (יו"ד סי' רנ"ח).

פ"ד ה"ח ר"ש בן לקיש בשם ב"ק וכו'. עי' בחולין הנ"ל. ובאו"ז הנ"ל ר' שמעון בן לוי (לקיש) בשם ב"ק וכו' אי (איך) אתה מטהר וכו'. ועי' בילקוט המכירי תהלים סומור פ"ב אות ט"ו ובבבלי סנהדרין ל"ז ע"ב משפט אביונך אי אתה מטה וכו'. ומצינו אמורא בשם ר' שמעון בן לוי, עי' סה"ד.

פ"ד ה"ח אמר ר' יוחנן וכה וכה הוא מה ששנה לנו ר"י. בר"ש: ומה היא מה ששנה לנו רבי וכו'. ובאורי' הג"ל אר' יוחנן מה היא ששנה לנו רשב"ל תעזוב וכו'. ובדרב"ז (מ"ע פ"ד ה"ט) אר"י ומה היא ששנה לנו רבי וכו'. ובילקוט שמעוני הג"ל בני' הרפוס.

פ"ד ה"ח תעזוב הנח לפניהן משלך. ת"כ קרושים פ"א פ"ג סי' ו' ובפ"י הראב"ד שם מפרש בירושלמי הנח לפניהם משלך נראה לי מדכתיב תעזוב יתירה אחד כאן ואחד בפרשת אמור.

פ"ד ה"ח אמר ר' לא כתיב וכו'. בפ"י מהר"י בן מ"צ א"ר אילא וזהו מפורש בספרי תצא (רפ"ג).

פ"ה ה"ה במשנה הרי הוא. בשקלים פ"א ה"ב הרי הן של עניים.

פ"ה ה"א במשנה אומדין אותה. בפ"י מהר"י בן מ"צ עומדין (אומדין) פ"י אומדין כדתנין התם כיצד מעבדין וכו' אלמא עי"ן עם אל"ף משתמשין במקום אחר.

פ"ה ה"א במשנה לעניים נפלה. כד' קושט' בכדי נפילה. ובמשנה ה' פ"ס בב"ב בירושלמי כד' נפלה. ובערוך (ערך פל) בפ"ה דפאה ובפ' המקבל שדה כד' נפילה. ועי"ש בהערות בעל ערוך השלם ז"ל. ובכ"מ (מ"ע פ"ד ה"ה) בכדי נפילה.

פ"ה ה"א הכא את אמר וכו'. בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ טובא זה. ובכסף משנה (מ"ע פ"ד ה"ה) בירושלמי מקשה מ"ש דהכא תנן אומדין אותה כמה לקט היה ראוייה לעשות וגבי גריש שלא לוקט תחתיו (ברישא דמתניתין) תנן כל הנינע בארץ הרי הוא י"ל עניים ומשני קנס' קנס' בי כנדיש וכו'.

פ"ה ה"א קנס' קנסו וכו'. כבאור מהר"י קורקוס (מ"ע פ"ד ה"ו) ובירושלמי וכו' קנס' קנסו מפני שעבר (ב' מלות ליתא) והגדיש (שגדש) וכו'. ובבאור מהר"ט אלנאוי לה' בכורות להרמב"ן סי' מ"ב טובא הירושלמי בשנויים. וברא"ש ור"י מוקי לה אפילו בבועיה (שני מלות ליתא) ופטור ממעשר וכו'.

פ"ה ה"א אפילו כריכות. כד' קושט' ליתא זה. וכן ליתא בפ"י מהר"י בן מ"צ וברא"ש: כרובת.

פ"ה ה"א רב"ש היא רבש"א וכו'. כד' אמשטרדם רבש"א הפקר לעניים הפקר וכביה עניים מעשרים ואוכלים. (הי מלות ליתא) ובפ"י הרא"פ ועניים צריכין לעשרן ההילה וכו'. אבל נראה שט"ס קמן שם וצ"ל עניים ועשירים אוכלים כמי שמפורש לקמן בפ"י משנה א' וב"ה אומרים אינו הפקר עד שיובקר אף לעשירים. ועי' בר"ש כאן. ובהגהת הנר"א שם נ"ב כרם כביה עניים ועשירים אוכלים. והגהתו נובעת מ"ר אמשטרדם הג"ל. ובבאור מהר"ט אלנאוי לה' בכורות להרמב"ן סי' מ"א ואמרי עוד רב אמי (אמי) וכו'. הפקר לעניים הפקר ורבי"א עניים מעשרים ואוכלים וכו'.

פ"ה ה"א א"ל ר' יסא שמענו וכו'. כד' אמשטרדם א"ל ר' יוסי וכו'. ובמלאכת שלמה מר"ש עדני בפ"י כאן: ובירושלמי מוקי לה ריש לקיש כבי"ש דאברי הפקר לעניים הפקר ור' יוחנן (בכ"ל ההוצאת ר' יוסא או ר' יוסי) מוקי לה כביה ופטור ממעשר משום דהפקר ביד הפקר וכו'.

פ"ה ה"א היא שהוא פטור ממעשרות. כד' אמשטרדם שהוא פטור ממעשרות ד"ה משום קנס' (ד' מלות ליתא) שהפקר וכו'. וכנוסחת ר"י כ"ה בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ. ובהגהת הנר"א שם נ"ב לדברי הכל. ונס זה נובע מר' אמשטרדם הג"ל. ובבאור מהר"ט אלנאוי הג"ל כנוסחת ד' אמש"י הג"ל.

פ"ה היא ר' יונתן בריה דר' יצחק ב"א . בר"ש: ר' יוחנן בריה וכו' .
ובגדה ספ"ב יצחק בר יונתן .

פ"ה היא שביעית וכו' . בשמה מקיבצת בנדרים ניג ע"א בשם הרשב"א אבל
בירושלמי משמע שאינו אסור אלא בירקות הגנה בלבד כשאר שני שבוע דגרסי'
התם משהתיר רבי להביא ירק מהויל לארץ היא שביעיה היא שאר שני שבוע .

פ"ה היא של בית ר"ג עברוה במוצי' מראסר ר' אבין וכו' . בד' אמסטרדם
עברוה במוצי' שביעית מיר (ליתא) אמר ר' אבין אין מן הדא וכו' . וכצ"ל .
ועי' באצוויר לשקלים צד 4 .

פ"ה היא וויי דא אמר דא . בד' אמסטרדם והדא אמרת דא (פי'
במשנתינו) גדיש שלא לוקט תחתיו . וכצ"ל .

פ"ה היא ר"ז ר' אבהו בשם ר"י ארבעה קבין לכור . בבבלי כ"ט ק"ה ע"ב
וכמה כרי נפילה ר' אמי אמר ר' יוחנן ארבעה סאין לכור . ובהנהג' הנר"א
הניה ארבעה קבין לכור . וזה נובע מהירושלמי כאן .

פ"ה היא ר"ז בעא קומי ר' אבהו ארבעה קבין לכור אי לבית כור איל
לבית כור . בבבלי כ"ט שם דכי את רבין אי"ר אבהו ארי"א ואמרי לה אי"ר
יוחנן ארבעה קבין לכור זרע .

פ"ה היא אי"ר אבהו בנופל לה כרי לזורעה . בירושלמי כ"ט פ"ט ה"ה אמר ר'
אבהו כרי נפלה כרי הזרע הנופל בה ועי' לעיל . ובערוך ערך של הי (פיזורו רל"ו)
ירושלמי ארי אבהו בנופל לה כרי לזורעה ובההיא אמר הכן (וכא הוא אמר
הכן) וכו' פי' אחר כרי הנפל (בערוך השלם: כרי נפילה) דהמקבל וכו' כרי
נפילה דפ"א שיעור לקט וכו' נותן הי (בערוך השלם: ר"י) וכו' ע"ש .

פ"ה ה"ב במשנה שיבולת שבקציר . בספרי תצא (רפ"ג) מכאן אמר ר'
ישמעאל (ר' מלות ליתא) שבולת של קציר וכו' ספק בעל הכית המוציא וכו' .
וכל זה ליתא במשנה והלשון שם מנומנס ונראה בעיניי שכך צ"ל בספרי שם: ספק
של עניים שהמוציא מחבירו עליו הראיה) ובמשנה ד' פ"ב דעדיות שלשה
דברים אמר ר' ישמעאל לפני חכמים בכרם ביבנה וכו' על שבולת וכו' .

פ"ה ה"ב במשנה מעשר שבולת . ברא"ש וברדב"ז (מ"ע פ"ד הי"י) מעשר
שבולת אחת (ליתא) וכו' כסתתיתא דבי"ט ובאוי' ה' צדקה י"ו ובשרידי ירושלמי
ובשו"ת מהר"ב"ח (ק"יב) .

פ"ה ה"ב במשנה דבר שלא בא ברשותי . באוי' הנ"ל דבר שלא בא לעולם ברשותו .
פ"ה ה"ב במשנה בכל . לקמן בה"ב מוכח המשנה וליתא מלת בכל . אבל בש"י איתא .

פ"ה ה"ב ארי' כהדא דתנינן וכו' . בראב"ד בעדיות פ"ב משנה ד' ובנסרא
דפאה דבני מערבא וכו' דגרסינן התם איוו וכו' שבולת שבקציר (של קציר .
ובמשנה שבקציר) וכו' ע"ש . ובר"ש ובפ"י סהר"י בן מיצ שבולת שבקציר
(כני' הנ"ל) וראשה מניע עד הקמה (לקמה) אמר ר"י שיהא (והוא שיהא) וכו' .

פ"ה ה"ב והוא שתהא יכולה להיקצר . בפ"י סהר"י בן מיצ והוא שיהא וכו' .
פ"ה ה"ב היו שתים הפנימית יכולה להיקצר עם הקמה החיצונה ואין
החיצונה וכו' . בד' אמסטרדם היו שתים הפנימית יכולה להקצר עם הקמה

(החיצונה) וכו' . ובד' קושט' היו שתיים הפנימית יכולה להקצר עם הקמה
והחיצונה (ואין החיצונה) יכולה להקצר עם הפנימית ואינה יכולה להקצר עם
הקמה הפנימית (וי מלות ליתא) ניצולת ומצלת . ובשרידי ירושלמי (87) היו
שתיים הפנימית וכו' והחיצונה (שם חסר המלה: יכולה) להקצר עם הפנימית

אין החיצונה וכו'. כמו שהוא בד' קושט' הנ"ל. וברמב"ם (מ"ע פ"ד ה"ד) היו שתי שכולות זו בצד זו, הפנימית יכולה להקצר עם הקמה, והחיצונה יכולה להקצר עם הפנימית ואינה יכולה להקצר עם הקמה, הפנימית נצלה ונצלת את החיצונה וכו'. וזה כגו' השרידי ירושלמי הנ"ל. וכן מובא שם בשם הירושלמי ברדכ"ו ובכ"ט שם.

פ"ה היב דבר שאינו ראוי להציל. בד' קושט' דבר שהוא ראוי להציל. **פ"ה** היב נשמענה מן הדא עומר וכו'. בר"ש פאה פ"ו משנה ד' ירושלמי עמר ממזרח למערב מהו שיעשה שכתה (וי' מלות ליתא) נשמענה מן הדא עמר את הראשון וכו'.

פ"ה היב ושכת את הרביעי וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ז) הנוטל עומר ראשון ושני ושלישי ושכת הרביעי אם היה שם ששי אין הרביעי שכתה וכו'. וברדכ"ו ובכ"ט שם מביאים למקור ירושלמי דילן וע"ש. ובבבאור מהר"י קורקוס מביא את הירושלמי בשנוי נוסח וז"ל ירושלמי אית תנויי תני נטל את החמישי רביעי (ליתא) שכתה ואית תנויי תני שהה כדי (וכן בכ"ט שם, ולפנינו ליתא) ליטול החמישי רביעי (ליתא) שכתה וכו'.

פ"ה היב הרביעית לידון כשורה. בר"ש ובכ"ט הנ"ל לידון כשורה ואת אמר שכתה (נ' מלות ליתא).

פ"ה היב מביא שתי שכולים ואומר אם לקט היא וכו'. בשרידי ירושלמי (38) מביא שתי שכולים ואומר אם לקט היא זו הרי יפה ואם לאו וכו' ואם לקט היא זו הרי יפה ואם לאו הרי מעשרותיה קבועין בזו (ייב מלות ליתא) וכו'. וא' אם לקט היא זו הרי יפה ואם לאו הרי מעשרותיה קבועין בזו וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ד ה"ז) שכולת של לקט שנתערבה בנדיש הרי זה מפריש שתי שכולות ואומר על אחת מהן אם הלקט היא זו הרי היא לעניים ואם אינה לקט הרי המעשרות וכו' וחוזר ומתנה כן על שכולת שניה ונותן אחת מהן לעני וכו'. ומקור הרמב"ם מהירושלמי לפי נוסחת השרידי ירושלמי הנ"ל. ובכסף משנה שם ונראה שרבינו גורם ברדכ"ו יונה וחוזר ואומר על השניה אם זו של לקט הרי יפה וכו'. וכיון לאמת. ועי' ברדכ"ו שם ובשו"ת רדב"ו ללשונות הרמב"ם (ח"ב סי' קצ"ד) וקשיא לך הנאי השנייה למה וכו' ובשו"ת מהרלב"ח סי' ק"יב.

פ"ה היב אותה שקבע בה מעשרות לקט הוא. בר"ש ובכ"ט הנ"ל שמת (ליתא) לקט הוא. וכמה דיון שכתפכו בזה לחנם עד שזכינו לנוסחת שרידי ירוש'.

פ"ה היב אמר ר' יונה וכו'. לפי נירסתנו קשה להבין מאמר ר' יונה הלא לעיל מפורש כיצד הוא עושה מביא שתי שכולים וכו' ומה זה בא ר' יונה לחדש? אבל בפ"י מהר"י בן מ"צ כאן: כיצד הוא עושה א"ר יונה מביא ב' שכולין וכו'. ולפ"ז לא גרס מה שכתוב לעיל כיצד הוא עושה וכו'. יע"ז בר"ש שהאריך בזה ובשו"ת מהרלב"ח (ק"יב) ונראה שהיה לפניהם ג' המשובשת שלפנינו בירושלמי. ובפ"י הרא"ש (בס' פי שנים) ומפ"ש בירושלמי. שלוקח שלושה (שתי) שבלים מן הנדיש ואומר על אחת מהן וכו' אם השניה היא של לקט יהיו תרומה ומעשרות הראשונה קבועין בשלישית וכו' ע"ש שנירסתו משונה משלפנינו.

פ"ה היב דהנין הכן שר"י אומר. ירושלמי גיטין פ"ג ה"ז וע"ש במלחמות להרמב"ן. ובר"ש; דתנן שר"י יומי אומר כל שחלפיו וכו' משנה היא בבכורות פ"ב. וכס' קהלה יעקב לר"י אלנאו סי' רמ"ט מביא הירושלמי ומאריך בזה.

פ"ה היב דתנינן תמן אלא מוכה וכו'. כשני ליתא מלת תמן, וכן הנכון כי משנתני היא. ועי' מבוא הירושלמי צד ל"ט ע"ב ובס' קהלת יעקב הנ"ל דתנינן תמן אלא דמוכה את העני בכל ליתא, ועי' לעיל במשנה) וכו' ובירושלמי בכורות הנדפס בימינו (ד' ט' ע"א) הני' משיבשת כמו שהוא כאן.

פ"ה היב והתני ר"ז. מלת והתני ליתא בר"ש.

פ"ה היב מחלפא שיטתיה דר"ל. מובא בר"ש ובאיוו ח"א הי' צדקה סי' י"ז וע"ש.

פ"ה היב תמן הוא זכה לו. בר"ש: תמן הוא אומר (ליתא) זכה לו. ובפ"י סה"ר"י בן מ"צ בנוסח אחר גרסינן מחלפא שטתיה דר"י אליעזר תמן הוא אומר לא זכה לו וכה אמר הרין.

פ"ה היב כשימתך השיבתי כשימתו וכו'. בר"ש: כשימתן השיבם כשימתכם שאתם אומרים דלא זכה לו ע"י חליפין איך העני זה מחליף דבר שלא ברשותו ובר"ש (ד' ראשון) כשימתו השיבו כשימתכם שאתם אומרים ע"י חליפין אין העני זה מחליף דבר שלא בא לרשותו. ובפ"י סה"ר"י בן מ"צ כשימתן השיבו כשימתכם שאתם אומרים ע"י חליפין איך העני מחליף וכו' אלא בכל הנדיש בעי לזכותו אבל בשבולת אחת לא. וברא"ש: ומסיק דלרבריהם קאמר להו משמע דבעל השדה נזיפה יכול לזכות בשביל עניים וכו'.

פ"ה היג במשנה אין מנלגלין בטופח. בערוך ערך טפח א' (פורו ר"ז) אין מנלגלין בטפח פי' ר' דניאל זצ"ל שלא ירבץ שדהו כל כך שתהא טופח על סנת להטפוח מפני שמזיק לעני וכו'.

פ"ה היג במשנה ומעשר עני וכשיחזור. בחולין ק"ל ע"ב נוטל ולכשיחזור וכו'. ובד' קישט ומעשר עני יכול (ליתא) וכשיחזור. ובש"ת הרשב"א ח"א סי' שכ"ז בעל הבית שהיה עובר ממקום למקום וצריך יסול (ליסול) וכו'. וביראים הנדפס מחדש קכ"ב שהיה עובר ממקום למקום יסול לקט וכו'. ועי' באגודה חולין (קנ"ד). ובש"ת מהרש"ם (י"ד סי' ר"ד).

פ"ה היג במשנה דברי ר' אליעזר. בסמ"ג לויין (רפ"ח) ר' אלעזר.

פ"ה היג תני המרבין וכו'. הוספתא פאה פ"ב בשנויים. ובערוך ערך טפח א' (פורו ר"ז) ירושלמי. (בערוך השלם: לעני ירושלים, ומניה לעניים ירושלמי) המרבין שדהו עד שלא ירד העני (עני) ואם (אם) היוקו של עני (היוק עני) ברובה עד שישו אסור ר"א בין כך ובין כך מניחו (מניחין) על הגדר וכו'.

פ"ה היג תמן אפשר. בר' אפשר' תמן אי אפשר. ובצ"ל.

פ"ה היג ולמי הוא משלם וכו'. בש"ת רשב"ש סי' ש"ד לכוהו משלם וכו' ופירשו עלה בירושלמי שפסדו הוא משלם וכו' ע"ש. ולפנינו אינו מבואר יפה.

פ"ה היג למירת הרין נצרכה. בחולין ק"ל ע"ב מרת חסדות שני כאן. וברמב"ם (ס"ע פ"ה ה"ח) ואם קבץ את כל הקטן וכו' הרי זה מרת חסדות. ולפנינו בירושלמי וחוספתא הנ"ל ליתא זה. ואולי הוזהר הרמב"ם ההלכה שלנו למ"ש בבבלי הנ"ל.

פ"ה היג במשנה חלקו ומעשר עני. בסמ"ג עשין (קס"א) מחלקו מעשר עני וכן זה ספריש מחלקו מעשר עני וגוהן לו. ועי' באור זרוע ה' צדקה סי' כ"ו ובהג' מרדכי כ"ב (תרנ"ו) תנן שנים וכו' נוהן זה לזה חלקו מעשר עני זה לזה חלקו וכו' ובש"ת ר"ב אשכנזי (סי' ב', מ"ז ס"ג). ובש"ת סה"ר"י ספרדני ח"א סי' פ"ה ותנן שנים. שלקחו שדה בשותפות (באריסות) זה נתן וכו'.

פ"ה היג א"ש וקרובו. בגנת מרדכי כ"ב (ר' רחוא) סי' תרנ"א ירושלמי תני

תני אב ובנו אשתו וקרובו וכו'. ומכאן הג' מרדכי הג'ל בב"י כמור יו"ד סוף סי' רנ"א. ועי' מע"ש פ"ד ה"ד מהלוקת אם אשתו פורה לו מע"ש.

פ"ה ה"ד פורין זה לזה מעשר שני. הוספתא מע"ש פ"ד ובבלי קרושין ל"ב ע"א. ובפי' מהר"י בן מ"צ: פי' מעריטין שלא יזיפו חומש כרכתיב ואם גאל יגאל איש ממעשרו וגו' ונותנין זה לזה מעשר עני. וכן פי' הר"ש. ובספ"ג עשין קס"א כירושלמי אב ובנו איש וקרובו שני אחים (אחין) ושני (שני) שותפין שהיה אחד סתם עני (ד' מלות אחרונות ליתא) נותן לו האח מעשר עני שלו (פורין וכו'). ועי' בשו"ת מהר"ם בר"ב (הוצאת בלאך) סי' שט"ז ובאו"ז ח"א ה' צדקה סי' כ"ו ובמרדכי ב"ם סי' רמ"ב ובמור יו"ד סי' של"א ובכ"י.

פ"ה ה"ד אמר ר"י וכו'. בר"ש: אמר ר' יודא תבוא מארה לכי שנותן פאה (ליתא) לאביו ומ"ע. ובהגהת מרדכי הג'ל א"ר יהודה תבוא מארה למי שמאכיל אביו מעשר עני. ועי' באו"ז הג'ל.

פ"ה ה"ד אמר מניין שאם היו שניהם עניים. בד' קושט' אמרו מניין. וקשה להבין המאמר, הלא אין תשובה על הקושיא. אבל באו"ז הג'ל הגי' כן: אמרו ומנין אם היו שניהם עניים פורין מע"ש ול"ז בלא חומש משום שנאמר אם גאל יגאל איש ממעשרו על שלו מזסיף חומש ולא על שר חבירו אמרו לו זמנין כלומר ומנין לך דתבוא לו מארה והלא הברייתא מתיר ליתן לאביו מעשר עני וכו'. וכ"ה בשם האו"ז בהג' מרדכי כב"ב הג'ל וכן נראה שהיתה הגי' גם לפני הר"ש כאן וגם לפני הרוד"א בקרושין ל"ב ע"א ע"ש בגליון. ובאו"ז הג'ל מוכן אני המחבר למד דאדם עשיר שהפריש מנכסיו לצדקה ויש לו אב עני אל יפרנסהו מצדקה שהפריש וכו' ע"ל. ועי' בדרוכי משה ביו"ד סי' ר"ב.

פ"ה ה"ד שאם היו שניהם עניים. בר"ש: אם היו שניהם עניים אב ובנו דקאמר ת"ק בשניהם עניים, ובאו"ז ובהגהת מרדכי הג'ל והוא השיב אב ובנו דקאמר אם היו תרווייהו עניים, אבל אם הבן עשיר תבוא מארה לו אם מאכיל לאביו מעשר עני אלא יפרנסהו בכבוד משלו. ועי' במרדכי כ"ב הג'ל.

פ"ה ה"ד מה ביניה לקדמיתא אלא לכשתקצור וכו'. בפ"י מהר"י בן מ"צ: גי' סיני כירושלמי מה בין כשקיבלה לכשאמר לו שלישי מה שאתה קוצר, אלא הכי קאמר לכשתקצור הכל או שלישיה של תבואה יהיה השלישי שלך נמצא באוצרו כן אין לו כלום בקמה ועני הוא ומשום הכי מותר בלקט שכחה ופאה. **פ"ה** ה"ד הבן נתחייבה שדהו. לעיל פ"ב ה"ז תמן לא נתחייבה שדהו ברשותו ברם הכא נתחייבה (לא נתחייבה) שדהו ברשותו.

פ"ה ה"ד בלקט ובשכחה ופאה וכו'. בשו"ת הרשב"ש סי' שו"ט כאותה ישנינו במס' פאה וכו' ופירשו עלה כירושלמי שפסור הוא מלשלם וכו' ע"ש. ובבאור מהר"י קורקוס (מתנות עניים פ"ו ה"ד) וכירושלמי פי' שניא היא לקט שכחה ופאה שהם (שהן) בעוובה פי' אבל מעשר הוא בנתניה ולכך צריך ליתנו וכו'.

פ"ה ה"ה במשנה שילקט בנו. בד' קושט' שילקט בנו עמו (ליתא).

פ"ה ה"ה במשנה ומי שאינו מניח וכו'. בתנחומא (היזן) פ' וישלח כך שנו רבותינו מי שאינו מניח את העניים ללקוט בתוך שדהו (ב' מלות ליתא) או מי שמניח אחד ואחד אינו מניח ללקוט (ב' מלות ליתא) או מי שמסייע אחד מתן בשעת הקציר או בשעת הבציר (ה' מלות ליתא) וכו' גבול עולים אמר הקב"ה אני שעשיתו אותך למעיה וכו' (כ"ו ליתא).

פ"ה ה"ה במשנה אל תמנ גבול עולם. ספרי הצא (רפ"ד). וכ"ה לקמן בפסק

זה הלכה ה' ובפרק ז' משנה ג'. וכירושלמי סוטה פ"ד ה"ד אל תשג (הסג) נכול עולם. וכ"ה לפנינו במשלי כ"ג י'. אבל באיזה כתבי יד שם הנוסח: נכול עולים. וכ"ה בירושלמי כאן בדפוסים המאוחרים. ובדרב"ז ה' ס"ע פ"ד ה"ב. ומס"ש בירושלמי כאן חד אמר אלו עולי מצרים וכו'. נראה ג"כ שקראו עולים. ובערוך (על א' דפוס ראשון). אל תשג נכול עולם עולים. ובפענח רוא (משפטים) לא הסיג נכול עולם. אל הקרי עולם אלא עלם כלומר נכולו של יתקי שרים וכו'. פ"ה ה"ה מתניהא כשטכר לו שרהו וכו'. כפי' מהר"י בן ס"צ: גרמינ בירושלמי אימתי כשטכר לו שדה וקמתה אבל אם מכר לו הקפה (אם אמר קפה) ושיר לו השדה פי' הקרקע שניהם אסורין פי' הלוקח והמוכר אצל זה אני קורא שדך ואצל זה אני קורא קצירך. וכן הוא בר"ש וברא"ש באיזה שנויים קלים. ובדרב"ז (ס"ע פ"ד ה"א) ואמרין עלה בירושלמי סתני' כשטכר וכו'. אבל מכר לו (כני' הנ"ל) וכו'. קצירך כלומר ושניהם אסורין בלקט וכו'. וכ"ה בדרב"ז שם פ"ו ה"ט. וכבאר מהר"י קורקוס שם: בירושלמי דמתניתין כשטכר קרקע ופירות אבל אם מכר קרקע בלא פירות אצל זה אני קורא שדך ואצל זה אני קורא קצירך וכו'. וע"ש בכ"מ.

פ"ה ה"ה בעה"ב שעושה בן וכו'. כפי' מהר"י בן ס"צ: גרמינ בעל הבית שעושה בן נוול את העניים וזועל שעושה בן נוול בעל הבית ועניים. ועי' בר"ש שמפרש זה.

פ"ה ה"ה ר"י ור"י וכו'. בר"ש: ר' ירמיה ורב יוסף חד אמר אלו יצאי (עולי) וכן כפי' מהר"י בן ס"צ: מצרים וכו'. וכן מוכח הירושלמי בערוך ערך על א' ובילקוט שמעוני משלי ר' התק"ם בשנויים. ובדרב"ז הנ"ל כני' הדפוס. פ"ה ה"ה אמר ר"א אם עשית בן וכו'. בויק"ר (פ' ל"ד) אמר ה' אבין כל המארת ה"ח כביתו (ה' מלות אחרונה ליהא) מעלה עליו הכתוב כאלו הקריב בכורים וכו'. ובסמ"ג לוחין רפ"ד והניא בה"כ וכו' ללמדך שכל מי שמתן לקט שכחה ופאה וכו'. ועי' בילקוט הנ"ל.

פ"ה ה"ו כמשנה ששכחורו פועלים וכו'. כספרי הצא רפ"ב ובילקוט שם בשדך פרס למעמר בשדה חבירו הכרי ר' מאיר וחכמים מחייבים מכאן אסרו העומר ששכחורו וכו'. ולפנינו במשנה לא נזכר ההלכה כשם ר"ס.

פ"ה ה"ו כמשנה או שחיפורו בקט. לקמן בפרק זה ה"ו במסקא דמתניתין היה כולו מחופה בקט. וגי' זו לא זכרו המפרשים.

פ"ה ה"ו העומר ששכחורו וכו'. בסמ"ג לוחין (רפ"ח) נדרויש בירושלמי דפאה כי תקצור זהו פועל קצירך בשדך (ליתא) והו בעל הבית ועל שניהם הוא אומר ושכחת. ובדרב"ז (ס"ע פ"ה ה"א) ואמר' בירושלמי עומר (העומר) ששכחורו פועלים ולא שכחו בעה"ב אינו שכחה וכו'. ועי' בר"ש כאן.

פ"ה ה"ו ר"ש ב"י וכו' ששכחורו פועלים ולא שכחו בעל הבית אינו שכחה וכו'. וכ"ה כשרירי ירושלמי (40). אבל בהמקור בתוספתא פאה פ"ג (רוצאת צ"ס) ר"ש ב"י אומר משום ר"ש אפילו אחרים עוברין בדרך וראו את העומר ששכחורו פועלין אינה שכחה עד ששכחורו כל אדם. מזה משמע שגם בעל הבית שכחו. וברמב"ם (פ"ה ס"ע ה"א) שכחורו אלו ואלו והו שם אחרים עוברין ורואין אותן בעת ששכחורו אינה שכחה עד שישכחורו כל אדם. וזה כני' דהוספתא הנ"ל. ולפני הכסף משנה שם דעה כן הגי' בירושלמי. וז"ל שם: ומס"ש שכחורו אלו ואלו וכו' שם בירושלמי ר"ש בר יודה אפי' חפרים שעברו וראו עומר

עומר ששכחו פועליו ושכחו (ולא שכחו) בעה"ב אינו שכחה עד שישכחורו כל
 כל אדם כך היא גירסת רבינו (הרמב"ם) וכו'. ועי' ברדב"ז שם. ובבבאור מהר"י
 קורקום שם ונראה דרבינו גורם ברר' שמעון שכחורו פועלים ושכחו כעל הבית
 אינו שכחה עד שישכחורו כל אדם וכו' והיא גרסא מוכרחת וכו' עכ"ל. ובר"ש:
 בכל המפרים כתוב במילתיה דר' שמעון ולא שכחו בעל הבית וכו' ואי אפשר
 לומר דגרסינן ושכחו בעל הבית וכו'. ובאמת נ"י משושבת נודמנה לרבינו הר"ש.
 פ"ה ה"ו היה עומר בעיר וכו' היה עומר בשדה וכו'. הוספתא הנ"ל וירושלמי
 מעשרות פ"ג ה"ח דבשדה הוי שכחה ולא בעיר; ופירושו שכל זמן היותו בשדה
 הוי שכחה ולא בעיר. אבל בבבלי ב"מ (י"א ע"א) מובא התוספתא הנ"ל בני'
 נפלאה דהניא היה עומר בעיר וכו' שכחורו לא יהא שכחה, יכול לא יהא
 שכחה וכו' הא גומא קשיא וכו'. וכפי' רבינו הנאל שם דילמא גזירת הכתוב
 היא דבשדה לא נהוי שכחה וכו'. וע"ש בבבלי. והרמב"ם (ה' ס"ע פ"ה ה"ב)
 מסק כנס' הכבלית הנ"ל דבעיר הוי שכחה ולא בשדה. ובהגהת הגר"א בר"ש
 כאן הגיה בירושלמי עפ"י הבבלי ע"ש. ובסדרש הנאים (צד 161) היה בעל
 השדה בעיר וכו' הרי זה שכחה ואם היה בשדה ואמר כן ושכחורו אינו שכחה
 שהשכות מעיקרו בשדה הוא השכחה אבל בעיר וכו'.

פ"ה ה"ו שהפועלין שכיחין וכו' היה וכו' שהפועלין שכיחין. בכסף משנה
 (ה' ס"ע פ"ה ה"ב) ירושלמי היה עומר בעיר ואמר יודע אני שהפועלים שוכחים
 וכו' שהפועלים שוכחים וכו'.

פ"ה ה"ו ר"ז כ"ס שמואל אף לענין מציאה כן. בירושלמי ב"מ פ"א ה"ד
 לא נזכר מזה. ובבבלי ב"מ י"א ע"א על מהנייהו ראה אותן רצין אחר מציאה וכו'
 ואמר ונתה לי שרי וכו' אמר רב יהודה אמר שמואל והוא שעומד בצד שדה וכו'.
 פ"ה ה"ו בזכר את הקשים. ברמב"ם (ס"ע פ"ה ה"ג) והוא זוכר את הקש.
 וברדב"ז שם בירושלמי ר"א בזכר את הקשין (הקשים) אהא ר"י וכו' בזכר
 את הקשין (הקשים). ועי' בכסף משנה שם.

פ"ה ה"ו במשנה ולכוסות. באגודה ולכוסות.

פ"ה ה"ו במשנה לנדיש יש לו שכחה. במהניחא דב"מ אין לו שכחה.
 ובגליון שם: יש לו שכחה.

פ"ה ה"ו ר"י אמר מן לעיל וכו'. בערוך ערך ככע (פזרו רל"ז) בפאה
 המעמר לבובעות ולכוסות ירושלמי כובעות מן לעיל כ"ד וכובע נחושה על
 ראשו לכוסות מן לרע וכו'. ועי' בר"ש.

פ"ה ה"ו הלא כמס עמדי. כפי' מהר"י בן מ"צ ודיק מרנהיב עמדי ולא עלי.
 פ"ה ה"ו לחררה גלגל. בערוך ערך חר ג' (ר' ראשון) ירושלמי חררה
 גלגל ו"א הנשרף מן הזרע. וכפי' הרא"ש לחררה ספרש בירושלמי גלגלים מלשון
 גלגל עיסה וכו'. ועי' בתו"ם.

פ"ה ה"ו א"ר יוחנן וכו' שאין אחריו עומר. ברמב"ם (ס"ע פ"ה ה"ב)
 הקצור ואם אלומות וכו'. וברדב"ז שם בירושלמי א"ר יונה (ר' יוחנן) כי תקצור
 קצירך וכו'. וכ"ה בר"ש.

פ"ו ה"א במשנה עד שיבקר אף לעשירים. בר' קישש' עד שיבקר לכל
 (ליחא) אף לעשירים וכו'. וברמב"ם (ה' נדרים פ"ב ה"ו) עד שיבקר לכל
 כשמיטה. ובתוס' סנהדרין ע"א ע"ב ד"ה ונתחן כה"א עד שיהיה הפקר בין לעניים
 בין לעשירים כשמיטה. ובחז' מהר"ם חלאוה פסחים נ"ז ע"א ותנן וכו' כש"א
 (ובדיא)

(ובה"א) עד שיפקיר בין לעניים בין לעשירים. ועי' בבב' בח"ם סי' רע"ג.

פ"ו ה"א ר' חייא בשם ר' יוחנן וכו'. מוכא בר"ש ובילקום בקטרדם אחרון (שרירי ירושלמי 326). ובשמה מקובצה ככ"ם ל' ע"ב ומפרש בירושלמי כסס' פאה על משנה זו ר' חייא בשם ר' אחא (ר' יוחנן) שעמא דב"ש וכו'.

פ"ו ה"א מה ת"ל ונמשתה וכו'. ברמב"ם הג"ל המפקיר לעניים אבל לא לעשירים אינו הפקר וכו'. ובמגדול עז ובהנ"ם וברדב"ז שם מוכא ירושלמי דילן. ובפ"ו הראב"ד בעדות פ"ד ס"ג ובגמרא דפאה דכ"ס פ"ו מפרש טעמיהה ר"ח בשם ר"י מעמון דב"ש לעני ולגר וכו' ע"ש, וכן מוכא בר"ש ובפ"ו מהר"י ב"ן מ"צ כאן. ובפ"ו הרא"ש בנדרים ס"ה ע"א ד"ה אמר כדרר"ש בירושלמי ובשביעית השממנה מה ת"ל ונמשה יש לך נמישה אחרת שהיא כזו ואי זו זו הפקר (ד' בלות אחרונה ליתא) מה זו לעניים ולעשירים וכו'.

פ"ו ה"א הבקר לבהמה אבל לא לאדם וכו'. בד' קושט' הבקר לבהמה ולא לאדם לנוים ולא לישראל לעשירים ולא לעניים וכו'. ובשמה מקובצת ב"מ ל' ע"ב אבל בירושלמי משמע דפליגי דמסיק התם הפקר (הבקר) לבהמה ולא לאדם לנוים ולא ישראל וכו'.

פ"ו ה"א דברי הכל אין הבקירו הבקר. בר"ש: זה אין הבקרו הבקר.

פ"ו ה"א לאדם אבל לא לבהמה וכו'. בד' קושט' לאדם ולא לבהמה וכו'. וכו' בשמה מקובצת ובר"ש הנ"ל. ובתוספתא פאה פ"ג מורים ב"ש וכו' שם הפקיר לאדם ולא לבהמה לישראל ולא לנוים שזה הפקר (לעניי אותה העיר וכו' ליתא בתוספתא). ע"ה בתוספתא ככל ההוצאות.

פ"ו ה"א לעניי איתה העיר אבל לא לעניי עיר אחרת. כ"ז ליתא בתוספתא פאה פ"ג. **פ"ו** ה"א ע"ד דר"י הבקירו הקבר. בהוס' גימין מ"ז ע"א ד"ה אדעתא והא דפליגי ר"י ור"ל בירושלמי דמס'. פאה בהבקר לישראל ולא לנכרי דר"י אמר הפקר הני מילי כי שקיל ליה לישראל אבל כי שקיל ליה נכרי, הפקר נמעות זאינו הפקר. ובשמה מקובצת הג"ל בפלוגתא (פלוגתא) דר"י ור"ל וכו'. ועי' בר"ש וברא"ש ובשנות אליהו וכמורי אבן כרה"ש מ"ז ע"א ובקונטרס אחרון שם. **פ"ו** ה"א כיון שאדם מבקיר דבר, מרשותו הבקירו הבקר. בד' קושט' כיון שאדם מבקיר דבר יצא (ליתא) מרשותו הבקרו הפקר. ובנדרים פ"ד ה"י כיון שאדם מבקיר יצא דבר מרשותו.

פ"ו ה"א אלא בזכיה. בנדרים הג"ל אלא בדמיה. ובדפוסים אחרונים בירושלמי שם: אלא בזכיה. ובש"ה חזת יאיר סי' מ"ח מניה בירושלמי נדרים הג"ל אלא בזכיה. ולא העיר מהני' בפאה כאן.

פ"ו ה"א הבקור את שדהו שנים ושלושה ימים חוזר בו. בתוספתא מעשרות פ"ג המפקיר את שדהו שנים וז' ימים יכול לחזור בו. ובנדרים הג"ל המבקר שדהו שלשה ימים חוזר. אבר ר' זעירא לא אמר אלא שלשה הא לאחר שלשת אינו חוזר בו (י"ב סלות אחרונה חסדות בפאה).

פ"ו ה"א חני ר' שמעון דימא קומי ר"ז אפילו לאחר ג' אינו חוזר בו. בד' קושט' חני ר' שמעון בר אבויה קומי ר"ז אפילו לאחר שלשה חוזר (אינו חוזר) בו. ובנדרים הג"ל חני ר' שמעון דימא קומי ר"ז אפילו לאחר שלשה חוזר בו. **פ"ו** ה"א בין הוא בין אחר אינו יכול לחזור בו. בנדרים הג"ל בין הוא בין אחר יכול לחזור בו ובצ"ל. וכו' בד' אמשטרדם, כאן. ובתוספתא הג"ל וע"ש. **פ"ו** ה"א שאדם מבקיר, וחוזר וזוכה. בא"ו ח"א סי' השמ"ח ובירושלמי

ובירושלמי בפאה אמרין שאם אדם מפקיר חוזר וזוכה בו וכו' ע"ש. פ"ו ה"א אם משום דבר מסויים וכו'. כפי' הראב"ד בעדות פ"ד ד' ובתוס' שאנן שם מפרש בירושלמי מפני שהוא מסויים בין שאר העמרים כלומר ולעולם דעתו עליו מפני נדלו אבל אם היה של שהי קבים או של שלשה שכחה היו ואפילו לב"ש.

פ"ו ה"א אם משום שורה וכו'. כפי' הראב"ד הנ"ל וקא מקשה ההם מה אנו (נ) קיימין אי משום שורה דיו שלשה כלומר כיון שיש בו שלשה קבין אילו יחלק לקבים היה ראוי להיות שורה שאין שורה פחותה משלשה.

פ"ו ה"א חד בא רבי אמר הדא דר"י קומי ר"ש בן לקיש. וכי"ה בר' קושטא אבל בר' אמשטרדם חד בר רבנן. ונראה שצ"ל חד בי רבי וכו'. ובמ"ק פ"ג היה חד בי רבי (וכצ"ל) אמר הדא דר' יוחנן קומי ר"ש בן לקיש. ונראה שההלמיד שאמר קומי ריש לקיש שם וכאן הוא איש אחד. וכפי' הראב"ד הנ"ל אדא ברבי אמר קומי ריש לקיש כל שהוא יכול לחלקו (לחלקו) ולעשותו שורה (בכ"ש) כלומר אף כשיחלק היא החלק ממנו ראוי להיות שורה או הוא מסויים בין שאר העמרים וכי"ה סברי ככולהו הוו שכחה. ועי' בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ כאן. ובמשנה למלך (מ"ע פ"ה ה"ז) עלה דמתניתין דמחלוקת זה דב"ש וב"ה שאלו בירושלמי מה אנו קיימין אם משום דבר מסויים דיינו (דיו) שנים אי משום שורה דיינו (דיו) ג' ותירצו וכו'.

פ"ו ה"א ר' יונה והוא בעי שועורה כל עומרי וכו'. בר' אמשטרדם ר' יונה בעי כל עומרי השדה וכו'. וברא"ש בירושלמי מפרש מעמיהו דב"ש דכיון דכל עומרי השדה של קב קב רואין וכו'.

פ"ו ה"ב וקשיא על דב"ש בנפה (במשנה: לנפא) ובגדיש וכו'. בר"ש: וקשיא לב"ש הנפה (בנפה) וגדיש דבר שהוא מסויים ואינו אמרין אינו שכחה וקשיא לב"ה וכו'. פ"ו דבר שהוא מסויים, מתוך הסברא היה נראה אפשר דבר שהוא מסויים קשיא לב"ה אמאי הוי שכחה דכיון שהוא במקום מסויים הרי הוא כאלו לא שכחו ודבר שאינו מסויים קשיא לב"ש אמאי לא הוי שכחה ושמא טעות סופר יש בירושלמי עכ"ל. אבל בהז"ם שאנן בעדות פ"ג משנה ד' הביאר בירושלמי כפי שהוא מונה מהר"ש וז"ל ובירושלמי מפרש נפה וגדר קשה לב"ה (לב"ש) בקר וכלים קשה לב"ש (לב"ה) שהרי נפה וגדר הוי דבר מסויים ואמאי הוי שכחה בקר וכלים קשה לב"ש דאינו דבר מסויים לפי שעומרים לנו וללכת משם עכ"ל. ובמשנה למלך (מ"ע פ"ה ה"ג) נראה דודאי גירסת הר"ש היא הנכונה דסברת בירושלמי היא דדבר מסויים גורם שלא יהיה שכחה וכו' ע"ש ובשנות אליהו ובהערה שם.

פ"ו ה"ב במקומו הוא עומד וכו'. במשנה למלך (מ"ע פ"ה ה"ג) בירושלמי הביאו מתני' דריש פ"ו דפאה במקומו כיצד (ליתא) היה עומד בצד הנת או בצד הפרצה ואמרו דהך מהני' כב"ש וכו' ע"ש.

פ"ו ה"ב באילו עומדין וכו'. בר"ש: תניא כהוספתא (פאה פ"ג) ובירושלמי א"ר אילעא וכו'. ובפ"י מהר"י בן מ"צ תניא וכו' על אילו עומדין נחלקו וכו'. ובירדב"ז (מ"ע פ"ה ה"ג) בירושלמי וכו' כאלו עומרים הוי (ליתא) ב"ש וב"ה חולקין. פ"ד ה"ב אמר ליה בתורה הזאת. בהוספתא ובר"ש הנ"ל אמר לי בתורה הזאת. ובירדב"ז הנ"ל אמר בתורה הזאת על (ליתא) העומר (עומר) סמוך לנפה וכו'. פ"ד ה"ב בש"א שכחה וכה"א אינו שכחה. בר' אמשטרדם כ"ש אומרים אינו שכחה וכה"א שכחה. וכצ"ל. וכן הוא לעיל במשנה ב' בפרק זה.

פ"ו ה"ב וכשנאתי אצל ר"א. בדרב"ן הנ"ל כשנאתי ושאלתי את ר"א אמר לי מורים באלו שהם שכחה (על העומר וכו').

פ"ו ה"ב לא נחלקו וכו' ושבתו שהוא שכחה. בהוספתא הנ"ל מורים באלו שאין שכחה. וכן מובאה ההוספתא במלאכת שלמה כאן. ובר"ש ובפי' מהר"י בן מ"צ כנ"ל הרפוס. ובפי' המשוניות להרמב"ם כאן. ובכר בארנו (כארו) כנמרא שהם לא נחלקו כנראה מן המשנה הזאת שאינו שכחה. ובדרב"ז הנ"ל מורים באלו שרם שכחה.

פ"ו ה"ב ועל מה נחלקו על העומר שנמלו ונתנו בצד. בהוספתא שם על העומר שהחזיקו בו להוליכו לעיר ונתנו בצד הגפה וכו'. וכן הני' בר"ש ובמלאכת שלמה שם. ובפי' המשוניות להרמב"ם כאן; אבל נחלקו כשיקח העומר להוליכו במדינה ונתנו באחד מן המקומות הנזכרות ושבתו אותו וכו'. ובפי' הרמב"ם בעדות פ"ד משנה ד' וכבר באר בגמ' שמחלוקתם הוא כשלקח העומר לשאת אותו אחר כך נתנו בצד אחד מאלה הנזכרים ושבתו לשם וכו'. ועי' בדרב"ז ובכ"ס הנ"ל ובמשנה למלך שם.

פ"ו ה"ב אמר לי הברית. כעין זה בהוספתא חלה פ"א. וכבבלי פסחים ל"ח ע"ב וע"ש בפ"י רבינו חננאל וברש"י. בר"ש ובדרב"ז הנ"ל אמר לי ברית. ובפי' מהר"י בן מ"צ: פי' נשבע לו כברית, ואיכא דאמרי ברית התורה כדכתיב על פי הדברים האלה וכו'.

פ"ו ה"ב שהיא מוכרת ונותנת קיים. עי' בבבלי כתובות ע"ח ע"ב הני מוכרת ונתנת קיים וכתום' שם ד"ה תני וכריטיכ"א שם. ובחי' הרשב"א בכתובות ע"ח ע"א ועוד גרסינן שם (בירושלמי) אפסקא דעד שלא נשאת ונשאת אמן חנינן מוכרת ונותנת קיים וכו' וירושלמי לא עבר עליו קולמס של מניה ספרים עכ"ל.

פ"ו ה"ב ר' פנחס בעא קומי ר' יוסי. ברי"ף כתובות פ"ח (ס' שכ"ו) וכנמרא דבני מערבא גרסינן ר' פנחס בעא קומי ר' יוסי וכו' ואיתא נמי כנמרא דפאה בפרק ב"ש. וכתום' כתובות ע"ח ע"א ד"ה נפלו כסס' פאה בירושלמי בפרק ב"ש (ולא זכרו הה"ס מהירושלמי דכתובות במקסו?) ר' הנחום (ר' פנחס) קמי ר' יוסף (ר' יוסי) וכו'.

פ"ו ה"ב ולמה לא תנינה מקולי ב"ש וכו'. כעין זה בבבלי כמסה מקומות לתניה גבי קולי ב"ש וחומרי ביה. עי' ערכין כ"ז ע"ב וש"ג ובאצ"ר לויטא צד 92.

פ"ו ה"ב לא אתינן סתניתא. וכ"ה בר"ש (ד' ראשון) לא אתינן סתניתא אל דבר שהוא (חומר) משני צדדן. ובד' המאוחרים בר"ש לא איתא סתני' אלא דבר שהוא חומר וכו'. והלשון לא אתינן סתני' הוא מרוק. עי' לעיל פ"א ה"א צד 2.

פ"ו ה"ב דבר שהוא חומר משני צדדן וקל משני צדדן וכו'. ברי"ף הנ"ל פירוש חומר מצד אחד דהנן ב"ה אומרים לא תמכור, וקל מצד אחד דהנן אלו ואלו מורים שאם מכרה ונתנה קיים. ורברי הרי"ף מוכח כנוסח אחר ומתוקן לגמרי בתמים דעים להראב"ד סי' רי"ט. ובפי' הראב"ד בעדוה פ"ד משנה י"ב ובכתובות וכו' מקשו לה כנמרא דב"ם ולמה לא תנינא מקולי ב"ש וכו' אבל הכא חומר מצד אחד וקל מצד אחד כלומר קולא הוא אצל האשה וחומר הוא אצל הבעל וכו'. וכתום' כתובות הנ"ל לא תני אלא דבר שהוא חומר משני צדדן וקל משני צדדן והכא קל לאשה וחומר לבעל (ה' מלות אחרונות ליתא בירושלמי רק שם כתוב: ברם הכא חומר הוא מצד אחד וקל מצד אחר, והתום' וכו'...)

בחי' הרימכ"א. וכשו"ת סתרי"ע מפאנו סי' קכ"ו הביא דברי הרי"ף הג"ל ונהוב
זמן שביאר עוד החכם ז"ל (הרי"ף) שזכרנו במאמר ירושלמי חסור מצד אחד
וקל מצד אחד ודאי הוא במל לפי שאם היה כדבריו וכו' ע"ש ובחי' סה"ר
מפראני ככתובות שם כמ"ל פאה דירושלמי וכו'.

פ"ו ה"ב חומר הוא. בר"ש. הכל (ליתא) חסור הוא מצד אחד וכו'.
פ"ו ה"ב קל הוא לעניים ואינו חומר לבעה"ב. בחומ' כתובות הג"ל א"ל
(ב' כ"ז) ליתא אבל איתא בירושלמי כהובות פ"ח ה"א) אינו חומר לבעל
הבית שמדעתו הוא מסקור. ונראה שהחוס' העתיקו הירושלמי מפ"ו ר"ח.

פ"ו ה"ב ואינו חומר לבעל הבית שאריון וכו'. צ"ל ואינו חומר לבעל. וכן בר"ש.
פ"ו ה"ב אמר ר' יודה אמרו לפני ר"ג. תוספתא כתובות פ"ח.

פ"ו ה"ב מנלגלן עלינו הישנים. בכתובות הג"ל מנלגלן חדשים על הישנים.
פ"ו ה"ג במשנה להוליכו אל העיר ושכח. בהשנות הראב"ד (ט"ע פ"ה
ה"א) להוליכו לעיר ושכחו. ועי' בכסף משנה וברדב"ו שם.

פ"ו ה"ג כמשנה באמצע השורה. בהשנות הראב"ד הג"ל באמצע שורה.
פ"ו ה"ג כמשנה שלפניו אין שכחה וכו'. כילקוט עה"ה ר' תתקל"ו ד'
שאלתיקי טובא זה לכדהניא. ובבבלי כ"ס י"א ע"א בכהני יד ג"כ הגי' דהניא.
אבל לפנינו נגמ': דתנן.

פ"ו ה"ג כמשנה היחיד וכו'. ברדב"ו (ט"ע פ"ה ה"י) כמשנה יחיד (היחיד) וכו'
מפני (ליתא) שהוא וכו' ככל (כל) השוב שכחה זבל שאינו ככל (כל) תשוב וכו'.
פ"ו ה"ג בניין לראשי שורות וכו'. מוכח בר"ש וברא"ש. ובפ"ו סה"ר בן
ט"ז: מניין לראשי השורות אר"י דכתיב כי תקצור ויטחנה מה שאתה קוצר
אחה שוכח' כלומר ממקום שהתחלת לקצור ושכחת הו' שכחה יצאו ראשי השורות
שלא התחיל (במלאכת שלמה מוכח פי' סה"ר הג"ל שלא התחלת) בהן כלל
ומשום הכי לא הו' שכחה. ובר"ש: דבירושלמי דריש מקרא דאין חשוב שכחה
אלא ממקום שמתחיל ואילך וכו'. וברדב"ו (ט"ע פ"ה ה"א) דבירושלמי יליף
ראשי שורות מקמה דכתיב כי תקצור וכו'.

פ"ו ה"ג עד כרון וכו' סוף שורות קמה. בד' אמשטרדם סוף שורות עומרים
וכ"ה בר"ש ד' ראשון ע"כ ראשי שורות כמה (בר' דסאוחרים בר"ש: קמה)
סוף שורות עמרים. ובתוי"ם והנה זכני הש"י כאשר עשיתי מהדורות האחרונות
כשהייתי יושב בישיבה בק"ק נעמדו וכו' ובא לידי משנה מסדר זרעים כתובים
בק"ף ועל כל משנה פירוש קצר וכו' ודאיתי בפירוש משנה זאת שכתב
הירושלמי בזה הלשון וכו' סוף שורות עומרים. ועי' ברמב"ם ובהשנות הראב"ד
וברדב"ו ה' ט"ע פ"ה ה"א.

פ"ו ה"ג ממקומו שבאה. בר"ש: ממקום שבאת. ועל הלשון בירושלמי
ממקום שבאה ראה באצו"ר זמא 117.

פ"ו ה"ג עד כרון ראשי שורות עומרים סוף שורות עומרים. בד' קושמ' עד
כרון סוף שורות עמרים ראשי שורות עמרים. ובד' אמשטרדם עד כרון ראשי
שורות קמה וסוף שורות עומרים, ראשי שורות עומרים וסוף שורות קמה. ובתוי"ם
מכת"י הג"ל עד כרון ראשי שורות קמה וסוף וכו' והוא גירסא נכונה מאד
עכ"ל ונראה שלהמפרש שהביא התוי"ם היה לפניו ירושלמי ד' אמשטרדם. אבל להכ"ם
(ט"ע פ"ה ה"א) ולהתוי"ם כעצמו היתה הגי' המשובשת כבירושלמי ד' וזיניציא.
פ"ו ה"ג אמר ר"י נילף וכו'. ועי' ברמב"ם הג"ל וברא"ש וככ"ם שם.

פ"ו ה"ג כיצד היו לו עשר שורות וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ה הי"א) והעומר ששכתוהו לאחוריהן וכו'. ובהשגחה הראב"ד שם מפרש לה בירושלמי עומר שכנגדו וכו' ע"ש. וברב"ז ובכ"מ. ובר"ש פאה פ"ו ג' הניא בתוספתא (פאה פ"ג) שדה שעומריה מעורכין ועימר ושכח אחד מהם אינו שכחה עד שיגמור את כל סביביו (בירושלמי כאן ליתא כל הכבא ובמ"ס כהונה בשנויים לקמן בסוף הלכה ג') והעומר שכנגדו סוכיח כיצד מי (ליתא) שהיו לו עשר שורות של עשר (עשרה) עשר עומרים ועימר אחד (כן בד"ו אבל בד"א לנכון: אחת) מהם צפון (בצפון) ודרום ושכחה הרי זה (ב' מלות ליתא) וכו'. ובמ"ס מהר"י בן מ"צ: הניא (ליתא) כיצד היו לו י' שורות של י' עומרין והתחיל לעמר שורה אחת מצפון לדרום, שכח עומר אחד בסוף השורות אינו שכחה מפני שיש לו סוכיח ולעשות שורה כשהחשוב סמורח למערב וכו'. ובמלאכה שלמה כזבא פי' מהר"י הנ"ל בשנויים.

פ"ו ה"ג אינו שכחה וכו'. בר"ש הנ"ל אין שכחה נרמין בירושלמי, ובתוספתא כתב הרי זה שכחה ומעות סופר הוא עכ"ל. ובתוספתא (הוצאה צ"מ) כתוב אין שכחה אבל בכתב יד אחר שם ליתא מלת אין.

פ"ו ה"ג עימר את הראשון וכו'. רמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ו). וברב"ז שם ירושלמי פרק ב"ש היה (ליתא) עומר (עימר) את הראשון וכו'. ובכ"מ שם ירושלמי עימר את הראשון וכו'.

פ"ו ה"ג אם אמר שכחה והכא שכחה. בד' אמשמרדם ואת אמר שהוא שכחה זכא נמי שכחה. וכ"ה בר"ש ובכ"מ הנ"ל.

פ"ך ה"ג רב כד נחת לתמן אמר אנא הוא ב"ע דהכא אתא חד סב וכו'. כעין זה בבבאריים פ"ב ה"ב ר' יוחנן אול לחר אתר ואמר אנא בן עזאי דהכא אתא חד סב וכו'. ובכמה מקומות בבבלי אמר אב"י הריני כבן עזאי בשוקי טבריא. וע"ש כוטה מ"ה ע"א.

פ"ך ה"ג התחתון משום טמון וכו'. כבבלי כוטה הנ"ל א"ל הווא מרבנן לאב"י שני הללים זה ע"ג זה וכו' מין במינו הוי טמון וכו' ע"ש ובילקום בקוגררוס אחרון (326) מובא בירושלמי. וברמב"ם (ה' רוצח פ"ט ה"י) נמצאו זה ע"ג זה מורדין מן העליון וכו'. ועי' בהשגחה הראב"ד ובכסף משנה שם: ואע"ג דבירושלמי פשט דאין מורדין מן התחתון משום שהוא טמון וכו' פסק רבינו כדמשמע ליה מנמרא דירן וצ"ע עכ"ל.

פ"ך ה"ג כי ימצא ולא ימצא בילקוט הנ"ל כי ימצא ולא כי ימצאו. פ"ך ה"ג קרא לו חבירו חשיכה. בד' קושט' קרא לו חבירו, השוכח עומר שנמלו וכו'. ובד"א: קרא לו חבירו עומר שנומלו להולכיכו לעיר וכו'.

פ"ך ה"ג עומר שנמלו והולכיכו לעיר וכו'. תוספתא פאה פ"ג. ובבלי כוטה מ"ה ע"א ומובא בר"ש וברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ד) וע"ש ברב"ז ובכ"מ.

פ"ך ה"ג מפני שזכה בו. בתוספתא הנ"ל מפני שהחויק בו. ועי' ברב"ז הנ"ל. ובבבלי כוטה מ"ה ע"א ר' שמעון בן יהודה אימר משום (ו' מלות ליתא) ר' שמעון שניהם אינן שכחה התחתון מפני שהוא טמון והעליון מפני שהוא צף (מפני שזכה בו) וכו'. וע"ש בס' באר שבע כוטה שם והעליון מפני שהוא צף בירושלמי וכו' נרמין והעליון מפני שזכה בו ר"ו אמר וכו' ע"ש. פ"ך ה"ג ר"ו אמר בווכר. בר"א: בווכר את העליון (ב' מלות ליתא) אתיא וכו' כן (במ"ס: כאן) ר"ו וכו'. וברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ד) נסל עומר להולכיכו

כי אם זכר העליון קודם שיפגע בו אין התחתון שכחה וכו'. ובהשגות הראב"ד שם הסיניא שאמרה בוזכר לעליון לא נאמדה אלא לר"ש שאמר התחתון אינה שכחה וכו' ואר"ן דדוקא בוזכר לעליון שהוא כמכוסה וכו' ע"ש, וברדב"ו שם דעת רבינו (הרמב"ם) דר' ועירא לפרושי דבריו ת"ק אתא וכו' והראב"ד ו"ל סוכר דר"ו לפרושי מלחיה דר"ש אתי ודברי רבינו נכונים וכו'. ועי' בכסף משנה שם. פ"ן היג שדה שעומריה וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ו) שני עמרים מעורבבין וכו'. פ"ן הי"ד במשנה כדברי ב"ה. בילקוט בקונדרס אחרון וברדב"ו (מ"ע פ"ד ה"א) אלו (ליתא, אבל איתא בדי קושט) כדברי ב"ה, ובמורחי (יוקרא י"ט ט') כגוי הדפוס. פ"ן הי"ד במשנה ועל כולם, בילקוט הנ"ל ליתא.

פ"ן הי"ד ר"ל בשם ר"ח רבה חצי אשכול פרט, כבאור מהר"י קירקוס (מ"ע פ"ד ה"ו) לא זכר זה, ובסמוך הני ר' חייא וכו' אשכול שלם פרט, וזה חולק על מ"ש ר"ל בשם ר"ח רבה, וכעין זה בתרוטות פ"ב היא תלמידו דר"ח רובה שאלין לר"ח רובה ואמר לון וכו' ר' לעזר בשם ר"ח רבה אין תורמין וכו'. ובכ"מ אמרו בירושלמי ר' לעזר מסך לר"ח רובה.

פ"ן הי"ד ר' אימי בשם ר"ח בקוצר וכו'. בר' אמשטרדם: ר' אמי בקוצר וכו' וברדב"ו (מ"ע פ"ד ה"ו) ר' אמי (אימי) בשם ר' חייא, ובכסף משנה שם: ר' אמי וכו' בקוצר וכו'. ולפי זה פסק כתני ר' חייא וכו'.

פ"ן הי"ד מנחם בשם ר' יונתן, ביבמות פ"ג ה"ו מנחם בשם ר' יוחנן. פ"ן הי"ד אמר ר' אבין מעמיהו דב"ש, בילקוט בק"א הנ"ל, וברדב"ו (מ"ע פ"ד ה"א) ומפרש בירושלמי אמר ר' בון (אבין) מעמיהו דב"ש לגר ליתום ולאמנה יהיה כלומר שלושה טעמא דב"ה כתיב (ליתא) לעני ולגר תעזיב אותם (ב' סלות ליתא) כלומר שנים עכ"ל, וכ"ה ברא"ש.

פ"ן היה במשנה אמ' לו יופי כח, ברדב"ו (מ"ע פ"ה ה"ח) אמרו לו יופי כחו וכו' א"ל ומה (מה) בזמן וכו' וע"ש בכ"מ.

פ"ן היה עומר שאת יכול וכו'. מדרש תנאים (צר [16]) וברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ח). ובבאור מהר"י קירקוס שם: ובספרי דרשו מדבתיב לא תשוב לקחתו עומר שאתה יכול ליטלו כילו כאחד ובירושלמי עומר שאתה יכול לפשוט ירך וליטלו וכו' ע"ש ורבינו הפס טעם הירושלמי לפי שהוא טעם נכון וקצר וכו' ובר"ש: לפשוט ירך וליטלו יצא זה שאין אתה יכול לפשוט ירך וליטלו (ח' סלות אחרונות ליתא), וכנ"י הרי"ש כ"ה בילקוט בקונדרוס אחרון (שרידו ירושלמי 327) פ"ן היה היך עבדא וכו'. במשנה למלך (מ"ע פ"ה ה"ו) וראיתי בירושלמי וכו' ושאלו על זה היך עבדא כלומר מאי בנייהו אי טעמא דמהני הוא מהאי טעמא או מהאי וחירצו דנימ וכו' ע"ש.

פ"ן היה עומר ולא גדיש, בכבלי ביב עיב עיב ואמר ר"ה עומר שיש בו סאתים וכו' ע"ש וברשבים ביב שם ר"ה תורת גדיש וכו' כדררשינן בספרי עומר ולא הגדיש, ועי' בס' יראים הנדפס מחדש ס"י קכ"ג, וברדב"ו הנ"ל ירושלמי אית הנויי תני עומר ולא גדיש וכו'.

פ"ן היה ואין תעבדינה גדיש מחלוקת שמאי והלל, בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ מחלוקת בי"ש וכ"ה, וכ"ה בר' אמשטרדם.

פ"ן היה אין תעבדינה עומר מחלוקת בי"ש והלל, בפ"י מהר"י בן מ"צ והרי"ש מחלוקת בי"ש וכ"ה, וע"ש שהאריכו לפרש הירושלמי. פ"ן היו במשנה אבל אם ראויה, ברדב"ו הנ"ל אבל היא ראויה.

פ"ן היו במשנה ענבה. ברדב"ז (מ"ע פ"ה הי"ט) ענוה. אבל בסמינ לוויין (רפ"ד) וכן שנינו ענבה של שעורין. ובפ"י ריבמ"צ (בפאה פ"א משנה ב') כאילו היא ענוה וכו'.

פ"ן היו אר"י ובלבד שבלין וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ה הי"ט) אין בה סאתים רואין את השבלים הדקות כאלו הן בריאות וכו'. וברדב"ז שם ואמרינן עלה בירושלמי אר"י (ובלבד שבלין) היו שכולות דקות רואין אותן כאלו הן ארוכות וכו'. וע"ש בכסף משנה. ובבאור מהר"י קורקוס והכי איתא בירושלמי דקות רואים איתם כאלו הם (רואין אותן כאלו הן) ארוכות, שדופות רואין אותם (אותן) כאילו הם (הן) מליאות. ובר"ש (ד' ראשון) ירושלמי וכו' ובלבד שיהיו שכולות דקות רואין אותן וכו'.

פ"ן היו במשנה את העומר ואת הקמה. בכ"ט (מ"ע פ"ה הכ"א) משנה וכו' ולא (ליתא) את הקמה.

פ"ן היו אמר רבי כתיב כי תקצור וכו'. רמב"ם (מ"ע פ"ה הכ"א). וברדב"ז שם ירושלמי אמר רבי כתיב כי תקצור וכו' מה שתחתיו קשין כלומר עומר שסכיבותיו עושרין דהיינו קציר אינו מציל משום דמה שתחתיו שדה וכו'. ולדעת המלה רבי צריכה להיות מנוקדת מלמעלה ור"ת ר' יוסי או ר' יונה. ועי' במדרש הנאים (צד 160).

פ"ן היו דברי רבי. בד' קושט' ליתא. ובתוספתא פאה פ"ג דברי ר' מאיר וברדב"ז (מ"ע פ"ה הכ"א) ירושלמי וכו' של חטין מצלת את של שעורין דברי ר' יוסי וחכ"א אינה מצלת אלא על (ליתא) וכו'. ונראה דגם כאן המלה רבי צריכה להיות מנוקדת מלמעלה בר"ה רב"י: ר' יוסי. ובכ"ט שם: אין קמת חבירו וכו' שם בירושלמי ותוספתא פ"ו (צ"ל פ"ג) פלוגתא ופסק כחכמים.

פ"ן היו חני רשב"ג וכו'. ומה אם הקמה שיפה וכו'. בתוספתא פאה פ"ג (הוצאת צ"ט) רשב"ג אומר וכו' ומה אם קמה שהורע (שיפה) כח עני בה מצלת את העומר, עומר שייפה (שהורע) כח עני בו וכו'. ובר"ש פאה פ"ז משנה ח' הניא בתוספתא רשב"ג אימר וכו' מה אם הקמה שייפה בה כח העני הרי זו מצלת את העומר שבצדה עומר שהורע כח העני בו וכו'. ועי' בספרי תצא (רפ"ב) וברמב"ם מ"ע פ"א היו וברדב"ז שם.

פ"ן היו אמר לו רבי מה אם קמה שיפה כח העני בה ושכחה הרי היא מצלת וכו'. בד' קושט' א"ל רבי מה לקמה מצלת את העומר שהורע כח העני בה יציל עומר את הקמה שיש כח העני בה. ובתוספתא הנ"ל אמרו (אמר) לו רבי מה לקמה מצלת את העומר שייפה כח העני בו יציל עומר את הקמה שהורע כח עני בה. ובר"ש שם אל רבי מה לקמה מצלת את העומר שהורע כח העני בו יציל עומר את הקמה שייפה כח העני בה, בכל הספרים כתובה היא (התוספתא) בשבוס ועפ"י הירושלמי כתבתיה כן וכו' ע"ש.

פ"ן היו במשנה סאה הבואה. ברדב"ז (מ"ע פ"ה ה"ב) במשנה סאה עקורה כו' וכן באילן ובשום ובבצלים (השום והבצלים) אינם (אינן) וכו'.

פ"ן היו במשנה ר' יוסי אימר. בתוספתא: רי"א חנינא ב"א ר' יהושע אומר.

פ"ן היו במשנה אינן מצטרפין. במשנה שבמשניות אינן מצטרפין לסאתים אלא של עניים הם (ה' מלות ליתא). וכן נראה שהיה לפני הרי"ש וכו' ברדב"ז הנ"ל. אבל בפ"י מהר"י בן מ"צ אינן מצטרפין פ"י לסאתים וכו'.

פ"ן היו במשנה רשות לעני. בד' קושט' רשות העני.

פ"ך ה"ח לבעה"ב מתניתא כרכן נמליאל. בריש ודייק בירושלמי הא אם היו (וכד' המאוחרים במ"ס יהו) שתיהן עקורות לבעה"ב כר"ג דאמר לעיל שני עוברים ובהן סאתים לבעה"ב. ובפ"י מהר"י בן מ"צ עוד נרסין שם' היו שתיהן עקורות פ"י וזה כפני עצמה וזו בפני עצמה מצטרפין והוו לבעה"ב מתני' כר"ג כ"י. וכ"ה ברמב"ם (מ"ע פ"ה ה"כ) וברב"ז שם.

פ"ך ה"ח ותיצול עקורה שאינה עקורה וכו'. בריש ועוד קאמר התם בירושלמי דהא דקתני מתני' דעקורה ושאינה עקורה אין מצטרפין והוו שכחה כששכח את הקמה החילה. ובפ"י מהר"י בן מ"צ ומקשינן בירושלמי אמאי יתהיה מצלת העקורה מפני שהיא בצד הקמה שאינה עקורה ופריק הני מילי וכו'.

פ"ך ה"ח אבר ר' יונתן. בד' אמשטרם א"ר יונה. ובר"ש ומסיק ר' יונה תפטר בקוצר שורה ומעמר (שורה) וכבר שכח את הקמה עד שלא ישכח (שכח) את העמרים אבל אם שכח העמרים תציל עקורה שאינה עקורה (ח' מלות אחרונות ליתא) דהא אמרה דבר שהוא ראוי וכו'. (לפנינו איתא זה לעיל).

פ"ך ה"ח אפילו נראית להביא. בד' אמשט' אפילו נראית לבוא.

פ"ך ה"ח בנין תבואה שבכרם. בד' קישט' כגון התבואה והכרם. וכד' אמשט' כגון תבואה וכרם. ובתוספתא פ"ג (היצאת צ"ט) כל שבאת רשות עני לאמצע כגון התבואה והכרם וכו'. ועי' בר"ש. וברא"ש ומפרש בירושלמי אע"פ שלא באה כבר אלא שעחידה לבוא וכו'.

פ"ך ה"ט במשנה תביאה שניתנה וכו'. ברב"ז (מ"ע פ"ה ה"ח) במשנה תבואה שניתנה (שניתנה) וכו' וכן באגודי (באגודי) הש"ס וכו'.

פ"ך ה"ט מחלפא שיטתיה דר"י וכו'. מובא בילקוט בקונטרס אחרון (327) ובר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ.

פ"ך ה"ט והכא שדך כגלוי. בילקוט: וכה כתיב ושכחה עומר בשדה כגלוי. **פ"ך** ה"ט ואין מיעוט אחר מיעוט לרבות הממון. בד' קישט' ואין מיעוט אחר מיעוט אלא לרבות. וכד' אמשטרם ובילקוט אלא לרבות את הממון.

פ"ך ה"י לא סוף דבר נסין וכו'. ברב"ם (מ"ע פ"ה ה"ח) ואם היה וכו' סתכין ליטול את הגס אין לו שכחה. וברב"ז שם ואמרין עלה בירושלמי אר"י לא סוף דבר נסין וכו' ואפ"י בדקין אין לו שכחה (אפ"י דקין אין להן שכחה) ע"כ (בירושלמי) וכו'. ועי' בר"ש ובה"ש ובמלאכת שלמה.

פ"ך ה"י שהתנה ע"ש בתורה וכו'. רמב"ם ותשב"ץ הג"ל. וכן פ"י הרע"ב במשנה י"א, ובתוס' רעקיא הקשה על הרע"ב, ולא זכר הירושלמי.

פ"ך ה"יא במשנה והמעמר. כאגודה והמעמר בלילה.

פ"ך ה"יא במשנה ע"מ מה שאני שכח וכו'. בתשב"ץ (ח"ב סי' י"ז) שנינו אם אמר הריני (הרי אני) קוצר ע"מ מה שאני שוכח (שכח) אני נוטל (אמול) יש לו שכחה וכו'. ילקמן בפרק זה ה"י בפסקא דמתניתין אמר הריני קוצר על מנה מה שאני שוכח אני אמול וכו'. וכן הוא בד' קישט'.

פ"ך ה"א במשנה אפילו בויה וכו'. בטדרש הנאים (צד 160) ובילקוט בקונטרס אחרון ובסמ"ג לוויין (רפ"ח) ליתא מלת אפילו. וכן ליתא לקמן בפרק זה ה"ב שמיבאה המשנה בלא מלת אפילו. וכאגודה בשדה כוית הנוטפת (הנוטפת). ומ"ש בממין הג"ל (ד' רפ"ב) כוית הנוטעה בשעתה (בשעתה) וכו'. גראה שהמלה הנוטעה ט"ס. ובערוך (נמף ב') ובפ"י המשויות להרמב"ם פ"י

פ"ז היא במשנה כד"א וכו'. כסמ"ג הנ"ל כד"א שהוא משונה (ב' מלות מהסמ"ג) בשמו וכו' בשמו שהוא (שהיה) שופכני (שפכני ולקמן בפסקא דמתניתין שופכני) או בוישני (בישני) במעשיו שהא עשה הרבה ברוב השנים כדאיחא בירושלמי. וראזענמיללער (105. 2. 2.) סביא מפאה כאן ביסין!

ובס' הארץ לספיר (149) בית שאן (נקרא אצל הסופרים היוונים) ניסא. ונראה שמקורו אצל פליניוס 5.16.1 וכירושלמי ניטין פ"א היא הוה מיסן.

פ"ח היא אמר ר' לא וכו'. מוכא במדרש תנאים (160) ובילקוט הנ"ל. ובסמ"ג הנ"ל מפרש כירושלמי מפני שנאמר ושכחת דבר שאתה שוכחו לעולם ואי אתה יודע בו אלא א"כ תשוב ותראהו (ט' מלות אחרונות מהסמ"ג בעצמו) יצא וכו'. וברמב"ם (מ"ע פ"ה הכ"ג) כד"א באילן שאינו ידוע וכו'. וברדב"ז שם ואמרין עלה כירושלמי איר אילא (לא) וכו'. ובר"ש פאה פ"ז א' והתם (בירושלמי) דריש מקרא אמר ר' לא וכו'.

פ"ח היא בצל הרקל. ברדב"ז (מ"ע פ"ה הכ"ד) בצד הרקל.

פ"ח היא היו שניהם נטופה. ברמב"ם (מ"ע פ"ה הכ"ד) היו שניהם זית נטופה ושכח וכו'. וברדב"ז שם ירושלמי ר"י בעי וכו' היו שניהם נטופין (נטופה) וכו' ע"ש ובבב"ם.

פ"ח היא היתה כל שדהו נטופה וכו'. ברמב"ם הנ"ל היתה כל שדהו זית נטופה וכו'. וברדב"ז שם כירושלמי היתה כל שדהו נטופה נשמענה מן הדא וכו' **פ"ח** היא אמר ר"ש בה יקים וכו'. וכ"ה בר"ש. אבל בכפתור ופרח פרק כ"ב ואמר ר' שמעון בן לקיש וכו'.

פ"ח היא אדריונוס הרשע והחריב את כל הארץ. בפ"י המשניות להרמב"ם ובר"ש: שבא אנדריואנוס המלך והחריב (כל) הארץ. ובכפ"י הנ"ל שבא אדריונוס קיסר והחריב את כל הארץ. ועי' שירער ח"א צד 698.

פ"ח היא והתנין נטיפה. כד' אמסט' והתנין נטיפה.

פ"ח היא נטופה נוסף שמן וכו'. בערוך ערך נספ' ב' ירושלמי נטופה נוסף שמן, מעשיו שהוא עושה הרבה, שהוא עושה זתים הרבה וכו'. ועי' בערוך ערך שפך.

פ"ח היא בישני אית רבעי מימר בישני ממש וכו'. בערוך ערך שפך (ד' ראשון) כפ"ז דפ"א בומן שהם שפכני או בישוני (בערוך השלם) ביישוני;

וכו' פ"י אחר ממקום ששמו בישאן (בע"ה: בישן) כמו חופיני ובישני (בע"ה) חיפני ובישני) וכו' ובכפ"י פ"ז פ"י הכ' הערוך מקום ששמו בית שאן וכו' ועי' בבלי מגילה כ"ד ע"ב ובאצו"ר לברכות צד 52. ובר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ בישני אית דבעי מימר כישני ממש כלומר יבשין שאין עושין שמן.

פ"ח היא הוהא מבעית לחכריה. בר"ש אית דבעי מיסמ דמבעות לחכריה כלומר שמכ"ש שאר אילנות מרוב זתים שהוא עושה. ובפ"י מהר"י בן מ"צ ואית דאמר דמכ"ש (מבעית) לחכריה כלומר מרוב הזיתין שהוא עושה מכ"ש שאר האילנות עד דעבד (דיעבד) ר' כפלין וכו'. ועי' בפיהמ"ס להרמב"ם ובהוי"ט והרמב"ם נטה לאית דאמרי כירושלמי שהאילן הזה מבוש משאר וכו'.

פ"ח היא סכין שהוא עושה וכו'. רמב"ם (מ"ע פ"ה ה"ג) וברדב"ז ובבב"ם. **פ"ח** היא עד דיעבד כל שנה. בר"ש: ובעו כירושלמי עד דעבד כל שנה ושנה ומסיק כיון שעושה רובן של שנים כמו שהוא מסויים.

פ"ח היא מתני' דב"ש דבש"א הנקר עניים הנקר. כד' קושט' מתני' כב"ש היא דבש"א אינו שכחה. וכ"ה לעיל כ"ה ה"ב בדו"ו. וחיא גירסא אמיתית.

פ"ן ה"ב במשנה שנמצא עומד . בררבו (מ"ע פ"ה הכ"ה) במשנה זית העומד . ועי' לקמן בהלכה ב' אית תנאי הני שנמצא אית תנאי הני שנמצא עומד וכו' .
פ"ן היב במשנה זית שיש בו סאתים וכו' בר"א וכו' ושכחו יש לו שכחה . במתניתא דביים ושכחו אינו שכחה . וכנ"י המתניתא דביים בתוספתא פאה פיג בר"א וכו' הרי זה שכחה עד שיהא בו סאתים . ובר"ש : ובתוספתא לא משמע הכי דתניא וכו' עד שיהא בו סאתים משמע דאם יש בו סאתים אפילו התחיל בו לא הוי שכחה וכו' . ובפ"י הרא"ש בפאה פיג (בס' פי שנים) ובתוספתא וכו' . אבל התחיל בו ושכחו לא הוי שכחה וכו' . ולקמן בפרק זה היב בד' קושמנטינא הא אם יש בו סאתים ושכחו אינו שכחה . ובד' וויניציא שם חסרות המלות : אינו שכחה . ועי' בררבו (במ"ע פ"ה הכ"ד) .

פ"ן היב במשנה אפילו כויה . בהשנות הראב"ד (מ"ע פ"א הי"ב) אפילו בויה .
פ"ן היב במשנה משחלך . בהשנות הראב"ד גי' משתהלך .
פ"ן היב א"ר לעזר כיני מתניתא של שני מלבנים ושכחו . כן מפורש במשנתינו אבל נראה שבהמשנה של ר' לעזר היה כתיב כמו שהוא בתוספתא (פאה פיג) על שני מלבנין ושכחו . ובכתיב אחר שם : נגד שני מלבנין . ולכן אמר ר' לעזר שציל של שני מלבנין ושכחו . ובמפרי הצא (רפ"ד) . ובילקוט שם (שאלוניקי רפ"א) מכאן אמרו הוית שהוא עומד על שלש שורות של שלש מלבנין . ועי' במדרש הנאים (161)

פ"ן היב בויה נוילין היא מתניתא . בד' קושמ' בויה רודין וכו' . ובירושלמי ביצה פ"א היא מאכל נירייה . ואצל העראדאט . 4.148 נמצא מושב בשם נוריא .
פ"ן היב דהני בר"א בשויה מכירו וכו' . בד' קושמ' דתניא בר"א בשלא היה מכירו אבל אם היה מכירו וכו' . ובתוספתא פאה פ"ג (הוצאות צ"ב) בר"א בזמן שאין (ליתא) מכירו אבל בזמן שמכירו רץ אחריו ונטלו (ליתא) אפילו מאה אמה (ליתא) . ובתוספתא עם הרי"ף אפילו מאה ומאה .

פ"ן היב לא על הרא איתאמרת . בררבו (מ"ע פ"ה הכ"ד) דהא בירושלמי גרסינן לאו על הדא אתמרא אלא על הדא קדמייתא כל זית שיש לו שם בשדה וכו' עכ"ל . ובתוספתא (פאה פיג) הוית שהוא על שלש שורות על שני מלבנין ושכחו אין שכחה בר"א בזמן שאין מכירו וכו' . מזה נראה שאתאמרת על בתריתא ולא על קדמייתא :

פ"ן היב כל זמן שיש לו תחתיו וכו' . ברמב"ם (מ"ע פ"א הי"ב) כל זמן שיש לעני למול שכחת הזתים המינחית בארץ תחת האילנות נוטל וכו' . וע"ש בהשנות הראב"ד . ובררבו ובכ"מ ובירושלמי פהר לה תרין פתרון וכו' . בד' קראטאשין בגליון מניה : ציל פתח (ציל פתח) חד כל זמן . וזה ללא צורך ולא היה גם לפני הררבו והכ"מ הנ"ל .

פ"ן היב פתח חורן כל זמן וכו' . בד' קושמ' פתח אחרן קודם לכן (ב' מלות ליתא) כל זמן שיש לו תחתיו יש (אין) לו בר"אשי . וכ"ה בד' ויטאמיר . ועי' בררבו ובכ"מ הנ"ל .

פ"ן היב הילכא המחבא . בר' קושמ' הילכה המחבוא ובכ"מ הנ"ל הלך המחבא .
פ"ן היב משייניח את הכרכר . בד' קושמ' ואמשט' את הכרכר .
פ"ן היב ר"א בשם ר"ש בן לקיש בר כדה . בד' קושמ' כרכרא . ובהשנות הראב"ד (מ"ע פ"א הי"ב) ופרשו בגמרא אמר ר"א כשם ר"ל בדרכא (כן הוא גם ברפוס ראשון קושמא רס"ט) . והמפרשים חשבו בר כדה לשם .

פ"ן היג אמר ר"א שהוא משייר וכו'. כד' קושט' משתלך המחבא (ב' מלות ליתא וקאי למשנתינו) אריא וכו'. ובהשנות הראב"ד הגיל אמר ר' אבון (אבהו) שסשיר כל המחבואים (שהוא משייר את המחבויין), בא ר"א לפרש וכו'.

פ"ן היג במשנה היה בוצר עקר וכו'. בסמ"ג לווין (רפ"ג ד' רפ"ב) היה בוצר עוקץ האשכול וכו'. וכ"ה בד' קושט' עקץ את האשכול.

פ"ן היג במשנה ונפל בארץ. בד' קושט' נפל מידו לארץ.

פ"ן היג במשנה בשעה שהוא בוצר. בסמ"ג לווין רפ"ה המניח כלכלה תחת הגנן לקבל הפרט הנושר (ג' מלות ליתא) היו נוזל את העניים וע"ז נאמר לא תשיג (אל תסג) גבול עולם, ובילקוט עה"ה ר' תתקכ"א מוכאה המשנה בשניים: ובפ"י על משלי לר"י ב"ן ובירושלמי דפאה אל תסג גבול עולם זה המניח סל וכו' כד' שיפול כתובה הפרט.

פ"ן היד שאלתי דחילפי. בד"א שאלתי דחילפי דחילפי (ליתא) שא"ל.
פ"ן היד שלא ירד לארץ. בבאור מהר"י קורקוס (מ"ע פ"ד הפ"ז) משום שגורם שלא יפול לארץ ולא נוזל ממש קאמר.

פ"ן היד במשנה כל שאין לה לא כתף ולא נטף. אם יש לה כתף ונטף. בד' קושט' ואמסטרדם אם יש לה כתף או נטף. וע"י לקמן בהלכה ד' מתוספתא פאה ג' יש לה כתף אבל לא נטף נטף אבל לא כתף וכו'. ובלקח טוב (תצא) אי זה הוא עוללות כל שאין לה לא כנף ולא ענף.

פ"ן היד במשנה ונטף של בה"ב. ברדב"ז (מ"ע פ"ד הי"ז) הרי היא של ביה.

פ"ן היד במשנה אם נקרעת עם האשכול. ברדב"ז (פ"ד מ"ע הי"ב) אם נקרעת וכו'.

פ"ן היד יש לה כתף וכו'. תוספתא פאה פ"ג וספרי תצא (רפ"ד) ובפ"י רה"ג במכשירין פ"ה הי"ט ובשו"ת רה"ג (בבית נכות ההלכות ח"ב 41) כל שאין לה לא כתף וכו'. ובילקוט המכירי ישעיה צ"ד 103 כנף הדפוס.

פ"ן היד אי זו היא כתף פסיגין וכו'. תוספתא הגיל. ובפ"י רה"ג הי"ט איזה הוא כתף פסיגין המחוברות בשררה (ב' מלות ליתא) זו ע"ג זו. איזה הוא נטף ענבים (ליתא) המחוברות (תלויות) בשררה ויורדות, זה בתוספתא מ"י פאה בפרק המקבל שדה ולקמן פ"י רב סעריה פ"י כתף ונטף. ובשו"ת רה"ג הגיל אי זהו כתף פתיגין (פסיגין) וכו' אי זהו נטף תלויות כולן (בשורה) ויורדת. ובערוך ערך כתף בירושלמי כתף פסיגין וכו'. וברש"י (תצא כ"ד כ"א) וראיתי בתלמוד ירושלמי וכו'. ובפ"י הראב"ד בחי"כ קדושים פ"ג פירושו בירושלמי איזהו כתף פסיגין וכו'. וע"ש בפ"י הר"ש משאנץ וכאן בפאה ובפ"י מהר"י בן מ"צ וברמב"ם (מ"ע פ"ד הי"ח) וברדב"ז ובכ"מ שם שזכרו הירושלמי. אולם בסמ"ג לווין (רפ"ז) ג' חדשה וי"ל ומפרש בירושלמי איזהו כתף כל שאין לה (ג' מלות ליתא) פסיגין וכו'. ובמזרחי (ויקרא י"ט י') ומפרש בירושלמי אי זהו כתף כל שאין לה פסיגין וכו'. וע"ש בפ"י תצא.

פ"ן היד והן שיהו כלן נוגעות בפס ירו'. ברמב"ם הגיל והוא שיהיו כל הענבים שבעוללות נוגעין בפס ירו'. וע"ש בהשנות הראב"ד. ובכ"מ שם: לפיכך ג"ל שרבינו אינו מפרש כפ"י הראב"ד אלא הכי פירושו והוא שיהיו כלן נוגעות בפס ירו' כלומר שאותם ענבים וכו'. וע"ש בבאור מהר"י קורקוס וברדב"ז שם.
פ"ן היד מעשה ששקלו וכו'. בהשנות הראב"ד הגיל לא כן הסוגיא בנמרא שהרי הקשו ע"ז והאמר ר' חייא מעשה ששקלו עוללת אחת (ליתא) בצפורי וכו'. ובר"ש (ד' ראשון) מעשה ששתלו (ששקלו) וכו'.

פ"ז היד א"ר חינוא שאם נתנה ע"ג טבלה. בהשנות הראב"ד הנ"ל וחזרו ואמרו שאם נהנו ע"ג טבלא שיהיו כולן נוגעות בטבלא וכו'. ובפ"ו הראב"ד בתוי"כ קדושים שם וראיתי בירושלמי ר' אבא בשם רב יהודא (ר' חינוא, ור' בא בשם ר' יהודה אמר לעיל והן וכו') והוא שיהא נותנה ע"ג טבלא וכו'. ועי' ברדב"ן ובכ"ם הנ"ל. ובפ"ו הרא"ש: ובירושלמי מפרש שיעור הרחקתן שאין ביניהן שיעור טבלא קמנה (ליתא) וכו'.

פ"ז היד בן לוי שנתמנה לו וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ד הכ"ז) בן לוי שנתנו לו מעשר טבל' ומצא בו עוללות וכו'. ובהשנות הראב"ד בהוספתא (פאה פ"ג) לא אמר בן וכו' ואמרו בירושלמי שעושה אותו תרומת מעשר על מקום אחר. ועי' ברדב"ן ובכ"ם ובאור מהר"י קורקוס שם. וברא"ש: בירושלמי בן לוי שנמנה (שנתמנה) לו וכו' ע"ש.

פ"ז היד ועוללות לאו של עני. ברמב"ם הנ"ל ועי' ברדב"ן ובכ"ם. **פ"ז** היד ר' אבין בשם רבנן דתמן. וכ"ה בהשנות הראב"ד שם. ובר"ש: ופריך בירושלמי ועוללות וכו' ומשני ר' אבהו וכו'. ובפ"ו הרא"ש שם: ומשני רב כהן בשם רבנן דתמן. וגי' הדפוס ר' אבין יזהר נוח. כי ר' אבין יאמר תמיד בשם רבנן דתמן.

פ"ז היד אני אומר עם הנקצות עם האשכולות. ברמב"ם הנ"ל ואם נקצת עם האשכול יש לו לעשות תרומת מעשר על מקום אחר. ובהשנית הנ"ל מן (עם) הנקצות עם האשכולות. וכ"ה בר"ש הנ"ל. וברדב"ן הנ"ל מן הנקצות וכו' כלומר כיון שנקצת עם האשכול הרי היא של בעל הכית וכו'. ובכ"ם שם אני אומר הנקצות וכו'. וככ"י רומי מן הנקצות. ובבאור מהר"י קורקוס ר"א אמר אימור מן וכו' ואפשר שרבינו נדרס אריא בנקצות עם האשכול וכו' ובילקוט המכירי ישעיה הנ"ל ר' אבון ורבנן דתמן אני אומר מן הנקצות עם האשכולות וכו'.

פ"ז ה"ד מעמא דר' יהודה. בפ"ו הראב"ד ור"ש משאנן בתו"כ קדושים (פ"א) ובפירושו כאן ראיתי בירושלמי מ"מ דר"י דכתוב ונשאר בו עוללות בנזקף זית שנים שלשה גרנרים בראש אמיר (ב' מלות אחרונות ליתא) יתר (יותר) מכאן אשכול, נראה עכשיו מזה הענין שכך פירוש של דבר וכו' ע"ש. וכ"ה בפ"ו הר"ש והרא"ש כאן. אבל בפ"ו מהר"י בן מ"צ: ר"א אשכול והרי הן לבעל הכית אר"ם מעמא דר"י ונשאר בו עוללות וגו' הא פחות מיכן (יותר מיכן) כגון נגרר יחיר אשכול הו' וחכ"א לעניים דעוללות. היא עכ"ל. ועי' ברמב"ם (מ"ע פ"ד ה"מ) וברדב"ן שם. ובבאור מהר"י קורקוס שם: ומסמך ליה בירושלמי אקרא וכו' משמע דפחות (כרעת ריבמ"צ הנ"ל) מכן לא שייך ביה עוללות וכו' ע"ש. וגם הגר"א הגיה כאן פחות מכאן אשכול.

פ"ז ה"ד נסיכות איזורי. בירושלמי סומה פ"א ה"ח איזורה דכרי ואיזורה דחמיו (דחמרי) סקפא כורתא (בירתא, ועי' אצו"ר ברכות צד 8 שורה 6) וכו'. **פ"ז** ה"ד יפה ספסוף שאכלנו. בסומה הנ"ל א"ר יונתן (ר' יוחנן) יפה וכו' מפנקריסין (מפרסקין) וכו'. ועי' מדרש תנאים צד 174 ובסומה פ"מ ה"ד. ובכפתור ופירח (פרקו מ"ב) יפה ספסוף שאכלנו בעזרותינו ספרסקין שאכלנו בזקנותינו דבימי אשתני עלמא, פי' ספסוף דבר מן התרובין עכ"ל. ועי' במעריך ערך סף ובערוך ערך פנקרס (פיוזו רל"ז) ירושלמי בפיאה (מילה אחרונה חסרה בערך השלם) בשנת פנקריסין וכו'.

פ"ו ה"ד סאה גנינון. כסוטה הנ"ל ליהא. ובערוך ערך נגן כפאה ירושלמי כנמרא דפרק כל זית וכו' בזמן שהיו הקרבנות היתה (ד' מלות ליתא) סאה ארבלית עושה סאה מלת וכו' סאה מוכסן וכו' סאה גנינים (גנינון) פי' מורסן עבה היוצא מן קמח עכ"ל ובערוך ד' ראשון המורע עבה היוצא מן הקמח. ועי' ברא"ש מכשירין פ"ב ח'. **פ"ו** ה"ד שני תמידין וכו'. בתום מנחות פ"ו ע"א ד"ה שנובהן וכתום יומא פ"ו ע"ב ד"ה מן טובא זה מכראשית רבא (פ' ס"ה) ובילקום עה"ת ר' תשע"ח בשם ר' ערן בי ר"ס. וכעין מה שאיתא כאן במשנה שבת פ"ה בעגלה שתחת האליה. ובפיהמ"ש להרמב"ם שם כמו הכבשים הנמצאות במצרים. ועי' הערארמא 3. 113. שהעיר שראה במצרים כבשים כאלה.

פ"ו ה"ד כאחד שקשר עז לתאינה. במדרש הנאים (צד 174) ומצא עז רבוצה תחת התאינה וכו'. ובחי' המאירי לביצה כ"ג ע"ב. מעשה כאחד שקצר (שקשר) עז על האינה (לתאינה) ומצא וכו'.

פ"ו ה"ד כגולה דגו כרמך. בערוך ערך סגל זיבאו ער נחל אשכול ת"י סגולא. **פ"ו** ה"ד אייתון קומיו הרין פוגלן. בירושלמי בב"ב פ"ט ה"ז ר' פריא (פריזי) אוקיר לר' יהודה נשייא (רבי) הרין פוגלן וכו'. וביחוסי (ד' לונדון 57) ובירושלמי דבתרא ר' פרידה נתן לר' יודן נשיאה ב' צנונות וכו'. ובבאור מהר"י קורקום (ה' שמיטה ויובל פ"ד ה"ז) וכ"ה בירושלמי דפאה בעוכרא דנכנס ר' לגנתו של ר' פדת (ר' פריזי) וכו' והביאו לפנינו צנונות (פוגלן) גדולים קורם כפוד משל אותה שנה, באותה שעה התיר רבי את הירק וכו'.

פ"ו ה"ד ולת אסיר ולאן ספהין אינון. שביעית פ"ט ה"א וע"ש. **פ"ו** ה"ד א-ש"ש בן חלפתא. וכ"ה בספרי האוינו (שי"ז) ועי' ככלי כהובות ק"א ע"ב. **פ"ו** ה"ד בתר יונגן עכרון' המן וכו'. בשרירי ירושלמי (41) אתון חסרו לגבי כמעל וכו' א"ל רבי וכו'. ובכת"י רומי (ש"י 356) חד זמן אתין לגביה חמריה מילא זבין ידע ליה דבש דצלין. ולפנינו ליהא.

פ"ו ה"ד ר' לעזר בי ר' שמעון אול וכו'. בר' וישאמיר כמ"ס: ראה אול וכו'. ובספר זכרון הורת משה (ה"ב, ו' ע"ב) ר' אלעזר בר' שמעון וכו'.

פ"ו ה"ה במשנה כשם שהוא כירל. בערוך (מדל ג', ד' ראשון) כשם שמדל בשלו כך מדל. וכבבלי מוק' ד' ע"ב כשם שהיא מירל בשלו וכו'.

פ"ו ה"ה ר' יהודה עבד ליה כשותף. בר"ש ורא"ש ובפי' מהר"י בן ס"צ: ר' יהודה עבד ליה כשותף ור' מאיר עבד ליה כמוכר (ה' מלות אחרונות ליהא ברור' ואיתא בר' אמט').

פ"ו ה"ה א"ל ר' אימי. בשרירי ירושלמי א"ל ר' מאיר.

פ"ו ה"ה מתוך שרוא מעכין הן עושוה. בר' אמשטרדם שהוא מעכין וכצ"ל. ובמלאכת שלמה ומשני דהכא דא"י מירל בשל עניים היינו מעמא משום דמה שמפסידין עניים בשנה זו משתכרין לשנה הבאה, דמתוך שמדל ועקר קצת נפנים אמצעיות הנפנים הנשארות מתעבות ניכח האדמה.

פ"ו ה"ה ואמר אוף הכא. המאמר מקורו לעיל פ"ה ה"ג וכאן נשנה דק בדרך אנכ. ובמלאכת שלמה זפריק נימא הכי נכי רכוז סביון שהוא מרכצה היא עושה יותר לשנה הבאה ומשני וכו' הוא לודעה ירק ולהבריחה מן העניים וכו'.

פ"ו ה"ו במשנה ובה"א יש לו. בחוספתא מע"ש פ"ה חק"א יש לו.

פ"ו ה"ו במשנה והעניים פורין לעצמן. בכבלי קדושין נ"ד ע"ב ליהא.

פ"ו ה"ו במשנה כולו לגת. בחי' הרשב"א ככ"ק ס"ס ע"ב פורין לגת.

פ"ז ה"ו אבל בשאר שני שבוע שב"ש יש לו זכו'. בד' קושט' ואמטמ' אבל בשני שבוע ב"ש אומרים יש לו זכו'. וכ"ה במע"ש פ"ה ה"ג זכר"ש כאן. ובש"ה המיוחסות במעות להרמב"ן סי' קנ"ו אבל בשאר שני שבועות כ"ה (ז"ל ב"ש) אומרים יש לו חומש ויש לו בעור ע"ד דהרין (דההין) הנא זכו'.

פ"ז ה"ו וקדשתו סאליו זכו'. בד' קושט' קדשתו זכו' שקורין עליו ההלל (ליהא). ובש"ה המיוחסות להרמב"ן הנ"ל מעתה אל יתא לו קדושה סי' שלא יהא צריך פדיון כלל בשבועית וא"א לומר כן שהרי לא נחלקו ב"ש אלא בחומש ובעור הא לקדושה סודו זכו' והירצו קדשתו סאליו למדו קרש הלולם הרי הוא כקדש שאומרים עליו הלל (כנ"ו ד' קושט' הנ"ל) זכו'. וכן הוא בחי' הרשב"א בב"ק ס"ט ע"א ובשמה מקובצת שם בשם הרשב"א.

פ"ז ה"ו ופדה במחוכר לקרקע. בהוספתא מע"ש פ"ה הכל סודים שאין פודין אותו במחוכר לקרקע. ובש"ה הרשב"א ח"א סי' תשמ"ד זכרתיא בתוספתא זכו' הכל סודים זכו' ע"ש.

פ"ז ה"ו הני רשב"ג אחד שבועית ואחד שאר שני שבוע זכו'. תוספתא מע"ש פ"ה. ובבבלי קדושין נ"ד ע"ב מובא התוספתא ורק דעת רבי אבל מדעת רשב"ג לא נזכר כלום וע"ש.

פ"ז ה"ו הני סניד זכו'. בפ"י מהר"י בן מ"צ במע"ש פ"ה ג' הני קדוש (ליהא) סלמד שאסור לאונן כקדוש.

פ"ז ה"ו מניין שהוא מעון קדוש הילולים. בד' קושט' מניין שהוא מעון חלול קדוש זכו'. ובמע"ש פ"ה ה"ג מנין שהוא מעון פדיון שנאמר (ב' מלות ליהא) קדוש זכו'. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: ומניין שמעון פדיון א"ד אבהו דכתיב קדש הילולים זכו'. ובבבבלי ופרח (פרק נ"ג) ירושלמי אמר ר"ז זכו'.

פ"ז ה"ו לא מתמנעין רבנין בין ה' לח'. במע"ש פ"ה ה"ג דרבנין דרשי (ליהא) בין ה"א לחי"ת. ובחי' הרשב"א ובשמה מקובצת ברכות ל"ה ע"א ד"ה חד זפי' הראב"ד ז"ל דלא בעין למיסר שנחליף את האותיות שה"א לחי"ת דאין משננין האותיות זכו' אבל בירושלמי אמרו דלא מתמנעי רבנן מלמדרש בין ה"א לחי"ת עכ"ל. ובחי' הרשב"א בסו"ק א' ע"ב ד"ה משקין ובירושלמי אמרו לא מתמנעי רבנן למדרש בין ה' לח' וכדאיתא גבי קדש הילולים. ועי' מ"ש באצו"ר לשבת צד 86.

פ"ז ה"ו שתי נאולות זכו'. בכפ"פ (פנ"ג) והכי תניא אם נאל ינאל איש ממעשרו שתי נאולות הם אחת של נמע רבעי ואחת למעשר שני.

פ"ז ה"ו כיני מתניתא אין לנכרי כרם רבעי כל עיקר. בד' קושט' כיני מתניתא אין כרם רבעי בסוריא כל עיקר. וכצ"ל. ובתוספתא (תרומות פ"ב) שר' יהודה אומר אין לנו כרם רבעי בסוריא זכ"א יש לו. ובחי' הרמב"ן ברה"ש י' ע"ב א"ד אלעזר (לעזר) כיני מתניתא אין לנכרי נמע (כרם) רבעי כל עיקר. ובמלאכת שלמה בתרומות פ"ה, מ', ובירושלמי זכו' אין לנכרי כרם רבעי כל עיקר אמר' בא"י זכו'.

פ"ז ה"ו ר' ביבי אמר בעי קומי ר"ז. בד' קושט' ר' ביבי א' קומי ר"ז. ובחי' הרמב"ן ברה"ש י' ע"א ד"ה ובודאי, ר' ביבי קומי ר' זירא (ועירא) בשם ר' אלעזר (לעזר) אתיא דר' יהודה (יורה) זכו'.

פ"ז ה"ו אתיא דר' יורה כב"ש זכו'. בחומ' ברכות לר"י בר"י ספאריז (כס' ברכה משולשת) ל"ז ע"א ד"ה אחליו דאתיא דר"י כב"ש ע"ד דרבנן (ררבי,

וגי' דרבנן יותר נוח כי זה דעת סתמא דגמרא ירושלמי אליבא דרבי) כמה
 'דב"ש וכו' דכותה (ורכזתיה) אין נטע רבעי בשביעית וכו'. וכתום' הרא"ש
 בברכות ל"ה ע"א וכיוצא כזה ישנו בירושלמי וכו' כמה דב"ש אמרי לא לסד
 נטע רביעי אלא ממע"ש כמה דתימא (דתימר) וכו'. וכתום' הרא"ש בקדושין
 נ"ד ע"ב (בס' מעשה רקס) וזענין זה יש בירושלמי וכו' דקאמר ההם אתיא
 דר"י כב"ש ע"ד דרבנן דר"ט (ליתא, ועי' בכבלי קדושין נ"ד ע"ב הלכה כר'
 פאיר במעשר וכו') כמה דב"ה (דב"ש) אמר לא לסדו נ"ד אלא ממעות (ליתא)
 מע"ש, כמה דאתא אמרת (דתימר) וכו'. וכבר העידותי כאצו"ר לברכות (צד
 1) שמסופק אני אם התום' הרא"ש לברכות הנן מהרא"ש. ובחי' הרשב"א בק"ק
 הנ"ל ליתא המלות: ע"ד דר'.

פ"ו ה"ו כן ר' יהודה אומר וכו'. בפ"ו הרמב"ן שם ר' יהודה אומר לא
 למדנו (למדו) נטע רבעי אלא ממע"ש. ובסמ"ג עשין (קל"ז) כרם רבעי אין לו
 וכו' וכן ישנו בירושלמי דפ"ה. ובמלאכת שלמה בתרומות הנ"ל ויש שם אצוראים
 אשר הסכימו דלא גרסינן במשנה כל עיקר אלא ר"א אין לגוי כרם רבעי וכו'.
פ"ז ה"ו כמה דתימר אין מע"ש בסוריא וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"א הי"ד
 ובפ"ט ה"א) וכשם שאין מע"ש בסוריא, כך אין נטע רבעי בסוריא וע"ש כראב"ד
 וברדב"ז ובכ"מ שם הביאו למקור ירושלמי דילן ע"ש. ועי' בתשוכות המיוחסות
 להרמב"ן סי' קנ"ו. ובחי' הרמב"ן רה"ש י' ע"א מנין לנו שאין נוהג בסוריא
 וכמדותה לי שלמדה מן הירושלמי וכו'. ובחי' הרשב"א ככ"ק ס"ט ע"ב אבל ראיתי
 לרב ר' משה ז"ל שסובר דאין נוהג בח"ל אלא ערלה בלבד אבל לא רבעי שכך
 כתב בה' מאכלות אסורות בפירוש יראה לי שאין נטע רבעי נוהג בח"ל וכו'
 ונ"ל שלמדה הרב ז"ל מהך סוגיא דגמרא דבני מערבא וכו' ע"ש ובר"ן רה"ש
 (סי' התקל"ב) ובספ"ק דקדושין. ובעיטור (פרובל צד קנ"ד) ובירושלמי לא גרסינן
 מה מעשר אינו נוהג בסוריא עכ"ל. ואפשר שצ"ל ובירושלמי גרסינן וכו'.

פ"ו ה"ו א"ל חמי מה אמר וכו'. בר' קושט' חמי מה אמר וכו'. ובשו"ת
 המיוחסות להרמב"ן הנ"ל א"ל חמי מה אמר לא אמר אלא (ליתא, ואיתא במע"ש
 פ"ה ה"ג ובשרירי ירושלמי) אלא אין לו חומש וכו'. ובחי' הרמב"ן הנ"ל אמר
 ליה מימר אמר שאין לו חומש ואין לו בעור הא שאר כל הרברים יש לו
 וכו' פי' ר' זירא קא טהדר ליה לר' ביבי דר' יהודה לאו בשיטת ב"ש הוא דב"ש
 לא אמרי אלא שאין לו חומש ובעור בשביעית אבל נוהג הוא רבעי בשביעית וכו'.
פ"ז ה"ו ר"א אין לנכרי כרם רבעי בסוריא. במע"ש פ"ה ה"ג אין לנכרי-
 נטע רבעי בסוריא. וכ"ה בחי' הרשב"א הנ"ל ובשרירי ירושלמי. ובבאר מהר"י
 קורקוס (מע"ש פ"י ה"ו) בירושלמי מע"ש ופ"ו דפאה ר"א אין לנכרי אלא נטע
 רבעי וכו'. ובל"ס מ"ס הוא. ובחי' הרמב"ן הנ"ל ור' יהודה קאמר לנכרי שאין
 נטע רבעי בסוריא (אין לנכרי כ"ד בסוריא).

פ"ז ה"ו ורכותיה שלישית ושביעית וכו'. עי' שביעית פ"ו ה"ב. וכתום'
 ברכות לר"י מפארזו הנ"ל ודיוק נמי התם (בירושלמי) דשלישית וששית שאין
 בהן מע"ש לא יהא בהן נטע רבעי א"ד אבי (זוסי) שלישית וששית אעפ"י שאין
 בהן מע"ש יש בהן מעשרות (מעשר עני, אבל במעשר שני פ"ה ה"ג: יש בהן
 מעשרות) וכו' ואין נראה לרבי וכו'. ובחי' הרמב"ן והרשב"א קדושין נ"ד ע"ב
 וכראיתא בירושלמי וכו' שלישית וששית אעפ"י שאין בהן מע"ש לא יש בהן
 שאר מעשרות. וכ"ה בר"ש וכתום' הרא"ש בברכות ובקדושין הנ"ל ובשרירי
 ירושלמי

ירושלמי. ובח' הריסב"א בקדושין שם והכי אשכחן בירושלמי דמס' טע"ש פ"ה
דבעו אליבא דב"ה כיון דגמר קדש קדש ממעשר א"כ שנה שלישית ושביעית
שאין מע"ש נוהג בו לא יהא נוהג בו כרס רבעי. ולפנינו האיבעיא אליבא
דב"ש ולא אליבא דב"ה. ועי' בהוס' ב"ק ס"ט ע"ב ד"ה קדש ובהוס' ברכות
ל"ה ע"א ד"ה אחליה. ובח' הרשב"א בב"ק הנ"ל וכי ב"ש לכד לסדו נ"ד
ממע"ש ולא ב"ה וכו' אלא ע"כ אף ב"ה ילפי ממעשר וכו'.

פ"ז ה"ו חיפה שאל את ר' יודה אמר. בד' קושמ' חיפה שאל הא ר' יודה אמר
וכו' לא לסדו הרומת תורה (תורה) וכו' לא ההא תרומת תורה נוהגת (ליהא) במדבר.

פ"ח ה"ו הני ר' יוסי בני ר' יודה ר' לעזר וכו'. בפ' הרמב"ן ברה"ש י'
ע"א הני ר"א ור' יוסי אמרו לא נתחבבו בו (ליהא) ישראל בנטע רבעי אלא
לאחר י"ד שבכשו וחלקן אר"ח וכו'. ובשו"ת המיוחסות להרמב"ן הנ"ל ועוד אמרו
שם הניא ר' יוסי ור' אלעזר אומרים לא נתחבבו וכו'. ובח' הרשב"א בב"ק הנ"ל
הני ר"י בר"י אמר ר"א בר"ש אומר.

פ"ט ה"ו אלא ממעשר שני. בפ' הרמב"ן ובח' הרשב"א הנ"ל אלא ממעשר
שני כמה דתימא אן מעשר שני בסוריא דכוותה אין נטע רבעי בסוריא כן ר'
יוסי אומר לא לסדו נטע רבעי אלא ממעשר שני (כ"ב מלות אחרונות חסרות
לפנינו ובמע"ש פ"ה ה"ג כמה דתימר אין מע"ש בסוריא, ודכוותה אין נטע
רבעי בסוריא, כן ר' יוסי בני ר' יודה אומר לא לסדו נטע רבעי אלא ממעשר
(צ"ל ממע"ש). והסופר השמיט כפאה כאן כן ממע"ש עד ממע"ש). וכ"ה בשו"ת
המיוחסות להרמב"ן הנ"ל באיזה ט"ס. ובספ"ג עשין קל"ו ובשם שאין מע"ש
בסוריא וכו' כדאיתא בירושלמי דפאה.

פ"י ה"ו והוא כשיטת בני. בד' קושמ' בשיטה כנו. ובצ"ל.

פ"יא ה"ו כתיב ובשנה החמישית וגו'. ברמב"ם (ה' מע"ש פ"מ ה"א) ובנמע
רבעי הוא אומר ואיש את קדשיו וגו'. וברדב"ן ובכ"מ שם ובירושלמי יליף לה
מהכא דכתיב ובשנה החמישית תאכלו את פרוי להוסף לכם הבואתו (ג' מלות
ליהא, ואיתא בכת"י רומי) ר"י הגלילי אומר הרי את כמוסף וכו' ע"ש ובילקוט בק"א.

פ"יב ה"ו איתא דריה"ג כר"י וכו'. בפ' הראב"ד בהו"כ קדושים (פ"ה) ספרש
בירושלמי איתא דריה"ג. כר"י דאמר מע"ש ממון בעלים הוא (ה' מלות אחרונות
ליהא בירושלמי רק הראב"ד ספרש בירושלמי כן) ור"ע ס"ל כר"ם דאמר ממון
גבוה הוא. ובפ' ר"ש משאנן שם ובגמ' פ"ז דפאה מפרש איתא דריה"ג כר"י
דאמר מע"ש ממון הדיוס הוא. ועי' מנחות פ"ב ע"א.

פ"יג ה"ו דר' יודה עושה אותו כנכסיו. מע"ש פ"א סה"א ופ"ה ה"ג. ובבבאר
מהרי"ט אלנאי לה' חלה להרמב"ן סי' א' סביא בירושלמי ומאריך בזה. וזה
להוציא מדעת השומרונים (בס' יהושע קאפ' ל"ח) ותרנוס המיוחס ליונתן דברים
כ' ו' שצריך ליתנו לכהנים. ועי' בקדמוניות ליוסף הכהן 19. 8. 4 ונפלא
בעיני כדוע לא נזכר בירושלמי כאן מסחלוקת החנאים בספרי (נשא ו') ואיש
את קדשיו לו יהיו למה נאמר לפי שהוא אומר ובשנה הרביעית יהיה כל פרוי
קדש הלולים לה' קודש לבעלים או קודש לכהנים ה"ל ואיש את קדשיו לו
יהיו בנטע רבעי הכתוב מדבר שיהא לבעלים דבריו ר' מאיר ר' ישמעאל אומר
קודש לבעלים אתה אומר קודש לבעלים או קודש לכהנים וכו' ע"ש.

פ"יד ה"ו ר"י בעי קומי ר' יוסי וכו'. בשו"ת המיוחסות להרמב"ן הנ"ל כמו שאמר
שם בירושלמי ר"י בעי קומי ר' יוסי כדבריו ב"ש (לפנינו בכל ההוצאות חסרות
המלות

המלות: ב"ש, אבל גי' הרשב"א נכונה כי האיכעיא אליבא דב"ש דס"ל דיש לו פרט ועוללות ולאו סמון נכזה הוא, וכן מוכח זה מס"ש בסמוך: ויש ציבור כב"ש מי שעשה אותו כנכסיו מהו להתחייב במעשר (שיהא חייב במעשרות) א"ל כדאמר ריב"ל וכו'. אבל בחי' הרשב"א כב"ק ס"ט ע"א וכמו שאמרו שם בירושלמי ר"י בעי קומי ר"ז כדברי מי שעשה אותן וכו'. ובבר העיריות באצו"ר לברכות (צד 78) שלהרשב"א היו כתבי יד שונים מזירושלמי.

פ"ו ה"ו דא"ר אבין בשם ריב"ל לא סוף דבר הלכה זו אלא כל הלכה וכו'. מע"ש פ"ה ה"ג ויבמות פ"ו ה"ב זכעין זה בכבלי כב"מ פוק חזי מאי עמא דבר. ובירושלמי (ב"מ פרק ז' ה"ב) המנהג סבטל הלכה. וזה סותר מעט בירושלמי דילן שרק הלכה שהיא רופפת אולינן בתר מנהגא. ובפרס לרש"י סי' קע"ד דאמרי במערבא כל הלכה שהיא רופפת בהלמוד (כבית דין) ואין אתה יודע היאך נוטה (מה טיבה) צא וראה כמה הצבור נהגו ונהג (נוהג ונהוג) זכס' הישר לר"ת (סי' תמ"א) אם ראית הלכה שהיא רופפת כב"ד וכו'. ובש"ת להרשב"א המזיחסות להרמב"ן סי' ד"ם וכמו שאמרו בירושלמי כלל על כל הדברים הנהוגים ואין מעמם ועיקרם ברור כל הלכה שהיא רופפת בדרך הלך אחר המנהג. ושם לעיל סי' ק"כ והא מעשים בכל יום מנהגא דצבורא תורה היא עד שאיתא בירושלמי כל מקום שהלכה רופפת וכו'. ועי' בש"ת הרשב"א ח"א סי' תס"ט והתי"א ותהנ"ו. וכח"ג סי' שו"ר (מוכא ככ"י בטור יו"ד סי' ר"ה) ובש"ת ראבי"ה סי' קי"ד ובתוס' ברכות לר"י בר"י מפא"ר ד' י"ד ע"א ובאור ידוע ח"א סי' שס"ב. וסי' תקס"ו ובחלק ג' (ע"ג, סי' קל"ז) ובהגדה מימוני ה' אבל פ"ו ה"ד שמוכא בירושלמי ביטנוס קלים. ובש"ת הגאונים סי' י"ד (הוצאת הרב רא"א הרכבי נ"י בהפלט) כדאמרינן כנא ין דמנהגא מילתא היא. וכ"ה בבה"ג ה' מגילה ובשאלות סי' ס"ז וכחי' הימ"כ"ן ככ"ב קס"ד ע"ב כי אמרי' מנהגא מילתא היא וכו' ובש"ת מהר"ם מרוטנבורג (הוצאת בלאך צד 277) וזוה מנהגא מילתא היא. והמקור בירושלמי כאן. ועי' בתשב"ץ ח"ג סי' ח' וסי' רנ"ד. ובמגן אבות להמארי (צד ו) והוא סה שאמרו בירושלמי ואל תבוו כי זקנה איך אלו מנהגות ובש"ת המב"ט ח"ב סי' ג"ח. ובש"ת זקן אהרן סי' קפ"ג וכמו שאמרו בירושלמי פ' מקום שנהגו כשהלכה רופפת בדרך וכו'. ובש"ת מהר"י סמראני ח"ב סי' ל"ד ובש"ת הר"ן סי' ע'. ובש"ת רשב"ש סי' שס"ו וכלל גדול אמרו בירושלמי וכו'. ובש"ת מהר"י קו"ן סי' ק"ע ועל כיוצא בזה אמרינן בירושלמי כ"ד שאין אתה יודע מה טיבן, ראה היאך הצבור נוהג וכו'. ועי' לעיל סי' קס"א.

פ"ז ה"ו ואנן חמיי ציבורא דלא מפרשין. כאו"ז ח"א סי' תקס"ו ואנן חמיי ציבורא דלא מפרשין פ"י אפירות רבעי קאי דלא מפרשין סינייהו מעשר כלומר בין להקל בין להחמיר חזי מה עמא דבר עכ"ל. וכ"ה כאו"ז ח"ד סי' קל"ו. זכס' מנוח (שביהא עשור פ"ג סי' ב') זכס' הרב שאין המנהג לבטל דבר האסור אלא לאסור את המותר ולפינן וכו' משמע שאין המנהג סבטל דבר האסור עכ"ל. ולא העיר מירוש' דילן. כעין מאמרם כאן שהכל תלוי במנהג העם. מצינו גם להעראדאם (38. 3). שסביא בשם המסורר פינארר שמהג העם הוא השליט וארון בכל הארץ.

פ"ח ה"ז כ"ד אין מע"ש חייב במעשרות. בסמ"ג עשין קל"ו כרס רבעי וכו' ואין

ואין מפרישין ממנו הרומות ומעשרות כשם שאין מפרישין ממע"ש וכך ישנו בירושלמי דמיא עכ"ל.

פ"ז ה"ו אמר ר' יונה וכו'. במע"ש פ"ה ה"ג אמר ר' יודה.

פ"ז ה"ו במשנה ר' אלעזר אומר. צ"ל ר' אליעזר אומר.

פ"ז ה"ו במשנה כרם שכולו עוללות וכו'. בהריב קדושים פ"ג וספרי ראה (רפ"ד) בשנויים.

פ"ז ה"ו במשנה אין לעניים בעוללות קודם לבציר. ברדב"ז (מ"ע פ"ד הכ"א) אין לעניים עוללות קודם הבציר.

פ"ז ה"ו עד שיהא בציר בצד הבציר. במלאכת שלמה נ"א אחרת וז"ל ובירושלמי בעי אליבא דר"א ודכחה ס"ל לר"א וכו'. ומשני דסודה ר"א בפרט שחיב אעפ"י שאין בציר. ובפרט מעמיה מקראי רדוקא בעוללות מפני שסמך הכתוב בצירת עוללות העני לבצירתו של כה"ב וכו' ע"ש.

פ"ז ה"ז וכמה הוא בציר וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ד הכ"ב) וכמה יבצור והיו זוכין בהן שלשה אשכולות שהן עושין רביע. וברדב"ז וכ"מ ישם הביאו ירושלמי דילן לסקור. ובפ"י ר"ש משאנן בתו"כ קדושים (פ"ג) ובנמרא דפאה כמה שיעור בציר שצריך להיות בכרם לחייבו בעוללות (ה' מלות אחרונות פר"ש בעצמו) דבי ר' שילא (רבית שילא, וכו' קושט' דבי ר"ש) אמרי ג' אשכולות שעושין רביעית (שהן עושין רביע). ועי' בר"ש כאן.

פ"ז ה"ז והא ר"ע מקיים תרי קראי. בר"ש ליהא זה.

פ"ז ה"ח במשנה ומשנודעו העוללות. ברדב"ז (מ"ע פ"ד ה"ד) משנודע בו העוללות

פ"ז ה"ח במשנה שכר נידולין. ברדב"ז (מ"ע פ"ד הכ"ג) שכר נידולין.

פ"ז ה"ח במשנה שכחה בערים. עי' ספרי ראה (רפ"ג).

פ"ז ה"ח במשנה וברוגליות. ברמב"ם (מ"ע פ"ה הכ"ו) ובכרם. ועי' בכ"מ שם.

פ"ז ה"ח רבנן סברין סברין מיסר קורות ופירות לא הקדישו וכו'. בד' קושט' סה רבנן סברין מיסר קורות ופירות הקדישו ואפילו תימר קורות ופירות קורות הקדישו פירות לא הקדישו. וכו' בפסחים פ"ד ה"מ.

פ"ז ה"ח שאין אדם מקדיש וכו'. בר"ש מקורש בירושלמי ובתוכפתא שאין אדם מקדיש דבר שאינו שלו.

פ"ז ה"ח דבר שהוא לה' שביעית. במשנה למלך (שמיטה וזבל פ"א ה"א) דבר שהוא לה' קדושת שביעית חלה עליו וכו' ע"ש. וכו' בפסחים הנ"ל.

פ"ז ה"ח לאוכלו בלא פדיון איפשר שאיפשר. בד' קושט' ואמטמרדם לאכלו בלא פדיון אי אפשר שאי אפשר וכו'. וכו' בכת"י רומי ובפסחים הנ"ל.

פ"ז ה"ח כלוקח לו קדרום סרמי שביעית. הרומות פ"ו ה"ו.

פ"ז ה"ח ולמה לו נן כיי דאמר ר"י. בד' קושט' ולמה לינן אמרין כיי דמר ר' יוחנן מפני שקדם גרנו (נדרו) להבקר וכו' מפני שקדם גרנו (הבקר נדרו) להקדשו. ובפסחים הנ"ל למה לי נן פהרין לה דברי הכל כהוא דמר ר' יוחנן וכו'. ועי' נדרים פ"ד ה"י.

פ"ז ה"ח אר"י מעשה היה והורו כר"י. ברמב"ם (מ"ע פ"ד הכ"ג) ואם משנודעו וכו' והרגו שכר נידורים להקדש. וככ"מ שם ואמרין בירושלמי מעשה היה והורו כר"י.

פ"ז ה"ח ורוגליות אוכין וכו'. בר"ש: דכל רוגליות ורוגליות חשוב אומן בפני עצמו ואסור לשוב מאוקן לאומן כן הוא בירושלמי.

פ"ח היא במשנה מאימתי כל ארס מותרין בלקט. בככלי הענית ו' ע"ב

דהנן מאימתי כל אדם מותרין בלקט בשכחה ובפאה (ב' מלות ליתא). ובפ"י רבינו הננאל שם דתניא וכו'.

פ"ה ה"א במשנה משילכו הנמושות. בשו"ה הרשב"א ה"א סי' שס"ח משהלכו הנמושות. ובפירש"י ב"מ י"ב ע"א משילכו נו (ליתא) הנמושות.

פ"ה ה"א א"ר יוחנן למה נקרא שמן נמושות שהן באות בסוף. בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ שהן באין (באות) בסוף. ובבבלי תענית הנ"ל וש"נ אמר ר' יוחנן סבי דאולי אתיגרא (בערוך ערך נמש אתיגרא) ריש לקיש אמר לקומי בהר לקומי. ובירושלמי לא נזכר מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש. והרמב"ם (מ"ע פ"א ה"א) פסק כריש לקיש. ובשו"ה הרשב"א הנ"ל והרמב"ם ז"ל פסק כלשון ריש לקיש וזה תמה וכו'. ובכסף משנה שם: ומצאתי בשם הרשב"א (כיון לתשובה הרשב"א הנ"ל) שמעמי שהוא סבור דר"י ור"ל לאו בדינא פליגי וכו' עכ"ל. ואולי לפי שבדעת ר' יוחנן מחולקים הבבלי והירושלמי לכן פסק כריש לקיש.

פ"ה ה"א אית הני נמושות וכו'. בערוך ערך נמש ירושלמי וכו' אית הנא הני מושות (נמושות) שהן מסמטשין ובאין (כן הוא בערוך ד' ראשון פיורו רל"ו) וי"א מתאחרין ובאין וי"א כמו מששת את כל כלי וכו'. וצ"פ מהר"י בן מ"צ אגן הניטן נמושות אבא שאול אומר מושות ובר"ש (ד' ראשון) ירושלמי אבא שאול קורא אותו ממושות (מושות) וכו'. מאן דאמר ממושות (מושות) שהן מקושטשין ובאין. ועי' בהוי"מ.

פ"ה ה"א ריב"נ היה יוצא סן הנמושות. בד"א: עם הנמושות. ובכפ"פ פרק ג"ב היה יוצא אחר הנמושות. ובמלאכת שלמה ואתא בירושלמי דריב"נ שהיה עני היה יוצא מן וכו'. ועי' בספרי (דברים מ"ו) מעשה בר' יוחנן בן נורי וכו'.

פ"ה ה"א הני מתנת עניים וכו'. רמב"ם (מ"ע פ"א ה"ג) ובכ"מ שם. וברב"ז (שם ה"א) ומהך לשון הירושלמי משמע שאין מותר אחר זמן זה אלא לבעל הידה דגרסינן מתנות (מתנת) עניים וכו'.

פ"ה ה"א שם פאה לעצמן. בר' אמט' וקושט' שם פאה לעצמו.

פ"ה ה"א הני רשב"י לעני ולגר תעוב אותם ולא לעורבין ולעמלפים. בחולין קל"ד ע"ב א"ל (רב ישת) לעני ולגר תעוב אותם ולא לעורבים ולא לעמלפים. ועי' בה"ג (ד' ברלון צד 639). ובשו"ה הלכות קטנות לר"י חאגיו סי' רמ"א מדאבר מר לעני ולגר תעוב אותם ולא לעורבים וכו'.

פ"ה ה"א שהן חביבין הן באין על אחר. בר"ש (ד' ראשון) הן באין על יותר ואית דגרסי לאלתר. ובפ"י מהר"י בן מ"צ לאלתר. וברמב"ם (מ"ע פ"א ה"א) מאימתי כל אדם מותרין בפרט וכו'. וברב"ז שם ירושלמי וכו' על אהר כלומר לאלתר. ובבבאי דמהר"י קורקוס שם זפי' בירושלמי למה הכרס לא תלו בנמושות לפי שהענבים חביבים כאים על יותר וי"ג על אהר וכו'. ועי' באצו"ר ברכות צד 25.

פ"ה ה"א מפני שהן צנה. בר' קושט' מפני שהוא צנה. וב"ה בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ. וברב"ז (מ"ע פ"א ה"א) מפני שהם צינת. וכד' אמשטרדם: שהן ימי צנה. **פ"ה ה"א** שמהך שהוא יורע שהוא מביא פרנסתו. בר"ש: שמהך שהוא יורע שאינו מביא פרנסתו אף הוא אינו יוצא. וכן הוא בר' אמשטרדם.

פ"ה ה"ב במשנה ועל מ"ע וכו'. באגודה נאמנים על הלקט וכו' ועל המעשר בשעתו (ג' מלות ליתא) ועל מעשר עני בכל שנתו וכו'.

פ"ה ה"ב במשנה אינן נאמנים אלא על דבר שכן דרך בני אדם. וב"ה במתניהא דב"ס. אבל במשנה שבמשנתה אלא על דבר שבני אדם נרגין כן.

פ"ה ה"ב עד מקום שדרכו לילך ולבוא. כעין זה בב"מ פ"ה ה"ג ר"י כ"פ
עד מקום שדרכו לילך ולבוא בו ביום. וברמב"ם (ה' מעשר פי"ב הי"ב) והוא
שיהיה קרוב מן הגזון כרו שיצא ויבא בו ביום. וז"ל בר"ש.

פ"ה ה"ב ואיפשר כן אלא וכו'. בכפתור ופרח פרק נ"ב ואפשר כן בתמיה
א"ל אין מיכא (אלא מכא) ציבחר (ציבחד) ומיכא ציבחד כורא סליק פירוש ציבחד
מעט עכ"ל. ובר"ש ירושלמי וכו' לילך ולבוא (ולבוא) וכו' מינה (מיכא) ציבחר וכו'.

פ"ה ה"ב כודה (צ"ל כורה) סלק. אח"כ התחלת המאמר ר' לעזר דרומיה
בעי קומי ר"י. ובמלאכת שלמה כאן: ובירושלמי גרסינן סלק ר"א דרומיה בעי
וכו'. ובפני משה: כד הוא סלק ר' אלעזר דרומיה כשעלה לכאן ר"א הקשה
לפני ר"י וכו'. והבינו שהמלה סלק מוסכת למטה. ולא כן הוא כי מוסכת למעלה.

פ"ה ה"ב שאין אדם עושה בדבר ערוה. במלאכת שלמה: דאין דרך עני לעשות
ערמה (ערוה) בדבר זה דהיא מילהא דעבירא לנלוי וכו'. וכן הגיה הפני משה כאן.

פ"ה ה"ב ר' לעזר וכו'. ברמב"ם (מעשר פי"ב הפ"ז) ובחי' מהר"י קורקוס
שם ובשו"ת מהר"ם ח"א סי' ח"ד וכן מוכיח בירושלמי וכו' כשם שלא נחשדו
וכו' לא נחשדו ליום וכו'.

פ"ה ה"ב כשם שלא נחשדו וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פי"ב הפ"ז ועי' בר"ש.

פ"ה ה"ב ר' מנא בעי וכן לוי וכו'. במלאכת שלמה דגרסי' התם ר' מני
בעי וכן לוי נאמן לעולם אפי' בשביעיה פי' אם אומר פירות הללו מע"ר של
ששית הן מהו שיהא נאמן וכו' וסלקא הבעיא בתיקו.

פ"ה ה"ב כינו מתניתא אינן נאמנין אלא על דבר שכן דרך בנ"א נוהגין
כן. בר' קושמ' ואממטרדם ליתא מלות: שכן דרך. וכנוס' ד' ויניציא כ"ה
לפנינו מפורש במשנה ומה זה כינו מתניתא? אבל נראה שלפני הגמרא ירושלמי

היתה הגי' בהמשנה כמו במשנה שבמשניות אלא על דבר שבנ"א נוהגין כן,
זהגירו בהמשנה המלות: שכן דרך. ובר"ש: מפרש בירושלמי היכא מתניתא אין
נאמנין אלא על דבר שדרך (שכן דרך) בנ"א נוהגין (נוהגין) כן וכו'. ובמלאכת
שלמה והר"ש שירילוי ז"ל מצאתי שכתב בפירוש הירושלמי ה"ג כינו מתני' אין
נאמנין אלא על דבר שדרך בנ"א נוהגין כן וכו' עכ"ל. וזה נובע מפי' הר"ש הג"ל.

פ"ה ה"ג במשנה נאמנין על סעודה של אורו. בר' קושמ' ובמשנה שבמשניות
שעורה של אורו וכו'. וז"ל ברמב"ם ה' מעשר פי"ב ה"ד וברא"ש. ובמתניתא דב"מ
במ"ם: אורו של אורו. ובתרומות פ"א ה"ד הנע עצמך שהיתה שעורה של אורו וכו'.

פ"ה ה"ג במשנה נאמנין עליו בין חי וכו'. בר' קושמ' ובמתניתא דב"מ
ובמשנה שבמשניות אין (ליתא) נאמנין וכו'. וז"ל ברמב"ם הג"ל.

פ"ה ה"ג במשנה נאמנין על הפול ואינן נאמנין על הגריסין. בכפ"פ פנ"ב
(תשי"ז) נאמן על פול ועל גריסין בין היין וכו'.

פ"ה ה"ג פשיטא ליה שהוא נאמן וכו'. בר"א: פשיטא לן וכו'. ובר"ש (ד'
ראשון) פשיטא לי וברמב"ם (ה' מעשר פי"ב ה"ג) חייבין הללו וכו' ובכאור מהר"י
קורקוס שם ובספרים שלנו (ברמב"ם) כתוב חייבין וכו' אינן נאמנין וכו' אלא

שהירושלמי קשה על זה ואולי גרסא אחרת מצא שכתוב בה אינו נאמן וכו'
אלא ודאי אינו נאמן גריס בירושלמי וכו'. ובמרדכי ב"ם (פ"ט, סי' הקט"ד ד'
דיתא) כתב רב האי נאן כל המועין תמורת המנהג וכו' ובפ"ה דפאה משמע

דאפילו במקום שגו לא מהימן וכו'. וכונתו לירושלמי דילן דאי בעי אמר חמים
ניהן לי ועשיתים פת דנראה בירושלמי דאינו נאמן, וגירסתו היתה כני' הרמב"ם אינו
נאמן

נאמן. ועי' כרי"ש. טוב ראיה בשו"ה מהר"י מפראני ח"ב סי' כ"ח (ד' ט"ז ע"ב) דמסתעיין הך סברא מהא דאמרי' בפ' בהרא דרמאי (צ"ל פאה) דהנן נאמנים וכו' ואע"ג דאית ליה כנו וכו' ע"ש.

פ"ח ה"ג הכל יודעין וכו'. כרי"ש: ואמרינן בירושלמי דאפילו (ליהא) הכל יודעים שרוב (גנ"א) מוכנסו (מכנסו) לקט (אפילו בן) אין נאמן לומר קמח ופת ניתן לי (ה' מלות ליהא). ושם להלן כרי"ש (דפוס ראשון) הכל יודעים שרוב מכנסו לקט אפילו בן לוי (ב' מלות ליהא, ופי' אפילו בן לוי שנאמן לעולם כמו שהוא במשנה ג') אינו נאמן. ועי' ברא"ש. ובמלאכת שלמה: ובירושלמי אמרינן דאפי' הכל יודעין שרוב מכנסו לקט אין נאמן לומר קמח ופת ניתן לי וכו'.

פ"ח ה"ג מקום שנהגו להיות דורכין. הוספתא פאה פ"ד בשנויים. ובערוך ערך נקף ב' ירושלמי מקום שנהגו להיות דורכין וכו'. ובערוך השלם בנ"ג: דורסין, ומטן כזה על דפוס קדאמאשין שבמ"ס כ"ה שם. וע"ש. ובר"ש כאן. ובמלאכת שלמה: להיות מוסקים ס"א מוחנים.

פ"ח ה"ד רבית אסי בשלזן וכו'. כרי"ש: אלין דבי אסי וכו'. וכן בדי קושט'. ובכפתור ופרך פרק כ"ח (79) וכדאיהא בירושלמי מס' פאה פרק בתרא גבי שכן דרך בעה"ב להיות מוציא מאילפסו (מלפסו) רבי (רבית) אסי בשלי ירק אנשין מתקנתיה סלק גמליאל זוגה ותקניה מאילפסיה (מן נוה לפסא). ובבבאיר מהר"י קורקוס על הרמב"ם (ה' מעשר פי"ב הי"ד) ובירושלמי אלין ר' אסי (כנ"י הכפוי) וכו' מנו לפסאה. והני' דבית אסי יש לה על מה לסמוך. בירושלמי פסחים פי' ה"ג בנייה ביתיה דאסי וכו'. ובכתובות פי"ב הי"ג ספרוי דאסי, ובעיטור (קיום ד') נ"ד) מוכא הירושלמי דאמרינן שפרויי דאסי. ובשו"ת ריב"ש סי' קל"ו דאמרינן אלין ספרוי דאסי. ועי' אצוויר מעשרות צד 122.

פ"ח ה"ה במשנה אין פותחין וכו'. בילקוט שמעוני עה"ת ר' התקליח אין פותחין לעני העובר ממקום למקום (ג' מלות ליתא) מחצי קב היטין וקב שעורים דברי ר' יהודה (ג' מלות ליתא) ר"ו (ר"ם) אומר חצי קב וכו' ועי' בספרוי (תבא, ש"ג) מכאן אמרו וכו' דברי ר' יהודה רבי אומר חצי קב.

פ"ח ה"ה במשנה וקב שעורים וכו'. במס"ג (עשין קס"א) או קב שעורים וכו' או (ליתא) קב נרוגרות וכו' מוזן שלש (שתי) סעודות.

פ"ח ה"ה במשנה רמ"א חצי קב. בלקח טיב (ראה) רמ"א חצי קב חטים (ליתא). **פ"ח** ה"ה במשנה קב וחצי כוסמין. ברדב"ז (מ"ע פ"ו הי"ח) וקב (קב) וחצי כוסמין כך הוא הנוסחא בכל הספרים וא"כ קשיא על רבינו שכתב (שם) אם מן הכוסמין וכו' לא יפחות מקב, וצריך לומר שכך היתה גרסתו במשנה וכו'. **פ"ח** ה"ה במשנה רע"א רביעית. בלקח טוב הגיל רע"א רביעית יין (ליתא). **פ"ח** ה"ה רע"א פרס. עי' ערוך ערך פרס.

פ"ח ה"ה רובע אורו כולה תבלין. בר' אמשטרדם וקושט' עוכלא תבלין. וכן כרי"ש. ובפי' רבינו חננאל בעירובין כ"ט ע"א ומותיב עלה מהא דתני בפאה בפרק האחרון בירושלמי וקרוב לענין הזה בספרוי דבי רב (עי' ספרוי תבוא סי' שיג ולפינו חסר שם מה שהכיא הריח) ר"ש בן אלעזר אומר עוכלא תבלין וליטרא ירק עשרה אגוזין וכו'. ובכפתור ופרח (פרק מ"ד) ותני רובע אורו כולה תבלין וכו' כלה תבלין פירוש כל שהוא עכ"ל. ובילקוט בקונדרם אחרון (327) וכל עוכלא תבלין והרכיב שתי הנוסחאות ביחד. וברמב"ם (מ"ע פ"ו הי"ח) לא זכר מכולה תבלין. ובפיוט לפרשת שקלים וכל עומר שבעה רבע וכלה והכלה

והכלה אחד, סמאה ועוד. בסאה. ובכה"ג ריש ה' חלה כולו בדבצרה. ועי'
אצו"ר לביצה צד 31, ובהג' הרש"ש (פסחים ק"ט) כלה זו אינו יודע מה היא וכו'.
פ"ח ה"ה שלשת קבין. בר"ש בירושלמי תני וכו' שלושים קב חרובין וכו'.
עשרים (עשרה) אנונים, ובפ"י מהר"י כן מ"צ כני' הדפוס.

פ"ח ה"ה רביעיה שמן. בילקוט הנ"ל כרי רביעיה שמן.

פ"ח ה"ה שני רימונין. בד' קושט' ג' רימונין.

פ"ח ה"ה ואתרוג אחד. בד' קושט' ליתא וברמב"ם (מ"ע פ"ו ה"ח) איתא.

פ"ח ה"ה מ"ט ואכלו בשעריך וכו'. ספרי ראה (ק"ג). ומצאתי בס' יראים
הנדפס מחדש (קל"א) ומעבא כפרש בספרי ואכלו וגו' תן להם כרי שבעם.
ועי' בר"ש ובמור יו"ד ס"ו של"א ובב"י. ובילקוט בק"א תן להם כרי שובעו
(שובעו). וברמב"ם (מ"ע פ"ו ה"ז) וברדכ"ו ובכ"מ שם.

פ"ח ה"ה חוקיה שאל לאבוי. כעין זה בירושלמי ברכות פ"ג ה"ה
(בד' וויניציא ו' ע"ד שורה ה' מלמטה) אמר חוקיה ר' אבא מחמיר במים
וכו'. אבל בד' אבשמרדם הנ"ל אמר חוקיה אבא מחמיר וכו'. עי' אצו"ר
שם צד 90. ונראה שצ"ל שם: אמר ר' חוקיה אבא מחמיר וכו'. ובבבלי
מצינו בכמה מקומות (עי' סה"ד) אמר ר' חוקיה משמיה דאבוי. ואולי צ"ל
משמיה דאבוי. ובירושלמי יבמות פ"ח ה"א ר' חוקיה בשם רבא הא כיני
וכו'. ושם היג' ר' חוקיה בשם אחא מתניתא וכו'. ובכתובות פ"ה ה"ז ר'
חוקיה רב (בד' ז"ט רבא) וצ"ל בשם אבא. ובס' דורות הראשונים ח"ב צד רל"ד
מחליט שר' חוקיה ירד לבבל בימי אבוי. וכפי הנ"ל אין זה סיכרת. ואע"ר כמה
שכתב בסדר הרורות (127) בשם הרשב"א ששני חוקיה היו אחד רבו של
ר"י ואחד חוקיה בריה דר' חייא בריה דרב כהנא וכו' עכ"ל. וזה מס' תחילת
חכמה לר"י חאניו (צד קמ"ו ווירונה ת"ז). ולפנינו ברשב"א גימין פ"ד ע"ב
(וויניציא רפ"ג) הגי' חוקיה בריה דר' חייא בריה דרב וכו' אלא דחוקיה בר
בריה דרב הוא וכו' עכ"ל. ובבבלי סוכה מ"ד ע"ב אייכו וחוקיה בני ברתייה
דרב. ור' חייא בר כהנא נזכר באגדה בראשית פ"ב.

פ"ח ה"ה אהן צרדא סמך הדא ברתא. בד' קושט' אהן צרדא סמך הדין
ברת. ובד' אמשט' אהן צרדא סמך דא ברתא. ואולי הכוונה למ"ש באצו"ר
בהרומות צד 59 שברתא דר"ח רובה שאלה כמה פעמים את אביה ר"ח
כדברי הלכות ובכ"מ פ"ד ה"א ברית ר"ח רובה וכו' אתה שאלה לאביה וכו' מכלהא
דר' חייא ילפינן וכאן השיב ר' חייא לחוקיה שהשאלה ששאל בעין שאלות הבת שלו.

פ"ח ה"ה ר' חנניה הוה יתיב קומי ר' אלי. בד' אמשט' קומי רבי, וחסר
שם האומר. ובירושלמי פסחים פ"ד ה"א אתין שארין לרבי וכו' אמר ר' חנניה
וכו'. ובש"ת הרשב"א ח"ב סי' רס"ה וחי"ה סי' ל"ה ובכפתור ופרח פ"יא ט"בא
הירושלמי פסחים הנ"ל בגי' ושאלון לרבי אליה. ועי' אצו"ר פסחים צד 61

פ"ח ה"ה אמר ר' טנא תניא ד' ליטרין. בד' קושט' ארי"ט חני ד' ליטרין.

פ"ח ה"ה תני מערבין בשמן מזון שתי סעודות. במשנה מעילה י"ז ע"ב
בבבלי שתי סעודות לעירוב. ובתוספתא נגעים פ"ז כמזון שתי סעודות לעירוב
המלות הנ"ל מערבין בשמן מזון שתי סעודות חסרות בירושלמי בד' זוטאמיר.

פ"ח ה"ה דג מליח וכו'. כרוקח סי' ת"י מדאמר בירושלמי דפאה דג מליח
מערבין בו בשר מערבין בו, חי (בשר חי) דתנן הבבליים וכו'.

פ"ה היה מפני שרעתן מקולקלת. במשנה מנחות (צ"ט ע"ב) מפני שרעתן יפה. וכן הוא בירושלמי עירובין פי"ג היא.

פ"ה היה הדא בלקרא. בד' קושט' סלקורא. ובערובין הניל כלבורא.
פ"ה היה פעפועין וכו'. בפ"י רבינו חננאל בעירובין (כ"ח ע"א) ירושלמי בפרק אחרון דפאה פעפועין וגורגדניות וחלגלגליות מערבין בהן היידין אינן (וינון) וכו'. ובפ"י רב נסים גאון שם פירושו בנמרא דבני מערבא והבי גרסי' בעון קוסו אילין (היידין) אינן וכו'. ובפ"י רנ"ג בברכות נ"ח ע"א בנמרא דבני מערבא גרסי' בר שילת (שמואל כ"ט) בשם רב וכו'. ובערוך ערך פעפועין ירושלמי בסוף פאה פעפועין הן קקולי ויש בהן מליחות. ועי' בערוך ערך חלגלגליות (פירו רל"ו) ירושלמי כפ"י אחרון דפאה וכו' אמר לן הקולי (בערוך השלם בהערה: הקולין) וכו'.
פ"ה היה היידון וינון. בד' אשט' היידין וינון.

פ"ה היה והנדקוי. בערוך ערך גדרגניות ובסוף פאה ירושלמי גדרגניות והנדקוי ולשון ישמעאל הן עשב וכו'. ועי' מ"ש ע"ו במעריך ערך גדרגניות.
פ"ה היו במשנה מדה זו וכו'. בסמ"ג עשין קס"א מדה זו וכו' נוטל מחצה ונותן מחצה (נותן מחצה וכו') היה לו דבר מועט והעניים מרובים (בי מלות אחרונות מהסמ"ג בעצמו) וכו'. ועי' באו"ז ח"א ה' צדקה ס' כ"ב. ובהג' מרדכי בב"ב ס"י הרנ"ט ה"נ מדה זו אמורה בכהנים ליום (ובלויים) וכו' והם מחלקים ביניהן פי' מדה זו וכו' ע"ש.

פ"ה היו במשנה היה לו מועט. באו"ז ובהג' מרדכי הניל היה לו דבר מועט. וכ"ה בד' קושטאנטינא.

פ"ה היו פתר מתני' בכשעור. בר"ש: דפליגי בירושלמי בפ"י משנתנו וכו'. ובאו"ז הניל בקש להציל נוטל מחצה ונותן מחצה נעשה דבר מועט והוא (הוא) נותן לפניהם והן מחלקין ביניהם פי' רשב"א וצ"ל מתני' בכשעור וכו' ע"ש. ודברי האו"ז מובאים בשטנים קלים בהג' מרדכי כב"ב הניל. ועי' ברמב"ם (מ"ע פי' ה"א) וברדב"ז ובכ"ט שם.

פ"ה היו נעשה דבר מועט וכו'. בתוספתא פאה פי' רצה נותן לפניהם שליש ומציל שתי ידות לקרוביו. ומדוע לא נזכרה התוספתא כאן ?

פ"ה ה"ו הכא את אמר וכו'. כאן צ"ל הלכה זו כי זה קאי על משנה זו אין פוחתין וכו'. ובהוס' דיר"א בבבא בתרא ס' ע"א כ' המורה (רש"י שם) והחנני שהוא מוחן וכו' ומשתכר מחצה וכו' אח"כ התכוננתי שיפה פי' המורה וכו' וגם בירושלמי התם בסוף פאה הכא את אמר אין לעניים בגורן כו' והכא (ובא) את אמר אין פוחתין לעני העובר כו' צא מהן מחצה (שליש) ועי' בבבלי עירובין פ"ב ע"ב צא מהן שליש לחנני וכו' כאורך דר"ח דאמר צא מהן מחצה לחנני ובירושלמי עירובין פ"ח ה"א ר"ה אמר צא מהן שליש ליציאה וכו'. ליציאה פי' מתמה היכי משער הנא חצי קב בין בחיטין בין בפת עשויה ? ומתוך דהאי דתני סכר בפונדיון אחר שהוצאתה מחצה לחנני שיבוא רביעי קב ע"ל. ובתוספתא פאה פי' (הוצאת צ"ט) אין פוחתין לעניים וכו' במה דברים אמורים על הגורן אבל מתוך ביתו נותן כל שהוא ואינו חושש וכו'. וכ"ה להלכה ברמב"ם (מ"ע פי') ובסמ"ג עשין קס"א. ומדוע לא נזכר מזה בירושלמי ? ועי' במשנה למלך מ"ע פי' ה"ו.

פ"ה ה"ו ר' בא בר בא בר ממל. האמרא הוה לא נזכר במקום אחר. ועי' נראה שמים כאן וצ"ל ר' בא בר ממל.

פ"ה היו במשנה מכבר בפונדיון. בסמ"ג עשין קס"ב מכבר לפונדיון.
פ"ה היו במשנה מוון שתי סעודות. בתוס' ב"ב ט' ע"א ד"ה שבת דתנן
 במס' פאה ימייתיה לה בפרק כל כתבי מי שיש לו מוון שתי סעודות בביתו (ליתא).
פ"ה היו אין מעמידין פרנסין פחות מנ'. באיזו היא ה' צדקה סי' ב'
 פרנסין פי' גבאי צדקה. ובמרדכי ב"ב סי' הפ"ח ירושלמי ר' חלבו בשם רבא
 (בשם ר') נא בר זכרי וכו'.

פ"ה היו אנא חמי וכו'. בהשובות השייכות לם' שופטים סי' א' מוכא
 הירושלמי ונורם איתא חמי. ובמרדכי הנ"ל את' חמי. ובאויז הנ"ל כני' הרפוס.
פ"ה היו ויהיו עשרים ושלושה. באויז הנ"ל פי' הואיל ודיני נפשות הם יהי'
 בינ' כמו דיני נפשות, ושני עד דהוא מצמית להו הוא מסתכן כלומר מן הדין
 היה צריך כיג' אלא פעמים לא היו יכולים להקבץ עד שהיה העני מסתכן לכך
 אמר ג'. וכן הוא במרדכי הנ"ל. ועי' בערוך ערך צמה ובמוסף הערוך שם.
פ"ה היו ר' יוסי בשם ר' יוחנן. במרדכי הנ"ל א"ר יוסי בר בון (ב' מלות
 אחרנית ליתא) ובאויז שם א"ר אמי א"ר יוחנן וכו'.

פ"ה היו ר' יובי עבר הד וכו'. וכ"ה בהשובות הנ"ל. אבל בד' זוטאמיר בט"ס:
 עבר. וכב"י (בביר יו"ד רנ"ז) כתב המרדכי וכו' דבירושלמי בסוף פאה סיבא
 דאין מעמידין פחות מנ' גבאים ואין מעמידין שני אחים וכן היה נכון לעשות וכו'.
פ"ה היו עאל לכפרה. בתשובות הנ"ל לכפרה. ובמרדכי ב"ב הנ"ל לכפרין.
 וכן במטה משה ד' קפ"ה ע"ב. ובס' הארץ (צד 68) כפרה, ומראה מקום
 לירושלמי דילן. ובערוך (ערך פקע ד', פינרו רל"ז) ר"י על לכפרה בעא מקמא
 (בערך השלם: מקמה) וכו'.

פ"ה היו בן בני על הפקיע. בסמ"ג עשין קצ"ג יש לפרשים שמה שאנו
 אומרים ביובא בן בוכרי (בן בני) היה ממונה על הפקיעות וכו' וכן ישנו
 בירושלמי דפאה וכו' עכ"ל. ובמרדכי ב"ב (ד' ריווא) סי' הרכ"ב בן בוטי
 ממונה על הפקיע וכו'.

פ"ה היו אתם שאתם מהמנין. בערוך הנ"ל שאתם מהמנין (בערוך השלם:
 ממנין) על חיי נפשות לא כ"ש. ובמרדכי הנ"ל אתם שנחמניחם על דמי
 נפשות לא כ"ש. וכן מועתק המרדכי בשו"ת ר"י לבית הלוי כלל ד' סי' כ"ז וע"ש.
פ"ה היו ר' חני וכו'. במרדכי הנ"ל ר' חנא וכו'. ובתשובות מימוני הנ"ל
 הוה מעטים (מטעין) לן אורייתא לומר שכל שררה מהתורה ניתנה וכו'.
 ובאויז הנ"ל הוה מטעים וכו'. ובדרכי משה (יו"ד רנ"ז) א"ר חני כד הוי ממנין
 (מקים) פרנסין פי' גבאי הוי מטעין וכו'. וכב"י (בטור יו"ד רנ"ז) וכתב עוד
 (המרדכי) וכו' ר' חני כד הוה מקרא (מקים) פרנסא פי' גבאי צדקה הוה מטעין
 להו אורייתא לומר כל שררא וכו'. ובחירושי הגהות שם פי' שהיה נתן להם
 ס"ת בירם עכ"ל וזה רוחק לפרש כן. ובהגהה בשו"ע (יו"ד סי' רנ"ז) הגבאים
 שהיו נאמנים וחכמים וכו'.

פ"ה היו ר' ליעור הוה פרנס וכו'. צ"ל ר' לעזר. ובאויז הנ"ל ואדם שהוא
 גבאי של צדקה אם עניים יחרפו אותו אין לו לחוש על זה כי יותר טוב לו ממה
 שהיו מברכים אותו כי יותר זכותו גדול בכך כדאמר בירושלמי וכו' ר"א הוה
 פרנס פי' גבאי של צדקה וכו' ע"ש. וכן מוכא במרדכי ב"ב ובמטה משה הנ"ל
 ובשו"ת ר"י לבית הלוי הנ"ל.

פ"ה היו ר"ע בעין ממניתיהו פרנס. לעיל פאה פ"ד היו חפתי כשויה (ר"ע) פרנס •

פ"ה ה"ז רב ור"י חד אמר מדקדקין בכסות ואין מדקדקין בחיי נפשות. בבבלי ביב מ' ע"א מחלוקת רב הונא ורב יהודה ע"ש. ובירושלמי ד' וימאמר כאן במ"ס: חד אמר מדקדקים בחיי נפשות וחרנא וכו'. וכ"ה בשם הירושלמי בס' זכרון תורת משה (ח"ב ד' י"ג ע"ב). ובויקרא (פליד) רב אדא בר אהבה (ר' בא בר זבדא) ורב ור"י חד אמר מדקדקין בכסות וכו' וע"ש ובילקוט עה"ת (תרס"ה, שאלוניקי) ר' אבא בר זבדא ור' יוחנן וכו'.

פ"ה ה"ז אבל בזמן שמכירין אותו וכו'. ברמב"ם (מ"ע פ"ז ה"ז) ואם היו מכירין אותו מכסין אותו לפי כבודו (הכל לפי כבודו) מיד ואין בודקין אחריו (נ' מלות אחרונות ליתא) ובבאור מהר"י קורקוס שם ובירושלמי כד"א וכו' אבל מכירין אותו אף מכסין אותו לפי כבודו ונראה מדברי רבינו דה"ק אם מכירים אותו וכו' ע"ש. ובתוספתא פאה פ"ד לא נזכר שאין בודקין אחריו.

פ"ה ה"ז פתר לה ליטול. בד' אמשטרדם פתר לה ליתן וכצ"ל.

פ"ה ה"ז והתני למונות שלשים יום וכו'. בתוספתא פאה פ"ד בשנים. ובירושלמי ביב פ"א ה"ז בני אחרת: תני (תוספתא פאה פ"ד) שהה שם וכו'. לכסות ששה חדשים לפסים ולזימויות י"ב חדש, ובתור כל הלין מילין אהמר וכו' אר"י ביב לחטי הפסח בין לישא בין ליתן. ובסמ"ג עשין קס"ב ובפ"ק דביב ירושלמי גרסונן גבי שהה י"ב חדש בעיר דרי הוא כאנשי העיר אמר ר"י ביב לחטי הפסח וכו' וע"י בתשובות הנאונים (זכרון לראשונים סי' תקל"ז). ובמרדכי ב"ב (תע"ז) בירושלמי וכו' לפייסים ולזימונות (ולזימויות) וכו' א"ר בון לחטי דפסח בין לישא וליתן יב"ח (ליתא) פירוש בין ליתן משלו חטין לעני. העיר בין לישא משלהן אם עני הוא צריך יב"ח ומכאן יש לפסוק שאין לחייב אדם כמתנה ומסים ואין להטילה עליו עד יב"ח מדקאמר לפייסים ולזימויות יב"ח וזימונות היינו מסים כדקאמרינן במדרש וכו'. וע"י בסוף ספר משרים. ובכפ"פ פמ"ד ירושלמי וכו' אמר ר' יוסה לפוסים לחטי הפסח בין לישא בין ליתן ובשו"ת מהר"י קולון (י"ז) אנכי עיינתי בירושלמי וכו' ע"ש.

פ"ה הי"ח במשנה מאתים זוז. במרדכי ביב (ד' ריווא) סי' תרנ"ב פ"י ר' זון שיערו חכמים שיעור הוצאה לשנה מזונית ומלבושין. וזהו ספ"י הר"ש כאן. וע"י בשו"ת רש"ג"ש סי' שס"א.

פ"ה הי"ח במשנה אפילו אלף וכו'. באו"ז ה' צדקה סי' י"ד הנן וכו' אפילו אלף דינרים (ליתא) וכו' ונראה שהמ"ה דינרים הוסיף האו"ז מדעתו לפרש המשנה אפילו אלף. שוב. ראיתי בסור יו"ד (רנ"ג) אפ"י נותנין לו אלף זוז וכ"ה באגודה ובשו"ת רשב"ש הנ"ל הו' לו מאתים זוז (ליתא) חסר וכו'.

פ"ה הי"ח במשנה נותנין לו כאחה. בסמ"ג לוין (רפ"ח ד' רפ"ב) ובסור הנ"ל ככת אחת.

פ"ה הי"ח במשנה היו ממושכנין בכתובת אשתו וכו'. לקמן בפרק זה הי"ח בפסקא דמתניתין היו ממושכנין לכתובת אשתו וכו'. ובשו"ת מהר"ם ב"ב (הוצאה בלאך ז"ל סי' תתקמ"א) סדתנן כמס' פאה מי שיש לו וכו' ומשמע אעפ"י שיש לו קרקע ששה מאתים זוז מדקתני סיפא היו משועבדים (ממ"שכנין) לכתובת אשתו או לבע"ח ולשון שעבוד שייך בקרקעות וכו'. ובאו"ז ה' צדקה סי' י"ד היו ממושכנים בכתובת אשתו או לבע"ח וכו'. ובאגודה היו ממושכנים לכתובת וכו' פרי"י אפילו לאשתו שהיא תחתיו וכן מוכח בירושלמי (ע"י לקמן) ב"הלכה

בהלכה ח'. נראה לי מכאן שלוקחין צדקות אפילו איתן שיש להם יותר משהו מאתים ומשועבדים לכתובת אשתי.

פ"ח ה"ח חר תלמיד מן דרבי וכו'. ירושלמי משה פ"ג היד בשנויים ובערוך ערך פרש חר תלמיד מן דרבי וכו' ובדפוס ראשון מן דר'. ובדפוס אחר: מן דרומא. ובכפתור ופרח פמ"ח חר תלמיד דרבי. ובת"ס משה כ"א ע"ב ד"ה זה הגי' חר תלמיד מדר' בון (ליתא). ועי' באו"ז ה' צדקה סי' י"ד.

פ"ח ה"ח מכת פרושין נגעו בו. בירושלמי ב"ב פ"ט ה"א ומכת פרושין נגעו בה. ובבבלי מטה (כ"א ע"ב) רשע ערום.

פ"ח ה"ח אמר ליה ר" וכו'. בערוך ד' ראשון אמ' (פ"י אמרו) ליה ר' אית ליה (במ"ס: לו) שיעורא. ובערוך השלם: אמר ליה ר' וכו'.

פ"ח ה"ח ואעלוני' לקפילין. בכפתור ופרח הג"ל ואעלוניה לקפילין וחסרוניה חר קרט וכו'. פירוש קפילין חר, קרט פרשניהו פרק מ"ז עכ"ל.

פ"ח ה"ח משפחת אנטיבלא היתה וכו'. בספרי ראה (ק"י) משפחת בית נבלטה וכו'. ושם (תבוא, ש"ג) בית נבלטה ועי' בתוספתא פאה פ"ד. ובערוך ערך משפחה (פירוור רל"ז) משפחת בית נבלטא היתה בירושלים והיתה מתיחסת משל ארנן היבוסו פעם וכו' בסוף פאה ירושלמי עכ"ל.

פ"ח ה"ח מתיחסת של ארנן היבוסו. אולי צ"ל של ארנן מבני זרובבל הנזכר בדה"א ג' כ"א. ועי' בבבלי ע"ז כ"ד ע"ב.

פ"ח ה"ח דהוין דרשין בשעריך. בספרי (תבא ש"ג) בשעריך מלמד שאין מוציאים איתו מן הארץ לחו"ל. ועי' בספרי דבי רב (ד' רכ"ב ע"ג, שאלוניקי)

פ"ח ה"ח בשר צפרים בכל יום. בתוספתא פאה פ"ד (הוצאת צ"ב) בשר מצפורי בכל יום. ובכת"י אחר שם: בשר צפורי. ובספרי ראה (קט"ז) בשר של צפור בכל יום. ועי' בבבלי כתובות ס"ז ע"ב. ובספרי דבי רב (שאלוניקי ד' דכ"ה) טרתו רבנן לפי שהבינו תיבת מצפורי שהעני היה מצפורי אבל מספריין נראה דהכי פירושי שלקחו לו ליטרא בשר משל צפורים וכו'.

פ"ח ה"ח אר"ש כלי כסף וכלי זכוכית בניפיהן. כ"ה בר"ש ובאו"ז ח"א סי' י"ד. אבל כ"ז ליתא בר"ן כתובות סי' ש"א. ועי' בבבלי שם ס"ח ע"א.

פ"ח ה"ח כאן בגופו וכאן בשאינו גופו. באו"ז הג"ל כאן בגופו כאן בשאין בגופו. וברא"ש: וכירושלמי כחלק דבמלבושין שמשתמש בהן בגופו אין מחייבין איתו למכור, אבל בשאר כלי השמישו ימכור ויקח פחותים מהם.

פ"ח ה"ח אכל וכוהיב. במערוך אפי' אוכל ומקיא לפי שהיה רגיל בכלי כסף ועתה היה אוכל בכלי חרס והיה נמאס אמר לו הרופא והלא בקדרה של חרס וכו'.

פ"ח ה"ח עד כרון ככ"ח שהוא דוחק. כעין זה בגדרים פ"ד ה"ב.

פ"ח ה"ח אין מחייבין אותו למצור. זהו פסקא דמתניתין אין מחייבין אותו למכור את ביתו וכו'. ובכל ההוצאות חסר הנמרא על פסקא זו. אבל בפ"י הר"ש והרא"ש (בס' פי שנים) את ביתו ואת כלי השמישו בירושלמי איר חנינא כלי רגל וכלי שבת אין מחייבין אותו למכור וכו'. ודברי הר"ש הג"ל כובא בהרחבת לשון באו"ז ה' צדקה סי' י"ד וע"ש. ובאו"ז (ח"ג, ב"ק סי' תמ"ו) כי ההיא דשלהי כס' פאה ירושלמי דא"ר חנינא כלי רגל וכלי שבת אין מחייבין אותו למכור אלא מהפרנס מין הכיס וכו'. וכ"ה בכפ"י פ"ד. וכ"ז חסר לפנינו בירושלמי כאן. ונראה שהמעתיקים דלגו והחסירו מן איר חנינא כלי רגל וכו' עד א"ר חנינא צריך ארס וכו'. ולפלא שהרמב"ם והטור השמיטו זה להלכה. וכעין מאמר

ר' חנינא זה, בירושלמי כתובות פ"א ה"ג א"ר יוסה זאת אומרת שאין אדם רשאי
למכור כלי אשתו. ומובא הירושלמי ברייף כתובות ס"ו רצ"ו ובמור אה"ע ס"ו
צ"ו. ובירושלמי קדושין פ"א ה"ד ר' מנא אמר כלי רגל תולקין כלי שבת צריכא
ר' אבין פשיטא ליה בין כלי רגל בין כלי שבת וכו'. וע"י בשו"ת רדב"ן (בי"א
רמ"ז). ואע"ר עוד למ"ש הח"מ (מ"ע פ"ט ה"ד) בהעניית מחלקים מוונת
לעניים וכו'. בפרק אר"ם וירושלמי סוף פאה ולפנינו בירושלמי ליתא זה. ובה'
תרומות פ"ב ה"ט בכ"מ לאפוקי סמי"ש בירושלמי פ"ה דפאה אמר רבנ"י העושה כרי
מן הלקט וכו' חייב בתרומה גדולה וכו' ולפנינו ליתא. וע"י בלא"מ פ"ו ה"ב.
ובמנורת המאור ס"ו צ"ה ואמרין בירושלמי ברוש פאה בפרק מאמתי במגילת
סתרין של רבינו שהקדיש וכו'. וע"י במנהיג (צד 10 ד"ב). ובסה"ד (צד 280).
ובמגדל ע"ו ה' מסרים פ"ו ה"ג וגרס"י פ"ק דקדושין וכו' דרב אסי הוה ליה
ההיא אימא זקנה וכו' וה"נ איתא בירושלמי דפאה ע"ל ולפנינו בירושלמי דפאה ליתא.
פ"ח ה"ח א"ר חנינא צריך אדם שיהיו לו שני עיניו וכו'. בשאלתות ס"ו
א' הניא א"ר יוחנן (אר"ח) צריך האדם שיהיו לו שתי עיניו אחת של תל
וכו'. ובפ"י רב נאון בשבת קי"ג ע"ב בנמרא דפאה גרס"י כ"ט אמר ה'
חנינא וכו'. וכ"ה ברות רבה פ"ה ובמנהיג (צד 32 ד"ב) ובפ"י ר"י בן מ"צ
כאן. ובא"ז ה"ב ס"ו י"ח ע"ש.

פ"ח ה"ח כד דרשה ר' שמלאי. בילקוט רות (ת"ד) כדרש רבין בצבורא וכו'.
פ"ח ה"ח אמרו ליה רבי כעטיפתינו וכו'. בהנימ (ה' שבת פ"ל ה"ב).
ובירושלמי גרסינן א"ר יוחנן (ע"י לעיל נ"י השאלות) אוי לנו על עטיפה
בשבת כעטיפת החול. ובמרדכי שבת (ס"ו שפ"ח) גרס"י בירושלמי אוי לנו
כעטיפותינו בחול כך עטיפותינו בשבת ולכך נהנו ללבוש גרניקא בלע"ז וכו'.
וע"י בא"ז ה"ג. ובבראשית רבא פ"א אות ב' מחלוקת אמראי בזה.

פ"ח ה"ח צריכין אתם לשנות. בדות רבא פ"ה פסוק ורחצת א"ל צריכין
אנו לשנות. ובמתנות כהונה שם: צריכין אני בירושלמי גרסינן אתם.

פ"ח ה"ט במשנה מי שיש לו חמישים זוז וכו'. במדרש משלי כ"א י"ד
תמן תנינן מי שיש לו חמשה זהובים ונושא ונותן בהן וכו'. וכן נעתק בילקוט
המכורי שם. וע"ש בהערות רש"י ז"ל. ובשו"ת הרשב"א המיוחסות להרשב"ן
(קפ"ד) הרביעי צריך לחייבם ולא יותר דיש ראייה וכו' מי שיש לו נ' זוז וכו'.
ע"ש ובשו"ת ר"י ז' לב (ח"ד ס"ו ק"ו).

פ"ח ה"ט במשנה לא יטול. במור י"ד (רנ"ג) לא יטול מהצדקה כלל. וע"י ב"י
שם ובשו"ת ריב"ש ס"ו קנ"ג.

פ"ח ה"ט במשנה וכן דין שדן וכו'. בד' קושט' ליתא. וזה לא היה בהמשנה
לפני הסמי"ע עשין קס"ב. וע"י בבב"ב (ד' ברל"ן צד 640).

פ"ח ה"ט במשנה שנאי צדק צדק תרדוף. בד' אמשוררם שנאמר דורש
רעה תבואנו ונאמר צדק וגו'. ואולי צ"ל וכן דין שדן וכו' שנא' צדק וגו' וכל
מי שאינו לא חגר וכו' שנא' דורש רעה תבואנו.

פ"ח ה"ט היא חמשי"ן עברין טבין מן מאתים וכו'. בשו"ת מהר"ם מרוסנבורג
לס"י תשנ"ג, הוצאת בלא"ז ז"ל. ומפריש עלה בירושלמי מבין וכו' וע"ז סמכו
הקדמונים שלא להטיל סס על הקרקעות כי כל המס אינו אלא מן המשא ומתן
וכו'. ובא"ז ה' צדקה ס"ו י"ד ירושלמי וכו' מן מאתים דלא עברין כלומר
מאתים חסר דינר עכ"ל. וע"י תוס' סוטה כ"א ע"ב ד"ה זה. ובכפתור ופרת
פרק

פרק מ"ד ירושלמי הכא אמרינן (הרא אמרה) חמשין עבדין טבין מטאתים חסר דינר דלא עבדין (ממאתים דלא עבדין, וגי' הכפול נכונה כי אם יש לו מאתיים הרי זה לא יטול?) דאלו התם יטול והכא לא יטול (ו' מלות אחרונות ליתא) ובאגודה (כ"ב ס"י כ') עוד יש להביא ראייה ממס' פאה מי שיש לו מאתיים (צ"ל חמשים) זוז וכו' ומפרש בירושלמי טבין חמשין וכו' ועי' סבכי הקדמונים שלא להטיף מס על הקרקע ונמצא בשם רבינו יוסי ט"ע שאין בכלל הפחורות שכר מצוי וכו'. ועי' במדרכי כ"ב ס"י תפ"א ובהנהגה שם.

פ"ח ה"ט שמואל ערק. כבכלי כחובות ס"ו ע"ב ר' חנינא וע"ש.

פ"ח ה"ט בהרין אננטיין אמן אכלין יומא רין וכו'. בערוך ארננטיין (כר' ראשון) ארננטיין דכספא בסוף פ"א ירושלמי עכ"ל ובערוך השם שם: אמן אכלין יומא רין דארננטיין דהבא (דהכא) או (ליתא) בארננטיין דכספא וכו'. ובמסוף הערוך שם א"ב פ"י בל"ר כסף וכלי כסף וכו' ירושלמי דפאה פרק מאימתי יומא רין בארננטיין דהבא. ובמעריך ואני אומר כי הנוסחא האמתית היא ארנינטיריא ולשון רומי הוא והוא שם כולל מיני בליים רבים של כסף ושל זהב והכי גרסינן בירושלמי סוף פאה וכו'. ובס' זכרון תורת משה (ה"ב י"ג ע"ב) בהרין אנננטיין אמן אכלין וכו'.

פ"ח ה"ט ר"י ורשב"ל וכו'. טובא בשנויים בויק"ר פליד ובילקוט המכירי החילום מוזמר ק"ט ה' וברות רבה פ"ה פסוק והאמר לה חמותה.

פ"ח ה"ט כי מיטפלן ביה. כמ"כ בויק"ר הנ"ל: ובירושלמי גרס מי מטפלן פ"י משהו מטפלן בו. ועי' במתנות כהונה כרות רבה הנ"ל.

פ"ח ה"ט אשכחון כים דינריא הל' ביה. בויק"ר הנ"ל אשכחין חדא כיסא ושית מאה דינר הלא בקדיליה אמרו ברוך שבחר בחכמים יברכיהם (כ"ו ליתא) וכו'. ועי' בילקוט עה"ת (תרס"ה).

פ"ח ה"ט ר"י בר אירי זרין וכו'. בשו"ת מהר"ם כ"ב ס"י השניג ואמר שלחי מס' בכורים (לפנינו ליתא שם) ושלחי מס' פאה ריביא זר"י בר נחמני (נחמן) וכו' אלמא דרשאי לתן מתנה לאחר וכו'. ובא"ז היא ה' צדקה ס"י י"א ואמר שלחי מס' בכורים (גם לפניו היה זה שם) ושלחי מס' פאה וכו' והו' ייבין לר"י אבוא דר"י חד דינר והוא הו' ייבין לחורנא וכו'. אלמא דרשאי לתן מתנה לאחרים וכו'. ועי' בשו"ת בשמים ראש ס"י צ"ג.

פ"ח ה"ט ר' זכריה חתניה דר"ל. במנורת המאור ס"י קפ"ט ובמטה משה (ד' קע"ז ע"א) חתניה דרבי"ל. ולג"ז זו כיון היוחסין ד' לונדן צד"ג 134 וגי' הרפוס יותר נוח כי סכמת מקומות נראה שר' זכריה היה חתן ר' לוי.

פ"ח ה"ט הכל כליזין עליו. בס' חסידים (ד"ב הת"ס) מלעיון עליו.

פ"ח ה"ט מפליג מיניה. בילקוט הנ"ל (שאלוניקי רפ"א) מפליג מצוה.

פ"ח ה"ט והוה מכתפי מיניה. בשקלים פ"ה ה"ו והוה מסתפי. וז"ה בילקוט המכירי משלי כ"א י"ד. אבל בילקוט שמעוני עה"ת (ר' תתקכ"א) ובקונדרוס אחרון ליתא ג' מלות הנ"ל.

פ"ח ה"ט אשרי נותן דלד וכו'. בשנויים בילקוט עה"ת ס"י תרס"ה. ובמנורת המאור ס"י קצ"ח וגרסינן בויק"ר פליד וכו' איד סונא (ר' יונה) אשרי וכו' ור' סונא כך היה עושה כשהיה רואה בן טובים וכו'.

פ"ח ה"ט רשות נבן. בשקלים פ"ה ה"ו אמרין דשתן נבן. ועי' מ"ש בערוך השלם בערך דש.

פ"ח ה"ט נחמיה איש שיחין וכו'. מינא בשנוים בכפתור ופרח פרק ס"ד.
פ"ח ה"ט זכי עימי. בקדושין פ"ג הי"ד א"ל ר' זכה עימי.
פ"ח ה"ט נחום איש גם זו וכו'. בבבלי תענית כ"א ע"א בשנויים.
פ"ח ה"ט דמיא נהוריא. בכתובות פ"א ה"א ופ"א היגואיתעבד כסניא
 נהורא. ולעיל בפאה פ"ה ה"ה לסמיא צווחין סניא נהוריא.
פ"ח ה"ט מנא לך א"ל מר' אליעזר בן יעקב וכו'. וכ"ה בשקלים ספ"ה.
 ובבבלי חגיגה ה' ע"ב ממאן שמיעא לך מפרקיה דר' יעקב שמיעה לי וכו'.
 ונ"י הירושלמי יותר נוח.

פ"ח ה"ט לא היה אית בני נש דלעיין באורייתא. בשקלים ספ"ה מוסף:ר.
 אבון עבד אילין תרעיה דסדרא רבא, אתא ר"ס לגביה, א"ל חמי מה עבדית,
 א"ל וישכח ישראל את עושהו ויבן היכלות לא הוה בני נש דילעון באורייתא.
 ונראה שהמעתיק השמיט כאן מן דלעיין באורייתא עד דילעון באורייתא. ולפני
 איזה מהראשונים היה כל הנ"ל בפאה כאן: בתשב"ץ קטן (תק"ג) ירושלמי
 דזרעים (כוונתי לפאה) רבי מחוי ליה לרב תרעא דבני כנישחא דקא בני וכו'.
 ובתשב"ץ הגדול (ח"ג ס"י ק"צ) ממה שמצינו בירושלמי דזרעים כסוף פאה ר'
 מחוי לרב תרעא לבני כנישתא וכו' ועי' בילקוט הושע (תקכ"ה) ובב"י בטור
 יו"ד ס"י רמ"ט ובאצוו"ר לשקלים צד 35.

פ"ח ה"ט ר' אחא בשם ר' חננא כיני מתניתא כל מי שהוא צריך ליטול
 וכו'. הלשון כיני מתניתא תמוה. דהלא במשנתנו מפורש וכל מי שהוא צריך
 ליטול ואינו נוטל אינו מת מן הזקנה וכו'. ובמרדכי בבא בתרא ס"י תקי"א ירושלמי
 אמר ר' חייא בשם ר' חנניא (ר' אחא בשם ר' חננא) מי שהוא וכו'. (ולא נרים
 כיני מתניתא). ובהנחת מרדכי בכא קמא ס"י ר"ב ירושלמי ר' יוסי בר חנינא
 אומר כל הצריך ליטול וכו'. ובפ"י הרא"ש: גרסו' ההם אמר ר' חמא בר
 חנינא כל וכו'. ובסמ"ג עשין (קס"ב) ובירושלמי דפאה אומר כל מי שצריך ליטול
 אינו נוטל כאילו (הרי זה) שופך דמים כגון חולה או זקן או בעל יסורין או
 יש לו בניה רבית ואינו יכול להשיאן ולפרנסן אלא איכ' יטול (כ' מלות אחרונות
 מהסמ"ג בעצמו) עכ"ל. וכ"ה בכפ"פ פמ"ד. ובסמ"ק (רמ"ז). מזה נראה שלא
 נרסו המלות כיני מתניתא. אבל בר"ש כאן: בירושלמי אמרו ר' חייא בשם
 ר' כיני מתניתא וכו'. ובאויז ח"א ה' צדקה ס"י פ"ו בירושלמי אמר ר' חמא
 בשם ר' חנניא כיני מתניתא וכו'. ובאויז ה' ק"ש ס"י ט"ו ירושלמי סוף פס'
 פאה ר' אחא בשם ר' חנינא כיני מתניתין וכו'. ובב"י בטור יו"ד (רנ"ה)
 וכתב רבי' שמשון (הר"ש הנ"ל) בירושלמי אמרין (ולג' כיני מתניתא) כל מי
 וכו' ומדברי הרמב"ם וכו' נראה שהוא מפרש בירושלמי בשאינו יכול לחיות
 אלא אם יטול וכו'. ובאנדרה אבל אם אינו יכול להספיק ומסנף את עצמו אמר
 בירושלמי הרי זה שופך דמים והבטוח בה' חסד יסיבנהו.

פ"ח ה"ט על נפשיה לא חייס על חורנין לכשיכ. בן סירא י"ד ה' ובבבלי
 פסחים מ"ט ע"ב על חייו לא חס על חיי חבירו לא כ"ש. והירושלמי השתמש
 בבן סירא. ועי' מ"ש באהבת ציון ירושלים לחגיגה צד 64 ובברכות צד 170
 ובירושלמי מנהדרין פ"י ה"א בספרים החיצונים. כגון ספרי בן סירא וכו'.
 אולם בכאר שבע במנהדרין (ר' ג"ה ע"ב) מניה כגון ספרי המירס וכו' עכ"ל
 והגהתו טובה מאד.

מסכת דמאי.

פ"א היא במשנה הקלים שבדמאי. בערוך ערך דמאי בריש דמאי הקלין שבדמאי פ' שנהנין מהן ואין צריך להפריש מהן דמאי שבאין מהפקר.

פ"א היא במשנה והרימין. בערוך (שחין, דיר) והרימונין.

פ"א היא במשנה והעוררין. במתניתא דביים והחוררין. ובתשובות הגאונים וזכרון לראשונים סי' כ"ו) עוררין וכו' ודע כי יש שונין אורדין ויש ששונין זרדין וזה הוא הלשון המדוקק עכ"ל. ועי' מ"ש הרב ר"ע לעזו בספרו על הצמחים צד 287.

פ"א היא במשנה האיג וחומץ והכוסבר. בערוך (אג, דפוס ראשון) והאוג החומץ והכוסבר בפר' ראש' בדמאי. ובמשנה שבמשניות והחומץ שביהודה.

פ"א היא במשנה ונובלות התמרה. באי"ז היא סי' ש"כ"ג ונובלות תמרה.

פ"א היא במשנה מרימי שיקמה. במתניתא דביים ובערוך מרימי שקמא. והעיר הזאת נזכרת בקדמוניות ליוסף (13.12.3). ואצל פליניוס 5.17.1.

פ"א היא במשנה המסופית. בערוך (ספ' ד' ראשון) המוסטפות.

פ"א היא לפי שרוב המינין וכו'. בפ"י מהר"י בן מי"צ: גרסינן אר"י לפי שרוב המינין הללו וכו'. ובפ"י הראב"ד בתו"כ (קדושים פ"א) ואמרין בנמ' ירושלמי אר"י מפני (לפי) שרוב מינין וכו'. ובכפתור ופרח פל"ז גרסי בירושלמי אמר ר"י. לפי שרוב המינים הללו אין באין אלא מן התפקר (ההבקר) לפיכך מנו חכמים אותן ולא שניא בין דמאי בין ודאי (כן אמר ר"י בסמוך). ובמאירי ברכות (מ' ע"ב) ובשם תלמוד המערב שמעני שכל אלו אף בודאי וכו' וסוגיא זו (ברכות שם) מעידה הפך הדברים שהרי אמרו בה של ספק הוא דלא דלא מעשרינן הא ודאי מעשרינן.

פ"א היא מתניתא מסייעא לר"י וכו'. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ג א'). ובבאור מהר"י קרקוס שם בירושלמי הקשו על ר"י ופריק לה ר"ל ואמרו שם מתני' מסייע לר"י מכויב (כן בר"א, אבל בדו"ק 'מנויב) ולהלן וכו' שניא היא בן ודאי לדמאי אף הכא וכו' כלומר כי היכי דדמאי דנקט התם לאו דוקא הכי נמי דדמאי דנקט הכא לאו דוקא וכו'.

פ"א היא מנויב ולהלן פטור מן הדמאי. בתוס' רה"ש מ"ו ע"ב ד"ה בנות ולר"י דפטור בירושלמי דריש דמאי אפילו בוודאי ודמאי דמתני' לאו דוקא לפי שרוב מינים אינם באים וכו' אבל לר"י בירושלמי דמחייב וכו'. ובתוס' חולין ו' ע"ב ד"ה והתיר ועוד יש מפרשים שנמצא בירושלמי דהא דקאמר דמכו"כ (מנויב) ולהלן פטור מן הדמאי לאו דוקא דמאי אלא אף מן הודאי ואהא סמכינן. ובסמ"ג עשין (קל"ג) ואילו בירושלמי דדמאי משמע שאפילו כמה שקדשו עולי מצרים מכויב ולהן פטור בין דמאי ובין ודאי ופטור מן הדמאי לאו דוקא.

פ"א היא עיקרן לא מן ההבקר. המלה עיקרן ליחא בתיספתא פ"א ובבבתי רומי.

פ"א היא אתא חמי וכו'. בפ"י מהר"י בן מי"צ: וגרסינן תא חמי אם רוב נשמרין (משמרין) ד"ה חייבין בין דמאי בין ודאי ואם (אם) אין רוב נשמרין פטורין וכו'.

פ"א היא אלו הן השיתים. כבבלי ברכות מ' ע"ב שיתין אמר רבה בר-חנה א"ר יוחנן מין תאנים וכו'. ועי' בהגר"א שם. ובירושלמי כאן אין זכר ממאמר ד' יוחנן. ובכפתור ופרח (פל"ז) השיתים והוא מין מהתאנים המדבריות ופי'

בירושלמי ביוצאין תחת סלעים כמו שיתין שהם יסודות וכו'. ולפנינו ליתא.
פ"א ה"א ר' שמעון בריה דר' אבי. בד"א בריה דר' אבא. ובכת"י רומי
 בריה דר' אייבו. ובפ"י רב ניסים גאון בכרכות הנ"ל פירשו בתלמוד א"י
 דדמאי אלו הן השיתין ר"ש בריה דר' אבא אמר שהן יוצאות וכו'. ובפ"י הרי"ש:
 ובירושלמי אמרין אלו הן שיתין (השיתין) ר"ש בר אמי אמר שהן יוצאין
 (יוצאות) מתחת העלין. ועי' בפ"י מהר"י בן מ"צ. ור' שמעון בר אבא נזכר
 גם בכדרשים עי' מבוא התנחומא. וכן נזכר בב"ר פ"ח. ואינו שמעון בר בא
 ושנזכר בלא תואר רבי. ועי' אצוויר לבלאים צד 4.

פ"א ה"א הבכרות והמסויפות וכו'. ברמב"ם (מעשר פי"ג ב') הבכרות
 המייפות שבקעה פטורין מן הדמאי. וברדב"ז וכ"מ שם: שם בירושלמי כלשון רבינו.
פ"א ה"א כדי טפילת שומר. עי' ערלה פ"א ה"א.

פ"א ה"א ר' לעזי אמר. בכת"י תני ר' אלעזי. ובתוספתא דמאי פ"א ר'
 אלעאי וכו'. ובמהנות כהונה במדרש קהלת פ"ד פסוק וטוב משניהם לעזי
 הוא בירושלמי כמו אלעזי בכבלי.

פ"א ה"א השיתין שבציפורין. בתוספתא מכשירין פי"ג הבכרות של קישואין
 ושל דלועין שבצפורי.

פ"א ה"א נסתיופו התאנים. בבבאיר מהר"י קורקום (מעשר פ"א ה"ב)
 תוספתא פ"ג סופת תאנים וכו' ורש"י גרס סופי תאנים וכו' ובירושלמי
 גרסינן נסתיופו תאנים וכו'.

פ"א ה"א ענבים והוא משמר שדהו וכו'. בסדר עולם פ"ה תאני ר"ח הנשמר
 בננה אסור משום נזל וכו'. ועי' מה שכתבתי בהערותי שם הערה כ"ט
 ובמבוא לסע"ר צד 7. שזהו הוספה מאוחרת שם.

פ"א ה"א עולא בר ישמעאל וכו'. עי' אצוויר שביעית צד 58.

פ"א ה"א יאות הוא מקשי. בד"א וכת"י ולא יאות הוא וכו'.

פ"א ה"א עם התמרים הרי אילו פטורות. בתוספתא פ"א חיבות, וכצ"ל.

פ"א ה"א בשלא הטילו שאור וכו'. ברמב"ם (מעשר פי"ג ה"א) והן שעדיין
 לא הטילו שאור. וברדב"ז שם ובירושלמי הוי פלוגתא ופסק כר"ח דאמר בשלא
 הטילו שאור ואקשינן עלה אי בשלא הטילו שאור אפילו בהערובות (במעורבות)
 יהו פטורות וכתרצינן לית יכול וכו' אשכול שניכר (שביכר) וכו'.

פ"א ה"א אשכול שביכר וכו'. מעשרות פ"א ה"ב אשכול שבישל בו אפילו וכו'.

פ"א ה"א כוסברה כוסברתא. בפ"י ריב"ז: כוסברתא כוסברת מה בין יהודה
 וכו' מן מתליך (מתליך) עם (במ"ס: אם) תבליא (תבלייא) וכו'. ועי' בתוי"ט,
 ובמעריך (תבליא) כוסברא כוס ברתא פ"י אכולי בתי כי טוב.

פ"א ה"א מה בין ביהודה בין בגליל וכו'. בר"ש: בירושלמי משמע דהג-

תלת ביהודה פטורים ובגליל חייבים וקמאי (פ"י) כל הנזכרים ברישא דמהניתין

איפכא ביהודה חייבים ובגליל פטורים משום דהני דנשמרים ביהודה מופקדין

בגליל. וכ"ה ברא"ש. ובפ"י ר"י בן מ"צ והכסבר (והו פסקא דמהניתין וריב"ז

הביא הירושלמי אחרי כיום המשנה ולא כמו שכתוב לפנינו והנפנין שמירה

מה בין וכו') גרסינן בירושלמי מה בין ביהודה שחייב בראשונה (פ"י) בהרישא

דכתניתין) ואינן פטורין אלא האונ והחרובין. (וחמ"ק) והכסבר ובגליל פטורין

מן הראשונין וחייבין באונ ובחרובין (וחמ"ק) ובכסבר מתריץ מן מה דסתלין

לה מתל בגלילא שומירה (שומרה) שמד מרה מן מתל לך עם תבוליא (תבלייא)

וכו'. ובכפתור ופרח פליו ירושלמי מה בין יהודה שהייב בראשונים ואינן פטורין וכו' ותרץ שהראשונים נשמרים ביהודה וכו'. וזה אינו בירושלמי רק הריש בפרש כן. והרז"פ ז"ל כתב בפ"י שמדברי הריש משמע שני משנה ירושלמית ובגליל נובלות התמרה והנופנן והנצפה. וזה שלא בדיוק כמו שכתבתי לעיל שדעת הנ"מ ירושלמי שכל הנזכר בהרישא דמתניתין פטורין בגליל. וזהו גם כיונת הריש.

פ"א היא הני אמר ר"י וכו'. תוספתא דמאי פ"א ובבלי פסחים מ"ב ע"ב בשניים. ובירושלמי פסחים פ"ג ה"א בראשונה שהיו עושין יין במהרה לנסכים לא היה יין מחמיץ. ולא נזכר מחומץ שביהודה. וברמב"ם פ"ג ממעשר ה"ב וכן החומץ העשוי מן התמרים פטור מן הרמאי. ועיי' בר"י ובפ"י ר"ש בן מ"צ וברדב"ן בה' מעשר שם. ובבאור מהר"י קורקים שם: וקרוכ לזה גם בירושלמי פ"ק דרמאי גם בתוס' כך היא שנייה בראשונה היה תמר (לפנינו בתוספתא הנ"ל ובירושלמי בכל הוצאות: חומץ) שביהודה פטור מפני שחוקתו מן התמר (התמר) עכשיו שחוקתו מן היין חייב ע"כ גם רבינו בפ"י המשנה כן כתב ומעתה אינו יודע מנין יצא לרבינו מה שכתב דחומץ תמרים פטור ונראה דמעות נפל בספרי רבינו וצ"ל חומץ העשוי מן התמר אלא שבדקתו בספרי רבי' המוגהים ובכלן מצאתי העשוי מן התמרים וצ"ל עכ"ל.

פ"א היא איר לא וכו'. במלאכת שלמה (במעשרות פ"ה משנה ו') ובירושלמי וכו' ומשני ר' אילא טעמא דר' יהודה דפטור חומץ התמר שבארצות יהודה לא מפני שאינו יין אלא לפי שבאותן ארצות מפני הנסכים היתה ברכה מרובה והענבים מריבות והזנין והחרצנים לא היו חשובים וכו'. ועיי' באצו"ר למעשרות צד 126. שורה 22.

פ"א היא וירבו כל הרימין שבעולם. במלאכת שלמה: בירושלמי פריך ויהיו לר"י כל הרימין (הרימין) שבגליל (שבעולם) שהן בחזקת הפקר רבין על דימי שקמונה (דימי אותו המקום) ויהיו כולן פטורין ולא משני מיד.

פ"א היב כמשנה ונכנס לירושלים ויוצא. עיי' מע"ש פ"ג משנה ו' והדמאי נכנס ויוצא ונפדה. ובמלאכת שלמה שם בשם הרי"ש שיריליו ומכאן נראה כנ"י הרמב"ם ז"ל בפ"ק דרמאי דגרים ונכנס לירושלים ויצא דהינו דיעבר וכו'.

פ"א ה"ב במשנה ואוכלו כנגדו. ברדב"ן (מע"ש פ"ג הי"ז) ויאכל כנגדו. ועיי' בכפ"פ פליה.

פ"א היב כמשנה ובלבד שיחזור ויפדה את הפירות. כיו' ליתא במתניתא דבי"ט. ובבבלי בי"ט נ"ה ע"ב ויחזור ויפדה את הפירות. ובתוס' שם ד"ה ויחזור ויהיה קשה דנרסינן במשנה במלתיה דר"ט ובלבד שיפדה הפירות וכו'. ובשטה מקובצת בב"ט שם ומה שכתוב בתוספתא ובמשניות בהך מלחא דר"ט ובלבד שיחזור ויפדה הפירות ל"ע ליה וברוב ספרים ליתיה וכו'. וכן ליתא בבאור מהר"י קורקוס בה' מע"ש פ"ד היה.

פ"א היב כמשנה דברי ר"מ. כתוס' זכחים מיט ע"א ד"ה והרי ליתא המלות: דברי ר"מ.

פ"א היב לא כיוחנן כהני. כד"א לא יוחנן כהני העביר וכו'. וכ"ה בר"ש וברא"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ. ובכפתור ופרח פרק מ"ב וכן בירושלמי ולא רבי יוחנן כהני העביר הודיית המעשר, ופריק העבירן שלא יתורו וכו'. וכן בכת"י דמי. ובמע"ש פ"ה הי"ט כד' אמש"ט א"ל ר' יוחנן כהני, אבל בד"ו שם ליתא ר'.

יבתוספתא סוטה פ"ג (הוצאת צוקערמאנדעל) נוקפין אילו שמושכין את הענל בין קרניו וכו' אמר להן ר' יוחנן בן זכאי עד מתי אתם מאכילים את המזבח: טרופות וכו' אף הוא גזר על היודיו וכו'. מזה נראה שיש נ"י בהמשנה במע"ש פ"ה שהתקנות האלו הנין סרי' יוחנן בן זכאי. ולא ליוחנן כה"ג. ובפ"י מס' משקין לר"ש בן היתום (צד 44) עד ימיו של רבן יוחנן כה"ג וכו'. וע"ש בהערות. ובס' הישר לר"ת (ס"י שניה) שלא ר' יוחנן בן זכאי וכו'.

פ"א ה"ב טומאה מצויה וכו'. בתרומות פ"א ה"ד טומאה אינה מצויה וכו'.
פ"א ה"ב גזרו על דבר שהוא מצוי וכו'. כעין זה כבבלי בכ"ט כל מלתא דלא שכחיה וכו'. ובירושלמי יבמות פ"ו ה"ו אמר ר' מתנייה גזרו על דבר שהוא מצוי ולא גזרו על דבר שאינו מצוי. ובכתובות פ"ב ה"א אר"י לא חשו על דבר שאינו מצוי. וע"י בשו"ת הרשב"א ח"א (אלף רכ"ט) מ"ש בזה.

פ"א ה"ב אילו בספק טבל ניתקן. בד"א: ספק (ליתא) ניתקן וכו'.
פ"א ה"ב המן תנינן התרומה וכו'. בפ"י רי"ט אלגאזי לה' בכורות ס"י מ"ד ובירושלמי וכו' תנין תרומה ותרומת מעשר של דמאי וכו' (ליתא) וכו' אמ"ר אבי (א"ר אימי) אין המשנה וכו' ופירושו פשוט וכו' ע"ש.

פ"א ה"ב ר' זעירא אמר וכו'. בפ"י הרא"ש: מפרש ר' זירא בירושלמי דלכך תיקנו חומש באוכל תרומת מעשר של דמאי שאם לא היה מוסיף חומש לא היה נוהג בה קדושה, ולא רצו לתקן כפודה מעשר ב' של דמאי שיוסיף שאם היו מטריחין עליו וכו'.

פ"א ה"ב בעא קומי ר' לא. כרי"ש: ר' לוי.
פ"א ה"ב במקום שהיתה גזרתה מביאה ונוטל דמים מן השבט. כרי"א: במקום שחיתה גזרתה וכו'. ובתוספתא תרומות ספ"י אבל במקום שחיה ובהמה אוכלת התקינה שיהא מביא ונוטל שכרו מפני חילול השם. וע"י בחולין קליד ע"ב.

פ"א ה"ב בדבר מועט. בכת"י רומי בדבר מרובה.
פ"א ה"ב אבל בדמאי אינו מצוה להשיב וכו'. כרי"א: אבל לא בדמאי אפילו בדבר מועט אינה מצוה להשיב אכירה.

פ"א ה"ב ר' נחומי בריה דרחב"ב אמר. כרי"א: ר"ג בריה דרי"ה בר בא אמר אבא (ליתא) ה"ו לו (ליתא). וכן היא כרי"ש. ובכרכות פ"ג ה"ג ר' נחומי בריה דר' חייא בר אבא אמר אבא לא הוה וכו'.

פ"א ה"ב ודר' אחא כר' אמי. כרי"א: ודר' אילא כר' אמי. ובר"ש: ודר' אחא כר' אמי וכו' וטעות סופר יש כאן שאין ר' אחא נזכר בכל שמועה זו אלא גרסינן ודר' לוי כר' אמי דאמר לעיל אין המשנה הוה יוצאה וכו'.

פ"א ה"ב דבי ר' ינאי אמי פחות מאכל. כרי"ש: פחות מהאוכל. ובפ"י מהר"י בן מ"צ דבי ר' ירמיה (ר' ינאי) אמרו פחות מאוכל כביצה (מלה אחרונה מרובמ"צ בעצמו) וכו'. וע"י כרי"ש. ובכפתור ופרח (פ"ה) ירמיה אומר וכו'.
פ"א ה"ב מותר לאבד. בכת"י רומי מותר לאכול.

פ"א ה"ב עד כגורגרות. כרי"א: עד גורגרות. ובר"ש: עד שיפחות כגורגרת ובפ"י ריבמ"צ עד כגורגרת. וכן בכפתור ופרח הג"ל.

פ"א ה"ב ר' מנא אמר לא פליגין. כרי"א: ר' מנא אמר כדא פליגין. ובכ"ט (ה' מע"ש פ"ג ה"ט) בירושלמי אמתניתין דמאברין וכו' ר' מנא אמר לא פליגי וכו' חש לתמוה שגם למה ששנה ר' מנא דבריהם פליגין והואך אמר דלא פליגי ואפשר דבקדמיותא ל"ג כדרי' ינאי וכו'. ובכרכ"ו שם ר' מנא (א"ר)

(מנא) אומר לא פליגין וכו' וקשיא לי ע"ו הירושלמי דאמר ר' סוגא דלא פליגי זהא כהדיא פליגי וכו'. וזוהי לפנייהם כנוסח דר"ז.

פ"א ה"ב ר' יוחנן אמר בשם רשב"י. בפ"י הרא"ש: ר' אליעזר בשם ר"ש בר יוחזק. **פ"א ה"ב** בין בפרום בין בשלם עד כנרונרת. כד"א: עד גרונרת. וברמב"ם (מע"ש פ"ג ה"ט) וכמה היא מיעוט פחות מכנרונרת בין באוכל שלם בין בפרום אבל כנרונרת אין מאברין אוחו. ובהשנות הראב"ד: בגמרא (כיון לירושלמי דילין) ארי בשם ר"ש ב"י בין פרום בין שלם כנרונרת (עד כנרונרת) משמע יותר מכנרונרת לא זר' ינאי (דבי ר"ז) אמר בפרום פחות מאוכל סותר לאבד פי' פחות מכביצה בשלם כנרונרת (עד כנרונרת). ובכאור מהר"י קורקוס סוכא השגות הראב"ד הנ"ל בשני וו"ל בגמרא ר' יוסי (ר' יוחנן) וכו' בין פרום בין שלם כנרונרת משמע יותר מכנרונרת לא רי"א בפרום פחות מכנרונרת (נראה שהמלה אחרונה מ"ס) מאוכל סותר לאבד פחות מכביצה. וכרדב"ו שם: ירושלמי וכו' זו היא גירסת הספרים שלנו והיא גירסת רבינו וכו' ועי' בכ"מ. **פ"א ה"ב** לאבד ב"ש ולאבד. כד"א להפריש כ"ש ולאבד. וברמב"ם (פ"ג מה' מע"ש ה"פ) אבל לא יפרישונו לכתחילה לאבדו שאין מפרישין לאבד. וע"ש בהשגות הראב"ד וכרדב"ו זככ"מ:

פ"א ה"ב לוכל כנגדו. כד"א: ראבל כנגדו.

פ"א ה"ב שאין מוסרין ודאי לע"ה. בסמ"ג לוחין (רס"ד) וירושלמי אין נוחנין פירות מע"ש לע"ה וכו'.

פ"א ה"ג במשנה הלוקח לזרע ולכהמה וכו'. ב"ר פ"ס. ובכפ"פ (פל"ה) זרע לכהמה וכו'. וכ"ה לקמן בפרק זה ה"ג הלוקח לזרע לכהמה וכו'.

פ"א ה"ג במשנה פטור מן הדמאי. בב"ר הנ"ל פטורין מן הדמאי. וברש"י ע"ו (מ"א ע"ב סע"א) דתנן הלוקח לזרע ולכהמה פטור ברמאי תנינן לה.

פ"א ה"ג במשנה מן גויב ולהלן פטור מן הדמאי. בכ"א: מן הכזיב ולהלן וכו'. וכן ברדב"ו (מעשר פי"ג ה"ג). ובמתניתא דב"מ מכויב ולהלן חייב (פטור) בדמאי. ועי' בתשב"ץ ח"ג סי' ר' וכן במס' דמאי שמינו מכויב ולהלן פטור מן הדמאי וה"ה מן הודאי וכו'.

פ"א ה"ג במשנה ושמן ערב. באגודה שמן טוב וכו' פי' שמעורב בו בשמים.

פ"א ה"ג דבר שזרעו כלה. בתרומות פ"ט ה"ה כד"א בדבר שזרעו כלה וכו'.

פ"א ה"ג הני אין זורעין מבל וכו'. תוספתא דמאי פ"א וע"ש. וברמב"ם (מעשר פ"ז ה"ג) אין מחפין (במ"ס: אבל מחפין.) במבל. וכרדב"ו: פ"ק דרמאי בירושלמי אין זורעין מבל אבל מחפין מבל כך נמצא בספרים שלנו ומעות הוא דקתני סיפא אבל מחפין עם הגוי מבל ואם סותר לחפות פשיטא דמחפין עם הגוי אלא ודאי אין מחפין במבל גרסינן וכו'. ובכפ"פ (פל"ה) תוספתא אין מחפין את הסבל ואין עושין עם הגוי במבל. וגם בכת"י רומי ולא מחפין.

פ"א ה"ג השכח זרע. מבל פטור. כד"א: ישכח זרע מבל וכו'. ובכפ"פ הנ"ל ישראל ששכח וכו'. וכ"ה בתוספתא הנ"ל. ועי' ברמב"ם (מעשר פ"ג ה"ו). וכרדב"ו ור"י קורקוס שם ירושלמי וכו' שכח זרע מבל פטור וכו'. אבל בכ"מ שם ליתא המלה: שכח.

פ"א ה"ג אבד כדבר. ככאור מהר"י קורקוס שם: אבד בדרך.

פ"א ה"ג שילקט אותו בלא צמח. ברדב"ו ובכאור מהר"י קורקוס ליתא מלת אהות.

פ"א ה"ג אבל אם צומח וכו'. בכפ"פ הנ"ל משצמחה פטור שכבר אבד.

פ"א ה"ג א"ר יוחנן כד וכו' אפי' קופר. בכתי' רומי ר' יוחנן כד. וכו' בר' אשמי'. ובעין זה בירושלמי כ"ק פ"ח ה"ה ר' יוחנן אכל קופר וכו'.

פ"א ה"ג ר"ז שלח לר"ז חרא מסאנא דתאנים. כל המאמר טובא בשנים כבראשית רבא פ' ס'. ובמתנות כהונה שם: קרטיל דהאנין פי' הערוך טנא זבירושלמי גרס טמנה. ובהוס' חולין ה' ע"ב ד"ה צדיקים זכב"ר גרס ר' ירמיה דשדר לר"ז כלכלה דפירי וכו'. וכנפתור ופרח (פלו) כב"ר ר' ירמיה שדר ליה ר"ז (ר"י שלח לר"ז) כלכלה וכו'. ולא זכרו מירושלמי דילן. וכן טובא בילקוט בקונדרס אחרון. ובסמ"ג עשין קל"ה זבירושלמי אומר שהמעשה היה בכלכלה של תאנים שנאכל כמכלה בענין זה.

פ"א ה"ג ר' אבא בר זבינא בשם ר"ז. בכ"י רומי בר זמינא. ובכ"י שבת קי"ב ע"ב אמר ר' זורא אמר רבא בר זימנא. ובכתי' שם בר זימנא. ובהוס' שבת י"ב ע"ב ד"ה ר' נתן ר' אבא בר זימנא בשם ר' אלעזר ועירא. ועי' סדר הדורות. **פ"א** ה"ג קדמאי בני מלאכים וכו'. בערוך ערך קדם א' ירושלמי בפ"ק דרמאי קדמאי בני מלאכים אנן בני אנש (נש) ועי' בילקוט בק"א הנ"ל וברשות סהר"י אבן שועיב ד' מ' ע"ד ובס' חסידים (ד"ב, ס' תת"א).

פ"א ה"ג חסרתיה דר' פנחס בן יאיר וכו'. כאבות דר"ג נוסח א' ספ"ח מעשה בחמורו של ר' חנינא בן דוסא שנגבורו לסמים וע"ש. ובפי' רב נסים גאון בשבת קי"ג ע"א ומעשה חמורו של ר' פנחס בן יאיר מפרש בפרק א' מן שהיטה חולין וכו' ואיהא נמי בסמ' דמאי ובסמ' שקלים דבני מערבא. ובפי' סהר"י בן מ"צ בדמאי כאן טובא המעשה בנוסח מתוקן. ועי' בתוס' חולין ז' ע"ב ד"ה הא ובבראשית רבא פ"ס ובמתנות כהונה שם ובסדרש הגדול פ' זירא. **פ"א** ה"ג תרין מסנינין וכו'. טובא בשנויים גדולים בדברים רבה פי"ג ובחיבור יפה מהישועה לר' נסים גאון (ד' כ"ז ע"ב) ובילקוט בקונדרס אחרון (328).

פ"א ה"ג וסבון שעריהון. בכתי' רומי ובילקוט הנ"ל שעריכוון. **פ"א** ה"ג ר' פנחס בן יאיר אול לחד אתר וכו'. טובא בשנויים בדברים רבה הנ"ל ובאור זרוע ח"ג (בבא מציעא) ס' קכ"ו. ובמתנות כהונה שם טובא ירושלמי דילן. ועי' בילקוט הנ"ל. ובעקדה (ראה ד' ר"ן) ובסדרש מעשה בר"פ בן יאיר וכו' ע"ש.

פ"א ה"ג ולא אנכון. במעריך (נכה) ולא אנכון פי' ולא הווקו וכו'.

פ"א ה"ג דמלכא סרקיא. בסה"ד (313) מלך יצמאל בלע וכו'.

פ"א ה"ג והוה גינאי נביר. בערוך ערך גן גינאי גינאי כגמרא דב"ס בסמ' דמאי פי' נהר נהר. ועי' בחולין ז' ע"א. ובמעריך בפ"ק דמאי הוה גינאי נביר וכו' פי' שם נהר וכו'.

פ"א ה"ג נוכי נישבע סיניה. בעלמא דאתי. כמאמר כתב חסידים לר"ס תקן (אצר נחמד נ' צד 90) ובסמ' דמאי רבי ביקש שיוכה לראות פני פנחס בן יאיר לעלמא דאתי ועי' בס' חסידים (ד"ב צד 264).

פ"א ה"ג פעם אחת היתה בתו עוברת. בדברים רבה הנ"ל בשנויים וע"ש כמ"כ.

פ"א ה"ג את בוראו במים. מלה אחרונה חסרה בהעתקת לעוי (852).

פ"א ה"ג כסיכתא איתעריית. לעיל בפאה פ"א ה"א כסירה היערת. ועי' במעריך (ער).

פ"א ה"ג רחב"ד הוה יתיב אכיל וכו'. בסדר הדורות (צד 145) רחב"ד ישב לאכול כליל שבת ונפחת השלחן מלפניו, אמרו ליה סדו כן א"ל תכלין שאלתי.

שאלתי משכניאי ולא עשרתו והזכיר התנאי שהתנה מע"ש להפריש לסחר ועלה השלחן מאילוי.

פ"א היג אמרו ליה מהו כן בכת"י דמי אמר לה.

פ"א היג אמר ליה בכת"י דמי אמר לה.

פ"א היג קמנה לעשותן מחנין. בתוספתא הג"ל ובתולין ו' ע"א כרשינן לעשהן בחנין. ובכפתור ופרח פרק כ"א דבש תמרים וכו' ונקרא מחינה והוא מן מטיני כתיקה.

פ"א היג לעשותן מחנין. כד' קראמאזין בפ"ס: מחנין. ובפ"ג עשין קל"ה ובתוספתא (ע"י בפ"א דרמאי) הלוקח פירות לזריעה או להאכילה לכהמה קסח וכו' כל אלו פטורין מן הדמאי וכו' ע"ש.

פ"א היג הא שמרים שיבשו אין בהן משום הגייה ע"י. המלה הא שמרים וכו' נראה בעיני שהוא ר"ה: הוא אמרה שמרים וכו'. זברמכ"ם (סאכלות אסורות פ"א ה"ד) וכן שמרים של יין שיבשו לאחר יב"ח סותרין וכו'. ומקורו מכאן. ובס' התרומה סי' קס"ז וצ"ע בירושלמי דמס' דמאי אמרינן שמרי גיבין וכו' ושם התם כידרי דאחר י"ב חדש עכ"ל. ובפ"ג לזוין קמ"ח וכן ראיתי בתוספתא (הרומת פ"י) שמרי יין שיבשו אמורים בהנאה. בירושלמי קאמר שמרים של ע"ז לאחר שנהיבשו סותרין. ובהג"מ בסאכלות אסורות הג"ל בירושלמי וכו' לאחר שנהיבשו מתהיים ספר התרומה והמצוה. וכונתה שלקח זה מס' התרומה והפס"ג הג"ל. ובפ"ה מהר"ם בר"ב סי' קפ"ה (הוצאת ר"ד ז"ל) ואמר בירושלמי וכו' שמרי גיבין וכו'. ובא"ז ח"א סי' השע"ט ואמר בירושלמי שמרי גיבין שם אין (אין) אמרין בהנאה (בהגייה) הא שמרים שיבשו אינם נסמרים בכלל י"ג (אין בהם משום הגייה ע"ז) ואפילו באיסור נסך לע"ז דחמיר וכו'. ובא"ז (ח"ג) מס' ע"ז סי' קפ"ב) דבהדיא סמאמי בירושלמי דמאי ושמרים שיבשו וכו'. והירושלמי דילן לא זכרו בהוס' ע"ז ל"ד ע"א ר"ה דורדיא ובר"ן שם סי' אלף ר"ם ובהנחה הבית להרשב"א (בית ה' סוף שער ג') ובבב"י (מור י"ד סי' קכ"ג).

פ"א היג חני גויב עצמה וכו'. בפ"ג עשין קל"ג וכו"ב עצמה לא החזיקו בה כדאיתא בירושלמי דמס' דמאי. ובבאור מהר"י קורקוס על הרמב"ם (מעשר פ"ג ג') ובירושלמי כויב (גויב) עצמה מה היא חני כויב עצמה פמורה (במ"ס: פטורין).

פ"א ח"ג הלוקח מן החמרת בצור וכו' חייב. בתוספתא דמאי פ"א הג"ל פ"ה. וברמב"ם (ה' מעשר פ"ג ה"ה) החמרים שהביאו פירות לצור. חייבין ברמאי וכו'. וברדב"ן שם בתוספתא פלוגתא דתנאי ופסק כה"ק וכו' ובירושלמי היא שנה איפכא הלוקח מן החמרת בצור וזמן הפגרת בצירון חייב (וכ"ה הג"ל לפיננו) וכו' ואפשר דמ"ס הוא בתוספתא בספרים שלנו אבל נוסחת הירושלמי מחזקתה עכ"ל. וע"ש בכ"ם. ובכפתור ופרח פ"א הלוקח מן החמרת בצור וזמן הפגרת בצירון פטור (חייב) וכו'. ושם פרק מ"ז פ"י חמרת החמרים המביאים פירות ומגרה אצרת כענין אגרה שבקציר. ובפ"ה מהר"י ממראני (ח"ב סי' ג"ב) הביא דברי הרמב"ם הג"ל וכו' שהלשון מוכיח שמעוה נפל בספרי הרמב"ם ע"ש ובחלק ראשון מהשונות סי' פ"ד וראיתי להרמב"ם שכתב והוא בירושלמי החמין שהביאו פירות לצור וכו' והוא נוסף בירושלמי קשיא דקתני הלוקח מן החמרת בצור וכו' ע"ש.

פ"א היג מחמור יחדי בצור. ברמב"ם הג"ל בהלכה ו' וכן חמור יחדי שנכנס לצור וכו' פטור מן הדמאי (ג' מלות ליתא בירושלמי) וכו'. וברדב"ן שם מביא

מביא כניסתה הירושלמי שלנו ומסיים ומשמע מחמור יחידו בצור פמור וכו' עכ"ל.
 אבל בהוספתא הנ"ל (בהוצאת צ"ט) כן חמר אחד בצור חייב. ובבאור סהר"י קורקוס
 על הרמב"ם הנ"ל שם בהלכה ה' הוספתא נם בירושלמי וכו' מחמור יחידו חייב (ליתא).
פ"א ה"ג חמרת שנכנס' לצור דרך כויב. בהוספתא הנ"ל ר"י אומר
 החמרת היורדת לכויב חייבת וכו'. ונראה שפי' שיורדת לצור דרך כויב. ועי'
 בכמהור ופרח הנ"ל. פליגוים 5.17.1. וזכר שכויב סמוכה לצור.

פ"א ה"ג בשעה שנזרו על הדמאי. בר"ש ובפי' סהר"י בן מ"צ וברמב"ם
 וברדב"ז (ה' מעשר פ"ג הי"ד) בשעה שנזרו על הדמאי לא נזרו על דברים
 הללו. ועי' בבאור סהר"י קורקוס שם. ובפי' הרא"ש: ובירושלמי פליגי בה
 רב אחא (ר' יוחנן) וכו'.

פ"א ה"ג ע"ד דר' הושעיה וכו'. בר"ש חלה פ"ד ו' בשעם הארץ כפרישה וכו'
 גר' אושעיא מחלק בן ב"ק דרמאי וכו' ור' יוחנן פליגי התם ואמר היא היא היא הדא.
פ"א ה"ג ע"ד דר"י חייבת ע"ד דר"ה פטורה. בפ"י רא"פ ולהרמב"ן ז"ל
 נראה דאפכא גרמ' ופירושו לר"י פטורה וכו' ולר"ה חייב וכו' ע"ש.

פ"א ה"ג ותני וכולן: וכו'. בר"א תני וכולן.

פ"א ה"ג מפני אחד שאינו מהוקן. בר"א: שאינו מהוקן.

פ"א ה"ג תני וכולן וכו'. רמב"ם ה' מעשר פ"ג הי"ט ובבאור סהר"י קורקוס שם.

פ"א ה"ג ר' בון ב"ח בעא. בפ"י סהר"י בן מ"צ בעא (בעי) קומי ר' ירמ
 ועירא) עד כדון בלוקח. (ליתא) בכסף מעשר של דמאי אמר ליה (ב' מלות
 ליתא) אפילו כודאי.

פ"א ה"ג משיירי מנחת. כקרושין פ"ב ה"ח בר' קושמ' משיירי מנחת.

פ"א ה"ג ר' לעזר אומר ד"ה ר' יוחנן אמר במחלוקת. בבבלי קרושין נ"ב
 ע"ב אמר ר' יוחנן נמנו וגמרו המקדש בחלקו המקדש בחלקו. וכו' לא קידש.
 ומ"ד לעזר לא נזכר כלל. ובירושלמי מע"ש פ"א ה"ב תמן תנינן המקדש בחלקו
 וכו' אמר ר' יודה בן פזי ר' יודה יליף כל הקדש מנכור וכו' ר' מאיר יליף
 כל הקדשים ממעשר בהמה וכו'. ובירושלמי כאן לא נזכר מזה. ועי' קרושין פ"ב ה"ח.
פ"א ה"ג תני אמר ר' יודה וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פ"ג הי"ט שמן ערב

פמור מן הדמאי וכו'. וברדב"ז שם: ובירושלמי ר' נהן אומר (ר' יודה) לא היו
 ב"ה פומרין (לא פטרו) אלא בשל פליימון (שמן של פליימון) לכר אחרים
 אומרים משום (כשם) ר' נתן וכו'. ובר"ש ובפי' ר"י בן מ"צ כנו' הדפוס.

פ"א ה"ג בשמן חדר וזיריגון. וכ"ה בפ"י סהר"י בן מ"צ. ובר"ש: מחייבין
 היו ב"ה חרדישין. וברדב"ז הנ"ל בשמן חדר וזיריגון. ובסופה הערוך זיריגון.

פ"א ה"ד במשנה בין השמשות. בבבלי שבת כ"ג ע"א ובין השמשות וכ"ה
 ברדב"ז (מעשר פ"ט הי"ד) ובין השמשות.

פ"א ה"ד במשנה ושהסורק נותן. בערוך (ערך סרק, ד' ראשון) בפ"א
 ברמאי ושהסרוק נותן בצמר וכו' ויש אומ' הסורק שסורק הצמר במסרק וכו'.
 ולקמן. בסוף הלכה זו בר' אמסט' מה שהסורק נותן וכו'.

פ"א ה"ד מפרישין אוהו ערום וכו'. בערוך ערך ערום שאינו מעין ברכה
 שאם היו מעין ברכה לא היו מפרישין שאסור להזכיר את השם כשהוא ערום
 ועי' ברמב"ם (מע"ש פ"ד ה"ג) ובכ"ס. ובשרע (י"ד סי' של"א) והפורה או
 מחלל מ"ש של דמאי אי' ברכה.

פ"א ה"ד מבין השמשות הדא דהניגון. בערוך שם בין השמשות הדא הוא
 דתנן

דתנן ספק חשיכה ספק אינו חשיכה וכו' עד אבל מעשרין את הדמאי (ו' מלות אחרונות ליהא) הנא חלפתא (רבי חלפתא) בן שאול אומר (ליתא) מחללין וכו'. וכו' בפ' מהר"י בן מ"צ.

פ"א ה"ד הא ודאי מעון ברכה. בחי' הרמב"ן פסחים ו' ע"ב ובמס' דמאי אמרו בירושלמי הפודה מעשר שני ודאי שהוא מעון ברכה וכו'.

פ"א ה"ד ר' מנא בעי קומי ר' יודן כיצד הוא מברך וכו'. ברמב"ם ה' מע"ש פ"ד הי"ג הפודה מע"ש מברך אקב"ו על פרוזן מע"ש וכו'. וע"ש ברדב"ז ובכ"ס ובבבאור מהר"י קורקוס. ובערוך (ערך ערום) ובכפתור ופרה (פרק מ') ירושלמי ר' מנא (מנא) בעי קומי ר"י כיצד הוא מברך אמר ליה (ב' מלות ליתא ואיתא בכתי' רומי) אם היו מעות וכו'. ועי' בחי' הרמב"ן הנ"ל ובר"ש וברמב"ם ה' תרוסות פ"ב הט"ז וברדב"ז שם.

פ"א ה"ד אם הקדים משני לראשון וכו'. בפ' מהר"י בן מ"צ גרמינן אם הקדים משמע בשעבר הא לכתחילה לא א"ר יוחנן (ר' בא וכו' בשם ר' יוחנן ורבינ"ם צ"ק צר בשמות האמוראים) מותר להקדים וכו'. וברדב"ז (מעשר פ"ט ה"ו) וכירושלמי בשם ר' יוחנן אפילו לכתחילה (ב' מלות ליתא) מותר להקדים מע"ש לראשון בדמאי. ובמס' עשין קל"ה ואמר ר' יוחנן בירושלמי שמותר להפריש מע"ש קודם הראשון בדמאי וריב"ל אומר לכתחילה וכו'. ובבבאור מהר"י קורקוס שם: הא (ליתא) אם הקדים שני (משני) לראשון אין בכך כלום.

פ"א ה"ד ר' יעקב בר אחא בר אידי בשם ריב"ל. וכו' בר' אמשורדס. ונראה שהמלות בר אחא פ"ס הן. וכאן צ"ל ר' יעקב בר אידי בשם ריב"ל. וכו' בכ"ס לרונטתו מע"ש פ"ג ה"ז. כלאים פ"ד ה"ח ובקדושין פ"ב ה"א ושם פ"ד ה"ו ובבבאור פ"א ה"ה וביבמות פ"ח ה"ב. ולבי אומר לי כי כאן היה כתוב בירושלמי ר' יעקב ב"א, וסבר מעתיק אחד שמלה ב"א, ר"ת: בר אחא והצינן כן על הגליון ואח"כ הכניסו זה בנוף הירושלמי. ובפ"ד ר"י בן מלכי צדק כאן כונא הירושלמי וגורם ר' יעקב בשם ריב"ל, ועי' ט"ש בבבאור פ"א ה"ה.

פ"א ה"ד פומר הוא אדם אה מבלו וכו'. ברמב"ם (מעשר פ"ו ה"ג) ויש לאדם לקבוע מעשר שני ופורדו ועושהו מעשר ראשון וכו'. ובהשנות הראב"ד שם הלכה ב' היינו מבורים וכו' עד שמצאתי אוהו בירושלמי בסוף פרק ראשון של דמאי ובמעשר עושה כן אבל לא להרוסה (ג' מלות אחרונות מהראב"ד בעצמו) וכו'. וברדב"ז שם ירושלמי וכו' ועושה אותה מעשר (ליתא) שני וכו'. וע"ש בכ"ס.

פ"א ה"ד ופודה אותה וחוזר ועושה אותה וכו'. בבבאור מהר"י קורקוס שם: ופודה וחוזר ועושה אותה תרוסות (תרוסות) מעשר וכו'.

פ"א ה"ד ברם הכא וכו'. ברדב"ז הנ"ל ומסיק (בירושלמי) ברם הכא שאני (שני) שנתקן וכו'.

פ"א ה"ד מה בין זה לזה וכו'. ברמב"ם מעשר פ"ג הט"ז שמן שלקח המורק וכו' מפני שהוא נבלע בצמר וכו'. ובפ' מהר"י בן מ"צ זה ע"ג גופיה במל ואהכי חייב וזה ע"ג צמח (צ"ל צמר) במל וכן שנינו שמן לסוך וכו' פמור מן הדמאי.

פ"ב ה"א במשנה הרבילה וכו'. בתוס' ר"י מפארו לברכות ל"ו ע"ב ד"ה הוה והא תנן אלו דברים וכו' הרבילה והתמרה (והתמרי') והחרובין והאורזי שבח"ל (האורז והכמח האורזי שבח"ל וכו') וכו'. ובמ' הישר לר"ת (ס' שמ"ג) ובמס' דמאי וכו' הרבילה והתמרים (כצ"ל) והחרובים והחורד (האורז) והכמח וכו' סמנו סוכיב ולהלן (ב' מלות ליתא ועי' לעיל פ"א משנה ג') וכו'.

- פ"ב** ה"א בצל של רכפה. עי' אצו"ר למעשרות 128 ופליניוס 19. 32 ובכת"י רומי בצל של כפה. ועיר רפה נזכרת בקדמוניות ליוסף.
- פ"ב** ה"א וערשים המצרות. במשנה ח' פ"ו דכלים כערשה שאמרו לא גדולה ולא קטנה אלא בינונית זו מצרית. ובמעשרות פ"ה ה"ז אלו הן ערשים המצרות כל שנלגליהן חרין וכו'. ופליניוס (18. 31) מספר בפרם ע"ד מיני הערשים שבמצרים.
- פ"ב** ה"א האלצרון והאפסמקין וכו'. בערוך ערך אלצרון ובהאפיקרסין זבאיצטרוכלין וכו' בירושלמי בפ"ק דמעשרות ובראש פ"ב דרמאי וכו'. ובמוסף הערוך שם א"ב בנטחאות דידן גרם במקום וכאפיקרסין אפיסמקין. ועי' בכלי ע"ז י"ד ע"א מאי איצטרוכלין וכו'. ובמעשרות פ"א סה"ב מדין חכמים לר"י כאלצרון וכאפיקרסין וכו'. ובר"ש מעשרות פ"ה ח' כראיתא בירושלמי וכו' והאצטרוכלין וכו'.
- פ"ב** ה"א הרא מתניתא חילופא. במלאכת שלמה: אר"א משנתינו זאת של אלו דברים המתעשרין דמאי בכ"ט, בחלוף מאוהה משנה של שום כעל בכי ששם מנה הסינים הפטורין מן המעשר אפילו כשלוקחם בא"י וכאן מנה החייבים במעשר אפילו כשלוקחם בחו"ל לפי שאין כמותם גיולים שם כלל. ובכתתור ופרח פל"ז ירושלמי אמר ר"א חיוב (ול"ג הרא מתניתא חילופא) וכו'. ובפ"י ר"י בן ס'צ במעשרות פ"ה ח' גרסי' ברמאי הסינין הללו וכו' צרכו חכמים למנותן וכו' ס"א ע"י שאין כיוצא בהן בארץ.
- פ"ב** ה"א והא דבילה בכוצרה. ברמב"ם (ה' מעשר פי"ג ה"ד) פירוש שירוע שהן מפירות הארץ וכו' לפיכך הרבילה השמינה וכו' וכן התמרים הגדולים וכו'. ועי' בכ"ט ובירושלמי וכו' והא דבילה בכוצרה (בכוצרה) וכו'. ועי' בר"ש. ובכפ"פ הנ"ל ולאו הא דבילה בכוצרה וכו'.
- פ"ב** ה"א שחיקה היא. וכ"ה בכל הראשונים הנ"ל. ולכאורה נראה שכצ"ל והא דבילה בכוצרה? דקיין אינון וכו', כמ"ש בירושלמי ב"מ פ"ב ה"א עיגולי דבילה, הרא דתימר באילין עיגולייא רברביא. ברם באילין ועירוייא דאחיין **קבוצרה** חייב להכריו משום סימני סקום. ובבכורים פ"ג ה"ג ביקש להביא דבילה נאמר אם היתה קעילית מביא אם היתה בוצירה אינו מביא. ועי' אצו"ר י"ומא צד 95 שורה 16. ובשביעית צד 54 שורה 2.
- פ"ב** ה"א והא תמרין כאלכסנדרויא דקיין אינון. כנאור מהר"י קורקום (ברמב"ם הנ"ל) והא תמרים של אלכסנדרויא וכו'. ובבכורים פ"א ה"ג אין מביאין תמרים אלא מיריחו וכו'. ובבבלי מכות כ' ע"א דאבל תמרי בארבלא לקי. ועי' בערוך. ושטראבא (818) מספר שהתמרים של מצרים ואלכסנדרויא הם סמין גרוי ושאי אפשר לאכלם. ופליניוס (1. 19. 15) מוז"ר אלכסנדרויא בארץ יון ששם היו מין תמרים שנקראו על שם העיר.
- פ"ב** ה"א והא חרוב בכיאר. בד' קראט' בכיאר. בר"ש: חרוב ככראיה. ובכפ"פ הנ"ל והא חרוב כביאר? בכיאר גרר (גידוד) הא וכו' וכן מסתברא שסקומות החרוב הוא ביי"ר וגרר וכו'. ובכ"ט הנ"ל חריב בכיאר. ובירושלמי ערלה פ"א ה"ב חרובי צלמנה וחרובי גידורה.
- פ"ב** ה"א והא אורו בחולתה. כר"א בחולתה. ובכפ"פ הנ"ל בחלחא.
- פ"ב** ה"א סיבוק הוא. בד' קראט' סימוק הוא, וזה ט"ס.
- פ"ב** ה"א אמר ר"ל לא שנו אלא הלוקח מן הגוי אבל הלוקח מישראל דמאי המאמר תשוה. ובמלאכת שלמה כאן: ותו גרסי' התם (בירושלמי) א"ר אלעזר

אלעזר לא שני דאינו מעשר אלא דמאי בלוקח בישראל עם הארץ אבל הלוקח
 מן הנכרי ודאי וכו'. ובשורה ר"ב אשכנוי (סי' מ"ו, ד' מ"ט ע"א) מהירושלמי
 פ"ב דמס' דמאי דגרסי' ההם עלה הא. דתנן אלו דברים מתעשרין דמאי בכ"מ
 א"ר אלעזר (לעזר) לא שנו אלא דלוקח מישראל (הלוקח מן הגוי) אבל הלוקח
 מן הנכרי ודאי (ונראה שר' שלמה העדני בעל סלאבת שלמה הנ"ל לקח
 גרסו מכת"י אחר שהשתמש בו רב"א. ואולי כן הגי' בכת"י של ר"ש סיריליו)
 וכו' ודע דלשון ודאי דנקט בירושלמי זימנין דמפרש' לה ודאי הוא של הנכרי
 וזמור וכו' עכ"ל רב"א. ועי' לעיל צד 20 שורה 36.

פ"ב ה"א ר' יוחנן אמר ל"ש היא הלוקח מישראל היא הלוקח מן הגוי דמאי.
 ברמב"ם (מעשר פי"ג ה"ח) הלוקח מן הגוי וכו' לפיכך בראשונה בוסן שהיה רוב
 א"י ביד ישראל הלוקח מכל הגר נוי מעשר דמאי. ופסק בר' יוחנן בירושלמי כאן.
פ"ב ה"א ר' לעזר חש למיעוט. בבבלי לא נזכר מזה. ורק סר' מאיר
 שחושש למיעוט. ובשורה ראב"ה סי' קנ"א בירושלמי דמאי פ"ב בתחלתו
 גרסינן ר' אלעזר (לעזר) חושש (חש) למעוט כהרא סירקיא (כורביא, ובר"א
 סירקיא) שסתפקה (שהיא מסתפקת) יום אחד מן האיסור וכו'.

פ"ב ה"א כענה גר וכו'. ובשורה ראב"ה הנ"ל גר וכו' אומר אני (אני
 אומר, ובעימור (שיתוף) וכך אנו אומרים לשון אהמא הוא בנמרא ירושלמי)
 כעמון ומאב הוא ונעשה אותו גר (הגר) הוכיח לכל הגרים, ולא ידענא להבין
 התירוץ ע"י ההם וכו'. ובשורה ר"ב אשכנוי הנ"ל ר' אלעזר חש למיעוטא וכו'.

פ"ב ה"א הא ר' לעזר. בשורה רב"א הנ"ל ליהא מלת הא.
פ"ב ה"א שאל לר' אלכסנדרא דצרוקא. בשביעיה פ"ב ה"ח לר' שובתי
 דצרוק. ובכאור סהר"י קדקום מע"ש פ"א ה"י הגי' לרשב"ג דצרוקי.

פ"ב ה"א אחר גוי ואחד ישראל כוהי. ב"א: אחד גוי ואחד ישראל אחר
 כוהי ואחד ע"ה. וכו' בכת"י רומי. (כס' שרירי ירושלמי).

פ"ב ה"א ר"ה בר אדא בעא. בר"א: ר"ח בר אבא. ובשורה ר"ב אשכנוי
 הג"ל ופריך ר"ה ב"א בעי קובי ר' סונא (ר' מנא) ממי לקח האיז הזה נאמר
 מישראל דמאי מן הגר ודאי פי' במאי פליגי ר' אלעזר ור' יוחנן, נחוי אנן
 לוקח זה ממי לקח אם מישראל דמאי ואם מגוי ודאי ומשני תפטר שהיה הגר
 גוי וישראל ונכרי מטילין לפניו (מטילין לפניו דמי, ובר"א דמאי) ע"כ (בירושלמי) וכו'.

פ"ב ה"א אמר ר' יודא וכו'. בכלים פי"ז משנה ה' אמר ר' יוסי וכו'.
 ובערלה פי"ג ה"ה אב"י זדה וכו' וחציצי (וחציר, ובמתניתא דכ"מ בכלים: וחצירי)
 נבע, אלא שיהו (שהן) מתעשרין וכו'. ועי' בתו"מ בכלים שם. ובכתתור
 זפחה (פרק ל"ז) וכדאמרינן בהוספתא וכו' אמר רב יהודה לא הווכרו רימוני
 בדין וחצירי נבע של בין הכותים (ב' מלות ליתא) אלא וכו'.

פ"ב ה"א כהרא דתנינן ודאי. בר"א כהרא דתנינן ודאי.

פ"ב ה"א ר' מנא בעי הוא וכנו וכו'. בכאור סהר"י קדקום (ה' מעשר פי"ג
 ה"ד) ר' יונה (ר' מנא) בעי הוא וכנו ופעל (ופועלו) מהו שיצטרפו ולא פשמו וכו'.

פ"ב ה"א כל דחמי טיא. בכת"י רומי דחמי ימה.

פ"ב ה"א כל המינין האסורין בקיסרין וכו'. בתוס' ע"ז ג"ח ע"כ ד"ה כצר
 דהתם בירושלמי בפ"ב דדמאי אומר אלו המינים האסורין בקסרי (קיסרין) פי'
 שמשום דמאי משום דאלו המינים כאלו המקומות רגילין לכא מאי והירועים
 שלא כמו מאי פטרין משום דמאי וכו'.

פ"ב ה"א דיהודאי ישראל. בכת"י רומי דיהו וראי.
פ"ב ה"א ישראל וגוים על הכותים. כד"א ובכת"י ישראל וגוים רבים על הכותים.
פ"ב ה"א פונדקא רטיבתא. בכת"י רומי פונדקא דמביהה. ובס' הארץ (צד 58) מיבה כפר גדול אצל כפר סכא. ירושלמי דמאי ב'. ושם (צד 106) פנדק כפר קרוב לסכסמיה נזכר בתלמוד ירושלמי דמאי עכ"ל וזה שלא כנוסחתינו. שוב ראייה בתבואת הארץ (צד קע"ב הוצאת לונץ) שכ' ירושלמי דמאי פונדקא עד כפר סכא וכו' ע"ש.

פ"ב ה"א עד כפר סכא. בתוספתא נדה פ"ח ובבלי שם ס"א ע"א מעשה בשקמה בכפר סכא. ובקדמוניות ליוסף. 2. 16. 5. נזכר שאצל העיר כאפארסאכא בנה הורדוס עיר לכבוד אביו וקראה אנטיפארסוס.

פ"ב ה"א כולכסין הנמכרין בקסרין. במוסף הערוך בלבוסין וכו'.

פ"ב ה"א ר' חייא. בכת"י רומי ר' חייא בר אבא.

פ"ב ה"א רבי התיר בית שאן. בירושלמי גיטין פ"ז ה"ג ונדה פ"ג ה"ד בשלשה מקומות ר' יהודה הנשיא רבוהינו וכו' ויקראו לו ב"ד שריא שכל ב"ד שהוא מהיר שלשה דברים הוא נקרא ב"ד שריא וכו'. ומההוראות שזכרו בירושלמי כאן לא נזכרו שם. וכתום ע"ו ל"ו ע"א ד"ה אשר דהתיר רבי את בית שאן דבירושלמי דרמאי נמי איהא וכו'.

פ"ב ה"א יהושע בן זירון. בחולין ז' ע"א בן זירון. וע"ש כד"ס. ובס' הישר לר"ת (סי' שני"ג) בן זירון חמיו של ר"ם. ובסגן אבות להמאירי (צד 92) העיר ר' יהושע בן זבין על ר' מאיר וכו'. ובש"ת המבי"ט ח"א סי' כ"א על עדות ר' יהושע בן חמיו של ר' עקיבא (ה"ם) וכו'. ובבבלי שבת קנ"ג ע"א (בכת"י בגמ') וזיואי חתנו של ר"ם וכו'. ועי' בילקוט קהלת פסוק ככל עת יהיו בנדיך לבנים. ואולי צ"ל בירושלמי כאן כן יהושע בן זירון חתניה דר"ם.

פ"ב ה"א דהתיר את כולה. בכת"י רומי והתיר את כולה.

פ"ב ה"א רבי התיר כפר צמח. תוספתא שביעית פ"ד. ובר"ש בדמאי פ"א ה"א אכרין בירושלמי רבי התיר בית שאן וכו' והתיר כפר עמעס (צמח) ובר"ש ד' ראשון כפר עמס. ובכפהור ופרה פ"ה ירושלמי רבי התיר וכו' והתיר נפרצמח (אולי צ"ל כפר צמח). ולעיל שם בכפ"פ הביא מתוספתא שביעית פ"ד כפר צמר. ולפנינו שם כפר צמח. ובכ"מ ה' תרומות פ"א ה"ה ר' התיר כפר צמח. ובכת"י רומי בית צמח. ואולי נקרא בן על שם משפחה ידועה.

פ"ב ה"א כמוצאי שביעית. במלאכת שלמה (שביעית פ"ו, ד') במוצאי שביעית סיד. ועי' באצו"ר שביעית צד 59.

פ"ב ה"א והיו הכל מליזין עליו. בחולין ז' ע"א בשנים. ובערוך ערך גדר א' (פיוורו רל"ו) ירושלמי דרמאי בפ"ב ה"ה הכל מליזין עליו אמר להם בואו ונדיין כתיב וכתת נחש נחושת וכו' וכו' אלא העמרה (אוהה עמרה) הניח לו הקב"ה להתגדר (להתעמר) בה. ובערוך השלם לא זכר מני' דפוס ראשון הנ"ל והביא נ"י אחרת מכה"י אחרים. ועי' לעיל צד 79 שורה 33.

פ"ב ה"א ריב"ל וכו' קם עימיה וכו' לטוב. בהרומות פ"א ה"ו חד חסיד שאל לאליה, וכו' לטוב. ושם פ"ח ה"י סלק גביה ריב"ל וכו' והוה אליהו וכו' לטוב יליף מתגלי עליו וכו'. וכן נמצא בהרבה מקומות בבבלי.

פ"ב ה"א אישתרי לחברך. בשביעית פ"ט ח"ט אשתו לחברך. וברמב"ם (ה' שמיטה ויובל, פ"ד הכ"ם) הגוי שקנה קרקע בא"י חרעה בשביעית פירותיה מותרין

מותרין וכו'. וככ"ם יש להביא ראיה לדברי רבינו מדרגם בירושלמי וכו' ריב"ל
זכו' אין בעית מחמרא על נפשך אשתוי לחברך, זכו' ונראה דהכי פירושו וכו'.
ועי' אצו"ר בשביעית צד 95.

פ"ב ה"א ר' יומי הכפר דן בשם רבי בן מעריה. בכת"י רומי בן מעויה.
זבסדר הדורות (צד 225) ר' יומי דכפר דן בש"ר מערייה דמאי פ"ב ה"א.
זבסדר הדורות (ווארשא תרל"ז 183) ר' מעריה בן ר' מעריה.

פ"ב ה"א הקצח והשומשום והחרדל. בחי' הרשב"א בחולין ו' ע"ב כדאשכחן
בירושלמי וכו' האסורין בבית שאן הקצח והשומשום והחרובין וכו' ע"ש.
פ"ב ה"א ובני המדינה. בכת"י רומי לבני המדינה.

פ"ב ה"א והאסמפניני לעולם. בערוך ערך אסמפניני, אסמפניני לעולם
והקפלוטות (וקפלוטות) מן עצרת ועד חנוכה בפ"ב בדמאי ירושלמי. ועי' בערוך
השלם לקארומ ז"ל.

פ"ב ה"א ולענין ספחים כר"ה וכו'. ברמב"ם ה' שמיטה ויובל פ"ד ה"ו
ומחנוכה ואילך הן מותרין. ובהשגות הראב"ד חפשתי זו המימרא ולא מצאתיה
לא במשנה ולא בתוספתא ולא בירושלמי וכו' וככ"ם שם ואני אומר דאשטמתייה
למרן מקום דין זה ודחק עצמו לבקש מקום מוצאו ולא עלה בידו ודברי רבינו
מבוארים בפ"ב דמאי ירושלמי וז"ל ולענין ספחים מר"ש ועד חנוכה איסור
ספחים מהחנוכה ועד עצרת היתר ספחים מן העצרת ועד רה"ש צריכה וכו'
ובבאור מהרי" קורקוס שם: וכל דברי רבינו גם זמן חנוכה מצאתי אותם
בירושלמי מבוארים פ"ב דמאי וז"ל שם ולענין ספחים מר"ה עד סוכה
(כנראה שצ"ל עד חנוכה) איסור ספחים וכו' אלא שקשה על זה הירושלמי
שאם הנידמא כאשר כתבתי שאך אפשר שאחר שהותרו יסתפקו שיחזרו אחר
עצרת להיות אסורין ואפשר שהנידמא היא בהפך מן עצרת עד ר"ה היתר
ספחים מן חנוכה עד עצרת צריכה וכו'. ולפלא קצת מדוע לא נזכר דברי רבי
קורקוס הני"ל ככ"ם. ובתוס' פסחים נ"א ע"ב ד"ה כל ונגמרא דמאי פ"ב גרס
לענין ספחים (ספחין) מראש השנה ועד חנוכה איסור ספחים (אסור ספחין)
ומחנוכה ועד ר"ה היתר ספחים (מן החנוכה ועד העצרת היתר ספחין מהעצרת
ועד ר"ה צריכה).

פ"ב ה"א בלוקח מן הבלונקי. בכת"י רומי מן הכליניקי.

פ"ב ה"א ר' שמעון בן זכריה. עי' אצו"ר לרד"ש צד 5 וצד 145 שורה 29.
פ"ב ה"א האסורין בפניים. בר"ש (ד' ראשון) וחשיב בירושלמי מינין וכו'
האסורין בפניו. ובר' המאחרים כמ"ס בפנים, וכבר נודעה העיר שנקרא מערת פמ"ס.

פ"ב ה"א אחיניות הבכורות. בד' אמש"י אחיניות הבכורות.

פ"ב ה"א אנו מלמעלן. צ"ל אורו מלמעלן.

פ"ב ה"א תנא האורו שבחולת אנטוכיא וכו'. תוספתא דמאי פ"ב וע"ש. ובר"ש:
ירושלמי תני האורו שבחלתא (עי' לעיל והא אורו בחילתא וכו') ושבאנטוכיא
סותר במקומם. ולעיל בר"ש פ"א משנה ג' ואומר בירושלמי באורו של חילת
ושל אנטוכיא סותר במקומן כלומר דמאי לשל א"י וכו'.

פ"ב ה"א התיר עד כדון. בר"א: התיר עד כדון. וכ"ה במוספ' עד כדון. ובר"ש עד כדון.

פ"ב ה"א רבי בעי וכמידתה לכל רוח. כד"א: וכמידתה לכל רוח. ובר"ש
וכמידתה לכל רוח פי' סותר במקומן וכו'.

פ"ב ה"א צור שיצת ויצת ופי. בכת"י ר עכו שיצת רפי ופליניום. 5.16.1. וזכר ראפינא.

פ"ב ה"א ופי מצובה. בהוספתא שביעית פ"ד ופומא ציבא, וכס' הארץ (צד 81) מצובה נזכר בתלמוד ירושלמי דמאי. ולא העיר שלפנינו הגי' ופי' מצובה.
פ"ב ה"א ולא ממעלי מסין הן. בשביעית פ"ו ה"א ולא ממעלי מסין הן. ועי' מ"ש באצו"ר שביעית צד 52. ובמנחות ס"ז ע"א נזירה משום בעלי כיסין וכו'. ובכ"מ ה' תרומות פ"א ה"א.

פ"ב ה"א יש סוסייה. בכתי' רומי יש עיירות אחרות שהחזיקו בהם יש שהם אסורות אלו עיירות אסורות בתחום וכו' סוסייתא.

פ"ב ה"א ורם ברין ועיון ויערום וכפר וחרוכ. בכתי' והם בריך ועיון וכפר יחריב. ובתביאת הארץ (צד קצ"ח הוצאת לונץ) מביא סכאן ברין.

פ"ב ה"א שהן מתחמת. בכתי' רומי עיירות שהיו מתחמת נביא ונאסרו צורן צייר וגשמי וזיוין וכו' ונרב חרבותה וכו'.

פ"ב ה"א אלא נן א"ל. בדיא: אלא כן א"ל.

פ"ב ה"א שלח נמלייל זונה לר' בא בר כהנא. בירושלמי נדרים פ"ח ה"ד שאל נמליאל זונה לר' בא בר זבדא א"ל אין כל איי עושה משאוי אחר צימוקין אלא כן (אין) וכו' ואין כל איי עשוי של צימוקין (ו' מלות אחרונות נראה שהן מיותרות) אלא נן וכו'. וגם בכתי' רומי הגי' שא"ל ג"ו לר' בא בר זבדא.

פ"ב ה"א שאל לחנניה בן שמואל דהנייתה. באצו"ר לסוכה (צד 64) הוכחתי דהתואר דהנייתה מוסב לשמואל שסדר בדייתות, ותשובת חנניה מתני' לא יחמי (צ"ל חמי) לי שמעיה אמר לי שפי' משנה או ברייתא לא הראה לו שמואל אבל שמעיה אמר לו. ועי' אצו"ר לרה"ש צד 1.

פ"ב ה"א ר' אבהו אמר רבי אומר אחר מקומו. כ"ו ליתא בכתי' ר', וכן הנכון.

פ"ב ה"א אפשלתא. בכתי' באילין מפשלתא.

פ"ב ה"א רבי וחביריו הלכה כרבי ואמר ר"י ואפילו רבי אצל ר"ל בר"ש.

וכ"ה בהרומות פ"ג ה"א. וזוה המקור למ"ש בבב"ג (ר' ברלין צד 469) בהלכות קצובות דבני מערבא רבי ור' אלעזר בר שמעון הלכה כרבי.

פ"ב ה"א בשביעית שהיא מדבריהם. בשביעית פ"ט ה"י שביעית מדרג' וחביריו.

פ"ב ה"א נצטרפה דעתו של ר' יוחנן עם ר"א ב"ר שמעון. בב"ב פ"א

ה"ה ר' יוחנן בשם ר' לעזר בי ר' שמעון מי שאינו רוצה לערב וכו'.

פ"ב ה"ב במשנה המקבל עליו להיות נאמן. בתוס' רידיא בנדה נ"א ע"ב כדתנן בפ"ב דמאי המקבל עליו להיות חבר (נאמן). ועי' לקמן בנמרא בהלכה זו) מעשר וכו'.

פ"ב ה"ב מה את שהוא לוקח וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פ"י ה"א המקבל עליו להיות נאמן על המעשרות וכו' צריך להיות מעשר את שהוא אוכל וכו' וברב"ז שם: בירושלמי דייק עלה אי בלוקח ע"מ לאכול הא תנן (תנינן) את

שהוא אוכל ואי (אלא) בלוקח ע"מ למכור הא תנן (והתנינן) את שהוא מוכר ומשני את שהוא לוקח וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס שם: ודייק בירושלמי את

שהוא לוקח היכי דמי וכו' ותירצו את שהוא לוקח לוקח (ליתא) ע"מ למכור וכו'. ובר"ש: את שהוא מוכר פירות מנכסיו (מכנסו). ובר"ש (ד"ר) מנכסיו.

ובכתי' רומי מפירות מנכסו.

פ"ב ה"ב נוהגין היו בפירותיהן מתוקנין לתוך בתיהן. כפי' ר"י במ"צ: אעפ"כ היו פירותיהן מתוקנין ובר"ש (ד"ר) אע"פ שהיו פירותיהן מתוקנין

בבתיהן וכו' דאמר ר"ח ר' יוסי (ר' יסא) וכו' ע"ש.

פ"ב הי"ב החשוד על דבר אחד וכו'. בכבלי עירובין ס"ט ע"א אי כרימ דאמר חשוד לדבר אחד חשוד לכל התורה כולה וכו'. ובפי' ר"נ נאון שם: הא דר"מ משכחת לה בתוספתא דמאי דתניא ע"ה שקבל עליו כל דברי חבירות ונחשד על דבר אחד וכו'.

פ"ב הי"ב ר' אמי בשם ר' ינאי אפילו אני איני נאמן עד שנקבל עליו ברבים. ברמב"ם מעשר פי' היא וצריך שיקבל עליו דברים אלו ברבים. וכל המאמר מ' אמי הני"ל חסר בירושלמי בדפוסים אמשטרדם וימ" ופטרקוב.

פ"ב הי"ב אפילו חבר וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פי' היו ואסור לשלח את המכל ואפילו חבר לחבר. וע"ש בכאור מהר"י קורקוס וברדב"ז שם.

פ"ב הי"ב מה את בעי מר"ש בר יצחק דכל מה דהוא אכל מן שוקא הוא אכל. בירושלמי שבת פ"ב היו אלא כל מה דהוא אכיל (ר"ש בר ר"י) מן שוקא הוה אכיל. ועי' באצוויר בשבת שם. ובמע"ש פ"א הי"ג א"ל (ר"ז) עד כדון ר"ש בר רב יצחק קיים ואתון תליין ביה מרסוט"בין.

פ"ב הי"ב הוא נאמן ואשתו וכו'. תוספתא דמאי פי"ג וע"ש. וברמב"ם (מעשר פי' ה"ה) היה הוא נאמן וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי וכו' הוא נאמן וכו' כדר עס נחש (הנחש) וכו'. ומ"ש ברמב"ם הני"ל (ה"ד) מי שאינו נאמן והיה אחד מבניו או מעבדיו נאמן או אחר משפחתו לוקחין ממנו ואוכלין ע"פ ואינן חוששין לדבר. ובכאור מהר"י קורקוס עוד שם (בירושלמי ובתוספתא) הוא אינו נאמן ואחד מבניו נאמן וכו'. ובכ"ס שם: מי שאינו נאמן וכו' ירושלמי פ"ב דמאי ותוספתא פי"ג דמאי והיא כתובה בשבוס (כוונתו למ"ש בתוספתא (עם הרי"ף) הוא נאמן וכו' שצ"ל הוא אינו נאמן) אבל לפנינו בירושלמי כאן לא נזכר מזה כלל. וכן לא נזכר כאן מ"ש בירושלמי ע"ז (פ"ב ה"י) טלויא דלוי צנבריא (כבבלי ע"ז ל"ט ע"א עבדיה דר' לוי וכו') הוה מזבן פירין. ר' יעקב בר אחא בשם ר' יסא עבדו של נאמן כנאמן.

פ"ב הי"ב אבל אמרו תבוא מאירה וכו'. בתוספתא הני"ל ליתא זה.

פ"ב הי"ב תני לא ישמש חבר במשתה ע"ה וכו'. תוספתא הני"ל וע"ש. וברמב"ם (מעשר פי' ה"ז) לא ישמש חבר וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי כלשון רבינו.

פ"ב הי"ב בנו מיסב אצלו צריך לעשר וכו'. תוספתא הני"ל. וברמב"ם (ה' מעשר פי' ה"ז) כשם שאדם סועד אצל ע"ה וסופך על תנאו כך הוא צריך להיות מתנה ע"ל בנו וכו'. וברדב"ז שם: בירושלמי בנו מיסב אצלו צריך לעשר על ידו (ידיו) וכו'. ובכאור מהר"י קורקוס שם: ואצלו הנקט בירושלמי אפשר דלרבותא דאחר נקמיה וכו'.

פ"ב הי"ג כמשנה בל המקבל וכו'. כשנויים גדולים באדר"ג פמ"א וע"ש.

פ"ב הי"ג נאמן ע"ה לומר הפירות הללו לא הוכשרו. ברמב"ם (ה' מומתא) אוכלין פמ"ז הי"ב). ובכסף משנה שם: ירושלמי פ"ב דמאי. וכרברי הרמב"ם כ"ה ברע"ב כאן. ובתו"ט: הכי חני בירושלמי.

פ"ב הי"ג אפי' חבר אפי' ת"ח. בר"א אפילו חבר ת"ח. ועי' בתוספתא פ"ב ובר"ש ואפי' חבר ואפי' ת"ח צריך לקבל חוץ מוקן (חכם) יושב בישיבה כדאיתא בירושלמי. ועי' בכורות ל' ע"ב.

פ"ב הי"ג אית תנייני תני הוא ובניו וכו'. בתוספתא דמאי פ"ב המקבל עליו בפני חבורה אין בניו וכו' רשבי"ג אומר אינו דומה חבר שקלקל לבן חבר שקלקל. ובכבורות ל' ע"ב רשבי"ג אומר אף בניו ובני ביתו צריכין לקבל בפני שלשה חבירים וכו'.

פ"ב היג ולא פליג כאן בטפולין וכו'. כבכורות הנ"ל לא נזכר מזה.
פ"ב היג כנפים מדפות הסמית טהרות מעשרות. בכת"י רומי הסימית איר
 מנא כנפים ומדפות הסימית טהרות וכו'. ועי' בתוספתא דמאי פ"א ובכורות ל' ע"ב.
פ"ב היג חבר שנעשה נביי וכו'. הוכפתא דמאי פ"ג ועי' ובכורות ל"א
 ע"ב בראשונה היו אומרם חבר ונעשה נבאי וכו' פירש אין מקבלין אותו
 (ד' מלות אחרונות ליתא) חזרו וכו'.

מ"ב היג חזרו לומר כ"ו שהוא נביי דוחין אותו מחבורתו. כ"ו ליתא בד"א
 וזימאמר. ועי' בתוספתא ובכורות הנ"ל.

פ"ב היד במשנה ההנונין וכו'. בשמה מקובצת בכ"מ נ"ו ע"א כדהני כפ"ק
 (צ"ל כפ"ב) דמאי החנוני (החנונין) אינם (אינן) רשאים (רשאיין) וכו'.

פ"ב היד במשנה וכל המשופעין וכו'. במתניתא דב"מ וכל המשפיעין וכו'.
 ובשמה מקובצת הנ"ל כל המשפיעים וכו'.

פ"ב היד במשנה ואלו הן המשופעין. במתניתא דב"מ ואלו הן המשפיעין
 וכו' לקמן בה"ד. ובשמה מקובצת הנ"ל אלו הן המשפיעים למכור (ליתא)
 וכו'. ובערוך (שפע, דפים ראשון) אלו (ואלו) הן המשפיעין וכו'.

פ"ב היד איתפלגון ר' לעזר ור"י וכו'. בתים' יומא ח' ע"ב ד"ה תנן
 האריכו בזה ועי' מ"ש בזה הפני משה. וברמב"ם (ה' מעשר פ"ט הי"ב) הנחתומים
 וכו' כדי שיפרישנה בטהרה עם החלה. וזה כר' יוחנן כאן. ועי' ברדב"ז
 ובבבאור מהר"י קורקוס שם. ובכ"מ (בכורות פ"ג היא) בירושלמי רמי להו
 אהרדי והיריזין ר' יוחנן כאן בעושה בטהרה וכו' ע"ש.

פ"ב חיר מ"ד דר"י אמר. כד' אמש' מן מה דאמר ר"י מפני הטהרות.

פ"ב היד וקשיא על דר' לעזר וכו'. בתים' יומא הנ"ל ומקשה נמי על דר'
 אלעזר אם במדה דקה יפריש על הכל ולא משני מידי לפי שכבר תירץ לר' יוחנן וכו'.

פ"ב היד לא על הדא ר' אילא אמר. בכת"י רומי ר' אלעזר אמר. וכצ"ל.

פ"ב היד אם היה מוכר בפלטר או בחנותו שהיא סמוכה לפלטר. כ"ה
 ברמב"ם פ"ט מה' מעשר הי"ב. וברדב"ז מביא התוספתא (דמאי פ"ג). ובכ"מ
 בד"א מוכר בחנותו וכו' שם בירושלמי. ובבבאור מהר"י קורקוס שם ובירושלמי
 גרסינן בחנות הסמוכה לפלטר כ"שין רבינו.

פ"ב היד מפני התינוקה. בר"ש: מפני תינוקות שלא יאכלו טבל. וברא"ש:
 ומפרש בירושלמי מפני התינוקה הקונין במדה ויאכלו טבל.

פ"ב היד מדה דקה הואיל והמוכר משתכר. עי' בערוך ערך גס א' וברמב"ם
 ה' מעשר פ"א הי"ב. וברדב"ז שם ומפרש בירושלמי ר' אילא (לא) בשם ר"י
 מדה דקה וכו'. וע"ש בכ"מ.

פ"ב היג במשנה רמ"א את שדרכו למרד בדקה ומדרו בנסה. בנסה
 ומדרו בדקה בא טפילה דקה לנסה. במתניתא דב"מ את שדרכו להמרד בדקה
 ומדרו בנסה טפילה דקה לנסה. ובד' אמש' את שדרכו למרוד בדקה ומדרו
 בנסה טפילה דקה לנסה ואת שדרכו למרוד בנסה ומדרו בדקה טפילה נסה
 לדקה. ועי' הנ"ל במשנה שבמשניות ובמלאכת שלמה שם. ובתשובות רמ"ע
 טפאנו סי' כ"ח ראינו חילופים והפכים רבים והגרסאות שונות בספרים במשנה
 הזאת וניחא לן שלא לשבשם וכו' ובמערכא סתנו רמ"א את שדרכו למרוד
 בדקה וכו' וזה מסכים עם דברי חכמים בתוספתא וכו' עכ"ל. וברע"ב ומדרו
 בנסה גרסינן וכו'. ובתוי"ט ובסדר המשנה בירושלמי כנירסת הרע"ב אבל
 בנמרא

בגמרא שם (כוונתו לירושלמי בפרק זה היר) הובאה כני' הרמב"ם וכן תני ר' חייא כנרסתו עכ"ל.

פ"ב ה"ה במשנה אי זו היא מרה וכו'. בפ"י ר"ש משאנן בתוי"ב (קרושים פ"ט) כדתנן וכו' אי זהו וכו' ובלח דינר פחות מיכן מדה קמנה (ר' מלות אחרונות ליתא -

פ"ב ה"ה במשנה ובלח דינר. ברש"י ב"ב (נ"ו ע"א) בלח שזה (ליתא) דינר

פ"ב ה"ה במשנה אכסרא פטור. בערוך (אכסר, ר' ראשון) אכסרה בדמאי (ליתא) פטור. ועי' מ"ש במעשר שני פ"ד משנה ב'.

פ"ב ה"ה ע"ד דהדין תנאי וכו'. במלאכת שלמה ירושלמי ע"ד דתנא דמתני' (דהדין תנאי) נתנו שיעור ליבש וכו' ותנא דברייתא איפכא (ג' מלות ליתא)

וכו'. ועי' ברדב"ז (מעשר פי"א ה"ג).

פ"ב ה"ה תני ר' חייא וכו'. עי' תוספתא דמאי פ"ג. ובערוך ערך נס אי ותנא דבי ר' חייא נתן דמים ליבש ושיעור ללח דהכי אמרינן הין מדה נסה

מן הין ולמטה מדה דקה, שומן (ממן) ובתוספתא לימין, וברי"ש: לימין, ובכת"י דוכי נימין) מדה דקה, משומן (מממן, ובכת"י רומי ומנימן) ולמעלה מדה נסה.

וכי' בערוך ערך דק א'.

פ"ב ה"ה תניי ב"ד היא וכו'. כעין זה בתוספתא סוף טבול יום ר' יוסי אומר בכילין אם היה הדיוט ולא התנה תנאי ב"ד הוא. וברמב"ם (מעשר פי"א

ה"ה) המוכר מפריש תרומת מעשר והלוקח מפריש מע"ש ודבר זה תנאי ב"ד הוא. וברדב"ז שם: ירושלמי פ"ב אר"י תנאי ב"ד הוא שתהא תרומת וכו'.

ובהשנות הראב"ד שם: בדמאי ירושלמי פ"ב לא משמע אלא כשאמר המוכר מדעתי שלא בהכרח ב"ד ואעפ"כ מע"ש על הלוקח עכ"ל. ונראה שלהראב"ד

היתה כאן ג"י אחרת.

פ"ב ה"ה באומר בדעתו נחקין. ברדב"ז הנ"ל והתם (בירושלמי) מוקי לה באומר בדעתו לתקן בין מוכר כנסה או בדקה תנאי ב"ד הוא שאם באו המוכר

והלוקח לתקן שיהא תרומת מעשר וכו'.

פ"ב ה"ה אעפ"י כן אמרו לו. כבאור מהר"י קירקוס (ברמב"ם הנ"ל) אעפ"י כן אימרים (אמרו) לו תנאי ב"ד הוא וכו' וכן נראה לשון ר' יוסי בירושלמי

דכל מי שיאמר נתקן וכו' תנאי ב"ד הוא וכו'.

פ"ב ה"ה מרבין טבאות. בכת"י רומי נביאות.

פ"ג ה"א במשנה מאכילין את העניים דמאי. בבבלי מובא בששה מקומות (עי' ברכות ס"ז ע"ב ושי"ג) בשם רב הונא מחלוקת בזה ב"ש ובי"ה. ובירושלמי

לא נזכר מזה. ונס בתוספתא שלפנינו לא נזכר מזה.

פ"ג ה"א במשנה את המעושר לשאינו מעושר וכו'. בדיא ובמשנה שבמשניות את המעושר לשאינו מעושר ואת שאינו מעושר למעשר. ובמהניתא דבי' לשאינו

מעושר. ועל הנליון נ"א מעשר. ובאנודה ניתנין מעושר למי שאינו מעושר וכו'.

פ"ג ה"א מהניתין בעניי חבירים וכו'. רמב"ם (ה' מעשר פ"י ה"א) ועי' ברדב"ז ובכ"מ. ובתוס' סוכה ל"ה ע"ב ד"ה מאכילין ופליגי בגמרא

ירושלמי דר' יונה אמר בעניים חבירין ובאכסניא כר"י כדמפרש התם שהם ישראל ור' יוסי אמר בעניים ע"ה היא ובאכסניא נכרי. ועי' ברי"ש

ובתוס' פסחים ל"ה ע"ב ד"ה אכסניא. ובתוס' ר"י מפאריז לברכות ס"ז ע"א ובשטה מקובצת שם. ובכ"י במור יו"ד ס"י ק"י"ב וכתב בסדרכי

וכו' התיר רבינו שמריה פת של ניים למו שהולך בדרך ועוד הביא

ראיה מדהנן מאכילין את העניים דמאי ואת האכסנאים דמאי ואעפ"י שי"ש בו איסור דרבנן ע"כ. ובאנדרה ע"ז (כ"ט) רבינו שמחה התיר לאכול וכו'.

ולא זכרו ירושלמי דילן.
פ"ג ה"א לכלי חיל. ובמעשרות פ"ב היג לבני חיל. ובר"י אמשטרם כאן ובר"ש: לברור חיל. וכ"ה בכת"י רומי.

פ"ג ה"א כהרא דתני הנרים עמכם לרכות את האכסנייא. תוי"כ בהר פ"א.
פ"ג ה"א חני צריך להודיע. תוספתא שביעית פ"ז וע"ש וברמב"ם מעשר פ"י ה"יא וברדב"ז שם.

פ"ג ה"א בפני אחד שאינו מתוקן. ברי"א: מפני אחד שאינו מתוקן. ובכת"י רומי מפני אחד שהוא מתוקן. וכן הגיה הגר"א מדעתו.

פ"ג ה"א אחד שביעית ואחד מע"ש אין נפרעין מהן מלוה וחוב וכו'. בתוספתא פאה פ"ד מעשר עני אין פורעין ממנו מלוה וחוב וכו'. וברמב"ם (מעשר פ"ז ה"ט) אין פורעין חוב מן הטבל וכו'. וע"ש ברדב"ז שמכיא ירושלמי דילן. ובסמ"ג לוויין רס"ד תניא בירושלמי שאין פורעין מהן המלוה וכו'. ועי' באו"ז ה' צדקה ס"י י"א ובהג' מרדכי בכ"כ (ד' ריווא) ס"ו תרמ"ח.

פ"ג ה"א ואין משלמין מהן השלומין. וכ"ה ברדב"ז הנ"ל. אבל במקור בתוספתא פ"ז דשביעית אין משלמין מהן נמולין (השלומין) ואין פודין בהן שבויים (ד' מלות ליתא). ובסמ"ג הנ"ל ואין משלמין מהן תמולין.

פ"ג ה"א לעניים בבה"כ. בתוספתא הנ"ל ליתא. ובסמ"ג הנ"ל איתא.

פ"ג ה"א אבל משלמין להן דבר של גמיח. בתוספתא הנ"ל אבל משלמין מהן וכו'. ובסמ"ג הנ"ל אבל משלמין מהן דברים של גמילות חסדים וכו'.

פ"ג ה"א במאכילו מן המניין ברם הכא במאכילו מן האבוס. במלאכת שלמה ובירושלמי רמי וכו' ות"י ר' יונה דהתם דקתני שעל הפועל מוטל לתקן הדכאי כשהשכירו במעות וכו' אבל סתני' דהכא מיירי שלא השכירו במעות אלא השכר יהיה אכילתו בלבד הילכך צריך שיתן לו הדמאי מתוקן וכו'.

פ"ג ה"א ר' זריקן שמעון בר ווא. בבאור מהר"י קורקוס. (ברמב"ם הנ"ל) ר' זריקא שמעון ברוקא. ויש אמורא ר' חנינא ברוקא. עי' אצו"ר שבת צד 97.

פ"ג ה"א רופא חבר שהיה מאכיל לחולה. ברמב"ם (מעשר פ"י ה"ג) רופא חבר שהיה מאכיל לחולה ע"ה וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי רופא (רופא חבר) שהיה מאכיל לחולה ע"ה וכו' אפילו לתוך ידו אמור ברי"א (ג' מלות ליתא) משל חולה אבל משל רופא אמור ברי"א (ג' מלות ליתא) בישראל אבל כבן נח אפילו בודאי מותר בשל חולה (כ' מלות אחרונות ליתא ברי"א וי"ט) אבל בדו"ו איתא) אבל בשל רופא אמור והם דברי רבינו עכ"ל.

פ"ג ה"א וקשיא על רביש בנין דו כשר יפסד. בפ"י ריבמ"צ: ואקשינן ולכ"ש בנין דהוה כשר יפסיד דקא יהבינן ליה טבל וקא מימעטא מתנתו דקבעי לעשורי.

פ"ג ה"א כדו תיקולו. בד"א: כדו תיקונו. ובפ"י ריבמ"צ: יפדיק דהויב ליה כדו תיקוניה.

פ"ג ה"א נבאי צדקה ב"ש וכו'. ברמב"ם (ה' יו"ט פ"ד הכ"ו) ונבאי צדקה נובין וכו' ולא יהיו מכרוזין כדרך שמכרוזין בחול אלא גיבין כצנעה ונותנין לתוך חיקן (חיקו) ומחלקין וכו'. וע"ש במניד משנה ובתוספתא דמאי פ"ג.

פ"ג ה"א נבאי קופה בשביעית. בתוספתא דמאי פ"ג נבאי צדקה בשביעית

מדלגין על פתחיהן של אוכלי שביעות דברי ר"ם וחכ"א אין צריכין לדרקק וכו' אלא מעות וביצים (בצות) בלבד. ועי' ברמב"ם ה' שמיטה פ"ח הי"ב.

פ"ג ה"א אית הניו תני סדרקין. כ"ה בתוספתא דמאי הנ"ל.

פ"ג ה"א מבריהו מן הקלה וכו'. כעין זה בתרומות פ"ב ה"ב אמר ר"א כ"ס אם אמר את כן נמצאת מבריהו מן הקלה ומכניסי לחמורה, טבל בעין מיתה וכו'.

פ"ג ה"א טבל בעון מיתה. עי' לקמן פ"ד ה"ה. ובבבלי סנהדרין פ"ג ע"א מנין לאוכל את הטבל שהוא במיתה וכו'.

פ"ג ה"א ר"ש בר ברסנא. בר קראטאשין בט"ם: ר"ש בר בר סנא. ועי' אצ"ייד שבת צד 26.

פ"ג ה"ב במשנה שאינו מעשר אלא מניין. במשנה שבמשניות שאינו מחוסר אלא מניין. ועי' בפ"י המשניות להרמב"ם. ודרב"ז ה' מעשר פי"א ה"ח. ובפ"י

ר"י בן ס"צ ירושלמי שאינו מחוסר אלא מנין ובמשניות שאינו מעושר ולא דווקא. **פ"ג ה"ב** פליגא על דרי' מאיר וכו'. בדרב"ז (ה' מעשר פי"א ה"ז) והתם

פריך נמי עליה דר"ם ולית הרא פליגא על ר"ם דאמר כיון שאדם מפקיר וכו' ומתריץ שניא היא וכו' מפקיר בגסה והוי כאילו מכרו לו ברקה ואסור עד שעשר כנ"ל פי' הירושלמי וכו'.

פ"ג ה"ב ואפי' על ר' יוסי וכו'. בדרב"ז הנ"ל ובירושלמי פריך עליה דרי' יוסי ליהוי כמוכר דמאי לחבירו ומתריץ שניא היא שהמפקיר מפקיר בגסה ואין הזוכה זוכה ברקה הילכך הוי כמורד בגסה דאמרינן לעיל דמותר למכור וכו'.

פ"ג ה"ב אינו הבקר מחוסר לבעלין אלא בזכיה מניין. בר"ש: חוקיה אמר אינו מחוסר לבעלים אלא מנין. ובפ"י ר"י בן ס"צ אמר חוקיה מה טעם שאינו מחסר לבעלין עתה אלא אי הוה לוקח מן המנין של קלחין. וברא"ש: שאינו מעשר אלא מניין בירושלמי מפרש שאינו מחוסר אלא בניין וע"ז' מתחלפין.

פ"ג ה"ב כיצד הוא עושה וכו'. בר"ש: כיצד היא עושה מן העליון נוטל ומתקן. ובפ"י מרריב"ם עתה כיצד עושה נוטל מן העליון ומתקן דמ"ם עלי הקלחין יש לו.

ובפ"י הרא"ש: ובירושלמי פרוך האיך הוא מעשר משל המוכר וכו' אינו אסור משום גזל? איכא מ"ד דמפריש מן העליון ואין בעל הירק מקפיד על דבר מעט כזה.

פ"ג ה"ב סינא דנוכרא. בר"ש: סינא דעכדא. ובחלה פ"ד ה"ב סינא דנוכרה.

פ"ג ה"ב ר"ח הוה מיסמך לר' זעירא. במה"ד (125) מסמך לזעירא.

פ"ג ה"ב איזלא סיכלא דנוכרא. בכת"י רומי מובילה דנוכרא.

פ"ג ה"ב נותן דמי אחת מהן ומתקן. בפ"י מהר"י בן ס"צ נותן לו דמי אותה הקלח ומתקן האגודה. וברא"ש: ואיכא מ"ד שנותן לו דמי המעשר.

פ"ג ה"ב עושה אותן ציבור לפניו ויקבע אותן. בר"ש: ומשני עושה אותן צבור לפניו ויקבעם לתוך פירותיו. ועי' בתוספתא רפ"ד דמאי ומובאה

בבבלי בבא בתרא פ"ח ע"א.

פ"ג ה"ב בניי מתניתא היה עומד ובורר. בפ"י ר"י בן ס"צ: בניי מתניתא היה עומד ובורר וראה טוען אחר יפה ממנה טוען (במשנתינו היה עומד וליקח וראה טוען אחר יפה ממנו מותר להתויר).

פ"ג ה"ב הינ ר' יעקב בר זבדי בשם ר"א. עי' פ"א הי"ט. ובבבלי עירובין ס"ד ע"ב אר"י משום ר"ש ב"י.

פ"ג ה"ג ואסורין משום גזל. בכת"י רומי ואסורה משום גזל. ובבבלי ב"ק ל' ע"ב מובא גם דעת ר"ש כינ כל המקלקלין ברה"ר וכו' ומותרין משום גזל וכו' ע"ש.

פ"ג היג כהנא אמר והוא שהפכה על מנת לזכות בה. בירושלמי כ"ק פ"ג הי"ד חזקיה אמר והוא שהפכה על פניה נראה ש"צ"ל על מנת והיו כתוב בר"ח ע"מ) וכו'. ומ"ש כאן ולענין נוקין לא וכו' אריא וכו' ליתא שם. ובר"ן קדושין (פ"א ס"ו ת"ר) דבירושלמי התם בפ"ק (צ"ל בפ"ג) דמס' דמאי תני לה לדרי' אלעזר (עי' בבב"א כ"ק ל' ע"א) בשם חזקיה ואמרין עלה מלתיה דחזקיה אמרה המטלטלין נקנין בהפיכה (שש מלות אחרונות חסרות בדמאי כאן ורק בב"ק איתא) אלמא לא בעינן ג' טפחים וכו'. ובח"י הרשב"א בקדושין כ"ו ע"א אבל רמב"ן נר"ו כתב דמפורש אמרו בירושלמי נבי ההופך את הנלל דה"ה להנכהת מטלטלין דגרסינן התם אמר חזקיה והוא שנתכוין לזכות אבל לא נתכוון לזכות לא בדא מלתיה דחזקיה אמרה שהפיכת במטלטלין קניא ש"מ וכו'.

פ"ג היג והכא את אמר הכן וכו'. עי' בר"ש ובפי' מהר"י במ"צ.

פ"ג היג כפני גדירו. בכת"י רומי כפני קדירו.

פ"ג היג שלח לי ר"י כי רבי אתרוג. כתוספתא דמאי פ"ג ששילח לי ר"י ברבי אתרוג (בכת"י אחר: אתרוג גדול) בציפורי (ליתא). ובתוס' ע"ז נ"ח ע"ב ד"ה בצר דאמרין בירושלמי וכו'. שלח לי ר"י בר רבי (צ"ל ברבי) אתרוג וכו'. ובכפתור ופרח פ"ה ולשון התוספתא וכו' ששלח לי ר"י ברבי אתרוג גדול מצפורי וכו'. ועי' בר"ש דמאי פ"א משנה ג'. ובח"י הרשב"א ביצה י"ב ע"ב שלח לי ר"י אתרוג וכו'.

פ"ג היג זה בא בידו מקיסרין. במסמ"ג עשין קל"ג אתרוג זה בא לידי מקיסרין.

פ"ג היג שלא בא ביד אחר. בר"א ושלא בא בידו אחר. ובסמ"ג הנ"ל שלא בא לידי אחר שאם בא לידי אחר לא היה מודיע לי שבא מקסרין להודיע שהוא טבל אלא היה מעשר מאחר עליו (הסמ"ג ספרש הירושלמי מדעתו).

פ"ג היג שפירות קסרין ודאי. בתוס' ע"ז הנ"ל פי' ודאי טבל שהיו או כולם ע"ה או כולם חבירים אלא שהיה ידועה שלא עשרו. ובתוס' ר"י מפארין ברכות ל"ז ע"ב פי' שפירות קסרין ודאי פי' שהיה יודע שלא נתעשרו. ובח"י הרשב"א הנ"ל פירות קסרין ודאי.

פ"ג היג שהוא טמא מרביצין עליו מים. בר"א שמרביצין עליו מים. בתוס' ע"ז הנ"ל שמרביצין עליו מים והוכשר. ובתוס' חולין ו' ע"ב ד"ה יהתיר פי' והוכשר. ובתוספתא מכשרין פ"ג ואתרוגי קסרי הרי אלו בחוקת. וע"ש בהנ"א. ובתוספתא (הוצאת צ"מ) בחוקת טהרה.

פ"ג היג שלא בא ביד אחר שאילו בא ביד אחר הייתי מעשר. בר"א: שלא בא בידו אחר שאילו בא בידו אחר היה מעשר מזה על זה. ובתוספתא הנ"ל (הוצאת צ"מ) ולא היה בידו אלא זו בלבד שאם היה בידו אחר היה מעשר עליו. ובתוס' חולין הנ"ל שלא בא לידי אחר שאילו בא לידי אחר היה מעשר ממנו על זה. ובכפ"י הנ"ל בשם התוספתא: ושלא היה בידו אלא זה, שאלו היה בידו אחר, היה מעשר הימנו עליו.

פ"ג היג ויעשר ממנו עליו. בתוס' חולין הנ"ל ופריך וליעשר ממנו עליו. ובתוס' ע"ז הנ"ל ופריך בירושלמי ויעשר ממנו עליו פי' למה שלח לו במבל ויחתך ממנו חתיכה אחת למעשר וחתך ואמר אין דרך ב"א וכו'. ובתוס' ר"י מפארין הנ"ל ופריך התם ויעשר ממנו וכו' (ליתא) כלומר למה שלח לו ודאי טבל ולא חתך חתיכה אחת ממנו למעשר וחתך וכו'. ובכפתור ופרח (פ"ה) ופריך

ופריך יעשיר מיניה וביה ומשני שאין דרך זכו'. ובסמיג הניל ויחתיך ממנו חתיכה אחת ויקבענה למעשר ומתריך זכו'.

פ"ג היג בלכר שיודיען. בדיא בלכר שיודיעו. ובתוס' חולין הניל ופריך ולא מתניתין ר"י מתיר בודאי ובלכר שיודיעו משנה היא באותו פרק זכו'. ובתוס' ר"י מפארוז הניל ופריך ולא מתניתין היא ר"י מתיר ובלכר שיודיענו פ"י למה צריך לדקדק סן הברייתא שיהא מותר לשלוח לחבירו מכל ובלכר שיודיעו. ועי' בכ"מ ה' מעשר פ"ו ה"ז.

פ"ג היג לא עבר עובדא דכוותיה. בתוס' ע"ז הניל ומתריך אית לך למימר דאע"ג דפליג על רבנן לא הוה עביר עובדא כוותיה פ"ו היה ס"ד שלא יעשה הלכה כמותו אלא כחכמים החלוקים עליו כמו שחושב בירושלמי דברכות(פ"א היא) כמה תנאים שלא היו עושים הלכה כמותם. ובתוס' ר"י מפארוז הניל ומשני אית לן למימר דפליג על רבנן ולא עבד עובדא כותיה והשמיענן הברייתא שבוה עשה ר' יוסי מעשה כמותו.

פ"ג היג ר"ז בעא קומי ר' יסא. בתוס' ע"ז הניל ר' יוסי בעא קמיה דר' יורא ולא מפירות המותרות מקיסרי הן זכו' ונראה לפרש ולא מפירות האותרות בקיסרין דהחם בירושלמי זכו'. וכ"ה בסמיג הניל. ובתוס' חולין הניל ופריך ולא מפירות המותרין דקיסרין הם דרכי התיר קסרין והתיר בית שאן (נ' מלות אחרונות ליתא כאן) זכו'. ובשו"ת אבקת רובל למרן ס"ו י' וכן משמע בירושלמי ראש פ"ג דרמאי דרבי התיר קסרין והתיר בית שאן אע"פ דבזמן רשב"ג שהיה קודם רבי היו נוהגים איסור זכו'. ובח"י הרשב"א הנ"ל א"ל ר' יורא ואי מפירות המותרות בקסרין כלומר זכו'.

פ"ג היג א"ל ולא רבי התיר קיסרין. בתוס' ע"ז הניל בתמיה. ובסמיג הניל ולא (א"ל ולא) התיר רבי קיסרין ומתריך רשב"ג (ורשב"ג) קודם רבי הוה זכו'. ובח"י הרשב"א הנ"ל א"ל ולא רשב"ג קודם לרבי הוה זכו'.

פ"ג היג במשנה המוליך חיטיו למחן עם הכותי או למחן ע"ה. כמתניתא דב"מ המוליך חיטיו למחן כותי או למחן ע"ה. ובבבלי גיטין ס"א ע"ב המוליך חטין למחן כותי או למחן ע"ה הרי אילו (ב' מלות ליתא) בחוקתן למעשר ולשביעית אבל לא לטוסאה (נ' מלות ליתא) זכו'. ובתורת הבית לרשב"א (בית ד' שער ב') המוליך חיטיו למחן הכותי ולמחן ע"ה זכו'. וכשבה מקובצת כתובה כ"ד ע"א ואע"ג דתנן במס' דמאי המוליך חטים למחן כותי אי למחן ע"ה אינו ח"שש לא משים מעשר זכו'. ועי' בכפתיר ופרח פ"ד (ד' ל"ד הוצאת לונג) וברדב"ן ה' מעשר פ"א ה"יג. ובאגודה למחן אחר כותי זכו'. **פ"ג** היג במשנה ואצל ע"ה. בשו"ת מהרי"ט מראני היא ס"ו מ"ג ובמהרש"ם י"ד (ס' קצ"ב) או אצל ע"ה.

פ"ג היג במשנה ואצל הנכרי כפירותיו. בבבלי ע"ז ל"א ע"א והתנן המפקיד פירותיו אצל גוי הרי הן כפירותיו של גוי לשביעית ולמעשר (ד' מלות ליתא). וע"ש בפ"י רבינו חננאל.

פ"ג היג במשנה רשיא דמאי. מהנ"מ ע"ז הניל נראה שלא נרסו לזה. ובתורת הבית הנ"ל ר"ש בן יוחאי אומר דמאי. ובשמה מקובצת בכפורות י"א ע"ב אורי' דהך דמאי אינו כשאר דמאי דעלמא זכו' ע"ש.

פ"ג היג נתחלפה קופתו אצל המחן (כנ"י המתני' דב"מ לעיל) זכו'. בד"א: אצל המחן. ובכתובות פ"א ה"י דמר ר' זעירא ר' יוסי בשם ר' יר

חייא בשם ר"י) נתחלפו פיתו (קופתו) אצל המוחן וכו' מה (ויחוש מה) בינה ולסורקי לא כאן תני סורקית (סורקי, ועי' לעיל פ"ב היא) וכו'.

פ"ג ה"ד ר' טיפיה. בכת"י רומי ר' טירפא.

פ"ג ה"ד אם אין את מאמינו שנמט אל תאמינה שנתן. בר"א: ואם אי את מאמינו שנתן אל תאמינה שנמט. ועי' בתוספתא כאן.

פ"ג ה"ד הכא את אמר למחן הנכרי דמיי והכא את אמר אצל הנכרי בפירותיו. ברכב"ס (ה' מעשר פי"א ה"ט"ז) המפקיד פירותיו אצל הגוי הרי הן כפירותיו של גוי וכו'. ובהשגחה הראב"ד שם: בנמטא מקשה הכא את אמר דמאי והכא את אמר ודאי (אצל הנכרי בפירותיו) וכו' כאן פירות בפירות (כפירות) קופות בקופות וכו'. ובירב"ז שם: הכא את אמר למוחן (למחן) וכו'. ועיי' בכ"ס. ובבבאי טהר"י קורקוס שם: ולשון הירושלמי כך הוא הכא את אמר המוליך (ליתא, יאיתה במשנה) למחן הנכרי וכו'. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: נרסין הכא את אמר דמאי והכא את אמר כפירותיו ופרקינן וכו'. ועיי' בר"ש וברא"ש ובתשובות ר"ב אשכנזי ס' א' ובשנית אליהו. ובשו"ת מהר"ם ח"א ס' י"ב בירושלמי הכא את אמר דמאי והכא את אמר כפירותיו ובשני התם (כאן) קופה בקופות הכא (וכאן) פירות בפירות וכו'. ושם ס' י"ט מצינו בירושלמי וכו' שוב ראיתי בנוכח הירושלמי בדפוס וכו'. ומה נראה שהיה לפנינו גם ירושלמי בכת"י.

פ"ג ה"ד ר' ירמיה בעא קומי ר' זעירא וכו'. בעיז פ"ב ה"ד ר' חנניה בעא קומי ר' מני מה כפירותיו ממש, טעמי (ליתא) פימר (פטר, ובר"א: פומר) טבל ברור בטקום אחר. ובחי' רמב"ן עי' ל"א ע"א ובירושלמי וכו' כפירותיו ממש פטר טבל ברור ממקום אחר. ובתשובות ר"ב אשכנזי הג"ל היג בפ' אין מעמידין בירושלמי כתיבת יד חסן תנינן אצל וכו' ר' חנניא בעא קומי ר' חנינא מה כפירותיו ממש ופטר טבל ברור ממקום אחר וכו'. וברמאי ירושלמי וכו' ר' חנינא בעא קומי ר' מני (ר' ירמיה בעא קומי ר"ז) מה כפירותיו ממש ופטר וכו'.

פ"ג ה"ד א"ל ולכל דבה. וכיז בעיז הני"ל. ושם פ"ה הי"א אמר ר' מני קומי ר' יוסי כמה וכו' א"ל ולכל דבה. ובערלה פ"ב סה"ו אמר ר' מנא קומי ר' יסא היך וכו' א"ל ולכל דבר. ובפתיחה לד"ש שיריליו (בירושלמי ברכות ד' ט"א) ולב"רבא פי' ולכלה ארבא כלומר כל מה שבספינה היה לך לשאיף וכו' כלומר אין לך דעת דלא דמי כך פי' ההיא חפ' מאכילין וכו'. ובתשובות ר"ב אשכנזי הג"ל א"ל ולכל דברי (ולכל דבה) וכו' עכ"ל. ובחי' הרמב"ן בעיז הני"ל הני"ל א"ל ולכל דבר וכו'.

פ"ג ה"ד ולא עאל יאות הוה ריח. בעיז הני"ל ולא על יאות וכו'. וכיז בתשובות רבי"א הני"ל. ובעיז גורס: ולא יאות ריח וכו'.

פ"ג ה"ד ר' אחא ר"ח בר בון בשם ריב"ח. בכת"י רומי ר' בין בר חייא ובר"ש: ר' אחא בר חייא בשם ריב"ח. ובפני משה פי' לקבל ר' אחא. ובאבת המלות ר' אחא מוסבית לסמה. ובתשובת רבי"א הני"ל (ד' י"ב ע"ד) עיר נרסין בירושלמי ר' שמעון אימר דמאי (ד' מלות אחרונות ליתא וקאי על משנתינו) ר' אחא ור' (ר') חייא וכו' אלא ער (ליתא) כרי קופתו.

פ"ג ה"ד בת אחת. בתשובת רבי"א הני"ל בבת אחת.

פ"ג ה"ד לארם אחד כבר נראו להיות ודאי, בשו"ת רבי"א הני"ל להיות דמאי.

פ"ג ה"ד והתני בשם ר"ש. המלה בשם ליתא בתשובת הני"ל. ואולי צ"ל

ותתני ר' שמעון ברבי טרפון. ור' שמעון בר' טרפון נזכר בתלמודים.

פ"ג ה"ד כפירות כותי זה. בתשובה הגיל לפירות נכרי זה.

פ"ג ה"ד מאוצרה של יבנה. בתיספתא סוף מכשירין (הוצאת צ"מ) ולא מצאתיו אלא באוצרה של יבנה בלכר ומאוצרה של יבנה למדתי וכו'.
ובתוספתא עם הרי"ף: ולא מצאתיו אלא ביצה של יבנה בלכר ומאוצרה של יבנה למדתי וכו'.

פ"ג ה"ד אפילו כולו נוי. במכשירין פ"ב משנה י' וחב"א אפילו כולם ניים וכו'. ובמחניתא רב"מ שם כנ"י הירושלמי בדפוס. ובתשובת רביא הגיל דהני (ליתא) וחב"א אפילו כולו עיר (ליתא) נכרי.

פ"ג ה"ד בעין קומי פ"ט אמר לין כד תסאבון אנא אמר לכון מה הוה מיכר לכון בדיא הני הנכונה; בעון קומיה מיט א"ל כד תסתאבון אנא אומר לכון, מה הוה מימר להון וכו'. ובתשובת רביא הגיל בעון קומיה מיט אמר לין כד תסאבון אנא אומר לכון מה הוה מימר לון וכו'.

פ"ג ה"ד מה הוה מימר לכון כמ"ר מאליהן קבלו עליהן את המעשרות. בתוס' יבמות פ"ב ע"ב ד"ה ירושה ובמדרש רות משמע דהוי דרבנן דקאמר ר' יוחנן מעשרות כיון שנלו נפטרו והם חייבו עצמן מאליהן. וכ"ה בתוס' הרא"ש ביבמות שם. וכווננו ל"מ"ש במדרש רות פ"ד שמעון בר אבא בשם ר"י אמר כיון שנלו נפטרו והם חייבו עצמן מאליהן. ולא התעוררו רבותינו הגיל מירושלמי דילן שבפירש ג"כ שכן דעת ר' יוחנן שאליהם קבלו את המעשרות. ובר"ש (שביעיה פ"ז משנה א') וכן בסוף פ"ג דדמאי וכו' משמע דאיכא פלוגתא דאיכא למיד מאליהן קיבלו עליהן את המעשרות וכו'. וע"י בחשב"ץ ח"ג סי' קצ"ט. ובמבוא לסע"ד צד 10 שהארכתי בזה.

פ"ג ה"ד שמואל בר בא. בתשובת רביא הגיל ר' (ליתא) שמואל בר אבא וכו' לקדשים לא אמר מפני גדר קדשים (ג' מלות אחרונות ליתא).

פ"ג ה"ד ר"י ר' חייא. בתשובה הגיל ר' חייא בר ווא (ב' מלות אחרונות ליתא).
פ"ג ה"ד הא רשיא ספריש. ע"י בתשובה ר"ב אשכנזי (ד' ס"ו ע"ד).

פ"ג ה"ד שם אינו נוטל דמים. בתשובת רביא הגיל שם אינו מפרישה (ליתא) ונוטל דמים וכו' אית אמרה בנין (אלא בנין) וכו' ר' ירמיה ר' חייא בר ווא (ב' מלות ליתא) וכו' וע"ש.

פ"ג ה"ד ר' יהודה ור"ש אומר יש קנין וכו'. בס' התרומה ס"י רי"ג וכן פ"ג דדמאי בירושלמי קאמר ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין וכו' משמע שהוא סווג ר"י עם ר"ש וחולק הירושלמי על תלמוד שלנו וכו'. ובכפתור ופרח (פ"ד) ועוד והביא ירושלמי ס' דמאי פ"ק (צ"ל פ"ג) ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין. ובתוס' ר' אלחנן לעי' ד' כ' ע"א ובירושלמי דדמאי פ"ג ברייתא דקאמר האם ר"י ור"ש אימרים (אומר) יש קנין לנוי בא"י להפקיע (לפוטרו) מידי מעשר.

פ"ג ה"ד ר' ירמיה. בכתי' רומי ר"ר ירמיה.

פ"ג ה"ד טרה ר"ש שהוא ספריש מעשרותיו מהלכה. תרומות פ"ט ה"ח. ובס' התרומה הגיל ומודים שספריש מעשרותיו מהלכה פ"י מדרבנן. ובכפ"פ הגיל ומידן שספרישין מעשרותיו מדרבנן. ובתוס' ר"א הגיל וקאמר שם מודה שספריש מעשרותיו מהלכה פ"י מדרבנן. והכפ"פ פ"י מרעתו הירושלמי.

פ"ג ה"ה במשנה נוטל מטה. בערוך (פונדק, ד"ד) נוטל הימנה. ובש"ת

הרשבי"ש (סי' רצ"ז) ואע"ג דהגן וכו' נטל הימנה מפני שהיא חשודה להחליף (לחלף) וכו'.

פ"ג היה במשנה אמר ר' יוסי וכו'. בתוס' נזמין ס"א ע"ב ד"ה התם ועוד דבמשנה קאמר ר"ס (ר"י) עלה אין אנו אחראין לרמאין.

פ"ג היה להיות מוציא מביטו. במ"ש פ"ה ה"א שאין דרך חבר להוציא מביטו וכו' וע"י בתוי"ט ובמ"ש פ"י דשאני הכא שמוסר לה בידים הרמאי.

פ"ג היו במשנה חשודה לחלף. ברוב"ז (מעשר פי"א הי"ב) ח שודה להחליף. ובכ"י (בסוד יורד סי' קי"ט) מפני שמחלת את המתקלקל.

פ"ג היו במשנה אמר ר' יודה. בכ"י הנ"ל איר יוסי.

פ"ג היו במשנה שאינה חשודה להחליף. מלה להחליף ליתא לקמן בפרק זה ה"ו שמוכא שם המשנה. ובכ"י ליתא במתניתא דבי"ט. ובר"א: שאינה חשודה להתחלף ולהאכיל וכו'.

פ"ג היו אמר ר"י אוף קדמיתא וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פי"א אבל הנותן לחמותו וכו' אינו חושש וכו'. וברוב"ז שם: וי"ל שרבינו סמך כזה על הירושלמי דגרסינן עלה בשמיה. דר' יוחנן דר' יהודה אמר נותן לחמותו וכו' ורבינו חזר בו ממ"ש בפיהמיש מכח זה הירושלמי וכו'. ובבבאור מהר"י קורקוס שם: ונראה שרבינו דחאה מהלכה משה שאמרו בירושלמי אר"י אוף קדמיתא ע"ד דר"י וכו' הרי שר' יוחנן מפרש במשנה כאלו אמרה דברי ר"י איר יהודה וכגו ועל ר' יוחנן יש לסמוך וכו'. וע"י בריש ובר"א"ש. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: גרסינן איר יוחנן אוף קדמיתא ר' יהודא היא וא"כ סתמי הכא היא דברי ר' יהודה שר"י אמר רוצה וכו'.

פ"ג היו פת לאופות בו וכו'. בר"א: פת לאופות לו וכו'. וכ"ה בתוי"ט בשם הירושלמי.

פ"ג היו בין מן האירוסין בין מן הנשואין. ברמב"ם (מעשר פי"א הי"ב) בין שנשא בתה בין שאירסה וכו'. וע"ש ברוב"ז ובכ"י שהביאו הירושלמי.

פ"ד ה"א במשנה שאינו נאמן על המעשרות. בס' המקח ומכבר לרה"ג (שער נ"ה) ממי שאינו נאמן לעשרן ושכח הוא (ליתא) ולא עשרן. בשבת (לעשרן שואלו בשבת) שואלו וכו'. וברש"י ותוס' מנחות ל' ע"ב ד"ה תרומה ושכח ולא עשרן דמאי (ליתא) וכו'.

פ"ד היא במשנה ואכל על פיו. בשו"ת מהר"ם ברי"ב סי' שבי"ה (הוצאת רנ"ר ז"ל) אף אוכלו על פיו. ובשו"ת הרשב"ש סי' תקנ"ג ואוכלו על פיו וכו' ע"ש.

פ"ד היא חברי"א בשם ר' יוחנן. בריש ובפ"י מהר"י ברי"ב ובתוס' מנחות ל' ע"ב ד"ה תרומת בשם ר' חנינא. ובח"י הרמב"ן בחולין ע"ה ע"א חברי"א אכרי (ליתא) בשם ר' חנינא. ובכת"י רומי בשם ר' חנניה. וע"י בשער המלך ה' מעשר פ"ה הכ"ב.

פ"ד היא ע"י עולי עולה. וכ"ה בכת"י רומי ובר"ש (ד' ראשון) ע"י עולי עולה. ובתוס' מנחות הנ"ל מפני כבוד השבת (שבת) התיירו ואם (אם) מפני כבוד וכו' ע"י עולה (וכ"ה בר' אמשטרדם). ובח"י הרמב"ן הנ"ל ומתוך ע"י עולה וכו'. וכ"ה בתוס' חולין הנ"ל. ובפ"י הרא"ש ומשני ע"י עולה כלומר עולה קטנה מצאו לסמוך וכו'.

פ"ד היא אימת שבת עליו וכו'. בתוס' חולין ע"ה ע"ב ד"ה אף ופריך אי אימת שבת עליו וכו'. ובתוס' מנחות הנ"ל ועוד מפרש שם (בירושלמי) מעם אחר אימת שבת על ע"ה וזה לשון הירושלמי וכו' אימת שבת על ע"ה

וכו' פ'י משום דשבת קובעת למעשר וכו' (כל דברי התוס' הנ"ל נובע מפ'י הר"ש בדמאי). ועי' בתוס' כתובות נ"ה ע"ב ד"ה ובהרומת. ובסמ"ג עשין קל"ה ומפרש בירושלמי מפני שאימת שבת הקובעת למעשר וכו'.

פ"ד ה"א מפני אחד שאין אימת שבת עליו. בר"ש ובהתוס' מנחות הנ"ל מפני אחר שאין שבת עליו באימה. ובהתוס' חולין הנ"ל מפני שאין שבת עליו באימה. ובשמה מקובצת שם מניה: מאחר שיום שבת עליו באימה. והנהה זו בודאי בשבוס.

פ"ד ה"א אפילו שואלו בחול יאכל בשבת. כנראה אחריו זה צ"ל מ"ש לעיל: תני שואלו בחול לא יאכל בשבת. ובפ"י מהר"י בן מ"צ: מאי בנייהו וכו' לא יאכל בשבת הניא נמי הכי (נ' סלות אחרונות מרובמ"צ בעצמו) שאלו בחול פ"י ביום ששי לא יאכל בשבת. ועי' בחי' הרמב"ן בחולין הנ"ל.

פ"ד ה"א של חבירו. כד"א ליתא. וככ"ר הניו ועל חבירו.

פ"ד ה"ב כמשנה ולא מצאו וכו'. בפירש"י מנחות ל' ע"ב הכי איתא במס' דמאי הלוקח פירות ממי שאינו נאמן וכו' לא יאכל עד שיעשר הרומת מעשר של דמאי וכו'. ובהתוס' שם ד"ה תרומת משנה היא במס' דמאי וקתני רישא הלוקח פירות וכו' עד שיעשר הרומת מעשר של דמאי וכו'. מזה נראה שלפני רש"י והתוס' לא היה כאן בבא זו ולא מצאו. והרמב"ם לא גרס המלות ולא מצאו. עי' בה' מעשר פ"ב ה"א וכן אם אמר לו אחד שאינו נאמן וכו'. ועי' ברדב"ז שם. ונגי' הרמב"ם כ"ה בסמ"ג עשין קל"ה. וככ"ר (במור יו"ד סי' קי"ט) לא מצאו וכו' אוכל (ואוכל) וכו'.

פ"ד ה"ב ואפילו יש לו מאותו המין וכו'. ברמב"ם (מעשר פ"ב ה"א) ואפילו היו לו פירות אחרות מתוקנן מאותו המין וכו'. וברדב"ז שם הכי איתא בירושלמי וכו'. וע"ש בכסף משנה.

פ"ד ה"ב הו צד תאוב. בכת"ר רומי היצר האיוב. ובמלאכה שלמה ועור אכרו בירושלמי דאפי' יש לו מאותו המין פירות מתוקנן שרי לאכול מאלו ע"י שאלה שאנו אומר אלו הביבין עליו.

פ"ד ה"ב זכן שני ימים טובים של נלוות. ברכב"ם הנ"ל. ובכ"ס שם: ירושלמי שם. ובבב"ר כהר"י קורקום שם: ואפילו בשני י"ט של נלוות. ובמקומות אחרים בירושלמי לא נזכר רק שני יו"ט של ר"ה ולא של נלוות.

פ"ד ה"ב אפילו למ"ד שהי קדושות וכו'. ברמב"ם (מעשר פ"ב ה"ב) היתה שבת יו"ט סמוך לה וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי אפילו למ"ד שהי קדושה הן וכו'. ועי' בכ"ס שם.

פ"ד ה"ב ר' ניאי בר' ישמעאל. כד' וישאמיר בכ"ס: בשם ר' ישמעאל.

פ"ד ה"ב בשבת של פרומגמייא. בכפתור ופרח (פל"ט) והכי איתא בירושלמי אמר (ליתא) ר"י בר' ישמעאל בשם ר"י בשבת של פרומגמייא התיירו משום איבה פ"י פרומגמייא מלה מודככת והיא יונית פרומ הוא ראשון וגמיי הוא שבחה עכ"ל. וכ"ה בר"ש ובפ"י מהר"י בן מ"צ.

פ"ד ה"ב טה אנה. בכת"ר רומי טה את.

פ"ד ה"ג כמשנה ר"ש השזורי וכו'. עי' בערוך ערך דמאי ובר"ן נימין סי' תתקכ"ב ר"ש שזורי אומר וכו' שואלו ואוכלו (ואוכל) על פיו. ובערך (חור, ד' ראשון) אף בחול אוכל ושואל על פיו.

פ"ד ה"ג הני הרומת מעשר של דמי שחורה למקומה פרמעה. ברמב"ם (ה' מעשר

פ"ב ה"ד) מי שאינו נאמן וכו' בין למקום אחר בין למקומה וכו'. וברב"ז שם: והא דתנן שחורה למקומה אמרינן בירושלמי דאתא כר' אליעזר דאמר (ד' מלות אחרונות ליתא בכל ההוצאות, והכוונה לתוספתא תרומות פ"ה (הוצאת צ"מ) תרומות מעשר של דמאי שחורה למקומה מדמעת למקום אחר אינה מדמעת דברי ר' אליעזר) תרומת מעשר וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס שם: וה"ג ההם (בירושלמי) תני תרומת מעשר וכו' דברי ר' אליעזר (ג' מלות אחרונות ליתא ובכת"י רוטי אינה מדמעת דברי ר' אליעזר).

פ"ד ה"ג אינה מדמעת. בבאור מהר"י קורקוס הנ"ל: וחכמים אמרים בין למקומה בין שלא למקומה מדמעת (ח' מלות אחרונות חסרות בירושלמי ואיתא בתוספתא הנ"ל. וכנראה שהיו חסד גם לפני הר"ש דמאי פ"ד א' בד' ראשון. ובכת"י רוטי מדמעת דברי ר' אליעזר וזכ' אמרים בין. וכן הוא בפ"ה הרא"ש). פ"ד ה"ג רש"א וכו'. בבאור מהר"י קורקוס הנ"ל רבי אומר בין למקומה וכו' כך היא הגירסא בספרים טוגרים אעפ"י שבספרים שלנו אין בכרייתא אלא דעת ר' אליעזר וכו'. ודעת רבינו (הרמב"ם) שהוא טעות סופר (בירושלמי) שכך אמרו שם וכו'. ועיי' בכסף משנה שם. ובהו"מ (דמאי פ"ד משנה א') ד"ה שואלו מביא גי' אחרת ע"ש.

פ"ד ה"ג מ"ד מדמעת וכו'. בבאור מהר"ק הנ"ל: ר"ב ב"ח בעא קומי ר"ז מ"ד דאמר מדמעת מדמעת וכו' מה בין למקומה לשלא למקומה ע"כ (בירושלמי) מוכח דשליש כחלוקת דבר עכ"ל.

פ"ד ה"ג על ר' חניי אמרין בדין הוא מימר משה דאנא וכו'. ע"ד דרכו של ר' חניי להזכיר שם משה עי' אצו"ר יומא צד 7 ובמגילה צד 43. ובחי' מהרי"ט אלנאזי בה' בכורות (ל"ד ע"א) סי' ט"ו מביא הגי' על ר' חניי אמרין בדין הוא ממר וכו' דאנא אמר מעמא (לפנינו משוכב: דאנא אמר מעמא אמר משה דאנא אמר מעמא) מ"ד מדמעת וכו' הוה (הורי) ר' אילא (לא) בהדא (בהדא) דר' חנייא (חניי) וכו' וראיתי למהר"ש סיריליו ז"ל בבאורו על הירושלמי כתי' שהביא תירוץ ר' חניי כסגנון אחר בקצת שנוי וז"ל עאל ר' חניי ואמר בדין הוא מימר משה דאנא אמר מעמא מאי (מאן) דאמר למקומה (ליתא) מדמעת שהוא מתרגם את השיריים באכילה (לאכילה) הורי ר' אילא בהדה דר' חניי וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ג אר"ז אתא עובדא קומי דר"ח וזירי כר"ש שזורי. בחולין ע"ה ע"כ וש"ג והאמר רבין בר חנינא וכו' הלכה כר"ש שזורי ולא עוד אלא כל מקום ששנה ר"ש שזורי במשנתנו הלכה כמוהו. אולם בירושלמי לא נזכר מהכלל הוה. ולכן הוצרכו לפסוק כאן הלכה כר"ש שזורי. ובפתיחה לר"ש סיריליו (ערך ר"ז) וגרסו' בפ' הלוקח פירות הבא (ליתא) אר"ז אתא וכו'. וביד מלאכי סי' קע"ז אמר ר' זעירא קמיה דר' חנינא והלכה כר"ש וכו'.

פ"ד ה"ג ר' אחא בשם ר' יונתן אין הלכה כר"ש שזורי. בירושלמי גימין פ"ז ה"ז ר' יעקב בר אידי בשם ר' יונתן הלכה כר"ש השזורי במסוכן. ובמנחות ל' ע"ב א"ר יוחנן הלכה כר"ש שזורי במסוכן ובתרוסת מעשר של דמאי. ובתוס' שם ד"ה הא: ברוב ספרים גרס ר' יונתן ולא ר' יוחנן וכו'. וע"ש בגליון. ובשביעית פ"ב ה"ח ר' בא בר זבדא וכו' הלכה כר"ש השזורי. ובאגודה (שבת סי' מ"ז) ר"ש שזורי אומר מדליקין וכו' דלית הלכתא כר"ש בן שזורי וכו'. פ"ד ה"ג לא דמאי ההיא שאילתא וכו'. בכ"ס ה' מעשר פ"ב ה"ד דבירושלמי

שמע כפי הראב"ד גרסין התם אמר ר"א וכו' לא בנין דחשיד (חשיד) לך
 ארא בנין דובנית (דובנית) מינך אתמול חמין וחמית אוכלוסין עליך וכו' מתקנים
 (מתקנין) הויין וכו' ופרקאמר מתקני הויין שמע בהדיא כפי הראב"ד וכו'
 ע"ש. ובר"ש ובפי' מהר"י בן מ"צ ובבאור מהר"י קורקוס שם ולשון הירושלמי
 וכו' אר"א לא דמיא האי שאילתא לההיא שאילתא (קדמייתא) תמן ליהא (לא)
 בנין וכו' וחמית עלך אוכלוסין (אוכלוסין עלך) וכו' דחשידתך ותקנתין וכו' וג"ל
 דהכי פירושו וכו'. ובכ"מ הנ"ל יא זכר את הר"י קורקוס.

פ"ד ה"ג אימת דימוע עליו וכו'. בתוספתא (דמאי פ"ה) שכשם שאימת
 שבת על ע"ה כך אימת דימוע על ע"ה. ובכ"מ ג עיין קל"ה ואמר בירושלמי
 כשם שאימת שבת על ע"ה כך אימת דימוע עליהם ואינן חשודים להאכול את
 המדומע. ובח"י הרמב"ן בחולין ע"ה ע"ב ובירושלמי וכו' כשם שאימת שבת
 עליו כך אימת דימוע עליו פי' לפי שזוהא שהשבת קובעת למעשר והוא
 סכור לאכול מכל בשבת וכו'. ובירושלמי מוכח התוספתא ע"ש בר קפרא.

פ"ד ה"ד בשבת של פרומגמייא. עי' בערוך ובר"ש ובפי' ר"י במ"צ. ובמהנות
 כהונה בויק"ר פי"א ובירושלמי וכו' בשבת של פרומגמייא התיירו ששום איבה
 ופי' הר"ש למעשה בחור שנשא בתולה קורין בל"י פרומגמייא. ובכ"י בטור
 יו"ד סי' קי"ב מצאתי כתוב בתשובה אשכנזית בשם רבינו שמחה דכותר לאכול
 פת של גוים לניהר וכו' זראיתו מירושלמי דמאי דההיר דמאי כה"ג בשבת
 של פרומגמייא פי' של אסיפה כגון למעורת סעודה וכו'. ועי' תשובת מהר"ל
 סי' ר"ה ולעיל פ"ד ה"ב צד"ג 105 שורה ל"ג.

פ"ד ה"ה אר"א כאן התיירו וכו'. בכפ"פ (פל"ט) אר"א כן (כאן) התיירו
 סבלין (סבלים) מפני (משום) דרכי שזום. ובפי' מהר"י בן מ"צ כני' הדפוס.
פ"ד ה"ה ר"ה אר"י וכו'. בכפ"פ הנ"ל ר' ירמיה בעי וכו'. ובפי' מהר"י
 במ"צ רה"א וכו' למה לי ובלבד (בלבד וב"ה לעיל במשנה ד' ובמשנה
 שבכשנזיה ובלבד) וכו'.

פ"ד ה"ה שאנו בשבת הראשונה. במלאכת שלמה ובירושלמי בעי קראו
 בשבת ראשונה ונפרד (ליהא) ולא בא השניה וכו' שאין לה שם פי' שאין
 לה שם טוב כלומר שאינה של ת"ח וכו'.

פ"ד ה"ה במשנה על מעשר עני. ברב"ז (מעשר פ"ט ה"ג) למעשר עני.
פ"ד ה"ה ר' בא בר הונא כשם רב. בקדושין פ"ב ה"ט וא"ר בא רב הונא
 בשם רבי. ובמדרש איכה פסוק גלתה יהודה ר' ביבי ור' הונא בשם רב
 ובפסיקתא דבתי (צ"ט ע"ב) רבה ור' הונא בש"ר. ובתנחומא הישן (ראה י"ז)
 ר' אבין בר רב הונא בשם ר' אבא. ובר"ש דמאי פ"ד ג' רב הונא ר' אבא
 בשם רב. ועי' בתו"ס. וברא"ש: ובירושלמי רב הונא בשם רב.

פ"ד ה"ה האוכל פירותיו מכולין למעשר שני חייב מיתה. בקדושין ובמדרש
 איכה ובפסיקתא ובר"ש וברא"ש הנ"ל מכולין למעשר עני. ונראה שכ"ל כי
 זה קאי על מחלוקת ר"א וחכמים במשנתנו במעשר עני. ובכ"ל מכות מ"ז ע"ב
 אמר רב אבל מכל של מעשר עני לוקה וכו'. וכבר העירו על הסתירה בין
 התלמודים. ובתוס' יבמות פ"ז ע"א ד"ה אי וא"ה מנ"ל דמכל מעשר עני
 במיתה וכו' ו"ל דשמא אין בו מיתה וכו'. ובתוס' הרא"ש ביבמות שם והימא
 מנ"ל דמכל של מעשר עני במיתה וכו'. וע"ש בהנהגות מהר"י לאנדא שלא
 זכר מהירושלמי. וברמב"ם (מאכלות אסורות פ"ה ה"כ) ובכפ"פ ופרח פ"א פסקו

שלא כהירושלמי ועי' בנדרים (פ"ד ע"ב) בר"ן שם ד"ה וחכ"א. ובמהר"ק
 (פ"ג ע"ב) אמר רב זר שאכל את התרוסה לוקה וכו'.
פ"ד ה"ה ס"ט דרבנן בלא כך קורא שם ואינו צריך להפריש. ברמב"ם
 (ה' מעשר פ"ט ה"ג) צריך לקרות לו שם ואינו מפריש. וזה כירושלמי דילן
 דס"ל דלרבנן לא נחשדו ע"ה על מעשר עני, אבל בבבלי נדרים פ"ד ע"ב
 מפורש להופך דרבנן סברי דנחשדו. ובפ"י הרא"ש: בלא כך קורא עליו (ליהא)
 שם. ובשו"ת מהר"ם ח"א סי' כ"ד אישתמייהו' לשון הירושלמי שאמר ס"ט
 דר"א מכיון שידוע וכו' ס"ט דרבנן בלא כך וכו' פי' בלא כך אפי' במעשר
 ראשון של ודאי בקריאת שם סני וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ה ראו אותו מפריש שני. ברמב"ם (ה' מעשר פי"ב ה"ה) לפיכך
 מי שאינו נאמן וכו' נאמן. ובכ"מ שם: דבידושלמי פ"ד דדמאי וכתוספתא
 דמעשר שני פ"ג הכי איתא הני (הנאמן) ראו אותו מפריש שני נאמן לראשון
 (מפריש שני הני לשני נאמן לראשון) דר"א וכו'. ובהשגות הראב"ד שם:
 אבל כך אמרו הנאמן לראשון נאמן לשני וכו'.

פ"ד ה"ה למעשר של דמאי. ככה"י רובי למעשר עני וכו'. וכן בכתנותין.
פ"ד ה"ה הוציא להן מ"ש וכו'. בהשגות הראב"ד הנ"ל: הוציא להם מ"ש
 מהוך ביתו ואמר (להן) פדוי הוא נאמן פדוי לי (במ"ס: לו) ופדוי לכם אינו
 נאמן. וברב"ז שם דגרסינן התם הוציא וכו'. וע"ש בכ"מ. ובבאור מהר"י
 קורקוס שם: ונראה שרבינו הוציא זה מהירושלמי שאמר שם מוציא (הוציא)
 להם (להן) מע"ש וכו'.

פ"ד ה"ה מהני דר' ליעור. ברב"ז הנ"ל מהני ר"א היא (ליהא) דאמר וכו'.
פ"ד ה"ה ופטור משום ראשון. בר"א ופטור מן הראשון. וכ"ה בבאור
 מהר"י קורקוס ברמב"ם שם ופטור מן הראשון אתא ר': חנינא (חנניה) בשם
 ר' אסי (איסי) דר"א היא.

פ"ד ה"ו כיני מהניתא לא נהנום בשבת. בר"א לא יתנם בשבת. וכ"ה
 בר"ש ובפ"י מהר"י במ"צ. וכתום' ביצה י"ב ע"ב ד"ה אין וקאמר עלה דההוא
 דקאמר לא ימלם היינו מהניתין לא יתנם ומייתי סהך דהכא אין מוליכין וכו'.
 ובכפיהור ופרה (פרק ל"ח) ובארו כנסרא שלא ימלם הוא לא יתנם כלומר וכו'.
 ועי' בפיהמ"ש להרמב"ם. וככה"י רומי לא דתנים. ומ"ס הוא. ובסרכבת
 המשנה ה' יו"ט פ"ד הכ"ז ובירושלמי כיני מהני וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ו הדא ילפא סן ההיא. כתום' ביצה הנ"ל ומסיק ילפינן הוא מההיא
 וההיא ילפינן מהוא, הוא ילפינן מההיא, היא י"ט היא שבת, פי' ה"ק דהיא
 דבשבת ילפינן מההוא דאין מוליכין דמידי ביו"ט. והוא ילפינן מהיא, דוקא
 מה שמתירין ב"ה היינו דוקא 'בשרגולין לאכול אצלו ואתה של ירושלמי קרי
 היא וכו'. ועי' בר"ש ובפ"י מהר"י במ"צ. ובשער המלך ה' יו"ט פ"ד הכ"ו דמ"ש
 בירושלמי הוא ילפינן מההיא היינו לומר דכי היכי דשרינן בשבת בלבורים
 וכו' ה"ג ביה"ט וכו' אך דעת החוס' ז"ל לפרש מ"ש בירושלמי הוא ילפינן
 מההיא אליבא דהלכתא וכו'.

פ"ד ה"ו לא סלק על בר נשא. כתום' ביצה הנ"ל משום דלא סלקא אדעתה
 דבר אינש למיכל פסתיא דחבריה וכו'. ובר"ש: פסתיא מלשון יהי פסת בר בארץ.
פ"ד ה"ו הני לא יסרב אדם וכו'. ככה"י לא יסרב אדן. ועי' אצו"ר
 לכלאים צד 66. וכתוספתא ב"ב פ"ו היה ר' סאיר אומר (ר' מלות ליהא)
 לא

לא יסרב וכו'. וראה במדרש איכה פ"ד פסוק בני ציון. ובמתנות כהונה שם:
והגני אצינה לפניך לשון הידושלמי ומהונו יתבאר הענין וזה לשונו תני לא
יסרב ארס בחבירו לאורחו: (לאורחו) וכו'.

פ"ד ה"ו ידע דהוא רחיץ וכו'. בע"ז פ"א ה"ג בשעה שהוא יודע שאינו
סבקש (מקבל). שהוא בתקרובות רחיץ בווי אוחזי (שהוא רחיץ והא מפרח עליו).
ובמתנות כהונה ה"ל ידע דהוא רחיץ והוא (במ"ס: והא) מפרח עליו עליו.

פ"ד ה"ו ובירושלים היה סמיך פילביה דשאלא לימינא. בע"ז ה"ל ובירושלים
היה הפוך עיבליה דימינא לשמאלא. ובמתנות כהונה ה"ל ובירושלים היה
הפוך פיבליה דשמאלא לימינא וכו' ומלת פיבליה כך מצאתי בכתיבתו ונקודתו

בירושלמי כתי על קלא ישן. סאד וכו' ע"ש ובתוספתא ברכות פ"ד וברא"ד פ"ח.
פ"ד ה"ו תני אין מוליכין לבית האבל בכלי זכוכית צבועה מפני שהוא
מועט מענת חנם. בתוספתא נדה פ"ט בראשונה היו מוליכין לבית האבל עניים

בכלי זכוכית צבועה עשירים וכו' חזרו להיות מוציאין וכו' מפני כבוד עניים.
וע' בבלי מ"ק כ"ו ע"א. וגירסתנו בירושלמי כאן יש לה סעד מס"ש בתוספתא
כ"ב פ"ו היה הולך לבית האבל או לבית המשתה והיה בידו לנין של יין

וכו' מפני שמועטו מענת חנם.

פ"ד ה"ו מפני שהוא מועטו מענת חנם. כמ"כ ה"ל מפני שמועטו מענת
חנם ע"כ לשון הידושלמי וכו'. וברוך ארץ רבה פ"ח מפני שמהנהו טוב חנם.
ואולי מכאן נובע הנהגת הגר"א שהגיה: מועטו טובת חנם.

פ"ד ה"ו הנביאים וכו'. בתוספתא גיטין פ"ה הפרנסין טובין מן ישראל וכו'.
ובירושלמי גיטין ה"ל מעמידין נבאי גוים ונבאי ישראל וגובין וכו'.

פ"ד ה"ו וקוברין מתי ישראל ומתי גוים. בר"ן גיטין ס' הק"א קוברין וכו'
פי' רש"י אם מצאום הרגומים עם מתי ישראל ולוינא. לאו דוקא וכו' ובפירוש
אסרו בתוספתא (גיטין פ"ג) מספידים מתי כותים וכו' ובירושלמי לא שנו עם

בכל אלו כלל וכו'. וע"ש בח"י הרשב"א גיטין ד' ס"א ע"א.

פ"ד ה"ו ומכניסין בלי גוים. בגיטין ה"ל ומכניסין בלי גוים. ובח"י הרשב"א
גיטין (הגיטין דפ"ג) ס"א ע"א ומכניסין דלי גוים ודלי ישראל מפני דרכי שלום.
פ"ד ה"ו גירדאי שאמון לר' אימי. ירושלמי ע"ז פ"א ה"ג וגיטין פ"ה ה"ט

כד קושט' גירדאין. וע"ש. ובתוס' ריד"א בע"ז ד' ח' ירושלמי גירדאי שאלון
לר' אימי (אימי) וכו' אסר ר' אבא (אימי) וכו'. ובר"ן ע"ז ס' אלף ק"צ והיינו
דאסרונן בירושלמי גירדאי (גירדאי) שאילון (שאלון) לר' אימי (אימי) יום משתה

של גוים מהו זכברו (כבר) כשרי לן (לון) מן הדא (הבא) מפני דרכי שלום
א"ל רבא (ר' בא) והא תני (והתני) ר' חייא יום משתה של גוים אסור א"ר
מונא (אימי) לזני (איילון) ר' בא היה מתיר לנו (לנו להתיר) ע"ז שבתם (שלהן)

ובירך שהרחקנו (שירחקנו) מהם. ובח"י הרשב"א בע"ז שם וברך שרחקני מהם.
פ"ד ה"ו שאלון לר' אימי וכו' א"ל ר' בא והתני ר' חייא וכו' אסור אר"א
אילוני ר' בא וכו'. כעין זה בירושלמי גיטין פ"ב ה"ו תאמ עובדא קומי ר'

אימי בעבד שהביא את הנס כשר א"ל ר' אבא והתני ר' חייא עבד שהביא
את הנס פסיל אסר ר' אימי אילולא ר' בא כבר היינו להתיר את אשת איש.

לפסא שהבדילנות דר' חייא ה"ל לא נזכרו בכבלי גיטין כ"ג ע"כ ובע"ז ח'
ע"כ וד' י"ד ע"א. ומה מוכח שלא ידעו מהן. וגירדאי נראה שהם בני נדר.

פ"ד ה"ו מפני דרכי שלום. בתוספתא ע"ז פ"ה ומבא בכבלי שם ח' ע"א

ישראל שבח"ל עובדי ע"ז במהרה הן כיצד גוי שעשה משהה לבנו וזימן כל היהודים שבעירו אעפ"י שאוכלין משלהן ושותין משלהן וכו'.

פ"ד ה"ז במשנה וזו שהוא מעשר. במקח וממכר לרה"ג יער נ"ה ליתא. ובתורת הבית להרשב"א (בית ד' יער כ') קח לי סמי שהוא מעשר (סמי שהוא נאבין ליתא) וכו'. ועי' בבב"ק הבית שם. ובשו"ת רשב"ש סי' תקנ"ג האומר על המעשר וכו' ושהוא מעושר (מעשר) וכו'.

פ"ד ה"ז במשנה אינו נאמן. במקח וממכר הנ"ל הרי זה אינו נאמן.

פ"ד ה"ז הני אמר ר"י וכו'. הוספתא דטאי פ"ה. ועי' בר"ש. ובמלאכת שלמה: ירושלמי הניא אמר ר"י אפי' אמר מפלוני אינו נאמן עד שיאמר לו קח מפלוני בחקפה (ב' סלות ליתא) ואני וכו'. ובאגודה: ובירושלמי פליגי ר' יוסי. ובמשמרת הבית (בתורת הבית ביה ד' יער כ') ואני אסייע דבריו מתוך הירושלמי וכו' קח לי (ליתא) ואני אתן (נותן) מעות.

פ"ד ה"ז מ"מ דר"י. במשמרת הבית הנ"ל אר' יוסי מ"מ וכו'.

פ"ד ה"ז דר"י רובה וכו'. ובשו"ת הרשב"ש (תקנ"ג) ופירושו התם פליגי ר' יוסי ואמר דאפי' אמר לו פלוני (מפלוני) וכו' מ"מ דר"י וכו' ע"ש. ובר"א: דר"י רובה מן דר"ל. וכ"ה בר"ש. ובמשמרת הבית הנ"ל דר' יוסי רבי דר' אלעזר וכו'. ובכת"י רוטי דר"י רובה.

פ"ד ה"ז שם אמר לו. כד"א: שאם אמר לו וכו'. ובמשמרת הבית הנ"ל שאם אמר לו וכו' וכה (והבא) אפילו אמר לו מאיש (ליתא) פלוני אינו נאמן עד שיאמר לו קח מפלוני (ליתא) ואני נותן מעות ע"כ בירושלמי. ובספאן נראה דלרבנן דוקא באומר לו מאיש פלוני קח לי זר"י פליגי וכו'.

פ"ד ה"ח במשנה ואינו מכיר אדם. בהשגות הראב"ד (ה' ערות פ"א ה"ח) ואינו מכיר שם אדם נאמן (ליתא) ואמר וכו'.

פ"ד ה"ח במשנה מי כאן נאמן. במקח וממכר לרה"ג יער נ"ה מי כאן נאמן מי כאן נאמן (ופי כאן מעשר).

פ"ד ה"ח במשנה אמר לו אחד אני אינו נאמן. במהניתא דב"מ אינו נאמן. וכ"ה בס' המקח וממכר הנ"ל. ובהשגות הראב"ד הנ"ל ובהוס' כתובות כ"ד ע"א ד"ה שלי אני אינו נאמן. ובכ"מ, ובה' ערות פ"א ה"ח ואפילו לנורסא דידן בסתני' ואמר לו אני אינו נאמן וכו'. וע"ש בלחם משנה.

פ"ד ה"ח במשנה איש פלוני נאמן הרי זה נאמן. ג' סלות אחרונות ליתא בהוס' כתובות הנ"ל.

פ"ד ה"ח במשנה הלך ולקח הימנו וכו'. בס' מקח וממכר הנ"ל והיכא שאדם נכנס למקום שלא נכנס בו מעולם וכו' ואמר לו איש פלוני נאמן והלך לאותו פלוני ושאל לו מי הוא המוכר ככאן פירות יפות ואמר לו לך אצל פלוני והוא פלוני הוא האדם שמצא ואמר לו בתחילה אע"פ וכו'. ובאגודה הלך זה ליקח הימנו וכו'.

פ"ד ה"ח במשנה מי כאן מוכר ישן. ברמב"ם (מעשר פ"ב ה"ו) מי כאן מוכר יין (ליתא) ישן. ועי' בשפה מקובצת כתובות כ"ד ע"א.

פ"ד ה"ח ועד אחד נאמן. בירושלמי יומא פ"ג ה"א ועד אחד נאמן שנייא היא הכא שאין את יכול לעמוד עליו וכו'. ועי' באצו"ר שם צד 27. ובשלמי הגבורים פ"ב דכתובות סי' רי"א בשם רי"א' עד אחד אינו נאמן וכו' כגון לעשר פירותיו וכו'. ובהשגות הראב"ד (ה' מעשר פ"ב ה"ו) הקשו עליה בנמרא ועד

ועד אחד נאמן אמר ר"י גל הוא (ליתא) שהקלו באכסניא וכו'. וכן נזכר בהשגות הראב"ד ה' עדות פי"א ה"ח. וכ"ה בר"ש וברא"ש ובפי' מהר"י בן ס"צ. וכברק הבית בהורה הבית להרשב"א (בית ד' שער ב') ומקשוני בירושלמי ועד אחד נאמן בהמיהא כלומר כיון שעל גופו הוא בא להעיד אם כשר אם לאו היאך עד אחד נאמן והשיבו קל הוא שהקילו חכמים (ליתא) באכסניא וכו'. ובריבב"א (ע"ז ל"ט ע"ב) ובמשינות זרעים כוכיה דכל שהוא כחוקה חשוד צריך שני עדים להכשירו וכו'. וכיון לכאן. ובחי' הרשב"א בחולק י' ע"ב עד אחד נאמן באיסורין ופירש"י וכו' וגרסו' בירושלמי בסמ' כלאים שאם אין אתה אומר כן אין לך אדם מתאכסן אצל חבירו. ובשול"ת הרשב"א ח"א סי' תרכ"א דעד אחד נאמן באיסורין אפילו בשל עצמו כמעט המוזכר בירושלמי שאם לא כן אין לך אדם שהוא מתאכסן אצל חבירו וכו'. ולפינו בירושלמי כלאים ליתא זה וסותר בירושלמי שלפנינו כאן. והגר"א הגיה ועם הארץ נאמן. ובתוספתא דרמאי פ"ה עד אחד נאמן לומר פלוני אינו חשוד על המעשרות וכו'. ומה ראיה להג' הגר"א. אמנם מהג"ל נראה שהג' הגר"א איננה מוכרחת.

פ"ד ה"ח נכנס לעיר ואינו סביר וכו'. תוספתא דמאי פ"ה (הוצאת צ"ס) הנכנס לעיר והיתה תרוסה בתוך ידו (ד' מלות ליתא) וכו'. ושם נשנה להופך מאמר רבי בשם רשב"ג. אולם בכת"י אחד שם הגי' כמו שהוא לפנינו. וזכא ברסב"ס ה' מעשר פי"ב ה"ז. וברב"ז שם מביא בירושלמי דילן.

פ"ד ה"ח אתיא דר'. מלה אחרונה ליתא בכת"י רומי.

פ"ד ה"ח רשב"ג נאמן הוא וכו'. בתוספתא בכורות פ"ג חזרו לומר נאמן הוא על של חבירו וכו'. וכבבלי יומא ע"ח ע"א הלכה כרשב"ג דאמר נאמן דוא. על של חבירו וכו'.

פ"ד ה"ח מה פליגי ליקח אבל לחלק וכו'. במהרי"מ אלנאוי בה' בכורות להרשב"ן (ד' ס' ע"א) מביא בירושלמי וגודס אר"י מה פליגי לחלק אבל ליקח אפילו רשב"ג סודה (מה פליגי ליקח אבל לחלק אופ רשב"ג סודה) מה בין לחלק ומה בין ליקח קול יוצא לחילוק ואין קול יוצא ליקח (ד' מלות אחרונות ליתא) עכ"ל בירושלמי לפי גרסתנו וכן גרסת מהר"ש סיריליו בכאורו על בירושלמי כת"י ופי' דברי בירושלמי וכו' עכ"ל וע"ש. וכן הגיה הגר"א.

פ"ד ה"ח במשנה אחד מהן שלי וכו'. בערוך (חדש, ד"ר) התפרין שכןנסו לעיר למכור הבואה (ב' מלות מהערוך בעצמו) ואמר אחד מהן שלי חדש ולא התירו העומר וכו'. ובפירש"י כתובות נ"ז ע"ב ויש מפרשים משום עומר ולא מלתא היא וכו'. וכיון רש"י להערוך הנ"ל. ועי' בתוס' כתובות כ"ד ע"א ד"ה שלי. ובשול"ת הרשב"א ח"א סי' תתל"ז כדתנן וכו' ואפילו (ליתא) אחד וכו'.

פ"ד ה"ט אמרו לו שהוא נאמן וכו'. תוספתא דמאי פ"ה בשנויים וע"ש. וברסב"ס (ה' מעשר פי"ב ה"ז) הנכנס לעיר ואינו סביר אדם שם וכו'. ואמר לו אחד אני אינו (ליתא ועי' במשנה) נאמן. ובהשגות הראב"ד שם: בירושלמי שלא בפניו נאמן בפניו אינו נאמן. נכנסף משנה שם וגירסא דירן בירושלמי כך היא אמרו (אם אמרו) לו שהוא נאמן ה"ו נאמן אמרו לו שאינו נאמן בפניו אינו נאמן וכו'. (וכ"ה הגירסא לפנינו) וכו' עכ"ל. ובעיני נראה שלפני הראב"ד היה כתוב בירושלמי המאמר שלא בפניו נאמן בפניו וכו' לעיל בהלכה ח' על המשנה הנכנס לעיר וכו'. אבל לפנינו כתוב זה כאן. ועי' בר"ש ובפי' מהר"י בס"צ.

פ"ה ה"א כמשנה נוסל הרוסה. כהום' יומא ח' ע"ב ד"ה תנן נטל כרי (ליתא) תרומת וכו'. וכ"ה בר' אמשטרדם וכפפזור ופרח פלו' וע"ש וברמב"ם (מעשר פ"ט ה"ה).

פ"ה ה"א וחלה חייבת בדמאי. באגודה כירושלמי פריך וחלה חייבת בדמאי בתמיה והא תנן לעיל חלת ע"ה והמדומע פפור מן הדמאי ומשני ב"ש היא. **פ"ה ה"א** בשם ר"י בן חנינא וכו'. כהום' יומא הנ"ל ומשני בשם ריב"ח ב"ש היא ותני כן וכו'. ועי' בפני משה.

פ"ה ה"א רר' אלעזר בן יהודה איש בירתותא היא. כחלה פ"ב ה"ג ר' יוסי בי ר' חנינא אמר רר' אלעזר בן יהודה איש בירתותא היא וכו'. ובמחזור ויטרי (צד 509) איש בירתותא ובפכילהא פ' ויושע שנינו איש כפר תותא זאלמלא שנקוד כך במשנה הייתי אומר שפכפר תותא הוה. ובבבלי תענית כ"ד ע"א אלעזר איש בירה. ובעירובין נ"ה ע"ב אלעזר איש בירות וכו'.

פ"ה ה"א אלא במתארח אצלו. לעיל פ"ב ה"ב ה"ד במתארח אצלו. **פ"ה ה"א** לא כן תני וכו' עד במתארח אצלו ליתא בר"ש. ובכאור מהרי"מ אלגאוי לה' בכורות פ"ד ס' ל"ד דאמרינן בירושלמי וכו' הני (לא כן תני) ונאמן (הנאמן) על הטהרות וכו' ואמר מעמא (ליתא) הדא דהימא (רתיסר) וכו' ע"ש. **פ"ה ה"א** ואת אמר חלה. בר"א: ואת אומרת חלה וכו'.

פ"ה ה"א ר' יונה בשם ר' זעירא. עד"ו עי' בבבלי ברכות י"ד. ובאצריד למגילה צד 106. שו"ה 23 וככלאים צד 68 שו"ה 38.

פ"ה ה"א העושה עושה מן המבל וכו'. ברמב"ם (בכורים פ"ו ה"ז) וע"ש בכ"ם. **פ"ה ה"ב** במשנה וטאה חולין שיש כאן. בר"א ומהחולין שיש כאן. ועי' ברמב"ם (ה' תרומות פ"ג הכ"ד) ובהשנות הראב"ד וברדב"ז ובכ"ם שם.

פ"ה ה"ב הרוצה להפריש וכו'. כהום' סוכה ל"ה ע"ב ד"ה אתיא כדמוכח כירושלמי דמאי פ"ה דתניא (הני) הרוצה להפריש תרוסה ותרומת מעשר וחלה כאחת וכו'. ובמלאכה שלמה וכירושלמי תניא וכו' ה"ז (הרי הן) בצד זה וכו' סמוך לו חולין מבל (ב' מלות ליתא) וכו' ומהחולין הראשון שיש כאן ה"ה בצד זה מעשר (ומה חולין שיש בו זה וכו') וכו' ומה שעשיתי מעשר עשוי המ"ע עליו והשאר חלה (ב' מלות אחינות ליתא) וכו' וגם בכריתא זו היה גורם הר"ד שלמה שיריליו ז"ל ובהא חולין וכו' עכ"ל. ובר"ש ג"כ בשנויים וברא"ש: ומהחולין שיש כאן הרי זה בצד זה מעשר וכו'.

פ"ה ה"ב תני ר"ח כולל ברכה אחת. כהוספתא ברכות פ"ו ה"ז עושין כולן מצוה אחת אחר מברך לכולן. וברמב"ם ה' מעשר פ"א הט"ז זאם הפריש הכל וכו' כוללן בכרכה אחת וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי וכו' תני ר"ח כוללן בכרכה (ברכה) אחת. ובכמ"נ עשין קל"ה ומברך להפריש תרומית ומעשרות כדהני ר"ח כירושלמי דדמאי.

פ"ה ה"ב עד כדון כהן לוי וישראל וכו'. בס' ברכי יוסף להרחיד"א ז"ל (וי"ד ס' של"א) ואנה ה' לירי פי' כתי' ירושלמי ושם ראיתי שכ' דאיכא נסחא דל"ג כירושלמי עד כדון כהן ולוי וכו' וכתב הרב המפרש הנזכר דהכי מוכח מהר"ש והרא"ש דלא הוו גרסי ליה כירושלמי דמוקמי למהניתין כאבא אלעזר כו' ע"ש ובשו"ת דבריו אמת לר"י בכר דוד (ד' קכ"א ע"ג) וראיתו להרב הסופלא כמהרי"מ מטראני וכו' אייתי מהנהא כיריה שהירושלמי סוכו לה ככהן ולוי אבל בישראל אם רוצה להפריש תורם על שאינו שלו וכפי הירושלמי נסחא שמעולם

שמעולם לא סתם רבי כאבא אלעזר ב"ג ואדרבא הירושלמי ס"ל כרבנן וכו'.
זכיון למ"ש הרימ"ם בח"א סי' פ"ה ושוב מצאתי בירושלמי עד כדין כהן לוי
וכו' וה"ם עד כרון כלומר סתניתין ככהן ולוי אבל ישראל אם יאמר תרומת
מעשר נמצא מפרוש על דבר שאינו שלו.

פ"ה ה"ב הפוחת ממעשרותיו וכו'. הוספתא דמאי פ"ח ובבלי עירובין נ'
ע"ב בשנים. ובמגן אבות להרשב"ץ (פ"א משנה ט"ו) כמו שזכר בסדר זרעים
בספ' דמאי בירושלמי תני הפוחת ממעשרותיו מעשרותיו מחוקקים ופירותיו
מקולקלין המעדיף על המעשרות. מעשרותיו מקולקלין ופירותיו מחוקקים וכו'.
פ"ה ה"ב מהו הנני ב"ר אר"י כדי שיהא קובע מע"ר בצפוננו. בערלה פ"ב
ה"א אר"י ב"ר בון הנני ב"ד שההא חלהו בצפון צפוננו.

פ"ה ה"ב עד כרון כיבש בלח וכו'. בהנהות ר"מ די לונאנו עד כרון בלח כיבש וכו'.
פ"ה ה"ב בתחלה כל עוקץ. בד"א: בתחלה כל עוקץ.
פ"ה ה"ב פרא ציבחד. כד"א פרא ציבחד. ועי' באצו"ר לביצה צד 41 שורה 6.
פ"ה ה"ב או פוחת על התרומה. בכת"י רומי אפילו פוחת.
פ"ה ה"ג במשנה מהפוסים הרבה. בכ"מ (מעשר פי"ד ה') מטפוסין הרבה.
יבבבלי ב"מ (נ"ו ע"א) ואפילו מדפוסים הרבה.

פ"ה ה"ג תלמודיו של ר' חייה וכו'. בפ"י ר"י ב"מ"צ: גרסינן עד היכן
אמרין (ליתא) תלמודיו דר"ח וכו'. ובגמ"ר פ"ה ה"ה תלמודיו דר' חייה בר
לוליינא אמרין וכו' וכ"ה בשבועות פ"ח ה"ט ובכ"מ.

פ"ה ה"ג ובסוף שלושים ראשון וכו'. בר"ש: ובסוף ל' ראשון עם שני מין
אחד שני עם ג' מין אחד ראשון עם שלישי שני מינים. ולפינו הנ"ל משוכשת.
ובפ"י הרא"ש ובירושלמי נאמר דעד מ"ז יום שרי ר"מ להפרישו מזה על זה
אבל טפי לא וכו' ולפינו אינו סבואר.

פ"ה ה"ג בעושה במהרה. בהנהות הגר"א בעושה במהרה א"ר מתניה
בפלימר הוא מהניתא א"ר יורן וכו'. ולפינו בכל ההוצאות אין זכר מזה.
פ"ה ה"ג מה ביניהן. בכת"י רומי ומתיר בחלה והא ר' יודה אומר בתרומת
מעשר ומתיר בחלה (ח' מלות ליתא) מה ביניהן. ועי' בר"ש.

פ"ה ה"ג אינו מפרוש לא משל. מלה לא ליתא בר"ש.
פ"ה ה"ד במשנה טפוס וטפוס. בכ"מ הנ"ל מכל טפוס וטפוס. ובהוס'
ב"מ (נ"ו ע"א) ד"ה הלוקה מעשר מן כל דפוס ודפוס וכו' וכ"ה בגמ' שם.
פ"ה ה"ד רמ"א נחתום עושה מפום אחד. בערוך ערך דפוס ובר"ש ובר"י
במ"צ עושה דפוס אחד וע"ש. ובערוך (דפוס הראשון) נחתום עושה מפום אחד
וכו'. ובשנה מקובצת בכ"מ נ"ו ע"א ובירושלמי מפרש מעמידו דר"מ נחתום
עושה מפום אחד וכו' האי טפוס לאו לשון דפוס אלא כמו טפוס של שמר
העסקה של שמר כיוצא בל עיקר קנייתו וכו'.

פ"ה ה"ד זפלימר משתמש בכמה נחתומין. בתוס' ע"ו נ"ה ע"ב ד"ה אבל
ובירושלמי נמי קאמר פלימר משתמש הוא (ליתא) בכמה נחתומין. ובשמה
מקובצת הנ"ל פלימר אעפ"י שגמ"ל לקנות משנים ומנ' בני אדם בששתיהם חמות
או צוננות אני תולה שגשתמש בנחתום אחד ע"ב (בירושלמי). ועי' ברדב"ן
ה' מעשר פי"ד ה"ו.

פ"ה ה"ד דבני ר' ינאי אטרו. בר"ש: דבני רב ינאי, ובפ"י מהר"י במ"צ
דבית ה' מניי אטר.

פ"ה ה"ד ועשרה נחתמין. ברמב"ם ה' מעשר פי"ד ה"ו תשעה מנפולק וכו'. וברדב"ז שם בירושלמי וכו' תמניא מן תמניא (תומניא מן דהומניא) וחד מן תרין (דהריי) כלומר זה שקנה מן השנים נקרא מנפול וכו' וע"ש בב"מ. **פ"ה** ה"ד היו לפניו שני מפסין וכו'. במשנה למלך הנ"ל חו' איתא התם ר"י בעי' היו לפניו שני מפוסים (מפסין) הוכיח על עצמו שהם שנים וכו' השו' כולם (כולן) לעשות מפוס (מפוס) וכו' וסבור הייתי לומר שהגורסא היא בהפך ר"י בעי' הושחו וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ד ר' יונה בעי וכו'. במשנה למלך (ה' מעשר פי"ד ה"ו) תו איתא התם ר' יונה בעי וכו' ודכותה פ' נחתמין ועשרה פלמירין תומניא מן דהומניא והרי מחד (וחד מן דהריי) וכו' כך היא הנוסחא הנכונה, ופירושה שנסתפק ר' יונה וכו'. ועי' במלאכת שלמה כאן.

פ"ה ה"ה במשנה שניתנו לו פרוסות וכו'. כמתניתא דב"ט פרוסות פת (ליתא). ובערך ערך פלח בדמאי וכן העני שנהנו לו ב' (ליתא) פרוסות פת (כנ"י המתני' דב"ט) או פלחי דבילה חייב (מעשר מכל א' וא'). ובערך (פרס) וכן העני שנתנו לו פרוסות פת. וברמב"ם (מעשר פי"ד ה"ה) פרוסות פת וכו'. וכ"ה בר"ש מעשרות פ"ג ג'.

פ"ה ה"ה במשנה בתמרים וכו'. ברדב"ז (ברמב"ם הנ"ל) וכתמרים וכו'. **פ"ה** ה"ה במשנה בולל ונוטל. במשנה שבמשניות בולל יאוכל ונוטל. וכו' במשנה למלך ה' מעשר פי"ד ה"ז. ובערך (כל. דפוס ראשון) בולל ונוטל ס"א בורר ונוטל. ועי' במלאכת שלמה כאן.

פ"ה ה"ה במשנה שמתנה מרובה. ברדב"ז דנ"ל שהכתנה מרובה אבל בזמן שהמתנה וכו'. וברע"ב: בזמן שהכתנה מרובה וכו'.

פ"ה ה"ה ר' יוסי בשם ר' פדיה ר' יונה בשם חזקיה. בר"א בשבוס: ר' יוסי בשם ר' יונה בשם חזקיה. ובר"ש: ר' יוסי בשם בר פדיה ר' יונתן בשם חזקיה וכו'. וגם בכת"י רוסי כר פדיה. ובבבלי רה"ש י"ג ע"ב בשם שמואל. ובמשנה למלך (מעשר פי"ד ה"ו) וראיתי בירושלמי עלה דמתני' ר' יוסי בשם ר' פדיה ר' יונה בשם חזקיה אין בילה (בלילה) אלא לין ושמן כלבד די"א עד כותים (כותים הגבליון) וכו'. ובמלאכת שלמה: לכל (ליתא) וכו'.

פ"ה ה"ה שסתנה ממועטת. ברע"ב כלומר שמתנה אחת מעוטה מחברתה לא מהניא בלילה וכו' כך נראה פי' משנה זו בירושלמי.

פ"ה ה"ו במשנה מן היסוון. עי' בשו"ת מהרש"ך ח"ב סי' קמ"ו (ר' ע"פ ע"א). **פ"ה** ה"ו במשנה מאותו הסוג. בפ"י רה"ג (בכלים פמ"ג ג') וסוגים קשות גדולות שדומים לסאה כששינו אפילו מאותו הסוג וכו'. ועי' בערוך.

פ"ה ה"ו במשנה משל אחד הן. כאגודה משל אדם אחד הן.

פ"ה ה"ו דבית ר"י אמרי וכו'. עי' בר"ש. ובבבלי מהר"י קרקוס (מעשר פי"ד ה"ח) ובירושלמי אמרו דבי ר' ינאי וכו' ממאה ואחד נותן (ליתא) מחמישים וכו' ע"ש ובמלאכת שלמה שהביא הירושלמי בשניימים.

פ"ה ה"ו ממאה מאה. מלה אחרונה ליהא בכת"י רוסי.

פ"ה ה"ו ואחר מל' מעשר משלשים. במרכבת המשנה ח"א ה' תרובות

פ"ח ה"ו מיהו בירושלמי וכו' מעשר מל' היו הכל נוהגים מל' ואחד סב' מעשר

מכ' (ח' מלות ליתא) וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ו במשנה ב"ה שהיה מוכר ירק בשוק. ברמב"ם (מעשר פי"ד ב')

היה מוכר כשות או ירק וכו'. וברדב"ו שם: שם במצנה כ"ה שהיה מוכר ירק בשוק בזמן שמביאים (שהן מביאין) לו וכו'.

פ"ה ה"ו מפילו השביח לו סקחו וכו'. במלאכת שלמה ומסיק בירושלמי דאפי' השביח לו סקחו ששואל הלוקח אם הם מוכנים כצל אחסול וענה לו כשל א' הם כלומר ומוכנים הם כראשונים נאמן דברואי הקלו ומעשר מוע"ו. ולפנינו אינו מבורר. **פ"ה** ה"ז אם סכיר הוא את החבית וכו'. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ד א') אעפ"י שמכיר הוא את החבית וכו'. וככ"ס ומ"ש אעפ"י שמכיר את החבית ירושלמי עכ"ל. **פ"ה** ה"ז באילין אידתיקרים'. בכח"י רומי באילין אורחי קרמיהה.

פ"ה ה"ח ר' יונה בעי זכר' מאיר וכו'. במלאכה שלמה ירושלמי בעי ר' יונה ניכא סתם סהני' דקתני שכשמיאין לו סננות אחרות מעשר מכל אגודה ואגודה דלא (ליתא) כר"ם דלר"ם מכל קלח וקלח לכדו צריך לעשר דתנינן תמן בפ"ו דמס' מכשירין כל האגודות של בית השוקים טמאים ר' יהודה כספה בלחיס (י' סלות ליתא) א"ר מאיר וכו' מפני מה טמאים (טימו) וכו' ומשני ההם ראוי למכא כל האגודות שסא אחת הותרה וקשרה בפיו וכו'.

פ"ה ה"ח לא סוף דבר סננותיו. עי' בר"ש וברדב"ו (מעשר פ"ד ה"ב).

פ"ה ה"ח אמר ר' יונה כיני סתני' אין אדם רשאי וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פ"ו ה"ו אין סוכרין את הטבל אלא לצורך ולחבר. וברדב"ו ובבאור סה"ר קורקוס ואמרינן עלה בירושלמי א"ר ינאי (ר' יונה כיני סהני') אין אדם רשאי וכו' מעתה לעם הארץ (ע"ה) וכו' והוא לוקח לו (סבל) ומעשר לו עכ"ל וכ"ה בר"ש וברא"ש. ובהוס' ריד"א בנדה נ"א ע"ב אין אדם רשאי וכו' וגרסינן בירושלמי ובלבד לחבר. ובשו"ת מהרי"ט ח"א סי' י"ח והכי מוכה בירושלמי וכו' א"ר ינאי ובלבד לחבר מעתה ע"ה שנתערב לו סבל בחולין וכו'. וגירסתו משונה. **פ"ה** ה"ח ובלבד לחבר מעתה וכו'. בפס"ג עשין קל"ה ומפרש בירושלמי ובלבד לחבר כרמפרש שם שעה שנתערב לו סבל בחולין הולך אצל חבר והוא לוקח לו סבל ומעשרו לו. וכאגודה פ"י בירוש' כגון שנתערב לו חולין כסבל מרובה שאין חקנה לסבל אלא א"כ יעשר עליו ממקום אחר.

פ"ה ה"ט כסננה ר"ל אוכר משל כותים וכו'. במס' כותים פ"א נאמנים על הלקט וכו' ופירותיהן סבל כפירות גרים וכו'.

פ"ה ה"ט סתני' דר' מאיר דרמ"א אין קנין וכו'. גימין פ"ד ה"ט. ובבלאים פ"ו ה"ד אמר ר' לעזר דר' מאיר היא דרמ"א אין לגוי קנין בא"י וכו'. ובפאה פ"ד ה"ו ר"י ר"ח כשם ר"י כמ"ד יש' קנין לגוי בא"י וכו' ברם כמ"ד אין קנין לגוי בא"י וכו'. ולא נוכר שטוח החולקים בזה. וגם בכבלי לא נוכר מפורש מדעת ר' מאיר בזה. ובהוס' מנחות ס"ו ע"ב ד"ה מירוח ומיהו בירושלמי כשמע דר"ס סבר אין קנין דהנן כמס' דמאי מעשרין משל ישראל וכו' ואמרינן כגמרא סהני' כר"ם דאמר אין קנין לנכרי בא"י לפומרו מן המעשרות (להפקיעו סיד מעשר) וכו'. ובהוס' בכורות י"א ע"ב ד"ה סבלים והא דמוקי בירושלמי ביש קנין ואין קנין וכו'. ובהוס' ר' אלחנן בע"ז כ"א ע"ב וכן בפ"ה דדמאי קאמר ההם על סננה דתנא התם מעשרין וכו' סתני' ר"ם היא וכו'. וכמס"ג עשין קל"ג אמנם בירושלמי דדמאי נחלקו אמוראים אליבא דר' יוחנן (ליתא) ואליבא דרבנן אם יש קנין לגוי או אין קנין וכו'. ומה יאמרו אלה האומרים שהבבלי ראה את הירושלמי, מדוע לא נוכרו בכבלי מדוע התנאים ד' מאיר ור' יהודה בזה.

פ"ה ה"ט ר' יהודה ור"ש אומר יש קנין וכו'. בתום מנחת הנ"ל ר"י ור"ש אומרים וכו'. ובש"ת פאר הדור להרמב"ם סי' מ"ז ולא ידענו דעת חכמים שאומרים יש קנין כמו שחראה בירושלמי עכ"ל והלשון קשה קצת. ועי' בר"ש כאן. ובתום קדושין מ"א ע"ב ד"ה העובד דפליגי ביש קנין לגוי וכפ' השולח פליגי בה אמוראי ואין סברא לומר דפליגי תנאי בפלוגתא דאמוראי וכו'. ולא זכרו מירושלמי דילך שפליגי הנאים בזה. ובס' חתומה סי' רי"ג אמנם בירושלמי דמס' דמאי וכו' ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין וכו' משמע שהוא מוזנן ר"י עם ר"ש וחולק הירושלמי על תלמוד שלנו. ובתום ר"א בע"ו הנ"ל ור"י ור"ש אומרים יש קנין וכו' ור' יוסי אינו מוזכר שם כלל. ובכפתור ופירח (פרק ד') ובירושלמי מס' דמאי זוגיה של ר' שמעון הוא ר' יהודה דהכי אמרי' התם ר' יהודה ור"ש סברי יש קנין. ועי' בש"ת ר"ב אשכנזי סי' א' ובשו"ת רלב"ח סי' מ"ד בהגהה בירושלמי דדמאי וכו' נחלקו אמוראי דא"י וכו'. ובשו"ת מהרשד"ם (יו"ד סי' קצ"ב) ועל הראיה מן הירושלמי וכו' אלא ס"מ נשאר לנו ראיה הירושלמי שנראה ודאי ראיה אלא שס"מ נראה בעיני דשפיר קאמר הח' שאמר התלמודא דידן פליגי אירושלמי ואעפ"י שלא מצאנו כן בפירוש ויש' לאומר שיאמר דאפוש' מחלוקת לא ספשינן כבר מצאנו כיוצא בזה במ"א בכרכת מורים דרבנן דבירושלמי וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ט ר' אימי בשם רשב"ל. בר"ש: ר' אמי בשם רשב"ל.
פ"ה ה"ט מה עבדים אתם קונים מהם. עי' בכלי יבמות מ"ז ע"ב וש"נ. ואנב אעיר למ"ש באצו"ר לביצה (צד 13) שם"ש בירושלמי ביצה פ"א ה"ט (בר' וויניציא. 26. 4. 60) ר' זעורה שאל לקלה דרומה עבדיה דר"י נשייא. שציל לקלה דרומה עבדיה דר"י נשייא. שכן היה שם העכד. שראיתי אחרי כן אצל פליניוס הצעיר (ספר ל' מכתב מ"ו) שמוכא שם עבד ששמו היה קאלירדאמוס.
פ"ה ה"ט אמר ר"ל כי ר"י קומי ר' יסא. בנימין הנ"ל קומי ר' יוסי. וכו' בר"ש וברמב"ן בס' המצות לזוין רב"ן.

פ"ה ה"ט לחולטנות. בנימין הנ"ל לחולטנות וברמב"ן הנ"ל. ובילקוט בקונטרס אחרון (328) לחלוטין. וכן הרגם אונקלוס לא הודבן לחלוטין. ובכת"י דומי לחלוטית. וביק"ר פ"ז סי' ו' לחלוטין היתה כר"א לציתות.

פ"ה ה"ט א"ל כל גרמא אמר וכו'. בנימין הנ"ל (ברד"ו) א"ל כל גרמא אמרה וכו'. אולם הנ"ל כל גרמא שפי' כל עצמו של דבר היא הנכונה. וכ"מ בהרבה מקומות בירושלמי לדוגמא פאה פ"ד ה"ב שביעית פ"ח מה"ג פסחים ספ"ט בתוכות ספ"ג ושם. ריש פ"ט שבועות ספ"ה וע"ו פ"ה מה"י ועוד בכמה מקומות. ובר"ש: כל גרמה אמרה וכו'.

פ"ה ה"ט ה"ט דהיא מסייעה לר' שמעון. ומדוע לא לר' יהודה והלא ר' יהודה ור"ש אמרו לעיל יש קנין וכו'? וברמב"ן בס' המצות הנ"ל מביא הירושלמי דדמאי ונימין הנ"ל ולא זכר מר' יהודה כלל. ונראה שנידחתו משונה משלפנינו. ובילקוט בקונטרס אחרון כל גרמא דאנא (דהיא) מסייע וכו'.

פ"ה ה"ט ר' חונא רובא דציפורין. בנימין הנ"ל ר' חונא דציפורי וכו'. וברא"ש ר' חונא רובה וכו'. ועי' שקלים פ"א ה"א ר' חונה רבה דציפורין אמר הנהיג ר' חנינה בציפורין וכו'. ובמ"ש שם.

פ"ה ה"ט ר"ו אמר הנהיג וכו'. זה ליתא בנימין הנ"ל. ובהשגות ר"ב אשכנזי

אשכנוי סי' א' (ד' ה' ע"ג) ובספרו של הח' כפתור שלמה שיריליו ז"ל
 ליתא אלא הא דר' חונא בלחוד וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ט בהרא כר"ש. בנימין הנ"ל כהרא לד"ש. וכ"ה בכת"י רומי.

פ"ה ה"ט ר"ו אמר קומי ר"א בשם ר"ל. בכפתור ופרח (פ"ד) ר"ו בשם
 ר"א. ובכ"ס (ה' תרומות פ"א ה"ג) וכן מפורש בירושלמי וכו' ר"ו אמר קומי
 ר"א בשם ר"א וכו' פי' דכ"ו אמר ר"ס אין קנין היינו לענין אם זרעה ישראל
 בקבלנות או בחכירות וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ט מודה הוא הא דיש לו. מלת הכא ליתא בנימין הנ"ל ובכפתור
 ופרח פ"ד. ובשול"ת ר"ב אשכנוי הנ"ל מודה שיש לו כה קנין נכסים.

פ"ה ה"ט דיש לו קנין נכסים. בבבלי גיטין מ"ו ע"א אמר רבה אע"פ
 שאין קנין לגוי בא"י להפקיע מידי מעשר וכו' אבל יש קנין לגוי בא"י לחפור
 בה בורות שיחין ומערות וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ט אמר ר' בא אוכלת פירות. בנימין הנ"ל מהו קנין נכסים (ג'
 סלות ליתא) אמר ר' אבא אוכלת פירות. וכ"ה בשול"ת ר"ב אשכנוי הנ"ל (ד'
 ע"א) ובכסף משנה הנ"ל אמר ר' בא לאכילת פירות וכו'.

פ"ה ה"ט והתינון הלוקח מביא בכורין וכו'. וכ"ה בנימין הנ"ל. ובמשנה
 בגמ' בבבלי (גיטין מ"ו ע"א) לוקח ומביא ממנו בכורים. וע"ש בפירש"י. וכתום'
 רי"דא שם הגי' ישראל הלוקח מביא בכורים. ובהוס' שם ד"ה לוקח ואומר
 ר"ת דכרוכ ספרים לא גרסינן ומביא בוי"ו וכו' ורבינו חננאל גורם הלוקח מביא
 וכו' וכן בירושלמי עכ"ל. וכתי' הרמב"ן בנימין שם ויש גורסין הלוקח מביא
 ביכורים וכו' וכך היא הגירסא בירושלמי שלא עבר עליהם קולטוסיהו של מניח
 ספרים. ובשול"ת ר"ב אשכנוי סי' א' האריך בזה ומסיים: והיינו גירסת רבינו
 חננאל ז"ל במשנה וכן היא גירסת הירושלמי אבל רש"י ז"ל עפ"י גירסתו במשנה
 לא פי' כן. ובשול"ת ר"י מפראני ח"א סי' מ"ג וגי' רבינו חננאל היא העיקר וכו'.

פ"ה ה"ט הלוקח פירות תלושין מן הגוי מפריש תרומה ותרומת מעשר
 מהלכה. עי' בפאה ספ"א הלוקח פירות תלושין מן הגוי שהן פטורות ממעשר
 וכו'. ובבכורות י"א ספ"א הלוקח מבלים ממרחין מן הגוי מעשרן והן שלו וכו'.
 ובשול"ת ר"ב אשכנוי (י"ד ע"א) ופי' הר"ש ז"ל בפ"י המשנה כתיבת יד וז"ל
 מהלכה בכמה מקומות יש בירושלמי בלשון זה ובדבר שהוא מרבנן רגיל לומר
 מהלכה אבל כאן משמע שהוא מן התורה כדמיהיה עלה דרישא וכי תקחו וכו'
 ולא נהי'א דזע כי באופן הדרשא יש הפרש בין גמרא דידן לירושלמי וכו'.

פ"ה ה"ט ונתנון לשבט ונתנון דמים מן השבט. בד' אמשטרדם לנכון;
 ונטל דמים מן השבט. וכן נעתיק הירושלמי בשול"ת ר"ב אשכנוי סי' א' (ד' י"ד ע"א).

פ"ה ה"ט ואין את מוציא מיד מכרי כהזנה וכו'. כ"ה במע"ש פ"ה ה"ה
 בד' חגיגי'א. ובבכורות י"א ע"ב מנין ללוקח מבלים ממרחין מן הגוי וכו'
 מבלים שאהה לוקח וכו'. ובשול"ת ר"ב אשכנוי (י"ד ע"א) דזע כי באופן הדרשא
 יש הפרש בין גמרא דידן לירושלמי דבגמרא דידן וכו' ובירושלמי דרשינן הכי
 כי תקחו מאה בני' מאת בני' אהה מוציא פירות (ליתא) וכו'.

פ"ה ה"ט להימנות על הר המלך לפוטרו מן הכעשרות. לעיל פ"ב ה"א
 כולבסין הגמכרין בקמרון וכו' ספני שרובן באין מהר המלך. ועי' לקמן במס'
 זו פ"ו ה"א. ובירושלמי עי' פ"ב ה"ט שהיו עולין להר המלך ונהרגין עליה.
 ובחלה פ"ד ה"ו ביקש ר"ג וכו' ולא הגיח לו ר' הושעיה.

פ"ה ה"ט שנמרפה השעה. ככת"י רומי שנמרפה שעתו.

פ"ה ה"ט הלכה כר"ש דלא כן מה נן אמר ר' מאיר ור' שמעון אין הלכה כר"ש. וכ"ה בתרומות פ"ג ה"א ובשביעית פ"ח ה"ו שר"ם ור"ש הלכה כר"ש. זכ"ה בה' קצוות דבני מערבא (ככה"ג ד' ברלין צד 469) ובמכוא התלמוד לר"ש הנגיד. ובפ"ו רבינו חננאל בככא קמא ל"ו ע"ב. אבל בנמ' ככלי עירובין ס"ו ע"ב איבעיא להו ר"ם ור"ש מאי תיקו. ועי' ברא"ש ע"ז פ"ב ס' ל"ד. ואח"כ ראינו בהשוכת ר"ב אשכנזי ס"א א' שכ' דאית ליה לנמרא ירושלמי בפשימות ר"ם ור"ש הלכה כר"ש ומיהו כנמרא דילן איבעיא להו ונשאר בתיקו עכ"ל. ונסדר תנאים ואמוראים ר' מאיר ור' שמעון הלכה כדברי המחמיר וכו'. וזה לפי שנשאר בכבלי בתיקו ולדעה רבים כל תיקו דאיסורא אפי' בדרבנן לחומרא. **פ"ה** ה"ט דלא כן מה נן אמר ר' מאיר ור"ש וכו'. אולי צ"ל דלא כן מה נן אמרין ר"ם ור' יודה ור"ש אין הלכה כר"י ור"ש? הלא כן הדבר שר"י ור"ש הם הרבים נגד ר"ם אלא כגון דהני אר"ש ישורני וכו'. ועי' בשו"ת ר"ב אשכנזי ס"א א' ד' ו' ע"א.

פ"ה ה"ט צא ולקחם מן הגוי וכו'. בתוספתא דמאי פ"ה (הוצאת צ"ט) ובאתי ושאלתי את ר' שרפון ואמר לי צא וקח לך פירות מן השוק ועשר עליהן... ובמנחות ל"א ע"א ואמר לי קח לך מן השוק ועשר עליו וכו' ולמא ליה לך קח מן הגוים וכו' איכא דאמרי א"ל לך קח מן הגוי (כמו שהוא בירושלמי) וכו' ע"ש ובתשוכות הרא"ש כלל ב' אות ב'.

פ"ה ה"ט ותני עליה ר' יודה ור"ש אומר יש קנין וכו' דלא תסבור מימר חדוי כל קבל הדין. בתוספתא דמאי פ"ה (הוצאת צ"ט) מעשרין משל ישראל על שם גוים וכו' דברי ר' מאיר ר' יהודה ר' יוסי (ב' מלות ליתא) ור"ש אומרים מעשרין וכו' אבל לא מישראל ע"ש גוים וכו'. וכ"ה בתוספתא עם הרי"ף. ובמנחות ס"ו ע"ב תורמין וכו' דברי ר"ם ור' יהודה, ר' יוסי ור"ש אומרין וכו'. וכבבלי עירובין ל"ז ע"א וזו קתני דר"ם ור' יהודה, ר"י ור"ש אומרין. וכן בתמורה"א ע"ב דא"ך נראין דברי ר' יהודה דזווי וזווי קתני. ועי' בתשוכות מהרמ"ע מפאנו ס' קפ"א ובשאלה יעבי"ק ח"א ס' ל"ג. ובשו"ת ר"ב אשכנזי הנ"ל תדי כל קבל תרי אינון וכו' פי' הרי שנים כנגד שנים הן דהא איכא ר"ם דקאי כר"ם. **פ"ה** ה"ט שלשה הן שהן מעשרין. במרכבת המשנה ח"א ה' תרומות פ"א ה"י ב' הן שהן מעשרין.

פ"ה ה"ט מפסקיה של כותין. כחנינה פ"ג ה"ד שפסקייה של כותים מפסקת. **פ"ה** ה"ט אמר ר"י מעמא דר"ל וכו'. בר"ש: מעמא דר' אליעזר (לעזר) כשם שעזר פירות ישראל (ארץ ישראל) דמאי אחר רובן ואין (אין) תורמין ומעשרין מזה ע"ז כך עשו (עשה וכד"א עשו) פירות ודאי וכו'. וכ"ה בפ"י מהר"י בס"צ. **פ"ה** ה"ט מקדש בכרם מספק. ככת"י רומי מקדש וקדש בכרם בספק. **פ"ה** ה"ט כמה דתימר מן הודאי וכו'. עי' במרכבת המשנה ח"א ה' תרומות פ"ח ה"ו ובמלאכה שלמה כאן בשנים.

פ"ה ה"י כמשנה ומשאינו נקוב. במנחות ע' ע"א תרם (ליתא) משאינו וכו'. **פ"ה** ה"י כמשנה עליה תרומה ומעשרות. בשו"ת הרשב"א (ח"א, אלף ק"ע) שנינו וכו' שיוציא עליה תרומה ומעשר ממקום אחר (ב' מלות אחרונות ליתא) ומייתנין לה ביבמות וכו' ע"ש. **פ"ה** ה"א כמשנה ויחזור ויתרום וכו'. בהשנות הראב"ד (ה' מעשר פי"ג ה"ט

ה"ט) המשנה אמרה וכו' ולא יאכל (האכל) עד שיוציא עליה תרומה ומעשר (ומעשרות) ממקום אחר (כ' מלות ליתא) וכו'.

פ"ג ה"א במשנה הולק לפניו. ברדב"ז (ה' מעשר פ"ו הי"א) פחלק לפניו. ובבאור מהר"י קורקוס שם: יחלוק לפניו. ועי' בכפתור ופרח פ"ד. ובב"י (סג' י"ד של"א) יחלק לפניו. ובאגודה חלק ונותן (ליתא) לפניו. וברימב"א כ"ט ק"א ע"א חולקים לפניו.

פ"ד ה"א במשנה אר"י אימתי. בבאור מהר"י קורקוס הג"ל אימתי יהיה (ליתא). פ"ד ה"א אס' ר"י זו דברי רשב"ג וכו'. כמלאכת שלמה: ובירושלמי הכא בכתנ"י רמי נמי דברישא תנן תודם ונותן לו ובסמוך גבי חוכר מן הנכרי תנן מעשר ונותן לו (לפניו כ"ז ליתא ועי' לקמן בריש ה"ב) א"ר יוחנן זו דברי רבי (רשב"ג) אבל חכמים אומרים (דברי חכמים) בישראל חולק ובנכרי סני לקנום לתרום ולחון לו וכו'.

פ"ד ה"א ותני כן החוכר שדה וכו'. תוספתא דמאי. פ"ו ומוכא ג"כ בירושלמי כ"ט פ"ט ה"ז וע"ש.

פ"ד ה"א ארשב"ג וכו'. בר"ש (ד' ראשון) ובתוכר סני פליגי בירושלמי החוכר סני וכו' ומניח לפניו פסדה אחר וממין אחר (ד' מלות אחרות ליתא) כלומר או ממין אחר.

פ"ד ה"א אתם עושין שליח. בכת"י רומי אתם עושין שליח לא בישראל (ולא כישראל).

פ"ד ה"א א"ר זעירא ומינה. על הלשון הוה עי' אצו"ר לתרומות צד 5.

פ"ד ה"א ואין הנו עושה שליח. בבכ"י יוסף לחיר"א (אה"ע סי' ה') סאריך כ"ה.

פ"ד ה"א החוכר בפירות וכו'. תוספתא דמאי פ"ו בשנים. וברמב"ם ה'

מעשר פ"ו ה"ג. ובה' שכירות פ"ח ה"א והשוכר בפירות הוא הנקרא חוכר.

וע"ש בסניד משנה מפורש בכריהא דמס' דמאי מה בין שוכר לחוכר השוכר

במעות והחוכר בפירות. ובהגהות סימני החדשות בירושלמי דמס' דמאי אמרינן

החוכר בפירות וכו' למחצה ולשליש (לשליש) וכו'. ובפ"י ר"י כמ"צ: ירושלמי

החוכר בפירות פי' נוטל שדה ליתן לו איפת אחת חמים הין חסך הין יהיר

בין עשה בין לא עשה, והאיל וכן התנה ליהן לו יתרום ואח"כ יתן לו אבל

לא יעשר (מ"ש הין חסך וכו' ליתא לפניו). ובב"י (בסוג' י"ד של"א) איותו

חוכר וכו' וכך פירשו בירושלמי.

פ"ד ה"א הנותן שדה בקבלה וכו' לנו אינו צריך לעשר על ידיו. בתוספתא

דמאי פ"ו (הוצאת צ"ט) הנותן שדה בקבלה לנו וכו' צריך (אינו צריך) לעשר

על ידו. וברמב"ם (ה' מעשר פ"ו הב"ב) הנותן שדה בקבלה לנו או למי

שאינו נאמן על המעשרות וכו' צריך לעשר על ידם וכו'. ועי' בהשנות הראב"ד

שם. וברדב"ז שם: איכא לשידך דלא אמרו' הכי בירושלמי דמאי פ"ו דגרסינן

ההם הנותן שדה בקבלה לנו וכו' אינו צריך לעשר על ידם וכו' וי"ל דהירושלמי

אירי במקום שאין ישראל מצויים וכו'.

פ"ד ה"א ר"ס היו לו שדות בהר המלך. בע"ז פ"א ה"ט ר"ס היו לו נוטעי

כרכים בהר המלך. ובחי' הרמב"ן ע"ז (כ"כ ע"א) ר' סימון היו לו כרכים

נטועים בהר (המלך) וכו'.

פ"ד ה"א א"ל זכירו. בע"ז הג"ל א"ל זכרו. וז"ה בשו"ה ר"ב אשכנזי

(ס"ח ע"ד). ובר"ן ע"ז סי' אלף ר"ח שאל לדי' יוחנן א"ל יאכדו (זכירו) ואל

השכירים וכו'. וברא"ש (ע"ז פ"א סי' י"ו) א"ל מכור וכו'.

- פ"ו ה"א סבר ריב"ל סקום וכו'. כתי' הרמב"ן הג"ל ושרא ליה ריב"ל -
בסקום שאין וכו'.
- פ"ו ה"א כהדא סוריא דהרא סוריא, בע"ז הנ"ל בהדא בסוריא. הוא סוריא
נישמענה מן הרא. וברא"ש הנ"ל כהדא שדי בסוריא הוה אמר' שמעינן לה מן הרא.
- פ"ו ה"א ר' חניי נחת לחמץ. ברא"ש הנ"ל (ד' ראשון) נחת לקמצו. וע"ד
העיר חמץ עי' אצו"ר למגילה צד 86.
- פ"ו ה"א אילין דבה עשחור וכו'. ברא"ש הנ"ל דבית נשחור. ונירמתינו
יוחד נוח עי' בבכורים פ"א ה"ד לאילין דבי בר עשחור דאינון גרים בני גרים
וכו'. ולעיל שם: קיימה בנימין בר עשחור קומי ר"ח בר בא וכו'. וניכמות
פ"יא ה"ב אילין דבר עשהין גירין וכו'.
- פ"ו ה"א שלח שאל לר' חייא ולר' יסא ולר' אימי. בע"ז פ"ה ה"ד ר' חייא
ור' אסי ור' אמי שהיו עולין בהר המלך ומאו גוי אחד שהיה וכו'.
- פ"ו ה"א א"ר חנינא. בר"ש א"ר חנינא וכו'. וכן טובא כריבמ"צ.
- פ"ו ה"א שלא תבור א"י. בבאור מהר"י קורקוס הנ"ל ואטרו בירושלמי
תקנו במקבל שלא תבור א"י פי' ולכך לא חייבו את המקבל לעשר ולא לתרום
שא"כ היו נמנעים מלקבל אותם והיו נעשית בורות.
- פ"ו ה"א לקצור בשחרי. בכתי"ד בשחרי שיבולים.
- פ"ו ה"א הא וכו' סאוהה השרה. כפי' ר"י כמ"צ: או (ליהא) מאותה השרה.
- פ"ו ה"א ופליגא אתינן סתני. בכתי' רומי ליהא זה.
- פ"ו ה"א מתניתין במקום פלוני נהגו וכו'. בכתי' רומי סתני' שלא נהגו
לעשות שעורין כפלים כחמיסין.
- פ"ו ה"א מה דתני ר"ח וכו' כפליים כחמיס. כ"ו ליתא בכתי' רומי וכר'
אמשמרדם ליתא המלה כפליים, וכן הנכון.
- פ"ו ה"ב כמשנה החוכר שדה מן הנכרי וכו'. במלחמה להרמב"ן בב"ס
(פרק השוכר) והדר קתני סיפא החוכר שדה מן הכוהי (מן הנכרי) וכו' אף
המקבל שדה אבותיו מן הכוהי (מן הגוי) וכו' והיינו דמקשינן כנסרא מהני'
זמניה' אהדרי וכו'. ועי' בהוי"ט.
- פ"ו ה"ב כמשנה שדה אבותו. כד"א: שדה אבותיו. ובכבלי ב"מ ק"א ע"א.
ר"א המקבל (אף המקבל) שדה אבותיו וכו' סברוה סאי שדה אבותיו ארץ
ישראל וכו'. ועי' בס' התרומה סי' ר"ג ובערוך ערך חבר.
- פ"ו ה"ב הכא את אמר תורם וכו'. כרמב"ם מעשר פ"ו ה"ב. וכבאור
מהר"י קורקוס: והקשו בירושלמי הכא אתמר תורם וכו' אתמד מעשר (מעשר
ונותן לו) וכו' ע"ש.
- פ"ו ה"ב חבריאי וכו'. כרימב"א ב"מ ק"א ע"א מצאתי שכתב ר' שלמיה
ז"ל (ר' שלמיה נזכר ברימב"א בכסה מקומות. ובהוספה לם' הקבלה להראב"ד
(סדר החכמים לניבוער א' צד 84) ומגדולי התלמידים היו וכו' והרב ר'
שלמיה וכו') חכורא כשם ר"י וכו' ר' אילא (לא) כשם ר"י תפסה מן הרין
(תפשה סדה) בחוכר מן הגוי ולא תפסה מן (תפשה סדה) הרין וכו'. וכפי'
הרא"ש ר' עילא כשם ר"י.
- פ"ו ה"ב מ"ד תפשה נוחא מ"ד קנטו בידו. בשמה מקובצה כב"ט הנ"ל
ובירושלמי נחלקו בו לת"ק אם מסרה הרין אי משום קנס ומקשה מ"ד תפשה
סדה הרין בחוכר מגוי נוחא, מ"ד קנס בידו. וברימב"א ב"מ הנ"ל מ"ד תפשה
נוחא

ניחא ומ"ד קנסו אר"י מן המציקין שנו מהוך שאתה וכו' והכי פירושו מ"ד מרת הדין לא כוקי לה במציק וכו' ור' יהודה פליג בתרתי דקסבר יש קנין ואפילו הכי קנסי' וכו' ומ"ד קנסו מוקים למילתיה דח"ק במציק וכו' ע"ש. ונראה שלפני הריטב"א לא היה בהירושלמי המלה: בידו. ולדעתו צ"ל מ"ד קנס שההא ברה בידו, וכמו שאסרו בכבלי ב"מ ק"א ע"א מ"ט קנסוה רבנן אמר ר' יוחנן כרי שתהא ברה בידו. וברבב"ז ה' מעשר פ"ו הי"ב ובבאור ר"י קורקוס שם הגי' שתהא ברה בידו. וע"ש בתוס' ב"מ ד"ה כרי בשם רבינו חננאל. ויותר קרוב בעיני שצ"ל מ"ד קנסו, קנסו בידו? ופירושו שלמ"ד קנסו, הלא קנסו בידו, הלא זו"ל הקנס שקנסוהו יש קנס על ישראל המקבל שדה אבותיו מן הדני, שהוא סוכרה לשלם להגוי בעד שדה אבותיו, ואין א"כ נוכל לגזור עליו עוד קנס אחר? והלשון קנסו בידו נמצא בערלה פ"ג ה"ו מ"ט דר' יודה כבר קנסו בידו. ובתוס' גיטין נ"ד ע"א ד"ה נמלו בירושלמי וכו' דכבר קנסו בידו פירוש כבר נתקלקלו פירוהו בשעת פציעה. ובכתובות פ"א ה"ו אית רבועי מימר אילו על ידי שקנסן בירן וכיר החלד ולא קנסו בהן דבר אחר וכו' ואילו על ידי שאין קנסן בירן וכיר החלד וקנסו בהן דבר אחר וכו' ומאן דמר אילו ע"י שקנסן בידן וכיר החלד וכו' וזאת א"א לישיבה ולחנם נהיגעו המפרשים למצוא כתב בפירושו: בידו הגי' זאת א"א לישיבה ולחנם נהיגעו המפרשים למצוא פשרון דבר ונראה דצ"ל כירו' וכו' עשו אותו כירושה וכו'. והגר"א בהגהותיו הגיה: מ"ד קנסו לא קנסו אלא בידו, ובבאור: למ"ד לא קנסו אלא בידו היינו כשרוא בידו של גוי וכו'. ולדעתו הרחיקו הגדולים הנ"ל מהפסם. מהלשון בירושלמי, קנסו בידו. לא זכרו לעזי קארום ויאמראו.

פ"ו הי"ב א"ר יוחנן מן המציקין שנו וכו'. בכבלי ב"מ הנ"ל הא דהניא וכו' מציק גוי וכו'. ובשמה מקובצה בב"מ שם: ויש שפי' דההיא דמציק נמי משום קנסא הוא וכו' והביא ראיה מן הירושלמי שאסרו עליה אר"י כל המציקין שנו וכו'. ויש להלן בשם הרמב"ן אר"י מן המציקין שנו (שנו) וכו'. פ"ו הי"ג במשנה כך חולקין בתרומה. בבאור סה"י קורקוס (ה' מעשר פ"ו הי"ו) כך חולקין במעשר (בתרומה).

פ"ו הי"ג מתיבין רבנן לר"א כמה קנו. בר"ש: ירושלמי מתיבין רבנן לר"א כמה קנו א"ל אף אתם מורים שאם התנו כיניהם שהמעשרות שלהן (במ"ס: שהן חולקין במעשרות) אפילו התנו כמה קנו סתמן (סתמו) נעשה כאומר לו תלוש מקרקע זה שהיקנה לך מעשרותיך. (שתיקו: לך מעשרותיו). ובפי' ר"י במ"צ גרסין לדעתיה דר"א כמה קנו השיב ר"א כהן ולר' שקיבלו שדה מישראל ע"מ שהמעשרות שלהן הן ואלו כמה קנו השיבו אלו נעשה כאומר תלוש מקרקע זה שיקנה לך אחר מ' שנו. וברמב"ם פ"ו ממעשר הי"ו כהן ולר' שקבלו שדה מישראל וכו' וברבב"ז ובבאור סה"י קורקוס שם מוכח למקור ירושלמי דילן בשטחים קלים מני' הר"ש הנ"ל. ועי' בתו"ס.

פ"ו הי"ג דר"ל אמר כהעשר שלהן. בר"א: דר"ל אמר המעשר שלהן. פ"ו הי"ג ר' יוחנן אמר אין אדם מביא מעשרותיו כטובת הנאה. ירושלמי נדרים פ"א הי"ג, ובקדושין פ"ב הי"י חסר מאמר ר' יוחנן שם. ובילקוט בקנדרם ארזין (328) ורי"א אין אדם עהן (סביא) מעשרותיו וכו'.

פ"ו הי"ג לו יהו. כנדרים הג"ל ור' יוחנן אמר לא יהיה, יתנם וכו'. פ"ו הי"ג קנס כהנים ליום. בכתי"ר כהנים וליום.

פ"ו ה"ג ברוצה ליתנו לשנים כהנים וכו'. ברמב"ם (תרומות פ"ב הכ"א) בד"א כשהיו הבעלים רוצים ליתן אותם לאחד משני כהנים אלו וכו' ובל"ס שם: ירושלמי בפ"ו דרמאי. ובמזר י"ד (שלא) כתב הרמב"ם וכו' כד"א שהיו הבעלים רוצים וכו' ובכ"י שם: בירושלמי בדמאי ואוקטוהו לברייתא זו וכו' כי היכי דלא תקשי לר' יוחנן דאמר אין אדם טבוא מעשרותיו כטובת הנאה.

פ"ו ה"ג בעון קומי ר"ו כהדא כהן לישראל מה. בנדרים הנ"ל בעון קומי ר"ו כהן לישראל רבי אומר, מה ר' יוסי אמר ר"ח בשם ר"א אמר הכין אניכון וכו' ובקדושין הנ"ל בעון קומי ר"ו כהדא כהן לישראל אומר, מה דר"י אמר לא אניכון וכו'. פ"ו ה"ג כהן לישראל מה. בכ"י רומי כהן לישראל אומר מה. ובנדרים פרק בתרא ה"ג כהן לישראל ר' אומר, ובקדושין פ"ב ה"י כהן לישראל אומר מה. פ"ו ה"ג ר"י אמר לא אניכון, וכן בקדושין הנ"ל ובנדרים הנ"ל מה ר' יוסי אמר. פ"ו ה"ג ר' חזקיה בשם ר' אחא אמר הכין אמר לזן. וכה"ה בקדושין הנ"ל. ובנדרים הנ"ל ר"ח בשם ר"א אמר הכין אניכון. ובשדה יהושע בקדושין הנ"ל ר"י לא אניכון וכו' כך היא הגירסא כאן בירושלמי ובפרק אלו דברים (צ"ל אלו נדרים) דהך תלמודא גרים בעון קומי ר"ו כהן לישראל רבי אומר אמר ר' חזקיה בר חזקיה (בשם ר' אחא) אמר הכין אניכון וכו' ע"ש.

פ"ו ה"ג וכהנייה במחיר יבוא. לפנינו כמיכה ג' י"א וכהנייה במחיר יזרו. וכן מובא הפסוק בירושלמי ד' יוסמיר כאן. ובירושלמי קדושין ספ"ב כד' ויניציא.

פ"ו ה"ג המקום טבוא עליהן ג' פורעניות. בבבלי שבת קל"ט ע"א בשנויים.

פ"ו ה"ג המוכר מעשרות שדהו לחבירו וכו'. וכ"ה בירושלמי קדושין פ"א ה"ד ובכ"ב פ"ג ה"א בשנים קלים. ועי' בבבלי ב"ב ס"ג ע"א. ובעמוד (קנין) מיהו דייקנין לה מהא דגרסינן בירושלמי אמר ר"א אמר (ליהא) ר"ל המוכר מעשה שדה (מעשרות שדהו) לחבירו לא עשה כלום חלדי שפחהו לחבירו לא עשה ולא (ליהא) כלום, אייר חורבתו לחבירו לא עשה ולא (ליהא) כלום, אבל (אלא) מוכר לו שדה ומשייר, מעשה שדה (לו מעשרותיה) מוכר שפחה ומשייר וולדה (ולדה), מוכר (לו) חורבה ומשייר אורא. ובהגהת טימוני ה' זכיה וכהנה פ"י המ"ו בשם העימור דגרסינן בירושלמי אמר ר"א אמר ר"ל המוכר מעשה שדה (כגני' העימור הנ"ל) לחבירו לא עשה כלום ולד שפחהו לא עשה ולא כלום אייר חורבתו לחבירו לא עשה ולא כלום אבל מוכר לו שדה ומשייר מעשה שדה מוכר שפחה ומשייר ולדה מוכר חורבה ומשייר אורא וכו'. ובאור זרוע ח"ג (ב"ק סי' שס"ו) והו הביא (ר' שכתה) ראייה וכו' דאמר ר"א בשם רשב"ל כל המוכר אייר חורבתו וכו' תפטר באומר תלוש מן חורבה זו שתקנה לך אורא הא למדה דלא מצי למכור אייר חורבה ה"ה דלא מצי למכור פירות נכסי מלוג וכו'. ובחי' הרשב"א לנימין (ד' ס"ב ע"ב) ובגרסינן בירושלמי וכו' הני המוכר עוברי בהמהו וכו' ע"ש. ובשפה מקבצת כתובות נ"ט ע"א (כ' ע"ג).

פ"ו ה"ג מוכר לו שפחה וכו'. לפלא שלא נזכר כאן התוספתא ב"ב פ"ד שפחה מעוברת אני מוכר לך וכו' מכר את החלד. ועי' ברא"ש ב"ב פ"ה סי' מ' ובכ"י במזר י"ד סי' רי"ב.

פ"ו ה"ג ומשייר לה אורא. כמדרכי ב"ב סי' תל"ז ובדפי' (הרשב"ם) כן בירושלמי וכו' דאין קנין חל על דבר שאין בו ממש דגרסינן התם דר"א בשם ר"ל וכו' מוכר לו חורבה ומעמיר לו (ומשייר לה) אורא היאך יכול (אפשר) אדם וכו' תפטר באומר תלוש מן החורבה וכו' אלמא שאין יכול לזכות בדבר שאין

שאינן בו סמס. ועי' ברא"ש ב"ב פ"ד סי' ז'. ובשו"ת הרשב"ש סי' שכ"ב ומה שכתב במכירת האויר דאינו כלום תוספתא מפורשת היא המוכר אויר וכו' והביאה הירושלמי וכו'.

פ"ו ה"ג באומר לו הלזש מן החרבה. בקדושין הנ"ל בדי' קושמטינא: הפתר באומר לו חזק וקנה החרבה הוה שתקנה אויר שבה, וכא קרקע לפניו שהוא אומר לו הלזש מן הקרקע שיקנה וכו'.

פ"ו ה"ג שיהו כל המעשרות. בכת"י רומי שיהוא המעשרות.

פ"ו ה"ג מכרה לאחר אין במעשרות. במשנה למלך (מעשר פ"ז הי"ב) מכרה לאחר אין לו במעשרות. ובבאור מהר"י קורקוס שם: ובירושלמי נחלקו אם חזר ולקחה הוא עצמו וחזר ומכרה לו סתם אם נסתלק זכותו כאלו קנאה אחר או לא ואסרו שזה המחלוקת תלוי במחלוקת אחר שנחלקו במגרש את אשתו וכו'.

פ"ו ה"ג הרין אמוראין חד אמר וכו'. בכבלי כתובות צ' ע"א נראה מפורש שהאמוראים האלו הם רב הונא ורב יהודה. ועי' באצו"ר שקלים צד 38.

פ"ו ה"ג אר"ש בר אבדומא תמן וכו'. במשנה למלך הנ"ל אר"ש בר אבדומא תמן וכו'. וה"פ וכו'.

פ"ו ה"ג כהן שמכר שדה לישראל וכו'. עי' ברמב"ם ה' מעשר פ"ז ה"כ. ובמשנה למלך שם גרסינן בירושלמי וכו' ע"פ שיהיו המעשרות שלי (שהו המעשרות שלו) וכו' וכל זה הוא הוספות (פ"ו) בפרקין עכ"ל.

פ"ו ה"ג שלי לעולם אינו יכול למחות בידו בירושלמי ב"ס פ"ה ה"ג תני (בתוספתא שם פ"ד) המוכר שדה לחבירו וכו' על כנה שהמעשרות שלי וכו' סותר. וע"ש במפרשים.

פ"ו ה"ג אתא עובדא קומי ר' אחא בר עולא. במשנה למלך הנ"ל ותו גרסינן בירושלמי אתא עובדא קומי ר' אחא בר עילא וחיובה מיתן ליה חד מן עסרא מן קנייא (מן עשרתי דקנייא) ע"כ (בירושלמי) ולא ידעתי אם המעשה הזה היה דוקא באומר ד' או ה' שנים שיכול למחות בידו ואם עבר וזרעה שדה קנים חיוביה ר"א למיתן ליה וכו' אבל באומר לעולם וכו'.

פ"ו ה"ג ישראל שמכר שדה לכהן וכו'. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ו ה"כ) ישראל שקיבל שדה מכהן ולזי וכו'. ובהשגות הראב"ד שם א"א נוסחא דתוספתא (דטאי פ"ז) ישראל שמכר לכהן חזק עיקר וכו' בירושלמי עכ"ל. וברב"ז שם ירושלמי פ"ו דדמאי ישראל שמכר שדה לכהן וכו' והכי גרס הראב"ד בתוספתא וכו'. ובכסף משנה שם ואני אומר נוסחה הוספתא בידן כלשון רבינו ונוסחת הירושלמי כלשון הראב"ד רוסף רבינו על התוספתא וכו'. וזה מביאור מהר"י קורקוס שם.

פ"ו ה"ג כהן שמכר שדה לישראל וכו'. עי' ברמב"ם מעשר פ"ו ה"כ וברב"ז שם גרסינן הו התם (בירושלמי) כהן שמכר שדה לישראל וכו'.

פ"ו ה"ד במשנה מע"ש וכו'. באגודה נותן מע"ש של ירושלמי.

פ"ו ה"ד ע"ד דר"י וכו'. בר"ש: ירושלמי ע"ד דר"י וכו'. ובפ"י מהר"י ב"ס צ: גרסינן ע"ד דר"י וכו' אר"י (ליתא) לשם וכו' ברם הכא לא. א"ל חכמים אף הכא יכול הוא הקרתני לעלות ולאוכלו בירושלים (י"א מלות אחרונות ליתא, ועי' במשנהיו). ובתו"ס כתב הר"ש ירושלמי וכו' ע"ש.

פ"ו ה"ד ברם הכא יכול הקרתני. בשנת אליהו צריך הקרתני.

פ"ו ה"ה במשנה לשמן. באגודה לשמן ישראל מכהן ולזי (ג' מלות ליתא).

פ"ן היה במשנה או למחצית שכו'. במשנה שבמשניות ליתא מלת או ועי' ברע"ב ותו"ס שהביאו גי' הירושלמי.

פ"ן היה ר"י עבר זיתים כקרקע. עי' בר"ש ורא"ש. וברמב"ם מעשר פ"ו ה"ח וברדב"ז שם ובירושלמי משמע דמחלק בין מקבל קרקע למקבל אילנות וכו'.

פ"ן ה"ה סעודה אין יסבור רבי כר"ל. כר"א: יסבור ר"י (ר' יודה) כר"א. פ"ן ה"ה פרתו של כהן וכו'. תוספתא דכאי פ"ן ועי' בר"ש שהביא הירושלמי.

פ"ן ה"ה אמר לו תנם. בכתי' רומי אמר לו כהן תנם.

פ"ן ה"ה כדי יהב לה וכו'. בר"א כדו יהב לה פוליה סותר, כדו וכו'.

פ"ן ה"ה ומשים בויון קדשים. בכתי' רומי ומשים הלול קדשים.

פ"ן ה"ו במשנה וצנועין. בכלאים פ"ט ה' ובמע"ש פ"ה א' והצנועין.

פ"ן ה"ו עמונין. כפי' הרא"ש ותידם עשינן פי' קודם שיזעו ויעה המעמן ופריך וכי דרך בני אדם כן (ה' מלוה אחרונות ליתא) ומשני ע"י עילה כלומר בעלילה כל שהוא התיירו כ"ה. ובכ"י רומי דרך בני אדם (אדם) וכו'.

פ"ן ה"ו אלא ע"י עולה. כר"א ובכתי' ע"י עילה. וכ"ה בר"ש וע"ש.

פ"ן ה"ו ואורחא דבר נש מיכוס תורא רידיה. כר"א: תורא רידיא. ובשביעית פ"ה ה"ח לית אורחא דבר נשא מיכוס תורא רידיא. ועי' בר"ש. ובכ"י סהר"י

כמ"צ וגרמינן אר"י מעמא דביה דרך, כ"א לאכול (לכול) וזיהינן עמונין כלומר שאינן מוכשרין, והקשו וכן דרך בני אדם (ע"י לעיל) והיצינו אין, ע"י עילה (אלא ע"י עולה) וכ"ה כדעתהן וכו' ואורחא דבר נש מיכוס תורא רידיה? אלא ע"י עילה וכן (ר' מלות אחרונות ליתא) ע"י עילה. ובכתי' רומי תורא רידיה אלא ע"י עילה. ובכתי' הרמב"ן בע"ז ט"ו ע"א ופריך מערבאי וכו' לית אורחא דבר

נשא מכס תורא דרידיא פי' דוקא בפרה החורשת אמרו כ"ש אבל בסתם שחרים לשהימה נמי קיימי וכו'.

פ"ן ה"ו במשנה שנים שבצרו וכו'. בבאור סהר"י קורקום ה' מעשר פ"ט הי"ג שנים שבצרו כרמיהם לתוך נת אחד אחד מעשר ואחד אינו (שאינו) מעשר המעשר (והמעשר) מעשר את חלקו בכל מקום שהוא ע"כ (במשנה) ויש גורמים (כמו שהוא לפנינו) מעשר את שלו וחלקו בכל מקום שהוא. ובהשנות הראב"ד שם המשנה כך היא שנים שבצרו (כרמיהן) לתוך נת אחת וכו' המעשר מעשר את שלו בכל (וחלקו בכל) מקום שהוא.

פ"ן ה"ו כשם שאמר. בכתי' כשם שאמרו.

פ"ן ה"ו שבכל מקום נשוק חיבור וכו'. ע"י חלה פ"ג ה"ז היא שהנשוק תורה וכו'.

פ"ן ה"ח במשנה או שירשו. בהשנות הראב"ד ה' מעשר פ"ט הי"ג ליתא.

פ"ן ה"ח מהו צנועין כשירי. וכ"ה בנדה פ"ב היא שכל מי שהוא מקיים דברי חכמים נקרא צנוע. ומובא הירושלמי בערוך ערך צנוע א' (פיזורו רליון) נמרא (כוונתו לירושלמי וכבר הראיתי במ"א שדראשונים מביאים נמרא וכוונתם לירושלמי, והנהת קאהזם זיל ללוא צורך) מהו צנועין כשירי אמר רב (בע"ה: רבי) חסדא כך שנינו וכו'.

פ"ן ה"ט המעשר מעשר את שלו וכו'. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ט הי"ג) שנים שבצרו כרמיהן וכו' חייב להפריש ממנו מעשר דמאי על חלק ע"ה וכו'. ובהשנות הראב"ד שם ופרשו בירושלמי מעשר את שלו וחלקו (וחולקו) בכ"ס שהוא. וברדב"ז שם ירושלמי וכו' כלומר אם הפריש על שלו וכו'. ועי' בר"ש. ובבאור סהר"י קורקום שם: ובירושלמי פירש הוא פתר לה פי'

פ"י ר' אלעזר המעשר וכו' ופירושו שצריך לתקן כל היין וכו' .
 פ"י הי"ט וחצי חלקו שביד חבירו וכו' בהשנות הראב"ד שם ופרשו עוד
 חצי חלקו שביד חבירו (משלו) דמאי לפי שאינו מעשר וכו' וברדכ"ו שם
 ובבאור מהר"י קורקוס שם: ומה שאמרו עוד בירושלמי וחצי חלקו שביד
 חבירו דמאי, הם דברי ר' יוחנן דפליגי אדרב"י אלעזר ואמר מעשר את שלו
 ודאי וחלקו בכל מקום שהיא דמאי וכו'. ובר"ש: וחצי חלקו שביד חבירו
 עביד (משלו) דמאי וכו'.

פ"י הי' במשנה משבאו לרשות הגר וכו'. ע"י בבלי ע"ז ס"ד ע"א וקדושת
 י"ז ע"ב. ובמנותהא דבי"ט ובכת"י בנמ' הגי' לרשות הגוי, ע"י דקדוקי סופרים.
 ובתשובת הגאונים (זכרון לראשונים ס"ו תקמ"א) ואם משבאו ברשות ישראל
 אסור וכו'. ולקמן בירושלמי בפרק זה הלכה י"א אמר סופא וכו' אם משבאו
 לרשות הגר וכו'. וע"י בב"י טור יו"ד סי' קמ"ו.

פ"י הי' מה פליגינן בשחלקו שדה בקמתה וכו'. ברמב"ם הי' תרומות פ"א
 הי"ב ישראל וגוי שחלקו שדה בשותפות אפילו חלקו שדה בקמתה וכו'. וע"ש
 בכ"מ שכתבא ירושלמי דילן. ובר"ש: בשחלקו שדה בקמותיה, דאמר והו' חלקו
 המניע (ד' מלות אחרונות מהר"ש בעצמו) וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס (מעשר
 פ"ט הי"ג) ובירושלמי אוקסוה בחלקו שדה בקמתה וכו'.

פ"י הי' הי' ע"מ שקנו. בר"א: הי' שקנו ע"מ שלא לחלוק.

פ"י הי"א כמין דלופקי וכו'. כפי' רה"ג לכלים (פרק כ"ב) והדלופקי פ"י
 מקום מוכן הנתת לגנין של יין וכו' כדגרסין ברמאי. ב' צלמים אחד
 עשוי כמין דלפקי עכ"ל.

פ"י הי"א והא סתני' פליגי וכו'. במלאכת שלמה ירושלמי וכו' ופריך
 סתני' פליגא ומשני אימא סיפא (אמר סופא) ודוק ותשכח דלית היא פליגא
 דקתני סיפא אה משבאו וכו'. ובר"ש (ד' ראשון) והתם פריך סתני' פליגא
 בתמיהא ומשני לית היא פליגא אה משבאו וכו'. וכ"ה בר"א"ש.

פ"י הי"א עק"ם הגר. בכת"י רי"ז תרגם. ובתוספתא כאן אינקלוס הגר .
 פ"י הי"ב במשנה ע"ה שאמר לחבר וכו'. בבבלי עירובין כ"ז ע"ב ע"ה
 שאמר לחבר וכו' גלוסקא אחת אינו צריך לעשר דברי ר' יוסי וחכ"א צריך
 לעשר (י' מלות אחרונות ליהא, ובתוספתא דמאי פ"ח שניי בשנויים). ובבאור
 מהר"י קורקוס (ה' מעשר פ"י הי"ח) ע"ה וכו' לוקח סתם ופסור (פסור) ואם
 (אם) אמר זה (ו') שלי וזה של חבר (גוי של חבירו) וכו'. ובערוך (גלסק. ד"ר)
 גלוסקין אחת (קלוסקין אחד).

פ"י הי"ב המן שתיקנו פסור ברם הכא שתיקונו חיוב, והני כן את שתיקונו
 פסור נאמן להתחבר ברם הכא פירושו להקל נאמן. בד' אמשטרדם: והני כן
 את שתיקונו פסור נאמן להקל ברם הכא פירושו להקל אינו נאמן. ובמלאכת
 שלמה ובירושלמי פריך המן פ"ב דפאה תנינן נאמן על הלקט וכו' ומשמע
 דיקא על הלקט עצמו אבל אם הביא חטים ואמר מעושרין הן אינו נאמן
 וכו' ומשני וכו' דאי בעי שתיק וכו' (כנראה שגורם: את שתיקותו פסור
 וכו') אבל ההיא דסתני' דפאה אפי' בשעת הקציר אם היה ע"ה עני מיכר חטים
 בשתיקה וכו'. ואח"כ מצאתי בבאור מהר"י קורקוס (ה' מעשר פ"י הי"א) גם
 בירושלמי אמרו למה העני אינו נאמן על הלקט אלא בשעתו (משנה ב' פ"ח
 בפאה) וכאן אתה מאמינו לומר מעושרים הם ותירצו כי שם שתקתו מחייבו

כי אם היה שותק היה חייב וכו'. אבל כאן אם היה שותק היה פטור וכו'.
פ"ן הי"ב נוי שהיה צוח וכו'. תוספתא דמאי פ"ה. ובעימור (הכשר הכשר) ובמס' דמאי בירושלמי הני נוי שהיה צווח ואמר בואו ומלו ממני פירות חזקתן נמסע רבעי הן (הן פירות ערלה הן נמסע רבעי) וכו'. ובכת"י רומי פירות עוקה הן. ועי' בבבלי יבמות כ"ב ע"א ובחי' הרמב"ן שם. ובשו"ת אבנת רוכל סי' כ"ב וכו' שהאריך בזה ובשו"ת המבי"ט ח"א סי' י"א וסי' כ"א.

פ"ן הי"ב אם אמר פלוני הבאתים וכו'. בתוספתא הג"ל אבל אמר מאיש (מנוי) פלוני לקחתיו, מאיש פלוני כוהי לקחתיו משלו הבאתים (וב' מלות ליתא) וכו'. ובעימור הג"ל אבל אמר מאינו יהודי פלוני הבאתים נאמן להחמיר דר"מ (דברי רבי) וכו'. וברא"ש קדושין פ"א סי' ס"ב סדקתני בסיפא דהך ומתניתין אבל אם אמר מאיש פלוני לקחתים נאמן להחמיר דברי רבי וכו'. וע"ש בגליון. ובכת"י רומי פלוני הבאתים מתוך כרמי הבאתים וכו'.

פ"ן הי"ב וחכ"א דברי הגוי לא מעלין ולא מורדין. וכ"ה בתוספתא הג"ל וברא"ש מ"ק פ"ג סי' ל"ב ומסיים בתוספתא דברי ר"ש ביג (דברי רבי) ר"ב אומר נאמן הנכרי להחמיר אבל לא להקל וכו'. ובהג"מ פ"ז מה' אבל היו ומסיים עלה בתוספתא דברי רבי, רש"יג אומר נאמן הגוי להחמיר וכו' ע"ש.

פ"ן הי"ב כמה דתימא כותי כנוי דאיתפלגין כותי כנוי דברי ר', רש"יג אומר כותי כנוי לכל דבר. כד' אמשטרדם: הדא דתימא כותי כנוי דאיתפלגון כותי אינו כנוי דברי רבי, רש"יג אומר כותי כנוי לכל דבר. וצ"ל כותי כנוי דברי רבי רש"יג אומר כותי כישראל לכל דבר וכ"ה בתוספתא תרומות פ"ד ובירושלמי דמאי פ"ג ה"ד ברכות פ"ז היא שקלים פ"א ה"ד וכתובות פ"ג היא ובכת"י רומי כאן: רש"יג אומר כותי כישראל לכל דבר. ולפלא שבירושלמי גיטין פ"א ה"ד פליגי אמוראי בטעמא דמהניתין (שם) כל נט שיש עליו עד כותי פסול וכו'. ולא נזכר שם במחלוקת רבי ורש"יג הג"ל.

פ"ן הי"ב והוא שיהא רוב מנכסו קשלו. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ב הי"א) ואם ידוע וכו' רוב מסכרו משהו וכו'. ועי' בכ"ס שמקורו סבאן. ובר"ש: מכניסין (מכנסו) משלו כלומר אותה שדה שבסודיא. ובפ"י ר"י במ"צ: משלו פ"י סאותה שדה. ובבאור מהר"י קורקוס שם: והוא שיהא רוב מנכסו משלו ע"כ (בירושלמי) כלומר סאותה שדה שבסודיא.

פ"ן הי"ב ישראל שחיה לו ארים בסודיא וכו' ואמר הרי אילו מעושרין. ברמב"ם (ה' תרומות פ"א ה"ט) הרי אלי פטורין שאני אומר מן השוק לקחתי ובכ"ס שם ירושלמי פ"ז דמאי ובנוסחא דילן כתוב שא"ל הרי אלו מעושרים ובנוסחא רבינו בירושלמי גראה שלא היה כתוב כן.

פ"ן הי"ג מהני דר' יוסי וכו'. בר"ש ובפ"י ר"י במ"צ: בירושלמי וכו' ומייתי ברייתא ר' יוסי פומר (צריך לעשר, וצ"ל אין צריך לעשר) ר' יהודה אמר צריך לעשר (ה' מלות אחרונות חסרות). וכ"ה בתוספתא דמאי ר"ש פ"ח הוצאת צ"ט). ובבבלי עירובין ל"ז ע"ב סובא התוספתא הג"ל במחלוקת ר' יוסי וחכמים ומסקינן איפוך, ע"ש בפ"י רבינו חננאל ורש"י, ובירושלמי כאן הני' כמו שהוא בתוספתא, ועי' במלאכת שלמה.

פ"ן הי"ג אלא כי נן קיימין בסתם. בפ"י מהר"י במ"צ: נרמי' בירושלמי במאי עסקינן אילמא כשאמר לו צא וקח לי שלוחו הוא וכו' ותירצו כן אגן קיי"ל באומר לו לך וקח אגדת ירק אחת והמשינה דתני וכו'. ובפ"י הרע"ב:

פ"י אחר מן הירושלמי ע"ה שאמר לחבר קח לי אנדרת ירק והמוכר חבר וכו'.
ובשער המלך (מאכלות אסורות פ"ו ה"ו, ד' קליה ע"ב) מביא הרע"ב ומאריך
בזה. ולפנינו בירושלמי אינו מביאר יפה.

פ"ץ ה"ג לפיכך אם נתן אחת יתירה כו'. ובבבלי כתובות צ"ח ע"ב מובאה
הברייתא. ובפירש"י שם הוסיפו לו אחת יתירה בתוספתא דמס' דמאי היא.
וכ"ה שם בפ"ח. והמלה לפיכך ליהא שם. ולית כאן לפיכך (ירושלמי ע"ו פ"ד ה"ד).
פ"ץ ה"ג ר' יודה אומר של לוקח ר' יוסי א' של שניהן. בבבלי ה"ג אחת
יתירה הכל לשליח דברי ר' יהודה ר' יוסי א' חולקין והתניא ר' יוסי אומר
הכל לבעל המעות וכו'. והגרי"א הגיה בתוספתא שם תחת ר' יוסי: ר' מאיר
וזה שלא כהבבלי והירושלמי.

פ"ץ ה"ג כאן, ע"י מעותיו של זה וע"י רגליו של זה. במדרכי כתובות סי'
רנ"ט ראייה כתיב בשם רשב"ם וכו' ומזלו דבעל המקח גרם לו בירושלמי
פ"ו דמאי מפורש יפה. לשון אביאסף. ובתשובות הגהות מימוני לסי' קנ"ן סי'
כ"ב בסי' החכמה וכו' ובאיכה רבתי נט"ו אמרין גבי ההוא ינוקא אנא ברנלי
ואנת כפריטי. ובר"ש: ומשני באותן מעות של זה רגלים של זה כלומר וכו'.
פ"ץ ה"ג שניהן חולקין. בבבלי כתובות צ"ח ע"ב אמר רב. פפא הלכתא
דבר שיש לו קצבה חולקין דבר שאין לו קצבה הכל לבעל המעות וכו'.
ובירושלמי לא נזכר מזה.

פ"ץ ה"ג רשב"ג אומר אם החליף את המעה. תוספתא דמאי פ"ח. וברמב"ם
ה' מעשר פ"י היה ואם החליף את המעה חייב לעשר. ובכ"מ שם בירושלמי
תני רשב"גא אם החליף את המעה צריך לעשר. ובמלאכת שלמה ובירושלמי
הני רשב"גא אם החליף את המעות (המעה) צריך לעשר.

פ"ץ ה"ג הנותן מעות לחבירו וכו'. ברמב"ם ה' שאלה ופקדון פ"ו ה"ז
ב"א קודם שישתמש וכו' ער שיחזירם לבעלים. ובגהות מימוני שם מובא
למקור ירושלמי דילן. וע"י בר"ש. ובספ"ט (עשין פ"ח) גרסינן בירושלמי דמאי
אמר ר"י הדא אמרה הנותן מעות לחבירו להחליפן (כן בד' וויניציא, אבל ב"א
והחליפן) ואבדן (ואבדו) חייב באחריותן פ"י דהוה ליה שולח יד בפקדון. וע"י
בכ"מ ובמלאכת שלמה ה"ג וברשב"ם ובתוס' ב"ב פ"ו ע"ב ר"ה אלא.

פ"ץ ה"ג שמואל אומר במחליק בידיו. בפ"י מהר"י במ"צ: שמואל אומר
במחלק (במחליק) בידיו ר' אלעזר (לעזר) והוא שנמל חלקו בסוף, אר"י צורכא
לדין וכו' כלומר המחלק בידיו זו לי וזו לחבירו וכו'. וע"ש ובמלאכת שלמה.
ובר"ש (ד' ראשון) שמואל אומר במחלק בידיו אר"א והוא שבא לחלקו בסוף
(שנמל חלקו בסוף) וכו'.

פ"ץ ה"ג תני אומר הוא אדם לפועל וכו'. קדושין פ"ב ה"א בשנויים קלים.
ובתוספתא דמאי. פ"ה וע"ז פ"ו (הוצאת צ"מ) אומר אדם לחמדרו ולפועליו צ"ג
ואכלו וכו'. ובכ"מ אחר שם אומר אדם לחבירו וכו'. וע"י בבבלי ע"ז ס"ג
ע"ב ששם מובאה התוספתא ה"ג בשנויים.

פ"ץ ה"ג נעשה החנוני שלוחו של בעל הבית. בבבלי ע"ז ס"ג ע"ב אמר
רב פפא כנון שהקדים לו דינר ורב אשי אמר כנון שנמל ונתן ביד. ובירושלמי
כאן לא נזכר מזה. ובש"ת דברי אמת להרב ר"י בכר דוד בקונטרסו סי'
א' מפלפל הרבה בירושלמי דילן.

פ"ץ ה"ג תני לא יאמר אדם לחבירו הילך וכו'. בבבלי ע"ז ע"א ע"א אל

יאמר אדם לגוי וכו'. ובתורת הבית להרשב"א (בית חמישי סוף שער ב') והכין משמע בנמרא דבני מערבא דגרסי' התם בפיו של מסי' דמאי תני לא יאמר אדם לגוי (כנ"י הבבלי הנ"ל) הילך מאתים דינרין (דינר) ושקול על ידי לאוצר אבל (אלא) אומר (הוא) לו פרשני מן האוצר אלמא דבשקדים לו מעות סיירי עכ"ל. וכיה בריטביא ע"ז שם. ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תרפ"ו וברייתא זו הביאנה בירושלמי של מסי' דמאי פ"ו ושם שני בצדה לא יאמר אדם לחבירו הילך מאתים (דינר) ושקול ע"י לאוצר אבל אומר פרשני (פרשני, ובתוספתא דמאי הנ"ל פטרני) מן האוצר ודכוותה היא בנמרא בע"ז פרק השוכר לא יאמר לגוי טול וכו'. וכבר העירוני באצו"ד ברכות (צד 78) שלהרשב"א היו כת"י שונים מהירושלמי. ובערוך (ערך פל) בע"ז וכו' ובירושלמי סי' המקבל ברמאי לא יאמר אדם לגוי (כנ"י הנ"ל) פול תחתי לעוצר (הילך וכו' ושקול) פ"י הפל עצמך לפייס את העוצר השלטון וכו'. וברין ע"ז פ"ה סי' אלף ש"א יש לומר דהכא נמי בשקדים לו דינר ואמר לו טיל תחתי לאוצר ודכוותה במלטני מן האוצר שרי ויש לזה היכחה בירושלמי פ"ו דרמאי. ובס' תולדות אדם ותוה (נתיב י"ז חלק א') ובירושלמי בין אמר מלטני מן האוצר בין אמר פרשני מן האוצר מותר אפילו הקדים לו מעות. ובכ"י (מור י"ד סי' קל"ב) וכתב רבינו ירוחם בשם הירושלמי בין מלטני מן האוצר בין שאמר פרשני מן האוצר וכו'. וביון להנ"ל. וגירסתם משונה משלפנינו. ובס' התרומות (שער מ"ז). בתוספתא ששנייה כך לא יאמר אדם לגוי ולא לכותי ולמי שאינו נאמן על המעשרות (ז' מלות ליתא) הילך וכו' אבל אומרים לו פרשני וכו'.

פ"ן הי"ג וכן לא יאמר אדם לחבירו וכו'. בתוספתא דמאי פ"י (הוצאה הנ"ל) לא יאמר אדם לחבירו הילך מאתים וזו ופול תחתי לאומנות אלא אומר לו פטרני מן האומנות. ובשו"ת הרשב"א הנ"ל (בהשאלה) שאמרו בתוספתא (הנ"ל) לא יאמר אדם לחבירו הולך (הילך) מאתים וזו ושקול ע"י לאומנות אבל (אלא) אומר לו פרשני (פרשני) מן האומנות וכו'. ובס' תולדות אדם וחוה הנ"ל (קושטנטינה עור"ה) אבל עול (ככ"י הנ"ל העתיק: פול) תחותאי או שקול ע"י לאוצר אסור וכו'. ובריטביא ע"ז הנ"ל מ"ש בירושלמי וכן לא יאמר אדם לחבירו הא לך ר' זו ושקול תחתי (ע"י) לאומנות המלך (ליתא) כלומר שהיתה עליו מלאכה לעשות למלך וכו'. ובס' התרומות הנ"ל וכן לא יאמרו לחבירו הילך מאתים וזו ושקול וכו' ע"ש.

פ"ן ה"א מהנ"י אמר וכו'. בדי"א: הא (ליתא) מהנ"י זו (ליתא) אמר אפילו בודאי (כמ"ס: זו) דתנין (תנין) תמן וכו'. ובר"ש: ירושלמי ארי' מתני' בספק (ברמאי) הא בודאי לא הא מתני' אכרה וכו' מתני' בספק כלומר ברמאי וכו' ובר"ש בר' ראשון בודאי לא מתני' אמר ארי' בודאי דתנין וכו'. וכן בפ"י ריבמ"צ. ובכת"י רומי ליתא המלה: זו. וע"י בכפ"פ פליח (צד תקל"ב וצד הק"ל).

פ"ן ה"א לתנין הא דמאי. בדי"א: דתנין היו דמאי. וכן בר"ש. ובשו"ת מהר"ם ח"א סי' כ"ד ובירושלמי ארי' מתנתא ברמאי הא בודאי לא ופריך דתנין לקמן בההוא פרקא היו לו האנים וכו' והוא בבית המדרש (אי בשדה) דההוא בודאי סיירי דקתני סיפא הו' דמאי, ומסיק דמתני' בין דמאי בין ודאי שרי שבידאי התירו וכו' ע"ש.

פ"ן ה"א דמאי אדם מתנה על דבר שאינו ברשותו. ברמב"ם (ה' מעשר פ"ט ה"ז) מפני שמותר לאדם להתנות הנאים אלו על הרמאי אעפ"י שאינו

ברשותו, וברדכין ובבאור מהר"י קורקום שם מובא הירושלמי, ובתום סוכה
 בני עיב דיה שני כדאיתא בירושלמי דרמאי מה בין דמאי ליודאי, דמאי ארם
 מתנה על דבר שאינו ברשותו ודאי אינו מתנה אלא על דבר שברשותו וכו'
 ועי' בכפ"ט הנ"ל.

פ"ז היא ר' ינאי הוה ליה תנאי ודאי. בתום סוכה הנ"ל ובהדיא אמרינן
 בירושלמי ר"י הוה ליה תנאי ודאי שאל ר"ח רבו (ר"ח רובה) מהו מתקנא
 בשבתא איל למען תלמד וגו' ואפילו בשבת פ"י תנאי ודאי שהיה לו טבל ודאי
 שהתנה עליו מע"ש מה שאני עתיד להפריש יהא מעשר וכו'. ובסמיג (לוי)
 ע"ה) אלא אפילו ודאי טבל כדאיתא בירושלמי דרמאי איר ינאי הוה ליה טבל
 ודאי שאל לר"ח רבה מהו לתקנו בשבתא וכו'. ובר"ש דמאי פ"ד די ובהדיא
 אמרי' לקמן בירושלמי פ"ז ר' ינאי הוה ליה תנאי (תנאי) ודאי שאל לר' ירמיה
 רבה (ר"ח רובה ובבבלי שבת כ"ט ע"ב לעילא מר' ירמיה רבה) פ"י תנאי ודאי
 תאנים שהיה לו ודאי טבל וכו'. ובר"ש דפוס ראשון: הוה ליה תנאי ודאי וכו'. ובכפתור
 ופרח פרק ל"ח והכי איתא בירושלמי ר"י הוה ליה תנאי ודאי שאל לו וכו'.
פ"ח היא איל למען תלמד ליראה וגו'. בתום כ"ב כ"א ע"א ד"ה כי כדררשינן
 בספרי למען תלמד ליראה וגו' גדול מעשר שני שמביא לירי תלמוד לפי שהיה
 עומד בירושלים וכו' ע"ש ולפנינו בספרי ליתא.

פ"ט היא מהו דחמית מיקל בלשי תלוי בי. בכתי' רומי מקול בלשית לוי.
 בו. ופי' שא"ל מהו זה שחלמתי שאקל בלשי מקל השומרים תלוי בי (בכלים
 פס"ו ד' ותלוי מקל הבלשן) והשיב לו ר' חייא עתיד אתה להנהיג שררה בישראל,
 שהמקל הנתלה בו יורה כי יהיה לראש ומנהיג בישראל. ובבבלי יבמות צ"ג
 ע"ב שר' ינאי אמר לר' חייא והא אקרינן בתלמא קנה רצון וגו' והשיב לו
 ר' חייא שפיר עכרית וכו'. וזוכר אני שראיתי זה באיזה ספר.

פ"י היא אחת לנבי ר"ה ושלח לזכרי בן לוי. בר"ש ד' ראשון: שלח לזכרי
 (לזכרי) בן לוי דיתקין ליה (ל"א). ובכפתור ופרח (פ"ח) עוד יתבאר מהירושלמי
 שבשעת הפרשת והנכתה זה התקין וכו' ומביא עין מעשה ר"ה וכו' איתא אתתא
 וכו' אמר לה לריא שלח זכרי בן לוי דתקן ליה וכו'. והלשון מנומנם קצת.
פ"יא היא אי כשיש לו תנאי עליו ועל אחרים וכו'. בר"ש: ומסיק ר' זירא
 דאם התנה ר' אושעיא כשבילו ובשביל אחרים לתקן אעפ"י שאין להם זכיה
 בו כלומר דלא יאכל ממנו.

פ"יב היא אמר ר' ינאי צריך וכו'. בר"ש. אמר ר' צריך וכו'. ובכפתור ופרח
 פ"ח ירושלמי אמר ד' יונה (ר' ינאי) צריך שיהיה זכור תנאו. וכ"ה בפ"י ריב"מ צ"ב.

פ"יג היא וצריך להחליט בשפתיו. בכתי' רומי להלחיש. ובר"ש ורא"ש
 צריך להלחיש כשפיתחין (כשפתיו). ובכפ"ט הנ"ל וברמב"ם ה' מעשר פ"ט ה"ט
 זריבמ"צ להלחיש. ובמלאכת שלמה להלחיש כשפתיו.

פ"יד היא ולא נמצא במתקן בשבת. בפ"י ריב"מ צ"ב כשמפריש מן האוכל
 ועושהו מעשר. וכ"ה בר"ש ובכפ"ט הנ"ל.

פ"טו היא א"ל אדהו תנא. בריא אדהו תנאי. ובכתי' רומי אדהו תניה.
 ובר"ש (ר"ד) וברא"ש וזריבמ"צ וכפ"ט הנ"ל א"ל אדהו תנא כלומר איסמייא
 ואדחה את תנאי ועוד יש לפרש אדהו תניה הכל תיבה אחת (ככתי' הנ"ל)
 כלומר כשביל שהתנה עליו בערב שבת מותר להחליט בשבת. ועי' באצ"ר
 לכלאים צד 38. ויש מי שהגיה אדכר תנאי. ולא נראה בעיני.

פ"ן היא מפני איבדן אוכלים. בפ"י ריבמ"צ כשמפריש ועושהו מעשר לא נמצא מאכר האוכלים כשמשליכו אל הארץ. וכ"ה בכפתור ופרח הנ"ל.

פ"ן היא מפדרי כל שהוא ואוכל. המלה ואוכל ליתא בפ"י ריבמ"צ ובכפופי הנ"ל. וכן ליתא בד"א אשטרדם. וכן הנכון. אבל בריש וראיש אתא. ועיי' לעיל פ"א היב לאבד כ"ש וכו'.

פ"ן היא ואינו אסור משום גול. בכפופי הנ"ל ואינו אסור משום גול א"ל רוצה הוא שיהא לו קורת (נחת) רוח פי' גול למה המזמן ומשני שהעם הארץ רוצה בנחת רוח אוהבו שהמיני.

פ"ן היא ר' ור' יוסי ברי', בראיש דר' יוסי ור' יהודה.

פ"ן היא מזרקין אילין לאילין וכו'. בכפופי הנ"ל וזאת הרומת מעשר שהפריש יורקנה או יפסידנה וכו'. וכן נראה הענין מן הירושלמי רבי זריבי נתאכסנו אצל בעל הבית והיו משליכון זה לזה שעור הרומת מעשר ומאברין אותה.

פ"ן היא תני ר' יודה אומר. במלאכת שלמה ובירושלמי תני ר' יהודה אומר לחיח לאכול אצל ע"ה המזמין אותו בשבת (ש' מלות אחרונות ליתא) דס"ל דאין הנאי מעיל אפילו בדמאי וכו'.

פ"ן היא ויש אדם מפריש וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פי' ה"ח המוכר פירות לחבירו מוכר אומר ע"ם שהן טבל וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס שם בתוספתא דמע"ש ובירושלמי ויש אדם מפריש על דבר שאינו שלו ומשני עשו אותו כמוכר טבלים (פירות טבולין) וכו'.

פ"ן היא דתני המוכר פירות טבולין וכו'. ברמב"ם ה' מעשר פי' ה"ו המוכר פירות לחבירו ונוכר שהם טבל וכו'. ובהשנות הראב"ד שם ובתוספתא דמע"ש אינו כן אלא יהא קורא שם למעשרותיהם וכו'. ובדרכי"ז שם המוכר פירות לחבירו וכו' תוספתא היא (פי' דמע"ש) ובפי"ו דדמאי מיתית לה בירושלמי ומסיים בה (כתוספתא ובירושלמי) מעשר עליהם וקורא שם למעשרותיהם ומשמע דאין צריך להפריש ממש המעשרות וכו' וע"ש בבאור מהר"י קורקוס ובכ"ס. ובשו"ת רל"ב"ח סי' ק"ד (ד' קני"ט ע"ג) עוד אחרת יש דומה לאלו וצריך אני להביאה והיא שנויה בתוספתא כמע"ש פי"ג ומיתית לה בירושלמי דמאי והרמב"ם כתבה וכו' ע"ש.

פ"ן היב במשנה זה שעשיתי. בח"י הרשב"א חולין י"ג ע"ב יזה שעשיתי.

פ"ן היב במשנה ומע"ש בפיו. ג"י וזהר נכונה בתוס' ריד"א בשבת (קמ"ב ע"א ומע"ש בצפוניו או בדרומו) (ני מלות ליתא ועיי' לעיל במשנה א').

פ"ן היב כינו מתניהא לענין מונית הכוס. בבאור מהר"י קורקוס (מעשר פ"ט ה"י) אפשר שמוכר (הרמב"ם) שהירושלמי אינו פי' המשנה אלא דין בפני עצמו דלשון מונו לא משמע אלא שבעת שמונו מתנה אלא שלשון הירושלמי אינו נראה כן שאמרו כינו (צ"ל כינו) מתני' ולענין מונית הכוס וכו' סיכח דפירושי דמתני' הוא וכו'.

פ"ן היב באומר לכשישתה וכו'. בד"א: באומר לכשישתה למפרע טבל שחה. וברי"ש דרא"ש באומר לכשישתה למפרע וכו'. ובח"י הרשב"א בסיכה כ"ג ע"ב וכן אמרו בירושלמי אם באומר מכבר משקה מעורב הוא פי' אם קרא שם לנמרי מעכשו ואם באומר וכו' באומר מכבר לכשישתה (לכשישתה). ובח"י הרשב"א חולין י"ד ע"ב וגרסין בירושלמי וכו'. ועיי' ברע"ב ובמע"ש (פ"ב ה"יא) וברמב"ם (מע"ש פ"ה המיו) ובהשנות הראב"ד ובדרכי"ז ובכ"ס שם. מובא.

מיבא הירושלמי. ובכפופי פלי"ח ושואל הירושלמי מתי יאמר זה אם קודם שתיה וכו'
פ"ן היב מסלמין תרומה מדורה וכו'. בריש וראיש כדתנינן מסלמלי
 תרומה סמאה עם המהורין ועם החולין וכו'. ועי' ירושלמי פסחים פ"ג ה"ג.
פ"ן היב עם יציאתו מן הכוס קדיש. ברא"ש עם יציאתו מן הכוס הוא
 קדיש כלומר אין התרומה קדושה עד שישתה ומאו והלאה אינו מסלמ את
 הכוס אלא מניחו על השילוק. וברדב"ז (מעשר פ"ט ה"ג) והקשו בירושלמי עלה ולא
 נמצא מסלמל תרומה בשבת ותירצו באומר עם יציאתו מן הכוס קדיש. לפנינו משונה.
פ"ן היב על הכוס שהוא על אתר עי' בריש וראיש בכוס שהוא וכו'.
 ובכפופי פלי"ח אומר הירושלמי הכל מודים בכוס שהוא על אתר. קרא מע"ש
 לשבת על אתר כלומר זמן מסוך זה לזה וקרוב. וברדב"ז הג"ל ועוד הקשו וניחוש
 שסא ישפך הכוס ונמצא שהה מכלים למפרע ותירצו וכו' על אתר כלומר בשלמא וכו'.
פ"ן היב במשנה ומחולל על המעות. בכפופי (פלי"ח) כחולל על המעות.
פ"ן היב ר"ל בשם ר"ה וכו'. בתרומות פ"ד היב ר"ל בשם ר"ה עשו אותו כפ"על
 (ליחא) שאינו סמיך לבעל הבית וכו' נשרפו הפירות דתרומה בטילה (במבוצה) וכו'.
פ"ן היב במשנה וחוסך וכו'. רשבניא לא יחסך. במשנה שבמשניות וחוסך
 וכו' לא יחסך. ובערוך ערך חסך רשבניא לא יחסך מפני (שהוא) שממעט
 במלאכתו של בעל הבית פ"י רבינו דניאל ברי' לא יפחית גרונת מאכילתו
 וכו'. ובכ"כ (מעשר פ"ט ה"א) יחסך וכו'. ובהשגחה הראב"ד ש"ס מה שאמר
 היך וחוסך גרונת אחת דברי רבי (ב' מלות ליחא) וכו'. ובמנן אבות להרשב"ץ
 (פ"ב ח') וכן אמרו ב"י מדמאי רשבניא לא יחסך מפני גרונות (ב' מלות ליחא)
 שממעט במלאכתו של בעה"ב וכו'. ועי' בכפופי פלי"ח (צד תקמ"א בהוצאות לונק).
פ"ן היב מהו חסד וכו'. ברי"א: מהו חסך. ובצ"ל.
פ"ן היב לא יחרוש אדם בפרתו וכו'. עי' בריף ב"מ (הצ"ח). וברמב"ם
 (שכירות פ"ג ה"ו) אבל אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה ולהשכיר
 עצמו ביום או לרוש בפרתו ערבית ולהשכירה שחרית ולא יהיה מרע"ב ומסנף
 עצמו וכו'. ובקרו מכתן. ובערוך ערך חסך ותניא לא ישכיר אדם את עצמו
 וירע"ב עצמו מפני שממעט וכו' וכן מפורש בירושלמי. ובערוך (דיר) לא ישכ"ם
 אדם עצמו וירע"ב עצמו וכו'. ובסמי"ג עשין צ"א גרסינן בירושלמי דמס' דמא'
 אין הפועל רשאי לעשות מלאכתו בלילה ול השכיר עצמו ביום או לרוש בפרת'
 ערבית ולהשכירה שחרית (ש"ס מלות אחרונות ליחא לפנינו ואיתא בתוספתא
 ב"מ פ"ח) לא ירע"ב ויסנף עצמו ויאכיל מונותיו לבניו (ש"ס מלות אחרונות
 ליחא) מפני גול מלאכתו של בעל הבית (מפני שהוא ממעט וכו') שהרי יכשלו
 כחו ויתחלש דעתו ולא יעשה מלאכה בבח והרי יעקב אבינו אמר כי בכל
 כחי עבדתי וגו' (י"ח מלות אחרונות ליחא לפנינו בירושלמי ובתוספתא)
 ובאור זרוע (ח"ג ב"מ, ס' רמ"ו) ובירושלמי תני לא יחרוש וכו' ע"כ לשון
 מ"י רבינו אבי העזרי וצ"ל שכתב בספרו הנקרא אבי אסף. ובא"ז ח"א ס'י
 תשע"ב דאמר' בירושלמי דורע"ם שאמר לו למלמד וכו'. ובשו"ת זקן אהר
 ס'י ס"י ומי זומר מה שאמר בירושלמי לא יחרוש אדם בפרתו בלילה וכו' ע"ש.
פ"ן היב לא יעשה בתוך שלו. וביה בריש (ד' ראשון). ובר' המאוחרים: מסלי.
פ"ן היב אשכח ספרא איניס וכו'. ככתבי רומי דאי נאיס. וברי' ש
 אשכח ספרא אמטימייא וכו' אמטימייא כך קירין לחולה בלשון יון וכו'. ובפי'
 דרא"ש אשכח ספרא אמטימס. (בב"ד פ' מ"ח אות ו') עומד אין כתיב כאן וכו'.

אטימוס) ובסמ"ג עשין צ"א ר"י אול לחד אתרא חזא ספרא אטמוס פ"י ראה
 מלמד תינוקת (ספרא) חלש בעין אטמוס וכו'. ובא"ו (ח"ג כ"ט ס"י רס"ו)
 זבירושלמי דזרעים אמר שאמר לו למלמד ליקץ בלילה יותר מעונתו וכו'.
 זבה"ג (ח' שכירות פ"ג ה"ו) גרסינן עוד בירושלמי וכו' ספרא אטימוס פ"י
 מלמד תינוקת שהיה חלש בעין חולה וכו'. ובכפתור ופרח (פליט) ר' יוסי
 (יוהנן) אול לחד אתר אשכח חד ספרא אטמיאס א"ל מהו כן א"ל צי"ט א"ל
 אסור וכו' פ"י אטמיאס חולה, צי"ט רגיל להתענה וכו'. ובמגן אבות להרשב"ץ
 פ"ב ח' וכן מפורש בירושלמי ר' יוחנן אשכח ספרא אטימוס פ"י שהיה
 חולה וכו'. ובאגודה (דמאי פ"י) אשכח ספרא נאנוי פ"י חלש אמר מהו כדון
 א"ל צאים (צי"ט) וכו'. וביוחסין (ד' לונרון צד 86) ירושלמי וכו' אטימוס
 פ"י חולה וכו' ע"ש. ובמעריך במס' דמאי אייניס ל"י הוא ופירושה חלש.
 ועי' בס' חסידים (ד"ב, צד 49)

פ"ן ה"ד אם מלאכתו של בשר ודם. ברבינו יונה לברכות ס"י כיג כדאמרין
 בירושלמי א"ר יוחנן אגן אנירי דימסא אגן יופינן בימסא ופרעינן בלילה
 כלומר מי שהוא שכיר אין לו להתבטל ממלאכתו כל היום וכו'.

פ"ן ה"ד תניי ב"ד שיהא תרומת מעשר משל פועל ומ"ש משל בעל הבית.
 בעין זה לעיל פ"ב ה"ה ר' יוחנן בשם ר"ש ב"י תניי ב"ד הוא שיהא תרומת
 מעשר וכו'. ובר"ש וברא"ש: תנאי ב"ד קתני בירושלמי ובתוספתא (דמאי פ"ח)
 תנאי ב"ד הוא שיהא תרומת מעשר משל בעה"ב ומ"ש של פועל. וכ"ה
 ברמב"ם (מעשר פ"ט ה"א). ובבאור מהר"י קורקוס שם והכי איתא בירושלמי
 ר' חייא (בר אשי) בשם רב תנאי ב"ד תרומת מעשר משל ב"ה ומ"ש משל
 פועל ובירושלמי שלנו כתוב בהפך והוא טעות וכו'. וכ"ה בכ"מ שם.

פ"ן ה"ה במשנה מבין הכותים. בח"י הרשב"א בסוכה כ"ג ע"ב פ"י בערב
 שבת ושכח ולא הפריש ויש שנודסין כן בפירוש וכו'. ובח"י הרשב"א בברכות
 ס"ו. וכדתנן הלוקח וכו' מע"ש וכו'. ובח"י הרשב"א ב"ק ס"ט הלוקח יין
 מבין הקראיים וכו' דאע"ג דקראיים מרקקין הרבה במאי דכתיבא וכו' ע"ש.

פ"ן ה"ה במשנה שאני עתיד להפריש. בתוי"ט יומא נ"ו ע"ב ד"ה ומיחל
 וקתני מה (ליתא) שאני עתיד להפריש וכו'.

פ"ן ה"ה במשנה הרי הן תרומה. ברש"י מכות י"ט ע"ב דתנן שני לונין
 וכו' תרומה במקומן (ליתא).

פ"ן ה"ה במשנה ועשרה מעשר. בח"י הרשב"א ברכות הג"ל עשרה פ"ד (ליתא).

פ"ן ה"ה במשנה ומיחל ושותה. בבבלי עירובין ל"ז ע"ב שמעינן ליה ל"ה
 יהודה דלית ליה כרירה דתנן הלוקח וכו' ומיחל ושותה מיד דברי ר"ס ר' י
 יהודה ור"י ור"ש אוסרין (י"א מלות אחרונות ליתא ועי' בתוספתא דמאי פ"ח
 ובתוס' עירובין שם ד"ה דתנן ובח"י הרשב"א חולין הג"ל דתנן הלוקח וכו'
 ומשנה היא במס' דמאי וכו' ובכפתור ופרח פליח (הוצאת לונץ צד תקל"ג)
 מוכאז ג"כ המשנה בשנויים).

פ"ן ה"ה במשנה ומיחל ושותה. בערוך (חל א' ד"ר) ומחל ושותה ובמאירי
 (מוכא בשטה מקובצת בב"ק ס"ט ע"ב) ומה שאמר מחל ושותה מיד פירשו
 בו גדולי המחברים מתחיל ושותה מיד ויש גורסין מוה"ל מלשון מהול כמים
 וחכמים הצרפתים מפרשים מלשון חלול וכו'. ועי' במאירי בסוכה כ"ג ע"ב.
 ובתוי"ט ביומא נ"ה ע"ב ובערוך גרס בשם רה"ג מוה"ל ושותה מיד כלומר מחל
 ושותה

ושותה וכו'. ועי' בערוך חל א' ובתוס' יומא ניה עיב דיה הלוקח. ובכפויפ (פליח) הרי בכאן שלש לשונות לפי מה שנמצא שהרי התוספתא גרים מיחל ושותה מתחיל וכו' ע"ש ובפרק ה' צד נ"ב.

פ"ן היה תני ר' יוסי ור"ש אומרין. וכ"ה בנימין פ"ג היה ולעיל פרק זה ה"ב. ובבבלי עירובין ל"ז ע"א וזו קתני דברי ר' יוסף, ר' יוסף ור' שמעון אומרין וכו'.

פ"ן היה שמא יסייע. בכתי' רומי שמא יסיים.

פ"ן היה ר' יוסי אומר לא חילל. בבבלי עירובין ל"ז ע"ב ר"א מחולל, איפוך כו'.

פ"ן היה תמן תנינן המניה פירות להיות מפריש עליהן מע"ש. בדיא: המניה פירות להיות מפריש עליהן כו' מע"ש. והמלה כו' מרמות שנתקצרה המשנה ח' בפ"ג דניטין.

פ"ן היה אפי' הוציא את כל הכוס וכו'. במעורה כ"א ע"ב כי אתא רב דימי אמר רמי ליה ר"ל לרמי מי"ש רישא ומי"ש סיפא א"ל סיפא באומר לא יפסוד כוס זה מן ההקדש כי אתא רבין וכו'. והירושלמי כרב דימי.

פ"ן היה אם אמר הרי זו תרומת מעשר מחלל וכו'. לפנינו בפרק ר' דמבול יום משנה ד' אם אמר הרי זו תרומת מעשר משתחשך הרי זו תרומת מעשר וכו'.

פ"ן היה סבל שיש עליו תנאי וכו'. ברמב"ם (מעשר פ"ט ה"ט) וטבל שיש עליו תנאי זה מותר למלטלו בשבת וכו'. וברדב"ז שם בירושלמי אד"ז טבל שיש עליו תנאי מותר למלטלו בשבת כיצד הוא עושה נותן עיניו במקצתו ואוכל את השאר וכו'. ועדיין אני חושד שזה הירושלמי לא נאמר אלא אליבא דמתניתין וכו'. וכשו"ת מהר"מ"ט ח"א סי' כ"ד ובירושלמי וכו' אר"ז היא טבל שיש עליו תנאי וכו' פי' טבל שהתנה עליו מע"ש שני לזנין שאני עתיד להפריש וכו' דעלה מיירי התם וכו'.

פ"ן היו במשנה ועשרה מעשר. בתוס' ירד"א בשבת קמ"ב ע"א עשרה מעשר ראשון וכו'. ועי' בכפתור ופרח פליח (הוצאת לונץ, צד תקל"ב).

פ"ן היו ותני עלה נוטל וכו'. לעיל פ"א מהיד. ועי' בתוס' תמורה ד' ע"א ד"ה היו.

פ"ן היו לא מצי תניתה. בר"ש: וזה לשון הירושלמי ותני וכו' שמואל אמר לא מצי תנינא (תניתה) וכו' חדא למאה (למאת) וכו' ע"ש. וכן בכתי' רומי חדא למאה.

פ"ן היו א"ר בר חנינה. בדיא ובכתי' רומי אר"י בר חנינא. ובר"ש: ירושלמי א"ר יוסי בר חנינא. ובתמורה ד' ע"א מחלוקת ר"א ור' יוסי בר חנינא.

פ"ן היו על הראשונה עובר בעשה וכו'. וכ"ה בר"ש. ובתוס' תמורה ד' ע"א ד"ה ואתמר ונרסינן בירושלמי על הראשונה בעשה ועל השניה בלאו (בעשה וליה) ויש לפרש על הראשונה אם קבע מעשרותיהן בתוכה עובר בעשה וכו' וא"ת דנרסי איפכא על הראשונה בלאו ועל השניה בעשה וה"ל על רישא של משנה וכו'. ועי' בס' קהלת יעקב להריי אלנאוי אות ח' ד' קמ"ו.

פ"ן היו שקבעו שני שמות. בר"ש: שקבע שני שמות.

פ"ן היו דר"מ אמר אין את תופס וכו'. עי' בר"ש ורא"ש. ובס' קהלת יעקב הגיל ואמר"י בירושלמי דמתני' ר"מ היא דאמר תפוס לשון (ליה) ראשון דאם אמר הריני חמרת עולה וחמרת שלמים הריני חמרת עולה עכ"ל ועי' ובחיים ל' ע"א.

פ"ן היו די מתניתא מעשרותיהן וכו'. בדיא דתני מעשרותיהן מעשרות כלכלה בחבירתה (וחבירתה, ובמשנה: שחבירתה) קרא שם וכו'.

פ"ן היו כאן במתכין לפחות וכו'. כעין זה בתרומות פ"ד היד כאן במתכין וכו'.

פ"ן היו במשנה להפריש למחר. בר"ש דמאי פ"ד משנה ד' ובני היו

לו האנים של סבל קתני שאני עתיד להפריש ולא קתני למחר וכו' דהכי נמי בסיפא דקתני היו דמאי ולא קא תני למחר וכו'.

פ"ן היו במשנה ומחול על המעות. במשנה שבמשניות ומחולל על המעות. ובתוס' עירובין ל"ו ע"א ד"ה מיחל דרוקא בסיפא דהך סתני' נבי דמאי קתני ומחלל על המעות וכו' ע"ש. וכ"ה בתוס' רידא בשבת קמ"ב ע"א.

פ"ן היו נוטל עשרים וכו'. ע"י ברמב"ם (ה' מעשר פי"ו ה"א) וברדב"ז שם והכי משמע נמי מן הירושלמי דגרסינן עלה דסיפא דמתניתין כיצד הוא עושה נוטל עשרים תאנים מאי זו מהם (מהן) שירצה וכו' ואם היתה אתה גדולה וכו' (ה' מלות אחרונות ליתא) וכו' ע"ש. ובכת"י רומי אית בהון חדא (ליהא) תרומת מעשר.

פ"ן ה"ח במשנה היו לפניו שתי כלכלות וכו'. במתניתא דכ"ט ובמשנה שבמשניות היו לפניו שתי כלכלות של סבל ואמר מעשרות זו (של זו) בזו הראשונה מעושרת, של זו בזו ושל זו בזו הראשונה מעושרת (ה' מלות אחרונות ליתא לפניו במשנה) מעשרותיהן מעשר (מעשרות) כלכלה בחבירתה קרא שם. וכ"ה באיזה שניים קלים בהמורה ד' ע"א וע"ש ובגליון שמה מקובצת שם ובסוף המסכתא ובאגודה ובספר קהלת יעקב להר"י אלנאוי ד' קמ"ו ס"י ש"ד.

פ"ן ה"ח במשנה הראשונה מעושרת. בתוספתא פ"ו אין הראשונה מעושרת. וע"י בר"ש.

פ"ן ה"ח ואיהפלגון. בד"א דאיתפלגון וכו'.

פ"ן ה"ח שני כריים ואחד מהן. בכת"י רומי תרומת שני כריים כאחד.

פ"ן ה"ח אמר רבי מזו. בד"א: אמר רבי מנא.

פ"ן ה"ח מעשר סבל וכו'. בחלה פ"ג היא מעשר סבל שנתערב בחולין אוסר כל שהוא (ג' מלות ליתא) וכו' וע"י בתוספתא דמאי פרק ה' ובאצוני"ד לחלה צד 133.

פ"ן ה"ח ויעלם באחד ומאה. בד"א: ויעלה באחד ומאה. וכן בח"ה הג"ל. ובבבאור מהר"ש אלנאוי לה' בכורות להרמב"ן ס"ו ל' דאמרין בתוספתא ס"פ ד' דתרומות והובא בירושלמי דמאי וכו' ויעלה באחד ומאה וכו'.

פ"ן ה"ט במשנה מאה מכל מאה חולין וכו'. בירושלמי בכא מציעא פ"י היא תמן הנינן ק' סבל וכו' א"ר יוסי אם אומר את נוטל מאה אני אומר כל חולין עליו (עלו) בידו ונמצאו אילו בסיבלן אלא וכו'. ומאמר ר' יוסי חסר. כאן בדמאי. ונראה שהיה לפני הרמב"ם בפי'ה"ש וז"ל כאן; וזה ענין מה שנאמר בגמרא (ביודאי כוונתו לדמאי כאן וכו' ראשון בפי'ה"ש: מה שנאמר בתלמוד) וניטל כמה ואחת וא"ר יוסי אם אתה אומר אני נוטל מאה אני אומר כל חולין עלו בידו ונמצאו אלו במבליים. וברדב"ז (מעשר פ"ח ה"א) מאה סבל וכו' ואמרין עלה א"ר יוסי אם אתה וכו'. וע"ש בכ"ט ובבבאור מהר"י קורקוס.

פ"ן ה"ט מעשר לא הפסיד. בר"ש ור"איש וריב"מ: עשר לא הפסיד כלום.

וג"י הראשונים הג"ל היא הנירסא הנכונה.

פ"ן ה"ט כל סבל דאנן קיימינן. בר"ש אמרו בירושלמי וכו' ולשני כלומר ולא לתרומה גדולה וכו'. ובפ"י ריב"מ: כלומר הופרש סכנו תרומה גדולה הלכך כשנתערב וכו'.

פ"ן ה"ט נוטל שמונים ושלש. בר"ש: שמונים ושתיים. ובפ"י מהר"י במ"ז נרמ"י בירושלמי וכו' נוטל פ"ג חסר ב' עישורין וכו' ולפי הנירסא בתשעים סבל ופ' מעשר נוטל פ"ב חסר ב' עישורין עכ"ל.

פ"ז ה"י ויטול' שתיים וכו'. במלאכת שלמה ובירושלמי פריך ארישא דקתני נוטל מאה ואחר דאמאי קתני נוטל מאה לשם טבל וכו' נימא דיטול צימ' לשם טבל ומהמאה ואחר הנשארים יטול' שתיים וכו' ותירץ ר' בון (ר' כהן), דאהני אם רצה לעשות כן עושה וכו'.

פ"ז ה"י ר' כהן בשם רבנן דקיסרין. במה"ד (258) ר' כהן ר' מיישא בשם רבנן דקסרי. ובירושלמי (שבת פ"ח היא) ר"א ר' מיישא ר' כהן בשם רבנן דקסרי.

פ"ז ה"י ממקום אחד. בכתי' רומי למקום אחד.

פ"ז ה"י את הלנין. בכתי' רומי הלינינין.

פ"ז ה"י אינו נוטל אלא בסוף. כריא אינו טובל וכו'.

פ"ז ה"יא במשנה של עשר כדי יין. בב"מ (מעשר פ"ח ז') של עשר עשר כדי יין.

מסכת בכורים.

פ"א היא במשנה הנוטע בתוך שלו וכו'. בילקוט עה"ת ר' שני"ח הנוטע לתוך שלו והכריך לתוך של יחיד או לתוך של רבים וכו'.

פ"א היא במשנה ודרך היחיד ודרך הרבים באמצע. במתניחא דבי"ט ודרך הרבים ודרך היחיד באמצע. וכיה כפי' ר"י בן מ"צ כאן. ובספרי תבוא רצ"ו.

פ"א היא אר"י כולהן משום תורת הגזולין. בח"י הרמב"ן בכ"ב פ"א ע"א וס"ה בירושלמי פירשו א"ר יוחנן וכו' להם מתורת גזל ירדו להם וכו' ע"ש וכרמב"ם בכורים פ"ב ה"י וכרדב"ז שם שהביא ירושלמי דילן ובשטה מקובצת בכ"ב פ' ע"ב בירושלמי אמר ר"י כולם בתורת גזל ירדו להם שהמוכר שכול לחבירו קנה עד התהום (ו' מלות אחרונות מהרשב"א בעצמו).

פ"א היא אם הכריך ברשות מביא וקורא. כרמב"ם (בכורים פ"ב ה"יא) נתן לו חבירו רשות להכריך בתוך שלו אפילו לשעה הרי זה מביא בכורים וכו'. ובבבאור מהר"י קורקים ירושלמי וכו' נתן לו חבירו (ג' מלות ליתא) רשות להכריך מביא וקורא וכו' ובהשגחה כתיבת יד מצאתי א"א בירושלמי בתחילתו מביא וקורא ע"כ וכודאי שהדין עמו וכו' ע"ש ובכ"מ. ובשטה מקובצת בכ"ב פ' ע"ב בשם הרשב"א ועוד אמרו שם שאם הכריך ברשות מביא וקורא וכו'.

פ"א היא אמר ר' אימי וכו' בר"ש: א"ר אמי וכו' שתהא ענלה מעונה אבנים שהלכת (ענלה שהלכת ומעונה אבנים) וכו' א"ר יוסי מסתברא (מיסבר) וכו' ע"ש.

פ"א היא אין כד' ליעור יביא ויקרא. כפי' ר"י במ"צ ואקשינין אי כד' אליעזר אמאי קתני כזה מביא והו' לא ליתני וזו מביא וקורא והתצינן וכו'. ולפינו אינו מבואר.

פ"א ה"ב במשנה הארוסין והחכורות. וכן לקמן בפ"ב משנה ג' ובאריסין וחכורות. ובמתניחא רבי"ט באריסין ובחכורות. וכיה בלקח טוב (תבוא). ובילקוט עה"ת ר' שני"ח כד' שאלוניקי.

פ"א ה"ב הכל מודים באשירה שביטלה וכו'. כרמב"ם פ"ב ה"י בכורים המ"ז אשרה שביטלה אין מביאין ממנה בכורים שהבכורים כקדשי מקדש הן. ובמשנה למלך (אמורי טובח פ"ד ה"ז) אמרינן בירושלמי פ"ק דבכורים הכל מודים וכו'.

פ"א ה"ב בגולה שלא נתייאשו הבעלים. ברפומי אמשורדם וויסאמיר במ"ס: בגולה שנתייאשו הבעלים.

פ"א היב שהבעלים מרדפין אחריהן. כעין זה בתוספתא ביק פ"ט ובי"ט כ"ב ע"א.
פ"א היב ר"י בשם ר' יוחנן לא זה תורם ולא זה תורם. כעין זה בבבלי
 בכמה מקומות ר' יוחנן אמר נזל ולא נתייאשו הבעלים שניהן אינן יכולין
 להקדיש, זה לפי שאינו שלו, וזה לפי שאינו ברשותו (ע"י ב"ק ס"ח ע"ב).
פ"א הי"ג במשנה סן התמרים שבהרים. בתוס' מנחות ס"ח ע"א ד"ה קוצרים
 ולא מדקלים שבהרים. ובבבלי פסחים נ"ג ע"א ולא מדקלים שבהרים ולא מפירות
 שבעמקים. ובפ"י רבינו חננאל שם ולא מן הדקלים שבהרים ולא מן התמרים
 שבעמקים וכו'.

פ"א הי"ג אם מראשית ולא כל ראשית אין לך אלא חטים ושעורים כלבד.
 ב"ר"ש: אי מראשית אין לך אלא חטין כלבד ת"ל כל (ליתא) פרי האדמה (פרי
 אדמחק) וכו' ונאמר להלן (כאן) ארץ חטה וכו'. וכ"ה בר' קושט'. ובבבלי
 מהר"י קורקוס (בבורים פ"ב הי"ב) ובירושלמי וכו' היתה אומר כל הפירות (כל
 הדברים) חייבים בבכורים וכו' ת"ל כל פרי וכו'.

פ"א הי"ג בשבעת המינין וכו'. בפ"י רבינו חננאל בפסחים ל"ו ע"ב דתנן
 אין מביאין ביכורין וכו' ופרש"י בנ"ט שבעת המינין הן חטה ושעורה וכו'.

פ"א הי"ג זה אנורי ולמה נקרא שמו אנורי. ספרי (הבוא, רצ"ו) ובערוך
 (אנר ב' ד' ראשון) ירושלמי ולמה נקרא שמו אנורי שאנר (שהוא אנר) שמנו
 לתוכו, וכל היותים מאבדין שמנן אר"ח כל היותים יורדים עליהם נשמים
 ופולטין שמנן, שמו אינורי שאנר שמנו וזה נשמים יורדין עליו ואנר שמנו
 לתוכו. ובערוך השלם הני' משונה. וע"י ב"ר"ש. ובליקט בקנורם אחרון ס"ו
 ק"ע מובא בשנויים קטנים. ובבבבלי רבה (ו') חטים אנודיהם וכו'. וע"ש בהגדרת.

פ"א הי"ג זה אוורסי. בבבלי ברכות ל"ט ע"א זה אברוטי ואמרי לה ספרוטי
 שמו וכו' ובכת"י: לא אנורו שמו אלא אברוטי שמו וכו'.

פ"א הי"ג יכול דבש ממש. כמ' המבחר (ד' מ"ו ע"ב) ודבש, היא דבש
 תמרים שאין ראשית לדבש. וכו' וזה לקח הקראי מהירושלמי כאן.

פ"א הי"ג אלו התמרים שהן חייבין במעשרות. בתרומות פ"א הי"ב מלתיה
 אמר שהוא מעשר מן התמרים על הדבש לפי תמרים וכו' ע"ש.

פ"א הי"ג ולמה נכללו ר' יהודה בר' רשב"י וכו'. בבבלי ברכות מ"א ע"א
 דאמר רב יוסף ואיתמא ר' יצחק כל המוקדם במסוק זה מוקדם לברכה וכו'
 ופליגא דר' חנן דא"ר חנן כל הפסוק כולו לשיעורין נאמר וכו'.

פ"א הי"ג והתנינן בהרת כגרים לית היא מימן. בר' קושט' ודתנינן בהרת כגרים
 הקלפי לית היא מינהון כעדשה מן השרץ לית היא מנהון. ובבבבלי פרק אלו הן
 התחנקין ה"ן והא תנינן גופה של בהרת כגרים הקלפי סרובע וכו'. וע"י מעשרו פ"ה ה"ן.

פ"א הי"ג מה פליגין בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים. ובסדה יהושע
 מביא מספר מונה בתמרים שבהרים ובפירות שבעמקים מהו ושתי אלה
 הנוסחאות תמוהות שהלא במשנתנו מפורש ולא מן התמרים שבהרים ולא מן הפירות
 שבעמקים. כנוסח הדפוס כירושלמי כן היה לפני הרדב"ז וכ"ה (בבורים פ"ב הי"ג).

פ"א הי"ג איתפלגין ר' יוחנן ור"ש בן לקיש ר"ש לא קדש ר"ש לקיש אמר אם הביא קדש.
 בפלוגתא ר' יוחנן אמר אם הביא לא קדש ר"ש לקיש אמר אם הביא קדש.

פ"א הי"ג מעמא דר"ש בן לקיש שכן אם עבר ותרוס מן הרע וכו'. במנחות
 הג"ל נעשה ככחוש בקדשים, בשלמא ר"ש לקיש כדאמר מעמא אלא ר' יוחנן
 מ"ט אמר ר' אלעזר ר' יוחנן חואי כחלוס מילתא מעלייתא (בירושלמי סנהדרין).

פ"א הי"צ ר' יוחנן וכו' חמא ר' אלעזר בחלמיה וכו') אמינא אמר קרא מראשית ולא כל ראשית וכו' (בירושלמי כאן ליתא מעמא דר' יוחנן ועי' חלה פ"א הי"א).

פ"א הי"ג אין מביאין מן הציפורנין ולא מן הבישנין. תמה בעיני מדוע לא מביאין בכורים מציפורי ובית שאן. הלא עירות אלו היו בגליל ושם כפי שידענו היו השדות מלאות בר וכל טוב. ראה מלחמות היהודים ליוסף (3.2.8). ובבבד פ' כ' נזח לו לאדם לגדל לגיון אחד משל ותים בגליל ולא לגדל תיגוק אחד בא"י. ולקמן בפרק זה הי"ב אמרו מ"ז מ"ל חיוור חיוור לציפורין הן הן ארץ זבת חלב ודבש, אמר ר"י מאן דבקדר, אילין שגרונייה דבישן סמינהו?

פ"א הי"ג ותניי תמן תאנים סוכות מנוקבות. ברמב"ם (בכורים פ"ב ג') ותאנים סורות ומרוקבות וענבים מאובקות וכו'. ובכ"מ שם ותניא תו תמן (בירושלמי) תאנים סורות ומרוקבות וענבים מאובקות (מאונקתה) וכו'.

פ"א הי"ג ענבים הלבלונות. בר' קושט' הלחלוחיות.

פ"א הי"ג אלא על הכותבות. במלאכת שלמה הכותבות הנסות (ליתא) ובפ"י ר"י בן מ"צ כנ"י הדפוס. ועי' בבב"י יומא ע"ט ע"א כוחבת הנסה שאמרו יתירה מכביצה וכו'.

פ"א הי"ד במשנה אומר אלהי אבותיכם. ברוקח (ש"א) אלהי אבותינו. ובתוס' ב"ב פ"א ע"א ד"ה למעוט, וכשהוא מתפלל (ליתא) בביה"כ וכו'.

פ"א הי"ד במשנה אומר אלהי אבותנו. בתוס' עה"ת (תבוא) אלהינו ואלהי אבותינו.

פ"א הי"ד שבא בעבירה וכו'. ברוקח הג"ל פ"י הא דתנן היתה אמו מישראל, כגון שבא גוי על בת ישראל אע"פ שהולד עצמו גר ראשון אבל גר בן גרים אפי' לא היתה אמו מישראל מביא וקורא ואומר אלהי אבותינו.

פ"א הי"ד רבי שמע' לאילין דבי בי"ע דאינון גרים בני גרים אומרים אלהי אבותינו. בר' קושט' מנינא ר' זעירא שמע' וכו'. וברוקח ס"י שלי"א ירושלמי הורי שמעון חסידא (ג' מ"לית ליתא) לאילין דבי בר עשתור דאינון גרים בני גרים ואומרים אלהי אבותינו פ"י כשמתפללים אומרים אלהי אבותינו.

פ"א הי"ד והא תנינן אם וכו'. ברוקח הג"ל והתנינן אם היתה אמו מישראל מביא וקורא (אומר א"א) הא גרים בני גרים לא, ודכוותה היתה אמו מישראל אומר אלהי אבותינו הא גרים בני גרים לא נייב מ"לית ליתא).

פ"א הי"ד כלום הוא מתכוין לא לאברהם וכו'. בר' קושט' אלא לאברהם וכו'. ובר"ש: ופריך והתנינן וכו' ופריך כלום הוא (הוא) מתכוין אלא לאברהם ליצחק וליעקב וכי אברהם ויצחק ויעקב אבותיו (אבותיהם) היו וכו'. ובתו"כ לשון הר"ש בירושלמי פריך כלום נשבע וכו' אי נמי לאברהם יצחק ויעקב ולא אבות המביאים משה. ובהערה שם בר"פ מסיים ובירושלמי שבידנו לא מצאתי זה עכ"ל ובוודאי זה סתתוי"ט בעצמי, ולא סתתוי"ט. ועי' בילקוט עה"ת ר' תתקנ"ט וברוקח הג"ל. ובסירת כסף (ר' כ"ג ע"ג) ובירושלמי דבכורים אמרו וכי אברהם יצחק ויעקב אבותיו של גר היו וכו'.

פ"א הי"ד נשבע הקב"ה. בילקוט הג"ל כלום נשבע הקב"ה אלא לזכרים. ועי' ברוקח הג"ל. ובפ"י ר"י בן מ"צ ושיילוה לר"ז (ר"ז בעי) כלום וכו' כלום נשבע הקב"ה אלא לאברהם ומה טעם אם היתה אמו מישראל מביא וקורא ונתקיימה המשנה בבני קיני חותן משה.

פ"א הי"ד תני בשם ר' יודה גר עצמו מביא וקורא וכו'. בתוס' עה"ת (תבוא) תני ר' אבהו בשם ר' יהודה. ובחוספתא בכורים פ"א ר' יהודה אמר כל הגרים כולן מביאין ולא קורין בני קיני חותן משה מביאין וקורין וכו'.

זבתום ב"ב פ"א ע"א ד"ה למעוטי כדאיתא בירושלמי דאמר וכו' והא דאמר
 ד"י בירושלמי דמביא וקורא דוקא נר מבני קיני חותן משה וכו' ור"ה אומר
 דההיא בירושלמי משבשתא היא וכו'. ובהגהת אשרי בכ"ב פ"ה ס"י י"א
 ר"ה אומר דההיא בירושלמי משבשתא היא וכו'. ובפ"י הרא"ש כאן ור"ה
 והקשה על הירושלמי וכו' ונראה לר"ה דמשבשתא היא וכו' ובמדרכי מגילה
 (השפ"ו) ובעיר וירצבירק. מנעוהו לגר להתפלל ולהיות שיצ' וראיה מרתנן במס'
 בכורים וכו' הגר מביא ואינו קורא וכו' והבינו יואל התיר דגרסינן בירושלמי
 בסופא דהך מהני' הני ר' יודה גר עצמו מביא וקורא וכו' והאמוראים פוסקים
 כר' יהודה ודלא כמהני' ומעשה רב. ובתום ר"י מפארוז בכרכות כ' ע"ב
 דפסקין בירושלמי דבכורים כר' יהודה דגר עצמו מביא וקורא שיכול
 לומר לאבותינו וכו'. ובא"ז ה' תפילה (ק"ז) ואמר בירושלמי וכו' תני בשם
 ר"י וכו' ונראה בעיני דברייתא בירושלמי איירי כגון שאיתו גר מבני קני
 חתן משה מדלא קתני כל הנרים וכו' מעתה ירושלמי יתוספתא הכל אחד והא
 דאמר דריב"ל ור' אבהו פסקו הלכה כר"י היינו כר' יהודה דברייתא וכן היא
 גיחה שנעמיד ירושלמי כדעת התוספתא כי התוספתא שלנו יש לסמוך עליה
 כי תוספתא שלנו ר' הושעיא היא וכו' ע"ש. ובח"י הרמב"ן בכ"ב פ"א ע"א
 ובאגודה ב"ב קכ"ה ובכתתור ופרח פרק מ"ב ובהנימ' ה' חפלה פ"ח הי"א
 זבוימביא מנוה י"ם וברוקח הנ"ל וברמב"ם בכורים פ"ד הי"ג ובבאור סהרי'
 קורקום ובירושלמי וכו' וכיון דהני אמוראי פסקו והורו כר' יהודה הכי נקטינן
 ואידחיה לה סתניתין וכו'. וברדב"ז שם ומשנה זו אינה הלכה דגרסי' בירושלמי
 תני בשם ר' יהודה גר עצמו וכו' ועי' כס' מנחה כלולה קצ"ג ע"ב. ומהנ"ל
 יראה הלומד כי כל הראשונים לא שבשו הירושלמי ואדרבא פסקו כהירושלמי
 נגד המשנה. וכמ"ש באגרות הרמב"ם בתשובתו להגר צדק (ר"ע) תמן תנין הגר
 וכו' יהיה סתם משנה והיא לר' מאיר ואינה הלכה אלא כמו שנתפרש בירושלמי
 המן אמרין וכו' והורה כר' יהודה וכו'. ורבינו הם היא האחד שמשבש בירושלמי
 ולדעה הירושלמי נסח כן בהתוספתא. והנוסחא שלפננו בהוספתא משונה
 מבני שהיה לפני חז"ל בהירושלמי. ולכן יאין לשבש את הירושלמי.

פ"א ה"ד אב לארס. בהגהת אשרי הנ"ל ובבאור סהרי' קורקום (בכורים
 פ"ד הי"ג) אב לארס אחד. ובבבלי ברכות י"ג ע"א בתחלה נעשה אב לארס ולבסוף
 נעשה אב לכל העולם כולו וע"ש בשבת ק"ה ע"א ובש"ו' סהרי"ט ח"ב ס"י מ"ז.
פ"א ה"ד ר' יהושע בן לוי אמר. ברוקח הנ"ל ר' יהודה בן לוי אמר.
 ובמנהיג (צר מ' ד"ב) בירושלמי וכו' בתחלה אברם (ליחא) וכו' ואמר ר'
 יוחנן (ריב"ל) הלכה כר"י וכו'.

פ"א ה"ד קומי דר' אבהו. בתום עה"ת הנ"ל קומי ר'.

פ"א ה"ה במשנה אשר נתת ליה. צ"ל נתת לי ה'.

פ"א ה"ה וכולהון מקרא אחד. כריש בכורים פ"א ס"ה אמר ר' יוחנן
 וכולהון וכו'. ובש"ו' הרשב"א ח"א ס"י אלף ר"א והכי איתא נמי כהדיא
 בירושלמי דגרסינן התם כוליה מקרא אחד דורשין וכו' ע"ש.

פ"א ה"ה ר' יהודה א' עד שיהא אמו מישראל. בירושלמי קדושין פ"ד
 ה"ז ר' יודה אומר עד שיהא אביה מישראל. ובבבלי קדושין ע"ה ע"א ר' יהודה
 סבר עד דאית כל זרע מישראל. ופירש"י כל עיקר הקרוי זרע היינו מן האב.

פ"א ה"ה ר' אלעזר אומר. צ"ל ר' ליעזר בן יעקב.

פ"א היה ר' יוסה בשם ר"י. בקדושין הנזיל ר' יוסה ר' יוסה בשם ר' יוחנן ר' יונה ר' חיה בשם ר' יוחנן (ו' מלות ליתא) הלכה כר' יוסי. חנין בר בא בשם רב הלכה כר' יוסי (ח' מלות ליתא). ובבבלי קדושין ע"ח ע"ב אמר רב המנוא משמיה דעילא וכן אמר רבה בר בר חנה אמר ר' יוחנן (ע"ש בגליון) הלכה כר' יוסי.

פ"א היה וכהנים נהנו סלסול בעצמן. וכיה בבבלי קדושין הנזיל.

פ"א היה ר' יעקב בר אירי בר אישעיא. ביבמות פ"ח ה"ב ר' יעקב בר אירי בשם ר' יהושע בן לוי. וכ"ה בקדושין פ"ד ה"ו. ור' יעקב בר אירי יאמר תמיד בשם ר' יהושע בן לוי. בסדר הדורות (236) קבע מדור מיוחד לר' יעקב בר אירי בר אישעיא. וביון לנירסתינו. ובאמה לא היה אמרא כזה בעולם.

פ"א היה מעשה במשפחה בדרום. ביבמות הנזיל מעשה במשפחה כרודום. ובקדושין הנזיל מעשה במשפחה בדרום. ובתים' סנהדרין פ"ב ע"א ד"ה ואירך וכן משמע בירושלמי פ"ב דקדושין דאריי ב"א בשם ריב"ל מעשה במשפחה בדרום. ובבבלי יבמות ס' ע"ב דאמר ריב"ל עיר אחת היתה בא"י שקרא עליה ערער ושנה רבי את ר' רימנוס וכדק"ה וכו'. ובפירש"י שם ערער לפסול משפחת העיר.

פ"א היה ר' יודא מטי בה. ביבמות וקדושין הנזיל ר' יודן וכו'. ובד' אמטורם כאן: ר' יהודאי ונראה שעפ"י דפוס זה ברא כאן חכם אחר נכרא אמירא בשם ר' יהוראי. ובירדאי אמרא בשם זה לא היה מעולם.

פ"א היה רב אבהו. צ"ל רב ר' אבהו בשם ר"י.

פ"א היה יקח. בקדושין הנזיל בתחילה יקח לא בוגרת. וכיה בתום' סנהדרין הנזיל.

פ"א היו בששנה ד' מאיר אומר מביא וקורא. וכ"ה בסתני' דב"מ. אבל בששנה בירושלמי דפוסו קראקא אמטורם זימ' וקראמ' הגי' ר' יהודה אומר וכו'. ובבבלי ב"ב (פ"א ע"א) הנן ההם הקונה וכו' ר"מ אומר מביא וקורא וע"ש שהגי' סוכיחת ר' מאיר אומר. ובפסחים ל"ו ע"ב מובאה הששנה בשנתיים.

פ"א הו' במשנה יבש המעיין ונקצץ האיזן. בהשנית הראב"ד (מוסאת אוכלין פ"ב ה"ד) ואולי מבכארים נכר לה דתנן יבש האיזן או נקצץ מביא ואינו קורא קתני יבש דומיא דנקצץ עכ"ל. ומוכא השנה הראב"ד הנזיל בשו"ת ר"י קורקם דגרספה בסוף שו"ה חיים שאל דהרחיר"א ח"ב ד' ל"ד. וכן בתוספתא ערכין פ"ה אילן שנקצץ או שיובש וכו'. ועי' במשנה ב' בב"מ ק"ד ע"ב.

פ"א ה"ז ר"ש בן לקיש בשם ר' יוחנן. בתום' ב"ב פ"ב ע"א ד"ה בצרן ר' יוחנן וריש לקיש.

פ"א הו' ר' יחי וכו' בשם ר' יוחנן. ברמב"ן ב"ב פ"א ע"ב שמצאו בירושלמי ר' אסי בשם ר"ל בשם ר' אושעיא וכו' אבל ליקמן להוליקם הוא (אם להביאם הוא) וכו' ולא מחסל בה (לה) וכו'. ועי' בתום' גימין מ"ו ע"ב ד"ה בצרן וברימב"א מכות י"ב ר"ל בשם ר' הושעיא בשלקם וכו' שכל הבכורים שנראו ליהוד בקריאה (בקרייה) אינם ניתרים (ניתורין) אלא בקריאה (בקרייה) וכו' נהיה כד איתמר הדא דר"ה (נהיה את כד איתאמרת) וכו'. ועי' בתום' ריד"א בב"ב פ"א ע"א שמביא הירושלמי ובר"ש כאן. ובכ"מ (בכורים פ"ד ה"ג) ואע"ג דבירושלמי מוקף לה בשליקמן לשלח ע"י שליח וכו' מאחר דנמרא דידן מיהי להא הויב"ח וכו' ואי הוה סבר נמרא דידן כירושלמי לא הוה שתיק מלפגזי כהני ונמרא דידן נקמינן וכו'. ובכמ"ג עשין קל"מ גרסינן בירושלמי דבכורים בשם ר"א מפריש בכורים להעלותן ביוד לירושלים לא וכו'.

פ"א היו ולא מחסל לה ר' יונה מחסל לה. פי' שר' יוסי לא נמר המעם שכל הבכורים שנראו וכו' זר' יונה נמר זה. ועי' בבבלי גימין ל"ט ע"א ואיכא דאמרי לא סיימוה קמיה וכו' וע"ש בפירש"י.

פ"א ה"ו דלא אמר ר' יוסי. בד' קושמ' ר' יוסי כרכי אנא. וצ"ל ר' יוסי רבי (ליהא) הדא מילתא וכו'.

פ"א היו בשנתן דעתו למסור וכו' והתנינן יבש האילן וכו'. צ"ל בשנתן דעתו למכור משעה הראשונה והתנינן יבש המעיין וכו' כמו שהוא בפרק זה משנה ו' ועי' לעיל גי' הראב"ד במשנתנו. ובתוס' ב"ב פ"ב ע"א ד"ה בצרן והא דתנינא יבש אילן או נקצץ (כני' הראב"ד) מביא ואינו קורא (ג' מלות ליהא) וכו' ע"ש. **פ"א** ה"ו אמר ר"ש בר רב יצחק הראוי לקרייה אין קרייה מעכבת. ביבמות פי"ב ה"ד אמר ר"ש בר רב יצחק הראוי לקרייה אין קרייה מעכבת ושאינו ראוי לקרייה קרייה מעכבת (ה' מלות ליהא). ועד"ו אמרו בבבלי כ"ב כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת.

פ"א ה"ו חולה או מסוכן. ברמב"ם (בכורים פ"ד ה"ח) הפריש בכורים וחלה והרי הוא מסוכן וכו'. ובכ"ס ירושלמי ובנוסחא דירן כשהיה אביו חולה או מסוכן ורבינו גרים ומסוכן וכן מוכרח לגרום שם. זכ"ה בדרב"ז שם.

פ"א ה"ו מלמד שאדם מביא בכורים וכו'. ספרי תבוא וטובא מילקוט עה"ת ר' תהקנ"ט. אבל בירושלמי כהובות פ"ח ה"ה בדפוסי ודניציא וקושמנטיא ולביתך מלמד שאין אדם מביא בכורים מניכטי אשתו וכו' ע"ש ובבבלי גימין מ"ז ע"ב. **פ"א** ה"ו במשנה והשני מאורו המין. בתוספתא פ"א והשני מהו להביא וכו'. **פ"א** ה"ו ר' יוחנן בשם ר"ה הנחה מעכבת. בבבלי סנה' י"ח ע"ב אמר ר' אלעזר אמר ר' הושעיה בכורים הנחה מעכבת בהן קרייה וכו' רב אחא בר יעקב מתני לה כדרבי אסי אמר ר' יוחנן.

פ"א ה"ו ר"ע אמר קרייה מעכבת. בבבלי מכות י"ז ע"א אמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן זו דברי ר' עקיבא שהימתאה אבל חכמים אומרים בכורים הנחה מעכבת בהו קריאה אין מעכבת בהן. ובפירש"י י"ט מהגיתין דקתני בכורים קרייה מעכבא בהו ר"ע היא שהיה רגיל רבי לסתום דבריו במשנה וכו' וע"ש שכובא שם בריהא שגם ר' שמעון סובר כר"ע. ובירושלמי כאן לא נזכר מזה. **פ"א** ה"ח במשנה בכוריו נמקו. בערוך (מק) בכורים נימקו' גיבזו.

פ"א ה"ח אחד אינו מביא כל עיקר וכו'. ברמב"ם (בכורים פ"ב הי"ג) הקונה אילן כו' אינו מביא וכו' שלשה יש לו קרקע וכו'. ובכ"ס שם אח"כ מצאתי בירושלמי דבכורים אחד אינו מביא כל עיקר שנים מביא ואינו קורא וזה מבואר כדברי רבינו.

פ"א ה"ח מנר לו שדה נקמתה וכו'. כבאור מהר"י קרקום (בכורים פ"ג הי"ד) חזר ולקחן ממנו מביא וקורא (ליחא) וכו'. וברדב"ז שם: חזר ולקחה ממנו וכו'. ובתוס' גימין מ"ז ע"ב ד"ה סחה ועוד דוהא ליה כקונה פירות בשוק ואיכא קנה שדה דאינו קורא כדאמרי' במס' בכורים. ועי' בספר קדושת יו"ט להר"י אלגאזי סי' נ"ח.

פ"א ה"ח הלוקח מהו וכו'. כבאור מהר"י קרקום (בכורים פ"ג הי"ד) מנר לו שדה בקומתה (בקמתה) וכו' אמר לו אפילו קצורה (אמר ליה אפילו יבישה אפילו קצורה וכלשון הזה בחלה פ"ב ה"א) מעתה אפילו חמין אמר לו (כ' מלות ליהא) כן וכו'. **פ"א** ה"ח המוכר אנו יכול להביא שאין לו פירות. ברמב"ם בכורים פ"ב הי"ד

ה"ד מוכר אינו מביא שהרי אין לו פירות ולוקח אינו מביא שהרי אין לו קרקע (ו' מלות אחרונות ליתא).

פ"א ה"ח נתן לו קדשים הרי אילו מתרין. בירושלמי פסחים פ"ח ה"ג תמן הנינן נתן לה כספים וכו'. וצ"ל נתן לה קדשים. ועי' במשנה תמורה ל' ע"ב.

פ"א ה"ח הפרישן קודם לחנוכה וכו' ונרקבו לאחר חנוכה לא קדשו. ברמב"ם (בכורים פ"ב ה"ו) אין מביאים בכורים אחר חנוכה וכו' ובהשגות הראב"ד ואיך

יחנן זה וכו' ואם הפרישן קודם חנוכה ועברה עליהן חנוכה ירקבו (ונרקבו) והכי איתא בירושלמי במנחות פרק כל הקרבנות ציבור אחר חנוכה לא קדשו.

ובבבאור מהר"י קורקוס שם והירושלמי שכתב הר"א מפס' מנחות לא ראיתיו ואין אצלנו ירושלמי דמנחות ובהשגות ישנות אין כתוב כאן אלא והכי איתא

בירושלמי אחר חנוכה לא קדשו ע"כ ונראה שהוא הירושלמי השנוי פ"ק דבכורים זה לשונו הפרישן קודם לחנוכה וכו' והלשון נראה שאינו מדוקדק וצריך להיות

ועבר עליהם חנוכה ירקבו לאחר חנוכה לא קדשו וכו'. ועי' ברדב"ז שם. ובמורי אבן מגילה כ"א ע"ב דבירושלמי וכו' ועבר עליהן חנוכה ירקבו וכו'. וכשם

הגדולים להרחיר"א (הוצאת בן יעקב ז"ל אות ירושלמי) כתבתי וכו' דנראה מהראב"ד בהשגות פ"ב דבכורים וכו' שה"ל ירושלמי בסדר קדשים וכו'. וכזן להנ"ל.

פ"א ה"ח בפירות שהביאו שליש לאחר רה"ש על הפירות שהביאו שליש לאחר רה"ש. בר' קושט' אם בפירות שהביאו שליש לאחר רה"ש על הפירות

שהביאו שליש קודם רה"ש. זכר' אשמרדם אם בפירות שהביאו שליש לפני רה"ש על הפירות שהביאו שליש לאחר רה"ש.

פ"א ה"ח בפירות שחנמו קודם ט"ו בשבט וכו'. ברמב"ם (בכורים פ"ב ה"ו) לא יביא מפירות שחנמו קודם ט"ו בשבט על פירות שחנמו אחר ט"ו בן.

ובבבאור מהר"י קורקוס מביא ירושלמי דילן למקור.

פ"א ה"ט במשנה חייב באחריותן עד שיביאים להר הבית. בתוספתא פ"א ר"א עד באר הגולה חייב באחריותן מביאר הגולה אינו חייב באחריותן. ובירושלמי

לא נזכר מזה. ועי' במשנה עירובין ק"ד ע"א ומסלאין מבור הגולה וכו' ובפירש"י שם. ובהוס' ריר"א שם דלא קרי ליה באר אלא בור וכו'.

פ"א ה"ט פעם אחת הוא מניד וכו'. כן מפורש בתוספתא בכורים פ"א ובספרי (תבוא, ש"א) והנר"א הגיה כאן: פעם אחת הוא מביא וכו' וזה ללא

צורך. ועי' ספורני.

פ"א ה"ט וליה לר"י כן. ברדב"ז (בכורים פ"ד ה"ה) וליה ליה לר"י כן וכו'. **פ"א** ה"י במשנה ומביאין וקורין. מלה אחרונה לסוהר היא.

פ"א ה"י במשנה ומזיהי שמן ומעכר לירדן. במשנה שבמשניות מעכר לירדן. וכן נראה שיהי שמן מעכר לירדן מוכר הת"ק שמביאין אבל משארי

סקוזה מפורש לעיל במשנה ג' שאין מביאין ועי' בשו"ת מהר"י קולון סי' קכ"ב. **פ"א** ה"י אר"י משום יחדי אני שונה אותה. מוכא נרא"ש. וברדב"ז (בכורים

פ"ד ה"ט) ואע"ג דאמרין בירושלמי אמר ר"י אני (ליתא) משום יחדי וכו' ע"ש. **פ"א** ה"י ותני כן. תוספתא בכורים פ"א.

פ"א ה"י בתוספת הביכורים פמדין מן הדמאי. בר' קושט' פמדין מן הדמאי וכ"ש הדמאי אין תעבדינן בעימד בכורים חייבין מן הדמאי (ברמאי).

פ"א ה"י נמסא הככורים. כרא"ש וקאמר בירושלמי שאין נופץ ואינו מביא (ג' מלות ליתא) וכו' מירדן פעמים שאין לך כי אם המנא.

פ"א ה"י נמטאו הכנורים הסלין ניתנין לכהנים וכו'. ברמב"ם (כנורים פ"ג ה"ח) ואם נמטאו הכנורים אין הסלים לכהנים וע"ש בכ"ס. ובר"ש ר"ע (ר' חמא ב"ע וכו') ע"ש.

פ"א ה"יא במשנה הקונה ג' אילנות וכו' רמ"א אפילו שנים. המה בעיני הלא לעיל במשנה ו' מפורש הקונה שני אילנות וכו' מביא ואינו קורא רמ"א מביא וקורא, ולמה להתנא לשנות משנה זו בנ' אילנות. ובבבלי בב"ב הגיל הא ג' מביא וקורא ולא הביאו משנה שלנו שפורש בנ' אילנות.

פ"א ה"יא במשנה קנה אילן וקרקעו מביא וקורא. מ"ה אחרתה ליתא ברמב"ם כנורים פ"ב ה"ג. ועי' בבבלי בבא בתרא כ"ז ע"א.

פ"א ה"יא למי נצרכה. בר"ש: למה נצרכה וכו'. וברא"ש: לא נצרכה אלא.

פ"א ה"יא תני ר"ש בן יוחי. בר"ש: ר"ש בר יופי וכו' על השמחה כלומר שיש שמחה במין הראשון וכו'. ובבבלי קורקום (כנורים פ"ד ה"א) ירושלמי פ"ק הרי שהביא כנוריו מין מן הכינים (שהביא ממין אחר) וכו' ר"ש כי שפירש להא דר' יונהן אהא דהביא ממין אחר וכו' ע"ש. ונראה שכוונת הירושלמי באמרו תני ר"ש בן יוחי להספרי (תבוא, הצ"ו) יכול שאתה קורא כל זמן שאתה מביא ת"ל ואמרת ושחתה אין קריאה אלא בשעת שחתה. ועי' מ"ש בהערותי למע"ר פרק כ"ז הערה כ'.

פ"א ה"יב ר"י בשם ר"ש בן לקיש וכו' מ"ז כול חוור חוור לצפורין וכו'. בבבלי מגילה ו' ע"א והאמר ר"ש לקיש דרודי חזי לי זבת חלב ודבש דשפירי והויא מ"ז מיל על מ"ז מיל וכו'.

פ"א ה"יב איבר נתתה לי לא ישאלתי לי מעצמי. בד' קושמ' תני ר"ש אומר אשר וכו'. ובכפתור וזרח פמ"ז בשנים קמנים. ובספרי (תבוא דצ"ט) רש"א פרש לשעבר הירדן שנקלו מעצמם. ובברכי יוסף (או"ח סי' תפ"ט) פי' הראב"ד לספרי כ"י וכו' ולפי מה שפירש בירושלמי דאיכא בנייהו חצי שבת משנה וכו' עכ"ל.

פ"א ה"יב מ"ד ארץ זבת וכו'. בד' קושמ' ומ"ד לפי שאינה (וכן הוא במשנה דעת ריה"ג) ארץ.

פ"א ה"ג תני חכורי ב"א. בד' קושמ' ארסיין וחכורי ב"א.

פ"ב ה"א במשנה ואסורין לורים. בתוס' ירד"א בחגיגה י"ח ע"ב ואסורין לורים פי' המורה וכו'. ואין נאכלין גרסינן ומאן דגרים ואסורין לא משתבש ואינו נראה לי פתרונו וכו'.

פ"ב ה"א כתיב ואני וכו'. בערוך ערך מען ירושלמי כתיב וכו' בשהי (שהי) הרומה הכתוב מדבר (ב' מ"ז) ליתא ועי' שבת כ"ה ע"א) וכו' עולותיכם וזבחיכם ואת מעשרותיכם ואת תרומת ידכם (וי' מ"ז) ליתא) וכו' פי' מניין שזה שנאמר בו ומתו בו כי יחללוהו בהרומה הכתוב מדבר וכו' ע"ש וזבחיכם בקנדרם אחרון סי' ק"ע.

פ"ב ה"א לנ"ב מיתה שמנאל הנביא. כבר העירוהו במבוא למע"ר (צד 33) שהמקור לזה בס"ע פרק י"ג ושר' מאיר חולק ע"ז וע"ש.

פ"ב ה"א מה חמית מימר וכו'. בכפתור וזרח פ"א וזבחיכם בקנדרם אחרון סי' קע"ב ובס' הישר לר"ת סי' שני' בשנויים קמנים. ובדרשות ר"י אבן שועיב (ה' ג' ע"ד) כרת לבד והיא המיתה קודם ששים כמו שכתב במ"ק רב יוסף כי מתא לשתין עבד יו"ט וכו' אבל בירושלמי פי' כרת קודם חמישים וראייהם דכתיב אל תכריהו הכתוב בלויים וזה שלא ימותו קודם חמישים כי לאחר חמישים כבר כתיב ומנן חמישים שנה ישוב וכו'. ובתוס' שבת כ"ה ע"א ד"ה

ר"ה כרת ומיהו בירושלמי קאמר דכרת אינו (ליחא) סניע לחמישים ומפיק לה סאל חכריתו וכו' משמע כרת היינו שמת קודם חמישים. וכתום' יבמות ב' ע"א ר"ה אשה כדאמר בירושלמי דכרת בן ג' ומפיק ליה וכו'.

פ"ב ה"א דר' הנחום בר טריופן. בבבלי שבועות ס"ז ע"ב נזכר ר' יסמעון בר טריופן. ובערלה פ"א היג ר' יודן בר טריופן. ור' לוי בר טריופן (עי' סה"ד) זכולם היו אמוראים ואפשר שהיו אחים. שר' טריופן התנא לא היו בניו זכרים (בבלי ב"מ פ"ה). ועי' אצורד לשביעית צד 8.

פ"ב ה"א צא סהן עשרים שנה שאין ב"ד של מעלין עונשין וכוהתין. וכ"ה בירושלמי סנהדרין פ"ק אלו הן הנחנקין ה"ו ובבבלי שבת פ"ט ע"ב. ושם ניסן ס"ה ע"א ולסנור בנכסי אביו עד שיהא בן עשרים. ועי' ב"ב קנ"ז ע"א.

פ"ב ה"א הגע עצמך שיצא סמצרים וכו'. כתום' ב"ב קכ"א ע"א ר"ה יום למ"ד בירושלמי במ"ק (ליחא) שכולן בני ששים מהו וכו'. ועי' תום' מ"ק כ"ח ע"א ר"ה מה וכפ"י ר"ש בן היהושם (צד 130) ובהערות הרב המו"ל שם.

פ"ב ה"א אפר חמישים ועשה דבר שהוא בהכרת אבל רב חדין בילקוט בקנדרס אחרון סי' קע"ג עבר חמסין ועשה דבר שהוא בכרת אבל והרי (צ"ל) אכל וחדין) עבר (אפי') שיהיו ועשה דבר שהוא בעון מיתה.

פ"ב ה"א תני ר"ח ב"א וכו'. בילקוט הנ"ל זקן שאכל את החלב מי כודיענו שזה בכרת או שחלל את השבת אלא המת. (לפנינו הני' משוכ'שה) ליום אחד וכו'. וכן טובא במור י"ד סי' של"ט וע"ש. וכתו"י יבמות הנ"ל ותמה בירושלמי זקן שאכל חלב מי כודיעו שחייב כרת פי' משום שכבר עבר חמישים ומשני דמית פהאם וכו'. וכתום' הרא"ש שם ומדאמר פרוש (צ"ל בירושלמי) זקן וכו' ומסיק מת בנ' ימים זו היא מיתת כרת וכו'.

פ"ב ה"א א"א בניי. צ"ל אלא כהדא דתני (שמחות פ"ג) המת וכו'.

פ"ב ה"א שמעות קליה דר' דרש. במדרש שמואל (פכ"ג) שמעות קליה דמני דרש. ועי' במדרש התלום סומר כ"ו ובהערות רש"י ז"ל.

פ"ב ה"א ומה במגפה. בילקוט שמואל ר' קל"ה ומה בהכרת.

פ"ב ה"א לעשרה ימים וכו'. עי' מנורת המאור סי' רצ"ה.

פ"ב ה"א מן דצלי (כהנא) וכו'. בדה"ש פ"ב ה"ו רב כהנא סאריך בצלותיה וכו'.

פ"ב ה"א א"ל אני ה' הפסיק העניין. בבבלי סנהדרין פ"ג ע"ב אמרי ליה רב כהנא ורב אמי לרב ליטא מר במיתה דכתיב וכל זר וגו'. אני ה' מקדש חמסיק העניין.

פ"ב ה"א זו שאכל תרומה בעון מיתה. בד' קושט' מוסף: רב אמר כהן שאכל תרומה בטמאה בעון מיתה. וגי' זו ישרה מאד כיו' לקמן בהלכה זו

מהניחא פליגא על רב התרומה וכו'. וקאי זה על מאמר רב הנ"ל. ועי' בבלי סנהדרין ס"ג ע"א.

פ"ב ה"א אכלי תרומה בודון. בתוספתא תרומות פ"ה מוכא בערוך (מען) אכלי תרומה בויום. זכ"ה בירושלמי כאן בד' קושט'נמינא.

פ"ב ה"א טמא שאכל מהור. בתוספתא ובערוך הנ"ל טמא שאכל מהור במיתה (ליחא). ועי' ברמב"ם ה' תרומה פ"ו ה"א ובמשנה למלך שם וכפ"י מה' סנהדרין ה"ב.

פ"ב ה"א אמר ר' בא ב"מ ואחר יאכל וגו'. עי' ברמב"ם ה' תרומות פ"ו היג. ובמשנה למלך שם ודאיתו בירושלמי רפ"ב דכזורים דר' אבא (בר

מסל) מפיק לעשה מואחר יאכל ור' ייסא מבשעריך. ובסוף פרשת דרכים (דרך) מצותיך ס"א ע"א) וראיתי להרמב"ם וכו' כהן מהור שאכל תרומה טמאה וכו' והנה

זהנה דבר זה מחלוקת בירושלמי דאיכא מאן דמפיק איסורא לכהן בתרומה
ממאה מקרא דבשעריך וכו'.

פ"ב ה"א אמר ר' אבינא ממשמע שנאמר כל אשר לו וכו'. וזה מפורש
בת"כ שמיני פ"ג ובחולין ס' ע"ב וע"ש.

פ"ב ה"א כל ל"ת שהוא בא מכח עשה עשה הוא. מזה לא נזכר בת"כ
זבחולין הנ"ל וע"ל לעיל פ"א ה"ה. ובאצו"ר בכלאים צד 81.

פ"ב ה"א מהני' מסייעא לר' יוחנן וכו'. בפ"י הר"ן לב"מ נ"ג ע"א בשם
התוס' ובפ"י הר"ש חלה פ"א משנה ט' מפרש בירושלמי מהניתין מסייעא לר'
יוחנן דאסורה (ואסורין) לזרים פתר לה וכו'. ובפ"י הרא"ש שם (כס' פי שנים)
ובירושלמי קאמר על סתניתין דבכורים מסייע לר' יוחנן דאמר חצי שיעור אסור
מן התורה. (זה ליתא מפורש בירושלמי ורק הרא"ש מפרש כן הירושלמי פתר
לה פחות מכשיעור). וברע"ב שם ובבכורים כאן: ואסורים לזרים כחנם היא
שנויה וכו' ולר' יוחנן דאמר חצי שיעור מדאורייתא מצינן לסמוך וכו'. וכזנתו
לירושלמי כאן. ובשרה יהושע כאן: ראיתי בפ"י מהרש"ם (ר"ש סיריליו) שכתב
מתני' מסייעא בתמיהא וכו' והלא לא מסייעא ליה אלא פליגא וכו'. ובמלאכה
שלמה (בחלה הנ"ל) בשם הרש"ם ובגמ' מפרש מתני' מסייעא לר' יוחנן דאמר
חצי שיעור וכו'. ובהוי"ט שם: ונראה בעיני שמעות סופר יש (בירושלמי) וצ"ל
מתני' פליגא לר' יוחנן וכו'. וכן כתב הגרצ"ח בהג' בב"מ נ"ג ע"ב. אולם לי
לבי אומר כי המלות מתני' מסייעא לר"י נעתקו כאן בירושלמי ע"י איזה סופר
במעות מלעיל באותה הלכה שורה ט"ז בעמוד זה ששם באהא איהא מתניתין
מסייע לר"י. ובאן נשנו במעות. ומ"ש לפנינו: ואסורין לזרים זהו פסקא דמתניתין
זעלה קאי פתר לה (תנא דמתני') פחות מכשיעור. והר"ש והרא"ש וכל הראשונים
הנ"ל נשתבשו בזה והעתיקו דאסורה לזרים. וראיותי ע"ז א' שהערוך ושאר
הראשונים שזכרתי בסמוך מביאים הירושלמי ולא היו לפניהם המלות: מתני'
מסייעא לר"י. ב) הלומד הישר רואה כי הגמרא הירושלמית הולכת לפרש
על הסדר את המשנה: מחלת התרומה כתיב וכו' הכבודים דכתיב ולקח וכו'
חייבין עליה מיתה וחומש וכו' כבר כתיב כרת וכו' זר שאכל תרומה א"ל
בעון מיתה וכו' ואסורין לזרים פתר לה פחות וכו'. ג) הפלות מתניהא מסייע
לר' יוחנן נפלאות הן ורבים הניחו מתניתא פליגא כנ"ל. וכל זה יכריחנו
להודות כי המלות האלה נוספות הן.

פ"ב ה"א פהר לה פחות מכשיעור. בתוס' כ"מ נ"ג ע"א ד"ה ואסורים ובשמה
סקובצת שם כדמפרש בירושלמי ואסורים לזרים אפילו חצי שיעור וכו'. וכ"ה
בערוך ערך מען. וע"ל בתוס' יבמות ע"ג ע"א ד"ה ואסורים ובתי' הרמב"ן
ובתוס' הרא"ש שם. ובתי' הרשב"א ביבמות ע"ג ע"א אבל בירושלמי במס'
בכורים פריקו לחצי שיעור נצרכא שאסורה לזרים ואין חייבין עליהן תוס'.

פ"ב ה"א ר' בא ר' חייא בשם ר' יוחנן. בתרומת פ"ה ה"א ר' בא בר
חייא וכו'. ובערוך ערך מען ר' אבא בר חייא בשם ר"י. ובילקוט בקנדרס
אחרון ס' קע"ג ר' בא ר"ח בשם ר' יוחי וכו' ע"ש ובפ"י ר"י במ"צ: אמר
ד' בא בר' חייא בשם ר' יוחנן לך נתתים (נתתו במ"ס) וכו'.
פ"ב ה"א למסחה לגדולה. כבבלי מטה ט"ז ע"א למסחה לגדולה כדרך
שהמלכים אוכלים.

פ"ב ה"א מבעיר את התרומה כמטמאה. בד' קושט' אבל מבעיר אתה את התרומה כמטמאה. ועי' בבלי שבת כ"ה ע"א.

פ"ב ה"א מניין למע"ש עצמו וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס (בכורים פ"ב ה"ט) שניירושלמי אמרו מנין למע"ש (עצמו) שנמטא שאין מדליקין בו את הנר (ב' מלות אחרונות ליתא) וכו' ואין נראה לחלק בין הדלקת הנר להסקת הנר וכו'.
פ"ב ה"א או בלקוח בכסף מעשר שנמטא אמר ר"י בד' קושט' או בלקוח בכסף מעשר שני (ליתא) שנמטא כדא"ר יהודה וכו' במי' ר"י במ"צ. ובכפ"ט (פרק מ', צד תקמ"ו) מנין לקונה בכסף מע"ש שנמטא שאין מדליקין בו אליבא דר' עקיבא (ב' מלות ליתא, וע"ש בהערה) ת"ל בערתי ממנו במטא.

פ"ב ה"א אוף בכיכורין שנמטא ד"ה. בד' קושט' או בככורים שנמטאו לד"ה. וכרמב"ם (בכורים פ"ב ה"ט) וכן יראה לי שהבכורים שנמטאו אינו סטיק כהן את התנור וכו'. וע"ש בכ"מ.

פ"ב ה"א הרי אילו בתרומה וכו'. צ"ל ומעינין רחיצת ידים והערב שמש הרי אילו וכו'. וזהו פסקא דמהניהין.

פ"ב ה"א המן את אמר אין המעשר טעון רחיצה והכא את אמר המעשר טעון רחיצה. צ"ל המן את אמר המעשר טעון רחיצה והכא את אמר אין המעשר טעון רחיצה כמ"ש במשנתנו ומעונין רחיצת ידים וכו' מה שאין במעשר, והמאמר שנו בחגיגה פ"ב ה"ה ומשם נעתק המאמר כאן במ"ס.

פ"ב ה"א המעשר טעון רחיצה רבנין וכו'. וכן הוא בבבלי חגיגה י"ח ע"א.
פ"ב ה"א טעון רחיצה ברוצה לזבל. כ"ה בשם רב שימי בר אשי בחגיגה הנ"ל.
פ"ב ה"א רשב"א משום ר"ם. ירושלמי ברכות פ"ח ה"ה חגיגה פ"ב ה"ה ובבבלי בכ"מ.
פ"ב ה"א הירדים תחילה לחולין. בד' קושט' ובפי' ריבם"צ תחילה לחולין ולמעשר.
פ"ב ה"א וחולין שנעשו על גב הקודש. בחולין ל"ה ע"ב חולין שנעשו על מזהרת קדש וכו'.

פ"ב ה"ב במשנה הבאת מקום. בחוקוני (פ' תבא) ביאת מקום.

פ"ב ה"ב במשנה שהמעשר והביכורים וכו' ומעונין ידיו. במשנה ה' פ"ב דמנילה בני' הרי"ף ולירדוי מעשר ולירדוי בכורים. ובמורי אבן מגילה כ' ע"ב מ"ס ק"ל אנרסת הר"ן (ברי"ף) דגרס ולירדוי בכורים דלא מצינו בשום מקום שקורא למקרא בכורים ידיו אלא מקרא בכורים וכו'.

פ"ב ה"ב במשנה ואוסרין כל שהן. כמתניתא דב"ט ובמשנה שבמשניות ואסרין כ"ש. ובר"ש ואסרין בכל שהן מלאכול בירושלים האי אסרין כמו אוסרין וכו'.

פ"ב ה"ב במשנה מלוכל בירושלים. בד' קושט' וכמתניתא דב"ט ובמשנה שבמשניות מוסף: וגידוליהן אסרין מלאכול בירושלים. וכן נראה לקמן בפרק זה ה"ב גידוליהן אסרין וכו' והכא את אמר גידוליהן אסרין. שזה היה במשנה. וכו' ברדב"ן. בכורים פ"ד המ"ו. ובפי' הרא"ש ומפי' הוה נוחא אי גרסינן לאכל בירושלים בלא מ'.

פ"ב ה"ב תרומת ידכם אלו הבכורים. עי' בבלי מכות י"ז ע"א וש"נ.

פ"ב ה"ב דאמר ר' יעקב בר חמא בשם ר' לעזר. במסוך טבא זה שתי פעמים והגי' ר' יעקב בר אחא בשם ר' לעזר. וכו' בכל המקומות בד' קושט' וכו' אמסטרדם. וכו' בר"ש ובפי' ר"י בן מ"צ כאן ובילקט בקנודרס אחרון (834). ועי' ברדב"ן בכורים פ"ג ה"ג. ור' יעקב בר אחא יאמר תמיד בשם ר' עי' לקמן פ"ג ה"ג ולעיל פ"א ה"ז ועי' באגוד"ר במנינה 55. עמוד 8.

בסדר הדורות (237) ר' יעקב בר חמא בשרא בכורים פ"ב ה"ב. ובאמת מ"ם הוא ולא היה מעולם אכזרא בשם ר' יעקב בר חמא.

פ"ב ה"ב ואכוזין לאונן וכו' הקודש הקודש וכו'. בכבלי פסחים ל"ו ע"ב בכורים אסורין לאונן וכו' מ"מ דרבנן דכתיב לא הוכל לאכול בשעריך ואמר מר תרומת ירך אלו הביכורים וכו'.

פ"ב ה"ב הקודש הקודש. כפי הרא"ש בכורים מנין א"ר אחא (עי' לעיל) בשם ר"א ביערהי הקודש העליון במשמע היינו בכורים האכזרים בפרשה עלינה.

פ"ב ה"ב כיני סתני' וכו'. בר"ש: בירושלמי כיני סתניהא ואסורין (ואסורין) וכו' והדר קאמר מן מהו (דו) סותיב ר"ש לרבנן (לון) אין אתם סורים שהן (בהן) מותרין וכו' ויש מחיצה (מחצה) לורים ויש מחיצה (מחצה) לבהמה כלומר וכו'. וזכר' קושמנמינא כיני סתניהא ואסורין כל שהן בעירובין מלאכול בירושלים. וברסב"ם פ"ו סמ"ע ה"ד אם נתערבו בירושלים אסורין בכל שהן כמנין. ועי' בהוי"ו. ובמלאכת שלמה סוכא מר"ש שירליו כיני סתניהא ואסורין עירוביהן ואף לאחר עליה (ג' מלות אחרונות הוספה מר"ש) מלאכול בירושלים וכו'. וזכר"ש ויש מפרשים דמתניהן איירי בשנתערבו בירושלים וכו' ולא יתכן כלל סדלא משני הכי בירושלמי. והיה לפנינו הגי' כמו שהוא בד' וויניציא.

והרמב"ם היה הגי' כמו שהוא בד' קושמנמינא הג"ל. וכן ר"י במ"צ מפרש בהרמב"ם.

פ"ב ה"ב ויש מחצה לאכילת זרים וכו'. בד' קושמ' ויש מחיצה לאכילת זרים ויש מחיצה לאכילה בהמה, כשם שאין מחיצה לאכילת זרים כך אין מחיצה לזריב, וכשם שאין מחיצה לאכילת בהמה (מ' מלות ליתא) כך אין מחיצה (מחצה) לבהמה. ובהמ"ס פסחים ל"ד ע"א ד"ה מהרו זנראה דורים דהתם היינו נכרים וכן משמע בירושלמי. וזה ליתא לפנינו. וע"ש ברש"ל וזכר"ש.

פ"ב ה"ב ירושלים עשו אותה כדבר שאין לו מתירין וכו'. צ"ל כדבר שיש לו מתירין. וכו"ה בדפוסו אמשטרדם וקושמ'. ובבאור מהר"י קורקוס (ככורים פ"ד המ"ו) זנראה שמחלקהם תלויה במה שאמרו בירושלמי ז"ל רבנן אמרי ירושלים עשו אותה כדבר שיש לו מתירין וכו' ע"ש ובפ"י המשינות להרמב"ם. **פ"ב ה"ב** מה פליגי ר"ש הרבנן בגידולין אבל בעירובין וכו'. בירושלמי שביעית פ"ו ה"ג מה עבדון לה ר' הילא ור' אימי פתרון לה בעירובין אבל בגידולין חומר הוא בגידולין וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ב וכן היה ר"ש אומר וכו'. הוספתא בכורים פ"א.

פ"ב ה"ב באותה המאה שהעלה מהךך מאה. צ"ל מהךך מאה. **פ"ב ה"ב** אבל מבל זמ"ש. לפנינו במשנה ד' פ"מ בתרומות ליתא זמ"ש. ושם בהלכה ה' אבל המכל שרובו חולין ומעשר ראשון שרובו חולין וכו' ע"ש ובנדרים פ"ו ה"ח. ובמשנה שם יש גי' שונות עי' אצו"ר תרומות 72. **פ"ב ה"ב** והביכורים. בתרומות שם: והביכורים שאין מצויין. ולפנינו במס' בכורים כאן לא נזכר מזה.

פ"ב ה"ב הלוף והשום. וכו"ה לפנינו בתרומות פ"מ משנה מ'. אבל בר"ש כאן: הלוף שומה וכו'. ועי' פ"ג דעוקצים משנה ד' וברמב"ם וזכר"ש שם. **פ"ב ה"ב** את אמ' שאל לר' ינאי. בר"ש: אול ר' יחנן שאל לינאי א"ל לפעשר שני (ליחא) הושבת כלומר לענין מע"ש נאמר תירין זה.

פ"ב ה"ב לא כן אילפן רבי ראיהי כגריק שנים ואמר אוף הבא ונידולין. וכו"ה בד' אמשטרדם. וזכר' קושמ' לא כן אילפן ר' איהי בנדים שנים ואומר אוף

אף הבא ונידוליהן שנים. והנר"א הגיה וחשובי בנדים שנים. וכיזן לכלים פ"א
 משנה ב'. בסדר הדרות (205) אלפ"ן ר' איתו. וזה כד' קושט' הנ"ל.
 פ"ב ה"ב א"ל (ר' יוחנן) לא כן אלפ"ן רבני (ריב"ל). בנימין פ"ד ה"ד שמע
 ר' יוחנן ואמר יפה לימדני ר' ירושע בן לוי. וכע"ז פ"ב ה"ז בשם ר' יהושע
 בן לוי מפני ענלים ששם נשחמין לשם ע"ז. שמע ר' יוחנן ופ"ר יפה לימדני
 רבי זבי. ובהשכ"ך (ח"ג סי' קל"ה) ר' יוחנן היה הלמיד ריב"ל שהיה באחרון
 מקדושין אמר על ריב"ל ר' אמר דבר זה ולא פירשו וכו'. ולפנינו בקדושין
 פ' ע"ב א"ר יוחנן דבר זה שמע כריבי ופירושו לא שמע.

פ"ב ה"ב אמר ר"ה תני הטן. בפ"י הרא"ש: אמר ר"ה תני קטן.
 פ"ב ה"ב תרומה והבכורים אחר הנותן וכו'. בר"ש: ובירושלמי פריך הטן
 הנין וכו' טמן אהטר (את אמר) תרומה וכו' אמר ר"ה תני (הני) טמן המעשר
 (התרומה) והבכורים אחר וכו'. תרומה נוהגה מעונה וידוי נומלה אין מעונה
 וידוי (ח' מלות ליהא כדו"ז, וכד' קושט' הטן בנותנה הכא בנומלה דתניא
 המעשר והבכורים אחר הנותן ואחר הנומלן טעון ודוי ותרומה נוהגה טעון ודוי
 ואין נומלה צריך ודוי).

פ"ב ה"ב רבנן דהטן סברין. בר"ש וברא"ש ליתא זה.
 פ"ב ה"ב מי שיש לו מעשר וכו'. בד' קושט' כוסוף: בכורין בפני עצמן
 מתודה. ובחז"י הרשב"א ביבמות ע"ג ע"א ואי קשיא לך תרומה נמי מעונה
 ודוי וכו' אבל תרומה בפני עצמה אין מתודה עליה והכי מפורש בירושלמי
 פ"ב דבכורים (תרומה בפני עצמה מתודה ופ"ט וצ"ל אין מתודה). וברמב"ם
 פ"ע"ש פ"א ה"ד אבל מי שאין לו אלא תרומה בפני עצמה אינו מתודה וכו'
 וכה בשם הירושלמי בפיהם"ש להרמב"ם.

פ"ב ה"ב מעשר בפני עצמו מתודה. ברמב"ם בכורים פ"ב ה"ט מי שאין לו
 אלא מעשר שני בלבד מתודה. וברב"ז שם לא נתבאר בדברי רבינו מי שאין לו
 אלא מעשר ראשון אם יהודה או לא וכו' ורבינו תפס לשון הירוש' בפ"ב דבכורים עכ"ל.

פ"ב ה"ג במשנה תהגין. כדדב"ז מע"ש פ"ב ה"א ונוהג.
 פ"ב ה"ג במשנה בפני הבית ושלא בפני הבית וכו' מה שאין בניכורין.
 בתוספתא שקלים פ"ג ופני טה אמרו בכורין אין נוהגין אלא בפני הבית
 בשום שנאמר ראשית בכורי אדמתך הבית. בית ה' אלהיך כל זמן שיש לך
 בית יש לך בכורים אין לך בית אין לך בכורים. והתוספתא היתה למקור
 להרמב"ם ה' בכורים פ"ב ה"א. תושא כליו לא זכרו מזה. והירוש' שלא תובא
 התוספתא כנמרא בכורים כאן. וכ"ז נעלם מבעל תורה המימה (שמות כ"ג י"ט).
 פ"ב ה"ג במשנה מה שאין בניכורין. בתוס' מכות י"ט ר"ה מה זככטורין
 אין אלא בשבעה טינין ובפני הבית.

פ"ב ה"ג נחא התרומה אוסרת את הגזון. בר"ש: ובירושלמי אמרין
 נחא תרומה אוסרת את הגזרת המעשר אוסרת את הגזון (ד' מלות ליתא)
 וכו'. וכ"ה בד' קושט'.

פ"ב ה"ג תיפחר שהקדומו בשבלים. ע"י בבלי ברכות מ"ז ע"א. והר"ש שירילוי
 כתב ומפני דהקדומו בכרי והכי הוא עיקר הגרסא בירושלמי ולא גרסינן שהקדומו
 שבלים ומענה ספרים הוא וכו' עכ"ל. וע"י חלה פ"א ה"ג ובבלי ביצה י"ג ע"ב.
 פ"ב ה"ג דתיב וראשית כל כרדיו רל. יחזקאל ח"ד יחז"ל וררשי"י

דכתיב בכורי כל מראשית כל. ועי' בתו"מ ובפיהמ"ש להרמב"ם ובר"ש
זכרא"ש פאה פ"א משנה א'.

פ"ב ה"ג ומעונין קרבן וכו'. בשו"ת הרשב"א ח"א סי' רצ"א וקרבן ילפינן
מכתיב בכורים ושמת בבל הטוב וכתוב התם ושמת בחנך מה להלן
שלמים אף כאן שלמים. וברש"י סוכה מ"ו ע"ב ובהש"ס ירושלמי יליף משמת
בכל הטוב ואין שמתה אלא שלמים וכו'. ובפירוש"י מנחות נ"ח ע"א ובתלמוד
ירושלמי אמרינן דהאי וכו'.

פ"ב ה"ג ושיר נאמר כאן שיר ונאמר להלן והנך להם כשיר ענבים. בערבין
י"א ע"א מנין לבכורים שמעונין שירה וכו'. ובילקוט בקונדרס אחרון סי' קע"ה
ושיר נאמר כאן טוב ונאמר להלן קול ומטיב ננן. וכ"ה בילקוט עה"ת ר'
התקנ"מ ובר"ש כאן. וברש"י סוכה הג"ל ושיר נמי יליף לה מכלל הטוב ואין
טוב אלא שיר והלוים היו אומרים אותו וכו'. ועי' בתוס' ערכין הג"ל ד"ה מנין
שב' וצ"ע בירושלמי. וכונתם לכאן. ויש מי שאומר שחז"ל גרסו כשיר ענבים ולא נ"ב.
פ"ב ה"ג שימענו תנופה כרלבי". משנה מנחות ס"א ע"א וע"ש ברע"ב
ובתו"מ. ובבבלי סוכה מ"ו ע"ב ולקח הכהן הנטא מידך לימור על הכיכורים
שמעונין תנופה וכו' וע"ש בתוס' ד"ה הכיכורים.

פ"ב ה"ג ולינה דכתיב וכו'. בפ"י רבינו חננאל הג"ל דתנן כמס' בכורים
וכו' ונרסינן בנמרא דילה מעונין לינה דכתיב ופנית וכו' כל פינות (הפנות)
וכו'. ובתשובות הג' שערי תשובה סי' של"ח ובירושלמי וכו' מאי זפנית בבוקר
וכי בבוקר הולכין ולא בכל זמנא וכו'.

פ"ב ה"ג א"ר יונה. בר"ש ובביאור מהר"י קורקוס (בכורים פ"ג הי"ב)
זכתום' סוכה מ"ו ע"א ד"ה לינה א"ר יונה. אבל בכ"מ (בכורים פ"ג הי"ב)
א"ר יונה. וכ"ה בפ"י רבינו חננאל סוכה מ"ו ע"ב.

פ"ב ה"ג כשאין עמהן קרבן וכו'. ברדב"ז בכורים פ"ג הי"ד ואע"ג שלא
הביא עמהם קרבן מעונין שיר וכו' שהרי אין הקרבן מעכב והכי משמע בירושלמי
זכתום' יומא ג' ע"א ד"ה פור והכי אמר בירושלמי פרק קמא דברכות (צ"ל
פ"ב בכורים) ומעונה לינה בר"א כשאין עמה קרבן וכו'.

פ"ב ה"ד במשנה יש בככורין מה שאין בתרומה ומעשר שהביכורין נקנין
במחובר לקרקע. במנחות ע' ע"א ותנן לא מצינו תרומה במחובר לקרקע וכו'.
ונראה שכוננו למשנה דילן. וע"ש בהגרי"ב שלא ידע מקורו. ובילקוט עה"ת
(ר' תשניה) בכורי כל וגו' בא הכתוב ולמד על הככורים שתהא קדושה חלה
עליהם במחובר לקרקע וכו' אם למדה על התרומה שאין קדושה חלה עליה
במחובר לקרקע וכו'. וזהו מספרי (קרח ק"ו). ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' רפ"ט
הא דקתני תחם יש בככורים וכו' שהככורים נקנין במחובר לקרקע כלומר
שאין התרומה והמעשר אלא בתלוש וקשיא לי והא תניא וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ד במשנה עושה אדם כל שדהו. באגודה כל שהוא.

פ"ב ה"ה במשנה תרומת המעשר וכו'. ברדב"ז (בכורים פ"ב הי"ב) תרומת
מעשר וכו' ואומרת (ואומר) את הגורן. ועי' בר"ש מבול יום פ"ד משנה ו'
סוכאה המשנה בשניי"ם.

פ"ב ה"ה במשנה שיעור תרומה. בר' קושמ' כתרומה גדולה.

פ"ב ה"ה תמן אמרין נכנס מששית לשביעית וכו'. בבבלי רה"ש מ"ו ע"א
אמר רבה אחרון בת ששית וכו'. ובתוס' רה"ש י"ד ע"ב ד"ה ולשביעית ספרש
בירושלמי

בירושלמי דכנורים פ"ב כנון אתרוג בת ששית הנכנסת לשביעית הרי היא לבעלים כאילו דבחר חנמה (ב' מלות ליתא) ופטור ממעשר כירק וכו'.

פ"ב ה"ה לקטן משיית חמישית. בר' קושט' ליתא.

פ"ב ה"ה רבותינו חזרו ונמנו אתרוג בשעת לקיטתו עישורו למעשרות ולשביעית. בתוספתא שביעית פ"ד ורבותינו נמנו באושא אתרוג אחר לקיטתו למעשר ולביעור. ובבבלי רה"ש מ"ו ע"ב ורבותינו נמנו באושא אחר לקיטתו בין למעשר בין לשביעית. ובתוס' שם ד"ה ורבותינו אית דגרסי אתרוג אחר חנמה וכו'. ובירושלמי לא נזכר שזה היה באושא. ועי' בפ"י רבינו חננאל ברה"ש שם: **פ"ב** ה"ה ר' יוחנן שאל לר' יוחנן וכו'. בבבלי רה"ש מ"ו ע"א בעא מיניה ר' יוחנן מר' ינאי וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ה ואפילו שנה מעוברת. בבבלי הנ"ל היתה שנה מעוברת מהו וכו'. **פ"ב** ה"ה מעשה בר"ע שלקט וכו'. תוספתא שביעית פ"ד ומעשה בר"ע שלקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו כדברי ב"ש וכדברי ב"ה ר"י בר יהודה אומר כדברי ר"ג וכדברי ר"א. וכו' בבבלי בכמה מקומות. ובירושלמי כאן לא נזכר שם ר"י בר"י.

פ"ב ה"ה למה לי אפילו. צ"ל למה לי אתרוג אפילו וכו'.

פ"ב ה"ה ור"ג ור"א לא טן ב"ה אינון הוו. ברה"ש פ"א ה"ב ר"ג ור"א על דב"ה אינון הוו. ובפ"י רבינו חננאל רה"ש י"ד ע"ב ונהביר בדרך קצרה מהלמד א"י גרסי' התם מעשה וכו' ור"ג ור"א לא על דב"ה אינון הוו. ועי' במלאכת שלמה בשביעית פ"ט משנה מ' ובאצ"ז לרה"ש צד 10.

פ"ב ה"ה קרא שם למע"ש שבו. ברה"ש הנ"ל קרא שם על מעשר שבו. ובתוס' רה"ש י"ד ע"א ד"ה נהג מפרש בירושלמי שהפריש מעשר א' לבע"ש וכו' וע"ש בהגהה. ובפ"י ר"ג נאון עירובין ו' ע"א ובגמ' דבני מערבא גרסי מה עשה קרא שם למע"ש וכו'.

פ"ב ה"ו אמר ר' לעזר. בר"ש ובר"י כמ"צ אר"א הגדול (ליתא). אבל בכאור מהר"י קורקוס (בכורים פ"ט ה"ה) ובירושלמי וכו' א"ר אליעזר עז וכו'. ובחולין ע"מ ע"ב ר' אליעזר אומר כלאים וכו' אמר רב חסדא איוהו כוי שנחלקו בו ר' אליעזר וחכמים זה הבא טן התייש וטן הצבייה.

פ"ב ה"ו טן הוא עיקרו. בר' קושט' טין בפני עצמו הוא עקרו.

פ"ב ה"ו במשנה דם מהלכי שתיים. כעין זה בהר"ב צו פ"י יכול אף דם מהלכי שתיים וכו'. ועי' לקטן הלכה ו' ובכריתות כ'.

פ"ב ה"ו במשנה דם השרץ וכו'. במתניהא דכ"מ ודמ השרץ וכו'. וכמ' כריתות (לשון למדרים מ' ל"ג) מצינו במשנה וכו' בפ"ב דכורים דקאמר ודמ שרץ דאין חייבין עליו ר"ל נבי דם שרץ שאין חייבין עליו משום דם וכו' ר"ל ולדמ שרץ וכו'.

פ"ב ה"ו פדיו בכוי וכו'. זה קאי לפסקא דמתניתין ואין פודין בו פטר חסור.

פ"ב ה"ח כמשנה ד"ש בו דריכים שוה לבהמה. זה ליתא במתניהא דכ"מ.

פ"ב ה"ח מתני דלא בר"ל וכו'. בר' קושט' מהני' בר' אליעזר דתניא ר'

ליעזר אומר כוי חייבין (אין חייבין) על חלכו אשם הלוי, מתני' דלא כרב דרב אמר (ליתא) כל שאני (ליתא) אפשר וכו'. וזה מתאים לנ"י הנמ' כריתות י"ח ע"א ובתוספתא בכורים פ"ב.

פ"ב ה"ח ואפילו בשעה שהיו לוקחין וכו'. זה קאי לפסקא דמתניהא ואינו

פ"ב ה"ח זרבנן דינן מרין וכו'. כבאור מהר"י קורקוס הנ"ל עוד אמרו שם על
דחייב בנורע ולחיים וקיבה וכו' רבנן דאמרי מין הוא עיקרו אינון אמרי חיוב. וכו"ה בר"ש.
פ"ב ה"ט מתני' דלא כרבי. בר"ש מתני' דלא כר"א דתני המקדיש וכו'
רא"א (ר') הקדיש את הכוי. וכפ"י ר"י כפי' מתניתין דלא כר' שאיר דתניא
הקדיש חיתו ובהמתו לא הקדיש את הכוי ר' שאיר אומר הקדיש את הכוי.
ובהנהגה שם הניחו לא הקדיש את הכוי. וזה עפ"י הבבלי נדרים י"ח ע"ב
המקדיש את חיתו וכו' ר' אליעזר אומר לא הקדיש את הכוי וכו'.
פ"ב ה"י במשנה ר' לעזר פומר. בתום חולין ע"מ ע"א ד"ה ע"ל וצ"ל
דר' אליעזר פומר לא קאי אלא אמהנות וכן פשטע לשון המשנה במס' בכורים
דהנן ר' אליעזר פומר שהמוציא וכו'.

פ"ב ה"יא במשנה אמר הריני נזיר שזה היה ובהמה. בר' קושט' אם אמר
הריני נזיר שאין זה היה ובהמה וכו'. ועי' לקמן בפרק זה ה"ט. ובפ"י ריב"צ.
פ"ג ה"א במשנה כיצד וכו'. בבה"ג (ד"ב, 591) כרתנן באיזה צד וכו'
וקושרן במשיחא (בגמ' וכו') הבה"ג כן הוא בהוספתא כאן).

פ"ג ה"א במשנה אעפ"י שזה חוזר וקורא וכו'. בילקוט עה"ת ר' תהקני"ט
רש"א אעפ"כ קורא אותם בכורים אחר שתלשין מן הקרקע. ובמשנה שבמס' זה חוזר.
פ"ג ה"א אף בשעת הפרשה. בילקוט בקי"א ועה"ת הנ"ל (קע"ז) אבל בשעת
הפרשה וע"ש ובמשנה למלך (בכורים פ"ב ה"ט) הא בשעת הפרשה וכו'.
זב"ר"ש: נרסינן בירושלמי וכו' אם (ליתא) לא וכו' בשעת הנחה (הפרשה) פ"ד
אבל בשעת הפרשה וכו' ועי' בפי"ה"ש להרמב"ם.

פ"ג ה"א אפי' בוסר אפי' פנים. ברמב"ם (בכורים פ"ב ה"ט) כיצד ספרישין
הבכורים וכו' ואעפ"י שעדיין לא בשלו כל צרכן וכו'.

פ"ג ה"א תני ר' ישמעאל. וכו' בר"ש: תני ר' שמעון. ועי' מבוא להסע"ד שלי צד 11.

פ"ג ה"א הבכורים אחד מששים. רמב"ם בכורים פ"ב הי"ג ועי' ברדב"ז שם

פ"ג ה"א ראשית הנו אחד מששים. בר"ש ליתא. ובחולין קל"ז ע"ב רב
שמואל דאמרי תרויהו ראשית הנו בששים.

פ"ג ה"א תרומה טמאה אחד מששים. בחולין הנ"ל תרומה בששים וכו'
תרומה בששים והא אן חנן תרומה עין יפה אחד מארכעים? דאירייתא בששים
כו'. ועי' בתוספתא תרומות פ"ה.

פ"ג ה"א כנון תרומת הכליםין וכו'. ערלה פ"ב היא.

פ"ג ה"ב במ' בל העיירות. במדרש וזמא שה"ש פ"ב שהיה שבט יהודה מכיאוכו.

פ"ג ה"ב כנון יהודי"ב ומכיריו. בר"ש כנון יהודי"ב ומכיריו ידעיה ומכיריה
(ב' מלות ליתא וכו' קושט' איתא).

פ"ג ה"ב וילינו בכית הכנסת. עי' אצו"ר למגילה צד 71, שורה 3.

פ"ג ה"ב תנא ר' חלפתא בן שאול מפני אהל שומאזהוה מפורש בתוספתא בכורי'
פ"ב ובסמ"ג עשין ק"ט ולא יכנסו לבתים מפני אהל שומאזהוה כדמפרש בירו' ועי' בר"ש.

פ"ג ה"ב בדרך היו אומרים וכו'. מיבא במדרש איכה פסוק אלה אוכרה
זב"ר"ש ובירקוט המכירי תהלים סומר קכ"ב ג'. ובסמ"ג עשין ק"ט הגיעו לדר
הבית וכו' ואומר הללויה וגו' עד כל הנשמה תהלל יה הללויה כדמפרש בירושלמי
וכו'. ונדרתו משונה. ועי' ברמב"ם ה' בכורים פ"ד ה"ט.

פ"ג ה"ג במשנה הקרובים מכיין בכורים וענבים. בילקוט עה"ת ר' תתקנ"ט.
הקרובים מכיין התאנים והענבים.

פ"ג היג במשנה הפחות והמגנים. בפ"י ר"י א (תבוא) הפחות והשרים. ובשו"ת מהר"י קולון (סי' י') הנזכרים היו יוצאים וכו' עומדים לפניהם (מפניהן) וכו' בואכם (באתם) לשלום עכ"ל המשנה. ועי' במדרש זוטא שה"ש פ"ב.

פ"ג היג במשנה כל בעלי אומניות שבירושלים היו עומדין מפניהן וכו' בפ"י המיוחס לר"ג מאור הנולה בחולין נ"ד ע"ב כל בעלי אומניות עומדים וכו' כלומר אמרינן התם במס' תענית גונבי עלי וקוצעי קציעות כל בעלי אומניות עומדין מפניהן ושואלין וכו' ומה הן גונבי עלי גור ירבעם הרשע שלא יהא שום בר אדם שיוליך בכורים לירושלים והיו נוטלין עלי ובכורין בתוכו ועליהן קציעות וכו' ע"ש. ובירושלמי כאן ובמגילה תענית פ"ה ובבבלי תענית כ"ח ע"א לא נזכר שלפניהם היו בעלי אומניות עומדין מפניהם. ואנכ אעיר למ"ש הפ"י המיוחס לר"ג בבבא בתרא ד' ע"א ד"ה שלחו ליה מסלכות רומים וכו' שיודעין אט מאיזה משפחה אתה לפי שהורקנוס אביו של הורדוס, פעם אחת הלך על הרומיים להלחם ונצח וראה בשביה שפחה אחת יפת תואר וחמרה, ועשה לה כדון תורה, ובא עליה והוליד ממנה אותו הורדוס, ולפיכך היו מתרפין אותו מיחוסו. ולא מצאתי לו חבר לאגדה זאת. ואפשר שעפ"י זה נבין מ"ש בירושלמי יבמת פ"ח ה"א ר' יוחנן בעי לשום עכר הרי הוא כעבר אפילו בכנו של אורכנוס? וע"ש לעיל. ואפשר שכיון ר' יוחנן לאותה האגדה הגיל.

פ"ג היג אם היתה קעליה מביא אם היתה בוצרית אינו מביא. ע"י אצויר יומא צד 95 שורה 16 וברמאי פ"ב היא צד 90 ובבבלי מנהדרין ע"י ע"ב אם היתה קעלית, **פ"ג** ה"ג ר' אימי אמר. ברי"ש: רב חמא אמר מקריב שלמים. ובילקוט שה"ש והשור של שלמים הולך לפניהם.

פ"ג היג מקיצין בהן את המזבח. במגלה תענית פ"ה (סדר החכמים ח"ב צד 9 בהערה סכת"ו) והנולות לקיץ המזבח. ולנרסתינו השור לקיץ המזבח. **פ"ג** היג ר"ז בעי וכו'. בשו"ת להרשב"א ח"א סי' רצ"א וכשהיה העולה יחיד לא היה מביא שור אלא נ"י אחד דנרסינן בירושלמי ר"ז בעי יחיד שנתעצל ולא בא מביא נדי. וכ"ה ברי"ש וברא"ש.

פ"ג היג וקרניו מצופות כסף. במשנה ג' מצופות זהב. יבשנות אליהו להנריא מעהוק מביא. נדי וקרניו מצופים כסף. אולם מדברי הרשב"א הגיל והרי"ש והרא"ש כאן נראה שהמלות: וקרניו מצופות כסף מוסבות למטה.

פ"ג היג של זית בראשו שהוא ממין שבעה. בסמ"ג עשין ק"מ וכריש זכפרש בירושלמי שמביא זית שהוא מאחד מהמזבחיין שבשבעת שהוא סמוך לארץ שנאמר ארץ זית שמן. ולפנינו ליתא. ועי' מנחות פ"ד ע"ב ובילקוט שה"ש הגיל.

פ"ג היג וצמוקים היה מעמרן ענבים. ברמב"ם בכורים פ"ד המ"ז ואם היה להם לח ויבש מראין את הלח מלמעלה. ובכ"מ שם רומז לירושלמי ד"ק"ן.

פ"ג היג וכי"ש קטון ונדול בירושלים. בפ"י ריבמ"צ וברא"ש: קטן ונדול בישראל, וכ"ה בד' קושט' וברדב"ז בכורים פ"ד המ"ז. ובשו"ת רשב"ש (סי' שעה) דאין קטן ונדול בישראל כדאיתא בירושלמי ומ"ש ריבמ"צ: אליבא דר' מאיר אינו מובן.

פ"ג היג כיני מהניא באוכלוסין לפי רוב נבנסין היו יוצאין. בפיהמ"ש להתרבים ובאר הנמרא עניינו שאם היו נבנסין רבים היו ניב היוצאין לקראתם רבים וכו' ובפ"י ריבמ"צ: אם רבים רבים וכו'.

פ"ג היג שהוא אחת לקציום. כעין זה בירושל' פסחים פ"א היה ועי' פ"ד ד"ג"ג. ובילקוט. בקי"א (קע"ז) שהוא באה אחת לקיצין. ובחי' מהרי"ט סטראני בקדושין

בקדושין ל"ג ע"א בשלהי כס' בכורים בירושלמי פריך נמי הכי ומשני שניה
היא שהיא אחת לקיצין פ"י שבא זמן לזמן לא חשו על הפסד מעט כזה.

פ"ג ה"ג ר' יוסי בי ר' בון בשם ר' הונא בר חייה. בבבלי קדושין ל"ג ע"א
אמר ר' יוסי בר אבין בוא וראה כמה הביכה מצוה בשעתה וכו'. ובתשביץ
קטן (תקל"ה) ואמרו בנמרא איר יוסי בשם ר' חנינא וכו'. ובשלמי הנכורים
בשבת (פרק ר"א) ה"ט היה עובד בשעת קריאת התורה וכו' וגם ראה מן
הירושלמי וכו' ואמרו בנמרא אמר ר' יוסי בשם רב הונא בא וראה וכו'
ובפני עושי מצוה עומדים מכאן ראה שאדם חייב לעמוד לפני עושי מצות.
ובכפתור ופרח (פמ"ד) ירושלמי וכו' בא וראה מה גדול כוחן של עושי מצוה
יותר מת"ח וקנים (ר"י מלות ליתא) שמפני ת"ח אין בעלי אומניות עומדין
זמפני עושי מצוה עומדין. וכיה בר"ש כאן. ובדרביו בכורים פ"ד ה"יו יותר
מת"ח וקנים וכו' ועי' בס' חסידים (ד"ב צד 238) ובטיו יו"ד ס' שס"א שלא זכר זה.

פ"ג ה"ג אילין דקיימין וכו'. ס' חסידים הנ"ל ובה' רייץ אינן (אבל ל"ח).
פ"ג ה"ג דלא יוחמי סיעתא דסבין וכו'. בהנחומא (בהעלותך כ') אמר ר'
אבא הכהן בר פנא כשהייתי רואה סיעה אחת של בני אדם הייתי מהלך
בדרך אחרת שלא להטריח עליהם וכו' וכשאמרתי דברים לפני ר' יוסי בר
זבדא אמר לי צריך אתה לעבור לפניהם וכו' ועיש בהערות רשיב זיל.

פ"ג ה"ג ר' חזקיה ר' חנינה כריה דר' אבהו ר' אבדומא דמין חיפה וכו'.
בבבלי קדושין ל"ג ע"ב אמר חזקיה אמר לי ר"ח כריה דר' אבהו איר אבהו
א"ר אבדומי דמין חיפא חכם וכו'. וזהו מפורש כתיספתא מגילה פ"ג.

פ"ג ה"ג עבר ישב לו. כריא: עבר לפניו ישב לו.

פ"ג ה"ג תרין אמוראים חד אתר לשבח וחד אמר לננאי. בבבלי קדושין
ל"ג ע"ב ר' אמי ור' יצחק נפחא חד אמר לננאי וחד אמר לשבח מ"ד לננאי
כדאיתא. ופירש"י משום דרבר מגונה הוא לא רצה לפרסמה והרי הוא מפורש
במדרש ר' תנחומא וכו' ועי' שמות רבה פמ"ה ובאצו"ר שקלים צד 38.

פ"ג ה"ג והכהנים כלפי העם. בבבלי סוטה ס' ע"א שהרי כהנים פניהם
כלפי העם וכו'. וברבה כמדבר פ"ה שכל הלויים וכו' אבל בני קהת היו
מהלכין אחוריים ופניהם לארון וכו'. ובחילופי מנהגים (בישי"ש סוף ב"ק) בני בכר
הופכים פניהם אל הציבור ואחוריהם אל ארון הק', בא"י הופכין פניהם אל ארון הק'.

פ"ג ה"ג א"ר לעזר אין התורה עומדת מפני בנה. בקדושין ל"ג ע"ב כלום
תורה עומדת מפני לומדיה ובירושלמי מגילה פ"ד היא ר' חלקיה ר"ס בשם ר' לעזר
מפני בנה דא עומד וכו'. ובהנ"מ (ה"ת פ"ה ה"ט) ובירושלמי גרסינן א"ר אלעזר
אין התורה עומדת מפני בנה פ"י אין הרב עומד מפני תלמידו שמואל אמר אין
עומדין מפני חבר, ומכאן פסק רבינו שמחה שאין הרב צריך לעמוד מפני תלמידיו
ואפילו אם הוא חכם גדול וכו'. ועי' בשו"ת יד אליהו סי' ד' מ"ש בנה.

פ"ג ה"ג ר"ה ריב"א הוון יתיבין. בילקוט בקיא (קע"ח) הוון מעין וכו'.

פ"ג ה"ג עבר שמואל בר בא וכו'. בבבלי קדושין ל"ג ע"ב ר' אלעי ור'
יעקב בר זבדי (בר אירי) הוון יחבי חליף ואויל ר' שמעון בר אבא וקמו
מקמיה א"ל חדא דאהון הכימי ואנא חבר וכו'.

פ"ג ה"ג אמר ר' זעירא וכו'. בבבלי ברכות כ"ח ע"א ר' זירא כי הוה
ליש מנידסיה וכו' אמר כי חלפי רבנן או איקים מקמייהו ואקבל אנרא וכו'.

פ"ג ה"ג ר' אחא מפסיק וקאים. בירושלמי שבת פ"א ה"ג ומפסיקין לק"ש

ואין מפסיקין לחפילה אמר ר' אחא קיש דבר תורה והפילה אינה דבר תורה וכו'. ועיי' אצו"ר לברכות צד 18. ובהי ס"ת לנאון אחד (בירחין אנגלי חלק ט' צד 695) וגרסי בני מערבא וכו' אמר ר' אבא ר' אחא מפסיק וקאי (וקאים) פ"י שהיה מפסיק ועומד מלפני תיח דו חשש להדא (כהדין) דהני כותבי וכו' ועיי' כס' חסידים (ר"ב צד 417).

פ"ג היג דתני כותבי ספרים וכו'. ברכות פ"א היג ובהוספתא שם ועיי' באצו"ר.

פ"ג היג חזקיה בר וכו'. בילקוט בקי"א (קע"ז) ר' חזקיה וכו' עיי'.

פ"ג היג יהודה בר חייה. וכן בכתובות ס"ב ע"ב ובילקוט הגיל ר' יהודה רכ"י.

פ"ג היג עני מסיק. בפסחים פ"ג היו ענון למיתי ועיי' באצו"ר.

פ"ג היג אפשר דיהודה ברי משני מנהגיה. בילקוט הגיל איפשר דיהודה

בר מנשה מנהגו וכו' ומ"ס היא וצ"ל דיהודה ברי (ברבי) משנה מנהגו.

פ"ג היג שאין לנו יהודה ביר. צ"ל יהודה רכ"י.

פ"ג היג ר"ם חמי אפילו סב עיה. בבבלי קדושין ל"ג ע"א ר' יוחנן.

פ"ג היג ר' חנינא מחי מאן דלא קאים מקומי וכו'. מכאן המקור למ"ש

בשאלות ס"י ק"א ומאן דלא קאים מוקמינן ליה בעל כורחיה למיעבד יקרא

דאורייתא. ובשי"ש ובעסק שאלה לא זכרו מכאן. וגם מכאן מוכח שהשאלות

השתמש בהירושלמי כי אין לדברי השאלות מקור אחר וז"ל הירושלמי כאן

ובתשובות הג' (שערי תשובה ס"י פ"ד) גרסינן בשקלים וכו' ותבוא מארה

לצורבא מרבנן דלא מתקשט בכבודיה של תורה ובשקלים ליחא זה.

פ"ג היג כי בעיתה מבטלה דאורייתא. בר' קישט' מי בעיתה וצ"ל כי בעיתה

מבטלת דאורייתא ועיי' פאה פ"ג הי"ג ובאצו"ר שם צד 35.

פ"ג היג א"ר סימון אמר הקב"ה ירושלמי רה"ש פ"א היג ועיי' בשו"ת נתי ודרים הי"ב

(ויד כלל ד' ק"י ב.). ומ"ש שאני שקיימתי עמידת זקן תחילה שהמצרים למרו זה

מישראל (ראה הערעראט חלק שני ס"י 80) ועיי' בילקוט בקי"א ס"י קע"ז.

פ"ג היג כשהנשיא וכו' שאמר להם שבו. בבבלי יוסף (ויד ס"י רמ"ד) מביא

שני רש"י והרמב"ם והרא"ש והמור נכמ' קדושין ל"ג בחכם ואב"ד וכיון שעבר

ארבע אמות יושב וכו' עיי'.

פ"ג היג ר"ז הוון בעיין וכו'. מובא בילקוט בקנדרס אחרון (קע"ז) ובשמואל

ר' קי"ו ובסדרש שמואל פ"ז אות א'. ועיי' ברמב"ם (סנהדרין פ"ג הי"ג) ובכ"ם

כך היה דרך וכו' פ"ק דסנהדרין ר' זירא הוה מיטמד מלמטוכי ואיהא נמי

בירושלמי סוף בכורים. ובילקוטם בסוף ס' הפרדס לרש"י (נ"ט ע"ג) מצא רבי

במדרש אחד שקרין עת לעשות לה' תניא שלשה מצדין חכם ונשיא ויחנן וכו'. ובין

למדרש שמואל הגיל שהתחלתו במלות: עת לעשות לה'. ולא זכר מירוש' דילין

פ"ג היג ר' סנא מיקיל וכו'. כל המאמר מובא בפתיחה לס' אור זרוע

ס' ל"ו ובמדרש שמואל פ"ז אות ו' בהרבה שינויים. ועיי' ברמב"ם ה' סנהדרין

פ"ג הי"ט ובהג"ס ורדב"ן וכ"ס שם שמואל הירושלמי.

פ"ג היג ולא ניקום לון מקומי. במדרש שמואל שם מוסף: אמר ר' זעירא אנא

בפירוש לית אנא קאים מן קדשיי. (יי מלות ליחא). וכ"ה בילקוט הגבירי (חבקוק 25).

פ"ג היג תרגם יעקב וכו'. בבבלי סנהדרין ז' ע"ב בשם יהודה בר נחמני.

ובמדרש שמואל וילקוט הגיל תרגם יעקב איש כפל נבוריא חד פסוק בכנישתא

מרוחא דקמרי וקלסוניה רבנן וכו' עיי'.

פ"ג היג הוי או' בעיתון וכו'. כל המאמר משושב. ובמדרש שמואל

הגיל אין אתון בעיני מלך דארוייתא, הא רמי בריא בכנישתא מדרוחא דקסרין,
 יה בהיכל קדשו הם ספניו, כה' בהיכל קדשו.

פ"ג היג ר' אמי שאל לר' סימון. בשבת פ"ט ה"ב שאל לר' סימון ושרא
 שאל לר' אמי ואמר, ועי' שם באהבת ציון וירושלים מי ש בזה.

פ"ג היג ר' אמי שאל לר' אבהו. בבבלי סנהדרין י"ד ע"א אמר ר' אבהו
 סמיכה בחייל וכו' ובילקום יחזקאל ר' שעיר מוכא הירושלמי, ובשו"ת בשמים
 ראש (רמ"ו) ובירושלמי ר' אמי שלח (שאל) לר' שמעון שממנים וקנים בחיל שלח
 ליה וכו'. ועי' בהערותי למעיר פכ"ו הערה י"ג.

פ"ג היג ממנין וקנין בחייל ע"ם לחזור. בחגיגה פ"א ה"ח מהו למניה וקנים
 ליומים וכו'. ועי' ברמב"ם ה' סנהדרין פ"ד ה"ב ובבבלי סנהדרין הגיל.

פ"ג היג ר' יצחק בר נחמן הוה בעוה. בעיז פ"א ה"ד ר' יצחק בר נחמן
 שאל לר' חנינה ירוד עוה מהו וכו'. ובשו"ת מהר"י ספראני ח"א סי' מ"ו אבל
 עוה לא מקרי גולה ולא מא"י היא וראיה מדאמרין בירושלמי וכו' אין ממנים
 וקנים בחייל אבל ממנין וקנים בחייל ע"ם לחזור ר"י בר נחמן הוה בעוה
 ומנוניה וכו' אלמא היא חייל וכו'. ופליגין 12.3.2.5 חושב עוה לעיר ביהודה.

פ"ג היג עד זמן דמיתמני ר' וסינה ר"י. לנכון הגי' בר' אמשטרדם אמר
 עד זמן דמיתמני ר' וסינה רבי, ועי' באצ"ויד לחגיגה צד 73.

פ"ג היג מעשיו של אברהם. במהר"ם מעשה אבותיו של אברהם.

פ"ג היג שמעון בר זבא הוה כד מסקום. בר' קושטאנטינא הוה ברומסקום.
 כן הגיה ר' מנחם די לונזאני בהגהותיו שיבא בס' ככר לארן, והיה ראוי להיות
 בדרמסקום. אבל מצינו במקומות אחרים שנוכר העיר דמסק בשם דמסקום.
 ורבים מאחרונים הגיהו מדעתם כן ולא ראו בר' קושט' הגי'. ועי' בכפ"פ מ"ו
 (הוצאה לונץ צד קכ"ו) ובבבלי סנהדרין הגיל, ובערך השלם ערך דמסקום.

פ"ג היג שמעון דמעפריא. בבקרא מצינו עיר בשם עפרין. ובירושלמי שבת
 פ"ד היג ר' חזניא יעקב מעפריהם, וידוע המאמר תנן אתה מכניס לעפרים.
פ"ג היג במשנה החליל מכה. בתוס' ערכין י"א ע"א ד"ה מנין החליל
 היה מכה וע"ש.

פ"ג היג כמשה אפילו אנריפס המלך טמל הסל. וכיה בחוספתא וכעין זה
 בבבלי פסחים ק"ו ע"ב אפילו אנריפס המלך שהוא רגיל לאכול בתשע שעות
 אותו היום לא יאכל עד שתחשך. ועי' בבבלי כתובות י"ו ע"ב וסיפה מ"א
 ע"א. וברב"ז (בכורים פ"ד ה"ו) אפי' אנריפס וכו' ואפשר שמשנה זו נשנית
 בימיו עכ"ל ולפי הגיל אין זה נכון.

פ"ג היג כמשה ודיברו הלויים וכו'. בילקום ע"ה (תתקנ"ט) הגיעו לעורה
 דברו הלויים בשיר ארוםך ה' וגו'. ובבבלי שביעות מ"ז ע"ב תיר שיר של
 חודה בכנורות וכו' ואומר ארוםך וגו'.

פ"ג היג כמשה ומה שבידם נתנין לכהנים. וכיה כמשה שבמשניות.
 אבל במתניתא דב"ס ושבידם ניתנים לכהנים, ובמנחות נ"ח ע"א והמלים שבידם
 ניתנים לכהנים, ואולי מחולקים בני המשנה הגיל הרמב"ם (בכורים פ"ג ה"ב,
 בפ"י המשניות) ובהשגות הראב"ד שם.

פ"ג היג כיני סתניה ולקח וגו'. בפ"י ר"י במ"ז פ"י כן היא סתנית הגיע
 לעורה ולקח הכהן המנא מידו ודברו הלויים בשיר.

פ"ג היג תני ר"י לא היו נותנין וכו'. בפ"י המשניות להרמב"ם בארו בנפרא

שהיו תלויים מן הסלים ולא היו משימים אותם על הסלים וכו'. ובפ"י ר"י במ"צ
 ר"י יומי פליג (אמתני) דתניא ר"א לא היו גותנין וכו'.

פ"ג ה"ד ר"י בעי הניחן בלילה. בר' קושמ' הניחן בלילה מהו.
פ"ג ה"ד ה"ל אל' פני המזבח. בבכורים (דברים כ"ז ד') כתוב: לפני מזבח ה'.
פ"ג ה"ד פנינן על קרן דרומית. במשנה מנחת ס"א ע"א אלו מעונות
 הנזפה ואין מעונות הנשה וכו' והבכורים. ואיך נאמר כאן פנינן? ולענין
 שבידושלמי כאן היה כתוב רק הניחן בקרן דרומית מערבית. ומ"ש לפני ה'
 יכול במערב וכו' כל הכריחא נעתיקה כאן מאיזה סופר מתו"כ צו פ"ב ד' ששם
 נאסרה לענין קרבנה ולא לענין בכורים. ועי' בתוס' מנחת ס"א ע"א ד"ה אבל.
פ"ג ה"ד על קרן דרומית מערבית וכו'. עי' פרי נשא י"ז וברסב"ם בכורים
 פ"ג ה"ב בקרן דרומית מערבית בדרומה של קרן וכו'. וע"ש בכ"ס.
פ"ג ה"ה במשנה מארמי וכו'. כרדב"ו (בכורים פ"ג ה"ב) במשנה וכו' וקרא
 (ליתא) מארמי וכו' עד שהוא גומר (קרא) וכו'. ועי' בתוס' מכות י"ח ע"ב ד"ה ומאן.
פ"ג ה"ה במשנה ואוחז בשפתותיו. כס' יראים החדש סי' תנ"ב כדתנן
 בביכורים הבעלים אוחזים בשפתות הסל וכהן מכניס ידו תחת הסל ומניח.
 ועי' בתוס' סוכה כ"ז ע"ב ד"ה כהן.

פ"ג ה"ה הני אין עניה אלא מפי אחר ולא עוד וכו'. בר' קושמ' הניא
 ולא עוד אלא שסמכו למקרא ועניה ואסרת ואין עניה אלא מפי אחר וכ"ה
 בספרי (תבוא, ש"א) ובר"ש: מפרש בירושלמי שסמכו למקרא ועניה ואסרת שאין
 עניה אלא מפי אחר. ובפ"י ר"י במ"צ: מכאן התקינו דכתיב ועניה ואסרת ואין עניה
 וכו'. ועי' יבמות פ"ב ה"א משסמכוהו למקרא וענתה ואסרה אין ענה אלא מפי אחר.
פ"ג ה"ה דאת אמר פמירין עם סרוזין. במגילה פ"ד ה"א נאמר פמירין עם
 סרוזין. וכד' קושמ' כאן: ואית דאמרין פמירין וכו'. ועי' באצ"ר במגילה צד 109.
פ"ג ה"ה די אמר כלה. בר' קושמ' ויימר סלא. וכ"ה במגילה הג"ל. וכבר
 שערתי באצ"ר במגילה (109) שכיון לתרגום השומרוני דברים כ"ז ב' ושמת
 במנא שתרגום ותשבי במאן. ור' יונה אמר שנצרך לתרגם כמו שתרגמו אונקלוס
 המיוחס לזנות ב"ע: בסלא. ובנה"ג (ר"ב, 591) ובר' הזה נסיר פירא הה
 סייתי ליה כפלא דכתיב ושמת במנא.

פ"ג ה"ה סחור עמימן בני תודין די אמר תודין ובני תודין. במגילה הג"ל
 ויימר תודין וכו'. וכבר שערתי באצ"ר שם שהמלה עמימן מ"ס ונשתרבה עלי
 המלה: פמירין שנזכר מקודם איזה פעמים. ושצ"ל בירושלמי סחור פר בני
 תודין ויימר תודין בני תודין כי השמונו יתרגם תמיד פר בן בקר: פר בר
 תודין, ואונקלוס זונתן ב"ע מתרגמים: תוד בר תוד.

פ"ג ה"ו במשנה התקיט שיהו מקרין את מי שראו יודע וכו'. בספרו של
 פילא De Festo Cop. מספר כפרס שהמנהג בירושלים של הכאה הבכורים. וספור
 סתאים עכ"י רוב עם המשנה. ואנכי לא ראיתי בעצמי את הספר הג"ל.

פ"ג ה"ו במשנה התקיט שיהו מקרין את מי שהוא יודע ואת מי שאינו
 יודע. כס' מנחה בלולה (קצ"ג ע"א) ומכאן יצא המנהג שמקרים לכל אדם
 לס'ה כדי שלא לבייש מי שאינו יודע. ועי' בתוס' סו"ק כ"ז ע"ב ד"ה בכלכה.
פ"ג ה"ו שמעפרין את הבכורין לארץ. המאמר משובש והג' הנכונה בר'
 קושמ' אמר ר"י כל עמא מדו שמעפרין את הבכורין מחצה לארץ שאין בני
 אדם מועין לומר שסניאין בכורים מחצה לארץ. מה פליגין וכו'. וכ"ה בר"ש
 באן. ובתשב"ץ ח"ג סי' קצ"ח וכן מה שאמרו בירושלמי בפלוגתא דר"ש ב"ג
 דר"ע

ה'ע בעמור בכורים שלא משבעת המינין דפליגי בעמון ומואב אי מעטרין אי לא מעטרין לאו בכבוש ישראל הו' פלוגתא וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ו א"ר מנא כל עמא וכו'. כנפתור ופרח (פ"טו) ירושלמי אמר ר' מונא וכו'.
פ"ג ה"ו מ"ד מעטרין את הביכורים משבעת המינין. צ"ל מ"ד מעטרין את הביכורים חוץ מו' המינין וכו'. וכו' בר"ש וברבנ"ו (ה' בכורים פ"ב ה"א).
פ"ג ה"ו אין מעטרין את הבכורין חו"ל. בדפוסי אמשטדרם וקושטנדינא חייטאמיר יש הוספה מאמר שלם: תניא (בהוספתא בכורים פ"ב) מצוה להביאן את הבכורים בשבעה כלים וכו'. ובר"ש ובאגודה מובא הסאמר בשנויים בשם התוספתא. ונראה שלא היה לפניו ג"כ בהירושלמי. ובס' יראים החדש סי' קנ"ב ובסמ' בכורים הנן וכו' והנן מצוה להביא ב' כלים וכו'. ובר' קושטנדינא מלבד הסאמר הנ"ל מוסיף: הניא (תוספתא הנ"ל) הוספת בכורים נאכלת במהרה ופשוטה מן הקדאי ואין צריך לומר מן הדמאי ועמור הבכורים חייב בדמאי ואין צריך לומר שהייב הוא בודאי. וגם זה מובא בר"ש מהתוספתא.
פ"ג ה"ו במשנה בסלי נצרים. ברבנ"ו (בכורים פ"ג ה"ח) בכלי (בסלי) נצרים של ערבה קלופה (קלופים) והנכורים והסלים (והסלים והביכורים) וכו'. וכו' בלקח טוב (תבוא).

פ"ג ה"ו במשנה והסלים והבכורים. בספרי (תבוא, ש') וסלים ניהנים לכרנים לזכות מתנה לכהנים. וע"ש במאיר עין.

פ"ג ה"ו ר' ינאי בשם ר"ח בר זוא. בר' קושט' ר' יצחק בשם וכו'. ובהג"מ ה' ס"ח פ"ו ר' יונה בשם ר"ח בר זוא. וככסף משנה שם ה' ינאי וכו'. ועי' מ"ש באצו"ר לחגיגה צד 71.

פ"ג ה"ו ע"ד ר"י יוסי. כנראה ש"ש לפנינו ר' יונה בשם ר"ח בר זוא צ"ל ר' יוסי ועי' קאי. ועי' בכסף משנה הנ"ל.

פ"ג ה"ו מוכר הוא אדם. בהג"מ הנ"ל מוכר אדם ס"ה (ליתא) וכו'. וכמור ידד (ר"ע) ומיהו אם צריך למוכרה כדי ללמוד תורה וכו' ובב"י שם והכי אמרינן בירושלמי סוף מס' בכורים וכו'.

פ"ג ה"ו תני הסדיר את בנו לת"ת וכו'. תוספתא בכורות פ"ג וע"ש.

פ"ג ה"ו ר"י בר אידי בשם ר' יונה וכו'. ברמב"ן וברשב"א נדרים ל"ה ע"ב ובריטב"א שם ובר"ן ובמאירי ובנמוקי יוסף שם ל"ה ע"ב ירושלמי מס' בכורים תני הסדיר וכו' ר"י ב"א בשם ר' יוחנן (יונתן) אף ליקח לו חפצים (חפציו) מן השוק וכו' אם היה אדם טמים עשו אותו כאשה כלומר דאשה ואדם כסוים אין דרכן ליקח חפצים מן השוק וכו'.

פ"ג ה"ו כאן באיש כאן באשה. ברמב"ן הנ"ל כן באיש כן באישה.

פ"ג ה"ו ס"ח של אביו. ב' סלות אחרונות ליתא בהוספתא פ"ב. ובאגודה איהא.

פ"ג ה"ח במשנה ר"ש ב"ג אומר מעטרין את הביכורים וכו'. בסוף חי' ה"ן לחולין ק"כ ע"ב דאע"ג דאינו חייב להביא בכורים אלא משבעת המינין, מכל מקום אם רצה להביא משאר מינין סביא דהנן התם ר' שמעון (ב"ג) אומר מעטרין את הבכורים וכו' ששמע דאם רצה להביא משאר מינין סביא עכ"ל. ונפלא בעיני הלא לעיל משנה ג' פ"א כפודש: אין סביאין בכורים חוץ משבעת המינין וכו'?

פ"ג ה"ט במשנה ר"ש אומר. במתניהא רב"מ ר"ש כן נגס.

פ"ג ה"י במשנה הביכורים מביכמי כהן. בעירך ערך מען חזן בסוף בכורים ולמה

אמרו הביכורים נכסי כהן וכו'. ובס' התרומות סי' א' הכתובים הרי הן נכסי כהן.
פ"ג ה"י במשנה וספר תורה. וז"ל בחולין קל"א ע"א ובגירש"י שם ולבי
מנמנם למאי תנייה הואיל והנא דאפי' בהמה סמאה לוקח מהן עכ"ל ובספר
התרומות הנ"ל והכי מוכח בסוף מס' בכורים וס"ת וקבלנו פירוש דבר זה וכן ס"ת
רוצה לומר שגובה אותו הבעל והאשה בכתובתן. ובתשב"ץ ח"ג סי' ד' וסי'
ק"ד וסי' ש"א (ד' ס' ע"ג) וכן ס"ת נזפלתו האשה בכתובתה כמו שנראח
ממס' בכורים וכו'. וממה שנאמר להלן בהלכה ו' מהו שימכור אדם ס"ת וכו'.
וזהו מהוספתא כאן. נראה ברור שלפני חז"ל דתה גני' וספ"ר הורה ואנב זה
שאלו השאלה אם פותר למכור ס"ת לישא אשה וכו'. ובס' אדם וחזה (חלק
ב' נתיב ו') כמו ששנינו בסוף בכורים וכן ספר תורה, כלומר שגובה אותו
בעל חוב ואשה בכתובתה.

פ"ג ה"י במשנה ר' יהודה אומר. במשנה שבמשניות ור' יהודה אומר. ועי' בתו"מ.
(ע"ד פרק ד' בכורים המתחיל אנדרונגוס וכו' עי' ביבמות ד' פ"א ה"א
בתוס' חד מקמאי ובערוך (קלת א') בסוף בכורים בקלתות וכו')
ובסוף המס' מצאתי מחויב להעיר שנפלא בעיני מדוע לא נזכרו במס' בכורים
כמה הלכות בעניני בכורים המפורדים במקומות אחרים כמו לדוגמא במשנה
ג' התרומות פרק י"א ואין מביאין בכורים משקין אלא היוצא מן הותים ומן
הענבים. וזירושלמי שם הלכה ג' ובחלה ספ"ד ר"א בשם ר"ל כיני מתניתא
אין מביאין בכורים משקין וכו' ואפילו משוכו בהן בעלים, והתני דרך בכורים
משקה להביאן, מנין שיביא ת"ל תביא? משלקטן משעה ראשונה ע"מ כך
וכו'. ובבבלי חולין ק"כ ע"ב. ובכורים נזפיהו מנלן דתנא ר' יוסי פרי פרי
אתה מביא ואי אתה מביא משקה, הביא ענבים ודרכן מנין ת"ל תביא וכו'
והא דתנן אין מביאין בכורין משקה וכו'. ובערנין י"א ע"א ששכחת לה כדתני
ר' יוסי פרי אתה מביא ואי אתה מביא משקין, הביא ענבים ודרכן מנין ת"ל
הביא. וע"ש בתוס' ד"ה מנין ובשמה מקובצת שם בשם חוס' הרא"ש. ובספרי
(תבוא, רצ"ו) פרי אתה מביא בכורים ואי אתה מביא יין ושמן בכורים, וזה
להפך מהמשנה תרומות והברייתא הנ"ל שהיוצא מן הותים והענבים מותר להביא.
ובמכילהא משפטים פ"כ אין לי אלא פירות דרך ביכורין משקין מנין ת"ל
הביא בית ה' אלהיך מכל מקום ומה הפרש בין אילו לאילו אלא אלו מביאין
וקורין, ואלו מביאין ואין קוראין. וכן מוכח המכילהא בילקוט וחוקני משפטים.
והמכילהא מותרת לנמרי להמסנה והברייתא הנ"ל. ובמשנה י"ב ספרק ד' דחלה
זסוף הכהן הביא בכוריו יין ושמן ולא קבלו ממנו וג"ש בירושלמי בנמרא ובכפתור
ופרח פרק ט"ו צד הכ"כ (הוצאת לונץ). ומכל זה אין רמז בכל מס' בכורים.
ובמשנה ג' פרק א' בכורים מונה התנא אלו שאין מביאין וכו' ולא מזהי
שמן וכו'. ומדוע לא הוסיף התנא שאין מביאין בכורים משקין? ובסיפא מהמשנה
בבכורים הנ"ל אנשי הר צבועים הביאו בכוריהן קודם לעצרת וכו'. וזה שנו
ג"כ במשנה י"ב בחלה הנ"ל. ומדוע לא נזכר בבכורים מהרישא דחלה הנ"ל
מיוסף הלכה? ומכל זה אין שום רמז במס' בכורים שלפנינו. אמנם בילקוט
ע"ה"ת ר' התקל"ח, בדפוסים הישנים (שאלוניקי, חזניצא) אין מביאין בכורין
משקה וכו' והא היגין בכורין משקה מנין ת"ל אשר תביא, פרי אתה מביא
וכו'. ובראש המאמר נרשם: ירושלמי דביכורים. ולפנינו אין רמז מזה.

במשנה ג' פ"ג התרומות ומנין שיקדמו הבכורים לתרומה זה קדמי תרומה

וראשית וזה קרוי תרומה וראשית אלא יקרימו הבכורים שהן בכורים לכל וכו'.
 ובגמרא שם הלכה ג' הניין קומי דר' אבהו תרומה אינה מעכבת את הבכורים
 אמר לון דאבא פנימין היא וכו' שמעית אבא הני בכורים בימינו ותרומה
 בשמאלו וכו'. ובפאה פרק א' ה"ה ר"י וכו' בשם ר' יוחנן הפריש בכורים מכרי
 ממורה פסור מהרומה גדולה וכו' ולטה נקרא שמן בכורים שהן בכורים לכל
 וכל הקודם את חכירו וכו'. ועו' באצו"ר בתרומות ובפאה שם.
 במשנה ח' פ"ג דפאה רע"א קרקע כל שהוא חייבת בפאה ובכבכורים. וע"ש
 בגמ'. והמשנה טובאה בירושלמי קדושין פ"א ובבבא בתרא פ"ט. ובמס'
 בכורים אין זכר מסנה. ולפלא שגם הרמב"ם לא כתב בבכורים ספורש בזה.
 במשנה ח' פרק ח' דשקלים והבכורים אינן נהניין אלא בפני הבית וכו'
 המקדיש שקלים ובכורים הרי זה קדש, ר"ש אומר בכורים קודש וכו'. חה
 לא נזכר במס' בכורים, רק קצת מזה בבכורים פרק ב' משנה ג'.
 במשנה ט' פרק ד' דגימין הסוכר שדהו לנכרי וחזר ולקחה ממנו ישראל
 הלוקח סביא בכורים מפני תיקון העולם. ובמשנה בכלית (גימין מ"ו ע"א)
 הסוכר את שדהו לנוי לוקח ומביא ממנו בכורים וכו'. וכתוב' שם ד"ה לוקח
 ומביא בכורים זו גי' הקונטרס וכו' ואומר ר"ה דברוב ספרים לא נרמין ומביא
 כו' ורבינו תנאל גרים הלוקח סביא כו' וכן בירושלמי. ועי' שם בחי' הרמב"ן
 והרשב"א. ובירושלמי בגימין שם הלכה ט' וכדמאי פרק ה' ה"ט טובאה המשנה
 גורשאים ונהנינים בה. ובכל מס' בכורים אין זכר מזה. ועי' לעיל צד 117.
 במשנה ב' פ"ו דמוטה ואלו נאמרין בלשון הקודש מקרא הביכורים וכו'
 מקרא הביכורים כיצד ועניה ואמרת לפני ה' אלהיך, ולהלן הוא אומר וענו
 הליים ואמרדו אל כל איש ישראל קול רם, מה ענייה האמורה להלן בלשון
 הקודש אף כאן בלשון הקודש. ובמס' בכורים אין זכר מזה. ובבכורים פ"ג ה"ה
 חני אין ענייה אלא מפי אחד וכו' ומדוע לא נזכר שם שזה בלשון הקודש? ועי'
 במשנה ו' במנחה פ"י אין מביאין מנחות ובכורים וכו' ובהוי"ט שם. בבבלי
 סוטה ל"ב ע"ב הניא רשב"י אומר אדם שכתו בקול נמוך ונהוה בקול
 רם, שכתו וכו' נגתו בקול רם מסקרא בכורים וכו'. וכתוב' עה"ה (תבוא) וענית
 ואמרת קריאת הביכורים הוי בקול רם אבל קריאת יודו מעשר בערתי הקודש
 מן הבית הוי בקול נמוך וכו' זה שיסד הפייט יודו נמוך, ומקרא רם הענה. ובמס'
 בכורים אין רמו מזה. ועי' ירושלמי סוטה פ"ו סה"ב קול רם המעולה שבקלות וכו'.
 ספרי נשא (ה) אשר יקריבו לכהן לו יהו ר' ישמעאל אומר וכי תרומה
 מקריבים לכהן מה ת"ל אשר יקריבו לכהן לפי שהוא אומר ראשית בכורי ארמתך
 תביא בית ה' אלהיך אבל לא שמענו מה יעשה בהם ת"ל אשר יקריבו לכהן
 לו יהו בא הכתוב ולימד על הביכורים שיהו נהונים לכהנים. וע"ש ברש"י
 ונפ"י הרמב"ן עה"ת. ובמפרי קרח (ק"ו) אשר יביאו לה' לך יהיה בא הכתוב
 ולימד על הביכורים שיהו נהונים לכהן. וכעין זה הקשיתי לעיל צד 67 שורה ל"א.
 במגלת תענית פ"ה ומובא בבבלי תענית כ"ה ע"א ובירושלמי שם פעם
 אחת גזרה מלכות יון על ישראל שלא יעלו בכורים לירושלים והושינו מלכי
 יון וכו' שלא לעלות לירושלים וכו' מה עשו הכשרים שכאזתו החדד ויריאי חמא
 שבארתו הודו הביאו בכורים ונהנום בסלים וחיופו אותם בקציעות ותמלים הסלים
 והעלו על כהיפם כיון שהגיעו למשחר אמרו להם וכו' וכיון שעברו מהם עמרום
 בסלים והעלום לירושלים. ובמס' בכורים שלפנינו אין זכר מזה. ולעיל בפ"ג

ה'נ צד 151 הראיתי שלר' גרשון סאור הגולה בחולין נ'ד ע"ב נראה שמיחה
 כ"ש במענה בכורים שם כל בעלי אומנות עומדים מפני מביאי בכורים שזה היה
 בעה שהביאו נתבי עלי בכחיים זמזה נוכל להוכיח שהיה לפניו הניל במס' ככורים.
 שם בנימין דאמר ר' יוסי בר חנינא בצדן ושתרן ביד שליח ומה שליח בדרך מביא
 ואינו קורא שנא' ולקחת והבאה עד שתהא לקחה והבאה כצדק. ובככורים ליתא.
 בכבלי נישין מ"ז ע"ב איתביה היה בא בדרך ובכורי אשהו בידו ושמע שמהה
 אשהו מביא וקרא וכו'. הברייתא הניל לא נזכרה בככורים פ"א ה"ו במחלוקת
 ר' יוחנן וריש לקיש שם. שם דאיתמר הסוכר שדהו בזמן שהיוכל נהג ר' יוחנן
 אמר מביא וקרא ר"ל אמר מביא ואינו קורא ר' יוחנן אמר מביא וקרא וכו'.
 ובככורים אין זכר במחלוקת ר"י ור"ל בזה. בכבלי ב"ס צ"ו ע"א וש"ג הסוכר
 שדהו לחכירו לפירות ר' יוחנן אומר מביא וקרא ריש לקיש אומר מביא
 ואינו קורא ר' יוחנן אומר מביא וקרא קנין פירות כקנין הגוף דמי ור"ל
 אומר מביא ואינו קורא קנין פירות לאו כקנין הגוף דמי. ובירושלמי נישין
 פ"ד ה"ט איתר' יעקב בר אחא שמועתא קדמיתון ולא ידע דעור אינון פליגי
 ר' יוחנן אמר מביא וקרא, ר"ש בן לקיש אמר אינו מביא (נראה דצ"ל
 מביא ואינו קורא) וקרא אמר ר"ל בי ר' יוסי קמי ר' יוסי כל עמא מדרי
 שהוא מביא מה פליגי בקרייה ר"י אמר מביא וקרא רשב"ל אמר מביא אינו
 קורא. ומכל זה ליתא במס' בכורים. ובפרק א' ה"ח ר' בון בר כהנא בעא
 קומי ר' אילא מכר שדה לו בקמחה וכו' מכר לו פירות וכו'. וממחלוקת ר'
 יוחנן וריש לקיש הניל אין כל זכר. בכבלי מכות י"ח ע"ב בעא מיניה ר'
 אבי מר' יוחנן בכורים מאימתי מהדרין לכתנים וא"ל תראוין לקרייה משקרא
 עליהן, ושאיין ראוין לקרייה משראו פני הבית וכו' ע"ש ושם אמר רבא
 בר אדא אמר ר' יצחק בכורים מאימתי חייבין עליהן משיראו פני הבית,
 ככאן כי האי תנא דתניא ר' אלעזר אומר בכורים מקצתן בחוץ ומקצתן בפנים,
 שבחוץ הרי הן בחולין לכל דבריהם וכו'. וכו' ליתא במס' בכורים שלפנינו.
 בכבלי ב"ב כ"ז ע"ב אמר עולא אילן הסמוך למיצר בהוך מ"ז אמה גולן
 הוא ואין מביאין ממנו בכורים וכו' ושם כ"ז ע"ב כי אהא רב דימי אמר בעא
 מיניה ריש לקיש מר' יוחנן אילן הסמוך למיצר בהוך מ"ז אמה מהו א"ל גולן
 הוא ואין מביאין ממנו בכורים, כי אהא רבין א"ר יוחנן אחר אילן הסמוך
 למיצר ואחר אילן הנמטה מביא וקרא שעל סנת כן הנחיל יהושע לישראל את
 הארץ. וע"ש בפ"י המיחם לר"ג סאור הגולה ור' יוחנן ס"ל כעולא אחר אילן
 הסמוך למיצר וכו'. ולפנינו בככורים פרק א' ה"א אמר ר' יוחנן כולחן משום
 תורת הגולן ירדו להן. אבל מכל מה שנאמר בשם עולא הרב דימי ורבין
 בשם ר' יוחנן ליתא. חולין ס"ח ע"ב לפי שסצינו במע"ש ובכורים שאעפ"י
 שיצאו חוץ למחיצתן וחזרו מהרין וכו' ובכורים היכן מצינו דכתיב לא תוכל
 לאכול בשעריך וגו' בשעריך הוא דלא תוכל אבל יצאו חוץ למחיצתן וחזרו
 מהרין. שם קל"ו ע"א בכורים אע"ג דכתיב ארצך, דרך אין, דשוהתפה לא
 כתב רחמנא בכורי כל וגו'. ולפנינו במס' בכורים ליתא. במנחות פ"ד ע"ב
 ותני חדא שבנג ושבתרבה שבעציץ ושכספיה מביא וקרא והניא אירך מביא
 אינו קורא בשלמא לריש לקיש וכו' אלא לר' יוחנן קשיא הנאי היא דהניא
 שבנג ושבתרבה מביא וקרא שבעציץ ושכספיה אינו מביא כל עיקר. ועי'
 בתשובות הרא"ש כלל ב' אות' ד'. שם אשר תורע בשדה ואין לי אלא שתורע

עלו מאליהן מנין ת"ל בשדה וכו'. וכל אלו ההלכות ליתא במס' בכורים שלפנינו והמסדר הירושלמי מצא נכון לפניו להביא בפרק ב' ה"א בבכורים כמה אנדות שאין להם שייכות למס' שלנו, מדוע לא זכר ההלכות הנ"ל? וגם הראשונים מביאים מאמרים מסמ' בכורים וליחא לפנינו כמו בשאלות ותשובות מהר"ם מרוסנבורג (ס' תשנ"ג, הוצאת כלאך ז"ל) ואמר שלהי מס' בכורים זכו' בירושלמי ר' יעקב בר אידי וה"י בר נחמני וכו'. וכאז"ל ח"א ה' צדקה ס' י"א ואמר שלהי מס' בכורים וכו' ר' יעקב בר אידי וכו'. ובדרשות ר"י אבן שועיב (ד' פ"ז ע"ב) ואמר בירושלמי כי שור אחד (כן מפורש במשנה ב' פרק ג' בבכורים) וכו' בתחלה היו מביאין הבכורים במלי כסף והב כל איש לפי עשרו והיו עניים מתביישין והתקינו שיביאו כלם במלי ערבה קלופה וכו'. וזעין זה ברא"ש מגילה פרק הקורא עומד ס' א'. וזה ליתא לפנינו.

מסכת מעשר שני.

פ"א ה"א במשנה כל שאר הפירות. בד"א: שאר כל הפירות.
פ"א ה"א לא יאמר אדם לחבירו וכו'. הופתא מע"ש פ"א בשניים. ובר"ש כדאמר בירושלמי שלא יאמר אדם לחבירו הילך מנה זה וכו'. ובפ"י הרא"ש הי לך מנה (את המנה) זה של מעשר (בע"ש) וכו' ע"ש.
פ"א ה"א אין מוכרין אותו ר"מ וכו'. מובא בר"ש הרא"ש וע"ש.
פ"א ה"א הא אשכחן שפורעין חוב מדמינו. בהשנות הראב"ד (מע"ש פ"ח ה"ז) ואעפ"י שאין פורעין טוב ממע"ש שאני הכא שמשעה ראשונה ממעשר היה החוב והכי איתא בגמרא בראש המסכתא. ובבבאור מהר"י קורקוס שם ובירושלמי כך אמרו שם ה"כא (הא) אשכחנא שפורעין מדמינו דתנינן (דתנינן המן, והמשנה, לקמן במס' זו פ"ד ו') משך וכו' שעמד בשתים וכו' יאות ע"כ (בירושלמי) פי' בתמיהא ולפי פירושו (של הראב"ד) הראיה שרצו להביא בירושלמי היא מבבא דסיפא משך בשתים וכו' וא"כ למה תפשו בירושלמי הרישא שאין ראיה ממנה? והניחו הסיפא ששמנה היא הראיה ולפי דרך ר' (הרמב"ם) נראה דמרישא דייק וכו'.

פ"א ה"א שנייא היא שמשעה הראשונה וכו'. בר"ש מע"ש פ"ד משנה ו' כדאמר ר' יוסי בירושלמי שמשעה ראשונה מע"ש חייב לו (ליחא) וכו'. ובפ"י ר"י כמ"ץ שם דא"ר יוסי שנייא היא פי' שאני הכא שמשעה וכו'.
פ"א ה"א אילו חייב היה לו וכו'. אולי צ"ל אילו חייב היה לו חולין וכו'. ועי' בהוי"ט מע"ש פ"ד ו' ולשון הירושלמי ברפ"ק שמשעה הראשונה מע"ש וכו'.
פ"א ה"א שאסור ליקח אשה מדמי שביעית. בחוס' ע"ז ס"ב ע"א ד"ה נמצא ואע"פ שאמרנו שאסור לפרוע חובו מפירות שביעית וכו' מ"מ לקדש אשה מותר וכו'. וע"ש בהגהות הגרע"א. ובחי' הרמב"ן בע"ז שם והא דתנן וכו' המקדש מפירות שביעית מקורשת דיעבד קאמר וכו'. וכך אמרו בירושלמי מה בין הקונה אשה לקונה שפחה וכו' עכ"ל.

פ"א ה"א ר' יודן בשם ר' יילא ד"ה היא ספני פילפולו. בר"א: ר' יודן בשם ר' הילא. ובמרכבת המשנה (ח"א ה' מע"ש) ד"ה היא ספני ולעלו.

ובמלאכה שלטה ור' יודן בשם ר' אילא לעולם ר' יהודה מודה למתני' (דברי הכל היא) ומעמא מפני פלולו פי' הרש"ש ז"ל וכו' ור' יומי בשם ר"א דברי הכל היא ומעמא שיהו הכל זקוקין למחיצתו (למחיצתן) פי' שלא יתבמל אדם מלעלות לירושלים וכו'.

פ"א ה"א ולא יתנו לחנוני שיאכל עליו. לקמן בפ"ב משנה ט' שמי אומר ינחיה בחנות ויאכל כנגדה. וברייהא שלנו שלא כדברי שמי.

פ"א ה"א האוכל מע"ש שלו וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"ו ה"ב). וברדב"ז שם: תוספתא פ"ב האוכל פירות מע"ש בין בשונג בין בסויד יועק (יועק) לשמים דברי רבי (רשב"ג) ורשב"ג אומר (דברי רבי) בשונג יועק לשמים וכו' וירושלמי גרסינן לה איפא ופסק כרשב"ג כפי גירסת הירושלמי וכו'. וע"ש בכ"ס. ובהוספתא מע"ש פ"ג (הוצאת צ"ט) הני' כמו שהוא בירושלמי. וכ"ה בפי' ר"י קורקוס ברמב"ם שם ובהערות שם שבכת"י אחר כני' הרדב"ו הג"ל.

פ"א ה"א יועק לשמים. בכסף משנה הג"ל: ופי' יועק לשמים נראה דהיינו לומר שיתפלל לשם שימחול לו ואינו צריך להחזיר דמים.

פ"א ה"א כרבי במעות. בפי' מהר"י קורקוס הג"ל והורו כ"ד במעות.

פ"א ה"א ר' בא ר' אמי וכו'. בשביעיה פ"ב ה"ו ר' בא ר' לא הוון יתבין בצור. וגי' זו מוכרחת מט"ש בסמוך והורי ר' אילא (שהוא ר' לא) וכו'.

פ"א ה"א עמהם בעלייה. בשביעית הג"ל אמרין נצא לחוץ נלמד.

פ"א ה"א ר' יומי וכו' אין טוסיפין על ההלכה. בשביעית הג"ל על הגזירה.

פ"א ה"א עבר והרהין קונסין בו. ברמב"ם מע"ש פ"ג ה"ח עבר ומשכנו מוציאין אהו מידו וכו'. וברדב"ז ובכ"ס שם טובא הירושלמי.

פ"א ה"א האחין שחלקו מהו שישקלו זה כנגד זה. ברמב"ם מע"ש פ"ג ה"ב האחים שחלקו מע"ש אין שוקלין זה כנגד זה. ובהשגות הראב"ד נראה לי שהוא מותר ובנמרא דאמר התם האחין שחלקו מהו לחלק (שישקלו) זה כנגד זה פי' מנה כנגד מנה ואמרינן במסקנא הו' בעי (הוון בעיי) כימר אמור אשכח תני מותר. ובכ"ס שם בירושלמי וכו' ומשמע להראב"ד דקאי אבעי' דהאחין שחלקו וכו' ורבינו משמע ליה דלא קאי אלא למאי דמסיך לה הא לך יין שאין לי שמן אבל בעיא דהאחין שחלקו מהו וכו' לא פשטו בה דבר. ובבאור מהר"ם אלנאי לה' בכורות פ"ה ט' ל"ו דאמרי' בירושלמי וכו' האחין ששקלו מהו וכו' ולא איפשימא וכו' ע"ש.

פ"א ה"א הן לא יאמר. צ"ל הני לא יאמר.

פ"א ה"א אבל אומר לו הא לך יין וכו'. בהוספתא מע"ש פ"א אלא אמר לו הילך יין מפני שאין לי שמן והלה אומר לו הילך שמן מפני שאין לי יין נמצא מחליפין ואין מחליפין וכו'. וכן מביאים מהירושלמי הר"ש והרא"ש במע"ש משנה א' וברמב"ם מע"ש פ"ג ה"ח כיצד אין מחליפין אותו לא יאמר לו הא לך יין מעשר ותן לי שמן מעשר אבל אומר לו הא לך יין שאין לי שמן וכו'. וברדב"ז שם וסמך רבינו על הירושלמי דאפילו בהילך יין שאין לי שמן וכו' וברדב"ז שם השיג הראב"ד ז"ל נ"ל שהוא מותר וכו' דספר משושב נודמן לו (להראב"ד) שלא היה כתוב בו הא' לך יין שאין לי שמן דעלה הו' בשן למימר אמור ואשכח תני מותר אבל בעיין דאחין נפשמה לאימורא דה"ג לה כספרים שלנו (וכ"ה בר' חייניא) האחין שחלקו וכו' והראב"ד נ"ל היה חסר

בספרו הך כבא בהרא (בירושלמי) ולפיכך כתב רבעין דאחיך שחלקו נפשמה
 להיתרא וליתא כדכתיבנא עכ"ל ובסמ"ג לחין רס"ד ומרש בירושלמי וכו' הא
 לך יין מעשר (כנ"ו הרמב"ם ולפנינו ליתא המלה: מעשר) ותן לי שמן מעשר וכו'.
פ"א ה"א ולידא טילא אמר וכו'. בבאור סהר"י קורקום (מע"ש פ"ג הי"ז)
 והקשו עוד (בירושלמי) ופירשו שמה שאמר שאין לי שמן או שאין לי יין הרי
 הוא כגילו אמר לו תן לי יין או תן לי שמן דאם לא למה אמר לו בן והורצו
 דאפשר לפרש דה"ק ליה הא לך שמן שאין לי יין, שאם היה ר"י יין הייתי נוהן
 לך יין, וכן הא לך יין שאין לי שמן שאם היה לי הייתי נוהן לך ולכך מותר וכו'.
פ"א ה"א כהדא דהני היה אומר אדם לחבירו וכו'. בהוספתא ככורות פ"ג
 ר' יהודה אומר (ג' מלוג ליתא) היה וכו'. ובר"ש: אר"י דכרי הכל היא (הכא)
 דהניא אדם אומר לחבירו בירושלים (ליתא, ואיתא בהוספתא הג"ל ובכת"י דימי
 סהרושלמי. ובבבלי שבת ס"ב מע"ב אנשי ירושלים אנשי שחין היו אדם אומר
 לחבירו כמה מעדה היום וכו'). מה אכלת היום וכו' היה אומר לו בן והוא
 יודע שהוא מע"ש (בהוספתא הג"ל מעשר) וכו'. ובפ"י הרא"ש ירושלמי וכו'
 ומוקי האי מתנת הגם כגון שמומין את, חבירו לאכול עמו ובכ"ה ג' שרי לכ"ע.
פ"א ה"ב במשנה ובעל כום חי ושחום. בקדושין פ"ב היה ובערוך (זכר)
 ולקמן בהלכה ב' ובעל כום ושחום. ובס' המקח וממכר לרה"ג (ג'ו) או (ליתא)
 בעל כום חי ושחום.

פ"א ה"ב במשנה על אסימון ולא על המטבע שאינו יוצא וכו'. בבבלי
 ב"ס ס"ז ע"ב אין מחללין מע"ש על אסימון ולא על מעוה הניתנת בסומן
 לכית המרחץ (ו' מלות אחרונה ליתא) וכו'. וע"ש בפ"י רבינו חננאל שהיה
 לפנינו נ"י אחרת. ובתשובות הג' (מהגניזה צד 3 הוצאת ידידי הרב ר' לוי
 גינזבורג נ"י) אסימון מעוה הניתנת בסומן וכו'.

פ"א ה"ב השוחט מותר. בר"א: הא שחוט מותר. ובפ"י ר"ן במ"צ: הא
 שחוט כוכר פ"י בהפ"ה: פ"י שהקשה על משנהנו אין כוכרין אוהו תמים
 הן הא שהוט מוכר?

פ"א ה"ב ובעל כום ושחום. בכת"י רומי ובעל כום חי. וכ"ה במשנתנו.
פ"א ה"ב ר' אבא בר יעקב בשם ר' יוחנן נאמר כאן לא יגאל וכו'.
 בככורות ל"ב ע"א אמר רב היננא אמר רב וכן אמר רב דימי אמר ר' יוחנן
 נאמר לא יגאל במעשר וכו'.

פ"א ה"ב מעשר בהמה לא חלקה ההורה בין חי בין שחוט וכו'. אבל
 בככורות ל"א ע"ב ורבנן הוא דגורו לאחר שחיטה אמו לפני שחיטה וכו'. ובס'
 קהלת יעקב לר"י אלנאי (ס"ו רס"ה) וראיתי בירושלמי וכו' כיום כתיב בכבוד
 לא תפדה וכו' ע"ש ובבאורו לה' בכורות להרמב"ן פ"ה ס"ו ל"ז.

פ"א ה"ב אבל מקדשין בגידו ובעצמו וכו'. בכת"י רומי הני אבל וכו'
 זבוחספתא (קדושין פ"ד הוצאת צ"ס) בדמו בחלבו ובעורו בגידו ובעצמותיו
 ובקרניו (ובקרבויו). ובכת"י רומי ובקרניו) ובמלשו אינה מקודשת. ובכת"י אחר שם:
 בעצמו בגידו וכו' הרי זו מקודשת. ובר"ש בירושלמי תני (ככתביר והכונה
 לתוספתא הג"ל) אבל מקדשין בגידן ובעצמות ובקרניים (ובקרבויו) ובמלשים
 (ובמלשו) אמר ר' אלעזר (לעזר) מפני וכו' כלום למדו מעשר בהמה (ליתא)
 אלא מדמי כהנים וכו' אף מעשר בהמה (כל הקדשים) אין מקדשין בו (בהו)
 אשה (את האשה). וכ"ה בפ"י הרא"ש כאן בשנייים קלים.

פ"א ה"ב ר' לעזר. בכת"י רוטני ר' ועזרא ב"ש ר' לעזר.

פ"א ה"ב אכר לאשה משכני לי מעשר בהמה וכו' או לאחר שחיטה. האיבעיא לא נפשמה. ולפלא מדוע לא נזכר כאן מ"ש בכבלי קדושין ס"ב ע"א בעא מיניה רב אמי בר' יוחנן אמר פירות ערוגה וכו' איל בר שבדו לאו כסחוסר מעשה דמי? ובס' קהלה יעקב לר"י אלגאזי ס' רס"ה גרסינן בירושלמי וכו' אמר לאשה משכני לך (לי) וכו' ע"ש.

פ"א ה"ב ר"ז בשם ר' בא בר סמל. עי' מ"ש בזה באצו"ר לטביעות צד 13 ש' מ"ז
פ"א ה"ב מלתה או פחות וכו'. וכו' בר' אבטי' ובפני משה חלתה או פחות וכו' שאם גנב בהמה וחלתה וכו'. ובפני הרא"פ למי שנזל מיתה מטבע פחות מפרומה וכו'. ולדעתו צריך להיות מלתיה אמרה פחות וכו'. ובכת"י רוטני מלכה אמ' ובל"ס מ"ס הוא.

פ"א ה"ב הרב הראה. צ"ל הרב דהימא.

פ"א ה"ב אומר לו שיתן. בכת"י רוטני אין אומר וכו'.

פ"א ה"ב ר"י בר פוי בשם ריב"ל וכו'. זמן הוא בירושלמי קדושין פ"ב ה"ז. ובר"ש: בירושלמי פליגי דר' יהודה בן פדיה (בר פוי) בשם ריב"ל בהמים חי ולא שחוט וכו'. וגירסתנו זהר נוח כי ריב"ל יאמר תמיד בשם בר פדיה ולא התיפק.
פ"א ה"ב ובקדושין קלין אינה מקורשת. בירושלמי קדושין פ"ב ה"ז מוכיף: ר' לעזר אומר דברי הכל ר' יוחנן אמר במחלוקת.

פ"א ה"ב יליף כל הקדש. בכת"י רוטני כל הקדשים.

פ"א ה"ב ובראו ליפול לו ולאחר שחיטה. בקדושין פ"ב ה"ח בר' קושט' ובראו ליפול לו בשעת שחיטה.

פ"א ה"ב יוס"מ דר' יודן בן פוי. בר"ש מ"ט דר' יהודה בן פדיה וכו'. ועי' אצו"ר שביעיה צד 41 שורה י"ז שנים שם הגי' בדפוסים אחרונים התיב ר' יודה בר פדיה קטי' ר"י.

פ"א ה"ב ריבה לו הוייה אהרה וכו'. בובחים ג"ז ע"א שאין ה"ל לך יהיה ומה ה"ל לך יהיה הוסף הכתוב היה אהרה בכבוד וכו'. ועי' בספרי קרח ק"ח.

פ"א ה"ב שיהא נאכל לשני ימים. בקדושין הג"ל שיהא הכל נאכל לשני ימים.

פ"א ה"ב מ"ט דר' רוסא. בכת"י רוטני דר' יוסה. גי' הדפוס זהר נוח.

פ"א ה"ב ר' יוסי בשם ר"י דברי ר' יוסי מחללין וכו'. בר"א: דברי ר' דוסא וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ד ה"ט) וכן מצאתי בירושלמי ר' יוסי בשם ר' יוחנן לדי' דוסא מחללין על לימרא של כסף ע"כ (בירושלמי) מ' דרבי דוסא סבר דמחללין על אסימון וכו'. וכו' בר"ש.

פ"א ה"ב הוי סהן וכו'. צ"ל הוי סרו וכו'. ובפני ר"י במ"צ וכן גרסינן בירושלמי סהו אסימון לימרא כסף. וגירסתו משונה.

פ"א ה"ב הנתנות לאוליה. בכת"י רוטני סימן לאוליה.

פ"א ה"ב שהן יפין על התורמטר. במסוף הערוך שהן יפין על התורמטר מחלל מ' בעל המרחץ שלמה תרמי בל"י מרחץ של מים חמים וכו'. ועי' אצו"ר לברכות צד 45.

פ"א ה"ב כמטבע של מלכים הראשונים. בבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ד ה"י) ובירושלמי אמרו ר"ח בשם ר"י מטבעי (כמטבע) של מלכים הראשונים אם (במ"ס ניסר וכן בכת"י רוטני ליהא) היה יוצא וכו' ע"ש ובר"ש.

פ"א ה"ב מטבע שמרד נטן בן כוזיבא. בכבלי ב"ק צ"ז ע"כ הוי לו

מעות כוזביות וכו'. וע"ש בפירש"י ובתוספתא מע"ש פ"א. ובערוך ערך כוזב ירושלמי בריש מע"ש מטבע שמרר בו (ליתא) כגון בן כוזבא אינו מחלל. ובערוך הפוס ראשון ירושלמי בראש מע"ש מטבע שמרר כגון בן כוזבא אינו מחלל. וביחוסין ד' לונדון (צד 37) ורב צמח פי' מעות כוזביות הם מדינה וכו'. פ"א ה"ב היו לו מעות של סכנה אתא עובדא קומי ר"א אמר יולך הנייה לים המלח. קשה להבין מה הוא מעות של סכנה? ומדוע צוה ר' אימי שיוליך הנייה דחקא לים המלח? ואולי הכחנה למעות של סכנה למ"ש בכבלי שבת קמ"ז ע"ב א"ר יוחנן האולירין מביאין בלרי נשים וכו' סכנתה (הערוך גורם סכנתה) צריך לקשר וכו' ע"ש בפירש"י. ולפי"ז אם היו לו מעות של סכנתה היינו השכר מנשים הפרוצות בעריות שלוקחין הסכנתא במרחק שמסתפנין בהן או מחויב להולך השכר לים המלח. ועי' בתוס' שם ד"ה צריך.

פ"א ה"ב דיסנגים. בכה"י רומי לסנגים וכו' כדרך שמחליץ (שהן).

פ"א ה"ב לא על המעות שהן בכבל ולא על המעות שבבל בן וכו'. בתוספתא מע"ש פ"א (הוצאת צ"ט) אין מחליץ על המעות שהן בכבל ולא על המעות שבבל והן כאן אבל אם היה כאן והיו לו מעות בכבל מחליץ אותו עליהן. ובבבלי ב"ק צ"ו ע"ב אין מחליץ על מעות של כאן והן בכבל ושל בבל והן כאן של בבל והן בכבל מחליץ. וברמב"ם (מע"ש פ"ד הי"ד) מי שהיה עומד בטבריא ויש לו מעות בכבל אינו מחלל עליהם היו לו מעות מטבע טבריא בכבל מחלל עליהם. ובבאור מהר"י קורקוס שם אלא שבירושלמי אמרו תני אין מחליץ על מעות שכאן בכבל (שהן בכבל וכת"י רומי שכן בכבל) ולא (לא) על מעות שבכבל כאן (כן) לא על מעות שכאן (שכן) בכבל. העומד (בעומד) בכבל ולא על מעות שבכבל כאן (כן) בעומד כאן (כן) היו לו מעות של בבל (מכבל) בכבל (לכבל) והוא עומד כאן וכו'. וע"ש נכ"ם וברדכ"ז שם. ובפי' הגר"א שווארץ כאן.

פ"א ה"ב היו לו מעות מכבל לכבל. עי' לעיל. וברדכ"ז הנ"ל ומסך רבינו בתירוץ דהאי מילתא על הירושלמי דאמר היו לו מעות מכבל בכבל (לכבל) וכו' אם היתה דרך פתוחה וכו' ועברו (ופטבו) בן כלומר אם היתה הדרך פתוחה דאע"ג דמלכות מקפידות וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס הנ"ל ומכבו לן (כן) וכו' עכ"ל. ובשקלים פ"ד מה"א ומחליץ עליו ומכבו לן.

פ"א ה"ב כל המטבעות וכו'. בר"א: כל המעות וכו'. ובתוספתא שקלים פ"ב וכל המטבעות היו יוצאות בירושלים מפני כך. ובכת"י"א וגם בתוס' שעם הרי"ף ליתא המלות מפני כך, שנעתקו מהירושלמי כאן. ועי' בבבלי ב"ק צ"ו ע"ב ובילקוט הסמכרי תהלים טומור פ"ח ז' אר"א כל המטבעות וכו'.

פ"א ה"ב יכול אם היו לו מעות בהר המלך. בתוספתא מע"ש פ"א היו לו מעות מטונות בקסמרא (ובקצרה) או בהר המלך. ועי' בבבלי ב"ק צ"ח ע"א. ובפי' ר"ה בספרי (ראה, ק"ו, טובא במאיר עין שם) טובא הירושלמי בזה הלשון: היו לו מעות מטונות בקצרה בהר המלך ופי' ר"ה דהיינו בוסן חידום וכו'. ובר"ש כרתני בירושלמי יכול וכו' בהר המלך או (ליתא) בקסמרא וכו'. ועי' בפ"י ריבמ"צ וברא"ש. והג"י בהר המלך תמוה קצת, דהלא הר המלך ברדומה של א"י היה, ורוב גוים היו שם, ומכנות נפשות היתה לילך לשם (אצ"ר לשבת צד כ' שורה י"ח) ובפרט בשעת חידום. ואך יסמך ישראל שם את מעותיה? האם אפשר לחשוב לחלל מע"ש על כסף כזה? אולם בתוספתא

מע"ש הג"ל כאיזה כתבי יד (בהוצאה צ"מ) ובתוספתא שעם הרי"ף הגי' ובית סלך. ודומא כזו מצינו בירושלמי יומא פ"ו ה"ג ברח להר המלך. ובמנחות ק"ט ע"ב רץ לבית המלך. וכ"ה בילקום המכירי ישעיה (110). ובתוספתא שביעית פ"ו (בכל ההוצאות) אוכלין מבית המלך עד שיכלה וכו'. ואולי בית המלך שם מקום הוא שלא נודע עתה מקומו. ואפשר שלזה המקום כונה המשנה (גדרים כ"ז ע"ב) נודרין וכו' שהן של בית המלך אע"פ שאינן של בית המלך. ובגימין מ"ד ע"א הרי שאננו בית המלך וכו'. וזהו התוספתא מע"ש פ"ד. ולאיזה בית המלך כווננו במשנה ובתוספתא? הלא או לא היה מלך בישראל? ועכשיו ראינו בקדוקי סופרים בב"ק הג"ל ששם הגי' בכת"י א' הר הכרמל או הר המלך. ולפי שראינו שהגירסאות שונות בזה נוכל להחליט שהגי' הר המלך איננה מוחלטת.

פ"א ה"ב ר' יונה בעי נפל כיסו לכור וכו' כמי שהן ברשותו. כרמב"ם מע"ש פ"ד ה"א נפל כיסו לכור והוא יכול להוציאו פודה בו מפני שהוא ברשותו. והאבע"י המוה שהלא מפורש בתוספתא מע"ש פ"א או שנפל כיסו לכור אע"פ שידוע שיש שם מעות אין מחללין אותו עליהן וכו'. ובבבלי ב"ק צ"ח ע"א או שנפל כיסו לים הגדול (ליתא) אין מחללין. ונראה שלהרמב"ם היה הנוסח משונה. וסמך על הירושלמי כאן. ולא היה לפנינו המלה בעי. וכן לא היתה בהירושלמי לפני הרב"ז והכ"ס ברמב"ם הג"ל. ובר"ש ובפי' ר"י כמ"צ: היו לו מעות מסתות בקסמרא או בהר המלך או שנפל כיסו לכור אע"פ שיש שם מעות אין מחללין אותו עליהן פי' דכאבודות דמיין וכו'. ובפי' הרא"ש שנפל כיסו לים הגדול וכו'.

פ"א ה"ב להעלותי. כפי' מהר"י קורקוס הג"ל ולהעלותן אותם (אותן) חמישים ריבוא כמו שהם (שהן) ברשותו ע"כ (בירושלמי) ופירושו שהיה צריך להוציא הוצאת חמישים רבוא כדי להעלות אותם וכו' ואפשר שרבינו לא היה גורם בהירושלמי והיה יכול להוציא נ' רבוא להעלותו וכו' ע"ש.

פ"א ה"ג במשנה וחיה לבשר ההאווה. במשנה שבמשניות או היה לבשר תאווה. וכ"ה ברב"ז מע"ש פ"ח ה"א. ובערוך (בשר, ד"ר) והיה לבשר האווה. פ"א ה"ג במשנה אע"פ שהעור מרובה על הבשר. במתניתא דב"מ ליתא כ"ז. פ"א ה"ג במשנה כרי יין סתומות. ברב"ז מע"ש פ"ח ה"ב כרי יין פתוחות. פ"א ה"ג במשנה אינו נלקח בכסף מעשר. לקמן בפרק זה ה"ג בפסקא דסתני' אינו נקח בכסף מעשר ופוסל את המקוה (ג' מלות ליתא) משהחמיץ נקח (נלקח) בכסף מעשר ואינו פוסל את המקוה (ד' מלות ליתא) וכ"ה במעשרות פ"ה ה"ה. ובמתניתא דב"מ כאן ובחולין פ"א משנה ו' ליתא. ועי' באצ"ר למעשרות צד 126.

פ"א ה"ג תני כן בגנ וכו'. ספרי ראה (ק"ז) ובבבלי עירובין כ"ז ע"כ בשנים. פ"א ה"ג אם היה המוכר אומן וכו'. ברמב"ם מע"ש פ"ח ה"א הלוקח בהמה וכו' סמי שאינו תנר ואינו מדקדק יצא העור לחולין וכו' וע"ש בב"מ וברב"ז שזכרו ירושלמי דילן. ובר"ש מע"ש פ"ג י"ב דאמרין בירושלמי דאם היה המוכר או הלוקח אומן כלקח יין כפ"ע והקנקן כפ"ע וכו'. ובפי' הרא"ש ומפרש בירושלמי דוקא כשהמוכר הלוקח הדיומין אבל אם היה אחר מהן יצד עושה כלי חרש וכן עכדן או רצען וכו'.

פ"א ה"ג ודכוחה אם היה הלוקח אומן. ברב"ז הג"ל אם היה הלוקח

אומן עושה (נעשה) כלוקח וכו'. וככ"ס הנ"ל וקאמר הו החם (בירושלמי) הוא הדין ללוקח תנן וצריך מעם למה השמיטו רבינו ואפשר דלא היה נדים לה ואפילו הימא הנדים לה איבא למיטר וכו' ע"ש. ובבבאור סהר"י קורקום שם: ואמרו עוד בירושלמי בשם ר' מונא (ר' סנא) שצריך שגם הלוקח וכו'. ובכת"י רומי אם היה הלוקח אומן אינו (ליתא) נעשה וכו'. וזה שלא כנ"י הראשונים הנ"ל. ועי' בה"ש ורא"ש.

פ"א ה"ג פסוליא של תמרים. בר"א: פולטייא וכו'. ובהוספתא מע"ש פ"א ופסוליא וכו'. וברדב"ז מע"ש פ"ה ה"ד ירוש' פ"ק (במע"ש) פסוליא של תמרים יצאו לחולין וכו' ושם להלן: ירושלמי חתל של תמרים פסוליא של תמרים וכו'. **פ"א** ה"ג קופות של תמרים איה תני תני יצאו. בתוספתא הנ"ל אם היו קופות הרי זה אוכל. וברמב"ם הנ"ל קופה של תמרים אם דרוסות יצאו הקופות לחולין וע"ש ברדב"ז ובכ"ס שהביאו ירושלמי דילן.

פ"א ה"ג ויסתין א"ל בשם ר"ל. עי' מ"ש באצוו"ר למעשרות צד 126. **פ"א** ה"ג אמר ר' לעזר לא קנה מעשר. במנחות פ"ב ע"א ר' יוחנן אמר קני ר"א אומר לא קני ואליבא דר' יהורה דאמר מעשר סמון הדיום וכו'.

פ"א ה"ג בקדמיית' הדין וכו'. בר"ש: ובירוש' אמר אר"י בקדמיית' הדין אמרין (מדין) הלוקח בהמה לבשר תאזה מתפוסה לשלמים (על כורחו נתפס השם לשלמים ובכת"י רומי נתפסין לשלמים) וכו'. ובפ"י הרא"ש ירושלמי אמר ר"י וכו'.

פ"א ה"ג כר"י חייבת בכבודה. ברמב"ם ה' בכורות פ"ה ה"ט הלוקח בהמה סעוה מע"ש בירושלים חייבת בכבודה וכו' ובכ"ס ירושלמי פ"ק דמע"ש וכו' דמסייעא ליה סהניהא עכ"ל ועי' במהרי"ם אלגאוי הנ"ל.

פ"א ה"ג מהו שיקרבו לגבי מזבח ולא וכו'. צ"ל מ"ל ולא וכו'. ובבבאור מהרי"ם אלגאוי לג' חלה להרמב"ן סי' א' אמר' בירושלמי וכו' מהו שיקרבו ע"ג המזבח א"ל ולא חל מ"ש על אימוריו ולא נמצא סברתו מן האכילה א"ל הכי (ליתא) הלוקח בהמה לזבחי שלמים (בשר תאזה) לא חל וכו' מדברי מהרי"ק (מהר"י קורקום) בבאורו לה' בכורות כת"י וכו' וז"ל ושוב מצאתי בירושלמי דמ"ש פ"ק שר"י בשם ר' יוחנן אמר כן וז"ל בהמת מ"ש וכו'.

פ"א ה"ג וולדה בכור. בכת"י רומי וכו' אמשט': ילדה בכור.

פ"א ה"ג לא יבוא סחימי מע"ש וכו'. במנחות פ"א ע"ב מחלוקת בזה רב נחמן ורב חסדא דאמרין תרויהו ל"ש אלא סחימי מע"ש אבל סחימין הלכותות סעוה מע"ש יבוא יתיב ר' ירמיה קמיה ר"ז וכו'.

פ"א ה"ג שנספך הרם לא נפסל הלחם. במנחות מ"ז ע"א בעא מיניה ר"ש בר"י מרחב"א כבשי עצרת וכו' אותו הלחם מהו באכילה וכו' ע"ש.

פ"א ה"ג גזרו על זכר כ"ס מפני נקבה וכו'. בתוס' ב"ק צ"ז ע"ב ד"ה דובין וכן מפרש בירושלמי דמע"ש דמעמא דאמר' לקנות זכרים גזירה אמר נקיבות. ובתוס' סוכה מ' ע"ב ד"ה שטא ומפרש בירושלמי דזוכרים פליגי וכו' ובתוס' הרא"ש בקדושין ג"ה ע"ב ומפרש בירושלמי דזוכרים פליגי א גזרינן אמו נקבות וכו'.

פ"א ה"ג ואמרין בשם ר"י אפי' המימה גזירה. בר"ש (ד"ר) אמר דבי (ר"י) גזרו על הנקבה בעלת סמם מפני תקנה (ולדה) כדמסיק דהרר אמר בשם ר"י דמדאורייתא אפי' תמימים שרו אלא גזרו בהו רבנן וכו'. ובפ"י הרא"ש דהרר מסיק דהרר אמר בש"ר יוחנן דמדאורייתא שרי וכו'. ובפ"י ר"י בפ"צ דהרר

אכרו כשר"י אפילו תמימים משום גזירה שמה יגדל מהם עדרים עדרים (ה')
 מלות אחרונות נאמר לקמן בשם רשב"י).

פ"א ה"ג בראשונה היו אומרים לוקחין בהמה לכשר תאוה וכו'. רמב"ם
 (מע"ש פ"ו ה"ב). ובכאור מהר"י כורקוס שם: ירושלמי בראשונה היו לוקחין
 וכו' מעל המזבח (אותו מעל גבי המזבח) חזרו לומר וכו' ואפשר דאותו ירושלמי
 מיירי בשביעית כאשר נראה קצת סוף הסוגיא וכו'. ובכ"מ שם בראשונה היו
 לוקחים בהמות וכו' ירושלמי פ"ק במע"ש אלא שכתב במעות ונוסחת רבינו עיקר.

פ"א ה"ג אחר שביעית וכו'. בהוספתא שביעית פ"ו אחד שביעית ואחר
 מע"ש מחללין (מחליפין) ובבבלי סוכה מ' ע"ב מתחללין וע"ש בכ"מ מ"ה ע"ב
 ובבבלין שם ובר"ש כאן: מחללין וכו' בד"א ועי' בתום קדושין ג"ה ע"ב ד"ה
 אין וכו' הישר לר"ת סי' תצ"ה מתחללין וכו' ומתחללין לכתחילה משמע וכו')
 אותו וכו' ועל בהמה (נקבה) וכו' דברי רבי (ר' מאיר) וכו'. וגם בבבלי סוכה
 מ' ע"ב הני' דברי ר' מאיר ובתום' שם ד"ה על ופלוגתא היא בירושלמי פ"ק
 דמע"ש יש שאוסר אפילו על סנת ההעלותו ומוקי פלוגתא דר"מ ורבנן דהכא
 בדמאי עביל ולפינו אין מבואר. ובתום' הרא"ש בקדושין הנ"ל כהניא בתוספתא
 שביעית א' שביעית וא' מע"ש מחללין אותה על חיה ועיף ועל בהמת חיה
 ועיף בעלת מוס דברי ר"מ וחכ"א לא אכרו אלא בשחומים וכו' ע"ש.

פ"א ה"ג נקבה בעלת מוס. בהוספתא הנ"ל בהמה בעלת מוס. ובבבלי
 סוכה הנ"ל לא נזכר כנקבה. ושם אמר רבא מחזקת בזכרים אבל בנקבות
 דברי הכל על שחומין מתחללין וכו'. ועי' לעיל בירושלמי דנזרו על זכר בעל
 מוס מפני נקיבה בעלת מוס.

פ"א ה"ג ר' ירמיה בשם ר"ש בר רב יצחק. מט"ש בסמוך קם ר' ירמיה עם
 ר' ועירא וכו', נראה שצ"ל כאן ר' ועירא בשם ר"ש בר יצחק, אמנם בבתי
 רובי הני' שם: קם ר' ועירא עם ר' ירמיה. וכו' אמש"ל ר' ירמיה בשם רבי
 ושמואל בר רב יצחק נזרו וכו'.

פ"א ה"ד במשנה לא יצא העור לחולין. עי' מנחות פ"ב ע"א. ובס' כריתות סי'
 ס"ב פי' אינו בתורה שיצא העור לחולין דהח חולין נסורין ולא קנה מעשר כלל וכו'.

פ"א ה"ד במשנה מלי תאנים. במשנה שבמשניות מלי זיתים וכו'.

פ"א ה"ד הסן תנינן וכו' מדמי שביעית. במשנה ו' בפרק זה אין לוקחין
 עבדים וכו' מדמי מעשר שני ואם לקח יאכל כנגדן. ובפי' ר"י כמ"צ אין
 לוקחין וכו' מדמי מעשר שני והוא הדין מדמי שביעית (משנה ח' פ"ח דשביעית)
 ואם לקח יאכל כנגדו אלמא הדמים נתחללו וכו'.

פ"א ה"ד מן מה דאר"י בשם שמואל נקבה הסקה דרו הוא דאמר כאן
 דרך מנירה וכו'. בבבלי קדושין ג"ה ע"ב אמר שמואל כשברת וע"ש כפרד"ש.
 וברמב"ם (מע"ש פ"ו ה"ד) הלוקח מים וזלח וכו' ובהשגחה הראב"ד שם זה
 שבוש וכו' ואם הלך לו יאכל כנגדן והכי קאמר שמואל בירושלמי ובגמרא
 דירן. וברב"ז שם במשנה פ"ק הלוקח מים וזלח וכו' וגרסינן בירושלמי עליה
 דסתניהן תמן תנינן אין לוקחין וכו' וחרנא אמר כאן כשהמוכר קיים וכאן
 שהלך לו המוכר כלומר סתניתין דאין לוקחין עבדים כשאין המוכר קיים ולפיכך
 אוכל כנגדם וכו'. וע"ש בכסף משנה.

פ"א ה"ד ר"ע מפרש וכו' וחדל פירי וכו'. וכ"ה בעירובין פ"ג ה"א. אבל
 בבבלי ערוובן כ"ו ע"ב וש"נ מה הפרט מפורש פרי ספרי ויהי' קרקע (כ')

מלות אחרונות (ליתא) אף כל פרי מפרי ונידולי קרקע. ובני' הכבלי כ"ה בתו"כ
 בראש הספר. וע"ש בפ' הראב"ד. ובפ' רבינו חננאל בעירובין שם מה הפרט
 מפורש פרי מפרי וכו' האי תנא דספרי דבי רב (כוונהו להו"כ הנ"ל) ודבי ר'
 ישמעאל הנא מה הפרט מפורש וולד וכו'. ועי' בס' הכריתות (בית ז' ס' א').
פ"א ה"ד מה נפיק מן ביניהן דגין וחגבין כמהין ופטריות. בכבלי עירובין
 הנ"ל מאי בנייהו אמר אביי דגים איכא בנייהו וכו'. ועי' תוס' עירובין כ"ז
 ע"א ד"ה מאן. ובבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ו ה"ג) ובירושלמי דמע"ש
 הביאו סוגיא כיוצא בזה ואמרו דאיכא בנייהו כמהין ופטריות (דגין וחגבין ל"ג)
 וכו' ובספר באר שבע בשו"ת (ע' ע"ג) מאריך בזה להשיג על הרמב"ם והסמ"ג
 שכתבו שאין לוקחין בכסף מעשר סוּם ומלח כמהין ופטריות לפי שאין גידוליהן
 מן הארץ וכו'. ולא זכר כלל מירושלמי דילן.

פ"א ה"ד כר"ע ניקנין בכסף מעשר. צ"ל ולד' ישמעאל אין נקנין בכסף
 מעשר. ובפ' ר"י במ"צ: מתני' ר"ע דדריש ריבוי ומיעוטי וכו' וקא טרבי דניקח
 בכסף מע"ש כל מילי וכו' אבל ר' ישמעאל דדריש כללי ופרטי ממעט אפי'
 דגים וכו' ומתני' דקתני סוּם ומלח והו לא דלא כותיה.
פ"א ה"ד אר' חגיי מתני' אמרה כן. בפ' ר"י במ"צ א"ר חגי זאת אומרת
 אין מחללין מעות מע"ש על הפירות ברחוק מקום לכתחילה.
פ"א ה"ד שאין מחללין מעות על הפירות וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"ד
 ה"ו) וע"ש בררכ"ו.

פ"א ה"ד שהיה אחר מקום. בכת"י רומי שהיה במקום אחר.

פ"א ה"ד דר"ם ורבנן כדמאי וכו'. וכן הוא בר' אמשטרדם. ולע"ד צ"ל
 דאי"ד לעזר דר"ם היא. רבנן אמרין הא בדמאי הא בווראי.
פ"א ה"ד הרוצה לחלל מעות וכו'. הוספהא מע"ש פ"ג וע"ש. ובשמה
 מקובצת כב"מ נ"ה ע"כ כדאמר בירושלמי הרוצה לחלל מעות על הפירות וכו'
 ופריך עלה מההיא דאם אין מקדש ירקבו ומשני תפתר שהקדישו וכו'. ולפנינו
 בשנויים. וכסמ"ג עשין קל"ו בירושלמי מעמידה כשהקדישה בשעת המקדש וחרב
 המקדש אבל המחלל מעות על הפירות בוסן הזה הואיל ואין נאכלין אמרי ב"ה דלא חילל.
פ"א ה"ד תני בן ביבי וכו'. עי' ברדב"ו (מע"ש פ"ד ה"ו) ובאצויר לזמא 23.
פ"א ה"ד ר"י בן חנינה כי פירה. בר"א: כי פורה. ובפ' ר"י במ"צ:
 והיינו דגרסינן ר' יוסי בן לוי (חגיגה) כי פירא כלומר כנגד מה שנתן ולא
 כנגד מה ששוין הקרקעות והעבדים והבהמות עכ"ל. ובכת"י רומי כיפורה.
פ"א ה"ד ר"י בשם שמואל. בכת"י רומי ד' יונה (יוסי) בשם שמואל. ובפ'
 ר"י במ"צ ר' יוסי בשם ר' שמואל נקנה מקח (המקח).

פ"א ה"ד אמא קידשו. בכת"י רומי שמא לא קידשו.

פ"א ה"ה במשנה הלוקח פירות שזנג יחורו. באגודה לא יחידו דמים למקום.
פ"א ה"ה במשנה מוד יעלו. בפ' ר"י קורקוס (מע"ש ז' י"ד) יעלו הפירות (ליתא).
פ"א ה"ה במשנה ויאכלו במקום. ברא"ש דמאי א' ב' ואכ"ל בירושלים.
פ"א ה"ו במשנה יחורו דמיה למקום. בכבלי קדושין נ"ו ע"א יחורו דמים
 למקום וכו'. ובהוס' ריר"א בב"ק צ"ו ע"כ סוכאה המשנה בשנויים.

פ"א ה"ו במשנה על ידי עורה. ברדב"ו מע"ש פ"ו ה"ז היא ועורה שם במשנה
 וכו'. ובערך (קבר) תיקבר על יד (ידי) עורה פי' לפי שעור הבהמה המקדשת וכו'.
פ"א ה"ו במשנה עבדים. במשנה שבמשניות עבדים ושפחות (ליתא).

פ"א ה"ו במשנה ובהמה טמאה. בבבלי קרושין נ"ו ע"א בשנים. ובהוס' ע"ו ס"ב ע"ב ר"ה העלה דהא תנן אין לוקחין סמעות מע"ש בהמה טמאה ומעשר (ליהא) וכו' משמע הא מלבושין סותרין וכו'. ויש לומר דכל אותם משניות הסותרות היינו מן התורה וכו'.

פ"א ה"ו במשנה מדמי מע"ש. כד' אשחררם בכסף מע"ש.

פ"א ה"ו במשנה ואם לקח יאכל כנגדן. טובאה המשנה בה"ד: כנגדו.

פ"א ה"ו במשנה וקיני וילרות. כרמב"ם (מע"ש פ"ו הט"ז) וכן אם הביא עולות וחמאות ואשמות וכו'. וכרדב"ן שם במשנה אין מביאים (מביאין) וכו' ילרות וחמאות ואשמות (ב' מלות ליהא ואיתא במשנה שבמשניות) וכו'.

פ"א ה"ו במשנה כ"ש חוץ וכו'. כרא"ש מע"ש פ"ה משנה י"ג וחנן נמי כל שהוא סחוץ (חוץ) לאכילה ושתייה (ולשהיה) וסיכה (מדמי מע"ש) אם לקח (ב' מלות ליהא) יאכל כנגדו. וכפי"ר ר"י במ"צ כ"ש חוץ וכו' ונלקחין מדמי מע"ש יאכל כנגדו בירושלים (ליהא).

פ"ב ה"א במשנה דבר שדרכו לזבל ולסוך וכו'. וכ"ה במתניתא דבי"ם ובמשנה שבמשניות. וצ"ל שדרכו לזבל ולשתות דבר שדרכו לשתות ולסוך וכו'.

פ"ב ה"א במשנה ואין לוקחין בדמיו. כרדב"ן (מע"ש פ"ג ה"א) ואין לוקחין בדמי מע"ש.

פ"ב ה"א במשנה הקפלומוה. כאגודה פלומוה.

פ"ב ה"א במשנה והשכיחה לשני. כד"א: והשכיחה השבח לשני.

פ"ב ה"א מנין שהשתיה בכלל אכילה. בבבלי שבועות כ"ג ע"ב דאמר ר"ל מנין לשתיה שהיא בכלל אכילה וכו' ובהוס' שבועות שם ר"ה נמר כדיליף בירושלמי מדכתיב וכל דם לא תאכלו ואי בשקדש וההניא (הוספתא פ"ג דטהרות) דם שקדש אינו לא אוכל ולא משקה אלא (כי נן קיימין) כמו שהוא וכו'. וע"ש בהגהות הגרע"א.

פ"ב ה"א כמה שהוא והתורה וכו'. בשבועות פ"ג ה"ב כל שהוא כל שהוא אכילה פתר לה כד' עקיבה דר"ע אמר כל שהוא אכילה (י' מלות אחרונות ליהא, ומאמר ר"ע במשנה א' פ"ג דשבועות).

פ"ב ה"א הקפה את הדרם ואכלו ה"ו חייב. ביזמא פ"ה ה"ג ובשבועות הנ"ל אם יש בו כזית חייב. וכן הוא בתוספתא כריתות ס"ב. ועי' באצו"ר ליוסא צד 116.

פ"ב ה"א אם בנותן כמעט יין בהכשיל. ביזמא ושבועות הנ"ל אם כפועם מעט יין לתוך התכשיל והלא מעט יין (ליהא) לפנס הוא.

פ"ב ה"א באילין אורזייה. ביזמא הנ"ל באילין יזרזייה וזומנייה (כד' קראמא' וזומני). ובשבועות הנ"ל באילין נמרייה ואורזייה. ופ"ש במעשרות (פ"א ה"ו) פינכא דאדיא. בכתי"ר רומי שם פינכא דאורזיא.

פ"ב ה"א שבועה שלא אוכל וכו'. כל המאמר משובש כאן. וביזמא פ"ח ה"ג הגי' מתוקנת ר' יוסה שמע לך מן הדא שבועה שלא אוכל, ואכל ושתה אינו חייב אלא אחת. למרון חברייה קומי ר' יוסה אמור דבתרה שבועה שלא אוכל ושלא אשתה ואכל ושתה חייב שתים, אמר לון ר' יוסי (כנראה כי ארבע מלות אחרונות למותר הן) אילו מי שהיו לפניו וכו'. ובשבועות פ"ג ה"ב ג"כ הגי' משובשת.

פ"ב ה"א משקן שראוין לשתיה חייב. ביזמא הנ"ל אבל אם אכל אוכלין שהן ראוין לאכילה (ו' מלות ליהא) שתה משקן שהן ראוין לשתיה חייב.

ובשבועות

ובשבעות הנ"ל הא אכל אוכלין ראויין ושתה משקין ראויין חיוב. ובבבלי
 שבועות כ"ג ע"א אמר רב אשי וכו' ואכל אוכלין שאין ראויין לאכולה וכו'.
פ"ב ה"א לא בשבועה ש"א אוכל נוחא וכו'. ביומא הנ"ל לא שבועה שלא
 אוכל אמר נוחא כשהניתין דאנן אסדין שבועה ש"א אוכל כרבי דו אמר שבועה
 שלא אוכל ושלא אשתה (ח' מידת אחרונת ליתא). ובשבועות הנ"ל עד כדון
 בשאמר שבועה שלא אוכל ושתה וכרבי דאמר שבועה שלא אשתה.

פ"ב ה"א ויצהרך זו סיכה וכו'. בבבלי שבת פ"ז ע"א לרבית את הסך
 כשורה. ובחי' הרמב"ן נדה ל"ב ע"א מובא הירושלמי בשנויים. ועי' בתוס'
 בנדה שם ד"ה וכשמן. ועי' בר"ש וברא"ש ובחי' רמב"ן נדה שם ומאחר
 שכתבתי פברות דללו מצאתי בפ"ב ממע"ש יצהרך זו סיכה וההורה קראתו
 (קראה אותה) אכילה ואינו מחזור, וא"ה מחזור (אין הימר כמחזור) ילקו (הוא
 ילקו) עליו חוץ לחומה וכו'.

פ"ב ה"א אלא על מע"ש מהור שנכנס לירושלים ויצא. בככורים פ"ב ה"ב
 באי זו מעשר אמרו במעשר שני מהור שנכנס לירושלים ויצא.

פ"ב ה"א בשבת בין סיכה שהוא של הענוג וכו'. ביומא הנ"ל בשבת בין
 סיכה שהוא של תענוג גר"ש בה"ל קרמיתא. וכונה הסופר המעתיק שההלכה
 היא כבר נשנה במע"ש כאן ובשבת פ"ט ה"ד.

פ"ב ה"א והתני שזת וכו'. בחי' הרמב"ן הנ"ל ומקשי והתני ולא יחללו
 ס"ס (ליהא) להביא הסך והשוהה, א"ר יוחנן לית כאן לאמר (סך) וכו' משמע
 דסיכה כשהיה דרבנן ואינה מחזרה מן התורה וכו'.

פ"ב ה"א כיוה"כ לאיסור אבל לא לענוש. ברא"ש יומא פ"ה ס"א א' וריב"א
 הביא ראיה מן הירושלמי דהניא וכו' וליום הכפורים לא (ליתא) לאמר ולא
 לענוש. ועי' באצו"ר ליומא צד 87.

פ"ב ה"א מנין שהוא מחזור בעשה. לקמן פ"ה ה"ו מנין שהוא עובר בעשה.

פ"ב ה"א כיצד לזבל וכו'. הוספתא תרומות פ"ט. ובבבלי מהר"י קדקום'
 (מע"ש פ"ג ה"א) ובירושלמי כיצד נאכל (לזבל) דבר שדרבו לאכל (לזבל) אין
 מחייבין אותו לאכול (לא, וצ"ל לא' ה"ל לאכול) וכו' וכן הוא שבקש (אם
 בקש) לאכול תרדין חיינן או לזבזב חמין (חזות, וכ"ה בשביעית פ"ח ה"ב) וכו'.
 ועי' באצו"ר שביעית צד 72.

פ"ב ה"א ולא תבשיל שעובר' צורדו. כפי' ריב"ז צ' ולא תבשיל שנהקלקלה
 צורדו, וכן הוא אם בקש לאכול תרדין לחין (חיינן) וכו'.

פ"ב ה"א לא אנגרון. בבבלי ברכות ל"ה ע"ב אלא דקא שתי ליה ע"י אנגרון.
 ובשבועות כ"ג ע"א ודלסא ע"י אנגרון וכו' וע"ש במירש"י כדתניא בתוספתא וכו'.

פ"ב ה"א זה שהוא לוחש נוהן שמן וכו'. בשבת פ"ד ה"ה ולא כן אמר
 רב יהודה בשם רב זעירא ההושש אונו נוהן שמן ע"ג ראשו ולוחש וכו'.
 וכדוע לא נזכר זה כאן?

פ"ב ה"א בין בכלי מע"ש אמור. בר"א: במ"ש אמור וכו' במ"ש (ס"ז) מותר.

פ"ב ה"א אמר ר"ה דר' יודה הוא. בתרומות פ"י ה"א אמר ר"ה מתני'
 דלא (ליהא) כר"י. ובר"ש: ואיתא הך משנה דלא בר' יודה כראמר במס'
 תרומות והני נמי כיהי לה בירושלמי, ועי' בר"ש בתרומות שם.

פ"ב ה"א אמר ר"י כל שיש בו תהדר וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"ג ה"ד)
 יסטה של מע"ש שאמרה השכיחה השבת לפני וכו'. ובהשגת הראב"ד שם:

אין זה דרך הירושלמי ומשנה אמרה וכו' ואיפליגו עלה ר"י ור"ל ר"י סבר מאי
 ניכר ניכר ביתרון המדה אבל יתרון שכח בלא יתרון מדה השכח לשני ור"ל
 אמר ניכר כמעט אעפ"י שאין שם יתרון מדה השכח לפי חשבון וכו' ת"ש
 ובר"ש ובר"ש וברדב"ז ובכ"ס ובמסכתא אפרים ה' נוקי מטון ס' ד'.

פ"ב היא השכח לשני, פ"ו למעשר שני.

פ"ב היא מתניתא פליגא על ר' יוחנן עימה וכו'. כבאור מהר"י קורקוס
 (מע"ש פ"ג ה"ד) וירושלמי משמע דפת חשוב יש בו הוספת מדה ע"י האמיה
 ואין שבחו ניכר שאמרו שם מתניתא פליגא על ר' יוחנן עימה של מע"ש
 שאמא (שאמיה פה) והשכיחה השכח לשני וכו' ואי הוה גרסינן מתניתין
 פליגא על ריש לקיש דוה נוחא מפי ושוב מצאתי בירושלמי מונה שכתוב בו
 על ריש לקיש והוא הגרסא האמיתית והמוכרתה וכו' עכ"ל.

פ"ב היא תחומין עשו למידת הדין. ביצה פ"ה ה"ג וע"ש באצ"ר ובמ"א הנ"ל.
פ"ב היא תכשיל של מע"ש וכו' השכח לשני. בתוספתא מע"ש פ"א (הוצאת
 ז"מ) השכח לפי חשבון (השכח לשני). ובר"ש: בירושלמי וכו' ופריך עלה
 דהניא תכשיל (הבלין) של מע"ש וכו' השכח לפי חשבון. וכה"פ בפי' ר"י בן ס"צ.

פ"ב היא פתר לה בשאין מעם שבחו ניכר. בר"ש ליהא כ"ז.

פ"ב היא לא יצא מע"ש מדי פדיונו. בתוספתא הנ"ל אל יצא מעשר
 (מע"ש) שלו לפדיון. ובר"ש: אל יצא מע"ש לפדיון.

פ"ב ה"ב במשנה היקל בתרומה. במ"ל (תרומה פ"א ה"ח) אם הקל וכו'. וכן בר"א.
פ"ב ה"ב כהרא דהני סך הוא כהן וכו'. תוספתא תרומה פ"י בבלי כריתות
 ז' ע"ב בשנחם. וברמב"ם תרומה פ"א ה"ח. ועי' ברמב"ם מע"ש פ"ג הכ"ג.
 וברדב"ז שם ואמר' עלה בירושלמי מה הקלו (היקילו) בתרומה כהרא דהני
 סך וכו' ומביא בן בתו ישראל (בן ביתו של ישראל) וכו' ולמדנו מכאן וכו'.
 וע"ש בכ"ס. ובפי' ר"י קורקוס. ובפי' ריבמ"צ גרסי' (בירושלמי) מה הקל
 בתרומה כדהניא סך וכו' ומביא בן ישראל וכו'. ובמשנה למלך הנ"ל וראיתי
 לדבינו (הרמב"ם) שסיים וכן אמרו בירושלמי מה הקלו וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ב ומעלו. ככת"י רובי ומעלו.

פ"ב ה"ב דברי סופרים לדברי תורה. ככת"י רומי ד"ס לדברי סופרים.
פ"ב ה"ג במשנה היאכל צמחונים. במשנה שבמשנתה ובר"א: היאכל צמחונים.
 ובכ"ס (מע"ש פ"ב ה"ד) היאכל צמחונן. וברדב"ז שם היאכל צמחונים.

פ"ב ה"ג כיני מתניתא מותרה להיאכל צמחונן. ברמב"ם (מע"ש פ"ב ה"ד)
 תלהן של מע"ש מותר להאכל צמחונן שכן היא ראויה לאכילה. ובהשנות
 הראב"ד שם כמרומה לי שהמערו הירושלמי שאמר כגמרא כיני מתניתא מותר
 לאכול צמחונן ואני אומר שלא באו להוציא המשנה מפשוטה אבל אמרו
 שבאכילה צמחונן אין בו הפסד אוכלים וכו'. וע"ש בכ"ס וברדב"ז שם מדאמר'
 בירושלמי כיני מתני' מותר להאכל צמחונים ואסור להניחם עד שייבשו (ד' מלת
 אחרונות יתא) וכו'. ובר"ש: וספרש בירושלמי כיני מתני' מותר להאכל צמחונן.
 ובפי' ריבמ"צ כיני מתני' מותר לאכול צמחונים וכו'. ועי' לעזי (ח"ד צד 198).

פ"ב ה"ג א"ר יונה. בר' אמש"א א"ר מנה.

פ"ב ה"ג הני זו דברי ר"ם וכו'. במלאכה שלמה ספ' בירושלמי וכו' זו
 היא דברי ר"ם וכו' עכ"ל. ובתוספתא (מע"ש פ"ב) כש"א כל מעשה במהרה
 ובה"א כל מעשה במהרה חזק מחיפתה דברי ר' מאיר ר' יהודה אומר כש"א

כל מעשה במהרה חוץ מחיפתה ובה"א כל מעשה בטומאה חוץ משרייתה. ולפי זה מהנתיני ר' יהודה ולא ר' מאיר? ובר"ש: הניא כהוספתא וכו' בש"א כל מעשה בטומאה (במהרה) וכו' והשתא תתם מתני' בין דתלתן בין דכרשנין ר' יהודה היא עכ"ל ומהירושלמי לא זכר. ונראה שהיה לפניו נ"י אחרת.

פ"ב ה"ג חוץ משליחה. כמשנה ג' בפרק זה חוץ משרייתה.

פ"ב ה"ד במשנה יאכלו צמחונים. וכו' כהוספתא פ"ב. ובפ"י ר"י במ"צ כרשיני מע"ש כותרין (ליהא) להיאכל צמחונים וכו'.

פ"ב ה"ד כמשנה ומאבילין בטומאה. כהוספתא פ"ב מסיים: דברי ר' יהודה ר' מאיר אומר בש"א שרוין במהרה וכו' ובה"א כל מעשה בטומאה אמר ר' יוסי זו משנת ר"ע וכו'. וכידושלמי לא נזכר מההוספתא.

פ"ב ה"ד במשנה יתחדרו לעיסות. כרדב"ז מע"ש פ"ב ה"ג יחלקו לעיסות ובמהנתיא דב"מ יתחלקו לעיסות וכן במשנה א' פ"ה דתרומות. ובערוך ערך עשה בפ"ב במע"ש כרשיני מע"ש יאכלו צמחונין (צמחונים) ונכנסין לירושלים ויוצאין עטו (נראה שצ"ל נמכאו) רמ"א יתחלקו לעיסות פ"י חמין המכושלין נקראין עיסות. א"ב לעסות כתוב בנוסחאות וכו'. ועי' בערוך השלם ובערוך כד' ראשון בפ"ב דמע"ש רמ"א יתחלקו לעיסות פ"י חמין וכו'.

פ"ב ה"ד במשנה שרוין ושפין. בערוך. (שר א' דר') שפין ושורין.

פ"ב ה"ד במשנה שמי אומר יאכלו צריר. בעדות פ"א ח' בש"א וכו'. ובס' הכריתות (ס' ע"ג) עור גבי כרשיני תרומה וכו' בש"א וכו' ובסיפא קאמר שמי אומר יאכלו במהרה (צריד) וכן במע"ש פ"ב.

פ"ב ה"ד כדי לעשות עיסה ולחזור, כדי לעשות ולחזור. וכנה"י רומי כדי בגיסה ולחזור. וכו' אמש"מ' כדי לעשות עיסה ולחזור. וברמב"ם מע"ש פ"ב הי"ד ואם עשה מהם עיסה הרי זו מותרת להכנס לירושלים ולהוציאה וכו'. ובהשגות הראב"ד מפורש בירושלמי שאינו מותר להוציאם לאכלם לחוץ אלא מוציאם לעשות מהן עיסה ולחזור וק"ל הוא שהקילו בכרשנין. ובבאור מהר"י קרקוס שם: וכידושלמי אמרו כדי לעשות עיסה ולחזור כדי לעשות עיסה (ליהא, ואיתא כד"א) ולחזור. ועי' לקמן פ"ג ה"ד. ובפ"י ריבמ"צ פ"י כשיעור כדי לעשות עיסה מהן חוץ לירושלים ולחזור ואפי' לרבנן דאמרי פירות מע"ש נכנסין ואינן יוצאין בכרשנין מודו וכו'.

פ"ב ה"ה במשנה מעות חולין וכו'. בבאור מהר"י קרקוס (מע"ש פ"ו ה"א) מעות מע"ש ומעות חולין שנתפזרו מה שלקמ (שליקמ) לקמ לשני (ליקמ למע"ש) וכו' כלל (אם כלל) וכו' המתלקמים לשני (המהלקמין למע"ש) וכו'. ובש"ת הר"ן (ד' י"ג ע"ב) מדתנן וכו' ער שישלים (והשאר חולין) וכו'.

פ"ב ה"ה מהנתיא דרשב"ג וכו': בבאור מהר"י קרקוס (מע"ש פ"ב ה"ו) ואמרו עוד (בירושלמי) מתני רשב"ג הוא דאמר וב' מלות ליהא ועי' לקמן בפ"ג משנה ה') אף הפירות נכנסין ויוצאין פ"י בהמיה ומסיק מתני' (ליהא) ד"ה היא וכו' ע"ש. אבל בר"ש: אמר בירושלמי מתני' דלא (ליהא) כרשב"ג דתנן וכו' אף הפירות נכנסין ויוצאין. וגי' הר"ש אסיהית. וכעין פ"ס זו בירושלמי כ"ה ג"כ בחלה פ"ג ה"ג. עי' אצו"ר שם צד 140.

פ"ב ה"ה דברי הכל היא. בר"ש: והדר מסיק ד"ה היא הכא בכרשיני תרומות (ליהא).

פ"ב ה"ה להאכילן לכלבים. בר"ש: ואפרש בירושלמי וכו' להאכיל לבהמה

(לכלכים). וברא"ש כג' הרפוס. ועי' כאצו"ר לפסחים צר 16 שורה 7. וכתום' פסחים כ"ט ע"א ד"ה אין.

פ"ב ה"ה אמר ר' יונה. בכת"י רומי דאמר ר' יונה.

פ"ב ה"ה אמר ר"י והן נומי נומומי. בכת"י רומי והן נומומומי.

פ"ב ה"ו במשנה סלע של מע"ש וכו'. כבבלי כ"מ נ"ה ע"ב בשנויים. ועי' בר"ש דמאי פ"א משנה ב' וכתום' כב"מ הג"ל ובר' נ"ד ע"ב ד"ה ולא וכתום' כ"מ ס"ה ע"א ד"ה לפלגי.

פ"ב ה"ו במשנה ומחללן עליה. וב"ה לקמן בפרק זה ה"ו וכפי' ריבמ"צ ובורר את הויפה שבהן ומחללן. פי' מחלל המעות עליה פי' על הסלע הויפה שבשהיהן וכו'.

פ"ב ה"ו במשנה חזור ומחללן. לקמן בפרק זה ה"א תזור ומחללן.

פ"ב ה"ו כדי לשכר וכו'. עי' ברמב"ם (מע"ש פ"ו ה"א). ובבאור מהר"י קורקוס שם אר"ו כדי לשכר לשני (שני) שסא יאכרו השאר ויהיו אלה (אילו) שבידו תפוסין לשני (על השני) אר"ו וצריך להתנוה עם אילו של סטה שני

יהיו תפוסים על אלו שבידו אר"ו והוא שליקט סכאן ומכאן אבל אם לקט על אופן וכו' ולפינו בשנויים. וכן רמז על חירושלמי הכ"ט שם. ובר"ש א"ר וערא

וכו' א"ר זירא (ר' זעירא ובאצו"ר לפסחים 130 שורה מ"ו העירותי שלדעת איזה מהראשונים ר' זירא ור' זעירא, שני אסולאים שונים) וכו' יהיו אלו (אלה)

שבידי תפוסין (תפוסין) וכו'. וכפי' ר"י כמ"צ: א"ר זירא צריך להתנתה ולומר אם אלו שלמטה (שלמטן) של (ליתא) מעשר (ליתא) שיני וכו'.

פ"ב ה"ו והוא שלקט וכו'. בר"ש: והוא שילקט וכו'. וברא"ש: והוא שלקט וכו' אבל אם לקט על אותן (אופן) וכו'. ובבאור מהרי"ק הג"ל ונראה שלשון

אופן וכו' שפירושו משורה לשורה וכו'.

פ"ב ה"ו ר' יוסי בשם ר' פריה וכו' אין בלילה וכו'. דמאי פ"ה ה"ה בשם ר' פריה ובהרומות פ"ד ה"ח ואע"ג דבר פריה אמר אין בלילה אלא וכו'.

ובבבלי רה"ש י"ג ע"ב והאמר שמואל לכל אין בילה חוץ מין ושמן וכו'.

פ"ב ה"ו ר"י בי ר' בון בשם ר' הונא. בר"ש: בשם ר' חנינא.

פ"ב ה"ו סלקת מהניתא הנבללין והנחפנין לפי חשבון. וז"ה בר"ש. אבל כפי' ר"י כמ"צ כיני מתניתא הנבללין וכו'. וגי' זו אמיתית ופי' שם"ש בס"פא

דסתיתין והנבללים לפי חשבון. שצ"ל הנבללין והנחפנין. וכרדב"ו (מע"ש פ"ו ה"א) הכי כלמסע בירושלמי דפרישי מהניתין הנבללים והנחפנים וכו'. וזכמק

זוסף כב"ם (ס"ו תקפ"ז) וכן הוכיחו המפרשים מן הירושלמי דשוד שנגח וכו' לפי דמים ר"י בר בון בשם ר"ה סלקת מהניתא הנבללין והנחפנין לפי חשבון

פי' דכי קתני מתני' ואם כלל חפן לפי חשבון לאו דבעינן להו לתרווייהו אלא בחדא מינייהו בלחוד כגו שאם כלל החילה אע"פ שלא חפן וכו' ע"ש וע"ד הלשון סלקא כתיבתך כתבתי כמ"א.

פ"ב ה"ו במשנה אה סלעין דינרי זהב. בתום' כ"מ ס"ה ד"ה ושאי לא יעשה סלעין וכו' וע"ש בר' ס"ד ע"ב כפי' רבינו חננאל פי' אדם שמכר מע"ש

שלו בסלעים וכו'. ובא"ו ח"ג (כ"מ ס"ו ק"מ) לא יעשה: אדם סלעין של כסף מע"ש דינרי זהב. וכמאמר על המדות (גנוי נסתרות ג' 187) ותרע כי דינרין

כגוין אחר י"ד הקבוץ נפירי מדינרי וכו' נתבאר מזה כי דינרי בהעדר נו"ן של זהב, ודינרין כגוין של כסף עכ"ל. זה שלא כמשאתנו.

פ"ב ה"ו הני כ"ע אומר שתים. תוספתא פ"ב. מבבלאכת שלמה ירושלמי תניא

הניא בע"א קשהו סלעים צריך לרביא פרומוס פ"י שאם אתה סתור לו ברמי
סלע אחר שפא יצורך הסלעים של כסף לצרכיו וכו'.

פ"ב ה"ז בר ייבל וכו'. בכת"י רומי סיבל לעולא בר"י. ובסה"ד (צד ש')
ר"ז ראה בחלום שהאבילו לעולא ב"י בשר שסן, רמו שוקבל מטנו איזה מעם
הגון. וע"י בכלי סנהדרין פ"ב ע"ב אקריוהו לרב כהנא בחלמא וכו' ובחולין
קל"ג ע"א אקריוהו רב ספרא בחלמא. ובירושלמי מנילה פ"א ה"ג חמא ר'
אלעזר בחילמיה ובפ"ש שם.

פ"ב ה"ז הוא דוחק. בר' אמשי' אף הוא דוחק.

פ"ב ה"ז חוקיה אמר כשהוא מחללק וכו'. בירושלמי כ"ט פ"ד ה"ה חוקיה
אמר לצורמה בירושלים מצרפה ביפה. בא לחללה בנכוזין מחללה ברעה,
והתנינן וכו' שנייא הוא הכא שכבר הוכח בו מע"ש וע"ש. ובבבלי כ"ט פ"ב
ע"ב דאמר חוקיה בא לצורמה פורטה בשויה, בא לחללה מחללה ביפה, מאי
קאמר הכי קאמר א"פ כשבא וכו'. ובשטה מקובצת שם ובירושלמי גרסין בא
לצורפה בירושלים היה מצרפה ברעה בא לצרפה בנכוזין כלומר כשמחלל עניה
מעשרו מצרפה ביפה וכו' וכחב הרסב"ן ול ויל יורשתי בפרקין חוקיה אמר
בא לצרפה בירושלים היה מצרפה ביפה בא לצרפה בנכוזין היה מחללה ברעה
פ"י בנכוזין כשמחלל עליה מע"ש ברעה היינו בהורה יפה ע"כ (בירושלמי).

פ"ב ה"ז ויבור את הרעה וכו'. בר"ש: בירוש' פריך ויבור את הרעה
(ועשה אותה ביפה) ומשני אר"י אני אומר אם (דיא) היתה מע"ש כלומר היפה
ופריך מ"ס יוצאה לחילול (לא יצאת לחולין) כלומר שהיו חללה על נהושת
ומשני אר"י וכו' לא יקים (שיקים) כן אלא שחזור (חזור) וכו'. ובשטה מקובצת
הג"ל והא תנינן בורר את היפה וכו' ויכרור (ויבור) את הרעה ויעשה אותה
ביפה פ"י שיחלל עליה כפי דמים ודאים שבה, אימר שניא היא הכא שכבר
הוכיח כאן מע"ש (אר"י אני אוי היא היתה מע"ש) כלומר שהיו סלע נתערב לו
זכין שהיה לו כבר סלע אין מחללקין מעוה של מעשר על סלע רעה וכו' ובפ"י
ריבס"ן גרסו' ואסאי נומל הופה ופריק שאני אומר וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ז ר' חגי אמר קומי ר"ז מנחם בשם ר"י. בנאור סהר"י קורקוס
(מע"ש פ"ד ה"ה) וכן אמרו בירושלמי וכו' ר' חנינא (ר' חגי) אמר קומי ר"ז
(מנחם) בשם ר"י וכו' והא הנן (והתנינן) מחללקין וכו' הא כסף על כסף אמילו
סדוחב (ב' מלות ליתא) לא וכו' אם (ליתא) עבר וחללו מחולל ע"כ (בירושלמי)
וכו'. ובר"ש (ר' ראשון) וכן משמע בירושלמי דר' חנין (חגי) אמר קומי ר"ז
ר' (ליתא) מנחם וכו'. ובפ"י הרא"ש: ומיהו בירושלמי משמע דרוקא מעות אבל
כסף על כסף כלל לא דגרסינן בפרקין כל שאמרו וכו'. וע"ד מנחם ע"י אח"י
ליומא צד 57 שורה 7.

פ"ב ה"ז ר' בא בר כהן. בר"ש ורא"ש: אלא (ליתא) אמר ר"א בר כהנא.
פ"ב ה"ז בשם ר' יוחנן. בכת"י רומי בשם ר' יונה. ובתוספתא הג"ל (הוצאת
צ"מ) בשל דסאי אבל ודאי דרי זה אסור וכו'. ובכת"י אחר שם הגי' משונה וע"ש.

פ"ב ה"ז כל שאמרו. בכת"י רומי לא שאמרו.

פ"ב ה"ז ר' יודן בן פוי וכו' עד מחוללקין. כ"ז ליתא בר' אמשי'.

פ"ב ה"ז אין מחללקין. בר' אמשי' שאין מחללקין. וכן בתוספתא פ"ב.

פ"ב ה"ז מדברי שניהן. צ"ל מדברי שניהן נלמד.

פ"ב ה"ח במשנה הפורט סלע כמעות מע"ש. בכ"מ ס"ה ע"א הפורט

סלע של מע"ש בירושלים וכו' וע"ש כפי' רבינו חננאל. ובפירש"י: ה"ג הפורט
סלע של מע"ש בירושלים וכו'. ובכאור סהר"י קורקוב (מעשר פ"ה ה"ד) שנה'
המשנה כן נראה בדבריהם שבראשונה נרים הפורט סלע מסעות מע"ש ובשניה
נרים הפורט סלע מע"ש וגרסא זו, נראית כשמה התוס' ורש"י ור"ש וכו'
ולרבינו (הרמב"ם) נראה שצ"ל הגרסא בשניהם (כב' משניות) בשוה וכו'.

פ"ב ה"ח במשנה אין מחללין כסף ופירות על כסף. וכו"ה בחוספתא פ"ב
וע"ש. ובפי הראב"ד בעדיות פ"א מ' אין מחללין כסף פירות על הכסף, וכתום'
ב"ב מ"ה ע"א ד"ה לפלגי אתיא כר"מ דתנן בתר בכא דהפורט סלע אין מחללין
כסף על כסף דברי ר' סאיר וחכמים מהירין. ועי' לקטן בפרק זה ה"ט בפירות
שאין בהן כרי כסף וכו'. ובירושלמי ב"מ פ"ד ה"א מתניתא אמרה כסף כפירות.

פ"ב ה"ח אמר ר' יוחנן לא אמרו ב"ש אלא כסוף וכו'. כבבלי ב"מ מ"ד
ע"ב ר' יוחנן וריש לקיש חד אמר מחלוקת בסלעים על דינרין וכו' וחד אמר
בפירות על דינרין מחלוקת וכו' הסתיים דר' יוחנן רוא דאמר אין מחללין וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ח כינו מתניתא המצרף. כפי' ר"ש שיריליו (מוכא במלאכת שלמה)
והכי טפרש לה בירושלמי דמצרף הוא דבעי לטימר והא דקתני הפורט רוצה
לומר שמונה סכום פרומותיו לקבל הסלע ופירש הגמרא יש לנו לקבל דאינהו
הזו בקיאי בפירוש המשניות יותר מדורות אשר באו לאחריהם וכו'. ובפי' הרא"ש
הכי טפרש לה בירושלמי הפורט סלע של מעשר וכו'.

פ"ב ה"ט במשנה בכל הסלע מעות. במתניתא דב"ט כל הסלע וכו' ובה"א
שקל (בשקל) וכו'. ובס' הכריתות סי' ע"ג שמאי (ב"ש) אומר בכל הסלע
מעות וכו' ובסוף קאמר שמאי אומר וכו'.

פ"ב ה"ט במשנה הדנים לפני חכמים. כבבלי קדושין כ"ד ע"ב המכריעים.
לפני חכמים.

פ"ב ה"ט במשנה רע"א בשלשה דינרין כסף וברביעיה. במתניתא דב"ט
רע"א בשלשה דינרי כסף וברביעית כסף וברביעית מעות (ג' מלות
אחרות ליהא ובעדות א' י' במתניתא דב"ט חסר מאמר ר"ע). וכמשנה
שבמשניות רע"א שלשה דינרין כסף ורביעית מעוה. וכו"ה בעדיות פ"א י'.

פ"ב ה"ט במשנה ר' טרפון אומר. כפי' ריב"מ ר' ירודה אומר.
פ"ב ה"ט במשנה אספרו כסף. במתניתא דב"ט אספרו. ובערוך ערך אספרו
וכו זרב האי גאון אמר אצברי גורסין והן חתיכות של כסף.

פ"ב ה"ט במשנה שמי אומר ינחנה בחנות. בחוספתא (מע"ש פ"ב) ר"ש
בן אלעזר אומר שכאי הוקן אומר ינחנן בחנות ויאכל כמגן. ובכת"י אחר
ויאכל כנגדן. ועי' כפפתור ופרח פרק מ"ו (צד שפ"ה).

פ"ב ה"ט במשנה ויאכל כנגדה. בס' הכריתות (סי' ע"ג) ויאכל כנגדו מע"ש.
פ"ב ה"ט מה פליגין ר"מ ורבנן. בתו"מ ובירושלמי איפכא וכו'. ועי'
ברמב"ם מע"ש פ"ה ה"ט ובהשנות הראב"ד וברדב"ז זכ"ם שם ופשמ' לשון
הירושלמי כרבי רבינו (הרמב"ם).

פ"ב ה"ט חצי דינר כסף. בר"ש: וחצי דינר וכו' אמר (שאסור) כלומר
לחלל על הסלע.

פ"ב ה"י במשנה סכה אחר. במתניתא דב"ט סכה אחת.
פ"ב ה"י אלו הן הרנן ב"ע וכו'. כבבלי סנהדרין י"ז ע"ב דנין לפני חכמים
שמען ב"ע ושמען ב"ז וחנן המצרי. וחנניא בן חכינאי רנב"י סתני חמשה
שמעון

שמעון וכו'. ועי' בפיר"ח ונבה"ג (ד' ברלין צד 466 שורה 21) וביוחסין (ד' לונדון צד 65) חנניה איש אנו וכו' והוא סחמשה הדנין לפני חכמים בפ"ב סמ"ע"ש וכו'. ולפנינו ליתא. ולכאורה ירושלמי דילן סותר למ"ש בשקלים פ"ה ה"א וביבנה היו בה ארבעה (סנהדרין) כ"ע וכ"ז בן חבינאי ור' אלעזר בן מהיה. וע"ש באצו"ר ובפ"י המסנות להרמב"ם כאן ובמ"ש המניה בעתיחה לאבות מהמאירי (ד' י"ז ד' שאלוניקי).

פ"ב ה"י עדה קדושה ר"י בן המשולם ור"ש בן מנסיא. בפ"י ר"ג נאון בברכות מ' ע"ב בגמ' דבני מערבא כמס' דמע"ש פ"טו עדה קדושה ר"י בן בן משולם (המשולם) ור"ש ב"מ וכמס' דיו"ט וכו'. ובה' בערוך ערך קהל אהל בערוך דפוס ראשון ר"י בן המשולם וכו' וביוחסין (ד' לונדון צד 79).

פ"ב ה"א מ"ט דשמי. בפ"י ר"י בן מ"צ ובר"ש: ובירוש' אמר' מ"ט דשמאי שמא ישכח ועשה אותן (אוהה) חולין. ובכת"י רומי שמא ישכח וישתה (זיעשה) אותה חולין.

פ"ב ה"א אם באומר מכבר וכו'. עי' ברמב"ם מע"ש פ"ח המ"י. ובהשנות הראב"ד שם פירשו בגמרא באומר לכשישתה ולא יאמר מעכשיו ולא כששתו אלא לכשישתה ויש ברירה ע"כ. ובבאור מהר"י קורקוס שם ובירושלמי ה"ג סה בן קייבין אם באומר מכבר משקה מעורב הוא, אם באומר לכשישתה למסרע חולין שתה (למפריעה חולי שתה) וכו' וה"פ אם באומר מכבר וכו' ע"ש וברדב"ז ובב"ם שם ובר"ש וברא"ש.

פ"ב ה"א בממאין ממא מת וכו'. ברמב"ם הנ"ל ובלבד שלא יגעו הממאים במאכל שלא ימאורו. וברדב"ז ובב"ם שם ובירושלמי בממאים ממאים (ליתא) ממא מה וכו' כד"א (כדא) כשאין אחר (אחד), מערה אבל אם יש אחר (אחד) מערה וכו'. וכ"ה בר"ש וברא"ש. שוב ראיתי בר"ש ד' ראשון כשאין אחד וכו'. **פ"ג** ה"א במשנה ושנשתם. בשביעית פ"ח ה"ד ונשתם בירושלים, ובהוספתא שביעית פ"ו (הוצאת צ"מ) שנאכלם ושנשתם בירושלים אני ואתה (כ' מלות ליתא). ועי' בבב"י ע"ז ס"ב ע"א.

פ"ג ה"א מה בין האומר וכו'. מהלכות של עמעום היא. בבבלי ע"ז ס"ב ע"ב מוכאה המשנה ולא נזכר שמהלכות של עמעום היא. ובכפ"פ פרק מ' ירושלמי מה בין האומר שנאכלם ושנשתם לאומר לחלקם אמר ר' יורא (ר"ז בשם ר"י) מהלכות עימעומים (של עימעום) היא פ"י זה זה המה אמר אלא עמעמו עליו חכמים והתירוהו עכ"ל ועי' ברמב"ם (מע"ש פ"ג הכ"ב) וברדב"ז ובב"ם שם. ובמס' הכריתות ס' צ"ב ואמרינן בירושלמי מה בין העלה פירות לירושלים ובין האומר שנאכלם ושנשתם וכו'.

פ"ג ה"א ר"ז בשם ר' יונתן. כד"א: בשם ר' יונה. וכ"ה בר"ש שביעית פ"ח משנה ד' (בר' ראשון) אבל בר' אחרונים בשם ר' יונתן. והג"י בשם ר' יונה היא הנכונה עי' באצו"ר כלאים צד 68 ובמעשרות צד 115.

פ"ג ה"א סכבר בפונדיון וכו'. במשנה ד' פ"ח דשביעית לקח מן הנחתום ככר (מכבר) בפונדיון כשאלקום (לכשילקום) ירקת וכו'. ועי' במלאכת שלמה בשביעית שם.

פ"ג ה"א ר' אבין בשם ריב"ח. כמס' הכריתות ס' צ"ב ר' יודן בשם ריב"ח.

פ"ג ה"א כך אני אומר. בשרידי ירושלמי (277) כך אני אומרין.

פ"ג ה"א במקום שאין פת ישראל מצויה וכו'. באנדה (ע"ז ס' כ"ט) ירושלמי במקום שאין פת ישראל מצוין נטע עליו הנהדרה מפני חי נפש

פ"י דסומכין העולם על הירושלמי כפרק כל שעה דקאמר וכו'. והארכתי כזה במאסרי מעוה סופרים בהמליץ שנה תר"ס עלה רי"ם כנגד בעל דורות הראשונים ז"ל. פ"ג ה"א ולא עבדינן כן. בשבת פ"א ה"ד ובשביעית פ"ח ה"ד ולא עבדינן כן. וכן כאן בירושלמי בכת"י רומי וביבמות פ"ב ה"א. ובר"ף ורא"ש ע"ז פ"ב סביאים לירושלמי והמלות ולא עבדינן כן ליהא. ובר"ש: ולא עבדינן כך כלומר- מחמירין על עצמו. ובכ' כריתות סי' צ"ב ולא עבדינן כדון פי' מחמירין היו על עצמם. אבל בחי' הרמב"ן ע"ז ל"ה ע"ב ובא"ז ח"ד סי' קפ"ח ולא עבדינן כן כלומר אין העם עושין כן אלא אוכלין פת של גוים. ובמזר י"ד סי' קי"ב וכן מחלק בירושלמי שמהיר לקנות מפלטר של גוים במקום שאין פלטר של ישראל מצוי וכו'. ואין נראה כן מן הירושלמי שלא היה אלא במקום שאין פלטר ישראל מצוי אבל אם הוא מצוי אלא דשל גוי ערב לו יותר לא התיר עכ"ל ונראה מדבריו שפירש ולא עבדינן כן שאופה ישראל שיאפה הפת אינו בנמצא. ועי' באצ"ר שבת צד 18 ושביעית צד 75.

פ"ג ה"א את אמר אכו'. מלה אחרונה ליהא בכה"י רומי.

פ"ג ה"ב במשנה סמעט באכילתו וכו'. בובחים ע"ז ע"א שסמעט באכילתה. ובפירש"י במקום אכילתה וכו'. וכתוס' שם ד"ה אין ומהוך המשנה מסמעט שאין הקפידא טישים הרובה וכו'. וגרסי' בסדר המשנה באכילתו וכו'. ולקמן בירושלמי כפרק זה ה"ב שהוא סמעט באכילתו ובאכילתה. ועי' בר"ש וברא"ש. וברדב"ן (מע"ש פ"ז ה"א) כת"ק דאמר אין לוקחין תרומה בכסף מע"ש (מעשר) מפני שהוא סמעט באכילתם זו היא גירסת רבינו וכו'. ובסמ"ג עשין קל"ו שינונו במס' מע"ש אין לוקחין תרומה בכסף מעשר מפני שהוא סמעט אכילתו ואכילתה וכו'. פ"ג ה"ב במשנה אם היקל בזבחי וכו'. בתוס' הנ"ל אם הקילו בזבחי שלמים שהוא מביאן לירי פינול ונותר (ומא) לא נקל (יקל) בתרומה, מח לי (לא) היקל בזבחי שלמים וכו' פי' אמר ר"ש אם הקלנו וכו'.

פ"ג ה"ב אין את יכול. צ"ל ולפרוהו אין את יכול וכו'.

פ"ג ה"ב מהו סמעט. בכת"י רומי אמר ר' יונ' מהו סמעט.

פ"ג ה"ב הרומה אסורה לזרים וכו'. עי' ברמב"ם מע"ש פ"ז ה"א. ובבבאר מהר"י קורקום שם ובירושלמי מפרש מפני שהתרומה אסורה למבול זים וכו' ובאכילתה ע"כ (בירושלמי) וע"ש. ובר"ש וברא"ש מפרש בירושלמי משום התרומה אסורה למבול זים וכו'.

פ"ג ה"ב תני אין לוקחין שביעית בכסף מעשר. פסחים פ"ט ה"ז וע"ש באצ"ר צד 117. וברמב"ם (מע"ש פ"ז ה"ג) אין לוקחין פירות שביעית בכסף מעשר וכו'. ובכ"ס שם: גם זה שם בירושלמי. וברדב"ן שם ירושלמי הני וכו' ע"ש. פ"ג ה"ב אר"י במחלוקת. בר"ש במחלוקת אמר (ליהא) כלומר לה"ש דשרי במתניתין וכו'. ובפי' הרא"ש ובירושלמי קאמר דפליגי נמי בשביעית דלרבנן אין לוקחין פירות שביעית וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ב ור"ן הן כאוכלי תרומה. בחגיגה פ"ג ה"א מפני שאוכלי תרומה ור"ן. ועי' באצ"ר לפסחים צד 37 שורה 36.

פ"ג ה"ב שיצול. בר"א ובר"ש שיצול סבעור זים. וכו' במשנה י"ד פ"א דשבת. פ"ג ה"ג במשנה הרי המעות האלו. במבול יום פ"ד משנה ה' בראשונה היו אופרים מחללין על פירות ע"ה חזרו לומר וכו'. ובר"ש ורא"ש שם דתנן וכו'. הרי מעות הללו מתוללין וכו' ע"ש. ובר"ש רמאי פ"א ב' דתנן סי

שהיו לו מעות מע"ש (ליתא) בירושלים וצריך לו (להם) ולחבירו וכו'.
פ"ג ה"ג במשנה ולא יאמר כן. לקמן בהלכה נ' בציון המשנה אבל לא יאמר.
פ"ג ה"ג תחילה הקדש מוסף חומש. כבבלי ב"מ ג"ד ע"ב דלמא לענין
 חומש קאמרה.

פ"ג ה"ג ר' שמואל בר חייה בר יהודה. ר"ש בר חייה זה נמצא בכ"מ.
 וגם מצינו מאמר של אביו. בכהזכות פ"ה ה"ו אמר ר' חייה בר יודה מפני
 וכו'. ובגדרים פ"ו ה"ו אמר ר' חייא בר וכדא זפו' ואולי צ"ל בר יהודה.
 ובמבוא הירושלמי לא נזכר. ואולי זקנו של ר' שמואל, יהודה, הוא יהודה ברבי בנו
 של ר' חייא רבה. ועל שמו נקרא נכדו ר' חייא. ופ"ש בסדר הדורות (צד 357)
 רשנ"ח כ"י ירושלמי רפ"ק דברכות מ"מ ב'. והמנה שם לא ידע כוונתו.
 הי"ט ז"ל בהנהגותיו למדרש תהלים (צד 42) הגיה מ"ש נ'. ובתתו רכאן.
 אולם, באמת צ"ל בסדר הדורות: כ"ט ב', והוא בירושלמי ברכות שורה כ"ט
 עמוד ב' דף ב' בדפוס וויניציא וקראקא.

פ"ג ה"ג שלמים שלקחן בכסף מעשר וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"ו הי"ח)
 לקח כהסה לשלמים ונפל בה סום פקעה סמנה קדושה מעשר וזודה אותה
 וכו'. ובכ"מ: ירושלמי פ"ג דמע"ש. וברדב"ז שם ירושלמי וכו' שלמים שלקחן
 בכסף מעשר והטמו (הזמנו) ופדיין סומף חומש וסמיק התם דלף צריבא
 כלומר פשימא דמוסף חומש.

פ"ג ה"ג ולא דמוי הוה ר' סדמה לה. נכת"י רומי ולא דמי הוה סדמי.
פ"ג ה"ג ר' בא ר' חייה בשם ר"י וכו'. כבאור סהר"י קורקוס (מע"ש
 פ"ו הי"ח) עוד שם (בירושלמי) רבא בר חייה כשכ ר"י וכו' ופדיין אינן
 (עוד אינן) תזריין וכו'.

פ"ג ה"ג שלקחן שלמים. בכה"י רומי שלמים שלקחן. וכו"ה בד' אמשט'.
פ"ג ה"ג לא פקעה סמנה תרומת מעשר. בר"א: לא פקעה סמנה קדושה מעשר.
פ"ג ה"ג לו אבד. סלה אחרונה ליהא בכה"י רומי. ובר' אמשט' שהוא אומר
 לו עבר על (אבד עלי) טבילה אחת. וזה קאי על סתניהן זה אוכל פירוהו כמדה.
פ"ג ה"ג שאן כוסרין ודאי לעיה. בתוספתא מע"ש פ"ד ושל רמאי אצל
 ע"ה. ועי' בר"ש מבול ז"ס פ"ד משנה ה' שזבא שם התוספתא.

פ"ג ה"ד במשנה מעות בירושלים וכו'. כבאור סהר"י קורקוס (מע"ש פ"ד
 ה"ח) תנן מעות וכו'. הרי המעות הללו (האלו) מתחללין על הפירות (פירות
 הבס) וכלכר שיעלה (שיעלו) הפירות ויאכלם (ויאכלו) בירושלים. ועי' כס'
 הישר לר"ת סי' הצ"ה.

פ"ג ה"ד כדי לעשות עיסה ולחזור. עי' בר"ש ובפי' ריב"מ"ץ. ובפי' הרא"ש:
 מפרש בירושלמי דרשב"ג לא פליג אקלימות מחיצות ותא דקאמר מותר להוציאן
 היינו למחצן ולאפותן ולהחזיק לירושלים לפי שמתור הפחינה ואפייה פביבות
 ירושלים (כ"ז ליתא מפורש בירושלמי רק שהרא"ש מפרש המאמר הג"ל כן)
 וכן ועי' לעיל פ"ב ה"ד.

פ"ג ה"ה אפילו בתים ששם לא ישבילו שתן של כל ישראל. כעין זה
 בעילה פ"א ה"ב פרט לירושלים שהיא לכל השכמים וכו'.

פ"ג ה"ה אחר מעשרה. המלה אחר ליתא במרכבה המשנה (ח"ג מע"ש פ"ב ה"י).

פ"ג ה"ו במשנה ויאכל. כבאור סהר"י קורקוס (מע"ש פ"ב ה"ד) ויאכלו בירושלים.

פ"ג ה"ז א"ל כ"ה אף פירות שנגמרה מלאכתן יכול הוא להבקיחן ולפושין

מן המעשרות. בהוספה מע"ש פ"ב אמרו להם ב"ה אף פירות שנגמרו מ"אכתן יכול הוא לעשותן הרומה ומעשרות על מקום אחר ד"א אין חייבין הרומה ומעשרות אלא עד שירימו. ובר"ש: הניא בהוספה וכו' א"ל ב"ה אף פירות שנגמרו מלאכתן יכול הוא לעשותם הרומה ומעשר עד שירימו וכו' ובירושלמי יש גירסא אחרת א"ל ב"ה אף פירות שנגמרו מלאכתן יכול הוא להבקיין ולפטרין מן המעשרות וגירסת דהוספה עיקר ור"ס בירושלמי וכו'. ועי' בפ"י ריבס"ג' ובשער המלך ה' לולב (פ"ח ה"ד) שהביא הר"ש והאר"ך בזה.

פ"ג ה"ו אם אמרת בפירות וכו'. בבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ב ה"ו) ובירושלמי גרסינן אמרו להם ב"ש וכו' שיכול (שהוא יכול) להוציא עליהם (עליהן) מעשר (ליהא) שני כמקום אחר וכו' פי' לר"ש בן יהודה קאמר הכי וכו'. **פ"ג** ה"ו אמר ר' זעירא. וכן מוכא בכ"ס הג"ל. אבל לפי הפשט הסלות אמר ר"ז מוסכות למעלה הוא פשטא שאילה של ר"ז.

פ"ג ה"ו ר' הנינא ור"י וריב"ל עלו לירושלים וכו'. עי' בבבלי סכות י"ב ע"ב יהיב רב הנינא ור' הושעיא אפיהחא דירושלים וקא מיבעיא לרו וכו' ע"ש ולעיל פ"ב ה"ו עדה קדושה וכו' ובבבלי קדושין ג"מ ע"א אול ר"ז וקבלה לרב יצחק נפחא א"ל הכתן עד שיעלה אצלנו לרגל.

פ"ג ה"ו א"ל חד סבא אבוכון לא הוזן עבדין כן. במעשרות פ"ג ה"א חאהון חד סבא וכו' לאבוכון דבשביא וכו'. וברטב"ס מע"ש פ"ב ה"ד אין מפרישים מע"ש בירושלים בזה"ז אלא מוציאין את הפירות בסבלן חוץ לעיר וכו'. ובכ"ס שם ור"ש רבינו וכו' שם (בירושלמי) אמר ר"ז וכו' אבוכון לא הוזן עבדין כן אלא ספקן (מפקרין) חוץ לחומה ופודים (ופודין) וכו'. ובבב"ד דמי אלא ספקן. ועי' בערוך ערך פון ו'. ובס' חרדים (ר' ס"ג ע"א ד' ואלקאווע) ופצינו כנמרת ירושלמי שהאמורא גם בשנת מעשר שני אחר שפודו היה נותנו לעניים וכו' ואח"כ נוגעין בו למסאו ואח"כ פודין אוהו לפי שהמע"ש מהור אסור לפדוהו ורבי איהא בירושלמי וכדכתוב בכסף משנה.

פ"ג ה"ו אין רואין את המחיצות כאלו עולות. כסנהדרין פ"א ה"ג מאן דמר בתין ואחר כך מקדישין אין רואין את המחיצות כיוון עולות וע"ש במפרשים.

פ"ג ה"ו ר' פנחס וכו'. בכ"ס הג"ל וזהו המור מע"ש בזה"ז כוהר להכשירו כרי שימסא והכי אמרינן בירושלמי וכו' ר"פ מסאכ לה ופרי לה. ובשרע י"ד סי' של"א סי' קל"ה בר"א במע"ש שלא נמסא אבל אם נמסא פודין אוהו בירושלים.

פ"ג ה"ו הלכה כדברי התלמיד. באצו"ר לביצה (צד 18) שיערה שבכל מקום שאמרו בירושלמי הלכה כדברי התלמיד הכונה על התוספתא. וכן מ"ש כמן הלכה כדברי התלמיד קאי על מ"ש בתוספתא מע"ש פ"ב ר"ש בן אלעזר משום ר' יוסי כך אמרו ב"ה וכו'.

פ"ג ה"ו ובלבד בפירות וכו'. בבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ב ה"מ) ובמ"פ המסנה שני שם והרמאי נכנס וכו' זגרי"י עלה בירושלמי הוא דתימא (ובלכד).

בפירות שכלים (שהן שבלוין) לדמאי אבל (הא) דמאי (דמי) עצמו כבר תפסדת (תפסתו) מחיצה וכו'. ובכ"ס שם ומצאתי וכו' אר"ו וכו' ועי' ברע"ב ותו"מ.

פ"ג ה"ו במשנה כשי"א מע"ש יעלה ויאכל בירושלם. במתניהא דכ"ס ובמשנה שכמשניה בש"א יחזור מע"ש שלהם ויאכל בירושלים.

פ"ג ה"ו במשנה ר"ש בן יהודה אמר. מוכא בבבלי סכות כ' ע"א והרמב"ם בהקדמתו לזרעים לא זכרו מכאן. ובסדר הדורות העיר ע"ו.

פ"ג ה'ז במשנה על פירות שננטרה מלאכתן וכו'. כבבלי סכות כ' ע"א בשנויים.
פ"ג ה'ז הרא דתנינן ה'סן. הוספתא מע"ש פ"ג וערכין פ"ה בשנויים. ובבאור
 סהר"י קרקוס מע"ש פ"ב ה'מ"ז בירושלמי וכו' הרא דתנינא (ול"ג המן) בתי
 הברים וכו' ואין אוכלין (ולא פודין) וכו' ולא פודין שם קדשים קלים (מע"ש) כלחוז
 זברדב"ז שם אין שוחטין שם קדשים (קדשים קלין) וכו'. וכפי' רבינו חננאל
 במכות י"ב ע"א פ' אין נאכלין חוץ לחצת ירושלים בלא פדיון ואין נפדין לפנים
 מן החומה אלא נאכלין בתורת מע"ש וכן ספורש בתלמוד א"י במקומו.

פ"ג ה'ז אין פתחיהן לחוץ וכו'. הוספתא הנ"ל בשנוי. וברמב"ם מע"ש פ"ב
 ה'מ"ז מוכא שם הירושלמי וע"ש ובב"ם שם ובירושלמי הרא דתנינן וכו' פתחיהם
 (במ"ם לפנינו: אין פתחיהן) לחוץ וכו' ומדברי רבינו נראה שאין נוסחא זו
 בירושלמי מכוננת ויש בה מ"ם. ובבאור סהר"י קרקוס הנ"ל פתחיהן לחוץ וכו'
 מה שכנגד (מכנגד) החומה ולחוץ כלחוץ מה שכנגד (מכנגד) וכו' ולא פודין
 שם קדשים קלים (מע"ש) כלחוץ ע"כ (בירושלמי) וכו'. וברדב"ז שם: ירושלמי וכו' אין
 שוחטין שם קדשים (קדשים קלין) ולא פודין שם מעשר (מע"ש) כלחוץ וכו'. ועי' בתוי"ט.

פ"ג ה'ז ולקודש בלקודש. צ"ל ולקודש קודש. כמו שהוא במשנה מ'.

פ"ג ה'ז תוכן קודש. כפי' הרא"ש תוס' בנויה וכו' כלה קודש וכו' כולה (תוכן) חול.

פ"ג ה'ז אוכלין שם קדשי קדשים. כד"א: אוכלין שב קדשים.

פ"ג ה'ז רב יהודה בשם רב וכו'. בזבחים נ"ה ע"כ רב יהודה אמר שמואל.

פ"ג ה'ז דהני א"י זו משנת ר"ע. הוספתא מע"ש וערכין הנ"ל.

פ"ג ה"ח במשנה עומד בפנים. כבבלי סכות י"ב ע"א עומד בהוך הפנים.

פ"ג ה"ח לא תוכל שאתו לא תוכל לפדותו. כבבלי פסחים ל"ו ע"כ מנין

למע"ש שנמסא שפודין אותו אפילו בירושלים ת"ל כי לא תוכל שאתו ואין

שאת אלא אכילה וכו' ע"ש ובב"ם נ"ג ע"כ. וברדב"ז (בה' מע"ש פ"ב ה"ב)

ואמרין עלה בירושלמי מנין למע"ש שנמסא שפודין אותו אפילו בירושלים

שנאמר כי לא תוכל שאתו ואין שאתו אלא אכילה שנאמר וישא משאות סאת

פניו אליהם עכ"ל ולפנינו ליתא. ועי' ספרי ראה (ק"ז) ובירושלמי חגיגה פ"א

ה"ג מה שאתו וכו'.

פ"ג ה"ח אב הטומאה דבר תולה. כפי' ריב"ם צ' דגס"י בר קפרא אומר

אב הטומאה דאורייתא וולד הטומאה דרבנן. וככת"י רומי ב"ק (תני ב"ק).

פ"ג ה"ח זה וזה ר"ה הוא. בר"ש זה וזה לא ד"ה הוא. ובבאור סהר"י

קרקוס (מע"ש פ"ב ה"ב) ופריך לר' יוחנן בין מדב"ש בין מדב"ה וכו' ואם

איתא דתרחיית דבר תורה אסאי מפלגי בנייהו ולא תירצו דבר.

פ"ג ה"ח לא הו' בה רבנין אלא ע"ד רב"ק. בר"ש: וכמו כן מקשה לכ"ק.

פ"ג ה"ח חוץ משנמסא באב הטומאה בחוץ מה בין אב הטומאה וכו'.

ככת"י רומי בין שנמסא באב הטומאה בחוץ בין באב הטומאה.

פ"ג ה"ח זה וזה לא דבר תורה הוא. בבאור סהר"י הנ"ל פ' בתמיה ומשני לה.

פ"ג ה"ח שלא אומרים אינו מע"ש שנכנס ויצא. בר"ש: ספרש בירושלמי

שלא יאמרו ראינו מע"ש שנכנס ויצא, ופריך, סעתה לא יפרה שלא יהו אומרים

ראינו (אינו) מע"ש (נכנס) בירושלים נפרה (ונפרה) עכ"ל. ונראה שהמאמר

שלא אומרים וכו' עד ואילו על דב"ה וכו' אינו מקומו כמון רק קדם מאמר

ד' יונה בעי וכו'. ועי' ברא"ש שנראה שלפניו דחה הגי' מתוקנת.

פ"ג ה"ח בשהכניסן על סנה שלא תתפשטו מחצה. ברמב"ם מע"ש פ"ב

ד"ג בר"א כשהכניסן ע"ם שלא תתפשט המחיצות וכו'. ובכ"ס: גם זה שם בירושלמי. ובפ"י הרא"ש ומשני שהכניסן וכו'. כלומר וכו'. ובבאור מהר"י קורקום שם ה"ב מובא ג"כ וע"ש.

פ"ג ה"ח אמר ר"ז הוא אמרה מע"ש. בפ"י הרא"ש והר"י פרי"ך (בירושלמי) מעשר שני מהור שהכניסו ע"ם שלא התפשטו מחיצה אין מחיצה תופשת כלום וכו' ע"ש. **פ"ג** ה"ט כסף ראשון וכו'. ספרי ראה (ק"ו) וע"י תוס' פסחים ל"ח ע"א ד"ה ור"י שלא זכרו בירושלמי. ובהוס' זכחים מ"ט ע"א ד"ה והר"י ובספרי פ' עשר תעשר מפרש מעמא דר' יהודה משום דכהני חכסף כסף ראשון ולא כסף שני וכו'. ובר"ש ובבאור מהר"י קורקום (מע"ש פ"ד ה"ח) ובאלה הדברים רבה ונתת הבסף רי"א וכו' כסף ראשון וכו'. ולפנינו שם ליתא וכן בהנחומא ליתא.

פ"ג ה"ט אלא מן מה דאינון. בר"ש ורא"ש: אלא אינון מתיבין. **פ"ג** ה"ט למען העמדה. בר"ש: בירושלמי וכו' לימען העמדה וכו'. וע"י ברמב"ם (מע"ש פ"ח ה"ז) צבי שלקחו וכו': וברדב"ז שם ואמרינן עלה בירושלמי ר"י בשם ר"י צבי עשו אוהו (ליתא) כקדשי כ"ה לימען העמדה והערכה. **פ"ג** ה"ט אינה מעונה עמדה. צ"ל אינה מעונה העמדה.

פ"ג ה"ט א"ר הילא ותני כן ואם בנהמה וכו' מה בהמה מטאה וכו'. תו"כ בחקויה פ"ד בשנויים. ובפ"י הר"ש משאנין שם אף אני ארכה את המתה אם הקדיש בהמה מהורה כשהוא מתה, יש בה מעילה ופריין, דמשעת הקדישה לאו בת העמדה היתה וכו'. כך ספורש מוכח פירושה בפ' דמע"ש וכו'. וע"י אצו"ר בסוכה דר 116 שורה ג'.

פ"ג ה"ט מתניתא אמרה כן חסור מועלין וכו'. וכ"ה בר' אמשמרם. ובמעילה י"ב ע"ב חסורה מועלין בה ובחלנה. וכ"ה בירושלמי כאן בר' יזמאמיר. וע"י בתו"כ ויקרא.

פ"ג ה"ט אין תיפתריניה לשם הילכת מיתה. בכת"י רומי אין פדיונה משם הולכת.

פ"ג ה"ט דר"ש אמר קדשי בדק וכו'. כ"ז ליתא בר' אמש"ל.

פ"ג ה"י במשנה בש"א הכל יסדה. בפ"י ריבמ"ץ ליתא מלת הכל.

פ"ג ה"י אמרה הורה פורמיהו במקדש. בבאור מהר"י קורקום (מע"ש פ"ח ה"ה) וכן מובאר בירושלמי כהדיא ואכרו שם אמרה תורה פורמיהו במקדש ובנסתה (וכונסוהו) בנבולין וכו' קנקן למעשר (מעשר) ויש גודסים פורעהו במקדש וכו'. ובר"ש ובפ"י ריבמ"ץ כדאמר ההם פוראהו במקדש וכו'. ובפ"י הרא"ש אמרה תורה פורמיהו במקדש וכו'.

פ"ג ה"י כיני מהניהא אם עד שלא נפן וכו'. בר"ש וברדב"ז (מע"ש פ"ח ה"ה) ואמרינן עלה בירושלמי ר"ח בשם ר"י כיני מתניהין (מתניתא) אם עד וכו' לא קנה מעשר (קנקן ובר' אמש"ל ליתא מלה: קנקן) אם (ליתא) משנפן קרא שם קנה מעשר (קנקן) ונתפס הקנקן בקדושה מעשר ומעון חילול כיון (ו' מלות ליתא וע"י בפ"י ריבמ"ץ) משמע שהם ספרשים וילף סתם שהכניס לתוכן יין של מבל וכו'.

פ"ג ה"י שלא נפן קרא שם. בר"ש: עד שלא נפן קרא שם הרומה (ליתא) וכו'. ובפ"י הרא"ש ומשמע בירושלמי דעד שלא נפן אקריאה שם קאי וכו'.

פ"ג ה"י בר"א בשל יין. הוספתא מע"ש פ"ב בשנויים. ובר"ש ובמסק בירושלמי בר"א בשל יין אבל של שמן בין עד שלא נפן וכו'. וברמב"ם (מע"ש פ"ח ה"ה) או שנגס להובן שמן וכו' לא קנה מעשה את הקנקנים וברדב"ז שם-

בהוספה אלא שיש מ"ם בספרים ש"נו (וכן הוא בהוצאה צ"ם) שכתוב קנה מעשר ומעות הוא אלא לא קנה מעשר והכי איהא בירושלמי.

פ"ג ה"ו בין עד שלא גפן בין שגפן תורם וכו'. בפסקי חלה להרשב"א הג"ל ובירושלמי אמרו שם דאין דברים אלו אמורין אלא בין אבל בשכ"ן בין (עד) לא גפן בין גפן תורם סאחת (מאחד) על הכל וכו'.

פ"ג ה"א במשנה הלוקח בכסף מעשר. בכבלי סנהדרין קי"ג ע"א דהנן הלוקח בכסף מעשר שנמסא יפרה וכו'. ובהוס' זכחים מ"ט ע"א ד"ה והרי והנן וכו' אמרו לו לר"י מה אם מע"ש וכו' הרי הוא (זה) נפרה הלוקח (הלוקח) וכו'. ובמ"י רבינו חננאל במסחים ל"ח ע"א לקוח במעות מע"ש וכו' וכ"ה בד' אמסמ'. **פ"ג** ה"א במשנה לא אם אמרתם וכו'. ע"י בר"ש דמאי פ"א משנה ב' שמונא בשנויים. ובשטה מקובצת בב"מ נ"ה ע"ב דהנן לא אם אמרתם במעשר (במע"ש) עצמו שכן נפרה מהור (במהור) וכו' ע"ש ובהוס' זכחים הג"ל.

פ"ג ה"א אמר ר' חנניה וקשיא על דב"ש וכו'. בפסקי חלה להרשב"א (ד' ו' ע"ב) כראיהא התם בירושלמי דגרסינן התם אמר ר' חנינא (ר' חנניה) קשיא על דב"ש כלומר על ב"ש שאמרו שצריך לערוה מה בינה לבין (ליתא) חמשה שקין בגורן שמא (אלו חמשה שקין בגורן שמא) אין תורם (תורמין זמעשרין) מזה על זה כלומר וכו' ע"ש. ובבאור מהר"י קורקוס ה' תרוטות פ"ג ה"ט ובירושלמי פ"ג דמע"ש וכו' ע"ד דב"ש מה בינה לחמשה שקים בגורן שמא אין תורם ומעשר (אין תורמין ומעשרין) מזה על זה פ"י בתמיה אלא שבירושלמי פ"ב דתרוכות (ה"א) מצאתי הפך מזה וכו' ונראה דההיא דמע"ש דיקא מפי וכו' ע"ש. ובר"ש אמר ר' חנינא (ר' חנניה) קשיא על דב"ש וכו' ע"ש וכרא"ש ה' חלה ס"י ד' והא דאמר עלה בירושלמי חמשה שקים בגורן תורם ומעשר מו"ז על זו.

פ"ג ה"א ריב"ל אמר על הראשונה הושבה. ענין זה בירושלמי ב"ק פ"ב ה"ג ריש לקיש אמר על הראשונה הושבה וכו'.

פ"ג ה"א אם רוב רביעית. בר"ש: אמר רביעית של חולין כחבית זו וכו' זכפי' הרא"ש ואמרו בירושלמי רביעית יין (חולין) יש לי וכו' רש"א אף האומר לחבירו יין (חבית) זה וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ח ה"ה) ובירושלמי אמרו אמר רביעית (כס"ס): אם רוב זכ"ן ככתי' רובי אמר) חולין יש וכו'.

פ"ג ה"ב במשנה בכסף מעשר. בד' אמסמ' מעשר שני.

פ"ג ה"ג במשנה המשאיל קנקן. בערוך ערך גף ב' ובפ"ג במע"ש המשאיל קנקניו למע"ש אע"פ שגפן וכו' פ"י גפן סתמן מלשון מנופת החבית.

פ"ג ה"ג במשנה אע"פ שגפן. בערוך (גף ב', ד"ר) אע"פ גפן.

פ"ג ה"ג במשנה ולף לתוכן סתם אע"פ שלא וכו'. בררכ"ו ובבאור מהר"י קורקוס במע"ש פ"ח ה"ה ולף לתוכן סתם עד שלא גפן לא קנה וכו'.

פ"ג ה"ג במשנה עד שלא גפן וכו'. במ"י ר"י בן ס"צ בערלה פ"ג ו' כרתנן במע"ש עד שלא גפן החביות עולות באחד ומאה ומשגפן מקדושה כל שוק ואינן עולות.

פ"ג ה"ג במשנה עד שלא גפן תורם סאחת על הכל. ברא"ש ה' חלה ס"י ד' כדאמר נבי קנקנים של יין הסמוכין זה לזה דאמר עד שלא גפן תורם מו"ז על זו.

פ"ג ה"ד במשנה סתם. בכ"ס (מע"ש פ"ח ה"ב) סתמיה וכו'.

פ"ג ה"ד במשנה ואינו צריך לערוה. בבאור מהר"י הג"ל לערות לנת (ליתא).

פ"ג הי"ד במשנה סתומות סתומות. מלה אחרונה ליתא בכאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ח ה"ב).

פ"ג הי"ד במשנה ואם רצה. בכאור מהר"ק הג"ל אבל אם רצה וכו'.
פ"ג הי"ד במשנה לחבירו חסות זו. בכאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ח ה"ה) האומר לחבירו יין זה אני סוכר לך חוץ מקנקנו (מקנקניה) וכו'. ולקמן בפרק זה הי"א חוץ מקנקנה וכו'.

פ"ד הי"א במשנה ויצאה סביתו. בכאור מהר"ק (מע"ש פ"ד הכ"ב) ויצאות סביתו. **פ"ד** הי"א הא בתחילה אסור. עי' ברמב"ם מע"ש פ"ד הכ"א. ובכאור מהר"י קורקוס שם: ובידושלמי אסר ר"י וכו' הא לכתחילה אסור. וכן מובא הירושלמי בפיהמ"ש להרמב"ם כאן.

פ"ד היא ופירין בבהניין. במעשרות פ"ד היא נהנין בבהניין. ובפאה פ"א היא (ד"ו 17. 1. 16) חנוחא רביהנאי. וחרנום של כשן ביהניין. עי' בוקמרארף. **פ"ד** היא הני אבא בר הילפיי בר קריי'. בכת"י רומי אבא חלפיי. ובכאור מהר"י קורקוס מע"ש פ"ד הכ"א עור שם (בירושלמי) הני אבא חלפיי סיקרו וכו'. ועי' להלן.

פ"ד היא בר"א בודאי אבל בדמאי. בתוספתא מע"ש פ"ג אמר ר' יהושע בן קרחא בר"א בשל דמאי וכו' וברמב"ם במע"ש פ"ד הכ"א ואם היו דמאי וכו'. וברדב"ן שם תוספתא וכו' ומ"ם הוא בספרים שלנו וכך צ"ל בר"א בשל דמאי וכו'. ובכאור מהר"י קורקוס שם בר"א בודאי אבל בדמאי וכו' מוכח בשער הזול (סוכרו בזול) וכו'.

פ"ד היא הווי הוקירו מקומו. בר' אמש' חזרו והוקירו במקומו. ובכאור מהר"י קורקוס הג"ל ומפרש דנ"ט אם חזרו והוקירו במקומו (כנ"י ד"א) אם נתלה המעם מפני שנראה לנמכר בזול הרי נראה ופורין בשער הזול (אפי' כן נראה להימכר בזול) ואם מפני שאינו יכול להחזירו למקומו הרי הוקיר במקום שהוא ופודה בשער היוקר (הרי הוקירו) וכו'.

פ"ד היא ר"ח בר זוא הוה כרומי. עי' מ"ש באצו"ר לשיביעית צד 31 ובהעניה צד 108.

פ"ד היא אילין ניקלוסיא דהבא. בדמאי פ"ב היא אילין ניקלוסיא דהבא. וכו' קראמ' דמאי הג"ל אילין ניקלוסיא דהבא.

פ"ד היא מאן דהורו לון חילפיי בר קרייא אורי לון. נראה ששנים היו עי' בבבלי בנא כהרא (קב"ג ע"א) כעא סניה אבא חילפא קרייא מר' חייא בר אבא בכללן וכו'. וע"ש בדקדוקי סופרים. ובכ"ר פ' פ"ב מוכח זה והנ"י אבא חלפיי בן קריייה. ובתוספתא מע"ש פ"ד (הוצאת צ"ס) אבא חילפא בן (ככת"י אחר: אבא חלקיה מן קריייה) קרייא אומר בראשונה היו עושין בן וכו'. ובהשגות הראב"ד (מע"ש פ"ג ה"ח) בתוספתא במע"ש וכו' אבא חלפיי בן קריייה אסר וכו'. וע"ש ברדב"ן ובכ"ם. ובילקוט הגדילים (ר' תר"פ) מעשה ברבן נמליאל שהלך אצל חלפוי בן קריייה אסר לו התפלל עלי וכו'. ועי' במדרש תהלים מומר כ' מ'. ובהוספתא מכשירין פ"ג (הוצאת צ"ס) חילפתא בן קרייא אומר וכו'.

פ"ד היא בתרין אלפין וחמשין ריבוא. ככה"י רומי בתרין אלפין ובארבלין בתרין ולקן (ג' מלה ליתא) וחמשין ריבוא. ועי' במוסף הערוך ערך ולק וערך לקן. **פ"ד** היא ומיסוק דיהב. ככה"י רומי ומיסלק ויהב.

פ"ד ה"א אלא לשם חולין. רמב"ם מע"ש פ"ד ה"ר ובכאור מהר"י קורקום
 בירושלמי וכו' ר' יונה (ר' שאול) בעי הגע עצמך וכו' שחוא שני אפרדו
 (אפי' כן) ע"כ (בירושלמי) וכו'. ובמרכבה המשנה (חלק ב' ה' ס"א פ"י ה"ז) ה"ל
 הירושלמי תני אין פודין וכו' לשאול (ר' שאול) בעי' תעזבו' שהוא שני אפי' כן ע"כ וכו'.
פ"ד ה"א אלא במסין על מינו. ברמב"ם (מע"ש פ"ד ה"ב) ולא יחלל
 מסין על שאינו מינו. וע"ש ברדב"ז ובכ"ם וברדב"ז מע"ש פ"ה ה"ח ובירושלמי
 פ"ד תני אין פודין וכו'. והכי פירושו דלא כן וכו' כלומר מאי איצטריכא וכו' ע"ש.
פ"ד ה"א מן האגרו על השמהית. עי' פאה פ"ב ה"ה ותרומות פ"ב ה"ד.
 ובכאור מהר"י קורקום (מע"ש פ"ד ה"ב) ירושלמי וכו' אפילו מן האגרו על
 השמהיות ע"כ (בירושלמי) פי' אגרו ושמהית שני מיני חטין הן אחר רע ואחד יפה וכו'.
פ"ד ה"א ולזה מ' חלקים. בכ"י רומי שני חלקים.
פ"ד ה"א והכא עי' ועי' נמכר ביוקר. כד"א ליחא זה.
פ"ד ה"א מפקיד על אילין דרומיא דהזון מזולותי בה. ובבבלי ע"ז ל"ו
 ע"א שאני לדאי דמזולו. ובשבת פ"א ה"ה מאן עירער עליה ר' שמלאי דרומי.
פ"ד ה"א וקרמט' קומי. כד' אמשט' וקרמטן קומי.
פ"ד ה"א אין פודין מע"ש אלא עד שלשים ושש' בשווי. כד' אמשטרם
 עד ל"ו בשווי. והמאמר קשה להבין. ואולי צ"ל עד לו בשווי. ובבבלי כ"ב פ"ו
 ע"א עזרא כתב ספרו ויחס של ר"ה עד לו ובפירש"י עד לו עד שייחס עצמו
 וכאן פירוש עד לו בשווי שאין פודין מע"ש אלא בעד המחיר עצמה.
פ"ד ה"א זה שהוא מחלל וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"ד ה"ט) ואין פודין
 בפתות מפרומה וכו'. ובכ"ם שם ירושלמי אמר ר"ח וכו' אלא על פרומה (עד
 שזה פרומה). וע"ש ברדב"ז. ובכאור מהר"ק שם א"ר (וא"ר) חוקיה וכו' אלא
 על פרומה (עד שזה פרומה) וכו'. ובשרע י"ד סי' של"א ואין פודין בפתות
 מפרומה מפני שהוא כפודה באיסורין.
פ"ד ה"ב במשנה לא כמות שהוא מצרף. כערך (ערך צרף) ולא כמות שהוא מצרף.
פ"ד ה"ב במשנה אין פודין מע"ש אכסרה. בהג"מ ה' מכירה פי"ג ה"ב
 דבר שאינו מדור ולא שקול נקרא אכסרה וכו' ובמע"ש פ' הסולך פירות
 איתא פודין (אין פודין) מע"ש אכסרה.
פ"ד ה"ב במשנה על פי אחד. בקתניתא דכ"ם ובמשנה שבמשניות ע"פ עד אחד.
פ"ד ה"ב במשנה היין שקסם. במתניתא בכ"ם שקסם. ובמשנה שבמשניות
 שקסם. וברע"ב קרם התהיל להחמיץ ונירסא אחרת שקסם וכו'. ובבבלי מנהדרין
 י"ד ע"כ פירות שהרקובו ויין שהקרים (כפי' רבינו חננאל ויין שהחמיץ) ומעות
 שהחלילו (שהחליאו). ובפי' ריבס"ץ יין שקסם וכו' ופירות שהחלילו וכו'.
פ"ד ה"ב א"ר אימי כמה עלל קומי ר"י ורשב"ל ואינן אמרי פוק ואישלם. כד' אמשט'
 כמה עלל וכו'. ופי' הרא"ף כמה שם אדם. ולא ראה בירושלמי גימין פ"ח ה"ב א"ר
 איכי כמה קומין דעובדא הוה עליל קומי ר"י וקומי ר"ל ואינן אמרין פוק ושלם וכו'.
פ"ד ה"ב פוק ואישלם. בכתי' רומי פוק ואישלם. ובגימין הנ"ל ואינן
 אמרין פוק ושלם. בהכרח פירושו כמו שנאמר שם במשנה הכל משלימים
 עליו וכו'. רע"א אין משלימין עליו וכו' שאפשר להשלים העדות אח"כ. ובבבלי
 שם (פ"ב ע"א) אתו לקמיה דר' אמי א"ל צא והשלים עליו עכ"ל מן השוק.
 וע"ש בחי' הרשב"א. אבל כאן פוק ואישלם באורו שמתר' לפדות מע"ש כולל.
פ"ד ה"ב כמות שהזולתני לוקח לא כמות שהוא מוכר. כד"א: כסר
 שהחגוני

שהחנוני לוקח לא כמו שהוא מוכר. וכ"ה במשנה ב'. ובתוספתא מע"ש פ"ג (הוצאות צ"ט) פורין מע"ש כשער הוול כמות שחנוני לוקח ולא כמות שמוכר וכו'. ובר"ש מע"ש פ"ד משנה ב' מביא התוספתא בשונים.

פ"ד ה"ב רב נחמן בר יעקב מחו וכו'. בר' קראקא במ"ס: רב נחמן בר נחמן בר יעקב. ובסדר הדורות צד (286) קבע סדור מיוחד לרב נחמן בר נחמן בר יעקב והראה מקומו לירושלמי דילן. והמעה אוהו ד' קראקא הנ"ל. **פ"ד ה"ב חמין לחמוניא.** בכת"י רומי חמין לסימוניה. ואולי צ"ל למחוניא. ובמסכים פ"ו (בשרירי ירושלמי 107) הורי למחונייה.

פ"ד ה"ב א"ל בשויהן א"ל כן. בר' וחיניציא יש אח"ו נקודה מספקת ואח"כ מתחיל ענין אחר א"ר חלקיה בשם ר"ס אין פורין וכו'. ובעל פ"ט נתקשה בזה ומחק לחנם הגירסא.

פ"ד ה"ב פירין לנרוסה. אולי צ"ל לאריסא. ובירושלמי ברכות (פ"א) ר"י נרוסה.

פ"ד ה"ב בעי במהר. בכת"י רומי בעי משהרה.

פ"ד ה"ב מטיק לזוריה. בר' אמשט' מטיק לזוריה.

פ"ד ה"ב כמה בר נש וכו'. בר"ש ירושלמי אר"י כמה בר נש וכו' ומתיין (ומיהיה) פרימין ומפריקנא (ומיפריקניה) פ"י בערובתא בע"ש בפתה רמשא סמוך לחשיכה וכו'. ובפ"י הרא"ש ובירושלמי משמע דכשער הוול הוא דבר בפני עצמו דקאמר התם אמר ר"י כמה דבעי דבר נש בערובתא דפתה רמשא מנשייא קלען ומייה (ומעביר עליהן ומיהו) פרימי ומפרק ליה פ"י באדם המחזיר וכו'. **פ"ד ה"ב הרוא מישחק.** בר' קראטאשין במ"ס: ההוא מישחק.

פ"ד ה"ב רלא טב שיחא מני. בר"א: מניה. ובכת"י רומי שיחא מינך.

פ"ד ה"ב אר"י פורין מע"ש עפ"י נ' לקוחות וכו'. בתוספתא מע"ש פ"ג

מע"ש שאין דמו ידועים נפרדה ע"פ שלש לקוחות וכו' אפילו אחד מהן נזיז ואפילו אחד מהן בעלים. ובבבלי פנהרין י"ד ע"ב מוכאה התוספתא הנ"ל בשנוי. ובחילופי מנחגים (ביש"ש סוף ב"ק) בני ככל מעשר עני (צ"ל שני) ונ"ד אין פורין אותו אלא בני, בא"י פורין אפילו באחד.

פ"ד ה"ב ר' יונה בעי שניהם גוים לא. בבבלי פנהרין הנ"ל בעי ר' ירמיה שלשה ימטילין לתוך כים אחד סהו. וע"ש כפי' רבינו חננאל שלא איפשטא בהדיא. ועי' ירושלמי ב"ק פ"א ה"ג שאין שאין אלא עפ"י עדים בני חורין ובני ברית יצאו גוים וכו'. **פ"ד ה"ג במשנה בין שהוא שלו וכו'.** בבבלי קדושין נ"ד ע"ב בין משלו בין שנתן לו במתנה.

פ"ד ה"ג. ואין חומשו וכו'. בר"ש ובירושלמי מטיק מעם אחר דפריך ואין חומשא (חומשו) וכו' א"ר בון (אבין) והוא שיכול (שנאיא היא שהוא וכו') להערים עליו וכו'. ובפ"י ריבס"ק א"ר אבין זה שמוסיף על הקרן קודם וכו'. וברא"ש ובירושלמי פריך ואין חומשו וכו' מן החומש על (של) סלע וכו'.

פ"ד ה"ג ר' יעקב בר אידי בשם ר' סימי. בירושלמי במ"ס פ"ד ה"ה יעקב בר זבדי ר' יוחנן בשם ר' סימן. ובבבלי במ"ס נ"ג ע"ב מחלוקת ר"א ור' אסור' יוחנן וריש לקיש.

פ"ד ה"ג ר' יוסי בי ר' סימן בשם ר' יוחנן. בב"ס הג"ל ר' יוחנן בשם ר' ינאי. ובסדר הדורות (צד 225) ר' יוסי בר' סימן כשריב"ל מע"ש פ"ד. וע"ש בהערה. וכמו שהביא המה"ד כן הוא במ"ס ברפום קראקא ובזו"מאמ"י בירושלמי.

פ"ד ה"ג בשם ר' מנא בר הנחום. בכת"י רומי בשם ר' הנחום. ובקדושין פ"א ה"ה ר"י בשם ר' מנא ב"ת ר"א בשם ר' יין קרקע נקבה בפחות משה.

פרומה מ"ט שדות בכסף יקנו (ה' מלות ליתא). ובבבלי קדושין י"ג ע"א א"ר
אבי א"ר מנא בשם שאין אשה נקנית בפחות מש"פ כך אין קרקע וכו'. ועי'
במור ח"ט סי' ק"צ ובבב"י שם שלא זכר כ"ו.

פ"ד ה"ג מע"ש שאין דמיו ידועין וכו'. הוספתא כע"ש פ"ג ובבבלי ב"מ
נ"ג ע"ב ועי"ש וברמב"ם מע"ש פ"ה ה"ד ובררכ"ו ובכ"ס זכרו מהירושלמי.

פ"ד ה"ג הקדש שפריו יותר על דמיו תפס את הכל וכו'. בסנהדרין פ"א
ה"ב אמר ר"י הקדש שפריו יותר על דמיו הרי זה פדיו ומע"ש שפריו יותר
על דמיו ה"ו אינו פדיו מה בין הקדש מה בין מע"ש, אמר ר' לא הקדש
יש לו הובעין מע"ש אין לו הובעין, ר' יונה בעא בעאן דמר אינו נכסיו,
ברם כמ"ד נכסיו דוא, מה בין הקדש מה בין מע"ש, אמר ר' יוסי ולא
כבר נאמר מעמא הקדש יש וכו' ר' זירא בעא קומי ר' אמי נברק אהו
האיש ואמר לא מתכונתי א"ל לבי ברק. ולפנינו כאן הכאמר משוכש. ועי'
בשו"ת ר"ב אשכנזי (סי' ב' מ"ו ע"ד) וברושלמי וכו' אמר ר"י הקדש וכו'.

פ"ד ה"ג מע"ש שפריו יותר על דמיו וכו'. רמב"ם מע"ש פ"ה ה"ו וע"ש בררכ"ו ובכ"ס.

פ"ד ה"ג אינו נכסיו. בכתי' רומי אינו נכסיו ברק. ובבבלי סהרי"ט
אלגאזי לה' חלה להרמב"ן סי' א' סרברי הירושלמי וכו' רבי (ר' יונה)
בעי כמ"ד נכסיו (אינו נכסיו וצ"ל נכסיו) ברם למ"ד אינו נכסיו וכו' ע"ש.

פ"ד ה"ג הקדש וכו' הרי זה פדיו מע"ש וכו' אינו פדיו. לפלא שלא נזכר
כאן מ"ש בהוספתא מע"ש פ"ב חומר בהקדש שאין כמע"ש וכמע"ש שאין
בהקדש וכו' מעון חומש וכו' מה שאין כן בהקדש וכו' ע"ש ובבבלי ב"מ נ"ד ע"א.
פ"ד ה"ג אמר ר' הילא הקדש יש לו הובעין וכו'. בסנהדרין ה"ל
אמר ר' לא שכן אדם מצוי להיות טרבה בהקדשו, ר"י בעי וכו'.

פ"ד ה"ג מהניחא דר' סאיר. בפ"י ריבמ"ץ ירושלמי מהני' כר"ס דאמר אין
מהנה כסבר. ר' יונה אמר (אמר ר"י) רברו הכל הוא הפתר בפירות שהן
מבוליי למע"ש (ליתא) פי' האי דקתני שנותן לו במתנה לאו מע"ש סמך וכו'.
פ"ד ה"ג מבולין למע"ש והתנין. בכתי' רומי מבולים לנמע רבעי לא וכו'.
פ"ד ה"ג לנמע רבעי עצמו. בכתי' רומי לנמע רבעי עצמו ברם מעשר הוי סופן מיסר.
פ"ד ה"ד כמשה לעבדו ולשפחהו העבירה. ברמב"ם (מע"ש פ"ה ה"ח)
ל"ג ולשפחהו וע"ש ובבבלי נימין ס"ה ע"א האי שפחה היכי דכי וכו'.

פ"ד ה"ד כמשה את קעשר זה. במשנה שבמשניות מעשר שני זה וכן
בבבלי ה"ל ופרו בהן מע"ש זה ואוכלו בלא חומש (נ' מלות אחרונות ליתא י'
פ"ד ה"ד פדה לי משלך פדה לך משלי. עי' ברמב"ם (מע"ש פ"ה ה"ח)
ובבבלי סהרי" קרקס שם ובירושלמי וכו' ופן הירושלמי הוה נראה דצריך
להיות בלשון רבינו וכן אם אמר לו פדה לי משלך אינו וכו' אלא שראיתי
שד"ש גורם בירושלמי פדה לך משלך פדה לך משלי אינו כוסף חומש והוא
גירסת רבינו לפי מה שכתוב במספרינו וכו'. וע"ש בררכ"ו ובכ"ס. ובכ"ס
עשין קל"ו אבל לא יאמר לו פדה לי בהן וכן אם אמר לו פדה לך משלך
אינו כוסף חומש כדאיתא בירושלמי. גירסתו משונה.

פ"ד ה"ד מעשר שאינו הוא ופדיונו משלו. רמב"ם (מע"ש פ"ה ה"ד)

ועי' בררכ"ו ובכ"ס שזכרו הירושלמי.

פ"ד ה"ד מעטא דר' יחגן ואם נאל וכו'. לעיל בפאה פ"ד ה"ד הבאתי נ"י האר"ו ועוד
מהדאשת' שגירסו זה שם בפאה. ולפנינו חסר זה וגם לפני הרכה סהראש' לא היה זה שם.

ס"ד ה"ד בשם ר' חנינא. בר"ש וברא"ש בשם ר' יונה.

ס"ד ה"ד א"ל ואפי' כמ"ד הקטן תורם הקטן (קטן) זכה. ובר"ש: וכי קמן זוכה?

ס"ד ה"ד דתמן אמרין בשם ר"נ בר יעקב. בכבלי (גיטין ס"ב ע"ב) לא נזכר זה בשם רנב"י.

ס"ד ה"ד זכה לעצמו אבל לא לאחרים. ברדב"ו (מע"ש פ"ה ה"ח) ובירושלמי הקשו עלה ואסיקו לה בקטנה שזוכה לעצמה ואמר רב הונא בשם שזוכה לעצמה זוכה לאחרים (שהוא זוכה לעצמו כך הוא זוכה לאחרים) וכו'.

ס"ד ה"ד ואין מהנה קמן מהנה. ה"כ בחוקהי פ"יב וע"ש.

ס"ד ה"ד אין גוילי גזל נסור. בעירובי הנ"ל אין גוילי מחזורוכ"ה בילקום בק"א (318)

פ"ד ה"ד להביא קרבן שבועה. בעירובין הנ"ל אבל לקרבן ולשבועה.

ס"ד ה"ד כרבנין דהבא בשם. מלה אחרונה ליתא בכתי' רומי. וכד'

אמספידם כרבנן דהבא חברייא (ליתא) וכו'.

ס"ד ה"ד אמזמות מקחן מקח. וכן בעירובין הנ"ל אבל בגיטין פ"ה ה"ט פעזמות וכו'. ובסמ"ג ה' עירובין ובירושלמי דמע"ש חמן תנינן הפעזמות וכו'.

פ"ד ה"ד בקמן שיש בו דעה. בתוס' סנהדרין ס"ח ע"ב ד"ה קמן וקצת

משמע בירושלמי בפרק חלק דאם הוא בן דעה אית ליה זכייה מדאורייתא

דאמרינן רבנן דקסרי אמרי כאן בהיעק שיש בו דעה וכו' ובאיזהו נשך משמע

דלית ליה זכייה מדאורייתא וכו' ובשול"ת סהר"י סמראני ח"ב סי' ס"א וכדמפלגי

בירושלמי וכו' דקמן בן דעה זכי סה"ת וכו'.

ס"ד ה"ד ביד שלוחו. בעירובין הנ"ל ביד שלוחו ומתה פטור.

פ"ד ה"ד נתחייב לה. בכלאים פ"ח ה"ב נתחייב בה.

ס"ד ה"ד מפני שאין ידן כידו. מלה שאין ליתא בכתי' רומי. כמו

שהוא לעיל. וכן ליתא בגיטין הנ"ל. וכן הנכון.

ס"ד ה"ד אשה אינה פורה לו מע"ש. בבלי קדושין כ"ד ע"א בשנויים

זככהור ופרח (פ"ט) ירושלמי אשה אינו פורה לו מע"ש, רשב"א אמר בשם

(משום) ר"ם אשה פורה לו מע"ש, והכין הניא (והדין תניה) ר"ם עכד וכו'

ולא עכד (ליתא) יר אשה (האשה) כיד בעלה וכו'. ועי' בעירובין הנ"ל. ובתו"כ

(בחוקהי פ"יב) ואם גאל יגאל לרבית אה האשה וכו'. ועי' בתוס' קדושין

כ"ד ע"א ר"ה אלאזכפי' הראב"ד ור"ש משאנ"ץ לה"כ שם ובח' הרשב"א בקדושין כ"ג

ואעי"ג דבירושלמי פליג אליב' דר"ם בין אשה לעכד וכו' אחיא דלא כנס' דילן וכו'.

פ"ד ה"ד דר"ם עכד יד העכד כיד רבו ולא יר האשה וכו'. בקדושין

פ"א הי' דרים עכ"ד יד עכד כיד רבו כמתנה כריס הוא יר האשה כיד

בעלה וכו'. ועי' שם בפני משה. ובירושלמי כתובות פ"ז היא.

פ"ד ה"ה במשנה על מעות שכבית. בגיטין (פ"ז ע"ט) על מעות שיש לי

בבית. וכן בשנויים בתשובות הגי' (וכרוך לראשונים צד 93) סי' ר"י.

פ"ד היה אי בעא מינס נסא. כמעריך (נס) אם תרצה לקחת קח.

פ"ד היה יתה לה. בכתי' רומי יתה ליה.

פ"ד היו במשנה משך ממו. בבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ח ז') משך

הסינו מעשר בסלע ולא הספיק לפדותו עד (במיס: על) וכו'. ובכתי' (בירוחן

אנגלי) עד שעמד בשנים (בשחים) נותן לו בסלע (סלע) וכו'.

- פ"ד** היו במשנה ומע"ש שלו. ברש"י קדושין נ"ד ע"ב מפני שמע"ש שלו. ובריש: והיינו חתני וסלע של מעשר שני שלו.
- פ"ד** היו במשנה סלע מחוליו. במשנה שבמשניות ובכ"מ מע"ש פ"ח היו סלע מחולין
- פ"ד** היו במשנה נותן לו מדמיו. במשנה שבמשניות ובכ"מ הנ"ל נותן לו מדמאי. ועי' ברע"ב. ובבבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ח היו) מהשנות הראב"ד ואם היה המוכר ע"ה נותן לו אותו הסלע השני מן הדמאי אבל לא מן הודאי וכו' וי"נ אם היה המוכר ע"ה נותן לו מדמיו (כנידסתניו) כלומר שלא יתן לו מעשר כלל אלא הכל מדמיו וכו' ונידסת רבינו והר"א (הרמב"ם והראב"ד) היא היותר נכונה דנרסי נותן לו מדמאי וכו'. ובפ"ה הרא"ש ואית דנרסי מדמיו וכו'.
- פ"ד** היו מתניתין דלא כרשב"ג וכו'. תוספתא מע"ש פ"ד ועי' תוספתא ערכין פ"ד רשב"ג ור"י בן ברקא אומרים אף מע"ש פדיתו היא משיכתו. ובהשנות הראב"ד (מע"ש פ"ח היו) שדרי אמרו על זאת המשנה מתניתין דלא כרשב"ג דתנינן רשב"ג אימר לעולם משיכת מע"ש הוא פדיונו מכלל דמתני' אינו נקנה במשיכה וכו'. ובכ"מ שם ומה שאמרו בירושלמי מתני' דלא כרשב"ג לא קאי אלא אסיפא וכו' ע"ש ובבבאור מהר"י קורקוס שם ומה שכתב הר"א (הראב"ד) מן הירושלמי וכו' לכן נראה שלפי שיטת רבינו (הרמב"ם) ארישא קאי וכו'.
- פ"ד** היו אף ר"ה מודי בה. בבבאור מהר"י קורקוס הנ"ל וזה לשון הירושלמי ר' אלעזר בשם ר"י (ר' יוסי בשם ר"ל) אין מוסיפין וכו' אף ר"ה מודי בה דאמר (כ"י דאמר) ר"י וכו'. ובפ"ה הרא"ש וקאמר ביר' דאין זה כפירע חובו ממע"ש וכו'.
- פ"ד** היו במשנה נתן לה קידושיה: במתניתא דכ"מ ובמשנה שבמשניות ובירושלמי ניטין פ"ו ה"א ונתן לה גיטה וקדושיה. וכ"ה בבבלי קדושין ו' ע"ב ובתוס' ר"י שם: במס' מע"ש פ"ד הנינא לה גבי גט נמי. ונראה שהיה לפנוי בגמ' כנוסח ד' וויניציא בירושלמי כאן. ועי' בשו"ת בנימין זאב סי' נ"ג.
- פ"ד** היו והכא זה פדיון מע"ש. בריש: ולא קרא שם ספרש בירושלמי שלא אמר זה פדיונו של מע"ש. ובבבאור מהר"י קורקוס (פ"ד א' ממע"ש) ובירושלמו אמרו מהו וכו'.
- פ"ד** היו ר"ז חיה בר בון אבא בר תחליפא כשם ריה. בכתי' רומי אדא תחליפא. ובניטין פ"ו היא דאמר ר"ז אמר ר' חיה בר אבין אדא בר תחליפא בשם ריה מה פלוגין עצמו (ליתא) לעניינות אחרים, אבל אם היה עוסק (היו עסקין) וכו'. ועי' בסמוך חיה בר בון אדא בר תחליפא. וכתי' הרשב"א בקדושין ו' ע"א ובירושלמי וכו' אמר ר"ז חייא בר בון בר תחליפא בשם ריה פלוגין כשהפליגו לעצמן לעניינות אחרים אבל אם היו עוסקים באותו הענין וכו' ע"ש.
- פ"ד** היו כשהפליגו דעתן לעניינות אחרים. אבל בבבלי קדושין הנ"ל אמר ר"י אמר שמואל והוא שעסקין באותו ענין וכו' ע"ש.
- פ"ד** היו ר"ח בעי קומי ר"י וכו'. בניטין הנ"ל אמר ר"ח קומי ר"י ואתיין אילין פלונתא כאילן פלונתא דתנינן תמן היה מדבר וכו' ולא פירש ר' יוסי אמר דיוו ר"י צריך לפרש ואתיא דרבי כר"י ודר' נתן כר' יודה.
- פ"ד** היו דתנינן תמן איפשי. במשנה א' ניטין פ"ו אי אפשי.
- פ"ד** היו אמרה הבא לי ניטי. בבבלי ניטין סינ: התקבל לי ניטי.
- פ"ד** היו איסה אמר כולהן. בניטין הנ"ל אסי אמר כל היכי דאמר שלוחו וכו' **פ"ד** היו ומה בירך. בחולין ס"ט ע"ב ואת מה בירך ועי' אצו"ר יוכא 66.
- פ"ד** היו ואמר ר"י. בניטין הנ"ל דאמר ר"י.

פ"ד היו והיא עושה שליח לקבל דבר שהוא שלה. בכתי רומי והוא עושה שליח לקבל דבר שאינו שלו.

פ"ד היו והינו הן צדק. עי' אצויר בסוף שביעית צד 113.

פ"ד הי"ח במשנה אוכל עליו. בקדושין פ"א סה"א מוסף עליו עוד איסר.

פ"ד הי"ח במשנה המניח בפונדיון. ברדב"ז (מע"ש פ"ח ה"ו) המניח פונדיון.

פ"ד הי"ח במשנה י"א איסר. במשנה שבמשניות י"א באיסר. ועי' במפרשים.

פ"ד הי"ח במשנה בש"א וכו'. וכיה כר"א ובסתניתא דבי"ם אבל ברע"ב ובשי"א. ועי' במ"ה המשניות להרמב"ם כאן.

פ"ד הי"ח חני ריח שני איסרין פונדיון. בהוספתא מע"ש פ"ד פונדיון נטל

הימנו שני איסרין. ובירושלמי קדושין פ"א היא תני ריח סילעא וארבעה

דינרין וכו' שני פונדיונין מעה, מעה שני איסרין וכו' והתני ר' חיה שני

איסרין פונדיון וכו' וכו' בחוספתא בי"ב פ"ה.

פ"ד הי"ח איך יוסי. כר"א: איך מתניא.

פ"ד הי"ח אוכל עליו וכו'. בבאור מהר"י קורקוס מע"ש פ"ח הי"א ואכל עליו וכו'.

פ"ד הי"ח שמואל אמר וכו'. ירושלמי דמאי פ"ז ה"ו ובמרכבת המשנה ח"ג

(ה' מ"ט פ"ח ה"ד) גורם ברמאי: צריך למיסב חד למאן (ולמאת) וכו'. ובריש

דמאי שם ובפ"ד דמע"ש בירושלמי אשכחן דקאמר שמואל כי האי נוונא אמר

תני דאוכל עליו אחר עשר איסר וכו' ע"ש. ובריש כאן: ירושלמי אמר שמואל

לא מצי תניא אין יסב חדא לעשר צריך למיסב חד למאה וכו'. לא נתברר יפה

ויתכן דאתא לפרושי וכו'. ובפ"י ריבמ"ץ וקשיא ולמה לא תני י"א איסר ואי מק' באיסר

ופריק שמואל לא מצי תנייה (אין יסב חד לעשרה וכו' לי"ג) אין יסב חד למאה וכו'.

פ"ד הי"ח הנאמן על השני נאמן על הראשון. כר"א: הנאמן על הראשון

נאמן על השני ובפ"י הרא"ש כאן טובא שתי הנוסחאות. ועי' ברמאי פ"ד ה"ד

ובמ"ש. ובכ"ט (מע"ש פ"ח ה"ד) בירושלמי בי"ט כר"א וכו'.

פ"ד הי"ח ארי דברי הכל היא. בפ"י ריבמ"ץ ר"י אומר מתני' דברי הכל היא וכו'.

פ"ד הי"ח אתא ר' חנניא בשם ר' יוסי דר"ל היא. ברמאי פ"ד הי"ח אתא

ריח בשם ר' איסי דר"ל היא. ובריש: ואמר' בירושלמי ר' חנינא בשם ר'

יסא דר"א הוא דאמר הנאמן על השני נאמן על הראשון (ו' מלות ליתא כאן,

וזאתא לעיל) וכו'. ובתוי"ט ואמר' בירושלמי ר' חנינא בשם ר' ייסא דר"א אמר וכו'.

פ"ד הי"ט במשנה מצא בתוכן חרש. באגודה נמצא בכ"ט חרש וכו'.

פ"ד הי"ט שלא תאמר וכו'. בריש: מפרש בירושלמי שלא תאמר הואיל ואין

וכו'. ובפ"י ריבמ"ץ ואמר' מאי אפילו (כ' מלות ליתא) ואמרין איצטרך שלא תאמר

וכו'. ובבאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"ו ה"ט) ובירושלמי אמרו שלא תאמר הואיל ואין

דרך בני אדם לעשות כן פ"י לערב זהב עם כסף לפום כן (כ' מלות ליתא) יהא שני וכו'.

פ"ד הי"ט תני אלף דלית וכו'. תוספתא מע"ש פ"ה בשניים.

פ"ד הי"ט בישיב שיני. פישין שיני. בתוספתא חניל פ"ה שיין היו מע"ש.

וזכתיי אחר פ"א שיין וכו'. ובמלאכת שלמה: ובירושלמי תניא וכו' ואם היח

כתוב בו בי"ח פ"א שיין וכו' בית ע"ש שהוא שני, פ"א ע"ש דבעי פדיון,

שיין שקרוי שני. ובכתי רומי תחת פישין כתוב: שיין.

פ"ד הי"ט עיר. במלאכת שלמה הגיל וכן נ"כ אם היה כתוב עליו עיר

היו מע"ש (ר' מלות ליתא) שמעון עיר. ואם היה כתוב עליו מעשר עיר.

סימן הוא שנפרה, ונאכל בכל עיר ח"ץ למחיצה (כ"ז ליתא לפנינו) ובכתי רומי

ליתא

ליתא מלת עיר. ובהוספתא פיה (הוצאת צימ) מעשר עיר הרי זה מעשר עיר לשים יוסף ולסוס שמעון לא א' כלום וכו'. והשמות יוסף ושמעון שגורות בפי חז"ל. בהוספתא ביב פ"י והיו שם שני יוסף בן שמעון. וכן בכ"ט.

פ"ד היט סיבוליה עשו. ע"י אצוויר פסחים צד 108.

פ"ד היט עד כרון חדשות ישנות וכו'. במשנה י"א בפרק זה מפורש שאני אומר אשתקד היתה מלאה פירות תרומה ופינהו וע"י בבלי ובמות קמי' ע"ב וברושלמי ב"ב פ"ו היא ישן משל אשתקד וכו'.

פ"ד היט כהרה דר' יודה ור' יוסי. בריא: דר' יונה ור' יוסי. וכצ"ל. ובתוס' ובמות קמי' ע"ב דיה אימור פ"י רבינו חננאל בירושלמי דמע"ש ב"ב (צ"ל בפ"ד) ר' יונה ור"י הו' שוחפי בנרבי דחמרא (ליתא) כך דסך ר' יונה אמר ר' מנא בריה דר' יונה (ג' מלות ליתא) לר' יוסי כל גרבי (גרבי) דכתוב ביה ר' יונה דיריה (דידי) הוא (ליתא) א"ל אשתקד הוה דיריה (דידך) והשתא (אשתרא) דירי. ובש"ת סהרי"ק (שרש קס"א) ועור יש להביא ראיה מירושלמי וכו' ומביאים אותו התוס' (הג"ל) בשם ר"ח וז"ל פ"י ר"ח ירושלמי וכו' ר' יונה ור' יוסי הו' שוחפי בנרבי דחמרא כד דסך ר' יונה אמר ר"ס בריה דר"י לר' אסי כל גרב דכתב ביה ר' יונה דירי הוא א"ל אשתקד הוא דיריה השתא דירי עכ"ל. ובש"ת הרא"ש (כלל פ"ו א') דאמרין בירושלמי וכו' ר"י ור' יוסי וכו'. ושם כלל ק"ג ג' וכיוצא בזה בירושלמי וכו' ר"י ור' יוסי וכו'. וביוחסין (ד' לונדון צד 166) ירושלמי בפ"ב (כמו שהביאו התוס' הג"ל) דמע"ש ר' יונה ור"י וכו' ובש"ת סהרי"ט ממראני ח"ב סי' קכ"ד (ד' קמיד ע"א) מאריך בזה ובש"ת נגת ורדים (אבן העזר כלל ד' ס' כ"ד) אמר ר' מנא לר' יוסי כל שם (גרבי) דכתב ביה ר' יוסי (ר' יונה) וכו' ובספ"ד (צד 271) מובא זה ובהנהות המו"ל כתוב לא מצאתי.

פ"ד היט אמר ר' מנא לר"י כל גרב דכתוב ביה ר' יונה וכו'. בירושלמי נדרים פ"ט היא ר' מנא נדר מן חמרא דאבוהי אתא אבוהי סלק לנביה א"ל אילו היית יודע דאנא מצמער וכו'. ובשנויים במארי נדרים כ"א ע"ב וע"ש. **פ"ד** היט אשתקד וכו'. בכ"י (מור ח"ט סי' קע"י) בשם ר' ירוחם דכשוחפין שיש סימן בחביות אמרינן דהוא משל אשתקד ועתה היא של השני. **פ"ד** היט אשתרא. במוסף הערוך ירושלמי דמע"ש וכו' אשתרא (אשתרא) דירי פ"י הרה שחה שנה זאת.

פ"ד היט מאתים ומצא מנה המנה נוטל בכיצה פ"א היו מאתים ומצא מנה מנה מנח ומנה מוטל דברי רבי וכו'. ובכ"ט (מע"ש פ"י הג') ובירושלמי פ"ד דמע"ש הניח (ליתא) מאתים ומצא מנה מנח ומנה מוטל דברי רבי וחביא הכל (ליתא) תולין וכו'. וע"ש בדרכיו ובאצוויר לביצה צד 7.

פ"ד היט ברם הכא אבין הניח אביו מצא. צ"ל אביו הניח ובנו מצא. ובשער המלך ה' חמץ (פ"ב הי"ב) ושוב ראיתי בירושלמי וכו' אביו הניח אביו מצא וכו' ע"ש. **פ"ד** היט ר' בון בר כהן. לא נזכר בסדר הדורות. ובויק"ר (פ"ג) ר' אבין בר כהנא. **פ"ד** היט של אביו. בבבלי מנהדרין ל' ע"א בשנויים. ובבתי רומי על של מעשר. וברמב"ם (מע"ש פ"ו ה"א) אמרו לו בתלום מעשר שני של אבין שאתה סבקש וכו'. וברדב"ז שם פרמ' להירושלמי.

פ"ד היט לא מסתברא דלא וכו'. כפי' מהר"זו בכ"ר פס"ח את י"ב בשנויים. **פ"ד** היט עשר שריין וכו' קפא דקוריא. ברי' אשמי' תחת (ליתא) קפא דקוריא

דקוריא ובמדרש איכא רבתי פ"א מן הן יליף ליה ריע קפא כשורה , דיקא עשרה , ובערוך ערך דקא בחלומות דהרואה (ברכות נ"ז ע"ב) איכ קפא בשורא דיקא עשרה , וע"ש במסוף הערוך , וברשי' בכ"ר פס"ח קפא דקיא קורה עשרים קפא היא קורה דקיא היא במס' מע"ש בירושל' ונס' לשם הוא מפרש דקיא הוא עשרים עכ"ל . פ"ד היט נו ביי"תך , במ"כ בכ"ר פס"ח ובירושלמי דמעשרות (המ"כ קורא למע"ש גיב מעשרות ובעין זה כמאור בבי"מ ריש פ"ד ומפכת מתניתין דמעשר דתנן לא יעשה אדם וכו') וזה במע"ש פ"ב משנה ז' ובס' השטרות לר"י אברצלונזי (צד 108) מתניתא דמעשרות וכו' וכיון למשנה ט' פ"ה דמע"ש , נרס גוביתך פ"י תוך ביתך וכו' ע"ש .

פ"ד היט' בנציא בחבטיא , בכתי' רומי בוצינא ואת באבטיחיא , וכן ביפה מראה ואת בחבטיא , וכד' אמשט' ואת בחבטייא , ועי' בבבלי מגילה י"ב ע"א איהו בקרי ואתתיה בבוציני וע"ש כפירש"י .

פ"ד היט' דחהו נברא לאימיה הוא חכם , מדרש איכה פ"א , ובערוך ערך חכם בחלומות דמגילת איכה ההוא נברא חכים אימיה , והאדם ידע אה חיה אשהו תרנוס ירושלמי ואדם חכים ית חיה וכו' .

פ"ד היט' ותנורין את עבר , בכתי' רומי תנור וכו' .

פ"ד היט' דאת מייתי איזיאי , במסוף הערוך ירושלמי דמע"ש את מיית איזיאי המפרש פ"י קוצים , ולי נראה מדורות אש .

פ"ד היט' חד פנקס דתרי עשר לוחין , במחזור ויטרי (צד 515) והפינקס פתוחה וכו' ומדרש איכה רבתי מוכיח דאמר ההוא חזית בפילמאי (בחילמאי צ"ל) חד פנקס דאיה בה ד' לוחין .

פ"ד היט' אית בה י"ב מרקען , באיכה רבתי פ"א חמית בחלמי מעין פנקס ואית ביה כ"ד לוחין ואנא כתיב מן הכא ומחיק מן הכאוכו' , ובערוך ערך רקע בחלומות דמגילת איכה קמיץ שחיק אית לך ואית בה כ"ד מרקעין את חייט מן הכא ומתקטע מן הכא (ז' מלות אחרונות ליתא) פ"י חלוק בלוי יש לך וכו' כ"ד טיזואין אהה תופר מצד אחר ומתקרע מצד אחר , ובירושלמי עם יפה מראה י"ב מרקען וכו' . פ"ד היט' כרמיה דההוא נברא מסיק חסין , באיכה רבא פ"א בשנויים , ובערוך ערך מרכסימון בחלומות דמגילת איכה חד קנה וברישיה חד מיסרא דטרוכסימון , ולפנינו בירושלמי ליתא זה .

פ"ד היט' מיפוק בסים , במעריך פ"י יינך נעשה חומץ ודרך סינ' הוא .

פ"ד היט' בהדין סבא דיהודאי , נראה שר' ישמעאל בר' יוסי היה שנוכר לעיל , והיה לו תמיד ויכוחים עם הכותים .

פ"ד היט' אדרא ברא דתבנא , בדיא : אדרא דרא דתיבנא וכו' , ובאיכה רבא פ"א בשנויים , ובערוך ערך אדר דתבן ואדר דעליה בחלומות דמגילת איכה , ועי' בהערות בערוך השלם .

פ"ד היט' תינתא דביתא מיתברא , בכ"ר פס"ט שריתא דביתא תבירא , ובפירש"י שם תנייתא דביתא פוקעת , ובמ"כ שם ובפ"י רש"י נרס תנייתא וכו' וכן היא ג"י הירושלמי במס' מעשרות פרק הכובש וכו' , ועי' בשכל טוב ח"א (צד 252) ובברייתא דכ"ר וכו' , ובשלמי הנבורים סביב המדרכי שכת' (ר"ל) שמעתי בשם רה"ג שאין אדם מתענה תענית חלום רק על ג' דברים וכו' וחקרת ביתו או שיניו טפלים .

פ"ד היט' אמר ר"י כל החלומות הולכין אחר פתרוניהן , בבבלי ברכות נ"ה ע"ב לקיים

לקיים מה שנאמר כל החלוטות הולכים אחד הפה. ועי' במכוא להסעיר שלי צד 103. וכב"ר הנ"ל אר"י הכל הולך אחר הפתרון וכו'. וע"ש במ"כ.

פ"ד היט רגלי מסובלא א"ל מועדא מייתי ואית לך קיפד סני. באיכה רבא פ"א דלא הוות ברנלי פשוט וכו' חנא אתי ואת משכח בשר שמן. ובערוך ערך פשוט בחלוטות דמנילת איבה חמיתא בחלמא דלית ברנלו פשוט. ועי' במסוף הערוך.

פ"ד הי"א במשנה דל"ה דמאי. בכבלי יבמות (קטיו ע"ב) דל"ה דמוע. ובשו"ת הרא"ש כלל פ"ו סי' א' דפרשינן דמעי"ש ומייתי לה ביבמות וכו' מצא כלי וכתוב עליו קי קרבן מי מעשר ד' דיבוע וכו' ע"ש שנויים ובמלאכת שלמה כאן. ובשו"ת הרשב"ץ הנ"ל. ובשו"ת גנת וורדים (יו"ד כלל ג' סי' י"א).

פ"ד הי"א במשנה שבשעת הסכנה וכו'. בהש"כ ח"ב סי' רע"א ואחר חרבן הבית היו כמה שמרים. כמו שמוכיח בתלמוד בסוף ברכות וכו' וכפ"ד דמע"ש וכו' שכל אלו המקומות אומרים שעת שמד היה וכו'.

פ"ד הי"א במשנה ר' יוסי אומר וכולן שמות. בתוספתא מע"ש פ"ה וחכמים אומרים כלם שמות אדם הם. וגי' התיספתא יותר מחוורת כי בסמוך במשנה איתא א"ר יוסי אפילו מצא וכו'. ובשו"ת הרשב"ץ סי' תקי"ד ואפי' לר' יונה (ר' יוסי) דאמר אפילו מצא חביות וכו' וגי' הרפ"מ ר' יוסי יותר נכונה כי ר' יונה תנא לא נזכר בשום מקום.

פ"ד הי"א במשנה שמות אדם הן. בערוך (קרבן ד"ר) וכולן שמות אנשים הן. **פ"ד** הי"ב במשנה מאתים ומצא מנה הכל מעשר. בתוספתא (מע"ש פ"ה) הוצאות צ"מ מאתים ומצא מנה מנה מינח המנה נטל דברי רבי וחכאי הכל חולין. וברמב"ם (מע"ש פ"ו ה"ג) הרי שם מאתים ומצא מנה הרי הוא חולין. ובהש"ת הראב"ד שם: המשנה אמרה הכל מעשר.

פ"ה הי"א במשנה ומכחא ושופך. במאור עינים פמ"ה ופ"ב דמע"ש בסיד מכה ושופך. ובערוך (מ"ה) מכה ושופך פ"י מכה חתיכות של אדמה במים ושופך. **פ"ה** הי"א במשנה ארשביני בדיא בשביעית. בכבלי ב"ק סי' ע"א אמר רשב"ג בדיא בשבי' דהפקר ניהו אבל בשאר שני שבוע הלעיטהו לרשע וימית (מ' מלות אחר) ליתא. **פ"ה** הי"א במשנה והצנועי' וכו'. ככ"פ וצנועים וכו' ואמרין (ואומר). ובכבלי ב"ק ס"ח ע"ב דהנן הצנועין וכו' כל הנלקט מזה יהא (ליתא) מחולל על המעות האלו. ובא"ו ח"א (שכ"ו) ואמרים כל הנלקט וכו'. ועי' ס"ש בדמאי פ"ו ה"ו. **פ"ה** הי"א זוגא שאל לר'. בכבלי ב"ב קס"ד ע"ב א"ל זנין לרבי. ועי' בר"ם שם. ובירושלמי נדה פ"ג ה"ב נפק זוגא לבר וכו' אתא שאל לרבי וכו' ובמלאכה שלמה: ובירושלמי נדמ' זוגא שאל לרבי וכו' אמר לן פוקי שאלון לר' יצחק (רובא) דבחיית ליה כל מהנייתא (מתנייתא) פ"י שבחתי ודקדקתי עמו כל המשניות כמו שנמסרו וכו'. ועי' בתו"מ. ובסדר הדורות (115) ר' זוגא שאל לר' וכו'.

פ"ה הי"א פקון שאלון לר' יצחק רובא דבחיית ליה כל מהנייתא נפקין ושאלון ליה וכו'. ר' יצחק רובא זה הוא ר' יצחק בר אבדימי (עי' פכוא הירושלמי לד"פ צד ק"ו) וכבר העירוהו באצו"ר לתרומות (צד 97) שם"ש בכבלי נכא בהרא פ"ו ע"א כי סליק ר"א וכו' א"ל מי כאן תנא דאתנייה רב מדות, אחייה לר' יצחק בר אבדימי שצ"ל דאתניה רבי מדות, ובחולין ק"י ע"א איכא תנא דאתנייה לרב כחל אחייה לרב יצחק בר אבדימי שצ"ל גם כאן דאתנייה לרבי בחל, ופ"י מי כאן שידוע לדייק במשניות של רבי והראוה על ר' יצחק בר אבדימי

אבדימי שבחן זדיק משניות של רבי. ובבבלי שבועות ל"ו ע"א כי אתא ר' יצחק תנא כדתנן אמר רב יוסף וכו' וכי אתא רב יצחק תני הכא ש"ס דוקא תנן וכו'. ואולי הוא ר' יצחק זה. ולפלא קצת על ש"ס בזכחים מ"ג ע"ב אמר רבא כל קרא דלא מפרש ליה רב יצחק בר אבורמי וכל מהניתא דלא מפרשא לה רב זעורי לא מפרשא, הכי אמר ר"י בר אבדומי הואיל ופתח הבהוב בלשון נקבה וכו'. ומשמע מכאן שר' יצחק כ"א לא ברק המשניות? ועי' אצו"ר ברכות צד 127 שורה 24. וברה"ש צד 3.

פ"ה ה"א ר"ז מקבל. בכה"י רומי ר"ז שקל.

פ"ה ה"א בקוזות אדמה שהוא לשעה. בכ"ר פמ"ב והיה אוכל קוזות אדמה וכו'. ובבבלי ב"ק הג"ל סימנא כי אדמה מה אדמה איכא הנאה מינה אף האי נמי כי מפרקא שרי לאיתחנני מינה. ובמלאכת שלמה ירושלמי וכו' שהוא לשעה שמחמת הגשמים הם ניטוכין ומכירין שבאותה שנה יש היתר כנון ע"י פרוין. ועי' בערוך ערך חרס. ובבבלי סה"ר קורקוס (מע"ש פ"מ ה"ו) זאמרו בירושלמי רבעי באדמה שהוא לשעה וכו'. ובשו"ת הרשב"ש סי' ס"ד ופי' קוזות הוא אדמה אדומה.

פ"ה ה"א של עורלה כחרסית וכו'. בבבלי הג"ל סימנא כחרס' מה חרסית שאין הנאה מינה אף האי דלית ביה הנאה מינה. ובמלאכת שלמה הג"ל של ערלה שאיסורו יותר ארוך בחיזורא שהוא עפר לכן וכו'. ובבבלי סה"ר קורקוס הג"ל ושל ערלה כחרסית (כחיזורא) שהוא יותר מכאן והכי פירושו וכו'.

פ"ה ה"א ושל קברות בסיד דו יותר מיכן. בבבלי הג"ל סימנא דחידו כעצמות. **פ"ה** ה"א ומבהתין ליה די עבר, תמן דלא יתיר פירווי בשביעית פ"ד ה"ד ומכהתין ליה דיעביר, אמרי תמן דלא יתן פירותיו, כרם הכא דיעביר בתחילה.

פ"ה ה"א חוט כחוט. בכה"י רומי חוגרו בשק.

פ"ה ה"א חוט של סיקרא וכו'. ברייתא דמלאכת המשכן פי"א וזכחים נ"ג ע"א ושי"נ **פ"ה** ה"א מניין לציון. בפ"י הרא"ש מנין לציון מן ההורה (ב' סלות ליתא). **פ"ה** ה"א ר' ברכיה בר' יעקב. צ"ל ר' ברכיה ר' יעקב.

פ"ה ה"א ר"ח דברת חזון. בכה"י ר' חוניא דביה חזון. ועי' אצו"ר לזמא 49. **פ"ה** ה"א ר' חזקיה. בר' אמסט' ר' יחזקאל.

פ"ה ה"א ברית דר' חוניא. בכה"י רומי נחוניא. ועי' אצו"ר לשביעית 6 שורה ל'. **פ"ה** ה"א מה קמצון. בר' אמסט' מה מצוין. ועי' אצו"ר לשקלים 82. **פ"ה** ה"א היה הרוש בנתיים. בערוך ערך חרש ובריש פ"ה במע"ש היה חורש בינתים.

פ"ה ה"א היו רוסמין באפולסמון. עי' ס"ש בשני הלשון בזה באצו"ר לשקלים צד 37. ואצל פלינוס' 4. 54. 12. נזכר העץ הצרי הנלעדי שממנו יקחו העמים הגרא אפאבלואם. ואעיר למ"ש במשנה ה' פ"ב דמעשרות מצשה בנגת חורדים שהיתה בירושלים וכו' ובב"ק פ"ב ע"ב סגנות חורדים שהיו בה מימות נביאים הראשונים. שאולי להנגת האלה כיוון פלינוס' (שם 1. 54) שהיו ננות עצי צרי בירושלים שהראו אותם לפומפיוס ואספסיוס והללו אותם שאין כמוהם לזיפי בכל העולם. ובש"ס בכ"ק: שהיא היתה צריכה לקמורת. **פ"ה** ה"א כך דרשה ר"ח וכו'. מובא בכ"ר פכ"ו וצ"ל כד דרשה וכו' וע"ש ובבבלי מנהדרין ק"ט ע"א דרש ר' יוסי בצפורי וכו'. וע"ש בפירשי' וכלקום שמעוני איזב ר' תתק"ט.

פ"ה ה"א ר"ד אומר כל מה שילקטו. במטבח פ"ד ה"ב ר"ד אומר בשחרית אדם צריך לומר (ר' סלות ליתא) כל מה וכו' ובתוספתא פאה פ"ב שחרית בעל הבית צריך שיאמר וכו'. ועי' בבבלי ב"ק ס"ט ע"א ובתוס' ד"ה כל וכש"מ שם ועי' ובש"ת הרב"ז ח"ב בלשונות הרמב"ם סי' קע"ט ובמרכבת המשנה ה"א ה' מע"ש פ"ט ה"ו שהאריך בזה. ובאצו"ר למטבח צד 118.

פ"ה ה"א משיכתו של מע"ש היא פדיהו אר"י והיינו וקם לו. בקדושין פ"א ה"ו לא הספיק להביא מנה עד שעמד במאתים מכיו מאהים הוא ה"ד יוסף וגו' וקם לו הוא אם יוסף הרי הוא קם לו וכו'. ועי' מ"ש במבוא לחסע"ר (צד 104) שבבבלי קדושין כ"ט ע"א משכו במנה וכו' שנאמר ונתן הכסף וקם לו. **פ"ה** ה"א קשייתה לעיתוהי ערב. בר' אמש"מ קשייתה למ"ד לעיתוהי ערב. **פ"ה** ה"ב במשנה כרם רבעי וכו'. בשנויים בבבלי ביצה ה' ע"א ורה"ש ל"א ע"ב ובכ"פ (פמ"ב) כרם רבעי היה (ליהא) וכו' עלת (אילת) מן הדרום וכו' שיהא זה (ליהא) נפרה וכו'. וברב"ז מע"ש פ"ט ה"ה כרם רבעי היה (כני' הבת"י) וכו'. ובא"ז ח"א (שכ"ז) כרם רבעי היה מהלך לירושלים מהלך יום וכו'. **פ"ה** ה"ב במשנה והירדן מן המזרח. בכפ"ס פ"א וזה שהזכירה המשנה והירדן מן המזרח יש לומר שהוא ירדן יריחו.

פ"ה ה"ב במשנה ומשדכו הפירות. בכפתור ופרח פ"ג בשנויים.

פ"ה ה"ב במשנה היה הרבר. בר' אמש"מ היה ברבר וכו' ותנאי היה (ליהא) וכו'. **פ"ה** ה"ב אמר ר"ה וכו'. עי' בר"ש. וברב"ז הנ"ל ובירושלמי אמר ר"ה בראשונה היו עושין במהרה יין (יין במהרה) לנסכים וכו' מהלך יום אחד (ליהא) לכל צד. וע"ש בכ"מ ובת"פ כאן. ובשרידי ירושלמי צד 106 שורה י"ב.

פ"ה ה"ב היה מעשר את השוק. צ"ל היה מעשר את השוק.

פ"ה ה"ב נקי הוא שמש במגדל דצבעי. בר' אמש"מ נקי היה שמש דצבעי. וצ"ל במגדל דצבעי. עי' מ"ש באצו"ר לשביעית צד 87 ע"ד דנקאי ספרא. ובערוך (ערן צמד) במגילת איכה נדר דרכי נקי ספרא דמגדלא הוה צמיד עיית וכו' כלומר היה מטיב את הגרות וכו'. ובכת"י רומי במגדל דצבעי וכו' קנידלי.

פ"ה ה"ב ואית דאמרין ספר הוה. באיכה רבה פ"ג פסוק נדר בעדי ואית דאמרי ספרא היה וכו'. ובמ"כ שם: ספרא פ"י שמש ביה"כ וכן היו קורין את השמש ובירושלמי נרים והאי שמש וכו' עכ"ל. ואחר מהלמידים של הידוע היה שמו נקי. **פ"ה** ה"ב דמהלול. בכת"י רומי דמהלול.

פ"ה ה"ב כנות צפרי הוה סלקן שבתון וכו'. באיכה רבא הנ"ל היין סלקן ושבתן בבית מקדשא וכו'. ובמ"כ שם ושבתן בירושלמי נרים ושבתן ומוכת התם וכו' כי כן עיקר ומ"מ גי' הספר אין למחוקו.

פ"ה ה"ב כנות לוד היו לשות וכו'. מלבד לוד בדרום א"י היה עוד עיר לוד קרוב לירושלים, שלעיר לוד וזה כחננו בירושלמי (תענית פ"ד ה"ח) איכן שרפה ר' אחא אמר במעברתא דלוד. ובמסיקתא חללה מן המשנה זו לוד שהיא משנה לירושלים. ובאוצר טוב (נ' 37) ומשם באנו לכפר לוד.

פ"ה ה"ב פסקת תורת' קמיו וכו'. באיכה רבה הנ"ל עיקת תורתיה נפק וכו'. ובמחזור יפרי (צד 316) כי ההוא דתהא פרי כתר תורתיה במדרש איכה רבתי. ועי' בערוך ערך פר ד'. ובמתנות כהונה באיכה רבא שם: ובירושלמי נרים הכי פסקת תורת' קמיה דיהא פרייה, והוא פרי עד דהשתכת

יהיב בבבל א"ל אימת נפקת א"ל יומא דין, א"ל בהדיית' אהית' א"ל ברא, א"ל אתי חמי לן נפיק בעו סחכו לון ולא חנים בהדיא ע"כ (בירושלמי) והרואה יראה לעינים שטוב להגיה כך עכ"ל. ולפנינו בשנויים.

פ"ה ה"ב ולא חנים בהיירא. בכת"י רומי בהיירא איסרמא.

פ"ה ה"ב מחילות היו וכו'. במערך (ערך דרך) בירושלמי מחילות היו וכו' ע"ש.

פ"ה ה"ב זאת אופרת שביה עתיד להיבנות. וכו'. עי' תו"ט. וכבר התעוררו כמה מהאחרונים בזה.

פ"ה ה"ג הילולים בקודש. כריא: קדש הילולים הרי הוא (כ' מלות ליתא) וכו'.

פ"ה ה"ג תני סניד. בפאה פ"ו ה"ו בד"א: תני-קודש (ליתא) סניד וכו'.

פ"ה ה"ג מהמנעין דרבנין. בכת"י רומי מהמנעין רבנין.

פ"ה ה"ג ואם גאל יגאל איש וכו'. בפי' ר"ש משאנן לתוכ קדושים פ"ה ה"ח ובנ"מ מע"ש כפ' בהרא קאמר מעכא דבי"ש דכתיב גאל יגאל איש ממעשרו חמשיהו וכו' פרט לנמע רבעי שאין חייבים עליו חומש.

פ"ה ה"ג על דעתיה דר' וכו'. בהוס' ר"י ספארוי בכרכות ל"ה ע"א ואומר רבי ש"ש כענן זה בירושלמי דמע"ש פ"ה דקאמר התם וכו' ע"ד דרבנן וכו'. ועי' באצו"ר בפאה אד 65 שורה מ"ב.

פ"ה ה"ג כן רי"א דא לסדו נמע רבעי אלא כמע"ש בסוריא. צ"ל אלא ממע"ש כמה דתיטר אין מ"ש בסוריא ודכאלתה וכו'.

פ"ה ה"ג כמה דתימא אין מע"ש בשביעית. בתוסי' ביק סיט ע"ב ריה קודש ורבינו חיים תירץ וכו' והביא ראה מירושלמי דמע"ש פ"ה דקאמר מה דאת אמרת אין מע"ש ניהג בשביעית רכוותיה וכו' ע"ש. וברין רה"ש ס"י תתקליב אבל הרמב"ם ז"ל כתב בפ"י מה' מ"א שאין רבעי נוהגת בחו"ל כלל אפילו בכרם אלא אוכל פירות שנה רביעית בלא פדיון כלל ולמד הרב ז"ל דבר זה קל וחומר מסוריא שאעפ"י שמעשר ושביעית נוהגין בה מדבריהם אין רבעי נוהג בה וכ"ש בחו"ל וסוגיית הירושלמי בפ"ה ממע"ש סוכתה כדבריו עכ"ל.

פ"ה ה"ג חיפה שאל וכו' אלא ממעשר. צ"ל אלא ממעשר שני.

פ"ה ה"ג לא לסדו תרומת תורה אלא מתרומת מעשר. במנחות ע"ז ע"ב דנין תרומה וכו' וכתיב בתרומה מעשר ממנו תרומה תרומה לנו"ש וכו'.

פ"ה ה"ג ריבוי וכו' אלא ממעשר. צ"ל אלא ממע"ש.

פ"ה ה"ג והיא בשימת בני'. בד' אמסמ' והיא בשימת אבוי.

פ"ה ה"ג בשימת בני סוריא. ככ"א: בשימת אבוי, סוריא לסידה וכו'.

פ"ה ה"ג כתיב ובשנה החמישית וכו' הרי את וכו'. לפלא מדוע לא נזכרה במס' מע"ש מהמחלוקת שנשנה בירושלמי מוסה פ"ח ה"ה אימתי היא מחללו ברביעית ובחמישית, מסתברא בחמישית וכו' ורבנן דקיסרין אמרין לא מסתברא אלא ברביעית דכתיב ובשנה הרביעית וכו' ויודע מה שהשינו הראשונים על הבה"ג (הנדרס מכבר) ה' ערלה ופירי בשנת ד' בתר דנפיק להו אסור למיכל מיניה עד דנפקא רביעית ואתיא חמישית. וסותר הבה"ג עצמו למ"ש לעיל (שם) ופירי דפרדסי דארבעי שנין אסור למיכל מיניהו עד דפריק להו. וכיה כס' היובליים (ו'. ב') וישמרהו עד השנה החמישית. ועי' בשאלתות סי ק"א מכת"י ובעמק שאלה"ש **פ"ה** ה"ג אתיא דרייה כמה דר"י. כריא: אתיא דרייה כרי' יהודא כמה וכי'. ובכת"י רומי ליתא מן כמה וכו' עד הגליל.

פ"ה ה"ג לא סוף דבר וכו'. בשו"ת מהרי"ט ח"א פ"י כ"ד כמו שאמר

בירושלמי דמעי' מיה נבי מירות חמישית לא סוף דבר הלכה זו אלא כל הלכה שהיא רופפת בדרך (כב"ד) וכו'. ועיל לעיל פאה פ"ז צד 68.

פ"ה ה"ג אלו אמר כב"ש . מלת אמר ליתא בכתמי רומי .

פ"ה ה"ג כלום למדנו . בכתמי רומי כלום למדו .

פ"ה ה"ג אמר ר' יודה . בכתמי רומי אמר ר' יונה .

פ"ה ה"ד במשנה פודין נטע רבעי . בכתמי כרם רבעי ועי' בא"ו ח"א שכי' . ובאגודה כיצד פודין כרם רבעי וכו' .

פ"ה ה"ד במשנה מניח את הסלע וכו' . וכן הוא כד' אמש"ט . ובכתמי מניח את הסלע וכו' להוציא הוצאות (יציאות) וכו' . ובמתניתא דב"מ מניח את הסלע וכו' יציאות מביתו וכו' . ובס' כריתות (פי' פ"א) מניח הסלע ע"י שלשה וכו' . וכיה באגודה: ובשו"ת מהר"י קולין סי' צ"ה .

פ"ה ה"ד במשנה הגלקט מזה . בשו"ת מהר"ק הג"ל על זה .

פ"ה ה"ד לפדות לו בסלע לוקח לו בסלע . בס' כריתות הג"ל מצינו לשון פדיון שר"ל קנין וכו' לפדות לו בסלע ע"מ להוציא יציאות מביתו וכו' לפדות ר"ל לקנות כדמפרש בירושלמי . ובפ"י ריבמ"צ גרסינן כן היא מתני' (ג' מלות ליתא) לוקח לו בסלע וכו' . ועי' במשנה פסחים פ"ז ג' שאין מוכרין מע"ש בירושלים ושם בגמרא בניו מתניתא אין פודין וכו' . ובאצו"ר שם צד 97 .

פ"ה ה"ד איסתוננסין . במוסף הערוך בל"י ממונים על רב"י העיר .

פ"ה היה במשנה בין שהוא שלו . בקדושין נ"ד ע"ב בין משלו וכו' .

פ"ה היה כתיב מקצה וגו' . ספרי (תבוא) בשנויים . ובפ"י ר"ג נאון בכרכות (ב' ע"א) ותנא בשאר ספרי דבי רב וכו' . ובכ"ש מע"ש (פ"ה ו') מפרש בירושלמי וכו' וברא"ש ירושלמי יכול כיון שהניע רה"ש וכו' ע"ש . וברדב"ז (מע"ש פ"א היא) ומפרשים בירושלמי וכו' יכול כשהניע ברה"ש השלישית (או קורא אני רה"ש וכו' כיון ברה"ש , ובד' אמשטרדם: יכול ברה"ש כיון) את חייב לבער זכו' יכול בראשית של שביעית (רביעית) וכו' . ועי' ביראים הגדפס מכתמי פי רס"ד .

פ"ה היה שאינו מעכב ודאי ברביעית . צ"ל שאינו מעכב וידוי .

פ"ה היה כיני מתניתא בשנה ההיא . עי' בס' ספרי דבי רב (ר' רכיב ע"ב) .

פ"ה היה אין מוציאין . בכתמי רומי אין ניתנין מעשר לכהונה .

פ"ה היה בכ"ד מקומות נקראו הכהנים לויים . ירושלמי סוטה פ"ז ה"ד זכבלי בכמה מקומות . ובפירשי יהושע ג' ג' הגי' כמ"ה מקומות וכו' . ובפיה"ש להרמב"ם כריש מדות הרי קורא הכהנים לויים במקומות רבים וכו' . ועי' במבוא למע"ר שלי צד 105 ובערוך ערך עשר שהלשון כ"ד לאו דוקא .

פ"ה היה והתכ"ב והלויים יעלו את המעשר . לפנינו בנחמיה י' ל"ט והלויים יעלו את מעשר המעשר .

פ"ה היה ר' יונה יהב מעשרו וכו' . בשמה מקובצת בכ"מ י"א ע"ב דאמרינן בירושלמי ר' ינאי (ר' יונה) הוה יהיב מתנת' (מעשרו) לר' אחא . לאו בגין דהוה עני (כתן) אלא דלעי בצוריתא . תוס' חיצוניה .

פ"ה היה ר' הונא לא נסב מעשר . בכבלי גיטין נ"ט ע"ב רב הונא קרי בכנהא וכו' . ובמדרשים מצינו ר' הונא הכהן , ר' אבא הונא הכהן . עי' סדר הדורות .

פ"ה היה ר' חייא בר בא הורי על גרמיה לצאת לחו"ל בנין דלא מיסב מעשר . בשביעית פ"ג היא סלני שאל לריח בר בא וכו' ר"ח אמר שרא ליה

והיון אמרין דו נסב מעשר והורו על גרמיה לצאת לחו"ל דלא למיסב מעשר ומי ש כאן : שאל בר נש . אולי צ"ל משום בר נש .

פ"ה היה לריש בני שאל לריי וכו' ומה דנפל לשבטך נפל לך . כעין זה בתרומות פ"ה דהיא ריש בר נחמן בעא קומי ריי מהו להרליק א"ל ארליק ומה דנפיל לשבטך נפיל לך .

פ"ה היה ר' ינאי ספק לקריבויו כד תהויון חכרין ארע וכו' . בחלה פ"ד היו לא חייב ר' ליעזר אלא בחכורי בתי אבות כגון מהלל דבית ר' . אבל בארזי היא סי' ר"ן כגון מהלל דבית ר' ינאי וכו' . מה נפיק מבינהון אריסים לשעה וכו' . ועיי' באצויר לחלה צד 148 .

פ"ה היה שאין מוציאין שלו מידו . בסמינ עשין קליה אמרינן בירושלמי דמס' מעש אין מוציאין המעשר מיד הלויים שנאמר כי תקחו סאת בני את המעשר וכו' . ובשער המלך ה' מעשר (פ"א היכ) מורה שאין מוציאין מרם מ"ט תקחו וכו' . **פ"ה** היה דאמר ר' לעזר כי תקחו וכו' . לעיל דמאי פיה היט . ובבאור מהר"י קורקוס (מעשר פ"א ה"ד) דאין מוציאין מן הכהנים וכו' מרכיב כי תקחו וכו' זההיא דרשה ככ"ע אהיא כדאיתא בהדיא בירושלמי דמעי' .

פ"ה היה איהפלגון ר' יהושע בן חנניא ור"ל ביע . בבבלי יבמות פ"ו ע"ב לא נזכר כלל מרי יהושע ביח . ובדבר זה אם נותנים מעשר לכהנים או ללויים מחולקים גם פילון ויוסף הכהן . יוסף (כחיי יוסף ובשאר מקומות מספריו) יאמר שהמעשר לכהנים וללויים . ופילון (2. 336) סותר את עצמו בזה .

פ"ה היה ואשה נכנסת לעזרה . בירושלמי קדושין פ"ב היו ואשה נכנסת היא לעזרה? ובבבלי קדושין ג"ב ע"ב וכו' אשה בעזרה מניין . ועיי' בתוס' ר"ה וכו' ובבבלי יומא ס"ט ע"ב אמר רב חסדא בעזרת נשים . עיי' ד"ס שם . ויוסף במלחמותיו (2. 5. 5) יאמר : אחד משני שערי מזרח התעתרו להנשים כי דרך השער ההוא תבואנה הנשים אל העזרה וכו' ודרך יתר השערים לא נתן להן רשיון לבוא וכו' והעזרה היא היתה בית תפלה לנשי ישראל וכו' .

פ"ה היה א"ל אין שלח תלמידיה א"ל אתם כתיב . בסדר הדורות (62) ואמר בעל הנינה דלמא ישלח שלוחא שאינו כהן יכנס דרך פתח ההוא א"ל ריע שתאמר כתיב אתם ריל שיקח בעצמו לא עיי' שלוחו .

פ"ח היה מצעה דעקיבה בן יוסף בא לכאן . בבבלי יבמות פ"ו ע"ב נאמר שראביע אמר : עקיבא בתרמיצו ואנא חיי . ובסה"ד הגיל שמעראביע ואמר תחבולות ריע בא לכאן וכו' .

פ"ה היה בשרותה בעיא וכו' . עיי' מ"ש באצויר ביצה צד 22 . **פ"ה** היו במשנה ערב יו"ט הראשון של פסח . וכיה בר' אמשורדס . אבל בכתי' פ"ב ובמתינתא דבי"ט ערב יו"ט האחרון של פסח . וברמב"ם (מע"ש פרק י"א ה"ז) וערב יו"ט האחרון היה הביעור וכו' . ועיי' ברדב"ז . ובכסף משנה בפרק בתרא וכו' ובספרינו כתוב ערב יו"ט הראשון וכו' . ובשו"ע יורד (שליא סעי' קמ"ג) וערב יו"ט האחרון וכו' . ועיי' בנפתור ופרח פרק מ"ב (צד תקס"א) ובתו"ט וביראים הנדפס מכת"י סי' רס"ד .

פ"ה היו במשנה ומעשר עני לבעליו . בכתי' פ"ב ומעי' לבעליו . ובתוס' קדושין כ"ז ע"ב ד"ה מעשה וכן פשטע במשנה (כצ"ל , ובתוספתא ליתא) דקתנ' כיצד מצות ליתא) ביעור נותנין תרומה ותרומת מעשר לכהן (לבעליה) מע"ש ומעשר עני לעני (לבעליו) ומתבערין (מע"ש והבכורים מתבערים בכ"מ) . ובתוס'

ב"מ י"א ע"א ד"ה עישר כדהנן בהך דמע"ש נוהן תרוסה ותרוסה לכהן . ובח' הרמב"ן יבמות ע"ג ע"ב תרוסה ותרוסת מעשר לבעליו (לבעליה) וכו' ומעשר וכו' בכל מקום כלומר ושורפין או אוכלין קודם זמן וכו' .

פ"ה ה"ו במשנה רש"א הכבורין . בכי"פ רש"א אף (ליהא) בכורים נהנין וכו' .
פ"ה ה"ו הכל מודין בפת . עי' בר"ש . וכנאור מהר"י קורקוס (מע"ש פ"א ה"ו) בירושלמי הכל מודים בפת ושמן שצריך לבער , הבלין וזין שאין צריך לבערם (שחוא כסבוער) . וכרדב"ו שם : כיון והבלין שהם כסבוערים וכו' .
פ"ה ה"ו וצרת הכסף בלבר בידך . כר"ש וברא"ש : ומפרש בירושלמי מ"מ דר"ש וצרת הכסף בידך ובלבר בידך . ובתוי"ט וג"ל דהכי פירושו דבזמן שא היה מניחו בידך כלומר כמקומך וכו' .

פ"ה ה"ו מהו סועיל . בר"ש מה סועיל וכו' ע"ש .

פ"ה ה"ו ר' הילא בשם שמואל ואת אומרת . בר"ש ובירושלמי פריך ולא סבל הוא כלומר דאפי' וכו' ומשני ר' זורא (ר' הילא) בשם שמואל יאת הוא אומר שמבל קרוי קודש וכו' . וברא"ש : ומשני ר' שילא וכו' .

פ"ה ה"ו מעשה בר"ג והוקנים . זכ"ה בירושלמי סנהדרין פ"א ה"ג ובתוספתא שם פ"ב אבל כבבלי סנהדרין י"א ע"ב לותא מלה והוקנים וע"ש ששם הני' די"א משום ר"ש ב"ג וכו' וע"ז תא חזי מאי איכא בין תקופאי קדמאי וכו' . ולפי הירושלמי אין מזה הוכחה . ובמדרש הנאים (צד 176) בתוספתא .

פ"ה ה"ו יוחנן הבהן הסופר . בכל המקומות הנ"ל ליתא מלה הבהן .

פ"ה ה"ו הסופר הלו . בתוספתא הנ"ל הסופר הלה , ובכת"י אחר : הלך לפניהם .

פ"ה ה"ו מן מעשני זיתאי . במלאכת שלמה : ממעשני זיתאי .

פ"ה ה"ו וגזלייא דקיקין . בירושלמי ובתוספתא ובבבלי סנהדרין הנ"ל הוספה : זמנא דאביבא לא ממא . אבל בתוספתא שם מקודם : ר' ינאי אומר משום רשב"ג שהיה אומר כגזלייא רכיבין וכאמריא דערקין , ולא נזכר מ"מנא דאביבא לא ממא .
פ"ה ה"ו תלתין יוסין . כהו"ס רה"ש י"מ ע"ב ד"ה אדר ובירושלמי דמגלה איבא פלוגתא דקאסרינן התם עוקבא אשכח תרין אנרין , בחדא כתיב ושפר זכו' תלתין יוסין ובחדא כתיב ושפר וכו' מוסיפין על שתא ירח יוסין מ"ד תלתין יוסין אדר הראשון הוספת וכו' . ועי' אצו"ר במגלה צד 19 .

פ"ה ה"ו אהפלגון ר' ירמיה ור' יוסי . בפ"ה פ"ה ה"ו ר' יונה ור' יוסי והיה בתוב ר"י . ופירושו מעתיק אחר ר' ירמיה וצ"ל ר' יונה . ועי' אצו"ר לסוכה 90 שור' 27 .

פ"ה ה"ו אם רצה להחזיר יחזיר . כפאה הנ"ל לא יחזיר וע"ש מ"ש בזה .

פ"ה ה"ו לצדדין . צ"ל היא סתניתא סתניתא פליגא וכו' .

פ"ה ה"ו דתנינן תמן עישור וכו' . מה זה תמן ? הלא משנה מ' בפירקין היא ?

פ"ה ה"ו עישור אחד וכו' . במשנה הנ"ל בשניי"ס . ומ"ש בתוס' ב"מ י"א

ע"א ר"ה עישור כדאמרינן בירושלמי דמע"ש מצא פירות בשדה וכו' . לפנינו ליהא זלך איתא כמעשרות פ"ג ה"ג .

פ"ה ה"ו במשנה שנה הביעור . בכי"פ שעת הביעור .

פ"ה ה"ו במשנה צריך לחללן . בכי"פ צריך לחללו על הכסף ובה"א אחד על

הכסף (שהן כסף) ואחד על הפירות (שהן פירות) . ובמתני' דב"מ צריך לחללו וכו' .

פ"ה ה"ו ויהודה ב"מ הראשון וכו' . כפי' ר"ג נאן ככרכות ב' ע"א בגמ'

דבני מערבא ויהודה כיום ראשון של פסח כדי שיהא לו לאכול בפסח (ברגל)

וכו' ובלקום שמעוני עה"ה ר' תתקל"ח במנחה כו"ט (כד' אחרונים היות :

האחרון וזה כני' המשנה הנ"ל) היו וכו' ויתורו (ותורה) בי"ט וכו' ותורה בשחרית עד הסנחה מותר לאכול (ע"כ מצוה הוא לוכל) ועי' בר"ש וברא"ש וברדב"ן וכ"מ ה' מע"ש פי"א ה"ו.

פ"ה ה"ו מאן לא תנא ביכורין ד"ש. בפ"י ריבמ"ץ דייקנין מדלא תנן במתני' בכורין מתני' רבנן ולא ר"ש רישא ד' שמעון. וסיפא רבנן ומסתבר רבולה ר"ש וכו'. ולפטנו אינו סבואר זה יפה.

פ"ה ה"ו נשרף מיבולו. רמב"ם מע"ש פי"א הי"ג וע"ש ברדב"ן ובש"ע י"ד של"א.

פ"ה ה"ו אסילו הקדים תפילה של ראש וכו'. עי' מ"ש באצ"ר לחגיגה צד 67.

פ"ה ה"ו חלה על כל. בחלה פ"א ה"י חלה על הכל.

פ"ה ה"ז אם להביא לו ארון ותכריכין וכו'. ספרי תבוא סי' ש"ג. ובספר המצוה להרמב"ם (מצוה קנ"ב) ולשון ספרי ולא נתתי וכו'. וכתום' יבמות ע"ג ע"א ד"ה נכסי וקשה דבירושלמי אמר בהדיא לא נתתי ממנו למת, מה אנו קיימין אם להביא לו ארון ותכריכין וכו' והא דדריש בירושלמי לא נתתי למת ליקח לו ארון ותכריכין לחי נמי אסור אסמכתא בעלמא הוא וכו' ועי' בחירושי הרמב"ן ביבמות שם וכתום' ב"מ ג"ג ע"א ד"ה והן. וכתום' ע"ז ס"ב ע"ב ר"ה העלה והא דאיתא בירושלמי שאסור ג"כ לחי דופיא דמת ומפיק לה סקרא אסמכתא בעלמא הוא. וכתום' הרא"ש קדושין ג"ו ע"א ובירושלמי דמס' מע"ש ובמס' שבת דריש לא נתתי וכו' אע"ג דהירושלמי קאי אקרא, אסמכתיה בעלמא נקטיה. ועי' אצ"ר שבת צד 119.

פ"ה ה"ח במשנה אמר ר"י וכו'. עי' הוס' כנהדרין י"א ע"ב ד"ה סן.

פ"ה ה"ח ר' הונא בר אחא. לפני הראשונים הנ"ל הני' אמר ר' מנא בר אבא. ולא נזכר במקום אחר. וכתנחומא הישן תצוה י"ג ר' מנא בר' וכ"ה בס' והזהיר (ח"א ק') ואולי הוא ר' מנא בר אבא. וגם נזכר ר' מנא מקסרי זיקר פמ"ז אות א' ואולי הוא ר' מנא ב"א. ולכל אלה אין זכר בהסדר הדורות. **פ"ה** ה"ח ר' הונא בר אחא בשם ר"א. בכאור מהר"י קורקוס (מע"ש פי"א המ"ו) ואמרו בירושלמי אמר ר' מנא בר אבא בא זראה כמה גדול כחה של צדקה שכל השקפה שבהורה ירעה וזו לטובה (י"ג מלות ליחא) וכו'. זכ"ה בר"ש (ר' ראשון) אבל ברא"ש כני' הרפס.

פ"ה ה"ח שכל השקפה שבהורה ארורה וכו'. הלשון שכל השקפה וכו' זה שלא בדיק. שיש השקפה בתורה בלשון ברכה. והלשון שכל השקפה שנת הלשון הוא כמו שמצינו במדרש שמואל (פכ"ג) כל מקום שנאמר טים יין הוא.

פ"ה ה"ח השקפה שנתורה ארורה וזה בלשון ברכה. בסדר אליהו רבה פי"ח\אין השקפה אלא ברכה שנאמר השקיפה ממעון קדשך מן השמים וגי' ועי' בפירש"י דברים כ"ו מ"ו ונילקוט המכירי משלי ל' ד' ובסגן אבות להרשב"ץ (פ"א ג') ובירושלמי אמרו כמה גדול כח של צדקה שכל השקפה לשון ארור (ארורה) וכו' ועי' בר"ש ורא"ש.

פ"ה ה"ח ולא עזר אלא שכתוב בה היום הזה הניי יומא. עי' תנחומא הישן (הבוא) ובפסיקתא (קצ"ד ע"א) ונילקוט שמעוני עה"ה (ר' השפ"ג) אר"י בר"ם כתיב השקיפה ממעון וגי' ומה כתיב בתריה וכו' הקב"ה טרמו להן לישראל ואימר להם תמנן יומא ואחם הדבקים וגי'. ועי' בז"ר שם.

פ"ה ה"ח ר' אבהו אמר אחפלגון וכו'. ככלי ברכות י"ז ע"ב רב

ושמואל ואמרי לה ר' יוחנן ור' אלעזר וכו'. ומובא הירושלמי בילקוט המכירי
זכריה (צד 48) ובישעיה צד 162 וע"ש.

פ"ה ה"ח רב הוה ליה כיתן. בחולין פ"ה ע"ב ר' חייא נפל ליה יאניבא
בכיתניה אתא לקמיה דרבי. ובילקוט המכירי ישעיה מ"ו י"ב ובפי' כתי
מקדמן אחד (מובא בדרקוקי סופרים חולין שם) הגי' רב הוי ליה פשתן (בילקוט:
כיתן) ולקה וישאל לר"ח וכו'. ובירושלמי ב"ס פ"ה ה"ז ר"ח רובה הוי ליה
כיתן וכו' ושם פ"ו ה"א ר"ח רובה אנר חמרין למיתא ליה כיתן וכו'.

פ"ה ה"ח א"ל נבילה ולמה לא א"ל מריפה. בחולין שם כי אתא רב.
דימי אמר צא ופרוף א"ל כי אתא רבין אמר צא נחור. ובילקוט הנ"ל א"ל
נבליה, ולמה לא א"ל מריפה וכו'.

פ"ה ה"ח דר' מאיר אמר. וכ"ה בילקוט הנ"ל אבל בכתי' הנ"ל בנין דר' אבי.
פ"ה ה"ח ורב כהדא. בילקוט הנ"ל ותייא כהדא, וגי' הילקוט ראה
שהמלה ורב סוסבת למעלה: בזכות ר"ח הגדול ובניו ורב. ובספ' חולין ירושלמי
הגרפס בימינו (ר' ג"ב ע"א) טובא כל חמאמר מכאן כנוסח הדפוס.

פ"ה ה"ח שכל באי העולם באין בצדקה ואילו כאין בורוע. בילקוט המכירי הנ"ל
כל העולם נוזנין בצדקה ואלו נוזנין בורוע, וחד אמר כל העולם כלו נוזן בזכותם וכו'.
פ"ה ה"ח כנון מר זוטרא. מר זוטרא היה חבר לרב אשי ומה שזכר כאן מר
זוטרא אין זכר בכבלי. וזכר בירושלמי נדרים פרק נערה ה"י ר' בא בר זוטרא.

פ"ה ה"ה תנו למחלוקת. בד"א: תני למחלוקת ניתנו. ובכתי' רומי
תניא. ובמכות פ"ב ה"ז תני ר' יודה אומר למחלוקת ניתנו רבי אומר (צ"ל
רבי, ר"ת: ר' יוסי) לביה דידה ניתנו ועי' בסופה פ"ג ה"ב.

פ"ה ה"ח אהיא דר' יודה כר' יוסי ודר' מאיר כרעתיה. במכות הנ"ל
זחייא דר' יוסי כר' יודה ודר"מ כרעתיה דתנינן מעלות היו שבר ללזיים דברי
ר' מאיר (דברי ר' יודה וכן ספורש במשנה פ"ו במכות פ"ב) ר' יהודה אומר
(ר' יוסי אומר, ובמשנה סוכה הנ"ל ספורש ר' מאיר אומר, וכצ"ל) לא היו
מעלות שבר ללזיים. ועי' במלאכת שלמה ובשנות אליהו.

פ"ה ה"ט במשנה מי שהיו פירותיו. בתום קדושין כ"ו ע"ב ד"ה מעשה
מי שהיה פירותיו צבורים (ליהא). ורחוקים (רחוקין) מסנו צריך לקרזה להם
(להן) שם וכו'. ובתום ריד"א כב"ס י"א הכי איתא רישא דמתני' כפ"ב דמע"ש
מי שהיו פירותיו בעיר אחרה והגיע שעת הביעור (פירותיו רחוקין מסנו) צריך
וכו'. ועי' בס' הישר לר"ת סי' תע"ח.

פ"ה ה"ט במשנה אמר רבן גמליאל. בס' ההרומות (שער סיג) מעכרא
דרשב"ג ור"י וכו'.

פ"ה ה"ט במשנה נתון ליהושע. כפי' רבינו חננאל כב"ס י"א ע"ב נתן
ליהושע בן לוי. וסתם ר' יהושע הוא ר' יהושע בן חנניה. בן זמנו של רבן
גמליאל ובשדה הרשב"א (ח"א, סי' תתקל"ד) לרבי יהושע. ועי' ברא"ש ב"ב פ"ה סי' מ"ו.
פ"ה ה"ט במשנה נתון לעקיבה. לעיל פ"ד ה"ז לעקיבה בן זכאי. וכן בערוך (עקיבה)
ובשדה הרשב"א (ח"א, אלף קמ"ה) לעקיבה ב"י וכו', נתן לר' (ליהא) אב"ע וכו'.
פ"ה ה"ט לא יאכלו בתרומה. כמס' ו' ביבמות פ"ג לא יאכלו לא בתרו' ולא כמעשר.
פ"ה ה"ט ה"ה הוא אמר. ביבמות פ"ט ה"ז ה"ז הוא דאמר.

פ"ה ה"ט ומעשר ראשון במיתה. מלה אחרונה ליתא בר' אבשרדס.
פ"ה ה"ט ומע"ש בעין טבל. ברמב"ם (מע"ש פ"א ה"א) שמע"ש חמ"ד

שהרי הוא קרש וכו'. ובהשנות הראב"ד שם ואפילו אחר הרוב אין לילך באיסדי מכל אלא ברמאי פ"ה ממע"ש ירושלמי עכ"ל. ועי' ירושלמי מעשרות פ"ה ה"ב ע"ד דר"י דו אמר אין הפנל בכל כרוז וכו'.

פ"ה ה"ט עד השקיפה היו אומרים קול נמוך. כשרידי ירושלמי (222) השקיפה היו אומרים בקול נכוה מינן והלך היו אומרים בקול נכוך.

פ"ה ה"ט ובהמרותם הלן עיני. במאירי לסוטה (מ"ז ע"ב) והוא שאמר ובתלם' המערב ובהמרותם הלן עיני כלומר מלשון לינה כלומר שאני מסתיר פנים מהם כישן וכו'.

פ"ה ה"ט המוכח מריפות. בטומה פ"ט הי"א את המוכח נבילות.

פ"ה ה"ט טבעות רחכות. מלת טבעות ליתא בכת"י רומי ועי' בפ"י רבינו חננאל במנהדרין פ"ח ע"א ירושלמי אילין דחבמין הורא וכו'.

פ"ה ה"ט לשאל על דמאי שהעמיד זונות. בהוספתא סוטה פ"ג (הוצאת צ"ט) אף הוא גזר על הירודי (בכת"י אחר: הוראי) וביטל את הדמאי וכו'.

ובבבלי סוטה פ"ח ע"א אף הוא ביטל את הירודי וגזר על הדמאי וכו' ומהירושלמי שהעמיד זונות נראה קני' התוספתא שביטל את הדמאי לפי שע"י מעשה

הזונות שנוכרו להלן בירושלמי, לא היה שום דמאי. ויש שגורס: זונות, ולא נראה. **פ"ה** ה"ט שליש למכרי. בכת"י רומי לזכרי.

פ"ה ה"ט סליק למדין בירושלים עד דתלת איגרון וכו'. בסוטה הג"ל סלק למירון וכו' איגרון. ובירושלמי כהובות פ"ט ה"י אנן משלחין בתריה תלת

איגרון וכו'. ובתוס' כתובות פ"ח ע"א ד"ה ורבא ואיכא נמי בירושלמי וכו' דמשלחין בתריה ג' איגרון וכו'. ובהג"מ ה' מלוה פ"ג ה"א ובירושלמי וכו'

דמשלחין בתריה תרתי תלת אגרון ובש"ת פה"י קולק סי' ק"י ואיכא נמי בירושלמי שלשה אנרות וכו'. ועי' ירושלמי שנועות פ"ז ה"ט. ובגדרים פ"ז

ה"ט שלח ליה רבי (בש"ת יוסף אומץ סי' ל"ד נראה דגרסינן רבן גמליאל וכו' כמו שהביא הגוססאח בספר יוחסין וכו' תלת איגרון וכו'). ובמנהדרין פ"ג ה"ט

ארם ששלחו אחריו ב"ד שלשה פעמים ולא בא וכו'. ומובא בפ"ח סנהדרין ל' ע"א. **פ"ה** ה"ט אלעזר בן פחורה. בבבלי קרושין ס"ז ע"א אלעזר בן פועירה.

ובמלאכת שלמה מביא מירושלמי כאן אלעזר בן פועירה. ובקול יהודה (ככורי מ"ג ס"ה) הג"י אלעזר בן פנפירה. ובר' אמש'ט' כאן: אלעזר בן פתורה.

ובמלאכת שלמה: המעשרות בורוע ולא היו מניחין השליש ליכנס לאוצר ונמנעו העם בראותם זה מלהביא את המעשר עוד אל בית האוצר (י"ז מלוה ליתא).

וכו' והיה ספק (ספיקן בידן) בירו של יחנן וכו'. **פ"ה** ה"ט והורה בן פתירה. בירוש' סוטה הג"ל והורה בן פכורה. ובקרושין

הג"ל והורה בן גדידיה. ובקול יהודה הג"ל והורה נרידא ובכת"י רומי ליתא לזה, **פ"ה** ה"ט ר' חסידא שאל. אולי צ"ל ר' שמעון חסידא שנוכר בכרכות.

פ"ד ה"ז ובפ"ז ה"א וככ"ס. וגם לעיל בככורים פ"א ה"ד (137) הראיתי שחסר שם שם ר' שמעון חסידא ויש בירושלמי (נדרים פ"ח ה"א) גם ר' בא חסידא.

פ"ה ה"ט דמאי דמי תקן, דמאי לא תקן. בירושלמי שבת פ"ב ה"ד דמאי דמיתקן, דמאי לא תקן. ובעירובין פ"א ה"ז דמיי תקן לא תקן. ובסוטה

פ"ט הי"א דמאי, דמי תקן וכו' לא תקן. ובפ"י ר"ג נאון בכרכות מ"ז פי' בתלמוד אי' וכו' דמי תיקן וכו' לא תיקן כלומר שיש בו ספק אם הוציא

ממנו מעשר או לא. ובערוך ערך דמאי ובגמ' דב"מ מפורש דמי תיקן דמי לא תיקן. ובסמ"ג עשין קל"ה (ד' רפ"ב) ומפרש בירושלמי דסוף מע"ש לשון

דמאי דמי תיקן דמי לא תיקן . ובשורת בנימין זאב סי' ה'יד ופי' של דמאי הכי הוא דמי תיקן וכו' כדאיתא בירושלמי דמע"ש וכו' ושם (סי' ע"א ד' קל"ו) דפירושו דמי תיקן וכו' כדאיתא בירושלמי מע"ש וכו' .

פ"ה ה"י במשנה כמנחה ב"ט . במשנה שבמשניות כמנחה ב"ט האחרון (ליתא) . ובכתתור ופרח (פמ"ב) כמנחה ביו"ט האחרון של פסח (ג' מלות ליהא) . וכבאר סה"ר קדקום במע"ש פי"א ה"א כמנחה ביי"ט האחרון וכו' . אבל בפ"י דבינו חננאל בפסחים ל"ו צ"א כני' דיו" . וכ"ה ביראים הנדפס מכת"י סי' רס"ד .
פ"ה ה"י במשנה זה הרומה וחרומה מעשר . בפירש"י תבוא כ"ז מ"ו לרבות הרומה ובכורים . ועי' בתוס' יומא ל"ו ע"א ד"ה מעשר עני ובהוי' שם .

פ"ה ה"י במש' אינו יכול להורות . כספרי (תכא ש"ג) ובלקח טוב ונילק' אין בכך כלום **פ"ה** ה"י במשנה ולא שכחתי מלברכך . בכת"י פ' לא שכחתי לא שכחתי מלברכך . ועי' בבלי ברכות ס' ע"ב ובגליון שם . ובפירש"י הג"ל מלברכך על הפרשת מעשרות .
פ"ה ה"י במשנה כאוני מסנו הא אם אכלו כאנינה וכו' . וכן תרגמו יונתן ב"ע והירוש' בימי אכלא . וזה להוציא מדעת המתרגם השומרוני שהרגם : כמסכניתא כאלו היה כתוב : בעוני . ועי' בבלי פסחים ל"ו ע"א ובפיר"ה שם .

פ"ה ה"י במשנה ולא נתתי מסנו למת ולא לקחתי . צ"ל לא לקחתי . וכוה' הרשב"א ביבמות ע"ד ע"ב ובספרי משמע דפליג בה הנאי דתניא ההם ולא נתתי מסנו למת שלא לקחתי מסנו ארון והכריכין למת דכרי ר' אליעזר , ואיתא נמי במשנה מס' בכורים (צ"ל מע"ש) ולא מסים בה דכרי ר"א וכו' עכ"ל . וכדעת ר' אליעזר כן תרגמו יונתן ב"ע והירושלמי ועי' ביראים הנדפס מכת"י סי' שצ"ו . ובירושלמי שבעות פ"א ה"ב ראב"י אומר מהוך שאמר לא אכלתי באוני מסנו , יכול ישראל שאכל מעשר אונן או מסא יביא קרבן וכו' . ובירושלמי כאן לא נזכר מזה . ובסוטה פ"ה ה"ב אמר ר' יוסי ואפילו ראשון שבו אינו מחזור לא אובל אין כתיב כאן אל אלא אכלתי אמר ר' אבא מרי סניין דכתיב בכל מצותהך אשר צויתני כמי שאינו מחזור וכו' . וגם מזה לא נזכר כאן .
פ"ה ה"י במשנה וכרות . ככ"פ וכתניתא דב"ס ליהא . וככפ"פ הג"ל איתא .
פ"ה ה"י במשנה שישאל וממורים . בתוס' ר"י מפאריז בכרבות כ' ע"א ישראל ממורין וכו' . ובילקום עה"ה ר' ההקנמ (מספרי) ישראל וממורים מותרין וכו' . ועי' בז"ר שם .
פ"ה ה"י במשנה אבל לא נרים . ברמב"ם ה' מע"ש פי"א ה"ו פסק במשנתנו שגרים אינם מתורים שאין להם חלק בארץ והדי הוא אומר ואת האדמה אשר נתת לנו . אבל בה' בכורים פ"ד ה"ג הגר סביא וקדא זכרי וכבר האריך בזה בשו"ת שי למורא סי' צ"ד ד נ"ח ע"ד .

פ"ה ה"י במשנה אף לא לכהנים וללוים . בכת"פ (הוצאת ידיר הרה"ח הר"ד י"ד מארקאן בהקדס ש"א) ובמהניתא דב"ס אף לא כהנים ולוים . וכ"ה בכפ"פ פמ"ב .
פ"ה ה"י במשנה ערי מנרש . בכפ"פ תצ"ל : שדה מנרש וכירושלמי בכורים פ"ב ה"ב ר"א יש להן ערי בקלם .

פ"ה ה"י במשנה העביר הוריה המעשר . במתניהא דבני מערבא כמשה פ"ט משנה י"א העביר הוראת המעשר . אבל במתניתא דב"ס כאן : העביר הורית המעשר . ובאגודה (ס"ף טוטה) העביר וידד המעשר :

פ"ה ה"י במשנה את המעוררים ואת הנוקפים . בערוך (ערך נקף) נסוף מע"ש וכו' אף הוא ביטל את המעוררין ואת הטקפין פי' היו מכין לפי בן קרני כשבאן לשחצו כדי שיפול .

פ"ה ה"ג במשנה עד ימיו. בערוך (פמיש) כל ימיו. ונוסחתיו יותר נוח. ע"י ככלי מו"ק י"א ע"א עד ימיו היה פמיש וכו' עד ימיו אין סכאן ואילך לא וכו'. ולקמן בירושלמי בסוף הלכה מ' עד ימיו וכו' עד תחילת ימיו וכו' לא מסתברא עד סוף ימיו וכו'. ובער' (ערך בקר, בר' ראשון) ובפ"א דמוטה בנמ' ער פמיש. **פ"ה** ה"ג במשנה ובימיו אין אדם וכו'. בכ"פ ועד ימיו אין אדם צריך לשאול על הדמאי. וע"י לקמן בסוף הלכה זו עד ימיו היה פמיש וכו' עד תחילת ימיו וכו'.

מסכת ערלה.

פ"א ה"א במשנה אפילו אמר. מלה אחרונה ליתא בה"א לקמן שמוכח המשנה. **פ"א** ה"א כל עץ מאכל וכו'. ע"י ברמב"ם סע"ש פ"י ה"ג. וברב"ז שם: וגרסי' עלה בירושלמי וכו' אין אנו יודעים (אין יודעין) דבעץ (שבעץ) וכו' עץ (את) שהוא למאכל וכו' ובבאור סה"ר קורקום שם את שנמעו (ליתא) למאכל וכו'. ובר"ש ששאנץ בתו"כ קדושים פ"ג) ובגמרא קאמר מעטא מסאמע שנאמר וכו' אינו יודע וכו' לסייג ולקורות (ולעצים) פמור.

פ"א ה"א את שהוא למאכל חייב. באו"ו סי' ש"מ ירושלמי ר"י למד (ולמד) וכו' אלא (ליתא) כל (את) שהוא למאכל חייב. ובילקום בק"א ר' יוסי למד (ר' יוסי ילמד) ובפ' אדם וחזה (נהיב כ' ח"ב) בירושלמי גמעהם וכו' כ"ש למאכל חייב ולא לקורות ולעצים. ובכת"י רומי ר"י למד.

פ"א ה"א אפי' חיוב עליו לסייג. באו"ו ח"א סי' ש"ח חיוב עליו לסייג יהא חייב פי' היכא שנמעו למאכל וחנפ' אפי' לאח"כ חיוב עליו לעצים חייב דבתר נמיצה אול"י ולא בתר מחשבתו דהאידנא.

פ"א ה"א ר' יונה למד. בילקום הג"ל ר' יודה למד.

פ"א ה"א תני רשב"ג וכו'. תוספתא ערלה. ובר"ש תנאי וכו' ע"ש.

פ"א ה"א יאות אמר רשב"ג מ"ט דרבנן. בכ"י (יור' סי' רצ"ד) ואמר דשב"ג מה מעכן דרבנן. וגו' הדפוס יותר נוח.

פ"א ה"א במשנה סדר נמיעהם. בפ"י הראב"ד קדושים פ"ג מפרש בירושלמי במשנה סדר נמיעהם לכך לעצים ברוצף וכו' מקום שסייג (הסייג) מוכיח ברוצף שנומע אותם רצופין זה אצל זה וכו'. ובפ"י ר"ש משאנץ שם ובגמרא לעצים ברוצף פי' זה אצל זה שאין להם כח לגדל פירות וכו'. ובכת"י רומי ליתא סלה: במשנה. ובפ' אדם וחזה (נהיב כ' ח"ב) בירושלמי שצריך שיהא ניכר בהן שנמעו לכך לעצים שנמטען רצופין שלא הרחיק זה מזה כדרך שעושין לעץ מאכל ולקורות שמשפה הענפים כרי שיחעבו ויהי גסין ולסייג מקום הגדר וכו'. וע"י בכ"ח ביור' סי' רצ"ד סעי' כ"ג.

פ"א ה"א ובא הלוי וגו' ממה שיש לך. ברב"ז תרומות פ"ב ה"מ וילפינן פמורא דכל הני דגרסינן בספרי ובא הלוי וגו' בדבר שאין לו חלק ונחלה עמך הוא בא תומל וכו'.

פ"א ה"א היא לקט היא שכחה היא פאה וכו'. בכה"ג (ר' ברלין צד 639) וכל מה דמחייב בפאה, מיחייב בלקט ובשכחה כחתייה וכו'.

פ"א ה"א כך אנו אומרים עצים הייבן במעשרות. וכן הוא במעשרות

פ"א סה"א. ובעמוד (ה' שיתוף) וכך אנו אומרים לשון אתמהא היא בנמרא ירושלמי כדמי' בנמ' דערלה כך אומר עניים (עצים) חיבין במעשר.

פ"א היא אמר ר' מהיה מן דבהרהה. בד' קושט' מן דבהריתא. ובכת"י רומי אמר ר' מתנייה מאן דבתרה. ולשון זה במעשרות פ"ג ה"ג מן דבתרה לכנש וכו'. ובתרוסות פ"י ה"ח מן דבתרה וכו' ובגדרים פ"ז ה"ו ובהוריות פ"א ה"ג שטע לה מן דבתרה וכו'. וכו"ה בכמה מקומות. וכאן באודו שמהסיפא שאמר אפילו מחצה משמרים ומחצה שאין משמרים, ויצא שבמקום ששין רוב משמרים אפילו חישב פטור: (כגו' כת"י רומי הג"ל). ר' מהיה נוכר עוד בירושלמי יבמות פ"ח ה"א אמר ר' מהיה מכון דכהיב וכל וכו'. ובכחובות פ"ג ה"א לגירסת הוס' הרא"ש (שם מ"ד ע"א) א"ר מהיה (לפנינו שם א"ר יוסי) מתניתין אמרה פחותה. וכו'. והשם ר' מהיה הוא הקיזר מן ר' מתניה או ר' מההיה. עי' בירושלמי ב"ב פ"ט ה"ו אמר ר' מתנייה ה"ד וכו'. ובריבב"א כתובות נ"ב ע"ב מוכא זה כגו' אמר ר' מתיה כדן וכו'. ור' מההיה, ור' מההיה ור' מהיה הוא אחר. עי' ספר חסידים (ר' ברלין סי' תהת"ו). ואצו"ר ליזמא צד 27 וצד 99 ואולי גם מזה השם ר' סנא. וזכמו כן נחקר מהשם ראובן, ר' בן. ר' אבן או ר' אבון. עי' אצו"ר לסוכה (צד 75). ומתרו"ם ז"ל קבע מקום מיוחד במכוא הירושלמי לר' מתיה מן דבתרה. וניבוער (265) כתב נ"כ שר' מתיה נולד בבחרתה. ומהנ"ל נראה שמן דבתרה אין זה שם מקום.

פ"א היא אפילו לא חישב פטור. ככת"י רומי אפילו חישב פטור, ר' אמי אפילו חישב פטור. ובמ"י הקצר: ולא גרסינן אפילו לא חישב פטור וכו'.

פ"א היא בשנמען במקום יישוב. במ"י ר"ש משאנץ בה"כ (קדושים פ"ג) חסן נמע לו במקום כרם הכא במקום חרשין.

פ"א היא במקום חרשין. ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ז) במקום מרשים, וע"ש ברדב"ו זככ"ם. ובמ"י אדם וזהו (נתיב כ' ח"ב) מפרש בירושלמי דוקא במקום יישוב אבל ביער וכו'. ובא"ו סי' ש"ד גפן שעלתה (שעלת) במקום חרשין וכו'.

פ"א היא כרי מפילתה. וכו"ה ברמב"ם הג"ל כדי מיפול שמתפל בפירותיו. ובא"ו ח"א סי' ש"ה. אבל בר"ש: כדי נפילתה. ועי' לעיל בפאה (צד 45 שורה 13). וככ"י י"ד סי' רצ"ד סי' מפילתה כדי לחטפל בהן להביאן לישוב. ובמ"י אדם וזהו הג"ל אם אינו עושה כרי מפלה ליטפל בהן להביאן לישוב פטור מהערה. וכעין זה בירושלמי ביצה פ"ד ה"א במפול לה. ובתמים דעים הגי' בטפל לה. עי' אצו"ר בכיצה צד 32 שורה 36.

פ"א היא רב הונא ואמר אתרוג וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ז) הנומע למצוה כגון שנמע אתרוג ללולב או זית למטרה חייב בערלה. וברדב"ו שם ירושלמי אמר ר"ה אתרוג שנמעו למצותו חייב בערלה וכן זית שנמעו למטרה (ר' סלח ליתא ואיתא לקמן) וכ"ש זית שנמעו לחטובה שחייב בערלה עכ"ל וע"ש בכ"ם. וברא"ש ה' ערלה אם נמע למצוה ללולב ולאחרו חייב. וע"ש במעדני י"ט. וכו"ה במ"י אדם וזהו (נתיב כ' ח"ב).

פ"א היא כמה דתימר נבי שופר זים תרועה יהיה לכם מכל מקום. במוכה פ"ג ה"א ברם הבא זים תרועה יהיה לכם מכל מקום. ועי' בשו"ת הרשב"א ח"ד סי' ר"ב שמוכא הירושלמי.

פ"א ה"ג כשם שחזא רוצה בפריו. בכתי' רומי תמן כשם. ובר' אמשט' כך הוא רוצה בעצמו (בעצו). ובאוי' ח"ג סי' ש"ד כשם שחזא רוצה בפריו ואינו רוצה בעצו (ג' סלות אחרונות ליתא) וכו'. ובילקוט בק"א כך הוא רוצה בעצים (בעצו) ברם הכא רוצה בפריו ואינו רוצה בעצים.

פ"א ה"א דאמר ר' חנינה פרי. לקמן בערלה פ"ב סה"א ר' חנינא פרי פרי גו"ש. ובר' קושט' א"ר חנינא אתיא פרי פרי לנו"ש. ונראה שצ"ל א"ר חנינא. ובכתי' רומי אם אוסר את (ליתא) וכו'. וכן באוי' הנ"ל.

פ"א ה"א אם אוסר עצו אין אדם יוצא בה ידי חובתו בפסח. וכ"ה באוי' ח"א סי' ש"ד. והני' תסוה כי מפסח לא נזכר כלל. אולם בר' קושט' נמינא הני': אם אתה או' עצו אין אדם יוצא ידי חובתו בחנו. ובר' אמשט' אם אוסר עצמו (עצו) אין אדם יוצא י"ח בחג הסוכות. ועי' במערני יו"ט הנ"ל.

פ"א ה"א והעלוין לסיני. בר' קושט' נמינא והעלוין לסיני מהו (ליתא).

פ"א ה"א אמר ר"י סביא ופורה זמסים. בר' קישט' סביא ופורה זמסים. וכ"ה בכתי' רומי. וברדב"ז (מע"ש פ"י ה"ג) אמר ר"י זמסים וכו'. ובאוי' ח"א סי' ש"ט סביא ופורה זמסים פי' זמסמן ע"כ וכו'. ובפי' הראב"ד בתו"כ (קדושים פ"ג) וצריך הוא לפייס את החייב ואת הפימור כדי להפליג ביניהם והכי איהא בירושלמי.

פ"א ה"א צד התחתון למאכל וכו'. ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ג) או שהיה הצד התחתון למאכל והעלוין לסיני וכו'. וע"ש ברדב"ז שזכר הירושלמי ועי' בר"ש.

פ"א ה"א שאין גידולי איסור. בכ"י יו"ד סי' רצ"ד שאין גידולי איסור (נ"א היתר) מעלין וכו'. ע"ש ובגדרים נ"ו ע"ב אר"א אר"י אין גידולי היתר מעלין את האיסור וכו' ועי' אצו"ר לכלאים 42.

פ"א ה"א וחישוב עליו למאכל. ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ב) וברדב"ז מוכח הירוש'.

פ"א ה"א נמנו שנה ראשונה. כ' סלות אחרונות ליתא בכ"י יו"ד סי' רצ"ד.

פ"א ה"א סכין שחיטב. באוי' הנ"ל סכין שעירב בו וכו'.

פ"א ה"א אפילו הפנימי. באוי' הנ"ל אפילו אמר (וכ"ה במשנה) הפנימי.

פ"א ה"א לסיני לסיני לעולם. באוי' הנ"ל ליתא.

פ"א ה"א והכא עיקרו. בר' קושט' נמינא והכא נמי (ליתא) וכו'.

פ"א ה"א כל שאין לו ערלה אין לו רבעי. בר' קושט' כל שאין לו ג' ערלה וכו'. ומוכח ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ב) ובכסף משנה שם: ג' שם בירושלמי.

פ"א ה"א אין עיקר ערלה פחות שנים. בר' קושט' ובכתי' פחותה מנ' שנים.

פ"א ה"א אילן שספקתו וכו'. תוספתא מעשרות ס"ב וע"ש ובבבלי גימין

כ"ב ע"א ושי"נ תניא אילן ספקתו בארץ ומקצתו בחו"ל מכל וחולין מעורבין זה בזה (ה' סלות אחרונות נאמרו בירושלמי כסמוך כשם ר' אבהו אמר ר' יוחנן) וכו'. ועי' ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"ד) וברדב"ז שם שזכר ירושלמי דילן.

פ"א ה"א רשכניא צד הגמוע בארץ חייב הגמוע חו"ל פסוק. בבבלי נדרים ג"מ ע"ב דתניא רשכ"ג אומר הגדל בחיוב חייב הגדל בפסוק פסוק. וע"ש במפרשים.

פ"א ה"ג מעורבין מזה על זה. בר' אמשט' וקראש' מעורבין זה מזה ר"ז בשם ר' יוחנן נעשה כמכל וכמעורר מעורבין זה בזה (י"א סלות ליתא זבדו"ז חסר זה).

פ"א ה"א שורש פסוק. בר' אמשט' שורש הפסוק פסוק.

פ"א ה"א ר' יוסי בשם ר' יוחנן שרישם אין בהן פסוק. וכ"ה בפרק זה

ה"ד. ובגמרות פ"א ה"א הרא אמרה כשם שילדה חיה מן הוקנה כך הוקנה חיה

חיה מן הילדה, אמר ר' יוחנן כולקן משום תורת הגוולן ירדו להן וכו' אמר ר' מנה סילתיה דר' יוחנן מסייע לאבא וכו'. ומס' ש' ר' יוחנן משום תורת הגוולן ירדו להם פרושו דרואיל וזנק זה סהוד זה הרי הוא כגולן. וסוה סוכה שר' יוחנן סוכר ששרשים יש בהן ממש. וכבכלי נבא בתרא כ"ו ע"ב כי אתא רב דימי אמר בעא מיניה ריש לקיש מר' יוחנן אילן הסמוך למיצר בתוך מ"ו אמה מהו א"ל גוע הוא ואין מביאין מסנו בכורים כי אתא רבין אר"י אחר אילן הסמוך למיצר ואחד אילן הנוטה סביא וקורא וכו'.

פ"א ה"א א"ר זעירא לר"י בפירוש שמעתנה מן דר' יוחנן או בערלה היתון קיימין ואתדכרת הדא סילתא בכבורין ואמר שרשים אין בהן ממש. לקמן בהלכה ד' אמר ר"י לר"י בפירוש שמעתנה מן ר' יוחנן או מן שיטתיה דאמר ר"י וכו'. ולי לבי אומר שמה שאמר ר"י ואתדכרת הדא סילתא בכבורין וכו'. כיון למה שאמר בירושלמי כ"ב (פ"ב הי"ב) שמעון בר זווה אמר בשם ר' יוחנן כך משיב ר"י לחכמים וכו' אוף אנא אית לי יישוב העולם באילנות אמר ר' ימי ויאות אמר שאם אומר שרשין עיקר הן לכבורים לא היה אדם יכול להביא ביכורים מעולם מפני שרשין של זה יוצאין לחוך שרשין של זה ושל זה בשל זה לפום כן אמר ר' יסא בשם ר' יוחנן אין שרשין לענין ביכורים כלום. **פ"א** ה"א סיפיקה לוקינה פטור. מלה אחרונה ליתא בר' קושט'.

פ"א ה"ב במשנה הנומט לרבים וכו'. לקמן בפרק זה ה"ב בפסקא דמתני' נמטו לרבים וכו'. אבל בילקוט בקנדרס אחרון מוכא הפסקא דמתני' הנומט לרבים וכו'. **פ"א** ה"ב במשנה והנכרי שנמע. בשו"ת מהר"י סטראני ח"א סי' מ"ג וכן קרה לו (להרמב"ם) כמס' ערלה שמי' דמה ששנינו הנכרי חייב בערלה דקא כשורע הנכרי לצורך ישראל וכו' והרבר סבואר הסתירה פכמה דוכתי וכבר חזר בו בחיבורו בה' נטע רכעי פ"מ. ועי' בכ"מ ה' מע"ש פ"י ה"ה.

פ"א ה"ב ונמעתם וכו'. באר"ו ח"א סי' ש"י וברא"ש ה' ערלה סי' ג' ובתשובות הרא"ש כלל ב' אות א' ובר"ן קדושין סי' תרמ"ז ירושלמי כי תבואו (ב' מלות ליתא) ונמעתם וכו' או יכול שאני כוציא את שנמעו משבא לארץ ה"ל כל עץ סיכן אמרו נמעו גוים אע"פ שלא כבשו ישראל חייבין (כ"ג מלות אחרונות ליתא ועי' בתוי"כ קדושין פ"ג ובתשובות הנאונים חמדה ננוה סי' ב' וביראים החדש סי' ע"ה) וכו'. וכ"ה ברמב"ם (מע"ש פ"י ה"מ) וככ"מ שם ובר"ש כאן בלא זכרון הירושלמי. ובשו"ת הרשב"א ח"ה סי' נ"ו וכדמפרש בירושלמי כל עץ סאכל סכאן אמרו נמעו גוים אע"פ שלא כבשו ישראל חייב. ועי' בפרשת דרכים (דרוש מ' ד' כ"ב ע"ד) וגזרת הבתוב היא שתהא הנמיעה אחר הכיאה וכדאיתא בת"כ ובירושלמי עכ"ל.

פ"א ה"ב רב הונא בשם ר' אבא. וכ"ה לקמן פ"ב ה"ג. ובמה"ד לא זכרו מכאן ושם.

פ"א ה"ב תרא אמרה וכו'. כרדב"ו (מע"ש פ"י ה"מ) דקושיא זו הירץ הירושלמי דאמר' עליה ונמעתם וכו' היא שורש פטור פטור כלומר שאם יצא גוע משורש האילן שנמעו גוים פטור מן הערלה.

פ"א ה"ב זכרבי ישמעאל דאמר וכו'. מוכא בילקוט בקנדרס אחרון כשני. ובכתתור ופרח (פ"י) אבל בירושלמי פריך והא כל ביאות שנאמרו בתורה לאחר ז' שכבשו ושבע שחילקו כל דהוא (ב' מלות ליתא ואינם מובנים) וא"כ היכי אמר הכא נמעו אע"פ שלא כבשו חייב? ופשוני מודה ר' ישמעאל בתלה ובערלה

ובעלה לפי ששינה הכתוב שינו חכמים חיובו ע"ל ועי' בהערותי למע"ר פרק י"א הערה י"ח.

פ"א ה"ב ותני כן בכואכם וכו'. בתום נדה מ"ו ע"א ד"ה ל"ג הכי איתא בספרי (שלח) ובספ"ק דקדושין מ"י"ה לה (ליתא) משנה ביאה זו של חלה דבעלמא כתיב כי תבואו כי יביאך וכאן כתוב בכואכם וכו' ע"ש ובחוספה הרא"ש. **פ"א** ה"ב היא שבירה היא נפיצה. בד' קושט' היא נתיצה. ועי' שדה יהושע שם. ובד' אמשט' היא הקמה היא שבירה היא נתיצה (נפיצה) וכו'. ידוע המאמר: היא שיבה היא ביאה.

פ"א ה"ב לירושלים שהיא לכל השבטים. במע"ש פ"ג ה"ה ירושלים עשו אותה כחצר ביה שמירה וכו' שהן של כל ישראל. ובקומה פ"ט ה"א פרש לירושלים שהיא לכל השבטים וכר"י וכו' ע"ש ובבבלי ב"ק פ"ב ע"ב ובהוס' שם ד"ה ואין ובאבות דר"ג פ"ה. ובמ' אדם וחיה (נתיב כ' ח"ב) ובירושלמי מפרש שנומע ברשות היחיד ואותו רשות הוא מהרבה בני אדם כגון בירושלים. **פ"ב** ה"ב אלא ביהמ"ק. באר"ו סי' שי"א אלא ביהמ"ק בלבד (ליתא) וכו' שמועה דשמע (ליתא) אמר, ברם הכא בשם (ליהא) גרמיה אמרה.

פ"א ה"ב רשב"א וכו' עלה מאיליו פטור. ביראים הנדפס מכת"י (ע"ה) ותניא רשב"א אמר משמו של ר' יהודה העולה מאיליו לרבים פטור וכו'. ובאר"ז ח"א סי' שי"א תניא בהוספתא וכו' העולה מאיליו לרבים (ליתא) פטור כן העלה וכו'. ובברכי יוסף (י"ד סי' רצ"ד אות י"ט) ובירושלמי וכו' עלה מאיליו לרבים פטור וכו'. ורחיד"א השתמש בירושלמי כתי' ראה בכרכי יוסף יו"ד, רנ"ט) וראיתי בירושלמי כתיבת יד דגרים וכו'. ועי' בל"מ ח' מע"ש פ"י ה"ה ובהערה שם.

פ"א ה"ב הנומע לרבים חייב כרה"ר פטור. בדפוסי קושט' ואמשט' הנומע לרבים כרה"ר פטור. (ואח"כ מפרש) הנומע לרבים חייב בנומע בתוך שלו לרה"ר פטור. ובבבלי פסחים כ"ב ע"ב לכרתניא (בתו"כ קדושים) לכם לרבות את הנומע לרבים ר"א להוציא את הנומע לרבים וכו'. ובירושלמי לא נזכר מזה. **פ"א** ה"ב בנומע בתוך שלו. כרמב"ם (מע"ש פ"י ה"ד) הנומע לרבים בתוך שדרו חייב בערלה. וע"ש ברדב"ז ובכ"מ ובתום' סוכה ל' ע"ב ד"ה וקב"ק.

פ"א ה"ב לרשות הרבים פטור בשגול קרקע. בד' קושט' לרה"ר פטור כשגול קרקע. וכ"ה בר"ש כלאים פ"ו משנה ו' ובירושלמי וכו' כרה"ר פטור בגול קרקע וכו' וכולה מלהא תמיהא דהא מתני' דההם קתני הגולן שנמוע חייב וכו'. ובד"ש ערלה פ"א א' ברשות הרבים פטור כגון קרקע. ובאר"ז ח"א סי' שי"ב ירושלמי ברשות הרבים שגול קרקע פטור וכו' וכולה מלהא דתמיהא וכו' וכ"ה בתום' סוכה הג"ל. והוה מלשון הר"ש הג"ל. ובב"י יו"ד סי' רצ"ד מוכח הר"ש וסרח ליישב הירושלמי. ולע"ד המלות לרשות הרבים פטור מוסכות למעלה למאמר רשב"א וכו'. והמלות בשגול קרקע מוסכות להפסקא דמתני' והגולן שנמוע חייב בערלה. וזוהו אתי שפיר הכל על נכון. ואח"כ מצאתי כי בקצת מזה כבר העיר הפני משה.

פ"א ה"ב ויש קרקע נגול. זהו פוהד למ"ש בירושלמי ב"ק פ"י ה"ו אמר ר' יוחנן והלא אמרו אין הקרקע נגולה וכו'. ועי' תום' סוכה ל' ע"ב ד"ה קרקע ובתום' כ"ב מ"ד ע"א ד"ה דדוקא ובהנ"מ ה' נזילה ואברה פ"ח ה"ג ובש"ה הרשב"א ח"ה סי' נ"ז שהביאו הירושלמי בשנויים. ובב"י הג"ל ויש קרקע נגולה, אר"ה אעפ"י שאין קרקע נגולה וכו'.

פ"א ה"ב בנושיהן וכו'. בירושלמי כ"מ פ"ח ה"ו בששטמן בנושיהן, ריב"ח
א' שני ערלה ביניהן. ובכ"ב פ"ג ה"ג אמר רבי חנינא שני ערלה ביניהן.
ובכס' ערלה לא נזכר כלל מזה.

פ"א ה"ב הני גוי שהרכיב ומי' בעין זה בכלאים פ"א ה"ד גוי שהרכיב אגוז וכו'. וברמב"ם
מע"ש פ"ה ה"י גוי שהרכיב אילן מאכל וכו' וע"ש ברדב"ז וכו"מ שזכרו ירושלמי דילן.
פ"א ה"ב אעפ"י שאין ישראל רשאי לעשות כן. כ"ו ליתא בתוספתא ערלה.

ובפי' ר"ש משאנן לתולב קדושים פ"ו וכן תני בתוספתא מי (גוי) שהרכיב
אילן מאכל ע"ג אילן סרק אעפ"י שישראל רשאי (אין רשאי) לעשות כן
חייב בערלה וכו' באילן סאכל אין לאסור להרכבה משום ערלה וכו'. ובר"ן
רה"ש סי' התקליב ובחי' הר"ן לרה"ש מ' ע"ב ד"ה לפי ואעפ"י שאינו רשאי
משום כלאים והכי איתא בירושלמי דתניא (תני) גוי וכו' אעפ"י שאין ישראל
רשאי וכו'. ובחי' הרמב"ן ברה"ש י' ע"א ומצאתי סוגיא ירושלמית וכו' אעפ"י
שאין ישראל וכו' ושוב מצאתי נוסחא שכתוב בה אע"פ שאין (נראה של"ג
מלה ואין) ישראל רשאי לעשות כן וכו' ושוב מצאתי בה"כ הענין הזה מבואר
(לפנינו ליהא בה"כ קדושים) דתניא ההם מנין שאין מרכיבין עץ סרק ע"ג
עץ מאכל ולא עץ מאכל וכו' ונוסחא שלנו בירושלמי משובשת עכל הרמב"ן
ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' השל"ד ירושלמי וכו' כג"י הרפוס, אבל בשו"ת
הרשב"א ח"ה סי' נ"ו ועור הניא בתום' בפ"ה דתרומו' (ליחא) גוי שהרכיב
עץ מאכל ע"ג עץ סרק מאימתי מונה לו כשעה נמיעתו וכו'. ועי' בשו"ת
יוסף אומץ להרחי"א ז"ל סוף סי' פ"ב.

פ"א ה"ב ערלה מאימתי הוא מונה לו משעת נמיעתו. וכו"ה בר' אמש"מ.
וכן נראה בה"כ קדושים פ"ג בר"א בזמן שנמע לסיני וכו' ה"ל כל עץ,
מאימתי הוא מונה לא משעת נמיעתו. אבל בירושלמי ד' קושמ' הני' גוי
שהרכיב אילן וכו' חייב בערלה, מאימתי הוא מונה לו משעת נמיעתו, וקאי
זה על ההלכה גוי שהרכיב אילן. וכו"ה בתוספתא (ערלה) גוי שהרכיב וכו'
מאימתי מונה לו משעת נמיעתו. וכן בכתי' רומי ליתא מלת ערלה. וכו"ה
בשם הירושלמי בחי' הרמב"ן ברה"ש י' ע"א, ובפי' הרא"ש בקדושין פ"א סי'
ס"ב סכאן דקרק ר"ה דערלה וכו' נוהגין בשל גוים וכו' והניא נמי בתוספתא
גוי שהרכיב וכו' מונין לו משעת נמיעתו וכו' (וזה סותר מעט למ"ש כמ'
הישר לר"ה סי' י"ו) ובתום' הרא"ש קדושין ל"ו ע"א (בספר מעשה רק"ם)
ובפ"ק דמס' ערלה הנן הנכרי מונין לו משעת נמיעתו. וזה כפי' הנוסח
הירושלמי ד' קושמ' הנ"ל. אולם ברמב"ם ה' מע"ש פ"ט ה"ח כאחד בהשרי
רה"ש לערלה ולרבעי ומאימתי מונין להם משעת נמיעה. ובה' מאכלות
אסורות (פ"י ה"ט) הערלה כיצד כל הנומע אילן מאכל וכו' משנמע הרי הן
אסודין באכילה וכו'. וברדב"ז וכו"מ שם: ירושלמי פ"ק דערלה, ערלה מאימתי
מונה לו משעת נמיעה. וכו"ה בספ"ג עשן קל"ו. וזה בנוסח הירושלמי ד' חייניציא
הנ"ל. ולעיל הבאתי שהרשב"א בתשובת השתמש בשתי הנוסח' כבר' חייניציא וקושמ'.

פ"א ה"ב תרובי זלמונה. עי' אצו"ר למעשרות צד 90 שורה כ"ד.

פ"א ה"ב שנה שלימה. מלה אחרונה ליתא בחי' הרמב"ן רה"ש י' ע"א.

פ"א ה"ב תני ר' יהושע אונא. בכתי' רומי ר"י אושעיא אומר.

פ"א ה"ב לית כאן מרכיב. בבבלי ע"ו מ"ח ע"ב ואמר רב יהודה אמר
רב, מודה ר' יוסי שאם נמע והבריך והרכיב סותר תניא נמי הכי שאם נמע
וכו'

זכו'. וכירושלמי אין זכר מוח.

פ"א ה"ב א"ר אבא מרי. בחי' הרמב"ן הג"ל א"ר בא וכו' ואין פה דברי ר' בא ברורין לו וכו'.

פ"א ה"ב ר' יצחק בר חקולה בשם חוקיה. בר' קושט' והנוטע במשנתו (ב' סלוח ליתא וקאי למשנתיו) וכו'. ובר"ש חלה פ"ב ב' וירושלמי בפ' נ' (ע"ל א') דערלה משמע דחרם לא בעי נקיבה לאילן ולורעים בעי נקיבת וזה לשון הירושלמי ר' יצחק ביח וכו'. ובחי' הרמב"ן לנישין כ"א ע"ב ומצאתי במס' ערלה בירושלמי פ"א ר' חוקיה חקולה בשם ר' חוקיה וכו' ע"ש (לעיל צד 122 שורה 16 נזכר ר' חוקיה בר חוקיה) ובא"ו ח"א סי' שי"ג הירוש' דרשמתא פליג וכו'.
פ"א ה"ב מפעעין אותו. בר"ש הג"ל מפעעין אותו. ובחי' הרמב"ן הג"ל כשהשרפין מפעעין אותו.

פ"א ה"ב ספיק לשנה. בר' קושט' לשנא. ובר"ש הג"ל ר"י ספיק לישני כ"ח עומר בפני שרשים (שרשין) וכו' ספיק לישני כלומר אוסרה בלשון נחמת בתסיהה וכי יש כח בכלי חרס לעמוד בפני שרשי אילן. ובר"ש ערלה כגון אמרינן בירושלמי הנוטע וכו' מפעעין אותו מפני שהוא כנקוב אצל האילן (ה' סלות אחרונת ליתא ורק ספרש חר"ש מעצמו) דאין כלי חרס וכו'. ועי' ברמב"ם מע"ש פ"י ה"ח וברדב"ז ובכ"מ שם ובמשנה למלך בכורים פ"ב ה"ח שהאריך בזה. וברא"ש ה' ערלה סי' נ' ומפרש בירושלמי שאין (ליתא) כלי חרס עומד וכו' וברברי המורות שם וסלת אתמהה אינו בירושלמי ולפי מה שהיה רגיל רבינו תם לפרש י"ל דבניחוחא קאמר וכו'. ועי' תוס' נישין ו' ע"ב ד"ה עציץ ובחי' הרמב"ן הג"ל ובס' אדם ותוה (נתיב כ' ח"ב) כדאמרינן בירושלמי שהשרשים מפעעין דרך החרס וזוגים: מהקרקע ואם היא סבינה של עץ צריך נקיבה. וע"ד הלשון ספיק לשנה עי' אצ"ר למעשרות צד 92.

פ"א ה"ב ר"י בעי נטע בו דלעת וכו'. במשנה למלך ובא"ו הג"ל ר' יונה (ר' ירמיה) בעי וכו'. ובר"ש הג"ל ומסיק דהוא הדין שחשיב כנקוב אצל זרעים (לפנינו בלשון בעי) והגמ' שלנו אינו סובר בך. ובחי' הרמב"ן הג"ל ר"י בעי נטע בו דלהות (דלעת) מאחר וכו' נקוב הוא אצל זרעים ומשמע דגמ' דיון לזרעים פשיטא ליה דלאו כנקוב הוא.

פ"א ה"ב אילן שנמטו בתוך הבית וכו'. טובא בילקטם כקתדרס אחרך וברא"ש ה' ערלה סי' ג' ועי' במשנה למלך ה' שמיטה פ"א ה"א.

פ"א ה"ב ובשביעיה צריכה. טובא בילקטם כקתדרס אחרך.

פ"א ה"ב כינו מתיהא אם דזה יכול וכו'. ברפמי אששמי' וקושט' כתוב זה בהלכה ג', ולא בסוף ה"ב, וכצ"ל, כי זה קאי למשנה ג' אם יכול לדחות וכו'.

פ"א ה"ג במשנה אילן שנעקר. בא"ו ח"א סי' שפ"ד וברדב"ז מע"ש פ"י ד"א אילן שנעקר וכו' שמשו נדר (כ' סלות ליתא) והכלע עשר וכו' או (ליתא) שזיעתו וכו'. וכ"ה בר' קושט'. ובמשנה שנמשנית. ובאגודה אילן שנעקר החלע עמו שמשו נדר והכלע עמו וכו'.

פ"א ה"ג במס' זיעותו המתישה או שזיעותו. באגודה או זיעותו המתישה וזעש כעפר. ובמשנה שנמשנית: או זיעותו המתישה או שזיעותו וכו'. ועי' בא"ו הג"ל.

פ"א ה"ג למה שלל כן. צ"ל למה שאל כן.

פ"א ה"ג א"ר א"ר כשאמר. בשביעית פ"א ה"ח כדחני ר' יהושע ואמר תהי' ר"ח ר' יהושע. ולפלא בעיני מרדע לא נשנה בגמרא כגון על המשנה

אילן שנעקר ונשתייר בו שורש פמור. מה שמובא בכלאים פ"ו ה"ב רשב"ג ר' יונתן בשם ר' ליעזר הגורם את כרמו פחות מטפח חייב בערלה מפני מראית העין דברי חכמים (כן בשרידי ירושלמי מכת"ר וכן הגהתי כבר באצ"ר לכלאים 46) עד שיגום מע"ה. ובשביעית ספ"א דארשב"ג ר"י בשם ר"ל בן יעקב הגומס וכו' ? מדוע נפקדה ההלכה הזאת במס' ערלה ?

ד"א ה"ג שיש כחמם של מיתוי. כד' אמשט' לנכזן: מכיון שיש בו כחמם דבר. **ד"א** ה"ג א"ר יודן בר' מריפון. בשביעית הנ"ל כמ"ס: א"ר יודן בר' מריפון לעוביה. וכ"ה בר' אמשט' בערלה כאן. וצ"ל בר' מריפון. ע"י באצ"ר שם צד 8 שורה 5.

ד"א ה"ד במשנה וכמה יהו בשורש. בררכ"ו (מע"ש פ"י ה"ב) וכמה יהיה השורש (בשורש) רשב"ג (ר' נמליאל ובמהניחא דב"מ רשב"ג וכ"ה במה"ד בשם הוחסין) אומר משום ר' אלעזר (לעזר) בן יהודה איש ברתוחא (ביריהוחא) כחמם של מיתון (מתון) ויש גורמים מיתוח וכו'. ובא"ו ח"א סי' שמו' וכמה יהא שורש רשב"ג וכו' של מיתון פי' בערוך יש ספרים שכתוב בהן מיתח ויש מהוח ויש מיתון והעיקר מן זמנתי' וכו'. ובר"ש כלים פ"ג ה' ואיה דגמרי למיחא, למתוח, למיתוי, למיתון והכל אחר עכ"ל. ולקמן בפרק זה ה"ג (בר"ו) כחמם של מיתוי וכו' אמשט' לנכזן של מיתון. ובבבלי ב"מ ק"פ ע"א והגן נטי נבי ערלה כי האי גזנא אילן הוציא מן הנזע זמן השרשין חייב בערלה דברי ר"ב ר' יהורא אומר מן הנזע פמור מן השרשין חייב. ולפינו בערלה במשנה ליתא זרק בתוספתא ערלה איהא בשנינים. ובש"ת תרשב"א ח"ה סי' מ' כבר העיר ע"ז שבמשנה ליתא. ונפלא הדבר מדוע לא מובא בירושלמי לקמן בפ"א הלכה ד' ולעיל פ"א ת"א בהסחוקת אמ שרשים יש בהן ממש או לא, התוספתא הנ"ל שמאורש שיש מחלוקת הנאים בזה ? ועי' בירושלמי ב"ב פ"ה ה"ה.

ד"א ה"ד ר' חנא בשם ר' יוחנן. כסה"ד לא זכרו מכאן.

ד"א ה"ד שמן בריכה כמאן דאמר. צ"ל שחן בריכה כמה דכתוב.

ד"א ה"ד ר' בא וכו' ילדה שספקה לוקינה מהרה הילדה. בבבלי טוטה מ"ג ע"ב והאמר ר' אבהו ילדה שסיבכה בוקינה כמלה ילדה בוקינה ואין בא דין ערלה. ובגמריים ג"ו ע"ב דא"ר אבהו א"ר יוחנן ילדה שסיבכה בוקינה זבה פירות אעפ"י שהוסיפה במאתים אסור וע"ש במפרשים. ובחי' הרשב"ג ברה"ש י' ע"א עוד ראיתי שם (בירושלמי) וכו' א"ר מנא (ליתא) א"ר תינא ילדה שספקה לוקינה מהרה הילדה וכו'. ובתוס' הרא"ש בטוטה הנ"ל (כמפר מראה האמנים) אבל לא משמע כן בירושלמי דערלה וכו' דקאמר התם ילדה שסיבכה (שספקה) בוקינה מהרה (מהרה) הילדה א"יח סתני' אמרה כן סיפוק זעננים סיפוק אחר סיפוק אעפ"י שהרכיבן (שהרכיבן) כאיסור מותר וחש לומר וכו' תהאחתה (תהאחה) לוקינה ומשני א"ר אמורי (ר"ח ברי' דר"ה) ר"י היא וכו'. ובתוס' הרא"ש הנ"ל שגדפם בפ' לשון חכמים (ליחזק) כשינו' אחרים. ועי' ברה"ש. **ד"א** ה"ד שספקה לוקינה. בא"ו (ח"א סי' ש"ח) בירושלמי וכו' ילדה וכו' כגון שני אילנות הסמוכין יחד חד ילדה וחד וקינה וסיבבן זה בזה ונתאחד. **ד"א** ה"ד א"ר חייה בר בא. ברה"ש: א"ר תינא בר בא. ובתוס' מנחת שלם ע"ב ד"ה דאמר ר' תינא בר בא. וז"ל ישרה היא כי לעיל נזכר ר' תינא מהם והוא ר' חייה בר בא. ובהכרח בעל המאמר בכאן הוא אחר.

ר' חנינא בר אבא לא מצאהו זכרו כמ"א.

פ"א ה"ד שלא תתאחה סן הוקינה . באו"ז הג"ל עד שלא נתאחה לוקינה כלומר כזן שקדמה השרשה לאיתו אין הוקינה מתירתה ויש לאסור משום ערלה אלא ודאי מותר בכל ענין . ובפ"י ר"ש משאנן בתו"כ (קדושים פ"ג) עד שלא התאחה בזקנה אר"ח בריה דר"ה מתאחה (דריי היא זכו') עד שלא תשריש . ועי' בהו"ס מנחות ס"ט ע"ב ד"ה דאמר . ובאגודה (מנחות ס"י ל"ד) ובירושלמי מפרש דמיירי שנמע ילדה אצל זקנה והענפים שבכו זה כזה זכו' .

פ"א ה"ד ר' יוסי בשם ר' יוחנן . בר"ש ר' יוסי בשם ר' חנינא . ובר"ש משאנן (קדושים פ"ג) ל' יוסי בשם ר' זעירא אמר שרשים אין בהם ממש כלומר כשמתאחה וכו' .

פ"א ה"ד שרשים אין בהן ממש . באו"ז הג"ל כלומר אפי' כשהמצא לזכר בעלמא דאין זקנה מתרה ילדה מקודם שספקה אח"כ בזקנה הכא שרי אפי' השרישה קודם דאין ממש בשרשים של נרופות זו שספקה . ובפ"י ר"ש משאנן הג"ל כלומר כשמתאחה לוקנה דוי כל כוחה סן הוקינה .

פ"א ה"ד אר"ו לר"י בפירוש שמעתנה סן דר' יוחנן או סן שימתייה . לעיל בפ"א ה"א אמר ר"ו לר"י בפירוש שמעתנה סן דר' יוחנן או בערלה דהתקן קיימן ואתדברון הדא מילתא זכו' . ועי' מ"ש לעיל . ובשביעית פ"ה ה"ו ר' זירא בעא קומי ר' יוסא בפירוש שמעה מר' יוחנן או ממילתיה . זכ"ה בכ"ס .

פ"א ה"ד והני כן הקדיש ואחרי כך נמע פסוד . בתוספתא ערלה (הוצאה צ"ט) חייב בערלה . ובאו"ז ח"א ס"י שכ"ו הניא בתוספתא הקדיש ואח"כ נמע חייב בערלה . והמד"ל שם הגיהו : פסוד . ועי' לעיל בפאה פ"ו ה"ח . ובבב"ר ליהא הדין דהקדש פסוד ר"ה חערלה .

פ"א ה"ד נמע ואח"כ הקדיש חייב . בתוספתא הג"ל נמעו ואח"כ הקדישו ופדאו מאיכתי מונה לו משעת נמיעתו . וכ"ה באו"ז הג"ל . ובירושלמי ליהא מלת : ופדאו . וכן ליחא ברמכ"ס פ"י ה' מע"ש ה"ו . וע"ש ברדב"ו ובכ"ס .

פ"א ה"ד נבי וקינה ראו . בד' קושט' נבי זקינה מיסר ראו .

פ"א ה"ד וסיפקו לחבירו . בד' אמש"ו לחבירו וחבירו בחבירו .

פ"א ה"ד נן קיימן בסתם . ברימכ"א רה"ש י' ע"א ובירושלמי פ"י דלא קשיא סכרין אמנריך כאן מעצמה כאן מאמה פ"י בכשזנקת מאמה דינה כמות ולא נהגא בה ערלה וכשזנקת מעצמה ומתחילין למנח לה נ' שנים וכ"ו שפסקה מאמה ודאי זנקת מעצמה אבל קודם שפסקה מאמה אכר שם (בירושל') שכל זמן שעליה הפוכין שנבי עליה כל פי פני עלי האם זנקת מאמה זכו' .

פ"א ה"ד ר' ביבי בשם ר' חנינה . בסה"ד (82) לא זכרו סכאן . ועי' אצ"ד לסוכה צד 70 . שורה 36 פ"ש על אורות ר' ביבי .

פ"א ה"ד ר' יודן בר חנין . בקדושין פ"ב סה"ו ר' יודן בי רבי חנין .

פ"א ה"ד מיסנא דאכל סן הבריה זכו' . כעין זה בבבלי שבת ק"ד ע"א ומ"ש מהדר אפיה זכו' כי היכי דלא ליכסף מיניה . וברדב"ו (פע"ש פ"י ה"ד) ובירושלמי אמרין מאן מוכח? ומחזרין מאן דאכיל דלאו דיריה כהית לאסתכלי . ביה כלומר כשהוא זנקת סן האב הופכת עליה שלא יעמדו כנגד העלין של אב . ובאו"ז הג"ל אמר ר' בון בר חנן (ר' יודן בר חנן) מיסנא זכו' . ובר"ן רה"ש ס"י חתקל"ב והכי מוכח מירושלמי ואמרין התם מאן מוכח (כ מלת ליחא) ומחזרין מאן דאכיל דלאו דיליה (סן חבריה) כהיל (וכ"ה

בבב"ר

בארצות חיים ה' ערלה והר"ן מוכא בכאר שכע בסומה ס"ג ע"א ולפנינו: כהית) לאשהכולי ביה כלומר וכו'. ומוכא זה בר"ח בה' ערלה (ס' ס"ז). ובר"ן ע"י אלף רס"ח כנ"י הרפוס. וברימב"א רה"ש הנ"ל וברימב"א קרושין ל"ח ע"א נתנו משל בדבר היונו דאמרי אינשי מאן דאכיל דלא דיריה וכו'. וע' בתוס' קדושין ל"ו ע"ב ד"ה סכנים ובש"ת פהרימ"ס ח"א ס' א' ואיכא בושא דמאן דאכיל דלא דיליה וכו'.

פ"א ה"ר אמר ר"י אבוי דר"מ תפטר שנשרו העלין. לפי נוסחתנו קשה להכין על מה קאי מאמר ר"י? אמנם בר' קשמנינא ונכרוק בעלין (כ' סלות ליתא) אמר ר"י וכו' תפטר שנשרו העלין. ובאר"ז ח"א ס' ש"ח כלומר אסאי נחלק נכרוק בעלים אמר ר"י וכו'. וכה' בר"ש.

פ"א ה"ר אפילו אילן. באר"ז ח"א ס' ש"ט כלומר אילן זקן שנעקר וכו' פירות וחזר ונמעו עם הפירות כך דינו. ובר"ש: בירוש' וכו' אלא אפילו אילן זקן וכו' **פ"א** ה"ר דאמר ר' ימי בשם ר"י בצ"ל שעקרו ושתלו כיון שחשירש. בשביעית פ"ו ה"ג ר' ימי בשם ר' יוחנן בכל שעקרו ושתלו מכין שהשחיר (שהשריש) מתעשר לפי כולו. ובש"ת הרשב"א ח"א ס' רפ"ז בהריא בירוש' דגרסינן התם בצ"ל וכו' מכיון שהשחיר מתעשר לפי כולו אבל הדיקו לא וכו' ע"ש. **פ"א** ה"ר לר"י ולר' שמעון. בנויר פ"ז ה"י ולר' שמעון בן לקיש. ובסדר הדורות (צד 137) מביא מכאן: שאל לר' ימי ורשב"ל.

פ"א ה"ר תחמץ וכו'. בר' קראמ' כמ"ס: המחבץ, והסעה את קאהוש ו"ל. **פ"א** ה"ר ר"י כשם ריב"ל כשם ר' פדיה נ"ט אחר מס'. ככת"י רומי אחר ממאה. והמאמר קמיעא והנ"י הנכונה בירושלמי נזיר פ"ו ה"י ר' יסא דיב"ל כשם בר' פדיה כל נ"ט אחר ממאה ר' חיייה כשם ריב"ל כשם בר' פדיה כל נ"ט אחר ממאה וכו'. ובר' קשט"מ בירושלמי כאן: ר' אמי בשם ריב"ל בשם ר' פדיה נ"ט אחר ממאה ר' חייא בר' זוא בשם ריב"ל נ"ט אחר מששים א"ל ר"ש בר' יצחק לר' חייא בר' זוא הא ר' אמי פליג עלך וכו'. ובתולין צ"ח ע"א אמר ר"ח בר' אבא אמר ריב"ל משום בר' קפרא כל אימורין שבתורה בס' אמר לפני ר"ש בר' רב יצחק רבי אתה אומר כן? הכי אמר רב אמי אמר ריב"ל משום ב"ק כל אימורין שבתורה במאה. וע"י במדבר רבה פ"י. **פ"א** ה"ר כל המחבץ. צ"ל כל המחמץ.

פ"א ה"ר כל האימורין משערין אותן כילו כן, בר' קשמנינא כל האימורין שבתורה משערין אותם כאילו הן בצל וקפלוט וכו' לקמן פ"ב ה"ז וכו' במע"ש (פ"ה ה"א בדו"ו) משערין כילו בצל כילו קפלוט. וכו' בנויר פ"ו ה"א ובתולין צ"ו ע"ב. ובר"ש תרומת פ"ה ח' ירושלמי בפ"ק דערלה וכו' כאלו הן בצל וקפלוט. וע"י ברא"ש תולין פ"ו ס' ל' ובאר"ז (ח"ד ע"ו) ס' רע"ו) ששם מוכא הירושלים בשניים.

פ"א ה"ר אחד מששים, בר' קשמנינא מוסף: ושניתם למרין מאיל נזיר. ובתולין הנ"ל ושניהם לא למדה אלא מוחזע בשלה וכו'. ובפירש"י דרע של איל נזיר וכו'. וכו' בירושלמי נזיר וברא"ש הנ"ל.

פ"א ה"ר אחד מששים את עושה הדרע אתה מששים. בר"ש תרומת הנ"ל ס"ד בס' אין (ליתא) את עושה מוחזע אתה סק' לאיל מ"ד כק' את עושה הדרע א' במאה לאיל וע"י ברא"ש הנ"ל.

פ"א ה"ר אחד ממאה את מוציא העצמות מהדרע. בתולין צ"ח ע"ב ס"ד בששים

בששים סכר כשר ועצמות בהדי כשר ועצמות משערין והוה ליה בששים סלד
במאה וכו'. ובא"ו (ה'ד, פ'י רצ"ו) ומכח בירושלמי להדיא דכשר דהדע
בדדי כשר ועצמות דא"ל משערין.

ד"א ה"ד וכשם שאת מוציא את העצמות מן הורדע כך תוציאם מן הא"ל.
וגנור תג'ל וכשם וכו' כך את מוציא מן הא"ל. ובא"ו הג'ל ופריך התם
כשם שאתה מוציא את העצמות מן הורדע כך תוציא את העצמות מן הא"ל?
ומשני לית יכול שהמטפת של חולין מצטרף עם החולין לבטל (העלות) את
התרומה הכא נמי המטפת של כשר, דהיינו העצמות מצטרפין לבטל כשר
הורדע (י"א מלות אחרונות מהא"ו בעצמו).

ד"א ה"ד דאמר רב חנה. בתרומת פ"ה ה"פ ושם פ"י ה"י יש עוד
מאמר רב הגאון קליפי אימור מעלין את ההיחר. ובאן ובגודר הג'ל לאנוכר מה.
ד"א ה"ד קליפי אימור מצטרפת להיחר. כר"ן חולין (תתל"ט) ובירוש' בפירקא קמא
דערלה משמע תוקאף קליפי אימור מעלין את האימור וכו'. ועי' במצויד לתרומ' צד"ה.
ד"א ה"ד הני רבי חייה כל וכו'. בכת"י רומי הני חוקיא. ובגודר פ"ז ה"י
תני ר' חוקיה כל מה שאסרתי לך במקום אתר התרתי לך כאן. לפי שבכל
מקום מאה אסור מאה ועוד מותר, ובא מפילו מאה מותר. וכאן הני' משוכשת
וגר' קשט': תורת כהנים תני ר' חייה וכו'. ולפנינו בספרא ליתא.

ד"א ה"ד ותוב. בד' קשט' ליתא, וכן ליתא בגודר הג'ל. תראה בעיני
שהמלה: וחוב בירושלמי כמו היקו בבבלי. וקאי כאן על מאמר חזקיה ברם
הכא מפילו מאה מותר. ועי' רש"י המורה י"ג ע"ב תיבעי לישן ירוש' כמו היקו בלשון בבלי
ע"ל. ובסנהדרין פרק הנשרפין היא ותובן ע"י ינוס וכו' ותובן לאתר מיתה אחרתה.
ד"א ה"ד דכית ינאו. בכלאים פ"ה ה"ו רבי ר' ינאו. וכו' ברא"ש (ערלה פ"ה ה')
דני ר"י משערים בהדין ירבחא (ירבואה) כיצד הוא בודק (ידוע) וכו' ועי' במעדני י"פ.

ד"א ה"ה במשנה הוא היה סמנו. ברא"ש ה' ערלה שהיא היה סמנו.

ד"א ה"ה במשנה חורה וקנה. בא"ו (ש"ו) חורה הוקנה.

ד"א ה"ה במשנה תפסקה מנה. בש"ח ריב"ש (רפ"ג) מנה לו (ליתא).
ד"א ה"ה במשנה פסוק על פסוק וכו'. לקמן בפרק זה ה"ד מתניתא
אמרה כן פסוק נפגים (הנפגים) וכו' מע"פ שהבריכן לארץ (כארץ) מותר.
ובא"ו ח"א סי' שית מתני' אמרה כן וכו' אע"פ שהבריכה בארץ וכו'. וכו' בתריכ קדוש'
פ"ז. ובתוס' רה"ש פ"י ע"ב ד"ה פריכ ותינו נמי בתריכ וכו' פסוק נפגים ופסוק וכו'.

ד"א ה"ה והלא כל הגמיעות. כר' אמש"פ. וכי כל הגמיעות. ובריש
וברב"ו (ה' מ"א פכ"ו הב"ה) ופריך בירושלמי וכי כל הגמיעות אינם כלאים
ומשני בשתעביר (כשהבי') עצמן נקוב תחת הגנן והשתא לא ידעא דה
פתייתו והגמיעות קרוב להתערב וכו'. ובכ"ס שם וקאמר עלה בירושלמי
וח"ל גמיעה של ערלה שנתערבה בגמיעות כלומר דאיכא חרא ערלה ולא
ליע א"י זו חרא או ערונה של כלאי חכרם שנתערבה בערנות כלומר דאיכא
חרא ערונה כלאי חכרם וכו'. וגירסתם משנה משלפנינו.

ד"א ה"ה כיני מתניתא ערונה של כלאי חכרם. כפי' המשנה לתרפנים
אמר בכלאי חכרם גמיעה כגמרא חקנו ערונה וכאילו אמר גמיעה של ערלה
שנתערבה בגמיעות וערונה של כלאי חכרם שנתערבה בערנות וכו'.

ד"א ח"ה אמר ר"י כי רבי מתניתא ערונה של כלאי חכרם. י' מלות אלו נראה
שק' למותר. וראה שהן נכללו מחמתיהן מהאמר אמר ר"י כר"ב ששט בספק.

ד"א ה"ה נתפתחו מאה מתרות צ"ל מאה מאה מתרות.

פ"א ה"ה שפינקו מעיה וידיו אינו מעלה. בכח"ר שפינקו מעלה ודראו אינו מעלה.

פ"א ה"ה קרקע מעלה. כר' אמש' ספק קרקע מעלה ודאי (ליחא). וכן לקמן.

ד"א ה"ה להיות מידל כנפנים, באו"ו ח"א סי' ש"כ כלומר הרואה אומר מל הוא ואינו יודע דמל היינו כשהנפנים נמועים רצופים מוציא סוף מכניחים שיתגדלו השאר בריוח ועשו גדולים, אבל הכא אינו סלקם כ"א פירות ומניח הנמועות, האיך ימנו ואמרו שהוא מידל. ועי' בר"ש.

ד"א ה"ה תני אף יתכוין וכו'. הגי' הנכונה בתרומות פ"ה ה"ם מתניתא דר' יחי' רר"א אף יתכוין וכו'. וכן היתה הגי' כאן באו"ו ח"א סי' ש"כ.

ד"א ה"ה שכן דרך הכהנים. בהרומות הג"ל שכן דרך כהנים (באו"ו הג"ל המוחנים שמוחנין המדמע ועי' באצו"ר תרומות צד 45) להיה מוחנין מרומע בכתייהן (לחוך כתייהן, ובאו"ו הג"ל בכתייהן).

ד"א ה"ו במשנה ושל כלאי הכרם. לעיל בהלכה ה' כפסקא דמתניתין נמיעה של כלאי רכרם.

פ"א ה"ו במשנה ר"א יתכוין וכו'. לקמן בפרק זה ה"ה בפסקא דמתנ"ר"א אף (ליחא) יתכוין וילקום. וכו"ה בירוש' תרומות פ"ה ה"ם ובבבלי גיטין נ"ד ע"ב אף המתכוין ללקט וכו'.

ד"א ה"ו ר"א סמדר וכו'. בירושלמי נזיר פ"ו ה"ב רר' יוסי אמר סמדר אמר בנזיר (ליחא) מפני שהוא פרי. וכן מוכח הגי' ס"ש בסמוך: וקשיא אב אסור כנזיר וכו'. ובהוס' ריר"א ע"ו מ"ח ע"א (מהרואה ת') ואמר' בירושלמי דר' יוסי אויל למעמיה דאמר הסמדר אמר מפני שהוא פרי וכו'. ובר"ש: יש מי ששונה בירושלמי דאנזיר קאי ופרך עליה דאם פרי הוא יהא אסור בכל. ועי' בר"ש בפרק א' בערלה משנה ט'.

פ"א ה"ו פרי אם. בכתי' רומי ליהא. ובאו"ו סי' שכ"א בירושלמי קשיא אם אסור וכו' דר' יצחק אמר שזה (שהוא) אסור בכל. צ"ע בירושלמי אחר עכ"ל.

פ"א ה"ו ר' יצחק שאל. כרדב"ו מע"ש פ"ו הכ"א ואמרינן בירושלמי ר"י שאל וכו'. ולכאורה הכנה הלא ספורש במשנתנו שזה דברי ד' יוסי? ואפשר שר' יצחק זה הוא ר"י בר אבדומי שכחן המשניות. והוא אמר שהגי' במשנתנו נאמנה שזה סמדר ר' יוסי.

ד"א ה"ו פרי את פודה. מוכא באו"ו ח"א סי' שכ"ב ושכ"ה. ובכס"ג עשין קל"ו ובירושלמי דערלה משמע שאסור לפדותו בוכר דקתני פרי אתה פודה ואי אתה פודה בוסר ולא פנין.

פ"א ה"ו פני תמרה שיקבירו. באו"ו סי' שכ"ה פנין תמרא שיקברו.

פ"א ה"ו לכל דביה קמף כמל עיי שרפו. בכתי' רומי לכל כמל על גבי ואילן אינו כמל על גבי שרפו. אוכלי שביעית חלה עליהם אין קדושה. וכו'.

פ"א ה"ו ודמיה היא לכל רביה וכו'. כשביעית פ"ו ה"ו ודמיה היא כל דבה קמף כמל על גבי (על ידי) שרפו, אילן אינו כמל על גבי שרפו (ו' מלוח אחיונות חסרות בערלה כאן) וכו'. ובר"ש (שביעית פ"ו ו') ודמיה היא כל דבר כמל ע"י שרפו אילן אינו כמל ע"י שרפו וכו' ודמיה היא כלומר וכו' דמי אהרדי בתמיהא כל דבר כמל ע"י שרפו בההיא דערלה כמל שרף העלן ויעקרון אנכ אילן ושרי, ואילן כלומר והגך דשביעית אינן כמל אנכ אילן וכו'. ובמלאכה שלמה בשביעית הג"ל ודמיה היא לכל שיש בה (כ' מלוח ליחא) בתמיהא היא לא דמי אהרדי כלל וכו'.

פ"א ה"ו למה שרף פרי פניו פרי. בשביעית הג"ל למה וכו' ואין תימר שרף פרי עשה כן בהרומה מותר, ואין תימר פניו פרי עשה כן בתרומה אסור (מותר) וכו'. וכו' קושט' כאן: אין תימר שרף פרי עשה כן בתרומה אסור (מותר) אין תימר פניו פרי עשה כן בתרומה מותר. ובר"ש הג"ל אין תימר שרף (שרף) פרי עשה כן בתרומה אסור וכו' ע"ש ובפ"י ר"י בן ס"צ איבעיא להו (בירושלמי) היכי תנן (במשנתנו) מפני שהשרף פרי או מפני שהפניו הוא פרי וכו' ג"מ שאם העמיד זר בשרף פני תרומה אי אסרו שרף פרי הוא אסור, אי אמרת פניו פרי חיא מותר (כני ד' קושט') שהגיית וכו' ואנן ארוחנן בלישנא דגירסא דירוש' קמיעא מוכא עכ"ל.

פ"א ה"ו במשנה העלים והלולים. בשאלהות ס' ק"א וס"י כ"ד וככה"ג (הוצאה סק"ג 643) העלין והלולבין והקנקנות (ליתא ולקמן במשנה ח' ענקולות וכו' אסורין) מותרין באכילה וכו' וע"ש בהערות ובפ"י הראב"ד בת"כ פ' קדושים ענקולות הייתי סבוה שהם קנקנות של ענבים וכו' ובשו"ת מהר"י מטראני ח"ב ס' ל"ד כדהנן לולבי גפנים (ומי גפנים) וכו'. ועי' בערך ובאו"ז ה' ערלה. **פ"א** ה"ו במשנה ר"א המעמד בשרף הערלה אסור. כבבלי ע"ז ל"ה ע"ב כי האי הנא דהנן ר"א אומר המעמיד בשרף הערלה אסור מפני שהוא פירי (ג' מלות ליתא) **פ"א** ה"ו במשנה בפירוש. מלה זו ליתא כשביעית פ"ו ה"ו.

פ"א ה"ו במשנה שהמעמד בשרף העלים וכו' מותר. וצ"ל שהמעמיד. ובפ"י רבינו חננאל בע"ה הג"ל שמעתי בפירוש המעמיד בשרף הערלה (העלים) וכו'. ובאגודה שמעתי שהמעמיד בשרף העלין ובשרף הפניו אסור. ועי' בשו"ת הרשב"א חלק ה' ס' ל"ו. **פ"א** ה"ו ענקולות. וכו' במשנה ובבאור מהר"י קורקוס (ע"ש פ"ט הי"ג) קנקולות. **פ"א** ה"ו אמר ר"ח בר אדא. באו"ז ח"א ס' שכ"ג ר"ח בר אבא. וכו' בר' קושט'. ובפ"י ר"ש משאנן בת"כ (קדושים פ"ג) א"ר הונא בר אדא. זכ"ה בפ"י ר"י בן ס"צ. ובפ"י הר"ש במשניות כאן א"ר חייא בר יעקב. (ר' חייא בר יעקב מכיו"ד הסדר הדורות רק מתנחומא עקב).

פ"א ה"ו לשון נוספיקין הוא. בתענית פ"ג הי"ב לישן גימטריקון הוא. **פ"א** ה"ו דלקו תלתיהן. וכו' בפ"י המשניות להרמב"ם ובר"ש חנ"ל. ובפ"י ר"י בן ס"צ ענבים דלקוין תרתיהן וכו' פ"א לגרום תלתיהן וכו' בלשון נוספיקין שלקו שלישיתן. ובבאור מהר"י קורקוס הג"ל דלקו תלתיהן.

פ"א ה"ח במשנה ענקולות. בפ"י ר"ש משאנן הג"ל הקמלות וכו' ע"ש. זכוראים הנד' סכת"י (ע"ה) יכול שאני מוצא עקלק' וכו' והתרצנים והופת והגפת וכו'. **פ"א** ה"ח במשנה והתמר. בפ"י ר"ש משאנן בת"כ (קדושים פ"ג) ויש גורסין ברישא תמר ומפרשים כעין התמר. רכוכה. ובההוצאות שלפנינו ובמתניהא רב"ם והתמר.

פ"א ה"ח ר"א אין נוסעין ייחור. וכו' בר' אמשט' אבל במשנה הגי' ד"א נוסעין ייחור. ובסמ"ך אסור ר' יוחנן עבר תמע מותר תראה שלפנינו היתה הגי' במשנה ר"א אין נוסעין ייחור. אבל סבבלי ע"ז ס"ח: נראה מפירוש שהגי' ר"א נוסעין ייחור וע"ש. וכן פסק הרמב"ם. ובמשנה ח' פ"א דכלאים אין נוסעין ייחור של תאינה וכו'. ועי' בתוספתא ערלה.

פ"א ה"ה אנו של ערלה שנפגעו. כחי' הרמב"ן לע"ז ס"ח ע"ב ובירושלמי במקומה מצאהי שאם עבר תמע אנו לרכנן מותר טשום שהוא כלה בארץ עד שלא יצמח, והוא מעם יפה עכ"ל. וברישב"א שם ורבינו הרמב"ן ז"ל מ' שמצא בירושלמי לרכנן אנו של ערלה מותר מפני שהוא כלה בארץ עד יצמח וכו'.

פ"א ה"ח אין אפשר. מלת אין ליתא בכת"י רומי. וזכר' אמטמ' איך אפשר. ובע"ז פ"ג ה"ז הך אפשר לביצת ע"ז שתיעשה (שנעשי').

פ"א ה"ח הקנקלין. בכת"י רוסי הקקלין תהא אמורה. ובע"ז הנ"ל הקנקלין ותתשובת הנ' (ר' ברלין ל"ט ע"ב) וקלקלין כיניא דקלעים הוא וכו'. ועל' בבבלי ע"ז נ"א ע"ב. ובשער המלך ה' לולב שמצאתי בשימת הסאורי למס' ע"ז מכת"י וכו' והביא ראייה מן הירושלמי וכו' סן דקלקלין וכו'.

פ"א ה"ח שגדר בה ע"ז. בע"ז הנ"ל שגדר בה לע"ז.

פ"א ה"ח אמר ר"ז לר' יוסי הא ר' יוחנן אמר. בע"ז הנ"ל אמר ר' ועירא קומי ר' יסא והאמר רבי (נראה שצ"ל רבי בר"ת: ר' יוחנן) מותרת אף הוא אינו (ליתא) פודה בזמן זרעה (אוף היא פודה אותה, ובכת"י רומי כני' בע"ז).

פ"א ה"ח ר' חנינא ור' יונה ור"ל. בכת"י רומי ר' חנינה בשם ר' פנחס ר"א.

פ"א ה"ט במשנה בכפניות של ערלה. בד"א: בכפניה של ערלה.

פ"ב ה"א במשנה התרומה והרומת מעשר של דמאי. ברמאי פ"א ה"ב הסן חנינין התרומה ותרומת מעשר (ב' מלות ליתא) ותרומת מעשר של דמאי וכו'.

פ"ב ה"א במשנה הערלה וכלאי הכרם. בבבלי ע"ז ס"ח ע"ב דתנן הערלה וכלאי הכרם מצמרפין רש"א אין מצמרפין. ובמשנה מעולה י"ח ע"א הערלה וכלאי הכרם מצמרפין זה עם זה רש"א אין מצמרפין. וזה קוצר מהמשנה שלנו ובתוס' בכורות כ"ו ע"ב ד"ה וכו' דרך הש"ס לקצר ולהאריך כשמיניא משנת סמחרות וזרעים וכו' וכן משנה במס' ערלה שמיניא בהשוכר וכו' והיא שניה באורך במס' ערלה וכו' כי אין לומר שאוהה משנה וכו'.

פ"ב ה"א במשנה מצמרפין זה עם זה ואינו צריך להרים. במתניתא דב"ס ובמשנה שבמשניות וצריך להרים. ובפ"י ר"ג נאון בשבת קמ"ב ע"ב התרומה וכו' ואינו צריך להרים וכו' לפיכך אינו צריך להרים. ועל' בפ"י הרא"ש תרומות פ"ה א'. ובא"י ח"א ס' הנ"ח כדהנן התרומה וכו' וצריך להרים ופריך בירושלמי לקמן (פרק זה ה"א) הכא את אמר צריך להרים וכו'. ובא"י ח"א ס' ר"ג כדהניא בהוספתא שהרומה צריך להרים ומפרש מעמא בירושלמי מפני גזל השבט פ"י שלא יגזול בה הכהן וכו'. ובמגדל עו ה' מ"א פמ"ז ה"ז וזכרין עליהו בירושלמי חבא את אמר צריך להרים וכו' כלומר לגבי תרומה מע"פ שהיא קלה אמרה צריך להרים ולגבי ערלה מע"פ שהיא חמורה אמרת אינו צריך להרים וכו'. וז"ה בתוס' ריד"א בע"ז (מהדורא קמא) ד' ע"ג ע"ב ועל' בתוס' בבודות כ"ב ע"ב ד"ה תעלה וברש"י כת"י שם מוזבא במ"אכת שלמה בתרוס פ"ה ה"ב.

פ"ב ה"א במשנה ר' ליעזר אומר. בראב"ן (שי"א) ר' אלעזר אומר.

פ"ב ה"א במשנה ומצמרפין זה עם זה. ביראים הגדפם מכת"י (צ"ל) אין מצמרפים זה עם זה וכו'.

פ"ב ה"א למי נצרכה לר"ש. בתוס' שבת פ"ט ע"ב ד"ה תכלין וכן שמע נהדיא בירושלמי בריש פ"ב דמס' ערלה דקתני התרומה וכו' וקאמר עליה נגמרא לר"ש לא נצרכא מע"ג דאמר ר"ש אין שני שמוה מצמרפין הכא (ליתא) מדה שכולם שם תרומה. ובהוס' ע"ז ס"ו ע"א ד"ה הנלך וכן שמע בירושלמי וכו'. ובראב"ן (שי"א) זכנכרא ירושלמי גרסינן וכו'.

פ"ב ה"א דד"מ מחביר מדבריהן כדברי הורה. כ"ה בירושלמי פסחים פ"א ה"ח בשם ר' אבין. וע"ש באהבת ציון וירושלים צד 19 ובפ"י סדק"י. אגנאי לה' בבודות (כ"י ס"ו) וראיהו בירושלמי שם בר"פ דערלה וכו'.

פ"ב ה"א והא אשבתן . בכת"י רומי והן אשבתן .

פ"ב ה"א כמה דתנינן חלה . בר"ש חלה פ"ד ו' ירוש' וכו' חלת ודאי ובבבלי שלמה אי בנין דתנינן חלת ודאי לא תני חלת דמאי וכו' . ובכת"י בנין דתנינן חלת דמאי ובשער המלך ה' מעשר פ"ט ה"ב ולמה לא תנינן החלת והדמאי (חלת דמאי) וכו' .

פ"ב ה"א ר"ח בר לוליבא . בכת"י רומי ר"ח בר לוליבאי וגם בע"ז פ"ב ה"א הגי' (כד"ו) ר' חיה בר לוליבאי בשם ר' תישעיה . והרז"ס ז"ל בסבא הירושלמי (פ"ג ע"ב) הכיאו מע"ז ר"ח בר לוליבא . ובאמת אמורא בשם ר"ח בר לוליבא לא היה בעולם ועי' באצ"ר לחלה צד 127 ובזמא צד 28 ובשער המלך הגי' הגי' א"ל ר"ח לבר לוליבא .

פ"ב ה"א נומל הוא . בר"ש הגי' אינו (ליתא) נומל וכו' דמאי הן (הוא) וכו' ר"י שאל מנא (לגמליאל זונא) וכו' עמי הארץ (העם) וכו' ע"ש . ובשער המלך הגי' כני' הדפוס .

פ"ב ה"א ר' יוחנן שאל לגמליאל זונא . בר"א : ר"י שרל לזונא . וגי' ישרה היא .
פ"ב ה"א רוב העם ספרישין אותו לחוד בתיהן . כבכרות פ"ז ה"א רוב עמי הארץ חיו מכניסין לבתיהן .

פ"ב ה"א בצפון צפונה . מלה אחרונה ליתא בכת"י רומי .

פ"ב ה"א וחני עלה רשב"א אומר אם רצה נתן עיניו בסקצתו וכו' . בבבלי שבת קמ"ב ע"א דתניא רשב"א אומר נתן עיניו בצד זה ואוכל מצד אחר וכו' .
פ"ב ה"א אמר ר"ר יורה עבר כסף הפישה . בבבלי שבת הגי' לא נזכר מהו .

פ"ב ה"א תמן אמר חזקיה . צ"ל ה' חזקיה וכו' .

פ"ב ה"א לית כאן לומר . המלה האחרונה למותר היא .

פ"ב ה"א אמר ר"י כתיב מכל חלבו וכו' . בר"ש תרומות פ"ה א' בירושלמי דערלה גרסו' ארי' וכו' ע"ש וברסב"ס ה' מ"א פמ"ו המ"ו וברדב"ו שם שניק לירושלמי דילן . ובפ"י ר"ג נאון בשבת קמ"ב ע"ב ובגמ' דערלה כפ"ב סנין שהן עולין וכו' . ובתוס' ב"מ ג"ג ע"א ר"ה ועולה . ועי' באצ"ר בתרומות צד 32 .
פ"ב ה"א שאם יפול לחובו וכו' . בתוס' ב"מ ג"ג ע"א ר"ה ועולה בספרי דרש וכו' . ובש"ת הרשב"א ח"א ס' תליח ובספרי סוכות התרומה עולה באחד ומאה מתרומתו וכו' . ועי' בספרי פ' קרח . ובאשכול (ח"ג) 84 כמ"ש בספרי את מקדשו וכו' אסכתא בעלמא הוא וכו' . ובראב"ן (קנ"ב ע"א) דבספרי ספיק ליה וכו' .
פ"ב ה"א שהות למדומע . בתרומות פ"ר ה"ז למדומע הלכה כדבריה .
פ"ב ה"א לא כ"ש תרומה אחת . צ"ל לא כ"ש איה . ובאשכול הגי' ובירושלמי שני חכמים חזון דתירומה וכו' לפי אסמכתות שמצאו .

פ"ב ה"א פרוסה של לחם הפנים וכו' . ברסב"ס (ה' מ"א פמ"ו הי"ג) וכן פרוסה של לחם הפנים וכו' וברדב"ו שם ירושלמי תני פרוסה וכו' במאה תתיבא (פרוסה) של תולין וכו' ובכ"ס שם ירושלמי וכו' במאה פרוסות של לחם (ליתא) תולין וכו' . ובתוס' ביבמות פ"א ע"א ר"ה דברי ר' והא דפליגי בתוס' בשם' תרומות כתיביה של חמאת בין מהרה בין במאה שנתעביה בתולין וכו' וע"ש בגליון .
פ"ב ה"א לא יעלו ר' יודה אומר יעלו . בתוספתא תרומות פ"ח חתיבה של חמאת וכו' וכן פרוסה של לחם הפנים וכו' הוי אלו יעלו ר"י אומר לא יעלו . וכו' בבבלי יבמות פ"א ע"ב .
פ"ב ה"א יש לך קדשים שאינו אוכל בהן פרס לערובין וליתר סמאה . בר' קשט' יש לך קדשים שאינו אוכל בהן פרס לערובין ופחות סמאה ויש לך קדשים שהוא אוכל בהן פרס לערובין וביתר סמאה (י' מלוח ליתא) . ובת"כ

אמר פ"ר יש לך קדשים שרוא אוכל וכו' יש לך קדשים שאינו אוכל בהם פרט לעירובים לפחות מטאה. וכפי' הראב"ד שם ולא יאכל מן הקדשים יש לך קדשים שהוא אוכל בהם והנוסתא הישנה שבספרים והשנויה בספרים כנמרא דמס' ערלה כך היא יש לך קדשים שהוא אוכל בהן פרט לערוב ודפחות מטאה וכו' ע"ש וכפי' ר"ש בשאנץ שם: וכן בנמ' דמס' ערלה וגרס ברישא לא יאכל מן הקדשים יש לך קדשים שהוא אוכל פרט לעירובין ולפחות מטאה פ"י שבוה וכו' וכן בסופא ואחר יאכל מן הקדשים יש לך קדשים שאינו אוכל פרט לעירובין ויותר מטאה שיאכל וכו' ע"ש.

פ"ב ה"א ערות בעולות. כר' קושט' אוכלי קדש באוכלי קדש אר"ה הרא דתימר עולה בעולות אבל עולה כחמאת (אבל חמאת בעולות) וכו'.

פ"ב ה"א מאן הנא אין מצטרפין וכו'. כל המאמר תכוה שהלא מפורש במשנתנו ר' שמעון אומר אין מצטרפין. וכר' קושט' ומצטרפין זה עם זה (פסקא דמהניתין) מאן הנא מצטרפין זה עם זה ר' מאיר היא דאמר ר"א בשם ר"י לדברוי ר' מאיר כל אמורין שבתורה מצטרפין ללקות עליהן בכותה משום לא האכל כל הועכה והנינן (עולה) מצטרפין זה עם זה בין לאמור בין להתיי כדי ליתן מעם דברוי ה"ט. וכפי' ר"י בן מ"צ ובר"ש ובמלאכת שלמה ומצטרפים זה עם זה כפרש בירושלמי דר"ס היא ובין ללקות בין ליתן מעם וכו' והנה לפנינו הנוסח ככר' קושט' מניא.

פ"ב ה"א ר"א בשם ר"י דברוי ר"ס. בכבלי ע"ז ס"ו ע"א והבא אמר לך חא מני ר"ס היא התניא ר"א משים ה"מ וכו'. ובר"ש כדקאמר בירושלמי דאר"א בשם ר"י בשם ר"מ כל וכו'. ובכפר"פ (פכ"ב) ירושלמי אמר ר"א בשם ר"י בשם ר"מ כל האיסורין וכו'. וכתו"מ (מעילה פ"ד ו') פי הר"ש מהירוש' וכו'.

פ"ב ה"א בשם ר"י מפני גזל השבט. בעין זה בתרגומה פ"א ה"ד ר"א בשם ר"י מפני גזל השבט וברמב"ם (מ"א פמ"ו ה"ו) ולמה צריך וכו' שהתרומה סמין כהנים וכו'. ובהג"ט שם: כך ספרש מעמא בירושלמי מפני גזל השבט וע"ש בכ"מ וברמב"ם ובלח"ט ובשו"ת הרשב"א ח"א סי' תש"ל ובשו"ת המיוחסות לרמב"ן סי' קפ"ב ובאו"ז ח"א סי' תנ"ח ושם סי' רי"ג ומפרש מעמא בירושלמי מפני גזל השבט פי' שלא יגזל בה הכהן ובמרדכי ביצה (הרמ"ו) דאמר בירושלמי תרומה שנתערבה בחולין צריך לעלות אחת מפני גזל השבט. ובתוס' כ"מ נ"ג ע"א ר"ה באחד מפרש בירושלמי משום גזל השבט פי' כהן. כד' קראמאשין בירושלמי כאן במ"ס: מפני גזל השבט. ובערוך השלם (צד רפ"א) סגיה גזל השבט ולא ראה ר"ו.

פ"ב ה"א כתיב מליאה. כר"ש: בירושלמי מנין שהם עולים וכו' ככלאי הכרם כתיב המלאח ובככורים כתיב מאלהך ודמעך (ח' סלות אחרונות קדר"ש בעצמו) מה מלאהך (מליאה) שנאמר להלן עולה וכו'.

פ"ב ה"א לפי שכל הכתוב אימרו. כתום כ"מ נ"ג ע"א ר"ה ועלה כספרי ריש ספקשו ממנו וכו' דהתק שכל אימרו כפל עליהו ואסמכתא בעלמא רוא דפדאורייתא וכו'.

פ"ב ה"ב כמשנה ואח"כ נפלו וכו'. ני שונות כהמשנה: כהשנוה חראב"ד (ה' סי' פמ"ו ה"ב) שהניח חשבון המשנה שלשה קבין ערלה שנפלו למאה פאה של חולין ואח"כ נפלו שם סאה ועוד של תרומה (י"ב סלות אחרונות ליתא) הני העלה מעלה את התרומה (זו היא שתתרומה וכו' והעלה את

ההרומה) פי' שאותו ועוד אחר באותו, שלשה קבין של ערלה שנפלו שם וכו'. ובה' הריסב"א בע"ז ע"ג ע"א והביא (הראב"ד) ראייה לדבריו וכו' ותנן נמי לעיל מינה התרומה מעלה את הערלה והערלה את התרומה כיצד סאה תרומה שנפלה לסאה של חולין (ב' מלות ליתא) ואח"כ נפלו ג' קבין ועוד (ליתא) ערלה או ג' קבין ערלה לסאה סאה של חולין ואח"כ נפלה סאה ועוד תרומה (י"ד מלות ליתא) וכו'. ובר"ן (ע"ז סי' אלף ש"ג) ותנן וכו' כיצד סאה של הרומה שנפל לסאה סאה חולין ואח"כ נפלו ג' קבין ועוד ערלה או ג' קבין ועוד של כלאי הכרם שנפלו לסאה סאה לחולין ואח"כ נפלה סאה ועוד. תרומה וכו'. וב"ז ליתא. ובחי' הרמב"ן לע"ז ע"ג ע"א ואכתוב בכאן פי' המשנה זו שבמס' ערלה שאין גי' הרב (הראב"ד) נכונה ובודקתי אחריה ואינה בכל הגוסהאית הספרדיות והבאות מא"י אלא הי"ג לה בכלוח התרומה מעלה את הערלה (העורלה) וכו' או ג' קבין של כלאים (כלאי הכרם) וכו' זהו הגי' ופירושה בירושלמי וכו' ולפי' פי' הירושלמי ל"ג בסתני או ג' קבין אלא הי"ג וג' קבין וכו' ובתורה רבית להרשב"א (בית ד' שער ב') ותנן וכו' והערלה מעלה (ליתא) את התרומה כיצד סאה תרומה שנפלה לסאה חולין ואח"כ נפלו ג' קבין ועוד ערלה או ג' קבין שנפלו לסאה סאין חולין ואח"כ נפלה סאה ועוד תרומה וכו' ועי' בריש ובפי' ר"י בן ס"צ ובמגדל עז הנ"ל שהשיג לחנם על הראב"ד הנ"ל וגי' הט"ע כגי' הרפום.

פ"ב ה"ב מה פליגין וכו'. במגדל עז (ה' ס"א פט"ז ה"ב) וכן מוכח בירושלמי דילה להדיא דגרסינן מה פליגין וכו' אבל אם נפלו שלשה קבין ועוד ערלה ושלשה קבין (ליתא) כלאי הכרם הותר הכל (הכרי) וכו'. ועי' במרכבת המשנה (חלק כ'), ה' סאבלות אכורות פי"ד ה"ז) שמאריך בזה.

פ"ב ה"ב שנפלו ג' קבין ערלה. ככת"י רומי ג' קבין ערלה ועוד. ובר' אמש"ט ושלשה קבין של כלאי הכרם כאחה מהו כמו שנפלו שלשת קבין ועוד ערלה ושלשת קבין של כלאי הכרם או כמו שנפלו שלשת קבין של ערלה ואח"כ נפלו ואח"כ נפלו שלשה קבין כלאי הכרם.

פ"ב ה"ב אבל אם נפלו. ככת"י רומי הותר אבל אם לא נפלו.

פ"ב ה"ב נפלה סאה הרומה לתוך. כר"ש: נפלה ערלה לתוך וכו'. וכן בר"א.

פ"ב ה"ב אמר ר' קוריים. כר"ש: אמר רב ביר' וכו' להעלות את הערלה (התרומה). וכו' בר' אמש"ט. ובמגדל עז (ס"א פט"ז ה"ב) מנח הירושלמי דגרסינן א"ר קירים (קוריים) וכו' להעלות את הערלה.

פ"ב ה"ב סאה תרומה שנפלה לתוך (במשנה ליתא) סאה. זהו ציון להמשנה.

פ"ב ה"ב ליה כאן לתוך סאה. עי' בר"ש ובפי' ר"י במ"ז ובפי' המשנה להרמב"ם.

פ"ב ה"ג במשנה הערלה וכו'. כחי' הריסב"א ע"ז ע"ג ע"א דתנן וכו' כיצד סאה ערלה או כלאי הכרם (ג' מלות ליתא) שנפלה לסאה וכו' ועוד ערלה או כלאי הכרם הרי הוא מותר (ג' מלות ליתא) וכו'. ובתורה הכית להרשב"א (בית ד' שער ב') דתנן וכו' סאה ערלה או סאה של כלאי הכרם וכו'. ועי' בשו"ת הרשב"א ח"א סי' תשל"א כיצד סאה ערלה וכו'. ובשו"ת הרשב"א המחחסות להרמב"ן פ"ב דתנן בפ"ב דערלה הערלה וכו' ע"ש ובבבאר מהר"י קודקס דרמב"ם (ה' הרומית פי"ג ה"ז) ואותה הוספתא אחרת שהקשה הר"א ז"ל מסנה נראה שנוסחה משוכשת נורמנה לו וננוסחאות שלטו ערלה שנפלה

לק"ק גרסינן וכו' והוא דין המשנה השנויה פ"ב דערלה הערלה וכו' ניצד
סאה של ערלה וכו' ע"ש שניים.

פ"ב ה"ג ר' יוסי בשם ר' חילפיי. בר"א: בשם חילפיי ועי' באצו"ד ביומא 20.

פ"ב ה"ג אבא בריה דרב נחמן. בירוש' שבת פ"ו ה"ג ר"א בשם ר' אבא בר רב נחמן.

פ"ב ה"ג שאובה ניכרת. בר' קושט' שאינה ניכרת.

פ"ב ה"ג תמן לא הוכח האיסור. בר' קושט' תמן הוכח האיסור.

פ"ב ה"ד ר"י בעי ולמה לא (ליתא) תנינן גריסין וכו'. כל האומר משוכש. ובר'

קושט' ר"י בעי ולמה לא (ליתא) תנינן גריסין שנתבשלו עם האורז אלא מתניתין כמ"ד

ג"מ לפנמ אסור (סותר) ואפי' כמ"ד ג"מ לפנמ וכו'. וכ"ה בשם הירוש' בר"ש ובמ"ל שלמה

פ"ב ה"ד גריסין של תרומה וכו'. בחי' הרמב"ן לעי' ע"ג ע"א אבל בירוש' בפ"ב

מצאתי גריסין תרומה שנתבשלו (שנפלו) עם הערשים (ערשים) חולין (של חליין)

וכו' ע"ש. וכ"ה בר"ן חולין (תתס"ח) ובאשכול (גיד הגשה סי' ל"ב).

פ"ב ה"ד גריסין שנתבשלו וכו'. בשו"ת הרשב"א ח"א סי' רס"ב ויש לו

(להרמב"ן) ראייה מנמרא דב"מ דגרס' התם גריסין של תרומה (ב' סלות ליתא)

שנתבשלו עם ערשים חולין ואין בהם ג"מ ריבה עליהם גריסין חולין מן

מעורר מינו לאיסור (לאסור) פי' בתמיה וכו' מין מעורר מינו לאסור לא תהא

גדולה מיינן כמה דהימר בין נסך את רואה את ההתר כמו שאינו ואותו (אורח)

האיסור אם יש בו בנו"מ אסור ואם לאו סותר הוא אמרה ריבה עליהם גריסין

תרומה אסור (סותר) אלמא לא אמרינן ראשון ראשון כפל עכ"ל ובריב"א

ע"ז (ע"ג ע"א) מתלמוד א"י וכו' מין מעורר מינו לאסור פי' בתמיה כלומר

הא ודאי פשיטא דסותר הוא הגדלו כהיתר הוא וכו' ואמרינן ה"א ריבה עליהן

גריסין של תרומה אסור (כני הרשב"א הג"ל וכן בכת"י דומי הגי' אסור) הא לך ראייה

ברורה שאפילו בתרומה כשנפלו איסור בזה אחר זה ואפילו בהפסק לא אמרינן ראשון

ראשון כפל וכו'. וכ"ה בר"ן ע"ז אלף שינ' אבל באשכול (גיד הגשה סי' ל"ב) כני' הדפוס.

פ"ב ה"ה במשנה דומתי איש כפר איתמה. במתניתא דב"ס כפר יתמי.

ובנפתור ופרח פ"א דוסתא איש כפר דמן דמא במס' ערלה וכו'. ובסוף

הקדמה לפיהם"ש לתרמב"ם ודוסתאי איש כפר דמא וכו' ובגדרים (ג"ז ע"ב)

ישמעאל איש כפר ימא ואמרי לה איש כפר דימא. וע"ש בר"א ש' דר"ן.

פ"ב ה"ה במשנה היה מתלמידו שמאי. ביוחסין (ר' לזנרן 77) שלא

הוקן בפ"ב דערלה וזהו בכתובת הרפוס (ר' נעאפאל) ונראה שהוא פועל

בספרים כי הוא שמאי הוקן וכו' וכן מצאתי אח"כ בספר מדויק שאינו של רפוס.

פ"ב ה"ה הני תנניה בשם ר' יוחנן. על אודותו עי' אצו"ד לכיזה 7 שורה 29.

פ"ב ה"ה כל ג"מ בין לפנמ וכו'. הוספתא הרומות פ"ח. ועי' בל"מ ס"א פמ"ו הכ"ח

פ"ב ה"ה ר' יוחנן אמר ל"ש היא השביח וכו' המחלוקת. בבבלי ע"ז ס"ח

ע"א איבעיא להו בפנמ מעיקרא מחלוקת וכו' או דלמא בין בז ובין בע

מחלוקת תיקו. זכאן נפשמה האיבעיא. ובאו"ז (ח"ד סי' רס"ט) ובירושלמי

פשיטא ליה לר' יוחנן דבהרווייהו פליגי וכו'.

פ"ב ה"ה נתחמצה העיסה. בר' קושט' מוסף: והנינן (ע"ז פ"ה) גפ"ל

תרומה החילה דברי הכל אסור.

פ"ב ה"ה מימיו מימיו. סלה אחרונה ליתא בכת"י דומי.

פ"ב ה"ה את רואה כמו שאינו. בר"א: את רואה את ההיתר כמי שאינו.

פ"ב ה"ז ניתא שני שמות. במרכבת המשנה (חלק ב' ה' ס"א פ"ד-ה"ז)

ובירושלמי ניתא נ' שמות ותם פין א' נ' (ב) מינין והן (ליתא) שם א' אמר ר"א בשם ר"א והראב"ד נרים אמר, חוקיה במיני מתיקה ע"כ (בירושלמי) וכו' .
פ"ב ה"ז קדירה זו אינה חסרה וכו'. כנכלי עיו ס"ו ע"א נ"מ לפנם שאמרו לא שיאמרו קדירה זו חסירה מלח יתירה מלח חסירה תכלין וכו' ואיכא דאמרי וכו'. ונוכחת ר"ש סיריליו כל שההריוז מועט ואומר קדירה זו אינה חסירה ונפל איסור לתוכה זו היא נ"מ לשבת ואסורה, קדירה זו חסירה מלח, חסירה תכלין זו היא נ"מ לפנם ומותרת, ואפילו אמר תכלין פלוני יש בקדירה זו זו היא נ"מ לפנם ומותר וכו'.

פ"ב ה"ז ר"א בשם ר"י כל נ"מ אין לוקין עליהן עד שימעום מעט ממשו של איסור. כנויר פ"ו ה"א בשנויים. ובמאור פסחים ריש פ"ג ובנויר ירושלמי פרק ג' מינין גרסינן ר"א בשם ר' יוחנן כל נותני מעטים אין לוקין עליהם עד שימעום מעט ממשו של איסור וא"ר זירא כל נ"מ אין לוקין עליהם חוץ מנ"מ של נויר ונויר אפילו לא מעט וכו' ובסמ"ג לאוזין קל"ח (ר' רפ"כ) והא לך בירושלמי שראיתי בנויר וממנו תלמוד וכו' וכן כתב שם ר"ז אמר כל נותני מעטים אין לוקין חוץ מנ"מ דמנויר פי' וכו'. ובחי' מה"ם חלאוה בפסחים ד' מ"ג ע"א ובירושלמי וכו'. ובעיטור (הכשר הכשר) אר"ז כל נ"מ וכו'. ועי' בשו"ת דברי אמת מהרב ר"י בבר דוד בקונטרסיו ד' קי"ח ע"ג וע"ד.

פ"ב ה"ז התיב ר' חמא בר יוסי. צ"ל ר' חיה בר יוסי.
פ"ב ה"ז וקבלה מהו וקבלה. בחי' הרמב"ן בחולין צ"ח ע"ב ובירושלמי וכו' וקבלה וא"ר אבין בר חייא קומי דר' זעירא (ח' מלוה אחרונות חסרת בערלה כאן ובנויר פ"ו ה"א איתא) מהו וקבלה א"ל (ליתא) כאינש דאמר (דשמע מיליה ובנויר הני"ל כני' הנכונה של הרמב"ן) בעל דיניה קבלית פי קבליה בבב"ח וכו'.
פ"ב ה"ז כל נותני מעטים אין לוקין עליהן חוץ מנותני מעט של נויר. בתוס' חולין צ"ח ע"ב ד"ה רבא והא דקאמר בירושלמי דערלה אמר ר"י כל נותני מעט. אין לוקין עליהם חוץ מנותן מעט דנויר י"ל דבהיתר מצטרף לאיסור איירי וכו' וקרי ליה בירושלמי נותן מעט וכו'. ובתורת הבית להרשב"א (בית ד' שער א') ועור דאמרינן בירושלמי וכו' כל נ"מ אין לוקין עליהן חוץ מנותן מעט של נויר וכו' ובריש טבול זים פ"ב משנה ג' האריך בזה. ועי' בתוס' וזבחים ע"ט ע"א אמור ובשו"ת דברי אמת הני"ל.

פ"ב ה"ז אמר ר' בא בר מסל. בעיטור הני"ל אמר ר' אלעזר. וגירסתנו יותר נוחה.
פ"ב ה"ז אין א"ז מצטרפין. בחי' הרמב"ן הג"ל אין התר מצטרף לאיסור וכו' .
פ"ב ה"ז מה ת"ל וכל משרת. ראה ספרי נשא כ"ד ובהראשונים הני"ל .
פ"ב ה"ז שאם שרה ענבים. בילקוט בק"א ובחי' הרמב"ן הני"ל ענבים במים (ליתא).
פ"ב ה"ז היתר אחר איסורן. צ"ל לאיסורן.

פ"ב ה"ז כמשנה ויש בהן כנ"מ. בשו"ת הרשב"א ח"א סי' נ"ג בין יש בהן כנ"מ וכו' ושם סי' תרצ"ח גרסין של תרומה (ב' מלות ליתא) וכו' אפילו אין בהם וכו' ע"ש ובראב"ן (ד' קנ"ב ע"א) גרסינן של תרומה (כני' הרשב"א) שנכתשו עם ערשים של חולין (ב' מלות ליתא) וכו'.

פ"ב ה"ז חוקיה אמר וכו'. בעי' פ"ה ה"א חוקיה אמר הדא דתימר במקום שאין הסם נמכרין בסרה אבל במקום שהמים נמכרין כמדה כיון בין הן (י"ח מ"ל) חסרות כאן)
פ"ב ה"ז ונפל איסור באוף איסור. צ"ל אמר. ובע"ז שם כוס שאנו מייסר ומותרת ונפל איסור בתוך איסור והיתר בתוך היתר. וכפראנמעט פכתי

באוצר הספרי כמו בפסוק הנ' ונפל איסור בסוף אסור. ובכבלי ע"ו ע"ג
ע"ב אמר הוקה הגדילו באיסור אסור הגדילו בהיתר מותר וכו' וע"ש בפירוש' ותוס'.
פ"ב ה"ו דר' ליעזר אמר אתר האחרון אני בא. בבכורות ז' ע"א בעלמא
סבר ר' אליעזר זה וזה גורם אסור וכו'. ובע"ז הנ"ל אמר ר' שמאל דר'
ליעזר היא. ובפראנמענט הנ"ל אמר ר"ש בר רב יצחק דר"ל ה"ע. כמו שהוא כאן.
פ"ב ה"ו אמר ר"ו הרא דאת אסור וכולה וכו'. בע"ז פ"ה היא אמר ר'
יורא הרא למעלן איהאסרת וכולה תניין היך עבידא.
פ"ב ה"ו ר' יוסי כי רבי בון ר' אברו בשם ר"י. באצו"ר לשבת (ער 109)
הוכחתי ששני ר' יוסי בר בון היו. הראשון אמר בשם ר' יוחנן ושאל ורב
ורשב"ל. והשני אמר בשם אמוראים מאוחרים.

פ"ב ה"ו ושל נחתומים בכרכים לאחר ג' ימים ושל נחתומין בכפרים לאחר
ג' תנורים. בתוספתא פסחים פ"ב (הוצאת צ"מ) ושל נחתומין בכפרים עד שלשה
ימים בכרכין עד שלשה תנורין. ובמס' כותים פ"ב (הוצאת ר"ק ז"ל) בשנויים גדולים.
פ"ב ה"ו כשאמרו של נחתומין בכרכין לאחר ג' ימים. בתוס' הנ"ל וכשאמרו של
נחתומין בכפרים עד שלשה ימים אם נרחק ואפה וכו'. וכ"ה בירוש' ע"ז פ"ה ה"א (ברו"ו).

פ"ב ה"ו תני ר' שמעון בן אביר. צ"ל ר"ש בן אלעזר אומר.
פ"ב ה"ו כשאמרו של נחתומין בכפרים. בתוספתא הנ"ל כשאמרו של
נחתומין בכרכין עד שלשה תנורין אמורין עד ג' ימים וכו'.

פ"ב ה"ו שלשה תנורים כיום אחד. בר"א: ג' תנורים בני ימים זה אחד זה.

פ"ב ה"ו העיסה שנייא. בע"ז הנ"ל ובר' קושט' ואמשט' העיסה השניה וכו'.

פ"ב ה"ו נהר אהיה אמר את. בע"ז הנ"ל נהרות דהיהוון סרין את.

פ"ב ה"ו לא משום. ברפוס קושט' נמינא אלא משום.

פ"ב ה"ו ולכל דבר. בע"ז הנ"ל ולכל רבה. ובפתיחה לר"ש מירליו ולכולרבה

פ"י ולכולה ארכא וכו' וכן פ"י היא דס"פ שני דער. וע"ל לעיל ער 102 שור' 26.

פ"ב ה"ח במשנה נפל שאור של תרומה. באגדה נפל לשאור של תרו' או לשאור וכו'.

פ"ב ה"ט שאור של תרומה וכו'. בתוס' תרומות פ"ה ובכבלי ע"ז ס"ח בשנויים.

פ"ב ה"י במס' ב' ג' שמות. בדימב"א ע"ז ס' ע"א והוא (ר"ש) ז"ל גורם א' מין שלשה

פ"ב ה"י במשנה אסור וצמדין. המלה אסור ליהא ברבבין שי"א.

ובתוס' ע"ז ס"ח ע"ב ד"ה ר"ש הגי' אסורין וצמדין ובחי' הרמב"ן לע"ז ס"ו

ע"ב זר"ח ז"ל פ"י שנים ושלשה איסורין כגון ע"לה ופלאי הכרם ותרומה

וכו' ובירושלמי בא במס' ערלה לשון ר"ח ז"ל מסור ר"ש. וז"ל

דבינו תם ז"ל פ"י. ע"י תוס' שבת פ"ט ע"ב ד"ה תבלין.

פ"ב ה"י במשנה רש"א שנים או ג' שמות. במתנתא דב"ס רש"א שני

שמות וכו'. וע"י בתוס' מעילה י"ח ע"א ד"ח תני וכתוס' ע"ז ס"ח ע"ב ד"ה

ר"ש וברושלמי ב"כ פ"ו היא תמן ר"ש אמר שני מינן הן ואין מצמדין.

פ"ב ה"י שביעית אצל הבהנים מותרת. בר' קושט' שביעיה אמילו אצל

הבהנים אסרת וכו'. וכן העתק הירושלמי בשער המלך ה' חסן ומצה (ד' פ' ע"א).

פ"ב ה"א במשנה הבין בסוף. צ"ל בין בסוף ובכבלי פסחים כ"ז ע"ב וכן

שנפל איסור לבסוף וכו'. ובפ"י רבינו הגנאל שם לעולם אין אסור עד שיהא

בשאור של תרומה (ג' מלות ליתא) וכו' וע"י במדרכי דוליך ס' הש"ן.

פ"ב ה"א לא אמר אלא קדישים קלין. בעוסח דרש"ם לא אמרו אלא קדיש

קדישים. ונס' מרכבת המס' (חלק ג' ה' מעשה הקרבנות פרק י' ה"ב) מאריך כזה וע"ש.

פ"ב היא נדחותך זו הורה. עי' בבלי סכות י"ז ע"א.
פ"ב ה"ב במשנה יעזור איש הכירה. בב"ר ר"י כמ"צ יוהנן איש הכירה.
 ובמדרש ההלים (ג) נזכר ר' יוהנן איש הכירה אולם שם נראה שהוא מוזן מאחר.
פ"ב ה"ב כ"ל הרומה מצטרפין. לעיל היא שכולהן לשם הרומה מצטרפין.
פ"ב ה"ב סבר ר"ש בן לקיש כהרא דהני בר קפרא. כעין זה בירושלמי
 (פסחים פ"י ה"ג) סבר ר"ש בן לקיש על דרא דבר קפרא. והנה בפסחים וגם
 כאן מניה ריש לקיש המשניות של רבי וסובר כמשניות של בר קפרא. ובבבלי
 ב"ב קנ"ד ע"ב שאל רשב"ל את ר"י וז' ששנויה במשנת בר קפרא וכו' ע"ש. וכן הוא
 בכמה מקומות שרשב"ל היה בקיא במשנה ב"ק. ועי' באצו"ר לכלאים צד 10.
פ"ב ה"ג במשנת כלים וכו' ר' ליעזר אומר אחרי הראשון אני בא.
 בהוספת הרומה פ"ח מוסף. שהיה ר' ליעזר אומר יהא אדם סך את כליו
 ששן ממא וחזור וזכךן ששן מהור וכו' ע"ש.

פ"ב ה"ד במשנה להוך עיסה. כהום' ירד"א בע"ז ס"ו ע"ב להוך העיסה.
פ"ב ה"ד במש"ר"ש מהיר לזרים ולכהנים. כהום' הר"ו (פ"ח) ר"א בר"ש מהיר לו'
פ"ב ה"ז במשנה החיכה של קודשי קדשים. כנוסח של רש"י. חתיכה
 של פיגול ושל נוהר ושל קדשים שנהבשלו עם החתיכות אסור לזרים וסותר לכהנ' בשר
 קדשי קדשים ובשר קדש' קלין שנתבשלו עם בשר האוה אסור למטאים ומותר למהורים
פ"ב ה"ז במשנה עם חתיכות. באגדה עם שאר חתיכות וכו'. ובהום'
 ירד"א (מהר"ה) בע"ז ס"ו ע"א שנהבשלו עם החתיכות של חולין (כ' מלות ליהא) וכו'.
פ"ג היא במשנה בגר שצבעו בקליפי ערלה ידלק. בשו"ה הר"ן סי' ע' דתנן
 בגר שצבעו בקליפות ערלה הרי זה ידלק וכו'. ובפ"י רבינו חננאל בביצה ג
 ע"ב בגר שצבעו בקליפי ערלה ונתערב באחרים כולן ידלקו וכו'.

פ"ג היא במשנה נהערב באחרים כולן ידלקו. בריב"כ"א ע"ז ס"ט ע"ב דהתם
 כסיפא קהני נתערב באחרים כוין אטורים (ידלקו) וכו'. ובהום' זכחים ע"ב ע"א דר"י
 נתערבו דהתם במס' ערלה גבי בגר שצבעו וכו' לא קהני נתערבו באחרים וכו'.

פ"ג היא אית הניי הני במסוך לפידיו. עי' בה"ש ובר"י בן מ"צ.
פ"ג היא מ"ד בעורל את פרו' קליפין ונרעינין במשמע וכו' בד' קושט' מ"ד
 במסוך לפרוי קליפין ונרעינין במשמע וכו' בעורל את פרוי קליפין במשמע ולא נרעינין
פ"ג היא ר' אבהו בשם ר' לעזר. וכו' ב"רולין קי"ר ע"ב. וע"ש בגליון.
פ"ג היא כשם שפירש לך באבר סן החי'. בד' קושט' בבשר סן החי'.
פ"ג היא ובשר בשדה מריפה לא האכלו. כאן צ"ל וכו' מי אסרו לכלב.
פ"ג היא תהננה ואכלה. בפסחים פ"ב היא מוסף: או מכור לנכרי.
פ"ג היא וכו' מה אסרו לכלב. המלות האלו אין כאן מקומן.
פ"ג היא מעט איסור. בד' קושט' כבר (ליחא) מעט אסור הניה שבו.

פ"ג היא ר"א בשם ר' יוחנן העושה איסלגניה מסור הנסקל וכו' אינן
 לזקה. בבבלי פסחים כ"ד ע"ב א"ר אבהו א"ר יוחנן כל איסודין שבתורה אין
 לזקין עליהן אלא דרך אכילתן וכו' איכא דאמרי אר"א אמר ר"י כל איסוד
 שבתורה אין לזקין עליהן אלא דרך הנאתן למעוטי מאי אמר ר"ש בי"א למעמי
 שאם הניח חלב של שור הנסקל ע"ג סכתי שהוא פסור וכו'.

פ"ג היא ומחמץ שעבר עליו חפסח. בעימור (ביעור חמץ) ירושלמי בחלה
 העושה איסלגניה מחמץ (מחמץ שעבר עליו חפסח, וזה תמיה שחמץ לאחד
 חפסח אסור בהגאה סדרבנן כמ"ש העימור שם) וכו' שאין ל"ת שלו מחכיר

מתורר) וכו'. ועי' ככלי כ"ק צ"ח ע"ב חמץ ועבר עליו המסח וכו' מאן
 תנא וכו' נפלנו בחמץ בפסח וכו'. ובשער הסלך ה' יסורי התורה (פ"ה ה"ח
 גר' ג' ע"ד) הגרסינן התם וכו' משור הנסקל ומחמץ בפסח אינו לוקה וכו'.
 במרכבת המשנה (חי"ב שם) כני' חרשם וע"ש.

פ"ג ה"א דאמר ר"ח מן תקדש מן חוקר אש. בכלא' פ"ח ה"א מנין שהוא אכור בהנייה
 נאמר כאן מן תקדש ונאמר להלן מן חוק' בו וכו' וע"ש באצו"ר שם ובכלי קדוש' נ"ו ע"א.
פ"ג ה"א מערלה צריכה וכו'. בעיטור הנ"ל ערלה צריכה וכו' ובגמרא
 דילן ערלה כשאר איסורין וכן חלכתא ועי' במרכבת המשנה הנ"ל.

פ"ג ה"א במתני' פליגא על ר"י, צ"ל מתני' פליגא וכו' והכונה למכילתא משמט' פ"י.
פ"ג ה"א עד שלא נאמר דינו. בבבלי קדושין נ"ו ע"ב וש"נ לאחר שנאמר
 דינו. ובמדרש הגדול מנר שאם שחמו משנאמר דינו אכור באכילה יכול אם
 שחמו עד שלא נאמר דינו יהא אכור באכילה וכו'.

פ"ג ה"א אין את הופס איסור הנייה כאיסור אכילה. בפסחים פ"ב ה"א מוסף:
 לא האכל לא יאכל את הופס איסור הנייה כאיסור אכילה (י' מלות אחרונ' חסרות כאן)
פ"ג ה"א לא האכל עליו חמץ למדנו שהוא אכור בהנייה. בר' קישט'.
 למדנו שהוא אינו (ליהא) אכור בהנייה. ובשירי ירושלמי (307) מתניתא
 סמיצה לר' ליעור (לר' יוחנן) לא יאכל חמץ וכו' ע"ש.

פ"ג ה"א הא מה ה"ל ולא וכו'. בש' הסלך ה' חמץ פ"א ה"ז) הא מה אני מקיים לא וכו'.
פ"ג ה"א מיכן שצבעו. בר"א: מוכן שצב'. ובצ"ל. ובד' קראט' הגיהו לחנם: מכיון.
פ"ג ה"א כני מתניתא הגדולים. בתרומות פ"ד ה"ח כני מתניתא עינולי
 דבילה (קאי על המשנה תרומות פ"ד ח') הגדולים וכו'.

פ"ג ה"א דודרסין. עי' באהבת ציון וירושלים לכלאים 8 שורה 23.
פ"ג ה"א ר"א סמטנין בסמטנין וכו'. ברמב"ם (ה' ס"א פמ"ז הכ"א) נתערבו
 סמני ערלה בסמני היתר יעלו באחד ומאתים, מי צבעו וכו'. ובדרב"ז שם: בירוש' אר"י
 סמנין (סמטנין) בסמטנין במאתים וכו'. ובכ"ס שם סמטנין וכו'. וכתום' ערלה ר"ש בן
 אלעזר אומר סמני ערלה עולה באחד ומאתים צובע בהן ככלול והולכין אחר הרוב.

פ"ג ה"א הניית ערלה כפיכריא ביזב. בשו"ת הר"ן סי' ע' ועוד לסדתי
 זח מדגרסינן בירושלמי וכו' הניית ערלה במלה (במ"ס: בפיכריא, ובד' אמשט'
 במילה) כרוב וכו' פזר לה קדירה (קדירה) בקדירות. נ"ל דמסיפא הוא
 דפרכינן עליה דר"א בר ססל וכו' נתערב באתים יעלו באחד ומאתים (וחכ"א
 יעלו וכו') ופזר לה קדירה בקדירות כלומר דנתערב באחרים אקדירה קאי
 ומעמא משום דיש שבח עצים בקדירה וכו' ע"ש ובש' הסלך ה' חמץ פ"ג סוף הלכה י"א.
פ"ג ה"א קדירה בקדירות. צ"ל קדירה בקדירות.

פ"ג ה"א מיי כרון וכו'. 'בשו"ת חר"ן הג"ל ועוד מצאתי שם בירושלמי
 וכו' מאי כרון וכו' והאיסור יש בו כדי לאכור (אותו האיסור שבו כדי לאסור)
 וכו' אמ' אין בו כדי לצבוע (לצבע) וכו' והאיסור אין בו כדי לאסור - (אותו האסור) וכו'.
פ"ג ה"א כרי לצבע. בר' קישט' כדי לצבוע אפילו (ליהא) את רואה וכו'.
פ"ג ה"א ואיסורו איסור חנייה. בתום' ע"ז פ"ה דברי ר' מאיר. וכצ"ל.

פ"ג ה"א מה נן קיימין וכו'. ברמב"ם (ה' הגעלה) וראבי"ה הכיאו רביה
 לרביי דגרסינן בירושלמי בפ"ב דערלה תמן תנינן וכו' כמה אגן קיימין אי
 (אם) בשנתו בהכשיל ד"ה אכור ואי (אם) בשמכרו חמץ סדמי יין (יין נפק)
 ערו דברי הכל מתיר, ומשום דפסקין הלכתא כרשב"ג קרי ליה דברי הכל
 וכו'

וכו'. ובמרדכי ע"ז (סי' תתס"א) פסק רשב"ם חביתא דאיסורא שנתערבה זילך תנאה לים המלח וכו'. והבינו כרוכ הביא ראיח לדבריו מירושלמי דפ"ב דערלה וכו'.

פ"ג ה"א מהו למסוך בו כרעי המטה ר' לעזר אומר אסור ר' יוחנן אסר סוחר. בכבלי ע"ז ליב ע"ב איבעיא להו מהו למסוך בהן כרעי המיטה וכו' דר"א וד' יוחנן חד אמר וחד שרי וכו'. והירוש' מוכא בתום ריריא לע"ז (מהדורא קמא) שם. **פ"ג** ה"א שמעית קליה דר' יעקב בר אחא. ע"ז פ"ג המ"ו בשנינים. וסובא בחי' הרמב"ן לע"ז ס"ט ע"ב ובמלחמה בפסחים פ"ב. ונתמים דעים לתראבי"ד סי' רמ"ה ובר"ן ע"ז סי' אלף רס"ט וזכחי' מהר"ם חלאה בפסחים ד' כ"ז ע"ב וזכחי' ע"ז מ"ט ע"ב ד"ה אדג וזכחי' (ה' מ"א פ"ג הי"ח) בשנינים. **פ"ג** ה"א ותנינן רשבג"א וכו'. עי' בכורות ל"ז ע"א.

פ"ג ה"א חגי קשתיה ר"ה קיימה. בד' קשמי' רבי הגי וכו' ליקח יין נמך (ליהא) ובקרושין פ"ג ה"ב לא יאות הוה ר"ה אסר לך קבל לחגי דחגי אינשא סכורא הוא. ועל הלשון חגי קשתיה וכו'. דאה אצויר לתרומות 56 שורה 6. **פ"ג** ה"א תמן אין דרך. בתום' זכחים ע"ב ע"ב ד"ה כולן ובירוש' פריך לה וכו'. **פ"ג** ה"ב במשנה הצובע וכו'. כפי' רבינו חננאל בכיצה ג' סע"ב האורג (הצובע) מלא הסיט הצובע (ליתא) בקליפי ערלה וארגו כבנר ונתערב באחרים (ב' מלות ליתא) ואין ידוע וכו'. וכ"ה כערוך ערך דרך. וזכחי' הדשב"א הנ"ל האורג (כגי' דר"ח) מלא הסיט (היטם) בקליפי ערלה וכו' ולא קתני ביה נתערב באחרים וכו'.

פ"ג ה"ב מלא הסיט. כפי' רה"ג (כלים פ"ג ד') שיעור הסיט ד' אצבעת וכו'. וזכחי' הרשב"א ביצה (ג' ע"ב) הצובע מלא הסיט וכו'. וכ"ה שם להלן. ועי' כע"ד השלם ערך סט ובגנוני נסתר' (ג' 192) והמט הוא הנקרא וכו' וזהו שתי שלישית הזרת. **פ"ג** ה"ב צמר וכו' אויבי' וכו'. בכתובות פ"ו ה"ז ואיחי ר"ח ציפוריא קסי ר' אמי ליפרא בשמונ' ולא חזרי ליה דסר ר' יסא לא מתנית' היא (ולא תדוד אילולא דאמר ר"י ולא וכו'). בנודע ביהודה (מהדורא תניני' סי' קצ"ג) סביא בזה דעת הפוסקים שגם בערלה כמיל כרוכ ולא זכר מירושלמי דילן. **פ"ג** ה"ב ר' היא ציפורה. כנראה שהוא ר"ה בר אבא.

פ"ג ה"ב א"ל אילו איתחבת תמן אית החת יאות. נראה שהמאמר נתקדד כמן. ועיקרו בע"ז פ"ה ה"ג איסורי הנזיה מהו מהי שיכמל בצירוף ותנינן שור הנסקל תיפטר בהתיבות וכו' כד פסוק לערלה התיב ר' יעקב קסי ר' יסי ותנינן האורג וכו' א"ל אילו אמר הנא קמן אחייהבת יאות. ובגי' מתוקנת בחי' הרמב"ן לע"ז (ע"ד ע"א) ז"ל וכך אמרו בירושלמי ר"י בשם ר"ח בע"ז איסור הנזיה מהו שיכמלו במרחף (בצירוף) והא תנינן שור הנסקל הפטר תתיב (ליחא) כחתיכות. והא תנינן צמרי מצודע הפטר צפור בצפורין וכו' כד פסוק לערלה התיב וכו' א"ל אילו אמר אמא תמן אחיביה יאות פי' כשהצפור רבנן רבי מדרשא דלא מצו למיפשא בעיין דמס' ערלה השיב ר"י קסי ר"י וכו' ע"ש. **פ"ג** ה"ב תמן תנינן אלו הן הגשרפין וכו'. ראוי היה לומר הכא תנינן וכו'. נראה שהמאמר נעתק מירושלמי קדשים המורה פ"ו על חמשה ואלו הן הנקברין וכו'. ושם נאמר תמן תנינן אלו הן הגשרפין. וכן נעתק כמן. ובכבלי תמורה ל"ד ע"א רמי ליה מבי לרב נחמן וכו'. ועי' בתו"ם תמורה ת"ל והנה כא לידי ספר אבי העזרי וכו' ע"ש.

פ"ג ה"ב שק מצוי לחסמו. וכ"ה בד' קשמי' אבל כדפסי' אחרונים לחמו. ובתו"ם (בתמורה פ"ו ד') והד"ש כתב שם בשם הירושלמי שהשק מצוי לחמו אחריו וכו'.

פ"ג הי"ב ר"י כי ר' חנינא אומר כאן בנויר מהור וכו'. בתמורה שם אמר ר' יוסי בר חנינא כאן בשק כאן בשער ר"א אומר כאן בנויר מהור כאן בנויר מסא וכו'.
פ"ג הי"ב אית דתני לה כשם ר"ם וכו'. בתום זכחים ע"ב ע"א ר"ה אלא יאודג מלא הסיס מצמר הככור וכו' קאמר עלה בגמ' ראית חנא דתני במשנה דברי ר"ם ואית דלא תני דברי ר"ם מאן דתני דברי ר"ם אית ליה י' דברים מקדשים פי' שזו היא העשירית ומאן דלא תני דברי ר"ם סנא ליה. (מנן אית ליה) י' דברים מקדשים פי' אותן וכו' ומשני ר"ם כר"ע וכו' ושמו לא מיירי בירושלמי אלא באותם דברים השנויים במס' ערלה וכו'.

פ"ג ה"ג במשנה מצמר הככור כנגד. בר' אמשם' משיער הככור. וכאויז (ח"א סי' תנ"ח) כנגד מצמר ככור. ובתום' הרא"ש ביבבא (פ"א ע"ב) וגם צובע (האודג) מלא היסמ (עי' לעיל משנה ב' גי' הרשב"א) מצמר הככור וכו'.

פ"ג ה"ג אבא בר ירמיה כהנא בר ירמיה בשם שמואל. בסדר הדרות (257) מביא כהנא בר ירמיה בשם שמואל ולא גלה המקור וכחנהו לכאן. ולדעתו צ"ל בירושלמי כאן: אבא בר ירמיה כהנא בשם שמואל. והפלות בר ירמיה נשנו באן ע"י מ"ס סמ"ש אבא בר ירמיה ואח"כ נתחוקה השערתי שראיתי בירושלמי נדה פ"ב ה"ג אבא בר ירמיה כהנא בשם שמואל כל אשה וכו'. ואמורא כהנא בר ירמיה לא היה בעולם.

פ"ג ה"ג נידולי ערלה. בר' קושמ' גחלי ערלה שעמסו. ובתוספתא ערלה אפה ובשל בגחלים סותר ובבבלי פסחים כ"ו ע"א ר"י א"ש ור"ה ב"א א"ר יחנן חד אמר ל"ש אלא גחלים עומסות וכו' חד אמר אפילו גחלים לוחשות וכו'.

פ"ג ה"ג אבנים מנוגעות שעשאן סיד. במ' המצות להרמב"ם בהשנות הרמב"ן מצוה עשה י"ד ובשלישי מסמ' ערלה בגמרא דב"ס אמרו אבנים מנוגעות וכו' ע"ש שניים. ובפ"י הרמב"ן עה"ת (ויקרא י"ג ג"א) וכך מצאתי במס' ערלה ירושלמי אבנים המנוגעות (מנוגעות) וכו' עלו סירי (ליתא) מוצאתן וכו'.

פ"ג ה"ג תן כו סאירה ואל יהנה ממנו. תו"כ תוריע פי"ד. ובערכך כ' ע"ב המשכיר בית לחבירו ותננע וכו' אומר לו הרי שלך לפניך וכו' ובתום' שם ר"ה אע"פ אר"י דמהבא משמע רבית מנוגע המחלם סותר בהגאה וכו' וקשה לארי מהא דאמר בתו"כ נבי בגדים צרעת מסארת תן לה מארה שלא יהנה ממנו משמע דאמר בהגאה וכו' ע"ש ובר"ש וברא"ש נגעים פ"א משנ' י"ב שמכא ג"כ התו"כ.

פ"ג ה"ג ר"א בשם ר"י כל הגשרפין אפרן סותר וכו'. בתמורה ל"ד רתניא כל הגשרפין אפרן סותר ה"ק מעצי אשירה וכו' ועי' בתום' תמורה ל"ג ע"ב ד"ה הגשרפין ובגליון שם.

פ"ג ה"ג אפר הבית. בר' קושמ' אפר בית המנוגע. ובתוספתא ערלה עפר ברים שנתגעו אמרין בהגאה. וברמב"ם (מוסאת צרעת פ"ו ה"א) ואם שרפן ועשאן פהן סיד הרי זה אסור בהגאה שנא' צרעת מסארת וכו'. ובמשנה לסלך שם שם בירושלמי פ"ג דערלה דמשמע דאליבא דכ"ע אמרין בהגאה דנסד נתצה נתצה מע"ו וכו' למה לא כאר רבינו דין זה עכ"ל. ועי' בתוספתא ב"ק פ"י גול עכרים וכו' בית ותננע ותתצו וכו' פשלים כשעת הגולה.

פ"ג ה"ד ובכה היא חבילה כ"ה ודין. בר' אמשם' עשרים וארבע ודין. ובמארי (ביצה ג' ע"ב) רתנן מי שהיו לו חבילי תלתן ומפרש בירושלמי דמס' י"דלה כמה היא כ"ה עירין (וירין). כלומר דבציז סתבי לה פיקרי חבילה ולא הוי דבר חשוב וכו' ועי' באצו"ד לסוכה צד 74.

פ"ג ה"ד אמר ר' יונה ארכע סינהן סיפה. בתרומות פ"י ה"ה אמר ר' ר' יוחנן וארבעה סינהון סיפה.

פ"ג ה"ה חר אמר דברי ר"ם עשרה דברים מקדשין. תרומות פ"ד ה"י ובפ"י רבינו חננאל בכיצה ג' סע"ב וזו שכתוב כמסנה (בפרק זה מסנה ו') את שדרכו למנות (להמנות) שנינו מקדש, היה ריש לקיש שונה כל שדרכו לימנות מקדש וכיון ששונה במשנתנו (בערלה פ"ג) כל שדרכו וכו' והיינו אל השנוין במשנתנו בלבד, והן עשרה דברים, דאשכחן בירושלמי במס' ערלה, דר' יוחנן ור"ל חר אמר דברי ר"ם עשרה דברים מקדשין, וחר אמר דברי ר"ם כל הדברים מקדשין, ש"ס דאליביה דר' סאיר וזלקין ר"י ור"ל ואלו הן עשרה השנוין במסנה, ראשון, כגד וכו' כאלו הג' חלקי וחורו לו על השאר, וע"ז שנינו שהיה רמ"א את שדרכו לימנות מקדש וכו'. וראינו רבותינו שחשבו תשלום העשרה שהזכירו בתלמוד א"י (הג"ל) כל הזבחים שנתערבו וכו' ולא מסכנו על זה רחוינן בה פירכא. ולא השכנו על זה הפירוש שאין משיבין את הארי שלא בפניו עכ"ל. ובערוך ערך דרך א' מובא כ"ז בלא זכרון הר"ח. ובהוס' זבחים ע"ב ע"א ד"ה א"א וקצת קשה מירושלמי וכו' והבי איתא התם בפ"ב רמס' ערלה דר"י ור"ל איתפלגון חר אמר י' דברים מקדשין דברי ר"ם פ"י י' דברים השנויים במסנה שכולם את שדרכו ואחרים אמרו וכו' דאוחס י' דברים רקאמר ר' יוחנן היינו אותם ששה דברים דקאמרי רבנן וכו'. ועי' בתוס' יבמות פ"א ע"ב ד"ה ר"י ובתוס' הרא"ש שם.

פ"ג ה"ה דתנין הן אמר ר' יודה. בד' קושמ' ליתא המלות ר"י אמר ובתוס' זבחים ע"ב ע"ב ד"ה נהערכו כדקתני בכריתא ר' יהודה אומר ריסוני בדין וכו' דהא ר' יהודה סבר דלימרא קציעות לא במלה וקתני לא הזכרו ריסוני בדין וכו' וע"ז בירושלמי בפרק בתרא דערלה וזכרומה שיש שם פ"ס עכ"ל. ועי' באהבת ציון ירושלים לרמאי פ"ב ח"א צד 91.

פ"ג ה"ה חריתי נכע. צ"ל וחצירי נכע.

פ"ג ה"ז במסנה נהערכו באחרים כולן ידלקו. בד' אמשט' ליתא זה. ובזבחים ע"ב ע"ב נהערכו באחרים באחרים וכו' וע"ש בתוס' ד"ה נהערכו ר"ת ל"ג בשום מקום ואחרות באחרות כהך מסנה ששנה כסוף ערלה וכו' ע"ש ובס' הישר לד"ת סי' ע"ד ובר"ש (כלים פי"ד) דהגן וכו' רמ"א כולם ידלקו שהיה ר' אומר וכו'. **פ"ג** ה"ז במס' יעלו באחד ומאתים. בר"ש תרו' פ"ה ב' דהגן מי שהיו וכו' יעלו בק"א. **פ"ג** ה"ז במסנה שהיה רמ"א את שדרכו וכו'. בזבחים ע"ב ע"ב שהיה רמ"א כל שדרכו למנות וכ"ה ברין ספ"ז דזולין. ובג"י זו פחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש בבבלי (בכ"ס) אם את שדרכו או אם כל שדרכו נשנה במסנה. **פ"ג** ה"ז ר"י בעי הא שקידי פרך לא. במלאכת שלמה ירושלמי הא שקידי פרך אע"ז דנסף הן לא חשיבי כאנווי פרך. ולפנינו אינו מבואר יפה ומפירושו כאן נראה כפי' הערוך (בארן) ומירש"י יבמות (פ"א ע"ב) שפרך הוא שם מקום. **פ"ג** ה"ז במתוסה בין הסתומות. ברמב"ם (ה' ס"א פפ"ז ד') וכן חבית סתומה של יין ערלה וכו' חבית סתומה וכו'. וברדב"ן פירשו בירושלמי שריא סתומה ונהערכה במתכות אבל אם נהערכה כפתוחות עולה וכו' עכ"ל. ועי' תוספתא הרומח פ"ה לענין תרומה לא אמרו אלא סתומה כסתומה וכו'. **פ"ג** ה"ז כל אילין קרייא וקרחתא דאנן אכלין. בנדרים פ"ו ה"א כל אילין

ס' ובנמוקי יוסף בנדרים הנ"ל גרסין בירושלמי וכו' הלין קדיא וקרוכתא דנן אכלין דלעת יונית אינן וכתב הריטב"א ז"ל ולפי הירושלמי הוה אמ' העדר סן הירק סתם אמור ברלועין שלנו שטא הן דלעת יונית וכו'.

פ"ג ה"ו ולמה לי נן אמרין הראוי להרוסה. בהוס' זבחים ע"ב ע"כ ד"ה הראוי בירושלמי מדקדק אמאי לא תנא נמי הראוי להרוסה תרומה דבהרוסה נמי כיון דחשוי לא כפלי ואין עולין באחד זמאה ומשני כשום דכולם ראוי לתרוסה וכו'. ובמאירי ביצה ג' ע"ב ובירושלמי דמס' ערלה קא מקשו אמאי לא קאמר נמי הראוי לתרוסה תרומה ומתוך הרוסה בכל ערלה וכלאי הכרם (כ' מלות ליתא) אין נוהגין בכל. ועי' חוס' יבמות פ"א ע"ב ד"ה הראוי. וכתוי"ט כתב הר"ש בירושלמי דייק אמאי וכו' ובסדר משנה בירוש' גרס במ"ד (כמשנה ו') דלעיל הראוי לערלה וכו' ואהתם אהמר נמי בירוש' שכ' הר"ש עכ"ל. ולפינו במ"ו ליתא זה.

פ"ג ה"ז במשנה וקולחי אכרוב. כפר"ח ביצה ג' סע"ב ובר"ש כלים פ"ו ה' ובכ"מ (מ"א פט"ו ה"ג) וקולמי כרוב. ועי' בר"ש אהלות פ"ח א' וברא"ש חולין פ"ו ס' ל"ו ובעקצין ע"א ד' ובר"ש שם ונספרו של הרב ר"ע לעזו על הצמחים 214.

פ"ג ה"ז נפלו ואח"כ נתפצעו וכו'. כשו"ה הרשב"א ח"א סי' שכ"ה נפל ואח"כ נתפצעו אם רוצה לומר כלם או אפילו מקצהם וכו' עכ"ל. וכתוספתא תרומה פ"ה נפלו ואח"כ נהחטבו וכו'.

פ"ג ה"ז בין שזנג בין מויר לא יעלו דברי ר' מאיר, ר' יודה אומר בין שזנג בין מויר יעלו וכו'. בתוספתא הרוסות פ"ה והוצאת צ"מ ועם הרי"ף נפלו וכו' לא יעלו דברי ר' מאיר, ר' יהודה ור' שמעון אומרים בין בשזנג בין כמויר יעלו וכו' ובבבלי גימין נ"ד ע"א ורבי דר' יהודה אדרבי יהודה בדרכני דתניא נפלו נתפצעו אחד שזנג ואחד מויר לא יעלו דברי ר' מאיר ור' יהודה ר' יוסי ור' שמעון אומרים בשזנג יעלו, כמויר לא יעלו וכו'. ובתוס' שם ד"ה נפלו הימה דתניא בירושלמי בפרק בתרא דערלה נפלו ואח"כ נתפצעו בין בשזנג בין כמויר לא יעלו דברי ר"ם ור' יהודה אומר בין בשזנג בין כמויר יעלו ור' יוסי אומר וכו'. ואין כאן שום הימא ורק נוסחאות שונות הז להבבלי והירושלמי בהתוספתא הנ"ל. ועי' בתקונים בהתוספתא הג"ל צד 104.

פ"ג ה"ז קנסו בירד. בתוס' גימין הג"ל קנסו בירד מ' כבר נתקלקלו פירותיו כשעת פציעה ועל הישוק קנסו בירד עי' לעיל צד 121.

פ"ג ה"ז היו לפניו וכו'. לעיל פ"א ה"ה ותרומות פ"ד ה"ח וזרבי' ה' פ"א פט"ו הרי"א בירושלמי אמרו וכו' נתפתחו סאה סאה (ליתא) מתרות נ' אסורות והשאר לכשיתפתחו (לכשיפתחו וכני' הרדב"ז כ"ה בתרומות הג"ל) היו מתרות וכו' אלא לכשיתפתחו (לכשיפתחו) הא לפהו (לפתח) וכו'.

פ"ג ה"ז שלקה במחוחכת. בד' קושט' כיון (ליתא) שלקתה כמחוחכת היא או לא (כ' מלות ליתא).

פ"ג ה"ח במשנה נתפצעו במשנה שבמשניות כיצד נתפצעו. ועי' ברע"ב ובתוי"פ.

פ"ג ה"ח במשנה נתפצו. בפסקא דמהניחין בה"ז נתפרסו ככרות (הכנחת).

פ"ג ה"ח כרם של ערלה וכו' ובסוריא מותר. בד' קושט' מוסף: ואיזה ספק כלאי הכרם שהוא נמוע ירק וירק נמכר חוצה לו, כא"י אמר ובסוריא מותר אר"י אף זה ספק אמר. ועי' בתוספתא סוף ערלה. ובמלאכת שלמה ובירושלמי תניא איזהו ספק ערלה (הערלה) גפן של ערלה בכרם (כרם של

פ"ג ה"ח עוד היא בקדמייתא. בש"ת פאר החדר להרמב"ם סי' ג' ואסרו בירושלמי בפ"י המסנה ובלבד שלא יראנו לוקם דהיינו אמרם בקדמייתא בתחילת המסנה. ספק הערלה בא"י אסור ובמטריא מותר ובח"ל יורד ולוקם ובלבד שלא יראנו לוקם וכו'. ובר"ש: ובתום' ר"ד בקדושין ל"ט ע"א (תע"ה ברלין) הוא דקהני נבי כלאים בח"ל יורד ויזקם אמרי' בירושלמי א"ר הנא כן הוא מהני יורד ולוקם ובלבד שלא יראנו לוקם כדקמייתא (לפנינו כל זה ליחא) ובבבלי בקדושין ל"ח ע"ב דאמר ליה שמואל לרב ענן תני או זה וזה יורד ולוקם או זה וזה יורד ולוקם וכו'. ובתום' ריד"א הנ"ל בתרוחיהו תנן יורד ולוקם ובלבד שלא יראנו לוקם והכי תני בירוש'. ועי' בשו"ת הרשב"א ח"ה סי' ג'.

פ"ג ה"ח שלא יראנו לוקם. בר' קושט' מוסף: ואיה דאמרי זה זה יורד ולוקם ובלבד שלא ילקום ביד ור' יוחנן אמר ערלה דאורייתא חמירא כלאים דרבנן קילי. ובריומב"א קדושין ל"ז ע"ב ד"ה מתניתין וכן היא שניה בפירוש במס' ערלה הערלה ובלאי הכרם שחם בין בנים בין בישראל עכ"ל ולפנינו ליחא זה.

פ"ג ה"ח מתניתא דר' לעזר. צ"ל דר' לעזר.
פ"ג ה"ח בכל מקום בכל מושבותיכם. צ"ל בכל מושבותיכם בכל מקום.
פ"ג ה"ח חדרש שכן יצא בחוץ. בילקום בק"א חדרש תשבו שיצא חו"ל ובר' קושט' חדרש שכאן שיצא בחוץ. ובירוש' קדושין פ"א ה"י (כד"ז) חדרש שבו שיצא לתו"ל.
פ"ג ה"ח ולמה לא תנינן אף החלה עסקה. במס'ג לחין קמ"ז וגרסינן בירושלמי ר"י בעי למה לא תנינן אף החלה פי' אפילו היא מדרבנן שהרי שונה כלאים שהן מדרבנן ומתריץ שם אמר רב יוסף (ר' יוס' לא נשנית משנהינן אלא בדברים הגוהנים בישראל ובגוים אבל חלה אין נוהגת בגוים הא למדת שערלה וכלאי הכרם וחדש נוהגין בח"ל אף בשל גוים. ועי' תוס' קדושין ל"ז ע"ב ד"ה כל וברא"ש קדושין פ"א סי' ס"ב ובר"ן שם סי' תרפ"ז ובראב"ה ברכות סוף סי' ק' ובאגודה קדושין (ל"ד). ובפ"י הראב"ד לתו"כ קדושים ובשו"ת סה"ר"ם בר"ב (הוצאת רני"ד ז"ל) סי' קצ"ט וסי' תע"ג.

ובלקוטום במ' בית נכות ההלכות (צד 54) וקשיא למורי הרב מוכא אמאי לא תנא חלה בהדייהו וכו' והשם האיר עיני ואשכחית פירוקא במס' ערלה בגמדר' ר"י בעי קסיה דר"י ולמה לא תנא אף חלה עמתן וכו'. ובשו"ת הרשב"א ח"ה סי' ג' ובריומב"א קדושין ל"ז ופריך בירושלמי אמאי לא תני חלה פי' וה"ה לתרומת ומעשרות ועי' בשו"ת חזת יאיר סי' י"ט והב"ח (בפור י"ד סי' רצ"ג) ות"סא מאי ראיא מביא ר"י מהירושלמי דהא ודאי הוא דהא דפריך לשם אמאי לא תני חלה לאו אדברי ר"א דאמר אף החדש פריך אלא את"ק דקאמר חוץ מן הערלה והכלאים פריך אמאי לא תני חלה ומשני לפי שאינה נוהגת וכו' והשתא איכא למימר דחדש אינו נוהג לד"א אלא בשל ישראל וכו' ע"ש. ובשו"ת גאני בתראי (סי' ב') השיג ע"ז התו"ם. ובאמת התום' קדושין ושאריו ראשונים הנ"ל כיונו לירושלמי ערלה דילן ששם לא נזכר בהמסנה דברי ת"ק שאמר חוץ מן הערלה והכלאים. ואח"כ נפל יסוד הב"ח.

פ"ג ה"ח הערלה כהלכה. צ"ל והערלה הלכה. כי זה ציון המסנה.
פ"ג ה"ה שמואל אמר כהלכות המדינה ר' יוחנן אמר הל"מ. בר' קושט' כהלכות מדינה. ולעיל כמעשרות פ"ב ה"ז משום הילכות מדינה. ובבבלי רומי שם הלכת המדינה ובמסנה מ' פ"ז נב"ם מהלכות מדינה. ובבבלי קדושין ל"ח ע"ב אמר רב יהודה אמר שמואל הלכתא מדינה שלא אמר ר"י הלכה למשה מסיני וכו'.

פ"ג ה"ח ר' יסא בעא קומי ר"י וכו' אמר אילו לא סלקת לארץ ישראל, אלא לשמוע דבר זה די. בבבלי ברכות ט"ו ע"א רב אמר ורב אמר וכו' אמרו ליה אילו לא באנו אלא לשמוע דבר זה דינו.

פ"ג ח"ח חנתון וכו' אמרונה. בכתי"י רומי נחתום וכו' אמרתה.

פ"ג ה"ח נהתון מערבאי דתמן. עי' אצו"ר לרה"ש צד 55. ובדרשת הרמב"ן לרה"ש: ומן הירושלמי לסדהיו וכו' דנחתין מערבאי מן תמן וכו'.

פ"ג ה"ח קומי שמואל. בכ"י רומי קומי יוסה ואין להגי' שחר.

פ"ג ה"ח תנן גוביתא. בשבת פ"ה ה"ב תנן מגופתייה אמר קומי שמואל ועי' בבלי קדושין ל"ט ע"א רב חנן ורב ענן. התי שקלי ואולי באורחא חזיח לההוא גברא וכו'. ובס' הישר לר"ה סי' תכ"ה הגי' רב חנן ורב נחמן וכו' גרא"ש ה' כלאים סי' א' ועכשיו ראיהי' שכ"ה בכתי"י מינבען בגמ' שם. ואפשר שהיא חנן גוביתא. ובירושלמי כאן אחי' עובדא קומי שמואל וקנסיה. והר"ש הגיה וקלסיה. ומבבלי הגיל יראת הלומד כי הגי' וקנסיה היא הישרה. וע"ד העיר גוביתא עי' באהבת ציון וירושלים לכלאים 78 בסוף העמוד.

פ"ג ה"ח אין עושין עם ישראל בכלאים. בד' קושט' אין עושין עם הגוי בכלאים. ובתוספתא כלאים פ"ב (הוצאת צ"ט) אין עושין עם ישראל בכלאים אבל בהוספתא שעם הריף אין עושין עם הגוי. ובבבלי ע"ו ס"ג ע"ב אין עורדין עם הגוי בכלאים וכו' וע"ש בתוס' ד"ה אין.

פ"ג ה"ח אין עושין עם הגוי וכו'. הוספתא שם אין עושין עם הגוי בכלאים ובקעירות המובלעות (בא"י) כגון בית ענה (באינה) אמה (ובאימה) וחכרותיה עושין עם הגוי (עמקן) בכלאים וכו'. ובתוספתא אהלות (פרק י"ח) עיירות המובלעות בא"י כגון סוסיתא וכו'.

פ"ג ה"ח כלכאי ורעיים. בכתי"י רומי בכלאיורעיים אמר. וכד' קראמ' כלכאי ורעיים מותר. תי' הכתי"ר עדיף דאם כגי' ד' קראמ' ר' יוחנן כשמואל. והגהה בד' קראמ' מאיזה מניה. **פ"ג** ה"ט במשנה ובחול' יורד ולוקח. בבבלי קדושין ל"ט ע"ב יורד ולוקח ועי' בב"י יורד סי' רצ"ד. ובשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' רצ"ב) יורד ולוקח גבלבר שלא ילקוח ביד (שלא יראנו לוקח).

פ"ג ה"ט במשנה ובחול' יורד ולוקח. באר"ז ח"א סי' שכ"ו וברא"ש ה' כלאים סי' ד' בחול' יורד ולוקח (ולוקח) וכו'. ובאגודה ובחול' יורד ולוקח ובלבר שלא יראנו לוקח **פ"ג** ה"ט במשנה החדש אמר וכו'. וכו"ה סתם בת"כ אמר פ"א. ובמשנה קדושין ס"ק במחלוקת. ועי' להלן בפרק זה הלכה ח'. ובאריות חיים (סדר תפלת מוצ"ש סי' י') וסדר פסוק חקמורת בגמ' דבריות וכו' ואין שם פסמא לחצאין ולא משנת בר קפרא ולא כרייהא להקסיד כזית בחוץ ובירושלמי דורעיים במס' ערלה איתנהו עכ"ל ולפנינו במס' ערלה אין רמו מזה.

תקונים:

לצד 4 שורה 24 זכום של שלמה כתובות פ"ד סי' כ"ה וגרסמן בירוש' פאה בעי ר"ג בר חנינא קמי ר' סנא מה חומש בכל שנה, לחמש שנים זה ספסד כולו וכו' והא דקא מתסה בירושלמי לה' שנים הוא נפסד כולו? לא דקא, אלא יתיר, מרוב הוא נפסד וכו'.

לצד 6 שורה 32 מ"ש במשנה ות"ת כנגד כולן. העירני ידידי החכם חר"ד אליהו סופר משה שצ"ל שזה קאי על מ"ש במשנה ונמ"ח ות"ת. לצד 10 שורה 23 ובשערי צדק (שער ג' ל') ר' חנינא דר' נתן. ובכת"י סתבען בנמ' כתובות שם ר' יוחנן ר' הגינא דר' יונתן.

לצד 10 שורה 41 כבר הראיתי במקומות אחרים שבעל כפתור ופרח השתמש הרבה בשו"ת הרשב"א ואף בלא זכרון שמו ועפ"י גבין שנירסאות הכופ"פ המיד מהאימות לגי' חרשב"א (עי' אצו"ר לפסחים 61) ולפעמים מביא בעל כפר"פ מאמרים שליחא בשי"ם שלפנינו מחמת שלקח זה משו"ת חרשב"א כמו בפרק מ"ד (צד הריב הוצאת לונץ) ואמרינן אמרו ליה לרב פפא מה שמך וכו' אמר אם אין זר פיד, ולקח זה משו"ת הרשב"א חלק א' סי' פ"ד שלפניו היה זה בנמ' או במדרש. וכן מ"ש בפרק י' לתקן הגירסא בירושלמי כתובות פרק א' ה"ד ר"א שאל הבא על השפחה משומרת מהו ברי"ש גרסינן לא בדלית וכו' כ"ו לקוח משו"ת הרשב"א. ע"ש בגליון הירושלמי ר"ו. לצד 11 שורה 33 ובבבלי יבמות ק"מ ע"ב אמר ר' אבהו וכו'.

לצד 11 שורה 12. ידידי החכם ר' אליהו סופר העירני שלדעתו כיון הילקוט במ"ש: א"ל אין, בלשון הן. (ושהלכה) כופין את הבן לזון את אביו. אדעתה כיון הילקוט להלכה כפי מסקנת הגמ' בבלי (קדושין ל"ב ע"א) משל אב, ורק אפשר לכפות רק בתורה צדקה. ולא עפ"י דין. ראה כאלפס ובר"ן אולם הירושלמי סובר כאן שההלכה שכופין. ובמדרכי כתובות פ"ד טובא בהג' אשרי שם סי' י"ד פ"ת דבריים בעלמא אכפיייה וכו' ובירושלמי מפרש כל מצוה שמתן שכרה בצדה (כגון צדקה) אין כ"ד עונשין עליה משמע אם רוצים כופין והשתא לא קשה מהא דגרסינן בקדושין בירושלמי אר"י הלואי וכו' שכופין את הבן לזון את האב וכו'. יש לחעיר א' שלא הביאו הירושלמי מציאה כאן. ב) שנראה שכתנו להירושלמי ב"ב פרק ה' ה"א אבל שם הגי' כל מצוה שמתן שכרה בצדה אין כ"ד נענשין עליה. ג') שכירושלמי בפאה ובקדושין פ"א מפורש שכופין עפ"י דין ולא אם רוצים כמו שהביאו הראשונים הגי'. ועי' בהג"מ פרק י"ב ה' אישות. וכן מ"ש ברא"ש קדושין פ"א סי' ג' וכן הביא רבינו חננאל ז"ל ראייה מן הירושלמי מעובדא ר' יונתן וכו' ואין כ"כ ראייה משם דהתם בכתוב נכסיו לבניו איירי ואהכי מייתי לה בפרק נערה שנתפתתה וכו'. וכוונת הרא"ש שבבבלי כתובות מ"ס מע"ב א"ל כותב נכסיו לבניו הוא ועשייתתהו לזניה. אולם באמת בירושלמי בפאה ובקדושין כמעשה דר' יונתן אין זכר מזה. ולא עוד אלא שפלוגתא בזה בין הבבלי והירושלמי כי לפי מסקנת הבבלי (כתובות שם) אין הלכה כן אבל בירושלמי כתובות פ"ד ה"ח מפורש להלכה נמנו באושה בכתוב נכסיו לבניו הוא ואשתו ניוונין פהן וכו'. ואם כן השנת הרא"ש על הר"ח אין השנה. ומ"ש הקרבן נתנאל שם ואהכי מייתי לה בפרק נ"ש בירושלמי שלפנינו לא נזכר בפרק זה לא מיניה ולא סקצתה וכו'. לא כיון יפה שכתנת הרא"ש לא להירושלמי רק להבבלי כתובות הגי' ועי' בשו"ת סהר"ם בר"ב (הוצאה בלאך צד 167 סי' מ"ז).

לצד 14 שורה 37 ובמדרש נשא פ"י את א' טובא בשנתיים.

לצד 15 שורה 4 ובגנוי נמתרות (ג' 74) אל תקדי בגדותיך אלא בגידותיך. ובשו"ת בנימין ואב סי' קל"ב בירושלמי דמס' פאה הרי שהיה וכו'. לצד 19 שורה 2 ובס' מים חיים להר"ח (ה' ס"ע פ"א א') ובירושלמי

וכו' דבר שאינו (כני' ד' אמסמ') שזה לשניהם אינו מלמד כלומר התחנת פאה בכלל הוא שזה וכו' אבל לענין פרש, בכרם מיקרי פרש ובאילנות לא שיך שם פרש כי אם שם לקמ וכו'.

לצד 20 שורה 26 ואולי ר' חנן אכזה דר"ש הנזכר בירושלמי כאן הוא אחד עם ר' שמעון בן יוחנן הנזכר בירושלמי ע"ז פ"א ה"ד ששאל לר' שמעון בן יצחק? לצד 25 שורה 2 ובס' מים חיים להפ"ח (ה' ס"ע פ"ג ה"ט) בירושלמי מה כותש בעלי במכתש או כותש ע"ג נדר מן קסה דמתניתין שער כותש אין תגרר כותש וכו' פי' מוכעיא ליה אי סניא וכו' והר"ש העלה פי' זר ורחוק וכו' עכ"ל. וגירסתו בירושלמי כאן מהוקנת.

לצד 25 שורה 32 ובילקום המכירי עמוס (צד 32) מביא מירושלמי ע"ז פ"א ה"א דתני תנחום (נחום) המרי אמר זים אחד וכו'.

לצד 26 שורה 27 וכיר רסה בב"ב ק"ל ע"ב גרסינן בתחילת פאה (לפנינו הוא כפרק ב'), ולא בתחילת חמס' אבל כן דרך הראשונים לציון בראש או בסוף חמס' ולפנינו הוא לא כן) בנמרא רבני מערכא ר"ז בשם ר' שמואל אמר אין למדין לא מהלכות ולא מאגדה ולא מהוספות ולא (אלא) מן התלמוד כלומר וכו'. ועי' בשו"ת בנימין זאב סי' קל"א ובאצ"ר לחגיגה 61.

לצד 28 שורה 6 ובמרכבת המשנה על הרמב"ם (חיג, ס"ע פ"ז המ"ז) אין ספרישין מן הקציר על הקסה (לא על הקציר ולא על הקסה) וכו' לשליש ולרביע אבל אם אמר לו שלישי מה שאתה קוצר שלך מותר בלקם שכחה ופיאה ואמר במעשר עני (ס"ז מלות ליהא, ואיחא במשנה ד' פ"ה בפיאה) וכו'.

לצד 31 שורה 26 כעין דוגמא זו העירותי כבר באצ"ר לתרו"ם 164 שורה ל'. לצד 31 שורה 35 משנה ד' ובמלאכת שלמה כאן: מפרש בירושלמי רב אמר אסדות פדונגא פי' הרש"ם ז"ל לשון אם. ובכתי' רומי הגי' במעשרות הג"ל דו ירים אינורה מן (שרידי ירושלמי צד 368).

לצד 32 שורה 24 ובס' מים חיים להפ"ח (ס"ע פ"ג המ"ז) מ"ש בירוש' אינו מפריש שבסוף וכו' הוא מ"ס וצ"ל מפריש שבסוף. וכיון לירוש' דילן ד' ויניציא.

לצד 32 שורה 32 ובש"ת נגת ורדים (ז"ד כלל ב' סי' ב') כוכב תשובה סדרב רש"ם בזה הלשון: תשובה שאלה להרב הגדול סחר"ר שלמה שריליז שעשה פי' על הירושלמי וכו' דרינו של מהר"ש שריליז וכו' ע"ש. ובחי' הרב המאירי למס' טומה נמצאו הגהות מכת"י הרב ר' מרדכי בן מהר"ש שריליז ז"ל. ובש"ת מהרש"ם (אה"ע סי' קר"ט) וגם י"א שהח' מהר"ר שלמה שריליז נר"ו וכו'.

לצד 34 שורה 32 ויש להעיר שפליניס 2. 14. 5. קורא לאשקלן אשקאלא. לצד 35 שורה 14 פ"ג ה"מ במשנה אעפ"י שלא כתב לה. כבכלי כבא בתרא קל"ב ע"ב תנן ר"י א"א קבלה עליה אעפ"י שלא כתב לה, ובכתי' בגמ' שם: אעפ"י שלא כתב לה, כתב לה אעפ"י שלא קבלה עליה. ובירושב"א שם כך היא הגירסא הנכונה ויש שאין גורסין אלא ר"י א"א קבלה עליה אעפ"י שלא כתב לה וכו' ועכו"ה הגי' הראשונה יותר מתורת זמ"י. ועי' בפ"י הרשב"ם שם ובתוספתא פאה פרק א'. ובענין דמתנת שכ"ס.

לצד 35 שורה 26 ובגמסקי יוסף בב"ב סי' תתק"ג והחילוק שיש בין המסוכן לפזזה פחמת מיהה וכו' כדמשמע בירושלמי דמס' פאה דתתם מקשינן ליה דמסוכן סמתניתין דקפץ עליו החולי והתם כשקפץ מססע דמדיסין ליה ליה וכו' ע"ש וגירסתו משונה משלפנינו. ובחי' הרמב"ן נישון (ע"ב ע"ב)

תנאנים סמכו בזה על הירושלמי דמסוכן כל מי שקפץ וכו'.
 לצד 35 שורה 36 ובאוצר טוב (ג', 87) קבר חנקס בכפר חקיק ועי' בערוך (חק)
 לצד 37 שורה 11 פ"ג ח"ט רב אמר במזכה על יריה. וכו' בכתובות
 פ"ב ה"ה ובבבלי ב"ב קל"ב ע"א אבל בירושלמי נימין פ"ה בר' וויניציא
 רב אמר במזכר על ירה. ונירסא וו יש לה על מה לסמך.

לצד 38 שורה 29 ואולי סמעם כי כולה נזיקין חרא סמכתא היא. ב"ק ק"א.
 לצד 44 (שורה אחרונה) עי' באצו"ר ליומא צד 111 שורה 5. ולפלא
 שלא נזכר בירושלמי כאן מ"ש במכילתא משפטים (פ"ב) לא חטה משפס
 אכזן כריבו וכו' אבא חנן אומר משום ר' אליעזר בלקט שכחה ופאה הכתוב מדבר.
 לצד 46 שורה 5 וכו' כמאירי נדרים ג"ג ע"ב ובתלמוד המערב נראה וכו'
 לצד 49 שורה 29 ובמרכבת המשנה (ח"ג, מ"ע פ"ו המ"ו) אר"ח ב"ב וכו'.
 לצד 51 שורה 6 ובס' סים חיים להפר"ח (מ"ע פ"ה א') בירושלמי וכו'.
 היה עומר בעיר ואמר יודע אני שהפועלין שכחין עטרים שבמקום פלוני ה"ו
 שכחה (אינה שכחה) וכו'. ונירסתו משונה וכבר העירוהי באהבת ציון וירוש'
 לפסחים 6 שהפר"ח היה כתב יד מהירושלמי.

לצד 61 שורה 37 ובמרכבת המשנה (חלק ג' ה' מ"ע פ"א ח"ב) מאריך בזה.
 לצד 61 שורה 26 ובמרכבת המשנה (ח"ג מ"ע פ"ה הכ"ב) הא וכו' עליה
 איהאמריה (ליהא) הא אם יש בו סאתים ושכחו אינו שכחה (ב' סו"ת ליהא) וכו' ע"ש.
 לצד 68 שורה 9 ובירושלמי יבמות פ"ב (ד"ד 17. 3. 12) שאין חולצין
 במנעל וכו' והמנהג סבמל את ההלכה. ובמנהגי (צד ק"ט ד' ברליון) אין חולצין
 במנעל וכו' שבכר נהגו העם בסנדל. ירושלמי זאה אומרת (ב' סו"ת ליהא)
 פנהג מנעל (סבמל) הלכה וכנעל לכתחילה מ"ס לא וכו'. ועי' בשו"ת
 ורשב"ש סי' תקס"ב וכשו"ת בנימין זאב סי' נ"ה כדאמרינן בירושלמי שאין
 תהלכה נקבעת עד שתהיה מנהג וכו' ע"ש ובס' שס"א ר' תפ"ד ע"ב.

לצד 72 שורה 35 ובירושלמי כומה פ"א ה"ו והצי תומן ואוכלא. ובגנז
 נפתרות (ג', 191) וכמה עוכלא אחר מחמשה ברובע. ועי' ברשב"ס ב"ב פ"ב
 לצד 74 שורה האחרונה. ובעין זה העירוהי באצו"ר לשבת 80 ש"ס
 בירושלמי שבת פ"ו ה"ו בדפוסים האחרונים ר' אחא בר ר' בא בר סמל.
 שוה ג"כ פ"ס ובדפוס וויניציא שם הני' ר' אחא בשם ר' בא בר סמל.
 לצד 76 שורה 32 ור' שמואל בן חפני (כדיני ההוצאה) מביא ג"כ המשנה
 אינו זכר שאפילו אלף נותנים לו באחת.

לצד 79 שורה 37 וככאן נראה שר' מנא ספרש המשנה מנה דבילה שוה
 משקל ארבע לימרין. ועפ"ו נבין מ"ש בירושלמי כתובות פ"ה ה"ב א"ר מנא
 ארבע רימלין שר' מנא ספרש גם שם המשנה ונותן לה וכו' מנה דבילה, שוה
 משקל ארבע לימרין ובלא ספק צ"ל שם א"ר מנא ארבע לימרין. ודבילה יבישה
 נמכרת במשקל, עי' משנה ג' שביעות פ"א כבר דבילה משקל ששים מנה
 וכו'. וכלקח טוב (תשא, צ"ט) מוכר הרמל. וזונן (צור נעשיכמע 542)
 אמר כי הרמל הוא סך מסבע או משקל שאינו יודע לנו.

לצד 76 שורה 39 השו"ת סהר"ם בר"ב הג"ל מובא במרדכי ב"ב סי' תע"ח.

לצד 78 שורה 30 ור' שמואל בן חפני (בהג"ל) מביא המשנה כנסתתי.

לצד 83 שורה 36 ובס' הישר לר"ת סי' הצ"ג ואמרינן ברמא וכו' זבלבר

לצד 84 שורה 36 הג"ל הר"ר ר' חיי ליהא וכו' ע"ש שוה לא כנסתתי.

- לצד 85 שורה 21 ובס' והזוהר (ח"א ק"מ) ל"ג במשנה ושמן לנר.
 לצד 86 שורה 22 ובהקדמת המאירי לבית הבחירה וכן אמרו אם הראשונים
 וכו' ולא כחמורו של ר"ח בן דוסא ולא כחמורו של ר' פנחס בן יאיר.
 לצד 87 שורה 28 וכן הוא ברדב"ו ה' תרומות פ"א ה"ח.
 לצד 92 שורה 37 פ"ב ה"א ועד חוקירו. במלאכת שלמה הנ"ל ועד צדקוה.
 לצד 93 שו' 4 ואפשר שבן מעויה באורו שהיה מעיר מבריה כי מעו' כנודע נקר'מבר'
 לצד 93 שורה 9 ובמשנה ה' פ"ב בתרומות תורמין בצלים סבני המדינה
 על הכופרים ולא כופרים על בני המדינה. ועי' באצו"ר שם צד 21.
 לצד 94 שורה 31 ובשולח בנימין זאב סי' ת"ד מובא ג"כ המשנה בשנייפ.
 לצד 98 שורה 8 ובשולח הר"ן (ד' ו' ע"ב) ואשכחן בתוספתא דפאה (פ"ד)
 צוריק להודיעו שהוא מעשר עני (ג' מלות ליתא) ונותנים לחבר עיר במזבח
 הגאה (מלה אחרונה ליתא בתוספתא ובירושלמי ליתא ה' מלות אחרונות).
 לצד 100 שורה 10 וז"ל הרמב"ן בקדושין כ"ו. ואני מצאתי בירושלמי
 בב"ק ואייתי לה בפ"ד דמס' דמאי וכו' חוקיה אמר והוא שהפכה ע"מ לזכות
 בה וכו' מלהא דחוקיה אמרה ממלמלין נקנין כרפכה פי' הפכה למשה משלשה
 וכו' ובעי' הממלמלין מהו שיקנו במשיכה (בגיריה) וזה ליתא לפנינו ואח"כ בא לפני חיי'
 לירוש' ב"ק מהרב הג' מהר"י לוי ג"י בברעסלוי וראיתי שהאריך שם במוב טעם ודעת.
 לצד 105 שורה 29 ובספ"א דיבמות וז"ל בשני ימים מזבחים של גליות וכו'.
 לצד 107 שורה 91 והתשובה האשכנזית מר' שמחה נדפסה בשו"ת
 מהרמ"ה בסוף ס' שו"ת הרשב"א (חלק א', ליתרני, ד' צ"ה ע"א ברפי הספר).
 לצד 107 שורה 36 וכו"ה בהנחומא הישן והחדש טוף פ' ראה.
 לצד 110 שורה 2 ועי' בבבב"ר רבה פכ"א מעשה בניו אחד שזימן כל
 בני עירו למעודה וכו'. ובפסיקתא דר"ב פ' ה' החדש שאל ר"ר את ר' מאיר
 וכו' ובמדרש אסתר פסוק כהראותו.
 לצד 110 שורה 24 ובס' הישר לר"ת סי' ס' אני אינו נאמן וכו'.
 לצד 111 שורה 14 ובשו"ת הרשב"ש סי' קע"ו ומענה זו כתבו המפרשים
 ז"ל להכשיר עד אחד באיסורין שאם לא תאמר בן לא מצינו שמתארח אצל
 תבירו. ובשו"ת הר"ן סי' כ"ה ויש מי שאומר דבני אמרינן עד אחד נאמן.
 באיסורין רוצה לומר באיסורי דרבנן ודברי הבאי הם וכו'.
 למד 117 שורה 24 ובס' הישר לר"ת (צ"ח) ופר"ח וכו' וכן בירוש' גרמ' וכו'.
 לצד 122 שורה 18 ובילקוט המכירי מיכא צד 20 מובא תוספתא דמאי
 פ"ה יתור על כן וכו' ולא עוד אלא שבקשו חכמים לקנסן להחזת פירותיהן
 צריכין להפריש מהן תרומה משלהן (ה' מלות אחרונות ליתא בתוספתא ובירוש'
 שלפנינו) וכו'. והחדש שבעל הילקוט הנ"ל לא זכר מהירושלמי.
 לצד 126 שורה 5 וביים של שלמה כיבסוה פפ"ו סי' מ"ו וגוי כשהיה
 נזכר פירות וכו' של עדיקא הן וכו'. ושם סי' תי"ח פירות של ערלה של עדיקא וכו'.
 לצד 135 שורה 36 ובמרכבת המשנה חלק ב' ה' לולב פ"ה ה"א נל
 ומורה ונמעה מהו (ליתא) ולא דמים וכו' לא (אלא) צריכא מצות כגבוה דן
 זפי' האכעיא מי דין מצות כדן הקרש וכו'.
 לצד 137 שורה 27 פ"א ה"ד ר' חוקיה כשם ר"ח בר בא קימה ב"א
 קמינן. נראה שז"ל ר' חוקיה ר' תיית ב"א קימה ר' וערה קום' וכעין זה ביבמ' פ"ד ה"ב
 לצד 140 שורה 9 וכו"ה במרכבת המשנה חלק ג' בבבב"ר פ"ד ה"ג.

לצר 141 שורה 20 ובמרכבת המשנה חלק ג' ה' בכורים פ"ד הי"ג בירוש'
 וכו' אם השרישו קודם לעומר והן אסורין עד שיבא העומר ויתירם וכו'. ולפגנו בשנתיים.
 לצד 145 שורה 7 ובשרידי ירושלמי (בפסחים פרק ב' צד 103) הלכות
 בכמי מעשר שני שנים כד' יורה הואיל וכו'.

שם שורה 36 ובאשכול (ח"ג, 89) מזבא נ"ב המשנה בשנתיים.

לצר 147 שורה 22 וכיה בשם הירושלמי בחי' הרמב"ן ביבמות שם.

לצר 151 שורה 17 בחי' הרמב"ן יבמות ס"ו: בירושלמי מצאתי וכו'
 אמילו בבנו של אורכנוס. ויש לעיין בתוספתא גימין פ"ח (הוצאת צ"מ) כתב לשם הירכנוס
 לצד 152 שורה 13 וכן מובא הירושלמי במזרז"ד סי' שס"א.

לצר 154 שורה 15 והירושלמי שביעית פ"ו היא הא כתיב וילכוד יהודה את
 עזה ואת גבולה ליתי עזה וכו'.

לצר 155 שורה 9 ובבבלי סוטה י"ד ע"ב לפני' ה' יכול במערכ וכו'. ובמאיר

שם והגרסא הנכונה מתוך שנאמר פני ה' לפני המזבח יכול ינישנה וכו' ע"ש.

לצר 164 שורה 17 ובמקח וממכר לרה"ג שער מ"א מובא הגמ' דב"ק וע"ש

לצר 187 שורה 21 בבבלי ב"מ צ"מ ע"א ביד שלוחו חייב ביד עבד

מזרז"ד, ושם אמר שמואל (אמר ר' לעזר) בעבד עברי וכו' ע"ש.

לצר 190 שורה 13 וכן מובא הירושלמי ברא"ש יבמות שם.

לצר 204 שורה 15 ובירושלמי יבמות פ"ז ה"א בד' חייניא אמר ר'

סתנייא מה גליג' וכו'. ובחי' הרמב"ן ביבמ' נ"ז ע"א אמר ר' מהתיה פתר וכו' ע"ש. ובירוש'

ריש אוריזה אמר ר' מתניה שנייה וכו'. ובחי' הרמב"ן לנדה ס' ע"א אמר ר' מתיא.

ספרי זה נשלם בעיה בחדש אייר תרע"ז בוילנא (בימי

המלחמה הגדולה הי' ירחם) ועם ספרי זה נשלמה מלאכת

לסדר זרעים ומדר מעד (לכד עירובין) מתלמוד ירושלמי.

